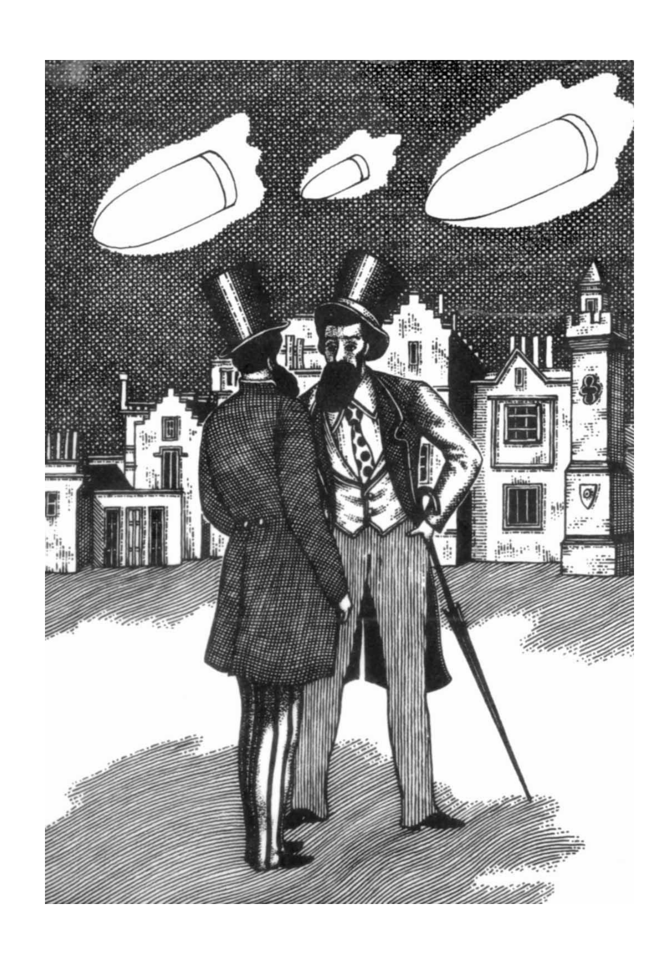
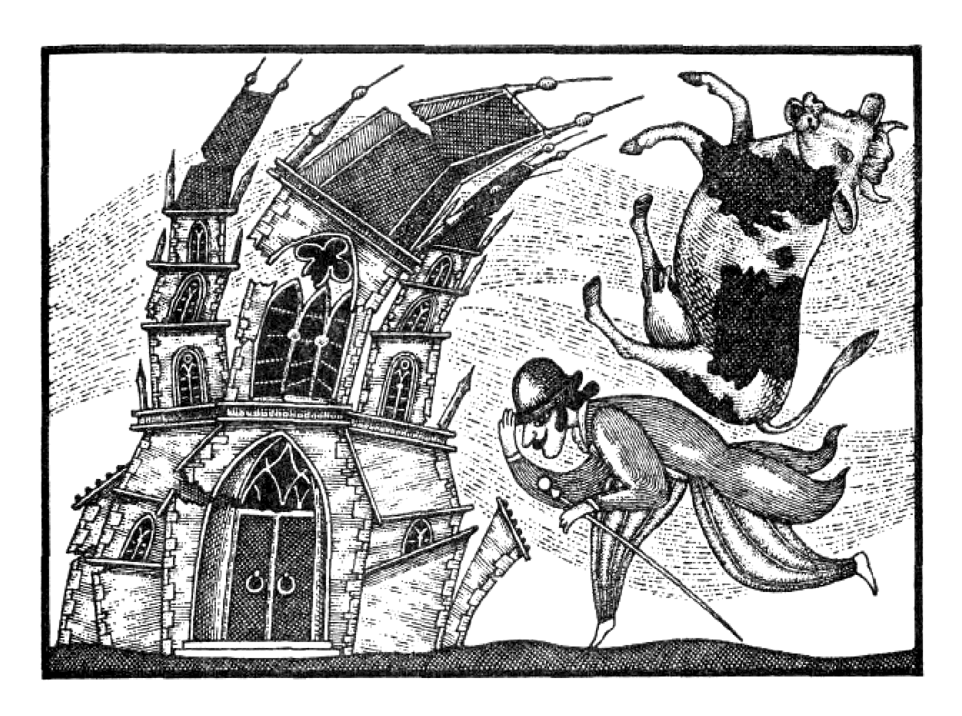

Herbert George Wells

Válka světů

a jiné příběhy z neskutečna

MUŽ, JENŽ DOKÁZAL ČINIT ZÁZRAKY

(Pantoum v próze)

Je sporné, jestli u toho člověka šlo o vrozené nadání. Já osobně se spíše domnívám, že to na něho přišlo znenadání. Vždyť ten chlapík byl až do svých třiceti let naprostý skeptik, na žádné divotvorné schopnosti nevěřil. Bylo by asi vhodné rovnou poznamenat, že to byl mrňous, s očima hnědýma, spíš dočervena, s ježatou zrzavou kšticí a s fousky nakroucenými vzhůru, a ještě k tomu samá piha. Jmenoval se George McWhirter Fotheringay, opravdu poslední jméno, od něhož by si člověk sliboval nějaký zázrak - a úředničil u Gomshotta. Strašně rád se s lidmi přel. Však to bylo zrovna při jedné takové hádce, právě když popíral možnost jakýchkoli zázraků, co poprvé objevil své mimořádné vlohy. Spor se odehrával ve výčepu u *Dlouhého draka* a soupeřem mu byl jistý Toddy Beamish, který pana Fotheringaye svým monotónním, ale účinným „To ovšem tvrdíte vy“ doháněl až na sám pokraj trpělivosti.

Kromě nich dvou byl ve výčepu ještě nějaký notně zaprášený cyklista, pak pan domácí Cox a slečna Maybridgeová, výčepní u Draka, počestná a poněkud při těle. Slečna Maybridgeová byla k panu Fotheringayovi právě otočena zády, vymývala sklenice; ostatní ho pozorovali a víceméně se bavili tím, jaké malé úspěchy má jeho metoda nepodložených tvrzení. Vydrážděn taktikou pana Beamishe, který jako by se jí byl vyučil přímo v bitvě u Torres Vedras, rozhodl se pan Fotheringay podniknout neobvyklý řečnický výpad. „Tak heleďte, pane Beamish," spustil pan Fotheringay, „to si musíme nejdřív říct na rovinu, co to vůbec takový zázrak je. Zázrak - to je něco, co by bylo úplně proti přírodě a co by někdo dokázal pouhou silou vůle, zkrátka něco, co by se jinak nemohlo stát, kdyby to někdo svou vůlí výslovně nechtěl provést, jo?"

„No, to ovšem tvrdíte vy," odrážel ho pan Beamish.

Pan Fotheringay se obrátil na cyklistu, až dotud mlčky přihlížejícího, a dostalo se mu od něho souhlasu - doprovázeného arci rozpačitým zakašláním a kradmým pohledem na pana Beamishe. Přítomný pan domácí se raději nevyjádřil, ale když se pan Fotheringay otočil opět na pana Beamishe, připustil jeho odpůrce zcela neočekávaně, že s touto definicí zázraku lze souhlasit.

„Příkladně," pokračoval pan Fotheringay značně povzbuzen, „tady by se třeba stal zázrak, že jo. Třeba tamhleta petrolejová lampa, ta by podle zákonů přírody nemohla takhle hořet, kdyby byla vzhůru nohama, nebo jo, pane Beamish?"

„To tvrdíte vy, že by nemohla," pravil Beamish.

„No, a co teda myslíte vy?" dorážel Fotheringay. „Přece nechcete říct, že by mohla - nebo jo?"

„Ne," připouštěl pan Beamish nerad. „To by tedy nemohla."

„Prima," řekl pan Fotheringay. „A teď si tedy představte, že si někdo přijde, jo, řekněme třeba já, postaví se tady, co stojím, soustředí všechnu svou vůli a řekne té lampě, tak jako to říkám teď já: Obrať se vzhůru nohama, nerozbij se, jo, a hoř dál, a ... Hele!"

To „Hele" by byl asi řekl každý. Neboť ono nemožné, ono neuvěřitelné mohli všichni spatřit na vlastní oči. Lampa tam visela ve vzduchu, jenže obrácené, a klidně hořela, plamenem pěkně dolů k zemi. A byla to ta nejhmatatelnější, nejlampovatější lampa, jakou kdy nějaká lampa vůbec mohla být, prozaická obyčejnská petrolejka od *Dlouhého draka*.

Pan Fotheringay tam stál s napřaženým ukazovákem a křečovitě mhouřil oči jako člověk, který očekává strašlivou ránu. Cyklista, který seděl k lampě nejblíž, hupsl za výčepní pult a přikrčil se. Všemi projelo větší nebo menší trhnutí. Slečna Maybridgeová se otočila a vyjekla. Panu Fotheringayovi uklouzl zoufalý vzdech. „Já už ji neudržím," hlesl, „už nemůžu." Zavrávoral zpátky, a vtom ta obrácená lampa najednou vzplála, padla na roh nálevního pultu, odrazila se od něho, třeskla na zem a zhasla.

Bylo štěstí, že měla kovovou nádržku, jinak by byla stála hospoda v tu chvíli v jednom plameni. První se ozval pan Cox, a jeho poznámka, pomineme-li další nezbytné výlevy, vyzněla asi v tom smyslu, že pan Fotheringay je pitomec. Fotheringay najednou neměl chuť přít se ani o tak zásadní věc. Byl dočista vyveden z míry tím, co se právě stalo. Rozprava, která následovala, pro něho nevnesla do věci mnoho světla; blížila se výroku pana Coxe nejen smyslem, ale i důrazem. Všichni se do Fotheringaye pustili, že dělá hloupé triky, a objasnili mu, že není nic jiného než chuligán a vandal. Jeho myslí zmítala vichřice zmatků, byl celkem nakloněn souhlasit s nimi a jeho odpor vůči návrhu, aby ihned opustil místnost, byl pozoruhodně chabý.

Kráčel domů zrudlý a rozpálený, s pomačkaným límcem u kabátu, oči ho pálily, uši měl červené. Každou lampu na ulici, kterou míjel, nervózně pozoroval. Až když se octl opět doma v malém pokojíčku v Kostelní ulici, byl teprve schopen trochu si srovnat v hlavě vzpomínky na celou událost a zeptat se sám sebe: „Co se to, pro všechno na světě, stalo?"

Svlékl si kabát a zul se, seděl na posteli s rukama v kapsách a už posedmnácté si opakoval slova své obhajoby: „Já jsem přece nechtěl, aby se ten zatracený krám obrátil vzhůru nohama," - když tu se mu pojednou rozbřesklo, že přesně v tom okamžiku, kdy vyřkl slova onoho rozkazu, si bezděky opravdu přál to, co říkal, a že když už uviděl lampu ve vzduchu, měl pocit, že záleží jen na něm, zda tam zůstane trčet, aniž mu bylo jasné, jak by to měl dokázat. Nebyl to žádný myslitel, jinak by byl hezkou chvíli setrval u onoho „bezděky si přál", což, jak známo, v sobě zahrnuje nejtemnější složky volního činu; ale i takhle ho ta myšlenka, třeba v trochu mlhavé podobě, napadla. A odtud - nějakou logickou cestou, to musím přiznat - dospěl až k nápadu ověřit si věc experimentem.

Ukázal se vší rozhodností na svíčku na stole a sebral veškerou svou vůli, třebaže měl pocit, že vyvádí hlouposti. „Zvedni se!“ rozkázal. V tu chvíli se nejistota rozplynula. Svíčka se vznesla, visela po kratičký okamžik ve vzduchu, a když se pan Fotheringay ulekaně nadýchl, spadla na toaletní stolek, jen to bouchlo, a zanechala pokojík v temnotách až na skomírající ohýnek doutnajícího knotu.

Chvíli seděl pan Fotheringay potmě zcela nehnutě. „Tak přece jen se to muselo stát,“ povídal. „To ale opravdu nevím, jak si tohle vysvětlit.“ Povzdychl si zhluboka a zašmátral v kapsách po zápalkách. Žádnou nenašel, vstal a tápal po stolku. „Kdybych tak měl aspoň sirku,“ řekl. Šel do kabátu, ale ani tam nebyla žádná, a pak se mu rozbřesklo, že zázraky lze dělat i se zápalkami. „Ať je v téhle ruce ihned zápalka!“ řekl. Cítil, jak mu něco lehkého dopadlo na dlaň, a jeho prsty sevřely tenké dřívko.

Po několika marných pokusech škrtnout a zapálit je zjistil, že to není sirka, ale zápalka, jak si přál, a že by k ní potřeboval krabičku se škrtátkem. Zahodil ji, a pak ho napadlo, že si vlastně mohl přát i to, aby se zapálila. Učinil to, a v ten okamžik spatřil, jak se rozhořívá na dečce na toaletním stolku. Popadl ji rychle, a zápalka zhasla. Vytušil nové možnosti, zvedl svíci a postavil ji zpátky do svícnu. „A teď ty! Rozsviť se, jo?“ pravil pan Fotheringay, a v mžiku svíčka zaplápolala a v jejím světle uviděl černou dírku v dečce na stolku, z níž ještě stoupal proužek dýmu. Chvilku hleděl na ni, chvilku zas na plamínek svíčky, poté vzhlédl a setkal se v zrcadle se svýma vlastníma očima. Dovolilo mu to ponořit se na chvíli v tichosti do sebe.

„Tak jak je to s těmi zázraky doopravdy?“ řekl posléze svému obrazu.

Úvahy páně Fotheringayovy, jež následovaly, byly sice úporné, leč poněkud zmatené. Pokud zatím dovedl usoudit, šlo v jeho případě o působení čiré vůle. Jeho nejčerstvější zkušenosti ho ovšem odrazovaly od jakýchkoli dalších experimentů, alespoň do té doby, než by je dokázal důkladněji promyslet. Přesto nadzdvihl svou vůlí list papíru, dal sklenici čisté vody zrůžovět a pak zezelenat, pak stvořil hada, jehož dal zázračně zmizet, a vykouzlil si nový kartáček na zuby. Někdy kolem půlnoci dospěl k poznání, že síla jeho vůle musí být obzvlášť mocná a zvláštní, o čemž měl už dříve nejasné tušení, jenže mu k tomu scházelo ověření. Prvotní úlek a zmatek nad objevem vystřídala teď hrdost na důkaz o své vlastní výjimečnosti i nejasné

tušení výhod, jež by z ní mohly vyplynout. Uvědomil si, že hodiny na kostele odbíjejí jednu, a jelikož ho nenapadlo, že by se mohl se svým denním úkolem u Gomshottů vypořádat pomocí zázraku, rozhodl se, že se odstrojí a bez dalších průtahů už půjde spát. A jak tak zápolil s košilí a nemohl ji dostat přes hlavu, bleskl mu hlavou skvělý nápad. „Ať jsem v posteli," řekl a ucítil, že se tak stalo. „Svlečený," poopravoval se; a když ho prostěradlo zastudilo, dodával spěšně: „a v mé noční košili - ne, v krásné vlněné noční košili, jo? Á," zaliboval si s náramným uspokojením. „A teď ať hned hezky usnu ..."

Probudil se v obvyklou hodinu a během celé snídaně rozvažoval, jestli jeho noční zážitky snad přece jen nebyly nějaký obzvlášť živý sen. Posléze se přece jen opět odvážil k opatrným experimentům. Měl například k snídani tři vajíčka: dvě od paní bytné, dobrá, ale přece jen taková kupovaná, a jedno lahodné, čerstvě snesené husí, jež bylo uvařeno a servírováno jeho mimořádnou vůlí. Vyrazil do zaměstnání ve stavu hlubokého, leč pečlivě skrývaného rozrušení, a na skořápku z třetího vejce si vzpomněl, teprve až když se o ní toho dne večer paní bytná zmínila. Celý den se nedokázal soustředit na práci kvůli tomu ohromujícímu sebepoznání, ale nic nepříjemného si tím nezpůsobil, jelikož vše zázračně dohonil během posledních deseti minut.

Den ubíhal a jeho nálada se proměňovala, údiv vystřídalo rozjaření, třebaže dosud trvala *nepříjemná vzpomínka na to, jak ho vyprovodili od Dlouhého* draka, a třebaže zkomolená zvěst, jež dolehla až k jeho kolegům, vedla k špičkování. Zjevně bude muset být opatrnější, když bude příště zvedat něco křehkého, ale jinak sliboval jeho dar víc a víc, jak ho tak převracel v mysli. Rozhodl se mezi jiným rozmnožit svůj osobní majetek nenápadnými akty tvoření. Zhmotnil nádherné diamantové manžetové knoflíčky, ale pak je zase rychle odčaroval, neboť k jeho stolu zamířil napříč účtárnou mladý Gomshott. Obával se, že by se mohl mladý Gomshott podivit, jak on k nim přišel. Bylo mu jasné, že dar vyžadoval obezřetnosti a opatrného používání, ale pokud dokázal posoudit, zvládnout jej nemohlo být o mnoho obtížnější, než když se učil jezdit na kole. Bylo to pravděpodobně toto přirovnání - ale navíc i pocit, že by ho u Dlouhého draka tak jako tak nečekalo nijak vřelé uvítání -, jež ho po večeři zavedlo na polní cestu za plynárnou, kde si chtěl v soukromí pár zázraků vyzkoušet.

Jeho pokusy zrovna neoplývaly originalitou, neboť až na sílu vůle nebyl pan Fotheringay nijak výjimečný duch. Napadly ho zázraky s Mojžíšovou holí, ale noc byla dost tmavá a ne právě nejvhodnější k tomu, aby se dala udržet na uzdě spousta velkých divotvorných hadů. Pak se upamatoval na děj Tannhäusera, který si kdysi přečetl na rubu programu. To se mu zdálo být mimořádně přitažlivé a neškodné. Zarazil svou špacírku - krásnou tonkinku - do trávníku vedle chodníku a přikázal tomu suchému klacku, aby rozkvetl. Vzduch se v okamžení naplnil vůní růží a při rozškrtnuté zápalce uviděl na vlastní oči, že se mu vskutku podařilo ten krásný zázrak provést. Jeho uspokojení přerušily blížící se kroky. V obavách, že jeho nadání bude předčasně odhaleno, oslovil kvetoucí hůl spěšně: „Zpět!“ Měl ovšem na mysli „Proměň se zpět“, jenže to zkrátka trochu spletl. Hůl se pustila značnou rychlostí dozadu a vzápětí se ozval hněvivý hlas a nadávky příchozího. „Po kom to házíš klacky, ty rošťáku?“ křičel, „praštil jsi mě do holeně.“

„Promiň, kamaráde,“ řekl Fotheringay, a když si uvědomil, jak jalové je to vysvětlení, chytil se nervózně za knírek. Spatřil pana Winche, jednoho z tří policistů v Immeringu, jak si to zamířil rovnou k němu.

„Jak jste to myslel?“ zeptal se konstábl. „Á, to jste vy, že jo. Ten pán, co včera roztřískal lampu u *Dlouhého draka*!“

„Já to nijak nemyslel,“ řekl pan Fotheringay, „vůbec ne.“

„A proč to tedy děláte?“

„Ale jen tak, fakt.“

„Jen tak! A to nevíte, že to tím klackem bolí? Proč jste to udělal, co?“

V tom okamžiku si pan Fotheringay nemohl uvědomit, proč to vlastně udělal. Zdálo se, že mlčení pana Winche jen popouzí. „Vy jste napadl policejní orgán, mladíku. Tak je to tentokrát!“

„Heleďte, pane Winch,“ povídal pan Fotheringay dotčeně i rozpačitě zároveň, „mě to hrozně mrzí. Já jsem tu vlastně -“

„No co, vlastně?“

Nenapadlo ho jiné východisko než povědět pravdu.

„Vlastně jsem tu zkoušel udělat zázrak.“ Zkusil to říct co možná nejsamozřejměji, ale ať dělal co dělal, nešlo to.

„Udělat -! Tak poslouchejte, nežvaňte mi tu. Udělat zázrak! Vy a zázrak. To je dobré. Zrovna vy, chlap, který na zázraky nevěří ...

Vy tu prostě provádíte ty své pitomé kouzelnické triky, tak je to. Tak já vám něco povím -“

Jenže pan Fotheringay se nikdy nedověděl, co mu chtěl pan Winch povědět. Uvědomil si, že se prozradil, že dal své drahocenné tajemství v plen všem větrům nebes. Prudká vlna podráždění ho vyprovokovala k činu. Zprudka a zostra se na konstábla obrátil. „Tak,“ řekl, „a teď už toho mám dost. Namouduši. Já vám tedy jeden pitomý kouzelnický trik ukážu! Jděte k čertu! Teď hned!“

A zbyl tam sám!

Tu noc už pan Fotheringay žádné zázraky neprováděl, ba nepátral ani příliš, co se stalo s jeho rozkvetlou holí. Vrátil se do města polekaný a zamlklý a odebral se do ložnice. „Bože,“ říkal si, „jaký mocný já to mám dar - strašně mocný. Vždyť já jsem ani tolik udělat nechtěl. No, vážně ne ... jaképak to asi v tom pekle je?“

Seděl na posteli a zouval si boty. Dostal šťastný nápad přemístit konstábla do San Franciska, a pak už bez jakýchkoli zásahů do normálních příčinných souvislostí vlezl vystřízlivělý pod pokrývku. V noci se mu zdálo o hněvu konstábla Winche.

Ráno se pak Fotheringay doslechl o dvou zajímavých novinkách. Předně někdo zasadil u vily pana Gomshotta staršího na Lullaborough Road překrásnou popínavou růži, za druhé pak se prohledávala řeka až dolů po Rawlingův mlýn, hledali konstábla Winche.

Celý den byl pan Fotheringay zamyšlen a duchem nepřítomen a nedopustil se žádného zázraku až na jistá opatření, pokud šlo o Winche, a až na zázračné a přesné dokončení vší práce, navzdory zmateným nápadům, které se mu rojily v hlavě jako v úle. Mnoha lidem neušla jeho zadumanost a pokrotlost, dokonce se stal terčem vtipů. Povětšinou se zabýval myšlenkami na Winche.

V neděli večer zašel do kostela, prapodivnou náhodou kázal zrovna toho dne pan Maydig, jenž se tak trochu zajímal o okultismus, na téma „věcí, jež nejsou zcela ve shodě s přírodními zákony“. Pan Fotheringay se vyskytoval v kostele spíš nepravidelně, ale jeho zvyk ze zásady o všem pochybovat, o němž už byla řeč, byl teď v mnoha směrech podstatně otřesen. Téma kázání vrhalo zcela nové světlo na jeho čerstvě zjištěné nadání, a tak se náhle rozhodl hned po bohoslužbách se s panem Maydigem poradit. Jakmile se k tomu odhodlal, podivil se sám sobě, proč už tohle neudělal dávno.

Pan Maydig, hubený nervózní člověk s nápadně dlouhými zápěstími a krkem, byl polichocen žádostí o soukromou rozmluvu od mládence, jehož vlažnost ve víře byla po městě až příliš známa. Po nezbytných okolcích zavedl pana Fotheringaye do pracovny na faře, která přiléhala ke kostelu, usadil ho tam se vším pohodlím, postavil se před bujarý oheň v krbu - stín jeho nohou se klenul na protější stěně jako rhodský kolos - a požádal pana Fotheringaye, aby přednesl svou záležitost.

Pan Fotheringay byl zprvu poněkud v rozpacích a nevěděl, jak do toho. „Třeba mi to ani nebudete věřit, pane Maydig, že ne - ," a tak dál a tak dál, hezkou chvilku mu to trvalo. Uchýlil se nakonec k otázce a zeptal se pana Maydiga na jeho názor na zázraky.

Ještě se pan Maydig nedostal dál než ke krajně rozvážnému „Hm", když už ho pan Fotheringay opět přerušil. „Vy asi sám nevěříte tomu, že by nějaký docela obyčejný člověk - jako třeba já, například, tak jak tady sedím - mohl mít v sobě nějaké takové tento, čím by mohl provádět věci jen tak, čistě svou vůlí, že ne?"

„Možné to ovšem je," pravil pan Maydig. „Něco takového samozřejmě musí být možné."

„Kdybych si mohl dovolit něco tady zkusit předvést, snad bych vám to mohl tak nějak názorně ukázat," řekl pan Fotheringay. „Dejme tomu ta tabatěrka na stole, jo? Já bych prostě rád věděl, jestli to, co teď udělám, je zázrak, nebo ne. Minutku, pane Maydig, prosím, jen minutku."

Zachmuřil se, ukázal na tabatěrku a pravil: „Ať je z ní váza s fialkami."

Tabatěrka se zachovala, jak jí bylo nařízeno.

Pan Maydig sebou při té proměně prudce škubl a stanul, hledě z divotvorce na vázu a zase zpátky. Neříkal nic. Pak se odvážil naklonit se nad stůl a přivonět k fialkám: byly čerstvě natrhané a prvotřídní. Potom upřel zrak zase na pana Fotheringaye.

„Jak jste to provedl?" zeptal se.

Pan Fotheringay si potáhl knírek. „Jen jsem to řekl a už to bylo. Je to zázrak, nebo černá magie, nebo co? A co myslíte, že se vlastně se mnou děje? Na to jsem se vás vlastně přišel zeptat."

„Tedy, je to jev zcela mimořádný!"

„No, a před týdnem jsem ještě neměl o nic víc ponětí, že bych to dokázal, než třeba vy. Přišlo to najednou. Něco se asi stalo s mou vůlí, počítám, tak tomu aspoň rozumím já.“

„Je to - bylo to jen tohle? Nebo umíte ještě jiné takové věci?“

„I propána, to se ví!“ řekl pan Fotheringay. „Cokoli.“ Zamyslel se a najednou si vzpomněl na trik, který kdysi viděl někde na scéně. „Pozor!“ Ukázal prstem. „Ať se to změní na mísu plnou rybiček - ne, ne tyhle - proměň se v takové to skleněné, a zlaté rybičky ať v tom plavou. Teď je to dobré. Tak co tomu říkáte, pane Maydig?“

„To je ohromné. To je neuvěřitelné. Buď jste mimořádně... Ale ne - “

„Já to proměním, na co chcete,“ pravil pan Fotheringay. „Nač si vzpomenete. Heleďte! Ať je z toho holub, jo?“

V mžiku třepetal pokojem modravý holoubek a pan Maydig se přikrčoval, kdykoli kolem něho prolétal. „Stůj, povídám, zastav!“ nařizoval pan Fotheringay; a holub utkvěl nehnutě ve vzduchu. „Mohl bych ho proměnit znovu třeba na tu vázičku s kytkami,“ říkal pan Fotheringay, přesunul holuba zpátky na stůl a zázrak provedl. „Ale vy si asi budete chtít teď nacpat, že jo,“ řekl a zrekonstruoval vázu opět v původní tabatěrku.

Pan Maydig sledoval všechny tyto proměny s jakýmsi zbožným mlčením. Zíral na pana Fotheringaye a upejpavě nakonec vzal tabatěrku do ruky, prohlédl si ji a položil ji opět na stůl „Tak!“ vyjádřil nakonec všechny své pocity jedním slovem.

„No, a po tomhle už vám můžu líp vysvětlit, proč jsem za vámi vlastně přišel,“ řekl pan Fotheringay a začal s dlouhým a zamotaným vyprávěním o svých zvláštních zážitcích, vyprávěním počínajícím příhodou s onou lampou u Dlouhého draka a komplikovaným ustavičnými narážkami na jistého Winche. Pýcha nad předchozím úžasem pana Maydiga ho postupně opouštěla; stával se z něho zase ten obyčejný, všední pan Fotheringay. Pan Maydig pilně naslouchal, tabatěrku v ruce, a také jeho chování se během vyprávění měnilo. Náhle, právě když pan Fotheringay popisoval zázrak s třetím vejcem k snídani, ho kněz přerušil s napřaženou chvějící se rukou. „Je to možné!“ řekl. „Lze v to uvěřit! Je to samozřejmě ohromující, ale lze tím mnohé vysvětlit! Moc provádět zázraky je dar - zvláštní nadání, něco jako genialita nebo jasnozřivost - až dosud jím byli navštíveni lidé jen zřídka, a byli to jen výjimeční lidé. V tomto případě ovšem...

Odjakživa mě udivovaly zázraky Mohamedovy, zázraky jogínů nebo ty zázraky Madame Blavatské. Ale je to vlastně docela jednoduché, ano, jde o dar! A jak nádherně to potvrzuje vývody tak velikého myslitele," - pan Maydig ztišil hlas - „jako je Jeho Milost vévoda z Argyllu. Pronikáme tu k nějakým elementárním zákonům - hlubším, než jsou běžné přírodní zákony. Ano - ano! Jen pokračujte. Jen dál!"

Pan Fotheringay tedy pokračoval líčením nehody s konstáblem Winchem a pan Maydig, teď už nepřestrašen a bez bázně, začal rozhazovat rukama a vykřikovat úžasem. „Tohle mě trápilo nejvíc," vykládal pan Fotheringay, „v tom taky nejspíš potřebuji radu; on je teď, to se ví, v San Francisku - ani nevím, kde to vlastně je -, ale každopádně je to trapné pro nás oba, že jo, pane Maydig. Podle mě konstábl vůbec nerozumí tomu, co se s ním děje, je asi vylekaný a taky dožraný musí být už pořádně, já vím, že se na mě chystá. Počítám, že se pořád snaží dostat se sem. Vracím ho zase zpátky, zázrakem, vždycky za pár hodin, když si na to vzpomenu. No a on, to se ví, on na to nebude moct přijít, jak to s ním vlastně je, to ho bude žrát ještě víc; taky, jestli si pokaždé kupuje nový lístek, přijde ho to na pěkné peníze. Udělal jsem pro něj všechno, co jsem mohl, jenže on mě asi těžko pochopí. Napadlo mě pak, že má třeba propálenou uniformu - to víte, jestli peklo opravdu vypadá tak, jak se o tom mluví -, a to by ho byli v San Francisku jistě hned zavřeli. Takže jsem mu samozřejmě, hned jak mě to napadlo, přikázal nový oblek. Jenže stejně jsem to tak nějak zamotal -"

Pan Maydig se tvářil vážně. „Zamotal, zamotal. Ano, není to lehké. A jak to ukončit -" Jeho slova byla rozvláčná, nerozhodná.

„Nechme ale teď na chvíli Winche a mluvme o tom zásadním. Nemyslím, že by šlo o černou magii nebo něco podobného. Nemyslím, že by na tom bylo něco zločinného, to vůbec ne, pane Fotheringayi - zcela nic, pokud mi ovšem nezatajujete ještě nějaká podstatná fakta. Nikoli, jde o zázraky - čiré zázraky -, a to zázraky, pokud to smím říci, toho nejvyššího druhu."

Přecházel sem tam po koberci před krbem, rozkládal rukama, a pan Fotheringay zatím seděl u stolu, bradu v dlaních, utrápený. „Pořád nevidím, jak to mám udělat s tím Winchem," říkal.

„Dar činit zázraky - zjevně mocný dar," pravil pan Maydig, „vám pomůže nějak to s Winchem vyřešit, nic se nebojte. Milý pane,

vy jste velice důležitá osoba - člověk s úžasnými možnostmi. Třeba jako svědek, například! A vůbec, co všechno vy byste mohl udělat...“

„Jo, pár věcí mě taky napadlo,“ pravil pan Fotheringay. „Jenže - vychází to někdy tak trochu šejdrem. Viděl jste ty první rybičky, ne? Úplně špatná mísa, úplně špatné ryby. Tak jsem si řek, že bych se měl s někým poradit.“

„To je správná cesta,“ odvětil pan Maydig, „velmi správná cesta - naprosto správná cesta.“ Zastavil se a zahleděl se na pana Fotheringaye. „Je to vlastně zcela neomezený dar. Měli bychom vlastně vaše síly vyzkoušet, jestli jsou opravdu ... jestli je v nich všechno, co se zatím zdá.“

A tak, třeba to vypadá neuvěřitelně, v pracovně domku za kostelíkem kongregační církve onoho nedělního večera dne desátého listopadu roku 1896 pan Fotheringay, povzbuzován a veden panem Maydigem, počal činit zázraky. Nechť čtenář zvlášť důkladně věnuje pozornost uvedenému datu. Namítne, nebo už patrně namítl, že jisté stránky tohoto příběhu jsou nepravděpodobné, že kdyby se bývalo vskutku přihodilo cokoli z toho, co už zde bylo popsáno, bývaly by toho byly před rokem plné noviny. A podrobnosti, které budou vzápětí vylíčeny, budou pro čtenáře zvlášť těžko přijatelné, neboť mimo jiné v sobě obsahují závěr, že on sám nebo ona sama, podle toho, jde-li o čtenáře, nebo čtenářku, by byli museli právě před rokem zahynout násilnou a nebývalou smrtí. Ale v dalším průběhu i toto nabude na jasnosti a věrohodnosti, jak všichni rozumní a soudní čtenáři jistě uznají. Ještě však jsme nedospěli ke konci příběhu, ba sotva jsme se dostali za jeho polovinu. Tak tedy zprvu byly zázraky, které činil pan Fotheringay, jen takové docela malinké zázračíčky - žertíky s hrnečky a s nábytkem v salónu, krotké jako zázraky teosofů, ale i ty sebekrotší přijímal jeho spolupracovník s bázní a úctou. Pan Fotheringay by se byl nejraději hned pustil do urovnání té záležitosti s panem Winchem, jenže pan Maydig ho nenechal. Ale když provedli asi tucet takových domácích kouzel, stouplo jejich sebevědomí, jejich představivost zjevně vzrostla a rostla i jejich chuť. První větší podnik byl výsledkem hladu a také poněkud nedostatečné péče paní Minchinové, hospodyně pana Maydiga. Tabule, k níž farář pana Fotheringaye pozval, v žádném případě nebyla dostatečně lákavá a vybraná pro dva tak pilné divotvorce, jako byli oni; nicméně k ní usedli a pan Maydig se rmoutil spíš smutkem než hněvem nad nedostatky své

hospodyně, když tu napadlo pana Fotheringaye, že jeho příležitost právě nastala. „Co myslíte, pane Maydig," řekl. „Kdybych se osmělil pozvat já vás, já bych -"

„Ale pane Fotheringayi! Jistěže můžete! Mne ovšem vůbec nenapadlo ..."

Pan Fotheringay jen mávl rukou. „Co si dáme?" prohlásil velkodušně a pak podle objednávky pana Maydiga podstatně poopravil jídelníček jejich společné večeře. „No, a pokud jde o mě," řekl, prohlížeje si lahůdky před panem Maydigem, já odjakživa rád takhle tuplák porteru a velšský řízek, a to si tedy poručím. Burgundské, to není pro mě," a v tu ránu se na jeho přání před ním objevilo černé pivo a smažený sýr po velšsku. Seděli spolu dlouho u té večeře a mluvili jako rovný s rovným - jak si pojednou pan Fotheringay s radostným překvapením a zadostiučiněním uvědomil - o všech zázracích, které nadělají. „Mimochodem, pane Maydig," řekl pan Fotheringay, „možná že bych vám mohl trochu pomoct - jako v domácnosti, víte?"

„Nerozumím vám tak docela," pravil pan Maydig a nalával si sklenici zázračně servírovaného burgundského.

Pan Fotheringay se z prázdnoty před sebou obsloužil další porcí velšské sýrové pochoutky a ukrojil si pořádné sousto. „Tak mě napadlo," řekl, „že bych snad mohl (chroust, chroust) učinit (chroust, chroust) nějaký ten zázrak s paní Minchinovou (chroust, chroust) - aby se trochu polepšila."

Pan Maydig postavil sklenici a na jeho tváři se jevily pochyby. „Ona - ona je strašně nerada, když se jí někdo plete do jejích věcí, víte, pane Fotheringayi. A pak také je už vlastně jedenáct pryč a ona už je určitě v posteli a spí. Myslíte, že by tedy -"

Pan Fotheringay tyto námitky zvážil. „No ale proč by se nemohla polepšit i ve spánku?"

Pan Maydig měl proti této myšlence ještě nějaké námitky, ale po chvíli kapituloval. Pan Fotheringay vydal příslušný příkaz a o něco stísněněji pokračovali oba muži v hostině. Pan Maydig se široce rozkázal o proměnách, které si u své hospodyně sliboval už od zítřka, a to s optimismem, jenž se i navečeřenému panu Fotheringayovi zazdál poněkud nucený a násilný, a tu se ozvaly shora nějaké zmatené zvuky. Očima si vyměnili němou otázku a pan Maydig spěšně opustil

místnost. Pan Fotheringay uslyšel, jak na svou hospodyni volá a jak za ní jde po schodech nahoru.

Snad za minutu už byl kněz zpátky, křepkým krokem a se zářící tváří. „Báječné!“ vykřikoval. „A dojemné! Nesmírně dojemné!“

Začal opět přecházet sem tam před krbem. „Pokání - nesmírně dojímavá zpověď kajícnice - pootevřenými dveřmi. Chudák stará. Zřejmě hned vstala. Vzbudila se a vstala, jen aby mohla rozbít lahvičku kořalky, kterou měla schovanou v kufru. A přiznat se k tomu! ... Ale to nám dává - to nám otvírá - nejúžasnější perspektivy možností. Jestli se nám podařila tahle zázračná změna dokonce i u ní ...“

„Asi to funguje neomezeně,“ pravil pan Fotheringay. „Jo, pokud by šlo o toho Winche ...“

„Zcela neomezeně.“ Z předložky před krbem - nad problémem Winch jen mávl rukou - rozvíjel pan Maydig řadu báječných plánů, které vymýšlel v chůzi, jeden za druhým.

Tyhle plány ovšem nejsou pro tento příběh podstatné. Postačí říci, že byly prosyceny duchem nekonečné dobročinnosti, takové dobročinnosti, jaká se dostavuje po dobrém jídle. Postačí také říci, že nijak neřešily problém Winch. A není snad nutné zabývat se tím, do jaké míry došel tento program naplnění. Změny přinášel ohromující. Půlnoc zastihla pana Maydiga a pana Fotheringaye rázně pochodující napříč mrazivým tržištěm pod tichou lunou v extázi divotvorství, pana Maydiga rozevlátého a gestikulujícího, pomenšího pana Fotheringaye celého rozhorleného, zdaleka už ne v rozpacích nad svou duševní velikostí. Zreformovali kdejakého opilce, na němž se shodli, proměnili veškeré pivo a lihoviny ve vodu (v tomto bodě byl pan Fotheringay přehlasován panem Maydigem); dále vysušili Flinderovy močály, zlepšili půdu na vršku U stromu a vyléčili vikářovu bradavici. A hodlali se podívat, co by se dalo dělat s poškozeným molem u Jižního mostu. „Ta obec,“ lapal pan Maydig po dechu, „bude už zítra docela jiná. A jak budou všichni překvapeni, jak budou vděční!“ To zrovna začaly hodiny na věži odbíjet třetí.

„A jéje,“ řekl pan Fotheringay, „to už jsou tři! Musím domů, v osm musím být v práci. A pak taky paní Wiminsová -“

„Vždyť jsme teprve začali,“ pravil pan Maydig, plný sladkého pocitu neomezené moci. „Sotva jsme začali. Pomyslete, co dobrého už jsme udělali. Až se lidé probudí -“

„Jenže -,“ začal pan Fotheringay.

Pan Maydig ho náhle popadl za ruku. Oči se mu rozjasnily a divoce zaplály. „Můj milý," povídal, „není naspěch. Podívejte se -," ukázal na měsíc v zenitu, „-Jošua!"

„Jošua?" řekl pan Fotheringay.

„Jošua," pravil pan Maydig. „Proč ne. Zastavte ho jako on."

Pan Fotheringay pohlédl na lunu.

„To je trošku moc," řekl po chvíli.

„A proč? Samozřejmě že nezastavíte Měsíc. Zastavíte jen otáčení Země, víte? Čas se zastaví. Tím přece neuděláme nic zlého."

„Hm!" řekl pan Fotheringay. „Tak dobře." Povzdychl si. „Zkusím to. Tak tedy pozor -"

Zapjal si sako a oslovil svou domovskou planetu s takovou důvěrností, na jakou si jen troufl. „Heleď, přestaň se laskavě točit, jo?"

Vzápětí letěl střemhlav vzduchem rychlostí několika tuctů mil za minutu. Přes bezpočet kruhů, které každou vteřinu opisoval, nepřestával myslet; neboť myšlenka je podivuhodná - někdy pomalá jako tekoucí smůla, jindy rychlá jako blesk. Myslel a v mžiku si přál: „Ať jsem hned dole, zdravý a v bezpečí. Ať se jinak děje cokoliv, jen ať já jsem zdravý dole a v bezpečí."

Přál si to v pravý čas, neboť mu šaty na těle, rozpáleny prudkým letem vzduchem, už začínaly doutnat. Přistál s tvrdým, avšak nikoli nebezpečným nárazem na něčem, co vypadalo jako hora čerstvě zorané země. Hromada kovu a zdiva, nápadně podobná kostelní věži uprostřed tržiště, dopadla nedaleko něho, odrazila se přes něj do výše s rozlétla se v kamení, cihly a zdivo jako explodující bomba. Přefičela nad ním kráva, narazila na jeden z větších kusů zdiva a rozprskla se jako vajíčko. Ozval se rachot, proti němuž se i ty nejmohutnější exploze, jaké kdy v životě slyšel, zdály být jen šelestem padajícího prachu, a po něm následovala celá série menších výbuchů. Nesmírný vichr burácel zemí i nebesy, takže sotva mohl zvednout hlavu a rozhlédnout se. Chvíli byl bez dechu a vyděšen, takže ani nerozpoznal, kde je a co se stalo. První, co udělal, bylo, že si sáhl na hlavu a ujistil se, že ty vlající vlasy stále ještě patří jemu.

„Pane na nebi!" vydechl pan Fotheringay, sotva mocen slova v té vichřici, „to jsem měl namále! Co se to jen stalo? Vichr a bouře. A ještě před minutou byla taková pěkná noc. To ten Maydig mě do toho navezl. To je ale vichřice! Jestli budu dělat takovéhle hlouposti, tak z toho bude ještě i malér jako hrom!

A kde vůbec je ten Maydig?

Tady je ale paseka!“

Rozhlížel se, pokud mu to jen vlající sako dovolilo. Kolem to vypadalo opravdu nesmírně zvláštně. „Nebe by bylo v pořádku,“ řekl pan Fotheringay. „Jenže to je asi to jediné, co je ještě v pořádku. A i tam to vypadá, jako by se hnala strašná bouřka. Ale měsíc je pořád vidět. Zrovna tak jako před chvílí. Jasno jako v poledne. Ale to ostatní ... Kde je vesnice? Kde - kde je vůbec všechno? A co propána rozpoutalo tu vichřici? Vítr jsem si přece žádný nepřál!“

Marně se pan Fotheringay pokoušel postavit na nohy, a po neúspěšném pokusu zůstal raději na všech čtyřech v bezpečí na zemi. Zkoumal na závětrné straně krajinu zalitou měsíčním světlem a šosy mu vlály nad hlavou. „Muselo se stát něco strašně vážného,“ říkal pan Fotheringay. „Ale co to jen mohlo být - to ví sám pánbůh.“

Široko daleko nebylo v bílé záři skrze oblaky prachu hnané vichřicí vidět nic než změť hlíny a hromady chaotických trosek; žádné stromy, žádné domy, žádný známý obraz, jen spoušť a zničení nořící se posléze do tmy pod vířícími sloupy a praporci prachu, za blesků a rachocení hromu rychle se ženoucí bouře. Poblíž něho v jasném světle bylo něco, co kdysi mohl být vzrostlý jilm, hromada třísek smetených na kupu, větve i kmen, a pak také nějaká kupa zkroucených traverz - až příliš zjevně to býval viadukt - čněla z nahromaděných trosek.

Když totiž pan Fotheringay zastavil otáčení pevné časti planety, neučinil žádná opatření, pokud jde o všelijaké příslušenství na jejím povrchu. Země se otáčí tak rychle, že její povrch v oblasti rovníku se pohybuje rychlostí větší než tisíc mil za hodinu, a i v našich šířkách stále ještě rychlostí víc než poloviční. Takže tedy vesnice i pan Maydig i pan Fotheringay a vůbec všechno na světě bylo vrženo vpřed rychlostí asi šesti set yardů za vteřinu - to jest daleko prudčeji, než kdyby to bylo vystřeleno z děla. A všichni lidé, každý živý tvor, každý dům a každý strom - celý svět, jak ho známe - byl takto vymrštěn a smeten a naprosto zničen. To se tedy stalo.

Tohle všechno pan Fotheringay ovšem nedokázal plně zhodnotit. Avšak uvědomil si, že se jeho zázrak nepovedl, a s tímto vědomím se dostavila i veliká nechuť ke všem zázrakům. Byl teď potmě, neboť obloha se už zatáhla, oblaka zakryla měsíc, jejž předtím na okamžik zahlédl, a vzduch se naplnil přívalem svíjejících se a zmíta-

jících mračen. Řev větrů a vod naplnil nebe i zemi, a když se mu podařilo pod ochranou dlaně pohlédnout skrze prach a valící se déšť a krupobití proti vichřici, uviděl v hře blesků nesmírnou vodní stěnu řítící se směrem k němu.

„Maydigu!“ zaječel pan Fotheringay, jen slabý hlásek v bouři živlů. „Kde jste, Maydigu?“

„Stůj!“ zařval pak na valící se vodstvo. „Pro boha živého stůj!“

„Moment, jo,“ řekl poté bleskům a hromům, „jen moment počkejte, prosím vás, než se trochu vzpamatuju ... Co teď?“ říkal. „Co já budu dělat? Panebože! Kdyby tu tak byl Maydig,“ bědoval.

„Už vím,“ pravil pan Fotheringay po chvíli. ‚Jen abych to proboha tentokrát řekl správně.“

Zůstal na všech čtyřech, vzepřel se proti větru a dával dobrý pozor, aby všechno bylo řečeno, jak náleží.

„Ták!“ povídal. „Ať se nic z toho, co si teď budu přát, neděje, dokud neřeknu ‚Teď!'... propána, že já jsem na to nepomyslel dřív.“

Pozvedl svůj slabý hlas proti vichřici, křičel víc a víc, marně se namáhaje, aby uslyšel sám sebe. „Tak tedy pozor, jo? A pozor na to, co jsem právě řekl. Především, až to všechno dopovím, ať ztratím moc dělat zázraky, ať mám jen takovou sílu vůle jako každý druhý a ať tyhle nebezpečné zázraky přestanou. Nechci s nimi nic mít. Kéž bych si tak byl s nimi nebyl nikdy nic začal! Nestojím o ně. Tak to je za prvé, jo? Za druhé - ať jsem zase zpátky zrovna tam, než ty zázraky začaly; ať je všechno úplně tak, jak to bylo, než se ta zatracená lampa obrátila vzhůru nohama, jo? Je to velká práce, ale je to taky poslední práce. Jasné? Už žádné zázraky, všecko, jak bylo - já zpátky u Dlouhého draka zrovna předtím, než jsem vypil to malé pivo. Tak, to je všechno.“

Zaryl prsty do hlíny, zavřel oči a pravil: „Teď!“

Všechno naráz ztichlo. Postřehl, že už zase stojí vzpřímen.

„No, to ovšem tvrdíte vy,“ říkal nějaký hlas.

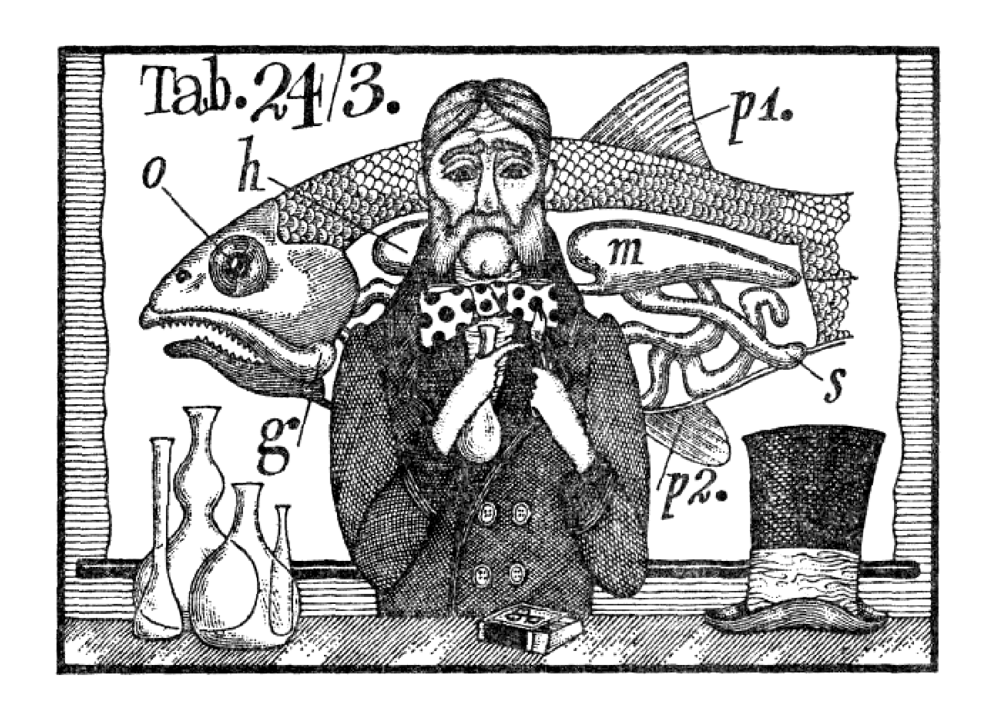
Otevřel oči. Byl ve výčepu u *Dlouhého draka* a přel se o zázraky s Toddym Beamishem. Měl matný pocit, že právě zapomíná na něco strašně velkého, ale v mžiku to pominulo. Jak víte, až na to, že ztratil svou schopnost dělat zázraky, všechno se vrátilo a bylo tak, jak bývalo předtím, i jeho mysl a paměť tedy byly v tom stavu jako tehdy, než ještě tento příběh počal. Takže nevěděl naprosto nic o

tom, o čem jsme tu vyprávěli, a nic o tom neví až dodnes. A nade všechno jiné stále ještě nevěří, že by nějaké zázraky byly možné.

„Povídám vám, že zázraky, máme-li to říct přesně, se prostě stát nemůžou,“ řekl, „ať si vezmete co chcete. A já jsem ochoten dokázat to, a hned.“

„To si ovšem myslíte vy,“ řekl Toddy Beamish, a dál: „ale dokazujte si, jestli to dokážete dokázat.“

„Tak heleďte, pane Beamish,“ povídal pan Fotheringay, „to si musíme nejdřív říct na rovinu, co to vůbec takový zázrak je. Zázrak - to je něco, co by bylo úplně proti přírodě a co by někdo dokázal pouhou silou vůle . . .“

PŘÍBĚH GOTTFRIEDA PLATTNERA

Do jaké míry lze věřit svědectví o té Plattnerově historii, zůstává zapeklitým problémem. Na jedné straně tu existuje sedm svědků - nebo abychom byli zcela přesní, je tu šestapůl páru očí a jeden nevývratný fakt; a na druhé straně tu zůstává - jak to pojmenovat? - předsudek, zdravý rozum nebo setrvačnost našeho uvažování. Nikdy se snad nesešlo sedm tak důvěryhodných svědků; nikdy snad nebylo prokázáno nic nepopiratelněji než převrácení anatomické stavby těla Gottfrieda Plattnera - a přitom snad nikdy nikdo ještě nevyprávěl tak bláznivou historii jako oni! A nejbláznivější na ní vůbec je podíl Gottfrieda samotného (neboť jeho rovněž k oněm sedmi svědkům počítám). Chraň bůh, že bych snad chtěl ve jménu nestrannosti podporovat pověrčivost a sdílet pak osud příznivců Eusapiiných. Ne, docela upřímně - něco v té záležitosti Gottfrieda Plattnera doopravdy skřípe; jenže co to je, to nedovedu říct, nač bych se k tomu nepřiznal. Překvapilo mě, jakou váhu tomu příběhu připisují ti, od nichž by se to nejméně dalo předpokládat, totiž odborníci. Myslím však, že nej-

poctivější bude vyprávět vše čtenářům bez jakýchkoli dalších komentářů.

Gottfried Plattner je, třebaže na to jeho jméno nevypadá, poctivý rodilý Angličan. Tatínek pocházel z Alsaska, přistěhoval se do Anglie v šedesátých letech, oženil se s bezúhonnou dívkou z vážené rodiny a umřel roku 1887, věnovav svůj mravný a fádní život, pokud mé vědomosti sahají, převážně pokládání parket. Gottfriedovi je sedmadvacet. Díky tomu, že po rodičích zdědil tři mateřské jazyky, je zaměstnán jako učitel moderních řečí v malé soukromé škole na jihu Anglie. Povrchnímu pozorovateli by se jevil nápadně podobným jakémukoli jinému učiteli moderních řečí v jakékoli jiné malé soukromé škole. Šaty nenosí ani příliš drahé, ani příliš moderní, ale naproti tomu také nechodí oblékán nijak nuzně nebo ošuntěle; tvář, výška, držení těla - všechno je na něm nenápadné. Asi byste si na něm povšimli, že jako většina lidí nemá obličej tak docela symetrický, pravé oko má trochu větší než levé a čelist má napravo také o poznání masivnější. Kdybyste mu jako nezúčastnění laici rozhrnuli košili a poslechli si, jak mu bije srdce, zdálo by se vám patrně, že i srdce má jako každý druhý. Ale zde už byste se vy laici zcela rozešli s názorem, jaký by přijal odborník. Vám by se jeho srdce zdálo zcela normální, odborník by usoudil zcela naopak. A když už byste byli takhle upozorněni, přišli byste na tu zvláštnost snadno i sami. Gottfriedovo srdce totiž buší na pravé straně hrudníku.

To ovšem není jediná Gottfriedova zvláštnost, třebaže by asi jediná zaujala laickou pozornost. Jak se zdá podle pečlivého vyšetření Gottfriedových útrob, které podnikl známý chirurg, jsou obdobně přesunuty i ostatní nesymetrické tělesné orgány. Pravý lalok jater má nalevo, levý napravo; rovněž jeho plíce jsou podobně obráceny. A co je ještě pozoruhodnější, Gottfried se stal - vyloučíme-li možnost, že je dokonalý, herec - z praváka levákem. Od události, kterou bude ještě třeba probrat (tak objektivně, jak je to jen možné), zjišťuje, že nedokáže psát jinak než zprava doleva, a to levou rukou. Nedokáže hodit pravačkou kámen, plete si u stolu nůž a vidličku a jeho pojetí silničních pravidel - jezdí na kole - je trvalým zdrojem kalamit a katastrof. A přitom chybí sebemenší svědectví, že by snad Gottfried byl levákem už předtím, než se mu to všechno přihodilo.

A ještě jeden fakt zbývá v té neuvěřitelné historii. Gottfried předvádí tři své fotografie. Na jedné ho máte pětiletého nebo šestile-

tého, zpod kabátku mu čouhají tlusté nožky, tvář zamračenou. A na tomto snímku má levé oko o poznání větší než pravé a čelist na levé straně má rovněž o něco vyvinutější. Je to pravý opak toho, jak je tomu dnes. Gottfriedova fotografie ze čtrnáctého roku života jako by tato fakta popírala, ale to jen proto, že je to jeden z oněch levných módních „medailónků“, jaké se tehdy dělávaly - rovnou na kov -, a proto tedy ten stranově převrácený, zrcadlový obraz. Třetí snímek ho ukazuje jedenadvacetiletého a potvrzuje to, co ukazují i předchozí dva. To všechno zcela přesvědčivě prokazuje, že u Gottfrieda skutečně došlo k zrcadlovému obrácení celého jeho organismu. Jenže jak by k takové věci u člověka mohlo vůbec dojít, vyloučíme-li možnost zázraku, ostatně fantastického a bezsmyslného, je nesmírně obtížné si představit.

Existuje ovšem jedno vysvětlení všech těchto skutečností, totiž předpoklad, že na základě celkem průkazně odchylného uložení srdce podnikl Plattner pracnou přetvářku. Podvržené fotografie, předstírané leváctví. Jenže povaha toho člověka žádnou takovou teorii nepřipouští. Je to muž klidný, praktický, skromný a z hlediska Nordauovy klasifikace duševně zcela zdravý. Rád pivo, mírně kouří, denně jde na procházku a má zdravě vysoké mínění o ceně své výuky. Má pěkný, i když necvičený tenor a rád si zazpívá populární veselé písničky. Čte rád, ne ovšem chorobně rád, hlavně romány prosycené bohabojným optimismem - dobře spí, málokdy se mu něco zdává. Je to vlastně ten poslední člověk, od něhož by se dalo čekat nějaké fantazírování. Naopak, zachází tak daleko, že svůj příběh světu nejen nevnucuje, ale projevuje v tom směru mimořádný nedostatek sdílnosti. Reaguje na dotazy s takovým - upejpáním by myslím bylo to pravé slovo -, že odzbrojuje i ty nejnedůvěřivější. Vypadá to, jako by se úplně styděl za to, že se něco tak zvláštního přihodilo právě jemu.

Nemůžeme než litovat, že Plattnerovo odmítavé stanovisko k možnosti případné budoucí pitvy nás připraví - pravděpodobně navždy - o věcný důkaz, že v celém jeho těle došlo k stranové záměně orgánů. A na tomto faktu cele závisí věrohodnost jeho historky. Neexistuje totiž způsob, jak přemisťováním člověka v prostoru, jemuž se běžně prostor říká, takového zrcadlového převrácení docílit. Ať s jedincem podnikáte co chcete, stále zůstává levá strana nalevo a pravá napravo. Mohli byste to ovšem dokázat s dokonale plošným předmětem. Když vystřihnete z papíru obrazec, jakýkoli tvar, který

má pravou a levou stranu, můžete zaměnit jeho stranovou podobu prostým obrácením. S trojrozměrnými věcmi je to jiné. Matematičtí teoretikové nám říkají, že je jen jedna cesta, jak u trojrozměrného tělesa strany obrátit: vyjmout takové těleso zcela z našeho prostoru, nechat je tedy prakticky zmizet z jeho běžné existence, a pak někde mimo náš prostor - takový, jaký my ho známe - převrátit. Zní to sice trochu tajuplně, to je pravda, ale kdokoli se poněkud vyzná v teoretické matematice, dotvrdí čtenáři, že tomu tak skutečně je. Vyjádřeno v čistě technických pojmech byla by právě Plattnerova prazvláštní stranová inverze důkazem o tom, že se přemístil z našeho prostoru do takzvaného čtvrtého rozměru a že se odtamtud opět do našeho světa vrátil. Pokud se nerozhodneme, že jsme se stali obětí složitého a bezpodstatného výmyslu, jsme téměř nuceni věřit, že tomu právě takhle bylo.

Potud hmatatelná fakta. A teď přistoupíme k výčtu událostí, které jsou spojeny s jeho dočasným zmizením ze světa. Pokud víme, věnoval se Plattner v Sussexville Proprietary School netoliko povinnostem výuky moderních jazyků, nýbrž učil právě tak i chemii, obchodní zeměpis, účetnictví, těsnopis, kreslení a jakýkoli další předmět, který náhodou upoutal vrtošivou pozornost jeho žáků. Věděl o všech těchto rozmanitých předmětech velice málo nebo taky vůbec nic, jenže na rozdíl od státních středních škol se na soukromých školách zcela případně nehledí tolik na kantorovy znalosti, jako spíše na jeho vysoce morální profil a gentlemanské vystupování. V chemii měl Plattner obzvláštní mezery, podle vlastního vyjádření nepokročil dále než ke kapitole Tři plyny (a zůstává otázkou, které tři plyny to vlastně byly). Jelikož však jeho žáci začínali s vědomostmi zcela nulovými a veškeré své znalosti odvozovali ze znalostí jeho, nečinilo mu to po několik semestrů žádné (nebo jen nepatrné) potíže. Pak vstoupil do školy žáček jménem Whibble, kterého někdo z nezodpovědných příbuzných vychoval ke zvídavosti. Tento mládeneček sledoval Plattnerovy výklady se zjevným a vytrvalým zájmem a jako doklad své píle v tomto předmětu nosil občas Plattnerovi všelijaké látky k analýze. Plattner polichocen takovým důkazem, jak dovedl probudit zanícení pro výuku, nejenže analýzy prováděl, ale dokonce i nalezené složení látek vyhlašoval. Cítil se dokonce svým žákem tak povzbuzen, že si sehnal nějakou příručku o chemické analýze a při

večerních dozorech nad přípravou žáků se v ní vzdělával. Byl překvapen, jak zajímavý obor ta chemie vlastně je.

Až potud je to zcela všední historka. Nyní se však dostává na scénu jistý zelenavý prášek. Zdroj onoho prášku je, jak se naneštěstí zdá, zcela ztracen. Malý Whibble vypráví jakousi spletitou historii o tom, jak ho nalezl v sáčku v opuštěném lomu kdesi poblíž Downs. Bezpochyby by se bývaly věci znamenitě vyvíjely pro Plattnera a patrně i pro rodinu toho Whibbla, kdyby se tam byla octla u prášku rozškrtnutá zápalka. Jisté je, že mladý pán prášek do školy nepřinesl v žádném sáčku, nýbrž v obyčejné osmiuncové lékárnické lahvičce, uzátkované rozžvýkaným novinovým papírem. Dal ji Plattnerovi odpoledne po vyučování. Čtyři kluci zůstali po škole a měli si po odpolední modlitbě doplnit, co zalajdali, a Plattner si je vzal pod dohled do malé třídy, kde se také konávalo vyučování chemie. Charakteristickým rysem vybavení pro praktickou výuku chemie byla v Sussexville Proprietary School, tak jako ostatně ve většině soukromých škol v Británii, strohá skromnost. Veškeré potřeby byly uskladněny ve skřínce ve výklenku, která nebyla větší než běžný cestovní kufřík. Plattner, jehož pasivní hlídání poškoláků dost nudilo, uvítal, jak se zdá, Whibblův popud jako příjemné vyrušení, odemkl skříňku a hned se pustil do analyzování. Whibble seděl - k svému štěstí - v bezpečné vzdálenosti a pozoroval ho. Všichni čtyři hříšníci, předstírajíce, že jsou hluboce zabráni do své práce, ho pokradmu a s nevšedním zájmem sledovali. Plattnerova chemická praktika bývala zřejmě i v oné úzké oblasti, nepřesahující kapitolu o třech plynech, poznamenána rysy jisté ukvapenosti.

Všichni se prakticky v líčení Plattnerova postupu shodují. Odsypal trošku zelenavého prášku do zkumavky a zkoušel látku postupně vodou, kyselinou solnou, kyselinou dusičnou a kyselinou sírovou. Když nedospěl k žádnému výsledku, odsypal na břidlicovou podložku nevelkou hromádku, asi tak půl té lahvičky toho mohlo být, a škrtl zápalkou. Lahvičku držel v levé ruce. Začalo to dýmat a tavit se a pak to náhle s ohlušující prudkostí a oslňujícím zablesknutím explodovalo.

Všech pět chlapců, vždy připravených na katastrofu, při zášlehu sjelo pod lavice, a nikomu z nich se také nic vážného nestalo. Okno bylo vyraženo na hřiště a tabule i se stojánkem byla převržena. Břidlicová podložka byla rozmetána na atomy. Ze stropu spadl kus

omítky. Jinak nedošlo na budově ani na zařízení k žádným škodám, a když chlapci Plattnera neviděli, domnívali se zprvu, že ho výbuch srazil na zem a že leží někde z jejich dohledu, za lavicemi. Vyskočili ze svých míst a běželi mu na pomoc; k svému překvapení však nalezli jeho místo prázdné. Otřeseni ještě prudkým výbuchem letěli ke dveřím, měli v tom zmatku dojem, že snad byl raněn a že ze třídy vyběhl. Ale Carson, první z nich, se ve dveřích už málem srazil s ředitelem, panem Lidgettem. Pan Lidgett je zavalitý, prudký člověk s jediným okem. Chlapci uvádějí, že se do místnosti vrhl, vykřikuje taková ta slova, jimiž si ředitelé vznětlivější povahy obvykle ulevují - aby nedošlo na slova závadnější. „Zmiz, kašpare!“ řekl Carsonovi. „Kde je pan učitel Plattner?“ Ta slova chlapci dosvědčují. („Drátenník“, „štěně“ a „kašpar“ patří, jak se zdá, k drobným mincím páně Lidgettova školního výraziva.)

Kde je pan učitel Plattner? Tato otázka byla pak v následujících dnech mnohokrát opakována. Zdálo se doopravdy, že ta nepravděpodobná nadsázka „rozmetán na atomy“ se konečně jednou také uskutečnila. Z pana Plattnera nezbyl ani jeden jediný patrný kousíček, ani kapička krve, ani steh z jeho obleku. Byl zřejmé vymazán ze světa a nezanechal po sobě ani smítka. Nic, abychom se drželi úsloví, co by se dalo přikrýt malou šestipencí! A bylo zjevné, že jeho dokonalé zmizení je důsledek té exploze.

Je zbytečné nějak nadsazovat rozčilení, které propuklo v Sussexville Proprietary School a v celém Sussexvillu i jinde po této události. Je dost možné, že někdo z čtenářů těchto stránek se třeba rozpomene na to, jak až k němu dolehl nějaký vzdálený a skomírající ohlas tohoto rozrušení o loňských letních prázdninách. Lidgett, jak se zdá, udělal vše, co bylo v jeho moci, aby zvěsti umenšil a potlačil. Zavedl trest opisování pětadvaceti řádek za každou zmínku o Plattnerovi a po třídách roztrušoval, že jsou mu okolnosti učitelova pobytu dobře známy. Obával se, jak vysvětluje, že sama možnost, že k explozi vůbec mohlo dojít, navzdory důkladným opatřením k omezení praktické výuky chemie na minimum, by mohla ublížit škole na pověsti; a stejné škodlivé by byly jakékoli rysy záhadnosti na Plattnerově náhlém opuštění školy. Nejen to, dělal co mohl, jen aby všechno vypadalo docela přirozené a všední. Zvláště si vzal na mušku pět očitých svědků té příhody a vyslýchal je tak zevrubně, až přestávali věřit i tomu, co na vlastní oči viděli. Nicméně přes všechno jeho úsilí

ohromovala tato historka, zvětšená a pokroucená, po devět dní celé okolí, a několik rodin vzalo pod průhlednými záminkami své syny ze školy. A není tak zcela bezvýznamný fakt, že spoustě lidí v sousedství se po dobu tohoto vzrušení zdály mimořádně živé sny o Plattnerovi až do chvíle, kdy se vrátil, a že si tyto sny byly navzájem podivuhodným způsobem podobné. Téměř všem se objevoval, někdy sám, někdy ve společnosti, jak prolíná jakousi měňavou září. Téměř všem se jevila jeho tvář bledá, ustaraná, k několika snícím se dokonce obracel jakýmisi posuňky. Jeden nebo dva chlapci, zřejmě ve stavu nočního děsu, se domnívali, že se k nim Plattner blíží neobyčejnou rychlostí, a že se jim dokonce zblízka podíval do očí. Jiní zase snili, že prchají s Plattnerem společně před neurčitými, zcela neobvyklými postavami kulovitého tvaru. Všechny tyto sny byly ovšem zatlačovány do pozadí různým vyšetřováním a dohady až do středy následujícího týdne, deset dní po onom pondělním výbuchu, kdy se Plattner znovu objevil. Okolnosti jeho návratu byly právě tak zvláštní jako ty, za nichž zmizel. Pokud lze doplnit poněkud vznětlivé líčení pana Lidgetta váhavými sděleními Plattnerovými, bylo to asi tak, že v onu středu večer, okolo západu slunce, činil se pan ředitel na zahrádce - prominul chlapcům předtím večerní přípravu - a otrhával a jedl jahody, které mezi vším ovocem nade všechno a nezřízeně miloval. Zahrada je to větší, starosvětská, skrytá před zvědavci dosti vysokou zídkou z neomítnutých cihel, porostlou břečťanem. Právě když se shýbl k obzvláště obsypanému keříčku, zablesklo se, ozvala se dunivá rána, a než se stačil ohlédnout, uhodilo ho zezadu něco těžkého. Srazilo ho to kupředu, jahody v ruce rozmačkal a hedvábný biret - pan Lidgett lpí na poněkud staromódním kantorském ústroji - měl náhle naražen do čela, divže ne přes oči. Když se z něho ta těžká střela svezla a dosedla do jahod, ukázalo se, že to není nic jiného než náš milý a dlouho postrádaný pan Gottfried Plattner, důkladně pocuchaný. Bez límce, bez klobouku, košili umazanou, ruce od krve. Pan Lidgett byl tak rozhorlen a překvapen, že zapomněl povstat, a tak na všech čtyřech, s biretem naraženým do oka, se zle pustil do Plattnera a do jeho neslýchaných způsobů.

Touto pramálo utěšenou scénkou je dokreslena, řekl bych, vnější podoba Plattnerova příběhu - jeho verze pro veřejnost. A není zajisté třeba probírat zde všechny podrobnosti a okolnosti, za nichž pan Lidgett pana Plattnera vyprovodil. Veškeré tyto detaily, s odkazy

na data a plná jména, lze nalézt v rozsáhlejší zprávě o této záležitosti, jež byla předložena Společnosti pro výzkum paranormálních jevů. Ojedinělé převrácení stran, k němuž u Plattnera došlo, nebylo po několik prvních dní vůbec zpozorováno a upoutalo pozornost teprve ve spojení s jeho nutkáním psát na tabuli zprava doleva. Plattner tuto charakteristickou skutečnost spíše skrýval, než předváděl, jelikož se domníval, že by mu mohla v nastalé situaci uškodit. Přemístění srdce na pravou stranu bylo zjištěno až po několika měsících, když mu dávali narkózu před trháním zubu. Ač nerad, přivolil poté k zběžné lékařské prohlídce, jejíž výsledek byl uveřejněn v *Journal of Anatomy*. A tím jsou v podstatě vyčerpány důkazy věcné povahy; nyní lze pokročit ke zvážení Plattnerových výpovědí.

Nejprve však načrtněme jasnou dělicí čáru mezi tím, co dosud bylo řečeno, a mezi tím, co bude následovat. Vše, co jsem dosud uvedl, lze dotvrdit svědectvími, jaká by uznal každý kriminalista. Svědci jsou dosud vesměs naživu; čtenář se může, dovolí-li mu to čas, třeba hned zítra pustit za těmi kluky, nebo i čelit hněvu samotného pana Lidgetta a vyslýchat si je, klást jim léčky a pasti, co srdce ráčí; i Gottfried Plattner, jeho přehozené srdce a jeho tři fotografie jsou k dispozici. Lze mít za prokázané, že zmizel na devět dní v důsledku exploze; že se vrátil téměř stejně katastrofálně, za okolností, jež se velice dotkly pana Lidgetta, buďtež si tyto okolnosti jakékoli; a že se navrátil zrcadlově obrácen, přesně tak, jak nám obrací obraz každé zrcadlo. Zejména z posledního ze zmíněných faktu, jak už jsme uvedli, vyplývá téměř nevyhnutelné, že se po oněch devět dní musel Plattner nutně nacházet kdesi zcela mimo náš prostor. Průkaznost všech těchto věcí je věru silnější, než bývá věrohodnost svědectví, na jejichž základě věšíme většinu vrahů. Ale věrohodnost vlastního Plattnerova vylíčení o tom, kde vlastně byl, s veškerým jeho zmateným vysvětlováním a navzájem si odporujícími detaily, nepodepírá nic než slovo Gottfrieda Plattnera. Nemám v úmyslu je znevážit, musím jen upozornit - což zapomíná udělat velice mnoho lidí, kteří píší o tajemných psychických jevech -, že tu od prakticky zcela nesporných zkušeností přecházím k takovým věcem, jež má každý soudný člověk svobodné právo odmítnout, anebo v ně věřit, zcela podle svého úsudku. Uvedená fakta opravňují věřit; ale pod tíhou rozporu se vší lidskou zkušeností převažují tyto věci do oblasti neuvěřitelná. Nechtěl bych rameno vah čtenářova úsudku vychýlit tím

ani oním směrem, povím prostě, co jsem se od Plattnera sám dověděl.

Snad ještě řeknu, že mi vše vyprávěl v mém domku v Chislehurstu; a že jakmile toho večera odešel, hned jsem šel do pracovny a zapsal vše, co jsem si zapamatoval. Byl později tak laskav a pročetl si strojový přepis mého záznamu, takže není nutno mít pochyb o jeho správnosti ve všem podstatném.

Plattner uvádí, že v okamžiku výbuchu měl jasnou představu, že je zabit. Cítil, jak je nadzdvižen a sražen zpět. Psychologa by mohlo zaujmout, že v letu zcela jasně uvažoval a kladl si otázku, zda narazí do skříňky s chemikáliemi, nebo na podstavec tabule. Zakopl, zavrávoral a ztěžka dosedl na něco pružného a pevného. Na okamžik ho exploze omráčila. Pak živě ucítil pach spálených vlasů a zdálo se mu, že slyší pana Lidgetta, jak se po něm shání. Mějme na paměti, že byl v té chvíli značně otřesen. Zprvu měl dojem, že stále ještě stojí ve třídě. Vnímal zcela zřetelně úlek chlapců a vstup pana Lidgetta. Tím je si naprosto jist. Neslyšel jejich odpovědi, ale připisoval to ohlušení z exploze. Věci kolem vypadaly nezvykle temné a matné, ale vysvětloval si to logickým, nicméně mylným vývodem, že se při výbuchu patrně vyvinulo množství dýmu. Tímto šerem se pohyboval pan Lidgett a chlapci, matní a mlčenliví jako přízraky. Obličej ho stále ještě pálil, jak ho ožehl žár exploze. Byl, jak sám říká, „celý pryč“. Připadlo mu, že snad ohluchl a oslepl. Opatrně se ohmatal. Jeho vnímání se tím poněkud zostřilo, s překvapením však kolem sebe postrádal staré známé lavice a ostatní školní zařízení. A pak došlo k něčemu, co z něho vyrazilo výkřik a vyburcovalo utlumené schopnosti k náhlé čilosti. Dva z chlapců šermujíce rukama jím jeden po druhém prošli! Žádný nedal najevo sebemenší známku, že by si uvědomoval jeho přítomnost. Je těžké představit si, co při tom cítil.

Prolnuli jím a nebyl to náraz o nic větší, než kdyby prošli cárem mlhy.

První Plattnerova myšlenka potom byla, že je snad mrtvý. Jelikož byl v tomto ohledu zcela zdravě vychováván, byl mírně překvapen, že s sebou dosud nosí své tělo. Druhý nápad byl, že mrtev není on, nýbrž ti druzí: že exploze zničila celou Sussexville Proprietary School se vším všudy a se všemi lidmi až na něho. Ale ani to neskýtalo uspokojivé vysvětlení. Ohromeně se vrátil k opětnému pozorování.

Všechno kolem bylo ponořeno v hluboké tmě; zprvu se zdálo, že temnota má jen jednu barvu, ebenovou čerň. Černé nebe měl i nad hlavou. Jediné osvětlené místo v celé té scenérii byla slabá nazelenalá záře na rozhraní země a oblohy, jež dávala vystoupit obzoru zvlněných černých vrchů. To, jak jsem řekl, byl prvotní dojem. Když jeho oči přivykly šeru, začal rozlišovat jemné odstíny zelenavé barvy v obklopující ho noci. Proti tomuto pozadí se mu, zdá se, jevilo zařízení třídy i ti, kdož v ní byli, jako fosforeskující a nehmatné přízraky. Napřáhl ruku a bez námahy ji prostrčil stěnou místnosti poblíže kamen.

Líčí, jak se zoufale snažil upoutat na sebe pozornost. Křičel na Lidgetta a zkoušel chytit některého z chlapců, kteří běhali sem a tam. Přestal, teprve když do místnosti vstoupila paní Lidgettová, kterou pochopitelné jakožto jeden z učitelů nemohl ani vystát. Říká, že je krajně nesnesitelné být ve světě, a přece se necítit jeho součástí. Nikoliv nepřípadně přirovnává svůj pocit ke kočce, která se dívá na myš za oknem. Kdykoli učinil pokus navázat nějaké spojení s oním šerým známým světem kolem sebe, shledal, že jakási neviditelná a nepochopitelná bariéra mu v tom brání.

Obrátil pak pozornost na své hmatatelné prostředí. Zjistil, že dosud drží v ruce lahvičku se zbytkem zeleného prášku. Strčil ji do kapsy a sáhl kolem sebe. Seděl zjevně na nějakém balvanu pokrytém hebkým mechem. Černý kraj kolem si pro tmu nemohl prohlédnout, neboť ho přezařoval bledý a mlhavý obraz třídy, ale měl pocit (snad díky chladnému větru), že je kdesi poblíž hřebene nějakého kopce a že sráz pod jeho nohama spadá příkře do údolí. Zelený přísvit na obzoru, jak se zdálo, se šířil a jasněl. Vstal a protíral si oči.

Udělal pár kroků dolů po strmém svahu, pak klopýtl, téměř padl a znovu se posadil na mohutné rozeklané skalisko a pozoroval úsvit. Všiml si, že svět kolem něho je zcela mlčenlivý. Byl právě tak tichý, jak byl černý, a třebaže vzhůru do svahu vál studený vichr, neozvalo se zašustění trávy nebo šelest větví, které by byly měly vítr doprovázet. Takže alespoň sluchem, když už ne zrakem, poznal, že svah, na němž stojí, je kamenitý a pustý. Zelený svit jasněl každým okamžikem a současně se do černě oblohy nad hlavou a pustých skal kolem mísila průsvitná krvavá červeň, aniž však čerň zmírnila. S ohledem na to, co bude řečeno dále, považoval bych tuto rudou barvu za zrakový klam způsobený kontrastem. Něco černého se na okamžik

zatřepetalo proti sivě žlutozelené obloze nízko nad obzorem a pak se z hlubiny černé tmy pod ním vznesl tenký pronikavý hlas zvonu.

S jasnícím se světlem rostlo i tísnivé očekávání.

Co takto seděl, uplynula asi hodina nebo i více, podivné zelené světlo každým okamžikem sílilo a zvolna dosahovalo dlouhými zprohýbanými prsty až k zenitu. Stejnou měrou, jak zesiloval tento svit, slábl relativně nebo absolutně přízračný obraz našeho světa. Patrně docházelo k obojímu, neboť se tou dobou muselo chýlit k našemu pozemskému západu. Pokud to dovolil pohled na náš svět, viděl Plattner, že těmi několika kroky dolů prošel podlahou třídy a seděl teď ve vzduchu uprostřed velké učebny v přízemí. Viděl sice dost jasně žáky, ale daleko méně jasně než předtím pana Lidgetta. Vypracovávali domácí úkoly a Plattner se zájmem pozoroval, jak několik z nich podvádí při úlohách z Euklida pomocí tištěných taháků, o jejichž existenci neměl do této chvíle tušení. Čas míjel a chlapci zvolna mizeli, stejně zvolna, jak přibývalo světla zeleného úsvitu.

Pohlédl do údolí, světlo se zatím vplížilo daleko dolů po skalnatých srázech a hluboká tma propasti byla nyní narušena jemnou nazelenalou září podobnou záři světlušek. A téměř současně se zvedlo nad čedičové vlny vzdálených kopců obrovité zeleně žhoucí nebeské těleso a kolem dokola vyvstaly holé a pusté vrchy, zeleně osvětlené, s hlubokými rozeklanými černými stíny. Postřehl množství kulovitých předmětů poletujících nad zemí jako chmýří z bodláčí. Žádný z nich nebyl blíž než nad protější stěnou propasti. Zvon v hlubinách se rozklinkával stále rychleji a rychleji, jakoby s rostoucí netrpělivostí, a několik světélek se pohybovalo sem a tam. Chlapce v lavicích nebylo už nad jejich úkoly téměř vůbec vidět, mizeli v nerozeznatelnu.

Toto vyhasínání našeho světa, když vzejde zelené slunce onoho druhého vesmíru, je dost zajímavý rys a Plattner na něm trvá. Dokud je v Onom světě noc, je tam těžko se vůbec pohybovat, vzhledem k tomu, jak živé vyvstávají věci ze světa našeho. Nevysvětleno ovšem zůstává, proč v takovém případě my nevnímáme ani záblesk z Onoho světa. Snad na to má vliv poměrně silné osvětlení světa našeho. Plattner líčí, že ani nejjasnější poledne v Onom světě se nedá srovnat s naším měsíčním úplňkem, a noc je tam dokonale černá. Takže světlo v běžně tmavém pokoji stačí k tomu, aby potlačilo viditelnost Onoho světa, stejně jako i slabou fosforescenci jsme schopni vidět

jen v dokonalé tmě. Pokoušel jsem se, poté co, jsem vyslechl tento příběh, spatřit něco z Onoho světa, a to tak, že jsem dlouhou dobu seděl za nocí ve fotografické temné komoře. S určitostí jsem rozpoznal obrysy zelených svahů a skal, ale musím doznat, že dost nezřetelně. Snad bude mít čtenář více úspěchů. Plattner mi řekl, že od svého návratu viděl a poznal některá místa z Onoho světa ve snu, to ovšem je ovlivněno tím, že si zachoval tyto scény v paměti. Zdá se docela dobře možné, že lidé s kromobyčejně ostrým zrakem tu a tam mohou zahlédnout záblesky podivného Onoho světa, rozprostírajícího se kolem nás.

Neodbočujme však. Jak zelené slunce stoupalo na obloze, v propasti dole bylo možno rozeznat dlouhou řadu černých budov, a po chvilce váhání k nim začal Plattner sešplhávat srázným svahem dolů. Sestup byl dlouhý a mimořádně pracný, nejen vzhledem k příkrosti srázu, ale také pro četné vratké balvany, jimiž byl celý kopec poset. Hluk jeho sestupu - tu a tam mu pod botou vykřísla i jiskra - se zdál teď jediným zvukem v celém vesmíru, jelikož zvon mezitím zmlkl. Jak se přibližoval, viděl, že jednotlivé stavby zvláštním způsobem připomínají náhrobky a mauzolea a pomníky, až na to, že byly vesměs černé, na rozdíl od bílé barvy většiny hrobek. A pak spatřil, jak se z největší z těchto budov vyhrnulo množství zsinalých okrouhlých postav, tak jako lidé vycházívají z kostela. Rozptýlily se několika směry, některé procházely bočními uličkami a objevovaly se opět na svahu, jiné vcházely do černých staveb, které lemovaly cestu.

Když Plattner uviděl, jak tyto postavy stoupají vzhůru k němu, s úžasem se zastavil. Nešly, neměly vlastně žádné údy; vyhlížely jako lidské hlavy, pod nimiž se houpalo pulcovité tělíčko. Byl příliš zaražen jejich podivností, až příliš zaražen, než aby byl schopen se jich vylekat. Vznášely se k němu na mrazivém větru, který vál zezdola z údolí, tak jako poletují mýdlové bubliny v průvanu. A když pohlédl na nejbližší z těch, které se blížily, uviděl, že je to skutečně lidská hlava, třebaže s neobyčejně velkýma očima a s tak nešťastným a úzkostlivým výrazem, jaký předtím nikdy nespatřil na tváři smrtelníka. Překvapilo ho, že se po něm ta hlava neohlédla, zdálo se, že pozoruje jakousi neviditelnou a pohybující se věc. Na okamžik ho to zmátlo, pak si uvědomil, že ten tvor pozoruje svýma obrovitýma očima něco, co se odehrává ve světě, jejž právě opustil. Blížil se a blížil, Plattner úžasem ani nevykřikl. Když byl tvor docela nablízku,

bylo slyšet, že vydává slaboučký naříkavý zvuk. Pak se dotkl Plattnerovy tváře lehkým pohlazením - byl to ledový dotyk -, minul ho a vznášel se dál k hřebeni kopce.

Plattnerovi bleskla hlavou zvláštní domněnka - že se tato hlava velice podobá Lidgettovi. Pak se obrátil k ostatním hlavám, jež se v hustém zástupu rojily vzhůru proti svahu. Žádná z nich nedala najevo, že ho vnímá. Jedna nebo dvě se sice přiblížily až těsně k jeho hlavě a téměř přesně napodobily chování oné první, avšak on jim křečovitě uhnul. Na většině tváří spatřil týž výraz neutěšitelného žalu jako na první a uslyšel totéž tiché naříkání. Jedna nebo dvě plakaly a jedna, která se valila prudce vzhůru do svahu, měla výraz vzteku přímo ďábelského. Ale výraz ostatních byl zase chladný, v některých očích byl patrný vlídný zájem. A alespoň jedna nesla výraz extatického štěstí. Plattner se nepamatuje, že by byl při této příležitosti poznal ještě někoho podle podoby.

Trvalo snad několik hodin, co Plattner pozoroval, jak se ty zvláštní věci rozptylují po kopcích, a ještě dlouho poté, co ustalo jejich proudění ze shluku černých stavení dole v rozsedlině, se nedal do dalšího sestupu. Temnota kolem houstla, že si už nebyl jist krokem. Obloha nad hlavou byla nyní jasně zelená. Necítil hlad ani žízeň. Později, když si na ně vzpomněl, našel uprostřed rozsedliny chladivou bystřinu, a když nakonec v zoufalství okusil kousek podivného mechu na skálách, zjistil, že je docela chutný.

Tápal mezi hrobkami, které se vinuly dnem propasti, a marně hledal nějaký klíč k rozluštění jejich smyslu. Po delší době dorazil ke vchodu velké stavby podobné mauzoleu, z níž předtím proudily ony hlavy. Našel v ní shluk zelených světel planoucích na jakémsi čedičovém oltáři a ze zvonice visel provaz přímo do středu těchto prostor. Stěny kolem dokola byly pokryty planoucím písmem, které mu však bylo neznámé. Zatímco uvažoval o smyslu všech těchto věcí, uslyšel venku na ulici vzdalující se těžké kroky. Vyběhl opět ven do tmy, nic však nespatřil. Nejprve chtěl rozhoupat provazem jen zvon, ale nakonec se rozhodl, že poběhne za oněmi kročeji. Třebaže běžel dlouho, nepodařilo se mu je dohnat; i jeho volání zůstalo bez výsledku. Roklina se zdála táhnout donekonečna. Bylo v ní temno jako za pozemské bezměsíčné noci ozářené jen hvězdami, jen nejvyšší hřebeny srázů ozařovalo příšeří zelenavého dne. Dole teď nebyla žádná z hlav. Všechny měly, jak se zdálo, napilno někde nahoře na

na svazích. Když pohlédl vzhůru, uviděl, jak poletují sem a tam, některé utkvěly na jednom místě, jiné kmitaly střelhbitě vzduchem. Jejich pohyb mu připomínal, jak říká, „velké sněhové vločky“; jenže tyto vločky byly černé a bledé zelené.

Dal se vpřed za těmi pevnými, neúchylnými kroky, jež se mu nikdy nepodařilo dohnat, tápal novými a novými kouty této nekonečné ďáblovy rokle, vzhůru a dolů po nemilosrdně příkrých výšinách, sem a tam po vrcholcích a znovu a znovu pozoroval tváře plynoucí kolem - tak uběhla podle Plattnerova líčení valná část oněch sedmi nebo osmi dní. Počítat čas nedokázal, jak sám říká. Třebaže jednou nebo dvakrát zjistil, že se na něho některé z očí upírají, nepromluvil ani slova s živou duší. Spával ve skálách nahoře na kopci. Dole v hlubinách rokle nebylo vidět nic z našeho světa, jelikož z našeho pozemského hlediska je to hluboko pod zemí. Na výšinách naproti tomu, jakmile nastal pozemský den, začal být pro Plattnera zřetelný i náš svět. Chvílemi klopýtal přes tmavozelené balvany nebo stanul na samém okraji srázu, a zatím všude kolem něho se větrem pohybovaly větve sussexvillských alejí; nebo se zdánlivě pohyboval ulicemi Sussexvillu či sám nepozorován nahlížel do tajů některé z domácností. A tehdy právě zjistil, že téměř ke každé bytosti našeho světa náleží jedna z oněch vznášejících se hlav; že každý na světě je nepřetržitě sledován těmito bezmocnými mátohami.

Co jsou zač - Strážci živých? To se Plattner nikdy nedověděl. Ale dvě z tváří, které ho nalezly a následovaly ho, se podobaly otci a matce, tak jak si je zapamatoval z dětství. Tu a tam se k němu obracely i zraky jiných tváří: zraky podobné očím dávno mrtvých lidí, kteří mu v mládí poroučeli, kteří mu ubližovali nebo pomáhali v dětském i mužném věku. Kdykoli na něho pohlédli, zmocňoval se Plattnera zvláštní pocit odpovědnosti. Na matku se odvážil promluvit: neodpověděla. Hleděla mu do očí, smutně, vytrvale a něžně - i trochu káravě, zdálo se mu.

Plattner to prostě vypráví; vysvětlovat si netroufá. Zbývá nám jen domýšlet se, kdo jsou tito Strážci živých, a jestliže jsou to skutečné zemřelí, proč jen zblízka a tolik dychtivé pozorují svět, jejž navždy opustili? Snad - tak se to alespoň zdá mně - když už je náš vlastní život uzavřen, když už nemáme možnost volit mezi dobrem a zlem, jsme stále ještě povinni sledovat a být svědky, jak působí řetěz důsledků našich činů. Pokračuje-li trvání lidského ducha ještě po

smrti, pak zcela určitě trvají ještě i lidské zájmy. Jenže to je jen můj vlastní dohad o věcech, jež Plattner spatřil. On sám neuvádí žádný výklad, jelikož se ani jemu žádného vysvětlení nedostalo. Čtenář by to měl mít jasně na paměti.

Den za dnem takhle bloudil tímto světem vně našeho světa, říší zeleného svitu, hlava se mu točila, zmáhala ho únava a ke konci i slabost a hlad. Za dne - to jest za našeho dne - ho duchovitý obraz starých známých pohledů na Sussexville všude kolem něho mátl a trýznil. Neviděl, kam šlápnout, znovu a znovu se mu studeným dotykem otírala o líc některá z oněch Strážných duší. A po setmění ho příval těchto Strážců kolem něho a jejich napětí a úzkost nepopsatelně znepokojovaly. Stravovala ho obrovská touha vrátit se do pozemského života, který byl tak blízko, a přece tolik vzdálený. Nezemskost věcí kolem mu působila vysloveně bolestivou duševní trýzeň. Neuvěřitelně ho trápily ty tváře, které jeho samého začaly sledovat. Řval na ně, aby na něj přestaly civět, nadával jim, utíkal před nimi. Byly němé a vytrvalé. Ať utíkal po nerovné půdě jak chtěl, držely se jako sudičky stále za ním.

Devátého dne, kvečeru to bylo, uslyšel Plattner, jak se blíží ty neviditelné kroky, někde daleko dole v rokli. Bloumal právě na hřebeni téhož vrchu, na nějž dopadl při svém vstupu do podivného Onoho světa. Obrátil se a rozbíhal se dolů do hlubin, rychle tápaje po cestě, když jeho pozornost upoutal pohled na něco, co se odehrávalo v místnosti v jedné zastrčené uličce nedaleko školy. Okna byla otevřena, závěsy rozhrnuty a zapadající slunce jasně osvětlovalo pokoj, takže zprvu vyvstával zcela jasně jako živoucí obdélník, podoben obrázku z laterny magiky, na pozadí černé krajiny a živé zeleného úsvitu. Navíc ke slunci byla v místnosti právě rozžata svíce.

Na lůžku spočíval vyhublý muž, pohled na jeho smrtelně bledou tvář na zmuchlaném polštáři byl hrozný. Ruce zaťaté v pěst zdvíhal had hlavu. Na stolku vedle lůžka stálo několik lahviček s léky, byl tam chléb a nádoba s vodou a prázdná sklenice. Co chvíli se rty vyhublého muže rozvíraly, naznačovaly slovo, jež nedokázal vyslovit. Ale žena v pokoji si nevšímala, že se něčeho dožaduje, jelikož byla příliš zaměstnána spěšným vyhrabováním papírů ze staromódního sekretáře v protějším rohu pokoje. Zprvu byl obraz vskutku jako živý, ale jak v pozadí za ním sílil zelený úsvit, obraz bledl a průsvitněl.

Ozvěna kroků duněla blíž a blíž, kroků, jež znějí tak hlasitě v Onom světě a přicházejí tak zticha v našem, a Plattner zpozoroval, že se kolem něho shlukuje obrovská spousta přízračných tváří a že pozorují ty dva lidi v pokoji. Ještě nikdy předtím neviděl tolik Strážců živých pohromadě. Jedna část tváří měla oči jen pro trpícího muže v místnosti, druhá plna nekonečné úzkosti pozorovala ženu, jak se s chamtivostí v očích pídí po něčem, co nemůže najít. Natlačily se kolem Plattnera, zastínily mu výhled, narážely mu do tváře, všude kolem se ozýval tichý nářek jejich neutišitelného žalu. Jen chvílemi se mu podařilo jasně vidět. Většinou se obraz chvěl a matněl, pozorován závojem zelenavých odlesků jejich pohybů. V pokoji bylo zřejmě zcela ticho, a jak Plattner uvádí, plamen a kouř svíčky směřovaly přesně vzhůru, ale do jeho uší bušil každý ten krok a jeho ozvěna jako zvuk hromu. A pak ty tváře! Dvě se držely zvlášť blízko té ženy: jedna byla rovněž ženská tvář, bledá, s jasnými tahy, tvář, jež snad kdysi uměla být i studená a tvrdá, ale jejíž výraz mírnil dnes dotek zkušenosti cizí všemu pozemskému. Druhá snad mohla patřit otci té ženy. Oba byli zřejmě zcela zabráni do rozjímání nad jakýmsi zlým a nenávistným jednáním, jemuž nebyli už s to zabránit a předejít. Za nimi se tísnily další tváře, snad učitelé, kteří nedobře vychovali, nebo přátelé, kteří neměli dost dobrého vlivu. I nad mužem tomu bylo tak - dav, avšak žádna z tváří se nezdála patřit rodičům nebo učitelům! Obličeje, kdysi patrně zhrublé, nyní však očištěné a zmužnělé bolestí. A vpředu ještě jedna tvář, dívčí, ani hněvivá, ani vyčítavá, jen trpělivá a znavená, čekající, tak se to aspoň Plattnerovi zdálo, na vykoupení. Jeho schopnost popisu selhává při vzpomínkách na toto množství přízračných výrazů. Shromáždily se po úderu zvonu. Spatřil je všechny během jediné vteřiny. Zdá se, že byl tak rozrušen, že zcela bezděčné se jeho prsty sevřely na lahvičce se zeleným práškem, že ji vyňal z kapsy a držel před sebou. Ale na to se nepamatuje.

Náhle kroky dozněly. Čekal na další, ale bylo ticho, pak náhle, jako by se do neočekávaného odmlčení zařízla ostrá tenká břitva, ozval se prvý úder zvonu. Při jeho zvuku se všechny ty nesčetné tváře zakymácely sem a tam a propukly v ještě hlasitější nářek. Žena nic neslyšela; pálila teď cosi nad plamenem svíčky. Při druhém úderu vše ztemnělo a davem Strážců zavál dech studeného ledového větru. Zakroužili kolem něho jako vír suchých mrtvých listů na jaře a při třetím úderu se cosi napřáhlo skrze ně směrem k lůžku. Slýcháte ho-

vořit o paprsku světla. Toto bylo jako paprsek tmy, a když na něj Plattner znovu pohlédl, spatřil, že je to stín ruky a paže.

Zelené slunce nyní stoupalo nad pustý černý obzor a vidina pokoje značné zeslábla. Plattner uviděl, jak se bílá pokrývka zazmítala a křečovité zaškubala a jak se na ni žena polekaně přes rameno ohlédla.

Mračno Strážců se zvedlo jako oblak zeleného prachu hnaného větrem a rychle se snášelo dolů k chrámu v rozsedlině. A tu náhle pochopil Plattner, co znamená ten stín, ta černá ruka a paže, jež se napřáhla přes jeho rameno a uchopila svou kořist. Neodvážil se obrátit a popatřit na Stín, k němuž paže patřila. S divokým úsilím, a zakrývaje si oči rukama, dal se na útěk, asi po dvaceti skocích uklouzl po kameni a padal. Dopadl kupředu, na ruce; lahvička se v okamžiku, kdy se dotkl země, rozbila a explodovala.

V příští chvíli zjistil, že sedí omráčen a zkrvavený tváří v tvář panu Lidgettovi ve staré zahradě obehnané zídkou vzadu za školou.

A tím končí vyprávění o tom, co zažil Gottfried Plattner. Odolal jsem, úspěšně, jak doufám, pokušení romanopisce ještě nějak přizdobit takovýto děj. Pokud to bylo možné, vypověděl jsem vše v témž pořadí, jako to Plattner vyprávěl mně. Pečlivě jsem se vyhýbal snaze o stylizaci, o efekty nebo o dokomponování. Nebylo by například obtížné zpracovat tu scénu u smrtelného lože na zápletku, v níž by byl účastníkem sám Plattner. Ale - i bez ohledu na nepřípustnost zkreslení takového do krajnosti pravdivého a skutečného příběhu - stejně by jakékoli otřelé postupy dokázaly v mých očích jen znehodnotit onu prazvláštní představu temného světa, s jeho sivě zeleným světlem a vznášejícími se Strážci živých, světa, který nevidíme a do něhož nám nelze vstoupit, ale který se přesto rozprostírá všude kolem nás.

Zbývá ještě dodat, že v ulici Vincent Terrace, těsně za školní zahradou, skutečně došlo k úmrtí, a to, jak bylo dokázáno, právě v okamžiku Plattnerova návratu. Nebožtík býval inkasistou a pojišťovacím agentem. Vdova po něm, která byla o mnoho mladší, se minulý měsíc provdala za jistého pana Whyrnpera, veterináře v Allbeedingu. Vzhledem k tomu, že právě dovyprávěný příběh tak jako tak koloval v rozmanitých podobách po Sussexvillu, dala mi souhlas k zveřejnění jejího jména, jestliže ovšem náležitě a výrazně uvedu, že rozhodně protestuje proti všem podrobnostem, jež Plattner líčí, po-

kud jde o poslední okamžiky jejího zemřelého manžela. Jak uvádí, žádnou poslední vůli nespálila - z toho ji ovšem Plattner nikdy ani nevinil; její manžel sepsal prý pouze jednu poslední vůli, a to krátce po jejich sňatku. Ovšem jako člověk, který v oné místnosti nikdy nebyl, podal Plattner popis jejího zařízení přece jen s podivuhodnou přesností.

Jednu věc však považuji za nutné zdůraznit, i když se vystavuji nebezpečí trapného opakování, jinak by se mohlo zdát, že straním přílišné důvěře a pověrčivosti. Plattnerovu nepřítomnost v tomto světě po celých devět dní lze podle mého názoru mít za prokázánu. To samo ovšem nedokazuje pravdivost jeho vyprávění. Lze si zcela dobře představit, že i v jiném prostoru mohou existovat halucinace. Toho přinejmenším si musí být čtenář jasně vědom.

JAK TO OPRAVDU BYLO S PYECRAFTEM

Sedí nějakých deset kroků ode mne, ne-li pouhých devět. Ohlédnu-li se přes rameno, vidím ho. A střetnou-li se naše oči - jakože se obvykle střetávají -, ty jeho se na mne dívají s výrazem ... Je to v podstatě pohled prosebný - ale s příměskem podezření.

Kat aby spral jeho podezírání! Kdybych to na něho chtěl říci, mohl jsem to udělat už dávno. Ale já to ne a neřeknu a měl by být klidný jak skála. Jako by něco tak neforemného a tlustého mohlo být skálopevné! Kdo by mi uvěřil, kdybych to i nakrásně řekl?

Chudák starý Pyecraft! Obrovský, tetelící se rosol hmoty! Nejtlustší gentleman Londýna.

Sedí u jednoho z klubovních stolků poblíž krbu a cpe se. Čím se cpe? Kriticky se ohlížím - a co vidím! Zrovna okusuje horkou briošku pomazanou máslem a oka ze mne nespouští!

Pane Pyecrafte, jsme spolu vyřízeni! Jelikož jinak nedáte a míníte se přede mnou plazit, jelikož jinak nedáte a míníte se chovat,

jako bych nebyl čestný člověk - zde, před vaším tlustým nosem to napíšu - napíšu, jak to opravdu bylo s Pyecraftem. S mužem, kterému jsem pomohl, kterého jsem chránil a který se mi odvděčil tím, že mi svými slzavými pohledy, svým věčným škemravým pošilháváním zprotivil, načisto k nesnesitelnosti zprotivil můj klub.

A kromě toho: proč věčně jí?

Tak tedy, zde je pravda, celá pravda a nic než pravda!

Pyecraft ... Seznámil jsem se s ním zrovna v tomto kuřáckém salónku. Byl jsem mladý, nervózní nový člen klubu a on to viděl. Seděl jsem načisto sám a litoval jsem, že tu znám tak málo lidí. A najednou se tu objevil, valící se ohromná masa podbradků a panděr. Přivalil se ke mně a zachrochtal a posadil se do židle vedle mne a chvíli funěl a chvíli škrtal zápalkou a zapálil si doutník a pak mne oslovil. Už nevím, co řekl - cosi o tom, že sirky pořádně nechytají, a potom, když se mnou mluvil, pořád zastavoval číšníky, každého, který šel kolem, a říkal jim o těch sirkách, tím svým tenkým, flétnovým hlasem, jakým mluví. Doslova bych to dnes už nemohl opakovat, ale nějakým takovým způsobem jsme začali řeč.

Mluvil o rozličných věcech a pak stočil hovor na sporty. A od sportů na mou postavu a pleť. „Vy byste měl být dobrý hráč kriketu," řekl. Pravda, jsem štíhlý, tak štíhlý, že tomu někteří lidé říkají hubený; a je také pravda, že jsem poměrně snědý, ale koneckonců - nestydím se za to, že mám hindustánskou prababičku; nicméně však nemám rád, když se nahodilí pocestní podívají letmo na mne a skrze mne se dívají na ni. Takže jsem od samého začátku měl na Pyecrafta pifku.

Ale mluvil o mně jen za tím účelem, aby mohl přivést řeč na sebe samého.

„Mám za to," řekl, „že nechodíte víc než já, a patrně ani nejíte méně než já." (Jako všichni abnormálně tlustí lidé měl iluzi, že nic nejí) „A přece," dodal s neupřímným úsměvem, „jsme každý jiný." A pak začal mluvit o své váze a o své váze; co všechno dělá proti své váze a co všechno míní dělat proti své váze; co mu lidé radili, aby dělal proti své váze, a co slyšel, že lidé dělají proti podobné váze. „A priori," řekl, „by si člověk myslel, že otázku výživy je možné řešit dietou a otázku asimilace léčivy." Bylo to k zalknutí. Byly to hrozné kecy. Měl jsem pocit, že sám tloustnu, jak to tak poslouchám.

Něco takového si člověk v klubu nechá líbit - občas; ale přišel čas, kdy jsem měl dojem, že si toho nechávám líbit příliš mnoho. Příliš nápadně si mě oblíbil. Nikdy jsem nemohl vstoupit do kuřáckého salónu, aniž se mi vyvalil v ústrety, a někdy přišel a holdoval v mé společnosti svému sybaritství, zatímco jsem obědval. Byly chvíle, kdy se na mne přímo lepil. Byl to otravný člověk, ale zase ne takový otrava, aby se omezoval jenom na mne; pokud však jde o mne, bylo v jeho chování od první chvíle cosi - skoro jako by věděl, skoro jako by se byl dopídil skutečnosti, že bych snad mohl - že snad představuji vzdálenou, mimořádnou příležitost, jakou nikdo jiný neskýtá.

„Dal bych všechno na světě, kdybych to mohl shodit," říkával, „všechno na světě," a díval se přitom na mne přes své ohromné skráně a funěl. Chudák Pyecraft! Právě zazvonil na číšníka, nepochybně proto, aby si objednal další briošky s máslem!

Jednoho dne došel k jádru věci. „Naše farmakognosie," řekl, „naše západní farmakognosie rozhodně nepředstavuje vrchol lékařské vědy. Slyšel jsem, že na Východě -"

Zarazil se a civěl na mne. Měl jsem pocit, jako bych byl v akváriu.

A najednou jsem na něho dostal dopal. „Koukněte," řekl jsem, „kdo vám pověděl o receptech mé prababičky?"

„Tedy," vykrucoval se.

„Pokaždé když jsme se minulého týdne setkali," řekl jsem, „a my se setkávali notně často -, dělal jste zřetelné narážky na mé malé tajemství."

„No tak," řekl on, „když už je šídlo z pytle venku, přiznám se, že tomu tak je. Slyšel jsem to od -"

„Od Pattisona?"

„Nepřímo," řekl Pyecraft, což jsem považoval za lež, „ano."

„Pattison," řekl jsem já, „vzal tu věc na vlastní riziko."

Pyecraft našpulil rty a uklonil se.

„S recepty mé prababičky," řekl jsem, „si nelze zahrávat. Můj otec po mně málem chtěl, abych mu slíbil -"

„Ale nemusel jste?"

„Ne, nemusel jsem to slíbit. Ale varoval mě. On sám užil jednoho - jednou."

„Ó ... Ale myslíte...? Dejme tomu - dejme tomu, že by mezi nimi byl recept - "

„Jsou to podivné dokumenty," řekl jsem. „Už sám jejich pach... Ne!"

Ale když už jsme byli tak daleko, byl Pyecraft rozhodnut, že půjde ještě dále. Vždycky jsem se trochu bál, že - budu-li jeho trpělivost příliš napínat - najednou na mne spadne a zalehne mě. Přiznávám se, že jsem byl slabý. Ale byl jsem také otrávený. Pyecraft se mi začal tak zajídat, že jsem už byl ochoten říci si: „Dobrá, ať to riskuje!" Příběh s Pattisonem, o kterém jsem se zmínil, byla věc načisto jiná. Co to bylo, nás zde nemusí zajímat, ale věděl jsem, že recept, jehož jsem tenkrát užil, byl spolehlivý a bezpečný. O ostatních receptech jsem toho dohromady moc nevěděl, a kdyby někdo byl řekl, že jsou od prvního do posledního nespolehlivé a nebezpečné, nebyl bych se přel.

A i kdyby to Pyecrafta otrávilo -

Musím se přiznat, že otrávení Pyecrafta mi připadlo jako nesmírný úkol.

Téhož večera jsem vzal z pokladny tu roztodivně vonící bedničku ze santalového dřeva a začal probírat harašící kůže. Gentleman, který ty recepty psal pro moji prababičku, měl zřejmě zálibu v kůžích všeho možného původu a jeho rukopis představoval vrchol nečitelnosti. Některé z těch věcí nemohu vůbec rozluštit - ačkoliv v mé rodině, přiženěné a přivdané do indické státní služby, se znalost hindustánštiny udržuje z generace na generaci. Některé recepty tedy jsou naprosto neluštitelné - a žádný z nich není snadný. Nicméně jsem ten povědomý recept našel poměrně brzy a chvíli jsem zůstal sedět na podlaze u pokladny a koukal naň.

„Podívejte," řekl jsem příštího dne Pyecraftovi a ucukl jsem s proužkem kůže, protože Pyecraft po něm dychtivě chňapl.

„Pokud tomu rozumím, je to recept ‚Kterak ztratit váhu'." („Á!" řekl Pyecraft.) „Nejsem si tím docela jist, ale myslím, že to je ono. A přijmete-li mou radu, nic si s tím nezačnete. Protože, víte - já ve vašem zájmu očerňuji vlastní krev -, pokud tomu rozumím, byli moji předkové z této strany notně divná čeládka. Jasné?"

„Nechte mě to zkusit," řekl Pyecraft. Opřel jsem se o lenoch svého křesla. Má obrazotvornost udělala mocný pokus a zhroutila se ve mně. „Propána, Pyecrafte," řekl jsem, jak si myslíte, že budete vypadat, zhubnete-li?"

Nebyl přístupný rozumovým argumentům. Musel mi slíbit, že už nikdy, za žádných okolností se mnou nebude mluvit o své hnusné tloušťce - nikdy jakživ, a potom jsem mu podal ten kousíček kůže.

„Je to odporné," řekl jsem.

„Nevadí," řekl a vzal to.

Koukal na to s vyvalenýma očima. „Ale - ale -"

Právě objevil, že to není psáno anglicky.

„Pokud na to stačím," řekl jsem, „přeložím vám to podle nejlepšího svého vědomí a svědomí."

Udělal jsem to, pokud jsem na to stačil. Potom jsme spolu čtrnáct dní nemluvili. Kdykoliv se mi přiblížil, zamračil jsem se a pokynem ruky jsem ho zapudil a on zachovával náš kompaktát, ale ke konci druhého týdne byl stejně tlustý jako předtím. A pak se mu podařilo mě lapit.

„Musím promluvit," řekl. „Na tohle jsme si neplácli. Někde něco neklape. Vůbec mi to nepomohlo. Blamujete svou prababičku."

„Kde máte recept?"

Palcem a ukazováčkem jej opatrně vytáhl z náprsní tašky.

Přelétl jsem zrakem jednotlivé ingredience. „Bylo vajíčko nahnilé?"

„Ne. Mělo být?"

„To," řekl jsem, „se rozumí samo sebou ve všech receptech mé drahé nebožky prababičky. Nejsou-li stav nebo kvalita výslovně specifikovány, musíte vzít to nejhorší. Nikdo jí nemůže vyčítat, že nebyla drastická... A pak je tu několik alternativ, pokud jde o ty ostatní věci. Sehnal jste čerstvý chřestýši jed?"

„Koupil jsem chřestýše u Jamracha. Stál mě - stál -"

„To je vaše věc, do toho mi nic není. Tahle poslední položka -"

„Znám člověka, který -"

„Ano. Hm. Dobrá, já vám vypíšu alternativy. Pokud ten jazyk znám, je pravopis tohoto receptu obzvlášť hanebný. Mimochodem řečeno, ten pes zde patrně znamená psa bez pána, toulavého psa."

Po měsíc, jenž následoval tomuto rozhovoru, jsem Pyecrafta vídal pravidelně v klubu. Byl stejně tlustý a stejně ustaraný jako kdy jindy. Zachovával naši úmluvu, ale chvílemi se proviňoval proti jejímu duchu tím, že sklesle potřásal hlavou. Potom jednoho dne v šatně řekl: „Vaše prababička -"

„Neurážejte ji," řekl jsem a Pyecraft umlkl.

Skoro jsem se domníval, že toho nechal, a také jsem ho jednoho dne viděl, jak o své tloušťce mluví s třemi novými členy, jako by hledal nějaké nové recepty. A pak, načisto nečekaně, přišel jeho telegram. „Pan Formalyn!“ vyvolával pod mým nosem poslíček a já telegram okamžitě otevřel.

PROBOHA PŘIJĎTE PYECRAFT

„Hm,“ řekl jsem si, a mám-li povědět pravdu, byl jsem tak potěšen rehabilitací prababiččiny reputace, kterou telegram zřejmě sliboval, že jsem si dopřál oběd skutečné znamenitý.

Pyecraftovu adresu jsem dostal od vrátného.

Pyecraft obýval půl prvního patra jednoho domu v Bloomsbury a odešel jsem tam, jen co jsem dopil kávu a chartreusku. Nečekal jsem, až dokouřím doutník.

„Pan Pyecraft?“ řekl jsem u domovních dveří.

Myslí prý, že je nemocen; už dva dny nevyšel z bytu.

„Pozval mne,“ řekl jsem a poslali mě nahoru.

Zazvonil jsem v prvním poschodí u dřevěných mříží, které oddělovaly Pyecraftovu polovinu patra.

„Neměl to vůbec zkoušet,“ řekl jsem sám sobě. „Kdo jí jako čuně, má také vypadat jako čuně.“

Ke dveřím přišla a mřížemi si mě prohlížela žena zřejmě počestná a spořádaná, s úzkostlivou tváří a s čepcem nedbale nasazeným.

Řekl jsem, jak se jmenuji, a žena mě pochybovačně vpustila.

„Kudy?“ řekl jsem, když jsme stáli spolu v Pyecraftově polovině chodby.

„Řekl, že mají jít dál, když přijdou,“ řekla, dívala se na mne, ale vůbec se neměla k tomu, někam mě uvést. Pak najednou důvěrně zašeptala: „ Je zamknutej, pane.“

„Zamknutý?“

„Včera ráno se sám zamkl a od ty doby nikoho k sobě nepustil. A klne a klne. Můj ty pane, jak klne!“

Díval jsem se na dveře, kterým platily její kradmé pohledy. „Je tam?“ řekl jsem.

„Ano, prosím.“

„Co se děje?“

Smutně potřásla hlavou. „V jednom kuse si poroučí jídlo, pane. Těžký jídla chce. Nosím mu, co můžu. Už měl vepřovou pečeni a škvarkový placky a jitrnice a černej chleba. Samý takový věci. A co byste tomu řek - všecko to musím nechávat přede dveřma a musím odejít, než si to vezme. Řeknu jim, pane Formalyn, toho jídla, co sní, no hrůza hrůzoucí.“

Ze zavřené světnice se ozvalo pištivé houknutí:

„Je to Formalyn?“

„To jste vy, Pyecrafte?“ zavolal jsem a šel a zabouchal na dveře.

„Řekněte jí, ať jde pryč.“

Učinil jsem tak.

Potom jsem zaslechl, jak cosi škrábe o dveře; znělo to, jako by někdo potmě hledal kliku; a slyšel jsem také povědomé Pyecraftovo funění.

„Vzduch je čistý,“ řekl jsem, „už je pryč.“

Slyšel jsem, jak se klíč otáčí v zámku. Přirozeně jsem čekal, že uvidím Pyecrafta.

Nuže, co tomu řeknete, nebyl tam!

Krve by se ve mně nikdo nebyl dořezal. Jakživ jsem se ještě tak nelekl. Viděl jsem jeho obývací pokoj ve stavu značné dezorganizace, s příbory a talíři mezi knihami a psacím náčiním a papíry, viděl jsem několik převrácených židlí, ale pokud jde o Pyecrafta -

„Já jsem tady, příteli; zavřete dveře,“ řekl a pak jsem ho objevil.

Byl opravdu tady - těsně u římsy nahoře v rohu u dveří, jako by ho někdo byl přilepil ke stropu. Jeho tvář byla ustaraná a rozzlobená. Hekal a rozkládal rukama. „Zavřete dveře,“ řekl. „Kdyby to viděla ta ženská -“

Zavřel jsem dveře, vešel do místnosti, popošel kousek dál od něho a civěl s vyvalenýma očima.

„Kdyby něco povolilo a vy jste spadl,“ řekl jsem, „mohl byste si zlomit vaz, Pyecrafte.“

„Kéž bych mohl,“ zasípal.

„Člověk vašeho věku a vaší váhy by neměl provozovat dětinskou gymnastiku - „

„Nechte si to,“ řekl a na jeho tváři se rozhostil výraz utrpení. „Ta vaše zatracená prababička -“

„Dejte si pozor,“ varoval jsem ho.

„Já vám to všechno vysvětlím,“ řekl a rozkládal rukama.

„U všech všudy,“ řekl jsem já, „zač se tam nahoře držíte?“

A pak jsem náhle pochopil, že se vůbec ničeho nedrží, že se tam prostě vznáší - zrovna tak, jako by se tam v té pozici vznášel pouťový balónek. Začal se zmítat a pokoušet, jak by se odrazil od stropu a doručkoval po stěně ke mně dolů. „To je tím receptem,“ hekal přitom. „Vaše prapra - - “

„Ne!“ zvolal jsem.

Za řeči se poněkud neprozřetelně chytil rámované rytiny, rytina povolila, Pyecraft vzletěl znova ke stropu, zatímco obraz se roztříštil na pohovce. Bac, praštil znova do stropu, a teď jsem věděl, proč je na vynikajících křivkách a koncích své osobnosti celý obílený. Zkusil to znova, tentokrát opatrněji, a ručkoval dolů po výčnělku zdi.

Byla to vskutku krajně mimořádná podívaná, vidět velkého, tlustého muže s rudou tváří, jak se - vzhůru nohama - snaží dostat od stropu k podlaze. „Ten recept,“ řekl. „Příliš úspěšný.“

„Jak?“

„Ztráta váhy - skoro dokonalá.“

A pak jsem ovšem pochopil.

„Přisámbůh, Pyecrafte,“ řekl jsem, „vy jste potřeboval lék proti tloušťce! Ale vy jste pořád mluvil o váze. Nemluvil jste o ničem jiném než o váze! To je vám podobné.“

Po jedné stránce jsem byl krajně potěšen. V tu chvíli jsem Pyecrafta měl opravdu rád. „Dovolte, abych vám pomohl!“ řekl jsem, vzal jsem ho za ruku a stáhl ho dolů. Kopal kolem sebe nohama a snažil se někde stanout. Připadal jsem si, jako bych držel prapor za větrného dne.

„Tamhle ten stůl,“ řekl a ukázal prstem, „je mahagonový a velmi těžký. Kdybyste mě mohl dát pod něj -“

Učinil jsem tak a on se tam kolébal jako upoutaný balón, zatímco já stál před krbem a mluvil s ním. Zapálil jsem si doutník. „Povězte mi,“ řekl jsem„ jak se to stalo.“

„Spolkl jsem to,“ řekl.

„Jak to chutnalo?“

„No příšerné!“

„To bych řekl. Všechny asi chutnají hrozně. Ať se člověk zamyslí nad ingrediencemi nebo nad pravděpodobným konečným tova-

rem či nad možnými výsledky, skoro všechny recepty mé prababičky se mi zdají - mírně řečeno - málo vábné. Pokud jde o mne -“

„Napřed jsem vzal malý doušek.“

„Ano?“

„A když se mi po hodině zdálo, že mi je lépe a že jsem lehčí, rozhodl jsem se, že to vypiju všechno.“

„Propána, Pyecrafte!“

„Zacpal jsem si nos,“ vysvětloval. „A pak jsem byl pořád lehčí a lehčí - a nakonec bezmocný, chápete.“

Najednou se ho zmocnilo chvilkové zoufalství:

„Co proboha mám udělat?“

„Jedna věc je naprosto jasná,“ řekl jsem, „že tu je především něco, co udělat nesmíte. Vyjdete-li z domu, poletíte vzhůru, pořád výš a výš.“ Mávl jsem paží směrem k nebi. „Museli bychom za vámi poslat Santose-Dumonta, aby vás zase stáhl dolů.“

„Myslíte, že to postupem času přejde?“

Potřásl jsem hlavou. „Nemyslím, že byste na to mohl spoléhat,“ řekl jsem.

Následoval další výbuch zuřivosti. Kopal do židlí kolem stolu a bouchal do podlahy. Nebyl jsem vůbec překvapen. Choval se přesně tak, jak se v nemilých situacích chová tlustý, rozmazlený člověk - tedy velmi špatně. O mne a o mé prababičce mluvil způsobem dokonale prostým taktu.

„Nikdy jsem vás nežádal, abyste tu věc užíval,“ řekl jsem.

Velkoryse jsem přehlédl všechny urážky, jimiž mě zahrnul, sedl jsem do jeho křesla a začal jsem s ním mluvit střízlivým, přátelským způsobem.

Poukázal jsem na to, že jde o svízel, kterou si sám zavinil, a že jaksi skorém jde o akt vyrovnávající spravedlnosti. Neboť jedl příliš mnoho. Tuto okolnost popíral, a tak jsme nějaký čas diskutovali o důkazech pro a proti.

Pyecraft začínal být hlučný a vzteklý, pročež jsem upustil od tohoto vidu lekce, jíž se mu dostalo.

„A pak,“ řekl jsem, „jste se dopustil hříchu škrobené krasomluvy. Nenazýval jste to tloušťkou, což je pravdivé a neslavné, nýbrž váhou. Dále jste -“

Přerušil mě řka, že toto všechno uznává, ale co má udělat?

Poradil jsem mu, aby se přizpůsobil novým okolnostem. A tak jsme se dostali k jediné rozumné stránce věci. Řekl jsem, že se jistě snadno naučí chodit po stropě po rukách -

„Nemohu spát," řekl on.

Ale tohle nebyl obtížný problém. Poukázal jsem na to, že je přece docela možné zakotvit provizorní postel pod drátěnkou, pod drátěnku se přiváží matrace tkanicemi a pod to se pomocí knoflíků na stranách připevní prostěradlo a přikrývka. Bude se arci muset svěřit hospodyni, dodal jsem; chvíli reptal, ale pak s tím souhlasil. (Později bylo radost vidět, s jak krásnou samozřejmostí dobrá dáma vzala na vědomí všechny ty ohromující převratnosti.) Řekl jsem, že si může opatřit žebřík, jaký mají v knihkupectvích, a že se mu jídlo může servírovat nahoru na knihovnu. Také jsme přišli na geniální nápad, jak se bude moci dostávat dolů na podlahu, kdykoliv si bude přát: do nejhornější otevřené police knihovny se dá Britská encyklopedie (desáté vydání). Postačí mu, vytáhne-li dva tři svazky a bude-li se jich držet - a hned se snese k zemi. Také jsme se dohodli, že do zdí musejí přijít železné skoby, aby se měl čeho držet, bude-li si přát pohybovat se po místnosti v nižších sférách. Jak jsme tak ty věci probírali, zaujal mě případ málem živelně. Já to byl, kdo zavolal hospodyni a šetrně ji informoval, a já měl lví podíl na konstruování obrácené postele. Zkrátka, strávil jsem v jeho bytě dva dny. Umím dobře zacházet se šroubovákem a jsem člověk, který nevynechá příležitost, kde je možno přiložit ruku k dílu. Udělal jsem pro něho hromadu všelijakých vtipných adaptací - natáhl jsem mu dráty, aby mohl odevšad zvonit na hospodyni, obrátil jsem všechny žárovky, aby svítily nahoru místo dolů, a tak podobně.

Všechno dohromady mě krajně upoutalo a zaujalo; nesmírně kouzelná pak pro mne byla představa, že Pyecraft leze po strope a šplhá po rámu dveří do vedlejší světnice, jako by byl velká tlustá moucha masařka, a že nikdy, nikdy, nikdy už nepřijde do klubu ...

A potom jsem v důsledku své osudné chytrosti najednou prohloupil. Seděl jsem u jeho krbu a pil jeho whisky a on byl ve svém oblíbeném koutě nahoře u římsy a přitloukal ke stropu perský koberec, když mě ta myšlenka napadla. „U všech všudy, Pyecrafte," řekl jsem, „tohle všechno je naprosto zbytečné!"

A než jsem si mohl vypočítat všechny důsledky své myšlenky, už jsem to vypleskl: „Olověné prádlo," řekl jsem - a neštěstí bylo hotové.

Pyecraft to přijal skoro v slzách. „Když si představím, že budu zase dolů nohama a hlavou vzhůru -," řekl.

Vyložil jsem mu celé tajemství dřív, než jsem viděl, kam to povede a co to bude pro mne znamenat. „Kupte si olověný plech," řekl jsem, „nasekejte si z něho kotoučky. Potom si jich k prádlu přišijte tolik, kolik potřebujete. Noste boty s olověnou podrážkou, noste v kapse kus olova a je to! A místo abyste zde byl vězněm, můžete zase vycházet, Pyecrafte; můžete cestovat -"

A dostal jsem ještě lepší nápad. „Nikdy se nebudete muset bát lodní katastrofy. Postačí vám, abyste svlékl trochu šatstva, vzal do ruky přiměřené množství zavazadel, a vznesete se do vzduchu -"

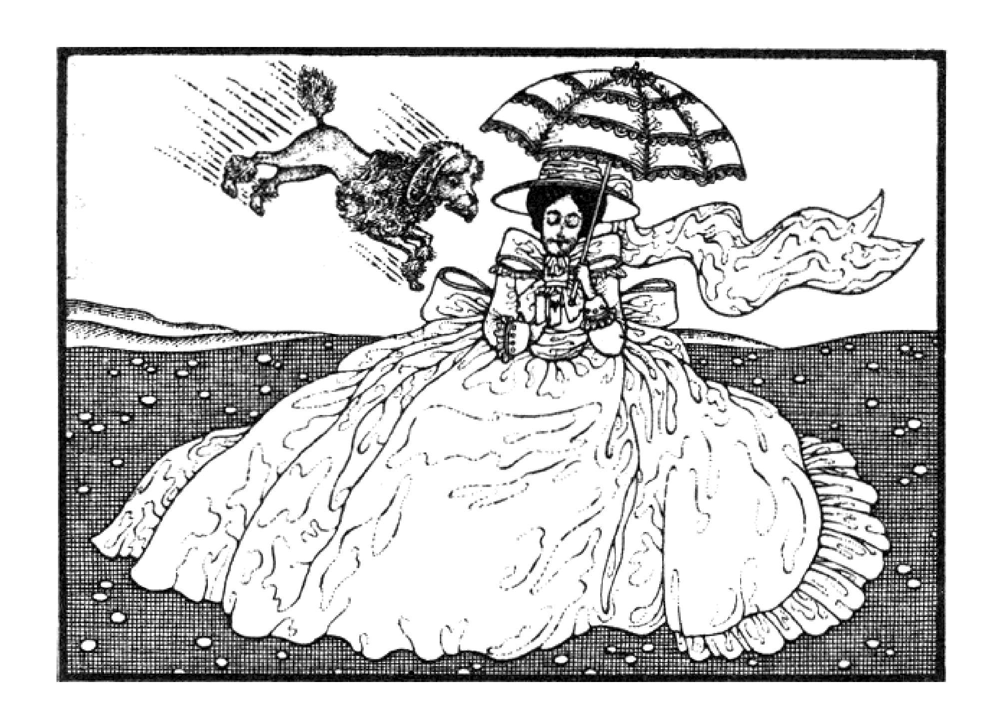
V rozčilení upustil kladivo, taktak že mě nezasáhlo do hlavy. „U všech všudy!" řekl, „zase budu moci chodit do klubu."

Ustrnul jsem. „U všech všudy!" řekl jsem skomírajícím hlasem. „Ano, ovšem - to tedy budete moci."

Mohl. Může. Tamhle za mnou teď dřepí a cpe se - jakože tu sedím - třetí porcí briošek s máslem. A nikdo na světě - kromě jeho hospodyně a mne - neví, že neváží takřka nic; že není nic než duté těleso asimilující hmoty, pouhé mračno v šatech, *niente, nefas*, nejnicotnější ze všech lidí. Sedí tu a dává pozor, až to dopíšu. Pak - podaří-li se mu to - si na mě počíhá a přepadne mě. Přivalí se ke mně ...

Bude mi vyprávět znova a znova, jak mu je a jak mu není a jak si někdy myslí, že se to lepší. A jako pokaždé i tentokrát do té své tučné, kynoucí přednášky vsune: „Tajemství zůstává tajemstvím, není-liž pravda? Kdyby se o tom někdo dozvěděl - hanbou bych se musel propadnout... člověk by vypadal tak hloupě, víte. Že lezl po stropě a tak dále ..."

A teď vzhůru, uniknout Pyecraftovi, jenž zaujal tak obdivuhodnou strategickou pozici mezi mnou a dveřmi.

SUPERSTIMULÁTOR

Jestli se někdy doopravdy někomu stalo, že našel zlatou guineu, když hledal špendlík, pak to musel být můj dobrý přítel, profesor Gibberne. Už jsem sice slyšel o badatelích, kteří objevili, i co nehledali, jenže nikdo to nedokázal tak přesvědčivě jako on. Přišel na něco, co bez nadsázky a bez přehánění znamená zrevolucionizování lidského života. A to si to objevil jen tak, když hledal nějaký povzbuzující prostředek, něco pro lidi s ochablými nervy, co by jim pomohlo vypořádat se s náporem dnešního chvatného života. Okusil jsem toho přípravku teď už poněkolikáté a nedokážu ho popsat lépe, než když vylíčím účinek, jaký na mne měl. Že je v něm ukryto ohromné bohatství pro všechny, kdo hledají nějaké nové prožitky, to snad bude dostatečné zřejmé z toho, co vám budu vyprávět.

Profesor Gibberne, jak je všeobecně známo, je mým sousedem ve Folkestonu. Pokud mě neklame paměť, objevila se jeho podobizna dokonce i ve *Strand Magazínu* - naposledy myslím roku 1899; nemohu ji bohužel vyhledat, půjčil jsem ten svazek komusi a ten mi ho

už nevrátil. Čtenář si asi nicméně vybaví vysoké čelo a neobvykle huňaté černé obočí, jež jeho tváři propůjčuje mefistofelskou příchuť. Bydlí v jedné z oněch roztomilých vilek obklopených zahradami a postavených ve směsici slohů, jakou slynou kuriózní západní končiny Upper Sandgate Road. Je to ten domek s vlámskými štíty a maurskými sloupy; a v onom pokoji, co má arkýřové okno s takovými těmi kostelními příčkami, obvykle pracuje, když tady u nás pobývá; tam jsme se také po večerech spolu něco nakouřili a navyprávěli. Zná spoustu vtipů, ale kromě toho mi také moc rád povídal o své práci; je z těch lidí, kterým rozhovor pomáhá myslet a povzbuzuje je, takže vznik superstimulátoru jsem měl příležitost sledovat od samého prvopočátku. Ovšem největší díl jeho výzkumů se neděje ve Folkestonu, nýbrž v Gower Street, v krásné nové laboratoři vedle nemocnice, kterou on jako první vůbec zasvětil.

Kdekdo ví, nebo aspoň vzdělaní lidé to vědí, že oblastí, v níž si Gibberne získal tak vynikající a tak zaslouženou pověst, je působení drog na nervový systém. Pokud jsem slyšel, tak se mu v oboru hypnotik, sedativ a anestetik hned tak nikdo nevyrovná. I jako chemik si získal vážnost, a domnívám se, že v té spletité a drobnohledné džungli, která obklopuje gangliovou buňku a axonová vlákna, se mu podařilo prosekat několik světlin, jakýchsi projasňujících mýtin, do kterých asi - dokud se on nerozhodne publikovat své výsledky - sotva kdo jiný pronikne. Posledních pár let se zvlášť vytrvale soustředil na otázky nervových stimulátorů a měl už před objevem svého superstimulátoru několik velmi dobrých výsledků. Lékařská věda mu má co děkovat přinejmenším za tři význačné, zcela bezpečné povzbuzující přípravky, za něž praktický lékař těžko najde náhradu. V případech vyčerpání zachránil myslím preparát známý pod jménem Gibbernův B-sirup víc životů, než má na kontě i ten nejúspěšnější záchranný člun na celém pobřeží.

„Stejně mě ale tohle všechno ještě neuspokojuje," svěřil se mi před rokem. „Buď ty léky generálně zvyšují energii, aniž současně působí na nervy, nebo jen dosahují zvýšení potenciální energie tím, že snižují vodivost nervů; všechny dohromady působí nerovnoměrně a pouze místně. Povzbudíte srdce a zažívací trakt, a mozek zůstává otupen, nebo ovlivníte mozek, docela jako šampaňským, ale to zas zanedbáte solární plexus, zatímco já chci získat - a taky získám, jestli

to je vůbec v lidských silách - stimulator, který by povzbudil všechno naráz, který by vás rázem vyburcoval celého, od špiček prstů na nohou až po kořínky vlasů, a zdvojnásobil, ztrojnásobil by váš výkon ve srovnání s ostatními. O to mi jde, víte?“

„To by ale člověka dost vyčerpávalo,“ řekl jsem.

„To jistě. A taky byste toho dvakrát, třikrát více snědl - a tak dál. Ale představte si, co by taková věc mohla znamenat. Představte si, že máte u sebe docela malinkou lahvičku, asi takovouhle -,“ zvedl do výšky flakónek ze zeleného skla, „a v ní je síla myslet dvakrát tak rychle, pohybovat se dvakrát tak rychle, udělat toho dvakrát víc za stejnou dobu, než byste jinak stačil.“

„Ale je takového něco vůbec možné?“

‚Já věřím, že ano. Kdyby nebylo, pak jsem zmařil rok života. Například už jen ty všelijaké přípravky z hypofosfitů napovídají, že by takového něco šlo ... A i kdyby to bylo jen o polovinu rychleji, stačilo by to.“

„To by tedy vrchovatě stačilo,“ řekl jsem.

„Třeba kdybyste byl státník, ne? A byl v úzkých a čas se na vás řítil a vy byste musel něco rychle zvládnout, to by bylo, co?“

„Takový státník by třeba mohl dát jednu porci i svému tajemníkovi.“

„A získat tak dvojnásobný časový náskok, že? Nebo například vy, když potřebujete rychle dokončit knihu.“

„Obvykle,“ řekl jsem, „si spíš přeju, abych ji byl nikdy nezačal.“

„Nebo doktor, který přijede k umírajícímu a potřeboval by si sednout a případ promyslet. Nebo advokát - nebo když se někdo potřebuje něco honem nabiflovat na zkoušku.“

„Každá kapka by měla cenu guiney,“ řekl jsem, „nebo i víc - pro lidi v takovéhle situaci.“

„No, anebo v souboji,“ povídat Gibberne, „kde všechno záleží na tom, jak rychle stisknete kohoutek.“

„Nebo při šermu,“ dodal jsem jako ozvěnou.

„Tak vidíte,“ řekl Gibberne, „když se mi podaří to připravit jako komplexně stimulující prostředek, tak to prostě člověku nemůže uškodit - až snad na to, že o nějaký ten neměřitelný stupínek rychleji zestárnete. Prostě budete chvilku žít dvakrát tak rychle jako ostatní-“

„Ovšem," uvažoval jsem, „při takovém souboji - bylo by to docela fair?"

„To ať si vyřeší sekundanti," řekl Gibberne.

Vrátil jsem se znovu k načatému tématu. „A myslíte doopravdy že je něco takového uskutečnitelné?"

„Je to zrovna tak uskutečnitelné," pravil Gibberne a pohlédl na cosi, co s klepáním projíždělo kolem oken, „jako třeba motorový omnibus. Tedy ve skutečnosti -"

Odmlčel se, hluboce se na mne usmál a zaťukal na kraj stolu tou zelenou lahvičkou. „Myslím, že tu látku už znám... Něco už se mi rýsuje." Nervózní úsměv na jeho tváři prozrazoval, jak závažnou věc mi odhaluje. Zřídkakdy mluvil o tom, co bylo právě předmětem jeho pokusů, nestál-li před samým jejich koncem. „A možná, možná - nic by mě to nepřekvapilo - možná že to dokáže i větší zrychlení než dvojnásobné."

„To by tedy mohla být bomba," odvážil jsem se.

„No, bude to asi bomba."

Ale jaká bomba to doopravdy bude, to myslím přece jen tehdy ještě nevěděl.

Pamatuji se ještě na několik rozmluv o přípravku. Začal mu říkat superstimulátor a hovořil o něm čím dál s tím větší jistotou. Někdy se nervózně zmiňoval o nečekaných fyziologických projevech, které by jeho užití mohlo mít za následek, a to pak býval trochu nešťastný; jindy to zas bral otevřeně jako obchodní záležitost a dlouho a živě jsme debatovali, jak by se přípravku dalo komerčně využít. „Je to výborná věc," říkal Gibberne, „ohromná věc Jsem si vědom, co světu dávám, a tak považuji za zcela rozumné, aby mi to svět taky zaplatil. Vědecká sláva je pěkná věc, ale myslím, že takových deset let bych měl mít na tu látku výhradní výrobní právo. Opravdu nevím, proč by měli všechnu smetánku vždycky slíznout páni podnikatelé."

Můj zájem o chystaný přípravek během té doby nijak neochaboval. Zájem o metafyziku býval vždycky mou slabou stránkou. Odjakživa jsem si potrpěl na časoprostorové paradoxy a zdálo se mi, že Gibberne skutečně nepracuje na ničem menším, než je absolutní urychlení života. Představme si člověka, který užívá takový přípravek trvale; byl by to opravdu aktivní a rekordní život, ale v jedenácti by byl člověk dospělý, v pětadvaceti by už dosáhl středního věku a po třicítce už by spěl k sešlosti věkem. Zdálo se mi, jako by Gibberne

měl pouze darovat všem lidem to, čím příroda obdařila orientálce, kteří jsou v letech našeho dospívání už muži a v padesáti starci a kteří po všechen ten čas myslí a jednají rychleji než my. Kouzlo drog se mi vždycky zdálo být obzvlášť velké; drogami můžete člověka pobláznit, uklidnit, neobyčejně mu zbystřit smysly a posílit svaly, nebo z něho udělat bezmocný špalek, roznítit jeho vášně i tišit jeho bolesti, to všechno drogy dokážou, a tady jsme tedy měli nový zázrak, nový příspěvek do toho zvláštního arzenálu lahviček, které slouží medicíně! Ale Gibberne byl příliš zaujat technickou stránkou věci, než aby se příliš zabýval mými hledisky v těchto otázkách.

Asi tak sedmého nebo osmého srpna mi prozradil, že zatímco spolu mluvíme, probíhá právě destilace, která rozhodne o tom, zda měl úspěch, nebo zda věc selhala; a desátého mi sdělil, že je vše hotovo a superstimulátor že je na světě jako hmatatelná realita. Potkal jsem ho, když jsem šel vzhůru na Sandgate Hill a tamtudy dál do Folkestonu - myslím, že jsem šel k holiči; pospíchal mi naproti - asi měl namířeno za mnou domů, aby se začerstva pochlubil svým úspěchem. Vzpomínám si, že měl neobyčejně rozzářené očí a v tváři byl celý zrůžovělý, a povšiml jsem si i svižnosti jeho kroku.

„Povedlo se to," popadl mé za ruku a drmolil, „a nejenže se to povedlo. Pojďte se ke mně rychle přesvědčit."

„Vážně?"

„Vážně!" halasil. „Neuvěřitelně! Pojďte rychle a uvidíte."

„A jak - na dvojnásobek?"

„Na mnohonásobek, fantasticky. Úplně mě to vyděsilo. Honem se pojďte na ten prevít podívat. Ochutnejte ho! Vyzkoušejte si ho sám! Je to ten nejúžasnější lektvar na zemi!" Popadl mě za ruku a vyrazil tak rychle, že mi nezbylo než poklusávat vedle něho do kopce. Celá společnost ve vyhlídkovém kočáru se za námi obrátila a civěla na nás, jak to dovedou jen lidé ve vyhlídkových kočárech. Byl takový horký jasný den, jakých ve Folkestonu bývá hodně, všechny barvy neuvěřitelně čiré a každý obrys přesný a ostrý. Od moře foukal samozřejmě větřík, ale nebyl tak silný, aby mé za těchto okolností stačil zchlazovat a osušovat. Vzdychal jsem o milost.

„Nejdu moc rychle?" houkl Gibberne a zvolnil do rychlého pochodu.

„Vy už jste se toho napil," supěl jsem.

„Ne, nenapil," odpověděl. „Nanejvýš tak kapku vody jsem vypil, co zbyla v kádince, ze které jsem vymýval zbytky toho preparátu. Včera v noci jsem se toho trošku napil, to ano. Ale to už je dávno pryč."

„A vydá to na dvojnásobek rychlosti?" zeptal jsem se, zatímco jsem se v hojném potu blížil k brance jeho domu.

„Tisícinásobek! Mnohotisícinásobek!" povykoval Gibberne a dramatickým gestem otevřel dubová vrata s raně anglickými řezbami.

„Uf," řekl jsem a šel jsem za ním k domovním dveřím.

„Vlastně ani docela jistě nevím, kolikrát to urychluje," řekl s klíčem v ruce.

„A vás osobně -"

„Vrhá to úplně nové světlo na fyziologii nervové soustavy, teorie vidění tím dostala řádný kopanec, ale taky úplně novou podobu ... Bůhsámví kolik tisícinásobků to urychlení dělá. To pak všechno prozkoumáme. - Teď je třeba tu látku vyzkoušet nejdřív na sobě."

„Na sobě?" řekl jsem, když jsme procházeli chodbou.

„No jistě," pravil Gibberne a vedl mě do pracovny. „Je to tamhle v té zelené lahvičce. Nebo se snad bojíte?"

Jsem člověk od přírody opatrný a dobrodružstvím se věnuji pouze teoreticky. No, měl jsem strach. Ale také jistou hrdost, samozřejmě.

„Tedy," začal jsem smlouvat, „vy říkáte, že jste to zkoušel?"

„Zkoušel," odpověděl, „a nezdá se přece, že by mi to bylo ublížilo. Nevypadám ani na to, že by mi bývalo zle, a cítím se, no -"

Posadil jsem se. „Dejte sem ten lektvar," řekl jsem. „I kdyby to dopadlo nejhůř, tak mi to aspoň ušetří holiče, a to je podle mě jedna z nejodpornějších povinností civilizovaného člověka, dát se stříhat. Jak to berete?"

„Kapu to do vody," řekl Gibberne a třískl karafou o stůl.

Postavil se ke stolu a díval se na mě, jak si hovím v lenošce; najednou se na něm projevilo něco z chování těch nejdražších specialistů z Harley Street. „Je to neřád, to víte," řekl.

Mávl jsem rukou.

„Musím vám dát jednu důraznou radu; jakmile to spolknete, hned zavřete oči, a otvírejte je velmi opatrně, asi tak za minutu, za dvě. Vidět člověk nepřestává, čití zrakem je záležitost vlnové délky,

a ne celkového množství narážejících částeček světla; ale na sítnici se projevuje v tu chvíli takový nějaký šok, taková pitomá a matoucí závrať, pokud necháte oči otevřené. Tak je radši zavřete."

„Zavřu," řekl jsem, „v pořádku."

„Za druhé: nehýbejte se. Nezačněte sebou mlátit. Mohl byste do něčeho náramně bouchnout. Pamatujte si, že se budete pohybovat několiktisíckrát rychleji, než jste se kdy hýbal, vaše srdce, plíce, svaly, mozek, všechno - a tvrdě narazíte, ani o tom nebudete vědět. Tedy jenom vy to nezpozorujete, to se ví. Bude vám zrovna tak, jak je vám teď. Jenom se vám bude zdát, že všechno na světě se děje několiktisíckrát pomaleji, než jste to kdy zažil. To je na tom právě tak zatraceně zvláštní."

„Páni," řekl jsem. „A to si myslíte, že -"

„Uvidíte sám," řekl a vzal do ruky kalibrovanou nádobku. Přelétl očima potřeby před sebou na stole. „Skleničky," povídal, „voda. Všecko je tu. Na první pokus toho nesmíme vzít moc."

Z malé lahvičky vyžbluňkal její drahocenný obsah.

„Nezapomeňte na to, co jsem vám řekl," pravil a chrstl obsah menzury do sklenice, asi jako když italský číšník odměřuje whisky. „Sedět, oči zavřené, dvě minuty klid," řekl. „Pak mě uslyšíte mluvit."

K oběma dávkám přilil asi na palec vody.

„Ještě něco," povídal, „nestavte pak skleničku na stůl. Držte ji v ruce a ruku si položte pěkně na koleno. Ano - tak. No, a teď tedy -"

Zvedl svou sklenici.

„Na superstimulátor," řekl jsem.

„Na superstimulátor," odpověděl, cinkli jsme skleničkami a vypili jsme to a já jsem ihned zavřel oči.

Znáte onu prázdnotu nebytí, do jaké se člověk ponořuje, když si dýchl narkózy. Po neurčitou chvíli to vypadalo zrovna tak. Pak jsem uslyšel Gibberna, jak mi říká, abych se vzbudil, a já jsem se zavrtěl a otevřel jsem oči. Stál tam, právě tak jako předtím, sklenici dosud v ruce. Byla prázdná, v tom byl celý ten rozdíl.

„Tak co?" řekl jsem.

„Nic neobvyklého?"

„Nic. Trochu se cítím v povznesené náladě, jinak snad nic."

„Co zvuky?"

„Nic," řekl jsem. „No ovšem! Vůbec nic není slyšet, to je ale ticho. Jenom takový nějaký tichý ťukot slyším, asi jako když prší na různé věci. Co je to?"

„Atomizované hluky," říkal, „nebo si to aspoň myslím, ale jist si tím nejsem." Pohlédl na okno. „Už jste někdy viděl držet záclonu před oknem tak, jako drží tahleta?"

Sledoval jsem, kam se dívá, cíp záclony tam jako by zmrzl ohnut vzhůru, to jak jím pleskl větřík. „No ne," řekl jsem, „to je ale zvláštní."

„A co tohle," řekl a rozevřel ruku, v které držel sklenici. Pochopitelně jsem mrkl, čekal jsem, že se sklenice roztřískne. Nejenže se nerozbila, ona se vůbec nepohnula, tak to aspoň vypadalo; visela bez hnutí ve vzduchu. „Zhruba řečeno," pravil Gibberne, „padá každý předmět v těchto zeměpisných šířkách rychlostí přibližně šestnáct stop za první vteřinu. Tahle sklenice zrovna teď začala padat rychlostí šestnáct stop za vteřinu. Jenomže, víte, nepadá ještě ani setinu vteřiny. A to vám dává určitou představu, jakou rychlost nám můj superstimulátor udělil." Mával rukou sem a tam, kolem sklenice, nad ní a pod ní, jak tam zvolna klesala. Nakonec ji vzal za dno, stáhl ji dolů a s citem ji položil na stůl. „Tak co?" řekl mi a zasmál se.

„No, krásné," řekl jsem a nesměle jsem zkusil vstát ze židle. Cítil jsem se velice dobře, lehce a příjemně a měl jsem pocit plné sebedůvěry. Všechno ve mně běželo rychleji. Srdce mi například tlouklo tisíckrát za vteřinu, ale nezpůsobovalo mi to nejmenší potíže. Podíval jsem se z okna. Nehybný cyklista, hlavu skloněnou k řídítkům a za zadním kolem zmrzlý obláček prachu, to pálil, aby předjel vyhlídkový kočár, jenž byl v plném trysku a ani se nehnul. Zůstal jsem koukat na tuto neuvěřitelnou podívanou. „Gibberne," zavolal jsem, „jak dlouho ta věc vydrží fungovat?"

„Vědí bozi!" odpověděl. „Posledně, co jsem to vzal, jsem si šel lehnout do postele a prospal jsem se z toho. Mohu vám prozradit, že jsem byl dost vyděšen. Trvalo to asi tak několik minut, počítám, mně to připadalo jako hodiny. Ale po chvilce se to myslím takřka naráz zvolní."

Byl jsem hrdý na to, že necítím žádný strach - asi proto, že jsme byli dva. „Nevyjděme si ven?"

„Proč ne?"

„A neuvidí nás?"

„Kdepak. Jak by nás mohli vidět? Budeme se přece pohybovat tisíckrát rychleji, než byl kdy proveden jaký kouzelnický kousek. Jen pojďte. Kudy? Dveřmi, nebo balkónem?“

Vyšli jsme francouzským oknem.

Docela určitě byl ten nevelký výpad, který jsem s Gibbernem podnikl pod vlivem superstimulátoru na folkestoneskou promenádu, ten nejzvláštnější a nejdivočejší, jaký jsem kdy zažil, o jakém jsem kdy četl nebo jaký si kdo vůbec kdy představil. Vyrazili jsme vrátky na silnici a podrobně jsme si tam prohlédli sošně strnulý povoz. Vršky kol a některé nohy koní táhnoucích kočár, konec šlehajícího biče i spodní čelist průvodčího - jenž právě začínal zívat - byly zřetelně v pohybu, ale všechno ostatní na tom rachotícím povozu se zdálo nehybné. A také zcela neslyšné - až na jemné chrastění, jež vycházelo jednomu muži z hrdla! Součástmi toho zmrazeného sousoší byl kočí, představte si to, průvodčí a jedenáct lidí! Jak jsme procházeli kolem, byl to zprvu bláznivě zvláštní pocit, nakonec však z toho člověku bylo trochu nepříjemně. Byli to lidé jako my, a přece ne úplně stejní, ztuhli v nekontrolovaném postoji, byli zakleti uprostřed gesta. Dívka a nějaký muž se na sebe usmáli, takový zamilovaný úsměv to byl, zdálo se, že přetrvá navěky; nějaká žena v rozevláté pláštěnce spočinula rukou na zábradlíčku a upřela oči na Gibbernův dům nekonečně dlouhým pohledem bez jediného mrknutí; tady si muž hladil knír, jako by byl vosková figura, a tam zas jiný nesl k nevydržení ztuhlou paži se smekaným kloboukem. Prohlíželi jsme si je, smáli jsme se jim, dělali jsme na ně obličeje, ale pak nás to přestalo bavit, obrátili jsme se a přešli jsme kolem cyklisty směrem k promenádě.

„Propána!“ křikl Gibberne náhle. „Podívejte se sem!“ Ukázal mi kam, a u samé špičky jeho prstu klouzala vzduchem včela, zvolna kývala křidélky a pohybovala se rychlostí hodně líného hlemýždě.

A tak jsme došli až na promenádu. Tam to všechno vypadalo ještě bláznivěji než kde jinde. Hudba hrála na horním pódiu, ovšem všechno, co jsme zaslechli, bylo hluboké a bručivé rachocení, jakýsi prodlužovaný poslední vzdech, který tu a tam přecházel ve zvuk pomalého, dušeného tikání nějakých obrovitých hodin. Ztuhlí lidé tu vzpřímeně postávali; podivní, mlčící, sebevědomí panáčci trčeli nejistě nakročeni, jak se procházeli po trávníku. Prošel jsem vedle pudla, který uprostřed skoku visel ve vzduchu, a pozoroval jsem pozvolný pohyb jeho nohou, jak klesal k zemi. „Propána, podívejte se na

tohle!“ volal Gibberne a na okamžik jsme se zastavili u velkolepé persóny nadité do bílého pruhovaného flanelového obleku, v bílých botách a s panamáčkem na hlavě; právě se ten vašnosta otočil a mrkl na dvě vyšňořené dámy, kolem kterých přešel. Zamrkání prostudované s takovou důkladností, jakou jsme si my mohli dovolit, je velice nepřitažlivá záležitost. Ztrácí všechny stopy bystrého veselí, člověk si povšimne, že mrkající oko se vlastně úplně nezavírá, že pod klesajícím víčkem zůstává patrná dolní část oční bulvy, bílá štěrbina. ‚Jestliže mi pámbu dopřeje svěží paměť,“ povídal jsem, „tak už nikdy na nikoho nebudu mrkat.“

„Nebo usmívat se,“ pravil Gibberne, pohled upřený na zuby, jimiž dáma na mrknutí odpovídala.

„Je najednou pekelné vedro,“ řekl jsem. „Měli bychom jít pomaleji.“

„Ale jen pojďte!“ říkal Gibberne.

Namířili jsme si to mezi lehátka podle cesty. Mnoho lidí sedících v lehátkách vypadalo docela přirozeně, jak tam nehnutě spočívali, ale pokroucení muzikanti v červeném nedávali oku odpočinout. Nějaký pán, v tváři celý rudý, ztuhl uprostřed zuřivé rvačky s novinami, v nichž se pokoušel proti větru obrátit list; mnohé svědčilo o tom, že všechny tyto lidi svým lenivým způsobem ovíval větřík, ba pořádný vichr, vítr, který ovšem pro naše smysly neexistoval. Vymotali jsme se odtamtud a vzdálili jsme se poněkud od toho zástupu, obrátili jsme se a pozorovali jsme ho. Vidět celé to množství proměněné v neživý obraz, strnulé v nehybnost jako voskové figuríny, to bylo prostě nádherné. Bylo to ovšem současně i nesmyslné, ale naplňovalo mě to iracionálním, jásavým pocitem svrchované převahy nad nimi. Jen si pomyslete, jak báječné to bylo! Všechno to, co jsem řekl a myslel si a dělal do chvíle, kdy ta látka začala působit v mých žilách, se odehrálo - aspoň pokud šlo o ty lidi, o celý ostatní svět - během mžiknutí oka. „Ten superstimulátor -,“ začal jsem, ale Gibberne mě přerušil.

„Tamhle je ta baba prokletá!“ řekl.

„Jaká baba?“

„Bydlí vedle mě,“ řekl Gibberne. „Má takového pinčla, který věčně štěká. Páni bozi! To je trochu silné pokušení!“

Na Gibbernovi se čas od času projevují velice klukovské a nezvládnutelné povahové rysy. Než jsem mu mohl domluvit, vyrazil

kupředu, vyrval to nešťastné zvíře z jeho viditelné existence a divoce se s ním rozběhl k pobřežním útesům. Bylo to nesmírně zvláštní. Ta potvůrka, představte si, nezaštěkala, nebránila se, nedala najevo nejmenší známku života. Zůstávala nehnutě ležet, tak jak spala, a Gibberne ji držel za krk.

„Gibberne," volal jsem za ním, „položte ho!" A pak jsem ještě něco dodal. „Jestli poběžíte tak rychle, Gibberne," křičel jsem, „tak se na vás vznítí šaty. Už teď vám hnědnou plátěňáky žárem, podívejte se!"

Plácl se rukou do stehna a nerozhodně se zastavil.

„Gibberne," volal jsem a šel jsem k němu, „položte ho. To horko nemůžeme vydržet. To je tím, že tak rychle utíkáme. Dvě až tři míle za vteřinu! Uvažte tření vzduchu!"

„Co!" zeptal se a pohlédl na psa.

„Tření vzduchu," hulákal jsem. „Tření vzduchu. Chodíme moc rychle. Asi jako meteority nebo takového něco. Moc se rozpalujeme. A Gibberne, Gibberne! Nějak mě to všechno píchá a potím se. Už je vidět, jak se lidi trochu hýbou. Myslím, že to přestává působit Položte toho psa."

„Cože?" řekl.

„Přestává to působit," opakoval jsem. „Jsme moc rozpálení a ta látka přestává fungovat! Jsem celý mokrý."

Stále ještě na mě hleděl, pak se podíval na kapelu, jejíž burčivý rachot se zcela určitě zrychloval. Pak psa mohutným švihem odhodil a zvíře vylétlo v kotrmelcích vzhůru, stále ještě bez známek života, a zůstalo posléze viset nad skupinou slunečníků, pod nimiž se spolu bavila skupinka lidí. Gibberne mě popadl za loket. „Hrome!" křikl. „Myslím, že to opravdu přestává. Takové horké štípání a - ovšem, ano. Tamten člověk třepe kapesníkem. Zřetelně je to vidět. Musíme rychle odtud."

Jenže se nám to nepodařilo dost rychle. A to bylo možná naše štěstí! Protože bychom byli asi utíkali, a kdybychom se byli dali do běhu, byli bychom asi vzpláli plamenem. Určitě bychom byli chytli! Představte si, že na to nikdo z nás nepomyslel... Ale než jsme mohli vyrazit, droga najednou přestala působit. Byla to otázka zlomku vteřiny. Účinek superstimulátoru pominul, jako když se zatáhne záclona, zmizel mávnutím ruky. Slyšel jsem nesmírně vyděšeného Gibberna, jak říká „Sednout!", a plesk, dřepl jsem si do trávy na kraji

promenády, a tam, kam jsem dosedl, to úplné pálilo. Ještě dnes je tam, kde jsem seděl, tráva zprahlá. A jakmile jsem to udělal, celé to ztuhlé království jako by se probudilo, rozklížené zvuky kapely se srazily do ryčné hudby, chodci dali nohy na zem a vykročili po cestičkách, papíry a vlajky se začaly třepetat, úsměvy přešly ve slova, vašnosta domrkl a spokojeně kráčel dál, a také všichni sedící se rozhýbali a rozpovídali.

Celý svět opět oživl, žil stejně rychle jako my, nebo spíš my už jsme přestali fungovat rychleji než okolní svět. Bylo to takové zvolnění, asi jako když vjíždí vlak do stanice. Vteřinu dvě se se mnou všechno zatočilo, měl jsem prchavý pocit závrati, a to bylo vše. A psíček, který až dosud jako by byl zůstal viset ve vzduchu tam, kde byla spotřebována energie udělená mu Gibbernovou rukou, proletěl bystře slunečníkem nějaké dámy!

To nás zachránilo. Až na jednoho staršího tlustého pána v lehátku, který sebou nemálo trhl, když nás spatřil, a pak si nás občas temným podezřívavým zrakem prohlížel, nikdo si snad ani nepovšiml, že jsme se tam tak najednou objevili. Bim! Museli jsme působit jako zjevení! Skoro hned jsme přestali doutnat, třebaže trávník pode mnou byl ještě nepříjemné horký. Veškerou pozornost - čítaje v to i pozornost kapely Zábavního spolku, která při této příležitosti, prvně ve své historii, zahrála falešně - upoutala ohromující skutečnost (a ještě ohromivější štěkot a randál, jaké ona skutečnost vyvolala), tedy skutečnost, že vážený a vykrmený pejsek, jenž pokojně dřímal na východ od pódia, náhle proletěl slunečníkem dámy na západ od muziky - s poněkud sežehnutou srstí, to jak letěl nesmírnou rychlostí vzduchem. To všechno navíc v naší potrhlé době, kdy ze sebe kdekdo dělá médium a blázna a libuje si v co nejhloupějších pověrách. Lidé vyskakovali a šlapali po sobě navzájem, převraceli židle a utíkal tam i policista. Jak se to všechno urovnalo, ani nevím - měli jsme moc co dělat, abychom se z té aféry vymotali a zmizeli tomu starému pánovi z dohledu, než abychom mohli provést nějaká podrobnější šetření. Jen jsme se trochu ochladili a vzpamatovali se dostatečně z chvilkové nevolnosti a závrati, vstali jsme, obešli jsme zástup a po dolní cestě pod Metropolem jsme si to namířili ke Gibbernovu domku. Ale jasně jsem v té vřavě slyšel, jak pán, který seděl vedle dámy s proraženým slunečníkem, používá zcela neospravedlnitelných vyhrůžek a nadávek vůči jednomu zřízenci, který měl na sta-

rosti lázeňské židle a na čepici napsáno Inspektor. „Když jste sem toho psa nehodil vy," říkal, „tak kdo to tedy byl?"

Náhlé oživení pohybů a známých zvuků a naše přirozená starost o sebe samé (šaty jsme stále ještě měli strašně horké a na kolenou měl Gibberne bílé kalhoty spálené do špinavé hnědi) nedovolily vykonat pozorování, jež bych byl rád ve všech směrech podnikl. Vlastně jsem cestou zpátky nepozoroval nic, co by mělo nějakou vědeckou cenu. Včela byla už samozřejmě dávno pryč. Hledal jsem cyklistu, ale i ten už byl z dohledu, když jsme dorazili do Upper Sandgate Road, nebo zmizel v dopravním zmatku, zato ale vyhlídkový kočár, s pasažéry už zase oživlými a rozhýbanými, lomozil za klusajícím spřežením až skoro u kostela.

Všimli jsme si však, že okenní předprseň, na kterou jsme šlápli, když jsme lezli ven, byla trochu ožehnutá a že šlápoty našich nohou na pískové cestičce byly neobvykle hluboké.

To byla tedy moje první zkušenost se superstimulátorem. Prakticky jsme všechno to běhání a hovory a veškerou ostatní činnost odbyli během vteřiny nebo tak nějak. Prožili jsme asi půlhodinu, zatímco kapela odehrála sotva dva takty. Ale na nás to působilo tak, jako by se celý svět zastavil, abychom si ho my mohli pohodlné prohlédnout. Když to všechno zvážíme, zejména tu ukvapenost, s jakou jsme se pustili ven z domu, mohla ta zkušenost dopadnout daleko hůře. Ukázalo se, o tom nemůže být pochyb, že Gibberna čeká ještě mnoho práce, než jeho přípravek bude prakticky použitelný, ale jeho užitečnost tím byla potvrzena nade vší pochybnost.

Od oné příhody se Gibberne učí regulovat působení superstimulátoru stále lépe, a já jsem několikrát bez sebemenších špatných následků použil odměřených dávek pod jeho dohledem; přiznávám ovšem, že vyjít ven pod vlivem superstimulátoru jsem se podruhé ještě neodvážil. Mohl bych například uvést, že tento příběh byl napsán za jeho pomoci na jedno posezení a bez přerušení - kromě toho, že jsem si dopřál kousek čokolády. Začal jsem v osmnáct dvacet pět a mám na hodinkách téměř přesně jednu minutu po půl sedmé. Nelze dost zdůraznit výhodu, jakou znamená možnost opatřit si uprostřed dne plného všelijakých záležitostí takovou dlouhou a nerušenou pauzu na práci. Gibberne teď pracuje na dávkování té své látky se zvláštním zřetelem na její specifické působení na rozdílné tělesné

soustavy. Doufá také, že se mu podaří objevit sedativum, kterým by brzdil dosavadní poněkud nadměrné účinky superstimulátoru.

Sedativum bude ovšem mít právě opačné účinky než superstimulátor; pokud bude užito samotné, umožní pacientovi rozložit několik vteřin na celé hodiny běžného času a tak setrvat v strnulé nehnutosti, ve stavu zbaveném všeho rychlého dění, jako ledovec, a to uprostřed toho nejživějšího a nejrušnějšího prostředí. Tyto dvě věci dohromady musí znamenat naprostou revoluci v civilizovaném světě. Je to začátek našeho úniku z onoho „odění časem", o němž hovoří Carlyle. Zatímco nám superstimulátor dovolí soustředit se obrovským úsilím na každý okamžik nebo příležitost, které vyžadují veškerou naši sílu a všechny naše smysly, sedativum nám naproti tomu umožní přečkat v trpném klidu nekonečné útrapy nebo nudu. Možná že jsem trochu velký optimista, pokud jde o sedativum, které na své objevení teprve čeká, ale o superstimulátoru už nemusí a nemůže být pochyb. Je věcí několika měsíců, kdy se v použitelné, regulovatelné a přizpůsobitelné podobě objeví na trhu. Budou ho prodávat lékárny a drogisté, v malých zelených lahvičkách a za dost vysokou, avšak vzhledem k jeho mimořádným kvalitám nijak přehnanou cenu. Bude se jmenovat Gibbernův nervový akcelerátor a jeho tvůrce předpokládá, že ho bude schopen dodávat ve třech koncentracích: jedna ku dvěma stům, jedna ku devíti stům a jedna ku dvěma tisícům, jež budou rozlišeny žlutým, růžovým nebo bílým štítkem.

Nemůže být sporu o tom, že se tu nabízí možnost uskutečnit spoustu pozoruhodných věcí; neboť jeho pomocí lze docílit těch nejzvláštnějších, ba dokonce i zločinných účinků jen tím, že se uchýlíme do mezer v čase. Jako u všech silných přípravků je i zde nebezpečí zneužití. Prodiskutovali jsme nicméně tuto stránku věci velmi podrobně a shodli jsme se na tom, že to už bude otázkou zdravotního zákonodárství a zcela mimo náš vliv. Začneme superstimulátor zkrátka vyrábět a prodávat, a pokud jde o následky - uvidíme!

LUPIČI V HAMMERPONDU

Je sporné, zač má být lupičství vlastně považováno, zda za sport, za řemeslo nebo za umění. Na řemeslo nemá dosti vybroušenou techniku; nároku na to, aby si smělo přisvojit název umění, zas překáží zisk, jenž doprovází jeho úspěchy. Vcelku se zdá být nejspravedlivější považovat je za sport, pro nějž dosud nebyla napsána přesná pravidla a v němž se ceny udílejí zcela neformálním způsobem. A byla to právě tato neformálnost, jež vedla k politováníhodnému fiasku dvou slibných začátečníků v Hammerpondu.

Cena, o niž se v tomto závodě bojovalo, sestávala převážně z diamantů a jiných cingrlátek patřících novomanželce lady Avelingové. Lady Avelingová, jak se čtenář jistě upamatuje, byla jediná dcera paní Montague Pangsové, proslulé vynikajícími hostinami. Jejímu sňatku s lordem Avelingem nadělaly noviny mnoho reklamy, zejména pokud jde o počet a cenu svatebních darů, stejně tak vyzvedly i okolnost, že líbánky stráví novomanželé v Hammerpondu. Oznámení o těchto cenných trofejích vyvolalo úplnou senzaci v jistém malém

kroužku, jehož nesporným vůdcem byl pan Teddy Watkins, takže bylo rozhodnuto, že v doprovodu plně kvalifikovaného asistenta osadu Hammerpond služebně navštíví.

Člověk tak skromný a nevtíravý, jako byl pan Watkins, se pochopitelně rozhodl vykonat návštěvu inkognito, a po všestranné úvaze o okolnostech tohoto podniku vzal na sebe podobu malíře-krajináře a přijal nikoho nepřipomínající jméno Smith. Jel napřed, jeho asistent se k němu podle dohody měl připojit až teprve navečer v poslední den jeho pobytu v Hammerpondu. Pokud jde o Hammerpond, patří snad k nejhezčím koutům Sussexu; dožívá tu ještě spousta deskových střech, kamenný kostelík s hrotitou věží, přikrčený pod kopcem, je jeden z nejpěknějších a nejméně dotčených přestavbami v celém hrabství a bukový háj a hotová džungle kapradí, jíž se vine cesta k rozměrnému sídlu, jsou neobyčejně bohaté na to, čemu mazalové a fotografové říkají „partie“. Takže pana Watkinse, když přijel s dvěma panensky čistými plátny, zbrusu novými malířskými štaflemi, krabicí s barvami, aktovkou, geniálně vymyšleným skládacím žebříkem (podle vzoru nedávno oplakávaného borce Charlese Peace), páčidlem a kotouči drátu, vítalo s nadšením a také se zvědavostí už půl tuctu jiných bratránků od palety. To sice činilo masku, již si zvolil, velice věrohodnou, současně se však na něj sesypala hora uměnovědných žvástů, proti nimž byl jen zcela nedostatečně vyzbrojen.

„Hodně už jste vystavoval?“ zeptal se ho například mladý Porson v hospodě U kočáru a koně, kde pan Watkins večer po příjezdu obratně lovil místní zprávy.

„Malinko,“ pravil pan Watkins, „ždibec tady, ždibec tamhle.“

„V Akademii?“

„Jo, jistě. A v Křišťálovým paláci, samozřejmě.“

„A kde byste nejraději visel?“

„Neblbněte,“ pan Watkins na to, „takový vtipy nemám rád.“

„No, já myslel místo, kde byste mohl tu a tam něco udat.“

„Jak to myslíte,“ optal se pan Watkins podezřívavě. „Copak já jsem nějakej práskač?“

Porsona vychovaly tety, na výtvarníka to byl velice slušný mládenec; co je to práskač, neměl nejmenší ponětí, usoudil však, že by měl vysvětlit, že neměl nic zlého na mysli. Jelikož problematika zavěšování byla pro pana Watkinse zjevně nějak ožehavá, zkusil odvést rozhovor jiným směrem.

„Jak vám jdou figury?“

„Kdepak valcha, to není moje, na to já nemám hlavu, takhle moje stará, teda moje žena, ta je na karty.“

„Vaše paní taky maluje, a kartóny, no ne,“ pravil pan Porson.

„Strašně,“ prohlásil pan Watkins a ani to tak nemyslel, ale cítě, že se rozhovor ubírá trochu mimo bezpečnou půdu, dodal: „Já jsem přijel namalovat hammerpondskej zámeček při měsíčku.“

„No ne!“ pravil pan Porson. „To je nějaký nový směr, ne?“

„Jojo,“ pravil pan Watkins, „hned když mě to napadlo, tak jsem si řek, že by to nemuselo bejt špatný. Zejtra večír se do toho chci dát.“

„Cože? Přece nechcete malovat v plenéru v noci!“

„Co bych nechtěl?“

„Vždyť neuvidíte na plátno.“

„Nechtěl byste -,“ začal po té výtce pan Watkins až moc rychle vstávat, a když si to uvědomil, houkl na slečnu Durganovou o další pivo. „Vemu si s sebou takzvanou lucerničku,“ řekl Porsonovi.

„Jenže teď máme novoluní,“ namítal Porson, „žádný měsíc tam mít nebudete.“

„Ale dům tam budu mít,“ pravil Watkins, „já totiž chci, abyste to teda věděl, malovat nejdřív dům a pak teprve měsíček.“

„A ták,“ řekl Porson, příliš otřesen, než aby mohl v rozmluvě pokračovat.

„Povídali,“ řekl starý Durgan, hospodský, který zachovával uctivé mlčení během celé disputace o uměleckých technikách, „že mají v zámečku každou noc službu nejmíň tři policajti z Hazelworthu - jako kvůli té lady Avelingové a jejím klenotům. Včera večer hráli čáru a jeden z nich vyhrál na zástupci vrchního lokaje čtyřiapůl šilinku.“

Druhý den navečer odkráčel pan Watkins, v jedné ruce nedotčené čisté plátno a štafle, v druhé pozoruhodně objemnou tašku s dalšími potřebami, vzhůru po pěkné cestě bučinami k hammerpondskému zámečku a umístil svou aparaturu do strategického postavení ovládajícího celý dům. Tam ho také zpozoroval pan Raphael Sant, když se vracel parkem se skicami z křídového lomu. A jelikož Porsonova zpráva o novém příchozím vzbudila jeho pozornost, zabrousil k němu, aby si pohovořil o nočním krajinářství.

Pan Watkins si jeho příchodu zjevně nepovšiml. Právě ukončil přátelskou rozmluvu s komorníkem lady Avelingové, jenž se vzdaloval i s třemi psy, které měl za povinnost jít po večeři vyvenčit. Na panu Watkinsovi bylo vidět, že má napilno, míchal zřejmě barvu. Když Sant došel až k němu, užasl, neboť ten odstín na vlastní oči spatřil, a byla to barva břeskná a jasná a tak smaragdová, jak si jen zeleň vůbec lze představit. Ježto od svého nejranějšího věku v sobě pěstoval barvocit, toliko usykl, když tuhle míchanici uviděl. Pan Watkins se otočil. Zdálo se, že je pohoršen.

„Co si proboha počnete s tou příšernou zelenou?“ řekl Sant.

Pan Watkins si uvědomil, že jeho snaha vypadat před komorníkem co nejzaměstnaněji ho patrně vehnala do nějakého technického nedopatření.

„No, nezlobte se, jestli to snad zní nějak vtíravě,“ řekl Sant, „ale opravdu, ta zelená je strašně zvláštní. To je barva jak rána do hlavy. Co s ní chcete dělat?“

Pan Watkins vsadil na útok. Nic než rozhodnost nemohlo zachránit situaci. „Jestli mě budete rušit v práci,“ pravil, „tak vám s ní natřu ksicht.“

Sant odešel, jelikož měl smysl pro humor a byl celkem mírumilovný člověk. Po cestě dolů z kopce potkal Porsona a Wainwrighta. „Ten chlap je buď génius, nebo nebezpečný blázen,“ řekl jim. „Jděte se, prosím vás, podívat na tu jeho zelenou.“ A šel dál svou cestou, celý rozzářen představou krásné pranice kolem štaflí, za houstnoucího soumraku a s hojným proléváním brčálové barvy.

Ale na Porsona a Wainwrighta nebyl pan Watkins zdaleka tak prudký a vysvětlil, že ta zeleň je jen podkladová barva. Ano, je to zcela nová metoda, připustil v odpověď na poznámky, on sám ji objevil. - Pak se však uzavřel do sebe; prohlásil, že nehodlá vykládat kdejakému čumilovi tajemství svého speciálního stylu, a šlehl ostrým slovem po lidech, kteří čekají, kde by co okoukli u zkušeného mistra; to ho okamžitě zbavilo jejich společnosti.

Soumrak houstl, objevila se první hvězda, po ní druhá. Vrány ve vršcích vysokých stromů vlevo od domu už dávno ospale zmlkly, i na zámečku se ztrácely už všechny podrobnosti jeho architektury, zbyla jen temně šedá silueta, pak jasně zazářila okna salónu, rozsvítilo se v zimní zahradě a tu a tam žlutě zasvitla okna ložnic. Kdyby byl někdo zašel k malířskému stojanu v parku, byl by ho našel opuštěný.

Jedno jediné krátké a neslušné slovo, vyvedené v zářivé zeleni, poskvrňovalo čisťounké plátno. Pan Watkins měl nějakou práci v křoviscích, jednal tam se svým asistentem, jenž skromně dorazil úvozem a vyhledal ho tu.

Pan Watkins byl tak trochu naladěn k sebechvále nad tím, jak geniální techniku vymyslel, aby veškerá potřebná zařízení dopravil na místo operací. „Tamhle je toaletní pokoj," povídal svému asistentovi. „Jak odnese komorná svíčku a půjde dolů na večeři, jdem na návštěvu. Panečku, to je krása, ten barák, že jo, proti těm hvězdičkám, takhle s těma všema rozsvícenejma oknama! Namouduši, Jime, skoro bych si přál, abych byl doopravdickej malíř. Natáhl jsi ten drát přes cestu od prádelny?"

Opatrně se blížil k domu, až stanul přímo pod oknem toaletního pokoje, a tam začal smontovávat skládací žebřík. Byl příliš ostřílený praktik, než aby pociťoval nějaké mimořádné vzrušení. Jim zatím sledoval kuřárnu. Najednou, těsně vedle pana Watkinse, někde v křoví, se ozval mohutný praskot a pád a dušená kletba. Někdo klopýtl přes drát, který tam pan asistent před chvilkou naaranžoval. Uslyšel dusot nohou běžících po pískové cestičce za křovím. Pan Watkins byl jako všichni praví umělci neobyčejně plachý člověk, a tak bez meškání pustil skládací žebřík a opatrně se rozběhl křovím. Nejasně vytušil, že před sebou poznává svého pomocníka. Hned nato už se přehoupl přes nízkou zídku obklopující křoviny a byl na volném trávníku. Za ním následovaly po jeho skoku ještě dva dopady.

Byl to vyrovnaný závod v té tmě mezi stromy. Ale pan Watkins byl dobře stavěný a ve výborné formě, a tak získával píď za pídí na sípající, postavu před sebou. Nikdo ani necekl, ale když pan Watkins postavu dobíhal, zasáhl ho osten pochyb. I muž se v tom okamžiku ohlédl a vyrazil překvapený výkřik. „To přece není Jim," pomyslel si pan Watkins, jenže to už se mu chlap vrhl pod kolena a v tu ránu se váleli a prali na zemi. „Pomoz mi, Bille," křikl ten cizí pán, když je doběhl třetí. A Bill mu pomohl, a nejen jemu - ujal se i pana Watkinse, nejdřív jednou rukou, pak druhou a pak své pomoci dodal důrazu i nohama, čtvrtý závodník, nejspíš to byl Jim, zjevně odbočil a pokračoval jinou tratí. K triu se zkrátka nepřipojil.

Vzpomínky pana Watkinse na následující dvě minuty jsou jen matné. Jaksi se rozpomíná na to, jak měl palec v koutku úst prvního z pánů a jak měl značné obavy o jeho bezpečí, dále pak ví, že po něko-

lik vteřin, ne-li déle, přidržoval za vlasy na zemi hlavu toho druhého pána, jenž slyšel na jméno Bill. Utržil také nespočet kopanců do nejrozmanitějších částí těla, a to, jak se zdálo, od nesmírného množství lidí. Potom ten pán, který nebyl Bill, zasunul koleno panu Watkinsovi přibližně pod bránici a pokusil se pana Watkinse na ně namotat.

Když se jeho pocity poněkud ustálily, seděl na trávníku a osm až deset lidí - byla to dost tmavá noc a byl příliš popleten, než aby to stačil spočítat - stálo kolem a čekalo, až se probere. Zkormouceně usoudil, že byl tedy polapen, a málem by byl vrtkavost štěstěny okomentoval nějakou filozofickou poznámkou, kdyby mu byly v řeči nebránily předchozí niterné prožitky.

Velice rychle zkonstatoval, že nemá na zápěstích náramky, a pak mu vtiskli do rukou dokonce láhev brandy. To ho téměř dojalo - taková nečekaná laskavost!

„Už se vzpamatoval," říkal nějaký hlas, o němž se mu zdálo, že by mohl patřit zástupci vrchního lokaje.

„Máme je, pane, oba," pravil hammerpondský komorník, ten, kdo mu podal láhev. „A jen díky vám."

Nikdo na tuto poznámku nereagoval. A přece nemohl pochopit, jak by se mohla týkat jeho. „Je z toho pěkně obluzený," říkal nějaký neznámý hlas, „ti vrahové ho div neubili."

Pan Teddy Watkins se rozhodl, že zůstane pěkně obluzený, dokud o něco lépe nevystihne situaci. Povšiml si, že dvě z tmavých postav před ním stojí vedle sebe jaksi sklíčeně a cosi v držení jejich ramen napovědělo jeho zkušenému oku, že mají navzájem spoutané ruce. Dva! Bleskem se mu rozjasnilo. Vyprázdnil lahvičku a vrávoravě vstal - úslužné ruce ho podpíraly. Zašuměly vlídné hlasy.

„Podejte mi ruku, pane, ať vám ji mohu stisknout," řekl jeden ze stínů poblíž. „Dovolte mi, abych se představil. Jsem vám velice zavázán. Byly to šperky mé chotí, lady Avelingové, které přilákaly tyhle darebáky až sem, do domu."

„To mě moc těší, že poznávám vaše lordstvo," pravil Teddy Watkins.

„Vy jste asi viděl, jak se ti lumpové kradou houštím, a vrhl jste se na ně, ne?"

„No jo, přesně tak," řekl pan Watkins.

„A to jste je měl nechat, až by se dostali k oknům a zkusili se vloupat dovnitř," pravil lord Aveling, „to by to byli zchytali ještě

teplejší. Stejně jste měl štěstí, že venku u brány hlídali dva policisté a že se za vámi třemi pustili. Pochybuji, že byste se byl vypořádal s oběma najednou - i když jste samozřejmě prokázal neobyčejnou udatnost.“

„No jo, to mě mělo napadnout,“ řekl pan Watkins, „když ale člověk na všechno taky nepomyslí.“

„Jistěže ne,“ pravil lord Aveling. „Obávám se, že vás trochu pocuchali,“ dodal. Celá společnost se teď blížila k zámečku. „Vy kulháte! Nechcete se do mě zavěsit?“

A tak namísto oknem toaletního pokoje vpochodoval pan Watkins do hammerpondského zámečku - mírně podroušen a nakloněn opět veselejším myšlenkám - hlavním vchodem a vedl si pod paží živého lorda. „Tak tohle,“ pomyslel si pan Watkins, „tohle je tedy vloupačka ve velkým stylu!“

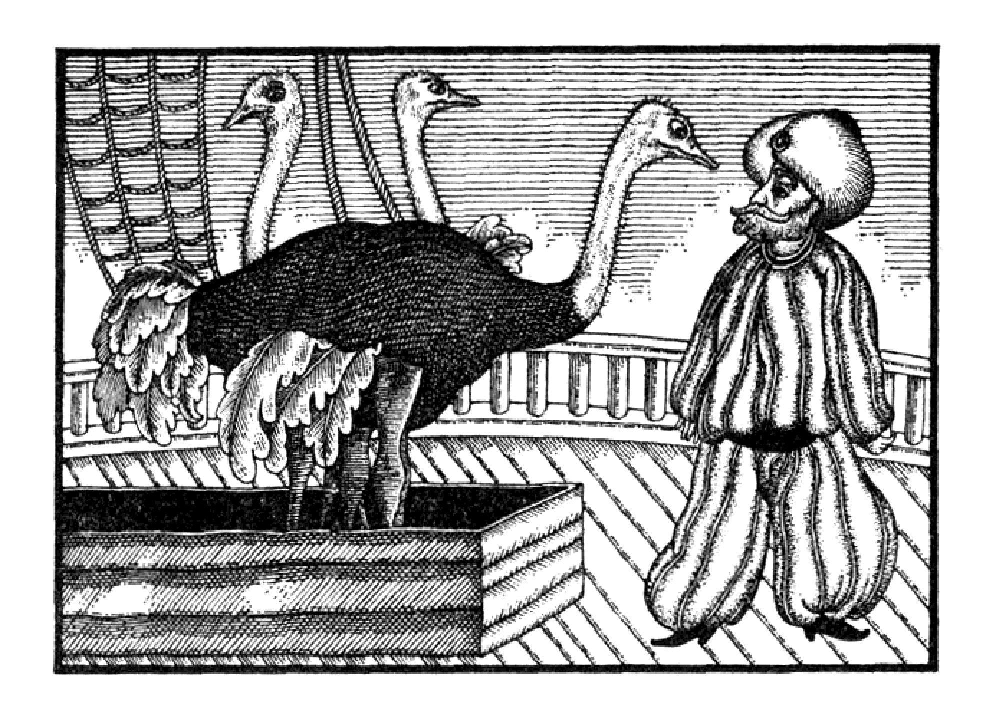
Z těch „vrahů“ se na světle vyklubali obyčejní místní amatéři, které pan Watkins ani neznal, a tak je odvlekli dolů do sklepa, kde je střežili tři policisté, dva hajní s nabitými puškami, komorník, podomek a kočí, aby mohli být za svítání dopraveni na policejní stanici v Hazelhurstu. Co se toho zatím nadělalo v salóně s panem Watkinsem! Uprázdnili mu pohovku a nikdo nechtěl ani slyšet o tom, že by se ještě v noci vracel do vesnice. Lady Avelingová ho ujišťovala, že je báječně originální a že si Turnera představuje zrovna tak - drsného, trochu stříknutého, statečného a chytrého chlapa se zapadlýma očičkama. Někdo donesl pozoruhodný skládací žebříček, co našli v křoví, a předváděl mu, jak se sestavuje dohromady. Popisovali mu také, jak nalezli v křovinách natahané dráty, připravené zřejmě k tomu, aby přes ně klopýtli pronásledovatelé. Měl štěstí, že těmto léčkám unikl. A pak mu také ukázali šperky.

Pan Watkins měl dost filipa, aby moc nemluvil, a jak se dostal do sebemenších nesnází v rozhovoru, hned se utíkal ke svým vnitřním zraněním. Nakonec ho schvátilo trnutí v zádech a zívání.

Kdekdo si v tu ránu uvědomil, jaká je to hanba, nutit hrdinu po takové rvačce k hovoru, takže se záhy odebral do svého pokoje, do malého červeného pokojíku sousedícího rovnou s pokoji lorda Avelinga.

Jitro zastihlo opuštěný malířský stojan a na něm plátno s neslušným nápisem vprostřed hammerpondského parku a zastihlo také

hammerpondský zámeček ve stavu značného rozruchu. Pokud jitro někde zastihlo také pana Teddyho Watkinse a Avelingovic diamanty, pak o tom policii nepodalo žádnou zprávu.

PŠTROSÍ BYZNYS

„Když už je řeč o láci a drahotě ptáků, tak tedy já viděl pštrosa, který stál tři sta liber," povídal preparátor v zadumání nad cestami svých mladých let. „Tři sta liber!"

Podíval se na mě přes brýle. „A dalšího dokonce nedali ani za čtyři sta. Přitom na nich nebylo vůbec nic zvláštního Docela obyčejní pštrosi. Trochu vyšisovaní - to mělo na svědomí krmení. Nouze o takové ptactvo na trhu taky nebyla. Člověk by zkratka řekl, že takových pět pštrosů od Inda nekoupí draho. Jenže to mělo háček -jeden z nich spolkl diamant.

Ten chlápek, kterému se tahle nehoda přihodila, byl nějaký sir Mohini Pádišáh; náramný frajer, řekl byste dandy rovnou z Piccadilly, od bot až po kravatu, ovšem dál už šeredná palice s nabaleným turbanem, a v něm tamten diamant. Ten ptáček mu ho zčistajasna vyzobl, a když kvůli tomu ten hoch začal dělat randál, uvědomil si pštros podle mého, že neučinil dobře, takže se hbitě zamíchal mezi ostatní, aby si zachoval inkognito. Netrvalo to ani minutku. Byl jsem

na místě jako jeden z prvních, ten pohan zrovna probíral hlasitě své pánbíčky a dva námořníci a chlap, který měl pštrosy na starosti, se řehtali, div nepraskli. Musíte uznat, že je to prachpitomý způsob, jak přijít o diamant. Ten ošetřovatel zrovna nebyl u toho, když se to stalo, takže nevěděl, který z ptáků to byl. Dočista ztracený byl ten kámen. A mně toho nějak ani nebylo líto, abych pravdu řekl. Vždyť se ten pacholek s tím svým diamantem naparoval od první chvíle, co vkročil na palubu.

Taková věc se samozřejmě rozkřikne v tu ránu od přídě až po záď. Kdekdo o tom mluvil. Pádišáh se odebral do podpalubí skrýt své city. Při večeři - chodil ke krmení ke zvláštnímu stolu, on a ještě dva hindové s ním - si z něho kapitán trochu utahoval a jeho to náramně rozčililo. Otočil se na mne a začal mi šeptat do ouška. On že ptáky nekoupí; že chce jen ten svůj diamant. Dožadoval se svých práv jako poddaný britské koruny. Jeho diamant se musí najít. Na tom prostě trval. Jinak se obrátí na Sněmovnu lordů. Jenže ten ošetřovatel, co měl ptáky na starosti, byl taková hlava dubová, do jaké jen tak nevpravíte nějaké novoty. Odmítl jakoukoli formu lékařského zákroku. Měl své instrukce: krmit ptáky tak-a-tak a zacházet s nimi tak-a-tak, a pro něj nekrmit je tak-a-tak a nezacházet s nimi tak-a-tak znamenalo přijít o místo. Pádišáh chtěl, aby jim vypumpovali žaludek - to ovšem u ptáka nejde, chápete? Oháněl se zákony, jako všichni ti práskaní Bengálci, mluvil o tom, že dá ptáky zabavit, a tak dále. Jenže jeden strejc, který povídal, že jeho syn je londýnský advokát, tvrdil, že cokoli pták spolkne, stává se automaticky částí ptáka a že jediný pádišáhův opravný prostředek je domáhat se náhrady škod, třebaže ovšem i pak bude možno odepřít plnění. Neměl přece sjednáno právo cesty kolem pštrosa, který nebyl v jeho držbě. Tohle pádišáha strašně popudilo, tím víc, že většina z nás projevila názor, že je to jediné rozumné stanovisko. Právník na palubě žádný nebyl, takže jsme si o tom popovídali pěkně od plic. Když jsme konečně odpluli z Adenu, přiklonil se zřejmě k obecnému mínění, co by se mělo udělat, a došel si nenápadně za ošetřovatelem a nabídl mu, že všech pět pštrosů odkoupí.

Příští ráno byla u snídaně mela. Ten chlap tvrdil, že nemá žádné oprávnění s pštrosy kšeftovat a že ho nic na světě nepřiměje, aby je prodal; ale zřejmě pádišáhovi přitom prozradil, že nějaký Potter, běloch usedlý v Asii, mu už také učinil nabídku, a nato se pádišáh

před námi přede všemi do Pottera pustil. Jenže my jsme všichni zřejmě byli téhož názoru, že totiž to bylo od Pottera mazané, a pamatuji se, že když Potter odpověděl, že z Adenu telegrafoval do Londýna o souhlas k nákupu ptáků a že bude mít v Suezu odpověď, nadával jsem si za promeškanou příležitost.

V Suezu pádišáhovi vytryskly slzy - opravdické slzy, opravdické mokré slzy -, když se Potter stal skutečně majitelem těch ptáků, a nabídl mu na místě dvě stě padesát liber za všech pět pštrosů, což bylo víc jak dvě stě procent ceny, kterou za ně zaplatil Potter. Potter řekl, ať visí, jestliže z nich prodá jediné brko - že je jednoho po druhém zařízne a diamant najde; ale pak trochu povolil. Byl to takový hazardní hráč, tenhle Potter, u karet až trochu podezřelý, a tenhle obchod s kouzelnými obálkami mu musel náramně vyhovovat. Nabídl žertem, že ptáky vydraží za počáteční cenu osmdesát liber za jednoho, a to různým kupcům. Jednoho ale, povídal, že si nechá pro štěstí.

Musíte si uvědomit, že to byl dosti cenný diamant - jeden takový malý židáček, obchodník s diamanty, který cestoval s námi, ho odhadl na tři až čtyři tisíce, když mu ho pádišáh ukazoval -, a tak se ten nápad s pštrosí dražbou ujal. No, a já jsem čirou náhodou jen tak všeobecně hovořil s ošetřovatelem těch pštrosů a on jen tak mezi řečí povídal, že jeden z těch pštrosů klempíruje a že on si myslí, že má nějaké zažívací obtíže. Měl jedno brko v ocasu skoro bílé, to jsem si zapamatoval, a tak když ráno dražba začala právě s tímhletím, přihodil jsem na pádišáhových pětaosmdesát liber ještě pět. Zřejmě jsem vyhlížel příliš sebejistě a někdo z ostatních si všiml, že asi něco o diamantu tuším. A zrovna tohohle ptáka pádišáh dražil jako blázen. Nakonec ho dostal ten židáček, ten obchodník s diamanty, za sto pětasedmdesát liber, a pádišáh ohlásil sto osmdesát, zrovna když už kladívko uhodilo - tak to alespoň vysvětloval Potter. Ať to bylo jak chtělo, obchodník pštrosa sebral a rovnou na místě vzal revolver a zastřelil ho. Potter ztropil scénu, že to ohrozí prodej dalších tří, a taky pádišáh se samozřejmě choval jako dokonalý idiot; ale všichni jsme byli pěkně napjatí. Můžu vám říct, že jsem byl strašně rád, když ta pitva skončila a žádný diamant se nenašel - ohromně rád. Šel jsem totiž v téhle dražbě sám až na sto čtyřicet.

Židáček byl jako většina židů - nenadělal nad svou smůlou žádné velké lamento; ale Potter odmítl pokračovat v dražbě, dokud

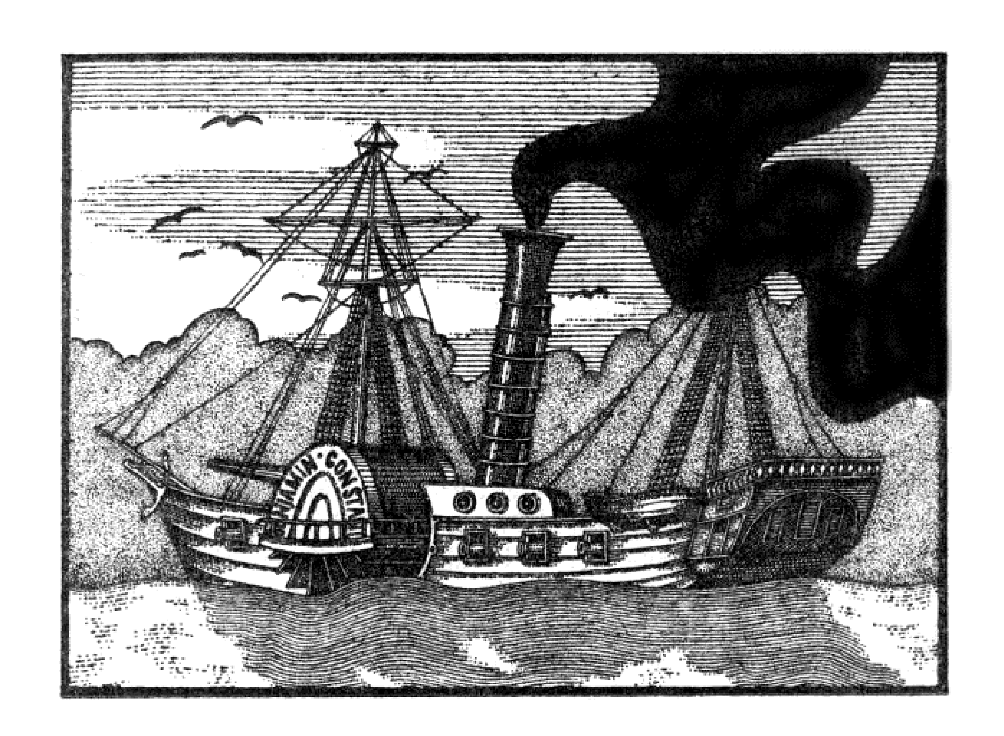
nebude uznána zásada, že se zboží nevydává, dokud není celá dražba u konce. Židáček se přel, že tohle je výjimečný případ, a jelikož diskuse dopadla nerozhodně, bylo jednání odloženo na příští ráno. U večeře bylo u stolu živo, to si umíte představit, ale nakonec Potter prosadil svou, neboť bylo jasné, že by od něho vlastně bylo nejrozumnější, kdyby si všechny ptáky nechal sám, a že mu tedy máme být co vděční za jeho sportovní chování. A ten starý pán, jehož syn byl právníkem, povídal, že o tom znovu přemýšlel a že je na pochybách, jestli by vlastně poté, co bude pták otevřen a diamant nalezen, neměl být kámen vrácen pravému majiteli. Pamatuji se, jak jsem namítl, že ho kupec získá podle zákona o pokladech a nálezech - což bylo vskutku pravda. Došlo k ostré hádce a nakonec jsme se shodli, že by byl skutečně nesmysl zabíjet ptáky ještě na lodi. Potom ten starý pán rozváděl své právnické výklady dál a pokoušel se dokázat, že vlastně jde o nezákonnou loterii, a obrátil se na kapitána; jenže Potter řekl, že prodává ty ptáky jakožto pštrosy. Nejde mu o prodej diamantů, povídal, a nic takového ani nenabízel jako návnadu. Tři ptáci, které budou dražit, podle jeho nejlepšího vědomí a svědomí diamant v sobě nemají. Má ho, jak doufá, ten čtvrtý, kterého si ponechává.

Druhý den ale tak jako tak ceny stouply. Fakt, že pravděpodobnost byla teď už tři k jedné místo čtyř k jedné, je hnal do výše. Průměrně stál každý z těch sakramentských ptáků 227 liber, a zvláštní bylo, že ten pádišáh neuhrál ani jednoho z nich - ani jediného! Nadělal sice spoustu povyku, ale zatímco měl dražit, mluvil o zabavování, a kromě toho si na něj Potter trochu taky zasedl. Jednoho pštrosa dostal nějaký důstojník, takový tichý chlapík, další připadl židáčkovi a třetího si koupili dohromady strojníci. A pak to najednou vypadalo, že je Porterovi líto, že vůbec prodával, láteřil, že vyhodil pro nic za nic tisíc liber, že na něho samotného vybude zřejmě ten nepravý a že byl odjakživa blázen, ale když jsem si pak s ním šel trochu popovídat, jestli by si nechtěl vsadit na svou poslední naději, zjistil jsem, že už prodal i posledního ptáka, kterého si původně rezervoval pro sebe, nějakému člověku, který trávil dovolenou studiem indických obyčejů a sociálních otázek. A to byl ten pštros za tři sta liber. No, vylodili tedy tři z těch prašivých ptáků v Brindisi - i když ten starý pán prohlašoval, že došlo k porušení celních předpisů - a s nimi se vylodili i Potter a pádišáh. Ten Ind se div nezbláznil, když

viděl, jak se jeho diamant tak říkajíc rozbíhá dvěma směry. Povídal něco o tom, že si vyžádá soudní obstávku - měl nejspíš obstávku na mozku -, a dával lidem, kterým byli pštrosi rozprodáni, své jméno a adresu, aby měli kam ten diamant poslat. Nikdo z nich jeho jméno a adresu nechtěl a nikdo z nich také nechtěl udat svoje. Byla to pěkná mela tam na tom molu, to vám povím. Rozjeli se různými vlaky na všechny strany. Já jsem plul dál až do Southamptonu a tam jsem viděl posledního z těch ptáků, když jsme se vyloďovali; byl to ten, kterého si koupili strojníci, stál poblíž můstku v takové laťkové bedně, pitomý a nohatý, nejpitomější a nejnohatější etuje na drahocenný diamant, jakou jste kdy viděl - pokud v ní ovšem nějaký drahocenný diamant byl.

Co bylo dál? Nic! To je všechno. Nebo - možná že nic. Ale něco vám povím, co by to mohlo trochu osvětlit. Asi týden po přistání jdu takhle po Regent Street, šel jsem nakupovat, a koho nevidím, jako pádišáha a Pottera, zavěšené vesele do sebe, v nejrůžovější náladě. Když to tak všechno promyslíte-

No právě, to mě taky napadlo. Jenže ten diamant byl fakticky pravý, o tom nebylo sebemenších pochyb. A pádišáh, to byla v Indii jednička. Často jsem jeho jméno vídal v novinách. Ovšem jestli mu některý z těch ptáků diamant doopravdy sezobl, to už je, jak sám říkáte, trochu jiná otázka.

VLÁDA MRAVENCŮ

I

Když dostal kapitán Gerilleau příkaz, aby odplul se svým novým dělovým člunem *Benjaminem Constantem* do Badamy v Batemském rameni Guaramademy a aby tam obyvatelstvu vypomohl v boji se záplavou mravenců, podezříval nadřízené úřady, že si z něho tropí šašky. Jeho povýšení bylo romantické, přeskočil pořadí, svou úlohu v něm sehrály city významné brazilské dámy a kapitánovy vlahé zraky, avšak časopisy *Diario* i *O Futuro* prokázaly při referování o této záležitosti žalostně málo ohleduplností. Měl teď pocit, že se vystavuje nebezpečí dalších beztaktností.

Byl to kreol, představy o zdvořilosti a disciplíně měl čistě portugalské, a tak otevřel srdce jen Holroydovi, lancashirskému strojníkovi, který člun přivezl - a i to dělal hlavně proto, aby si procvičil svou angličtinu, jeho výslovnost „th“ byla totiž všelijaká.

„Co to má za smysl?“ říkal, „chtějí mě tím jen zesměšnit! Co zmůže člověk proti brabencům? Brabenci přitáhnou, brabenci odtáhnou.“

„Ono se říká,“ pravil Holroyd, „že tihle mravenci neodtáhnou. Ten chlap, jak jste říkal, že je sambo -“

„Zambo - to je druh míšence.“

„Jo, sambo, tak ten říkal, že kdo odtáhl, byli lidi!“

Kapitán chvíli zlostně bafal. „To se prosté stává, takovéhle věci,“ řekl posléze. „Co na tom? Brabenci jsou prostě dopuštění od pánaboha. Pánbůh takovou ranou ráčil navštívit Trinidad - to byli takoví malincí brabenci, co kradou listí. Očesali všechny pomerančovníky, všechny mangovníky! No, a co? Nebo zase jindy se vám nastěhuje armáda brabenců do baráku - ale útočných brabenců! To je docela jiná sorta. No, necháte dům domem, a oni vám ho pěkně vyčistí. Vrátíte se, a dům je čistý, jako nový! Nikde žádný šváb, žádná blecha, žádný škvor v podlaze.“

„Ten samba,“ řekl Holroyd, „povídal, že tohle je úplně jiný druh mravenců.“

Kapitán pokrčil rameny, vyfoukl kouř a věnoval se cigaretě.

Po chvíli se k námětu vrátil. „Milý zlatý Olrojde, a co já si mám s těmi ďábelskými brabenci počít?“ Zamyslel se. „Je to k smíchu,“ řekl. Ale odpoledne se navlékl do parádního stejnokroje a odešel na břeh, a pak na loď připutovaly četné džbánky a krabice a po nich i on sám. A Holroyd seděl ve večerním chládku na palubě a podivoval se Brazílii. Byli šest dní cesty vzhůru po Amazonce, nějakých sto mil od oceánu, a na západ i na východ od něho se táhl prázdný obzor jako na moři a na jihu nebylo vidět nic než písčina a pár trsů křovisek. Voda se hrnula jako náhonem, hustá a bahnitá, oživená aligátory a přeletujícími ptáky a sycená z jakéhosi nevyčerpatelného pramene kmeny stromů; a její siroba, naprostá prázdnota, mu pronikala až do srdce.

Městečko Alenquer se svým chudým kostelíkem, s doškovými kůlnami místo domů a opršelými troskami někdejší slávy vypadalo strašně ztracené v těchto pustinách, jako šestipence vytroušená někde na Sahaře. Holroyd byl mladý, poprvé viděl tropy, připlul sem rovnou z Anglie, kde je příroda oplocena, ohraničena příkopy a odvodněna až k dokonalosti poddanství, a tady náhle objevil lidskou nicotnost. Šest dní už pluli od moře nepoužívanými říčními rameny, člo-

věk tu byl tak řídký jako vzácní motýli. Jednoho uviděli jeden den plout v kánoi, druhého až nazítří ve vzdálené obchodní stanici, pak další den nespatřili vůbec žádného. Postřehl, že je člověk opravdu dost vzácný tvor a že tuto zemi neovládá nijak pevnou rukou. Všímal si toho čím dál tím víc, jak míjely dny, jak odbočili na Batemo ve společnosti tohoto pozoruhodného kapitána, který tu velel jednomu velikému kanónu a měl zakázáno plýtvat municí.

Holroyd se pilně učil španělsky, jenže stále ještě vězel v přítomném čase a v nominativním stadiu jazyka, a jediný, kdo kromě kapitána znal pár anglických slov, byl černý topič, a to měl ta slova ještě načisto popletená. Druhý důstojník byl Portugalec, nějaký da Cunha, který sice mluvil francouzsky, jenže to zas byla úplně jiná franština než ta, kterou Holroyd pochytil v Southportu, a tak se jejich rozmluvy omezovaly jen na zdvořilůstky a nepříliš komplikované povětrnostní předpovědi. A to počasí, jako ostatně všechno v této podivuhodné zemi, nemělo vůbec lidské dimenze, horko bylo v noci, horko bylo ve dne, vzduch jako žhoucí výpary, ba dokonce i vítr byl jen žhavá pára a zaváněl tlejícím rostlinstvem; a kajmani i podivní ptáci, mouchy všech druhů a velikostí, brouci i mravenci, hadi i opice se zřejmě podivovali, co člověk pohledává v tomhle ovzduší, které v sobě nemělo pranic úsměvného za sluníčka a nijak neochládalo za noci. Mít na sobě šaty bylo nesnesitelné, ale shodit je znamenalo ve dne se spalovat a v noci vystavovat moskytům ještě větší plochu, na které by se mohli popást; vyjít za dne na palubu znamenalo být oslepen palčivým sluncem, a zůstat dole se rovnalo udušení. Ve dne navíc útočil jistý druh much, neobyčejné rafinovaných a dychtících dostat se člověku na zápěstí nebo na kotníky.

Zprvu odváděl Holroydovu pozornost od těchto tělesných strastí aspoň kapitán Gerilleau, jenže se pak ukázalo, že je to nudný patron, jenž se den za dnem vypovídává ze svých srdečních záležitostí, šňůrka bezejmenných ženských, jako by se modlil růženec. Tu a tam ho vyzval, aby si šli zalovit, tak si tedy vystřelili na kajmana; a tu a tam vzácné narazili ve změti stromů na lidská sídla, den dva se zdrželi, popíjeli a posedávali; jednou v noci si zatancovali s nějakými kreolskými děvčaty, kterým pro ty účely zcela postačovala zlomkovitá zásoba španělštiny bez minulého i budoucího času.

Jenže to byly pouhé třepotavé záblesky na dlouhé šedivé pouti vzhůru proti proudu, po němž je nesly dusající stroje. Jisté přejícné

pohanské božstvo v podobě demižonu mělo své uctívače na zádi a velmi pravděpodobně i na přídi lodi.

Ale Gerilleau se dovídal zvěsti o mravencích, věděl toho každou zastávkou víc a víc a začal se o své poslání zajímat.

„Je to nějaký nový druh brabenců," povídal. „Škoda že nejsme - jak se tomu říká? - entomlokové. Jsou velcí. Pět centimetrů! I větší! To je přece k smíchu. Copak jsme nějaké opice? Copak je máme sesbírat? Jenže oni vyžírají celý kraj." Pobouřeně vybuchl. „Dejme tomu - že by najednou vypukly nějaké komplikace s Evropou. Nejsme tady nahoře - teď už brzy mineme Rio Negro - nic platní, ani já, ani můj kanón!"

Objímal si kolena a uvažoval.

„Ti lidé, co byli u té tancovačky, ti utekli odtamtud. Přišli o všechno. Jednou odpoledne přitáhli brabenci k jejich domu. Lidé utekli. Víte, když přijdou brabenci, tak musíte utéct - lidé se ztratí a brabenci prolezou barákem. Kdybyste tam zůstal, tak vás sežerou, rozumíte? No a pak šli zase zpátky, říkali si ‚Brabenci už jsou pryč'... Houby pryč! Zkusili se dostat dovnitř do domu - ten jejich chlapec se o to pokusil. A brabenci se nedali."

„Zaútočili na něj nějak?"

„Pokousali ho. Hned zase vyběhl, ječel a utíkal. Přeběhl kolem rodiny a honem do řeky. Chápete? Vlítl do vody a brabence prostě utopil." Gerilleau se odmlčel, vlahé zraky přiblížil až k Holroydově tváři a rukou mu poklepal na koleno. „Tu samou noc umřel, zrovna jako kdyby ho uštkl had."

„A to ho ti mravenci otrávili?"

„Kdopak se v tom vyzná." Gerilleau pokrčil rameny. „Možná že ho pokousali moc... Já když jsem vstupoval do služby, tak jsem se hlásil do boje proti lidem. Ale brabenci - ti se prostě musí nechat přitáhnout a pak zas odtáhnout! To není nic pro vojáky."

Pak mluvil s Holroydem o mravencích častěji, a kdykoli jim náhoda připlavila do cesty nějaký další ždibec člověčenstva v té poušti vod a slunce a vzdálených stromů, umožňovala Holroydovi jeho zdokonalující se španělština stále častěji pochytit slovo *saúba*, jež čím dál tím víc ovládalo rozhovor. Zjistil, že mravenci nabývají na důležitosti, a jak se jim blížili, stávali se důležitějšími a důležitějšími. Gerilleau se takřka naráz vzdal svých starých oblíbených témat rozhovoru a také z portugalského poručíka se vyklubal hovorka; měl

jakési ponětí o listožravých mravencích, a tak své vědomosti kolportoval. Dokonce mu to musel Gerilleau někdy pro Holroyda překládat. Vyprávěl o malých dělnících, kteří se hrnou a bojují, a o velkých dělnících, kteří poroučejí a vládnou, a jak se tihle vždycky derou člověku na krk a jak sají krev. Povídal o tom, jak ukusují listy a jak pěstují houby v úplných záhoncích a že v Caracasu měří jejich hnízda někdy až sto yardů od jednoho konce na druhý. Dva dny strávili ti tři debatou, jestli mravenci mají oči, nebo ne. Druhého odpoledne už se diskuse nebezpečně přihrocovala a situaci zachránil Holroyd, který odjel člunem na břeh nějakého mravence chytit a přesvědčit se. Nachytal jich několik na ukázku a vrátil se na loď, pár jich oči mělo, pár ne. Taky se dohadovali, jestli mravenci vlastně koušou, štípou nebo bodají.

„Tamhleti brabenci," povídal Gerilleau, poté co načerpal nějaké informace na ranči, „mají velký oči. Nepobíhají slepě kolem, jako to většinou brabenci dělají. Kdepak! Číhají v koutě a čekají, co uděláte."

„A bodají?" zeptal se Holroyd.

„Jo, bodají. A mají v žihadle jed." Zauvažoval. „Já opravdu nevím, co proti brabencům člověk může podnikat. Ti prostě přitáhnou a pak zase odtáhnou."

„Jenže tihle neodtáhli."

„I odtáhnou," řekl Gerilleau.

Na osmdesát mil za Tamandu se nejprve táhnou nízké dlouhé břehy, zcela neobydlené, a pak se připluje k soutoku hlavního toku a ramene Batema, je to jedno veliké jezero; potom se přiblíží prales, konečně ho máte v důvěrné blízkosti. Vzhled průlivu se tam mění, množí se ponořené kmeny, takže té noci *Benjamin Constant* kotvil uvázán lanem ke břehu, až v samém stínu šerého stromoví. Prvně po mnoha dnech se trochu ochladilo a Holroyd s Gerilleauem seděli dlouho do noci, pokuřovali doutníky a užívali si toho vzácného pocitu chladu. Gerilleau měl plnou hlavu mravenců a toho, co všechno dovedou. Konečně se rozhodl jít spát a rozložil si na palubě matraci, beznadějně zahloubaný; jeho poslední slova, když to už skoro vypadalo, že spí, byla poznamenána zoufalstvím: „Co se dá proti brabencům dělat? ... Celá ta věc je nesmysl."

Holroydovi zbývalo jen drbat si poštípaná zápěstí a o samotě přemýšlet. Seděl na zábradlí a naslouchal měnícímu se Gerilleauovu

oddychování, až po pevný spánek, a pak se jeho myšlenek zmocnil pleskot a šplouchání řeky a vyvolal opět onen pocit nezměrnosti, který v něm rostl od chvíle, kdy odpluli z Pará a pustili se vzhůru po řece. Na celém člunu svítilo jedno jediné světélko, na přídi se zprvu ozýval sporý hovor, pak i tam utichl. Bloudil očima od černého obrysu můstku dělového člunu na břeh, k černým všavládným tajemstvím džungle, tu a tam ozářeným letící světluškou, bez přestání šramotícím zvuky neznámých a tajuplných dějů ...

Nelidské rozměry této země ho nepřestávaly ohromovat a tísnit. Věděl dobře, že nahoře na nebesích není ani človíčka, že hvězdy jsou jen prášky v nepředstavitelné propasti prostoru; věděl sice, že oceán je obrovitý a nepokořitelný, ale zemi se v Anglii naučil chápat jako vlastnictví člověka. V Anglii zem člověku skutečně patří, divocí tvorové jsou tam pouze trpěni, žijí tam toliko s povolením, všude cesty, ploty, všude naprosté bezpečí. I v atlase země vypadá, jako by patřila člověku, celá je strakatá, aby bylo vidět, jak si na ni člověk dělá nárok - v živém protikladu k jednotné nezávislé modři moří. Až dosud považoval za nezvratný fakt, že jednoho dne bude celá zeměkoule zorána, že všude povede doprava, dobré silnice, že zavládne pořádek. Ale teď o tom zapochyboval.

Prales byl bez konce, zdál se nezdolný, člověk působil v nejlepším případě jako vzácný a choulostivý vetřelec. Míle a míle vedla jejich pouť uprostřed tichého, mlčenlivého zápasu obrovitých stromů, škrtících lián, agresivních květin, všude aligátoři, želvy, ptactva bezpočet druhů, i hmyz se tu cítil jako doma, sídlil tu a nebylo možno ho vypudit - ale člověk, člověk se maximálně uchytil na ohyzdných mýtinách, potýkal se s plevelem, bojoval se zvěří a hmyzem, aby si uhájil prostor, kam by mohl aspoň šlápnout, stával se obětí hadů a šelem, hmyzu i horečky, a pak byl najednou pryč. Na mnoha místech dole na řece byl očividně zahnán zpět. Tady bylo vidět opuštěné sídlo na potůčku, tam zase zachované jméno nějaké časy, a tu a tam zřícené bílé zdi a rozsypaná věžička jen dodávaly tomuto poučení váhy. Pány tu byli spíš puma a jaguár...

A kdo tedy je opravdovým vládcem?

Na pár mílích této džungle musí být víc mravenců, než je lidí na celém světě! To byl pro Holroyda docela nový nápad. Během několika tisíc let se člověk vymanil z barbarství až k takovému stupni civilizace, že se začal cítil pánem budoucnosti a vládcem celé země.

Ale co mohlo zabránit mravencům, aby se nevyvíjeli stejně? Ti mravenci, které lidstvo znalo, žili v malých pospolitostech o několika tisících členech a nedopustili se žádného spiknutí proti světu. Ale měli přece nějaký společný jazyk, byli obdaření inteligencí! Proč by se měl vývoj v jejich případě zastavit, když se u lidstva také nezastavil na stupni barbarství? Dejme tomu, že mravenci náhle začnou uchovávat vědomosti, tak jak to začal dělat člověk pomocí záznamů a knih, že začnou užívat zbraní, vytvoří velké říše a podniknou plánovanou a organizovanou válku? Napadly ho zprávy, které Gerilleau posbíral o mravencích na výpravě proti nim. Užívají jedu, tak jak ho užívají hadi. Poslouchají silnější vůdce, tak jako to dělají listožraví mravenci. Jsou masožraví, a kde se uchytí, tam zůstávají...

Prales mlčel. Voda šplouchala bez ustání o boky. Kolem lucerny nahoře se točil bezhlučný vír můr jako fantomy.

Gerilleau se ve tmě zavrtěl a povzdychl si. „Co tu člověk zmůže?“ zamumlal, obrátil se a zas utichl. Ze stále chmurnějších úvah vytrhlo Holroyda zabzučení moskyta.

II

Příštího jitra Holroyd zjistil, že už jim do Badamy zbývá jen čtyřicet kilometrů, a jeho zájem o břehy vzrostl. Vycházel na palubu, kdykoli k tomu měl příležitost, a zkoumal okolí. Nespatřil nikde ani stopu po osídlení, až na zarostlou zříceninu domu a fasádu dávno opuštěného kláštera v Mojû, pohlcenou zelení, strom prorůstal prázdným oknem a prázdné portály byly pokryty sítí lián. Ráno přelétalo řeku několik rojů zvláštních žlutých motýlů s poloprůsvitnými křídly, mnoho jich usedalo na loď a posádka je utloukala. Bylo už téměř odpoledne, když se setkali s opuštěnou *cubertou*.

Zprvu ani nevypadala jako opuštěná loď; obě plachty měla vytaženy a v odpoledním bezvětří jí zplihle visely a na předním bortu seděla lidská postava. Druhý člověk ležel tváří dolů na jakémsi příčném můstku, jaký tyto velké kánoe mívají vprostřed, jako by spal. Ale podle toho, jak se jí kymácelo kormidlo a jak vplula do cesty monitoru, bylo ihned zřejmé, že s ní něco není v pořádku. Gerilleau si ji prohlédl dalekohledem, zaujala ho barva obličeje sedícího muže, temná, vypadal, jako by byl silně brunátný, bez nosu - spíš se krčil,

než seděl, a čím déle si ho kapitán prohlížel, tím míň se mu ten pohled líbil, ale tím méně se také mohl od onoho pohledu odtrhnout.

Posléze to však přece jen udělal a odešel zavolat na palubu Holroyda. Pak se vrátil a houkal na *cubertu*. Volal znovu, a pak *cuberta* namířila k nim. Mohl jasně přečíst její jméno, *Santa Rosa*.

Jak se dostala do kýlové vlny monitoru, zhoupla se a vtom se sedící muž zřítil, jako by v něm naráz povolily všechny klouby. Spadl mu přitom klobouk, na jeho hlavu nebyl pěkný pohled, jeho tělo ochablo a odkutálelo se z dohledu, někam za vlnolam.

„Caramba!“ vykřikl Gerilleau a pospíchal opět k Holroydovi.

Holroyd napůl vystoupil na zadní ochoz. „Viděl jste?“ zeptal se kapitán.

„Mrtví!“ řekl Holroyd. „Viděl. Měl byste tam poslat člun. Tam se něco stalo.“

„Nezahlédl jste - náhodou -jeho tvář?“

„Jak vypadal?“

„Byl to - brr! - nemám pro to slovo.“ A kapitán se najednou obrátil k Holroydovi zády a rázem se z něho stal čilý a rázný velitel.

Monitor se otočil, plul rovnoběžně se zmítající se kánoí a spustil člun s poručíkem dá Cunhou a třemi lodníky, aby se na ni podívali. Pak kapitán ze zvědavosti připlul s dělovým člunem téměř až ke *cubertě*, právě když na ni poručík vstupoval, takže si Holroyd mohl celou Santa Rosu prohlédnout od přídě až po kormidlo.

Viděl teď jasně, že oba mrtví jsou její jedinou posádkou, a třebaže jim neviděl do tváří, poznal na jejich rozhozených rukou, které byly jedna živá rána, že proces rozkladu, který u nich nastal, byl nějaký zvláštní a výjimečný. Chvíli jeho pozornost upoutaly tyto dva záhadné uzlíčky špinavých hadrů a uvolněně rozhozených údů, pak jeho oči zabloudily k přídi, kde byly vysoko navršeny bedničky a vaky, pak opět k zádi, kde zela nevysvětlitelnou prázdnotou malá kajuta. A pak si uvědomil, že prkna střední paluby jsou poseta pohybujícími se černými tečkami.

Jeho pohled byl těmito tečkami jakoby přikován. Lezly všemi směry od muže, který se zhroutil, jako - ten obraz ho napadl, aniž ho hledal - jako zástup, který se rozchází z býčích zápasů.

Uvědomil si, že vedle něho stojí Gerilleau. „*Capo*,“ řekl mu, „máte u sebe dalekohled? Dokážete ho zaostřit na tak blízko, abyste si mohl prohlédnout tamhletu prkennou palubu?“

Gerilleau to zkusil, zavrčel a dalekohled mu podal. Následoval okamžik zkoumání. „Jsou to mravenci," řekl Angličan a podal zaostřený dalekohled zpátky Gerilleauovi.

Působili na něho dojmem roje velkých černých mravenců, velmi podobných obyčejným, až na rozměr ovšem a na to, že někteří větší mezi nimi nesli cosi jako šedivé kryty. Ale na to byla jeho prohlídka příliš zběžná, než aby si mohl všímat podrobností. Nad bokem *cuberty* se objevila hlava poručíka da Cunhy a následovala krátká rozprava.

„Musíte tam vlézt," řekl Gerilleau.

Poručík namítal, že loď je plná mravenců.

„Máte přece boty," řekl Gerilleau.

Poručík změnil téma rozhovoru. „A nač tihle lidi umřeli?" zeptal se.

Kapitán Gerilleau se pustil do úvah, které Holroyd nestačil sledovat, a oba muži se hádali s rostoucí vehemencí. Holroyd si půjčil dalekohled a začal znovu prozkoumávat nejprve mravence a pak mrtvého uprostřed lodi.

Popisoval mi pak ty mravence velice podrobně.

Říkal, že byli zrovna tak velcí jako jiní mravenci, které kdy viděl, černí a že se pohybovali s klidem a přehledem velmi odlišným od mechanického těkání běžných mravenců. Asi tak každý dvacátý byl mnohem větší než jeho druhové a měl také mimořádné velkou hlavu. Okamžitě mu připomněli předáky, o nichž se říká, že velí listožravým mravencům; i oni, jak se zdálo, řídili a koordinovali jejich činnost ve větším měřítku. Zakláněli tělíčka nazad zcela zvláštním způsobem, jako by nějak používali předních nožiček. A měl takový prapodivný dojem - byl příliš daleko, než aby si ho mohl ověřit -, že většina těchto mravenců, obojího druhu, měla na sobě jakousi výstroj, že měli na tělíčkách připevněny nějaké věci jasně bílými, jakoby kovovými vlákny ...

Odložil prudce dalekohled, neboť si uvědomil, že spor o disciplínu mezi kapitánem a jeho podřízeným se velice přiostřil.

„Vaše povinnost," říkal kapitán, „je vstoupit na palubu té lodi. Nařizuji vám to."

Poručík, jak se zdálo, měl sto chutí odmítnout to učinit. Vedle něho se objevila hlava jednoho z jeho mulatských lodníků.

„Domnívám se, že tito lidé byli usmrceni mravenci,“ řekl Holroyd úsečně anglicky.

Kapitán se rozzuřil. Holroydovi neodpověděl. „Nařídil jsem vám, abyste vylezl na palubu té lodi,“ ječel na svého podřízeného portugalsky. „Jestli to hned neuděláte, je to vzpoura - čistočistá vzpoura. Vzpoura a zbabělost! Kde je ta odvaha, co nás má naplňovat? Dám vás do želez, zastřelím vás jako psa.“ Spustil příval nadávek a kleteb a tancoval sem a tam. Hrozil pěstmi, choval se, jako by se byl vztekem pominul, a bledý poručík mlčky stál a díval se na něj. Seběhla se posádka, ohromeně civěla.

Náhle v přestávce těchto výlevů dospěl poručík k hrdinnému rozhodnutí, zasalutoval, sebral se a vyšplhal na palubu *cuberty*.

„No!“ řekl Gerilleau a ústa mu sklapla jako past.

Holroyd viděl, jak mravenci ustupují před da Cunhovými botami. Portugalec zvolna došel k mrtvému, sehnul se nad ním, zaváhal, uchopil ho za kabát a obrátil ho. Černý roj mravenců vyběhl z oděvu mrtvého a da Cunha rychle uskočil a dvakrát nebo třikrát dupl na palubu.

Holroyd zvedl dalekohled. Uviděl ojedinělé mravence kolem vetřelcových nohou. V jejich chování nebylo nic ze slepých pohybů obyčejných mravenců; pozorovali ho, tak jako by se dav lidí díval na nějakou obrovitou obludu, která ho právě rozehnala.

„Jak zemřel?“ houkl kapitán.

Holroyd pochopil, že Portugalec říká, že je tělo příliš ohlodáno, než aby se to dalo říci.

„Co je to tam na přídi?“ ptal se Gerilleau.

Poručík udělal několik kroků a portugalsky začal odpovídat. Náhle se zarazil a srazil něco dolů z nohy. Udělal několik zvláštních kroků, jako by se pokoušel něco neviditelného rozdupat, a odešel pak rychle na bok lodi. Potom se ovládl, otočil se, kráčel zvolna na příď, vyšplhal na přední palubu, z níž jsou ovládána ráhna, shýbl se na chvilku nad druhým mrtvým, hlasitě si povzdychl a pustil se zpátky na záď ke kajutě, velmi opatrnými kroky. Obrátil se a začal hovořit s kapitánem, byla to oboustranně studená a zdvořilá rozmluva, živě kontrastující s rozčilením a urážkami, které zaznívaly před chvíli. Holroyd z jejího obsahu pochytal jen útržky.

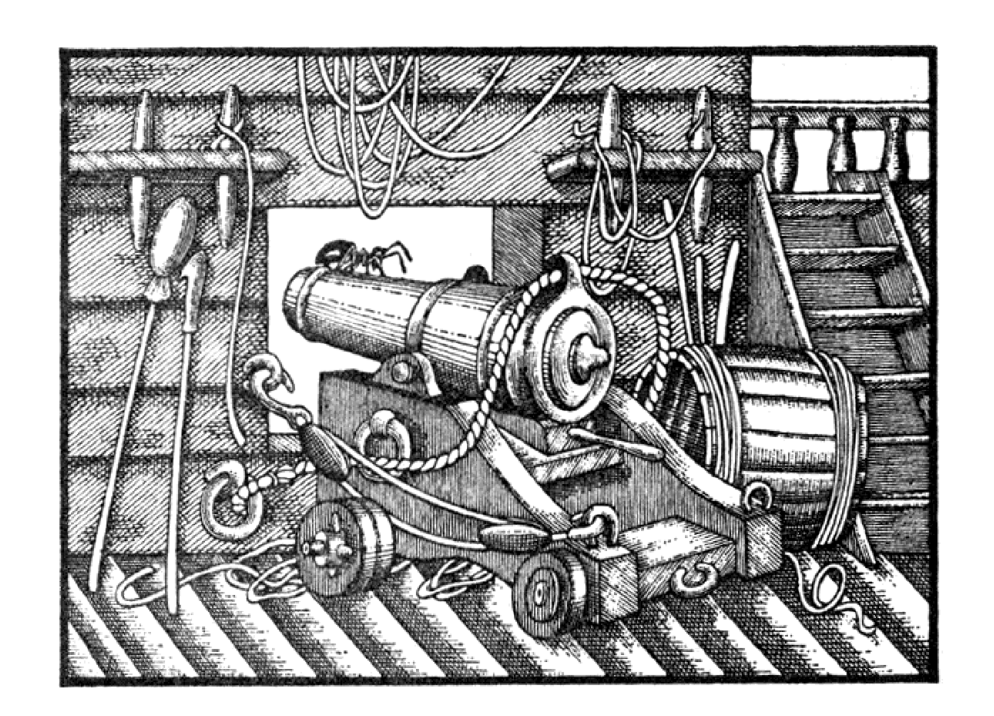
Vrátil se k pozorování dalekohledem a byl překvapen, že mravenci zmizeli ze všech nechráněných míst paluby. Pohlédl do stínů pod přístřešky a zdálo se mu, že jsou plné číhajících očí.

Bylo zjištěno, že *cuberta* je opuštěná, ale že je na ní příliš mnoho mravenců, než aby na ni bylo možno nalodit posádku, která by ji řídila, usadila by se tam a spala tam: musí být vzata do vleku. Poručík pokročil kupředu, aby chytil a uvázal lano, a muži v člunu vstali, aby mu pomohli. Holroyd prohledával kánoi dalekohledem.

Stále víc nabýval dojmu, že se tam něco rozsáhlého děje, třeba kradmo a pomalounku. Všiml si, že větší počet obrovitých mravenců - vypadali opravdu na pět centimetrů zdéli - nese jakési náklady nezvyklého tvaru, jejichž účel si nedovedl představit, a že se pohybuje z úkrytu do úkrytu. Nepřecházeli přes nechráněná místa proudem, nýbrž v řídkých rozvinutých rojnicích, nápadně připomínajících postup přískoky, jakými se moderní pěchota pohybuje v palbě. Spousty se jich ukryly pod šaty mrtvého a dokonalá rojnice se seřadila podél boku, kudy musel da Cunha teď projít.

Neviděl je v okamžiku, kdy se vrhli na vracejícího se poručíka, ale nepochyboval o tom, že to byl organizovaný útok. Poručík pojednou vykřikl, zaklel a začal se plácat po nohou. „Uštkli mě!“ řval vyčítavě a nenávistně na Gerilleaua. Pak zmizel přes bort, seskočil do svého člunu a hned se ponořil do vody. Holroyd zaslechl šplouchnutí.

Tři muži v člunu ho vytáhli z vody a dovezli ho na palubu a on ještě téže noci zemřel.

III

Holroyd a kapitán vyšli z kajuty, v níž leželo oteklé a zkroucené poručíkovo tělo, stáli spolu na zádi monitoru a upírali oči na ponurou lodici, kterou za sebou vlekli. Noc byla dusná, temná, osvětlovaná jen přízračnými zášlehy plošných blesků. *Cuberta*, matný černý trojúhelník, se houpala v kýlových vlnách parníku, její plachty se vzdouvaly a pleskaly a černý dým vyrážející z komínů monitoru, prozařovaný vyletujícími jiskrami, se valil kolem jejích kývajících se stožárů.

Gerilleau projevoval sklon nimrat se v nepříjemnostech, které mu poručík napovídal rozpálen poslední horečkou ve svém životě.

„Říkal, že jsem ho zavraždil!“ rozčiloval se. „Takový nesmysl. Někdo přece na tu loďku jít musel. Máme před těmi proklatými brabenci utíkat, kdekoliv se ukážou?“

Holroyd neříkal nic. Myslel na ten disciplinovaný útok malých černých teček přes holá, sluncem ozářená prkna.

„Tam bylo jeho místo," mlel Gerilleau dál svou. „Umřel při výkonu své povinnosti. Tak nač si stěžuje? Zavraždil! ... Ale on byl chudák - jak se to řekne? - ne při smyslu. Při smyslech. Nebyl při smyslech tak docela úplně. To jak otekl po tom jedu... Mhm."

Nastalo dlouhé ticho.

„Tu loď potopíme - spálíme ji."

„A co potom?"

Dotaz Gerilleaua podráždil. Ramena mu vylétla vzhůru, paže rozpřáhl v pravém úhlu od těla.

„Co se tady dá vůbec dělat?" řekl a hlas mu zlostné vyjel. „Ale ať," vybuchl pak pomstychtivé, „spálím aspoň všechny ty brabence v *cubertě*, do jednoho!"

Holroyd nebyl naladěn na dlouhé rozhovory. Vzdálené vytí opic se rozléhalo dusnou nocí, a jak se blížil monitor k černým tajuplným břehům, posilovalo tyto zvuky skličující kuňkání žab.

„Co se tady dá vůbec dělat?" opakoval kapitán po dlouhé přestávce a pojednou do něho vjel život, rozběsnil se, klel a rozhodl se, že *Santa Rosu* spálí ihned, bez jakéhokoli odkladu. Všem na palubě se ta myšlenka zamlouvala, každý s chutí přiložil ruku k dílu, přitáhli loďku vlečným lanem, pak ji odřízli, naházeli do ní konopí, nalili benzín a podpálili a v mžiku *cuberta* vesele praskala a plála do nesmírné tropické noci. Holroyd pozoroval, jak se žlutá záře vzdouvá nad temnotami, sledoval sinalé zášlehy plošných blesků, jak se zažíhaly a opět zhášely nad vršky pralesa, dávajíce na okamžik vyvstat jejich siluetě, a za ním stál topič a díval se s ním.

Topičovi to hnulo jeho nejhlubšími jazykovými vrstvami. „*Saúba* udělali lup, lup, lup," řekl, „hahàha!" a ryčně se smál.

Ale Holroyd uvažoval o tom, že tito tvorečkové na palubě kánoe mají také oči a mozky.

Všecko se mu to zdálo hloupé a scestné, ale - co se tu dalo vůbec dělat? Ta otázka se vracela s nesmírnou naléhavostí příštího rána, když monitor dosáhl Badamy.

Osada s domky krytými slámou a listím a s cukrovarem zarostlým liánami, s miniaturním molem z dříví a rákosu byla v ranním žáru zcela tichá, nejevila ani známky, že by tam dlela živá duše.

A jestli v ní byli mravenci, nebylo je možné na tu dálku spatřit.

„Všichni lidi odešli," řekl Gerilleau, „ale já vím, co uděláme. Budeme houkat a pískat."

Holroyd tedy houkal a pískal.

Pak dostal kapitán záchvat nejčernějších pochybností. „Teď už můžeme udělat jen jedno," řekl náhle.

„A co?" zeptal se Holroyd.

„Znovu houkat a pískat."

Houkali a pískali.

Kapitán chodil po můstku a šermoval pro sebe rukama. Zdálo se, že toho má na mysli příliš mnoho. Ze rtů mu splývaly útržky slov. Vypadalo to, jako když hovoří k nějakému imaginárnímu veřejnému tribunálu, španělskému nebo portugalskému. Holroydův pokročilý jazykový cit postřehl cosi o munici. Kapitán náhle z těchto výlevů přešel do angličtiny. „Milý zlatý Olrojde!" začal naříkat, až zase skončil tím „Co se tu dá vůbec dělat?"

Sedli do člunu, vzali dalekohled a vydali se blíž ke břehu na obhlídku. Zjistili větší počet velkých mravenců, jejichž nehybný postoj jim tak trochu připadal, jako by je pozorovali; byli rozmístěni podél primitivního přístavního můstku. Gerilleau se pokusil bez úspěchu ostřelovat je pistolí. Holroyd se domníval, že objevil mezi nejbližšími domy zvláštní stavby, o nichž by bylo možno soudit, že jsou dílem hmyzích dobyvatelů oněch lidských obydlí. Veslovali kolem můstku a objevili tam vzadu lidskou kostru s bederní rouškou, úplně čistou a bílou. Zastavili se a pozorovali ji ...

„Odpovídám za všechny ty životy," řekl Gerilleau pojednou.

Holroyd se otočil a zahleděl se na kapitána a pak si zvolna uvědomil, že má asi na mysli tu nelákavou směsici ras, z nichž se skládala posádka dělového člunu.

„Poslat tam výsadek - to je nemožné, naprosto nemožné. Budou otráveni, otečou, proklejou mě a umřou. Je to úplně nemožné... Jestli se tu má někdo vylodit, tak to musím být jen já sám, já sám, v silných botách, jen svůj život v rukou. Možná že to přežiju. Nebo - nebo co kdybych radši nepřistával? Já nevím. Já opravdu nevím."

Holroyd si myslel, že spíš ví, ale nic neřekl.

„Celou tu věc," řekl Gerilleau najednou, „to všechno mi spískali, abych se tu zesměšnil. Všechno sakumpak!"

Veslovali sem a tam a prohlíželi si čistou bílou kostru z různých stran - a pak se vrátili na loď. Tam byla Gerilleauova nerozhodnost už hrozná. Zvedli tlak páry a odpoledne se monitor vydal vzhůru po řece, jako by se tam jeli někoho na něco optat; při západu

slunce už zase připluli zpátky a zakotvili. Chystala se bouře a také se pak strhla se vší zuřivostí, potom přišla krásná chladná a tichá noc a všichni na palubě usnuli. Až na Gerilleaua, který se neklidně převaloval a něco si mumlal. K ránu vzbudil Holroyda.

„Propána," řekl Holroyd, „co je zas?"

„Už jsem se rozhodl," pravil kapitán.

„K čemu - že se vylodíte?" zeptal se Holroyd a čile se posadil.

„Ne!" řekl kapitán a odmlčel se hluboce. „Rozhodl jsem se," opakoval pak, a na Holroydovi se jevily známky netrpělivosti. „Tedy - ano," řekl kapitán, „ano: já dám vypálit ránu z velkého kanónu!"

A dal! Jen nebesa vědí, co si o tom mravenci pomyslili, ale dal. Dal z něho vystřelit dvakrát, se vší vážností a obřadností. Celá posádka si dala ucpávky do uší, zapůsobilo to, konečně se něco podnikalo; první ranou trefili a zbourali starý cukrovar a druhou smetli opuštěné skladiště u přístavního můstku. A pak se u Gerilleaua dostavila nevyhnutelná reakce.

„Není to k ničemu," postěžoval si Holroydovi, „vůbec k ničemu. Ani za mák k ničemu. Musíme se vrátit - pro pokyny. To bude randál kvůli munici - je, to bude randál. To si vůbec nedovedete představit, Olrojde ..."

Stál a hodnou chvíli pohlížel na svět v bezmezném vnitrním zmatku.

„No, ale co jiného jsem mohl udělat?" zvolal pak.

Odpoledne se monitor pustil zase dolů po proudu a večer vysadili na břehu, tam, kde se ti noví mravenci dosud neobjevili, poručíkovo tělo a pohřbili je tam ...

IV

Slyšel jsem tento příběh v útržcích od Holroyda ani ne před třemi týdny.

Má těch nových mravenců plnou hlavu a vrátil se do Anglie, jak říká, „otevřít lidem oči, než bude pozdě". Vypráví, že ohrožují Britskou Guyanu, která je jen asi tisíc mil od jejich dnešního působiště, a že by se s nimi mělo ministerstvo kolonií hned pustit do boje. Káže o tom vášnivě: „Jsou to inteligentní mravenci. Jen si uvědomte, co to znamená."

Nelze popřít, že je to vážná pohroma a že brazilská vláda ví, co dělá, když vypsala odměnu pět set liber za jakoukoli účinnou metodu k jejich vyhubení. Je také jisté, že od chvíle, kdy se objevili prvně na kopcích za Badamou - jsou tomu asi tři roky -, dosáhli pozoruhodných úspěchů. Zmocnili se celého jižního břehu řeky Batemo, asi tak šedesáti mil; vytlačili odtamtud plně lidi, obsadili plantáže a usedlosti a zmocnili se přinejmenším jedné lodi a obsadili ji. Říká se dokonce, že se nějakým nevysvětlitelným způsobem dostali přes rameno Capuarany, a to je pořádná řeka, a že vyrazili už na mnoho mil směrem k Amazonce. Nemůže být vůbec pochyb o tom, že jsou daleko inteligentnější a že mají mnohem lepší společenskou organizaci než jakýkoli dosud známý druh mravenců; místo aby žili v rozptýlených společenstvech, vytvořili něco, co je v podstatě jednotný národ; ale jejich moc a síla dnes nespočívá v tomhle, nýbrž v tom, jak obratně se naučili využívat proti svým větším nepřátelům jedu. Zdá se, že je to látka velmi blízká hadímu jedu, a je velmi pravděpodobné, že větší jedinci mezi nimi nosí její jehličkovité krystaly s sebou do útoku proti lidem.

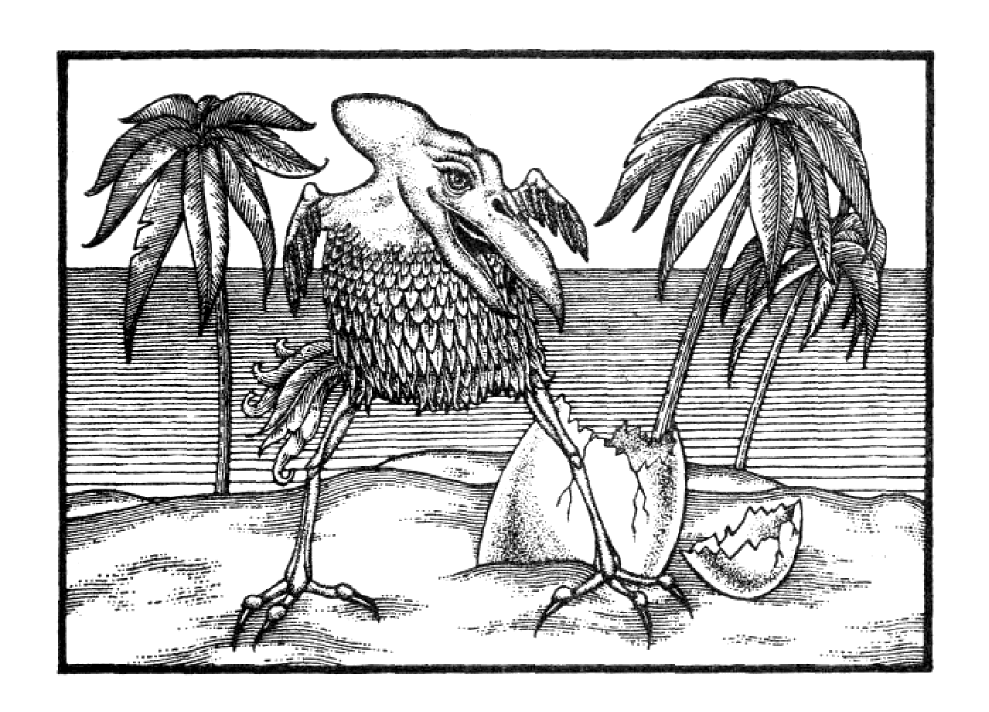
Je samozřejmě velmi obtížné získat jakoukoli podrobnější informaci o těchto nových kandidátech na vládu nad světem. Žádní očití svědkové jejich činnosti - až na takové letmé pohledy, jakým byl i Holroydův - nepřežili setkání s nimi. Na horní Amazonce kolují o jejich zdatnosti a schopnostech ty nejfantastičtější legendy a denně se rozrůstají tím, jak vytrvalý postup dobyvatelů bičuje lidskou představivost strachem. Věří se tam, že tito zvláštní tvorečkové jsou nejen nadáni schopností užívat nástrojů a znalostí ohně a kovů a technickými výkony, jaké ohromují i nás, seveřany - neboť my jsme si dosud nezvykli brát na vědomí takové úspěchy, jakým bylo třeba proražení tunelu *saúby* v Rio de Janeiru, pod Parahybou, širokou jako Temže u Londýnského mostu -, ale ovládají prý i organizovanou a specializovanou metodu záznamu a sdělování, obdobnou našim knihám. Až dosud se jejich činnost projevovala pouze trvalým osidlováním nových území, a s tím souviselo i to, že z oblastí, do nichž pronikají, uprchne nebo v nich zahyne každý lidský tvor. Rychle se rozmnožují a Holroyd je pevně přesvědčen, že nakonec vytlačí člověka z celé tropické Jižní Ameriky.

Ale proč by se vlastně měla jejich invaze omezit na tropickou Jižní Ameriku?

Zatím jsou jen tam. Asi tak kolem roku 1911, budou-li postupovat tak jako dosud, udeří na železnici Capuarana Extension a vynutí si pozornost evropských podnikatelů.

Kolem roku 1920 budou mít za sebou půl cesty dolů po Amazonce.

Odhaduji, že k objevení Evropy by mravenci mohli dospět asi tak v letech 1950 až 1960.

OSTROV AEPYORNISŮV

Muž se zjizvenou tváří se naklonil přes stůl a prohlížel; co všechno mám ve svém ranci.

„Orchideje?“ zeptal se.

„Pár,“ řekl jsem.

„Střevíčníky,“ povídal.

„Většinou,“ řekl jsem na to.

„A nového nic? Já jsem si hned myslel, že nic. Tyhle ostrovy jsem prošel já před pětadvaceti - před sedmadvaceti lety. Kdybyste tu našel něco nového, tak to musí být úplně zbrusu nové. Po mně tu nezbylo nic.“

„Jenže já nejsem sběratel,“ řekl jsem.

„To jsem byl ještě mladý,“ vedl si dál svou. „Páne, co já tenkrát všechno pochodil.“ Vypadalo to, jako když si mě měří. „Dva roky jsem nechal v Indii, sedm v Brazílii. Pak jsem se dostal na Madagaskar.“

„Pár sběratelů bych snad podle jména znal,“ řekl jsem, neboť to začínalo vypadat na dlouhé povídání. „Pro koho jste pracoval?“

„Pro Dawsona. Neslyšel jste někdy náhodou jméno Butcher?“

„Butcher - Butcher?“ Ano, to jméno mi někde matně v pamětí uvízlo; pak jsem si vzpomněl na spor *Butcher* proti *Dawsonovi*. „No ovšem!“ řekl jsem, „vy jste přece ten, co je žaloval o čtyřletý plat - jak jste uvázl na pustém ostrově ...“

„Služebník,“ uklonil se chlapík s jizvou. „To byl případ, co? Já na ostrově, plat mi běžel a já bohatl, nic jsem za něj nemusel dělat, oni bezmocní, výpověď mi dát nemohli. Mockrát mě to rozveselilo, tam na ostrově, dokud jsem tam ještě byl, kdykoli jsem si jen na to vzpomněl. Vypočítával jsem si to - celý ten atol jsem popsal obrovskými ozdobnými ciframi.“

„Jak k tomu vůbec došlo?“ řekl jsem. „Už se přesně na ten případ nepamatuji.“

„No ... o aepyornisovi jste něco slyšel, ne?“

„Něco ano. Andrews mi vyprávěl o jednom novém druhu, který zpracovával asi tak před měsícem. Právě předtím, než jsme měli vyplout. Našli jeho stehenní kost, nebo to tak aspoň vypadalo, byla dlouhá skoro jeden yard. To musela být pěkná nestvůra!“

„Rád věřím,“ řekl člověk s jizvou. „To byla nestvůra. Sindbádův pták noh, to nebylo vlastně nic jiného než legenda o nich. A kdy tyhle kosti našli?“

„Je to tak tři čtyři roky - v jedenadevadesátém tuším. Proč?“

„Proč? Protože já je přece objevil - páne, už to bude skoro dvacet let. Kdyby byli Dawsonovic nehloupli s tím mým platem, tak na ně měli úplný monopol... Já ovšem nemohl za to, že ten pitomý člun odnesla voda.“

Odmlčel se. „Bude to asi totéž místo. Taková bažina, asi tak devadesát mil severně od Tananarive. Neznáte to tam? Dostanete se tam podél pobřeží lodí. Nepamatujete se?“

„Ne. Myslím ale, že Andrews něco o nějaké bažině říkal.“

„To bude určitě ona. Je to na východním pobřeží. A něco tam asi je v té vodě, co chrání věci před rozkladem. Smrdí to po kreozotu. Připomínalo mi to trochu Trinidad. Našli ještě nějaká vejce? Některá z těch vajec, co jsem tam našel já, měřila dobré půldruhé stopy. Bažina se tam kroutí, víte, a tenhle kousek jakoby odděluje. Většinou je to slanisko. No, to bývaly časy! Našel jsem tu věcičku čirou náho-

dou. Šli jsme hledat vejce, já a dva domorodci, vypravili jsme se na takovém chatrném člunu posvazovaném dohromady a přitom jsme narazili na ty kosti. Měli jsme s sebou stan a zásoby na čtyři dny, utábořili jsme se na jednom trochu pevnějším kousku půdy. Jen si na to vzpomenu, a už cítím tu zvláštní dehtovou vůni. To vám je komická práce. Takhle se píchá ocelovými pruty do bahna, takhle, víte? Obyčejně se vejce rozbije. Rád bych věděl, jak už je to dlouho, co tihle aepyornisové doopravdy žili. Misionáři říkají, že mezi domorodci dosud kolují legendy z dob, kdy ještě nevymřeli, jenže já sám jsem žádnou takovou historku na vlastní uši neslyšel.*[1] Jisté ale je, že některá ta vejce byla tak čerstvá, jako by byla právě snesena. Docela jako čerstvá! Když jsme je přinášeli dolů do člunu, tak mi jeden z mých černochů jedno upustil na skálu a rozbil je. Jak já jsem tomu ničemovi vynadal! Bylo vám tak krásné, jako by bylo zrovna sneseno, vůbec nezavánělo, a ta jeho kvočna už byla přitom možná dobrých čtyři sta let mrtvá. Povídal, že ho kousla stonožka. Ale to odbočuji. Trvalo nám celý den, než jsme vejce vyhrabali z bahna a dostali je neporušená ven, všichni jsme byli zmazaní tím svinským černým blátem a já jsem samozřejmě neměl nijak zvláštní náladu. Pokud jsem věděl, byla to jediná vejce na světě, která nebyla ani naprasklá. Zašel jsem si později do Přírodovědného muzea v Londýně, prohlédnout si ta, co oni tam mají; jsou všechna rozbitá a poskládaná jako mozaika, a ještě jim kousky scházejí. Ta moje byla perfektní, chtěl jsem je vyfouknout, až se vrátíme. Pochopitelně mě dožral ten moula, který kvůli stonožce upustí výsledek tříhodinové práce na zem. Trochu jsem ho ztřískal."

Chlapík s jizvou vytáhl hliněnou dýmku. Postavil jsem před něj svůj pytlík s tabákem. Nacpával si, duchem nepřítomen.

„A co ta ostatní? Přivezl jste je? Nevzpomínám si, že by -"

„No, to se dostáváme právě k té nejzvláštnější stránce celého příběhu. Měl jsem ještě tři. Perfektně čerstvá vejce. Tak jsme je dali pěkně do lodi a já jsem si pak vyšel ještě nahoru ke stanu uvařit trochu kávy a ty své dva pohany jsem nechal dole na břehu - jeden hekal, že ho něco kouslo, druhý ho ošetřoval. V životě by mě nenapadlo, že ti mizerové využijí zrovna téhle situace k tomu, aby si se

[1] Není známo, že by byl nějaký Evropan viděl živého aepyornise, až na pochybnou výjimku MacAndrewa, který navštívil Madagaskar roku 1745. - H. G. W.

mnou začali vyřizovat účty. Zřejmě jednoho vyvedl z míry stonožčí jed a těch pár kopanců, co dostal - a svedl i toho druhého. Pamatuju se, jak jsem tam seděl a kouřil a hřál si vodu na takovém lihovém nesmyslu, co jsem si brával na tyhle výpravy. Dokonce jsem obdivoval západ slunce nad bažinou. Byla to samá černá a krvavě rudá, no prostě podívaná. Nad tím se zvedala růžovošedá pevnina, kopce v oparu a obloha za nimi rozžhavená jak otevřená pec. A zatím se padesát yardů za mými zády, bez ohledu na mír, jaký tam vládl, domlouvali ti zatracení pohani, že odrazí i s lodí a mne že tam nechají se zásobami všeho všudy na tři dny, s plátěným stanem, a krom soudečku vody taky bez pití. Zaslechl jsem nějaké zahulákání, otočím se, a oni jsou v té polokánoi - pořádný člun to ani nebyl - už dobrých dvacet yardů od břehu. Hned jsem věděl, kolik uhodilo. Pušku jsem měl ve stanu a kromě toho jsem neměl žádné kule - jen broky na kachny. To oni věděli. Ale v kapse jsem měl malý revolver a ten jsem vytáhl, když jsem běžel dolů na břeh.

‚Poplavte zpátky,‘ řvu a mávám s ním.

Něco brebentili a ten, co rozbil vajíčko, se mi pošklebovał. Namířil jsem na toho druhého - byl nezraněn a kromě toho měl pádlo - a minul jsem ho. Chechtali se. Ale nebyli se mnou ještě hotovi. Věděl jsem, že musím zůstat klidný, zkusil jsem to na něj ještě jednou, a jak to báclo, pořádně sebou trhl. Tentokrát už se nesmál. Potřetí to dostal do hlavy a šel do vody a pádlo s ním. Na revolver to byla náramná trefa. Počítám, že to bylo dobrých padesát yardů. Šel rovnou ke dnu. Nevím, jestli se pak utopil. Křičel jsem pak na toho druhého, aby se vrátil, ale ten se přikrčil v kánoi a neodpovídal a neodpovídal. Tak jsem po něm taky střelil z revolveru, ale to už to k němu vůbec nedolétlo.

Můžu se vám svěřit, že jsem si nadával pitomců. Seděl jsem na tom černém smradlavém břehu, za mnou bažina, kam oko dohlédlo, a moře, kam oko dohlédlo, vystydlé, hned jak slunce zapadlo, a nic než ta černá kánoe hnaná na volné moře. Řeknu vám, proklínal jsem Dawsonovy i Jamrachovy i všechna muzea. Hulákal jsem na toho černocha, ať se vrátí, až jsem už jen sípal.

Nedalo se dělat nic jiného než plavat za ním a vsadit si na štěstí, pokud jde o žraloky. Otevřel jsem nůž, vzal jsem ho do zubů, svlékl jsem se a sešel jsem do vody. Jak jsem začal plavat, ztratil jsem kánoi z dohledu, ale pustil jsem se takovým směrem - jak jsem

odhadoval -, abych jí přeťal cestu. Doufal jsem, že ten chlap v ní je natolik vyřízen, že ji nedokáže řídit, takže si loď zachová dosavadní směr. Najednou se opět ukázala nad obzorem, trochu k jihozápadu. Červánky už pohasínaly a padalo šero. Z modra se začaly objevovat hvězdy. Plaval jsem jako závodník, i když mě brzy začaly bolet paže i nohy.

Ale přece jenom jsem ji dohnal, to už hvězdy zářily naplno. Jak se stmívalo, rozkoukal jsem se a ve vodě začalo svítit všechno možné - fosforescence, znáte to přece. Chvilkami jsem z toho dostával závrať. Nevěděl jsem, co jsou hvězdy a co fosforescence a jestli plavu hlavou nahoru, nebo hlavou dolů. Kánoe byla černá jako hřích a vlnky pod její přídí jak tekutý oheň. Pokud šlo o to, vylézt do ní, byl jsem pochopitelně opatrný. Chtěl jsem se nejdřív přesvědčit, co má ten chlap za lubem. Zdálo se, že je přikrčen někde u zádě, příď byla celá zdvižena z vody. Celý ten krám se pořád točil zvolna dokola, jak ho voda hnala - jako by tancoval valčík. Připlaval jsem k přídi, zatáhl jsem za ni, myslel jsem, že se vzbudí. Pak jsem začal lézt dovnitř, nůž v ruce, připraven, že proti mně vyrazí. Ale ani se nepohnul. Tak jsem tedy seděl na přídi té kánojky, hnán po klidném, světélkujícím moři a s hejnem hvězd nad hlavou, a čekal jsem, až se něco stane.

Za hezkou chvíli jsem na něj zavolal jménem, ale neodpověděl mi. Byl jsem příliš unaven, než abych riskoval a vypravil se na druhý konec k němu. Když se rozednilo, viděl jsem, že je dočista mrtvý, celý zrudlý a opuchlý. Ta moje tři vejce a kosti z nálezu ležely uprostřed kánoe, u nohou měl soudek vody, trochu kávy a pár sušenek zabalených do výtisku Kapského Argusu, pod sebou plechovku s metylalkoholem. V lodi nebylo pádlo a nic, čeho by se za pádlo dalo užít, až na plechovku s lihem, tak jsem se rozhodl, že se dám hnát dál, dokud mě nějaká loď nesebere. Vykonal jsem úřední ohledání mrtvoly, vynesl jsem výrok, že byl zavražděn neznámým hadem, škorpiónem nebo stonožkou, a poslal jsem ho přes palubu.

Pak jsem se trochu napil vody a snědl pár sušenek a rozhlédl jsem se. Myslím, že když je člověk takhle nízko u hladiny, tak moc daleko nevidí; tak jako tak byl Madagaskar z dohledu a nikde nebylo ani stopy po zemi. Uviděl jsem plachtu v kursu na jihozápad - vypadalo to na škuner, ale trup se vůbec neobjevil nad obzorem. Slunce zatím stoupalo a začalo do mě prát. Kristepane! Div se mi nezačal vařit mozek. Zkoušel jsem si máčet hlavu do moře, ale pak jsem padl

okem na ten výtisk *Kapského Argusu*, lehl jsem si na dno kánoe a rozprostřel jsem noviny nad sebou. Noviny, to je věc! Nikdy předtím jsem žádné nepřečetl pořádně, ale když je člověk tak sám, jako jsem byl já, tak dělá všelijaké věci. Počítám, že jsem ten starý *Kapský Argus* přelouskal snad dvacetkrát. Smůla v lodi se horkem škvařila a páchla a naskakovaly na ní velké puchýře.

Plul jsem takhle deset dní," pravil muž s jizvou. „Řekne se to jako nic, že? Jeden den jako druhý. Kromě rána a večera jsem ani nedržel hlídku - tak pekelně to pražilo. Po prvních třech dnech jsem neviděl už ani plachtu, a ty, které jsem zahlédl, si nevšímaly mne. Asi tak šestou noc mě míjela loď, sotva půl míle daleko byla, světla rozsvícená, okna zotvíraná, vypadala jako velikánská světluška. Na palubě jim hrála hudba. Postavil jsem se a řval jsem a ječel jsem na ně. Druhého dne jsem načal jedno z aepyornisích vajec, naťukl jsem trochu skořápku na jednom konci a ochutnal jsem je a měl jsem náramnou radost, protože to docela chutnalo. Mělo trochu divnou příchuť - nepáchlo, to ne - něco podobného kachním vejcím. Na jedné straně žloutku byla taková kruhová skvrna, asi tak šest palců v průměru, v ní nějaké krvavé čárky a něco jako bílý žebříček, zdálo se mi to hned divné, ale to jsem ještě nechápal, co to znamená, a měl jsem taky jiné starosti. Vejce mi vydrželo tři dny, k tomu pár sušenek a troška vody. Žvýkal jsem kávová zrna - náramně to vzpružuje. Druhé vejce jsem rozklepl osmého dne a to jsem se vyděsil."

Chlapík s jizvou se odmlčel.

„Jo," povídal, „bylo nasezené. Nic bych nedal za to, že se vám ani nechce tomu věřit. Ale já věřit musel, když jsem to měl před sebou jako na talíři. Snad tři sta let vězelo to vejce ve studeném černém bahně. Ale nemohla v tom být žádná mýlka. Bylo v něm - jak se tomu říká? - embryo, velká hlava, hřbet ohnutý, srdce tomu tlouklo rovnou pod krkem, žloutek už byl celý svrasklý a celý vnitřek skořápky a žloutek pokrývaly velké blány. Tak já jsem si tady uprostřed Indického oceánu vyseděl vejce největšího ze všech vyhynulých ptáků. Kdyby to tak věděl starý Dawson! To stálo za tu gáži za čtyři roky. Nemyslíte?

Jo, ale já musel tu vzácnost pěkně sníst, do posledního kousíčku, než jsem zahlédl ten útes, a to vám povím, že mi některá z těch soust nechtěla vlézt do krku. To třetí vejce jsem nechal na pokoji. Prohlížel jsem je proti světlu, ale skořápka byla moc tlustá, než aby

bylo vidět, co se děje uvnitř; zdálo se mi sice, že uvnitř slyším tep, ale to mi taky mohlo hučet v uších, asi jako když si dáte k uchu mušli.

Pak se objevil ten atol. Vyvstal rovnou z vycházejícího slunce, docela najednou, blízko u mne. Proud mě nesl rovnou k němu až skoro na půl míle ke břehu, víc to určitě nebylo, pak se stočil a já musel pádlovat, co mi síly stačily, holýma rukama a zbytky aepyornisovy skořápky, abych se tam vůbec doplahočil. Ale nakonec jsem se tam dostal. Byl to praobyčejný atol, tak čtyři míle po obvodu, pár stromů tam rostlo, na jednom místě vyvěral pramen a laguna byla plná papouščích ryb. Odnesl jsem vejce na břeh tak, aby leželo nad čárou nejvyššího přílivu a pěkně na slunci, aby zkrátka mělo veškeré podmínky, pak jsem vytáhl kánoi do bezpečí a vydal jsem se na průzkum. To vám je strašné, jak jsou všechny atoly fádní. Jak jsem našel pramen, opustila mě veškerá zvědavost. Jako kluk jsem si nedovedl představit nic krásnějšího a dobrodružnějšího než robinzonádu, ale tohle bylo nudné jak sbírka kázání. Chodil jsem sem a tam, hledal, co by kde bylo k snědku, a trochu jsem si přemýšlel; ale jak vám povídám, byl jsem k smrti otráven hned ten první den, ještě ani nebyl večer. Ukázalo se, jaké já mám štístko - sotva jsem přistál, už se obrátilo počasí. K severu táhla bouřka a vzala bokem ostrov, v noci přišel liják a do toho vichřice - pohlavkovalo to hlava nehlava. Ta kánoe by byla moc nepotřebovala k převržení, to si pište.

Spal jsem pod ní - vejce bylo naštěstí zahrabáno v písku nahoře výš na břehu - a první věc, na kterou se pamatuji, byl rámus, jako když vysype dobrou stovku kamenů rovnou na loď. A pak na mě chlístla voda a promáčela mě od hlavy až k patě. Zdálo se mi zrovna o Tananarive, posadil jsem se, zaburácel jsem na Intoši, co se k sakru děje, a hmátl jsem po židli, kde bývaly zápalky. A pak se mi rozbřesklo, kde jsem. Světélkující vlny se hrnuly, jako by mě chtěly pohltit, a ostatek byla noc černá jako uhel. Vzduch kolem přímo řičel. Mraky jako by vám ležely rovnou na hlavě a lilo, jako by se potápěla nebesa a jako by tam vylévali vodu přes palubu rovnou po té jejich báni dolů. Olízla se po mně obrovská vlna, kroutila se jako ohnivý had, a to jsem už nečekal a vyrazil jsem. Pak mě najednou napadlo, co je s kánoí, a seběhl jsem zas dolů, když se voda se sykotem valila zpátky, ale to už byl ten krám pryč. Dál jsem měl ještě starost o vejce a po hmatu jsem našel k němu cestu. Bylo v pořádku,

z dosahu vln, i těch nejdivočejších, tak jsem se vedle něho už usadil, vzal jsem je do náruče a dělal mu společnost. Pane na nebi, to byla noc!

Než vyšlo slunce, bylo po bouřce. Na celém nebi nezbýval ani cancourek mráčku, když začalo svítání, a po celé pláži byly rozházené kousky prken - tak říkajíc rozebraná a preparovaná kostra mé kánoe. Ale měl jsem aspoň nějakou práci, protože s využitím dvou stromů, které rostly blízko sebe, jsem z těchto pozůstatků vybudoval takový přístřešek. A toho dne se vejce vyklubalo.

Vyklubalo se, milý pane, a to zrovna když jsem o ně měl opřenou hlavu a spal jsem na něm. Uslyšel jsem klofnutí, pak jsem ucítil nějaký pohyb, najednou byla špička vejce děravá a dírou na mě koukala pitvorná hnědá hlavička. ‚I propánakrále,‘ povídám, ‚buď vítán‘; a on vylezl, i když s tím ještě měl nějaké obtíže.

Bylo to takové milé přítulné mrně - totiž na začátku - velké asi jako menší slepice - podobné většině ptačích mláďat, jen zkrátka trochu větší. S čím začít? Peří měl špinavě hnědé, s takovými šedivými šupinkami, ale ty mu brzy slezly, a vlastně to ani nebyla pořádná brka, spíš něco jako prachová srst. Nemůžu vám ani dost dobře povědět, jakou jsem měl radost, když jsem ho uviděl. Víte, Robinson Crusoe se vypořádává se svou osamělostí náramně zkrátka. Ale já tady měl najednou zajímavého společníka. Díval se na mě, mrkal zpředu dozadu, jako to dělají slepice, zapípal a hned začal kolem sebe zobat, jako by to nic neznamenalo, že byl vlastně vysezen o tři sta let později, než původně měl být. ‚Moc mě těší, pane Pátek!‘ povídám, protože jsem se přirozeně usnesl, že mu budu říkat Pátek, jestli se vůbec vylíhne, už když jsem na lodi zjistil, že se vejce vyvíjí. Trochu mi dělalo starost žrádlo pro něj a dal jsem mu hned kousek syrové papouščí ryby. Sezobl ji a otevřel zobák, že chce ještě.

Udělal mi tím radost, protože jinak bych byl musel za těch okolností sníst já jeho.

To byste nevěřil, jaký zajímavý pták to aepyornisí kuře bylo. Od samého začátku za mnou chodil krok co krok. Postával u mě a sledoval, jak rybařím v laguně, a dostával svůj podíl ze všeho, co jsem chytil. A chytrý byl. Na pláži občas ležely takové ohavné strupaté zelené věci, asi jako nakládané okurky to vypadalo, ochutnal to jen jednou a prohnalo ho to - jakživ si už žádné nevšiml.

A jak rostl. Skoro to bylo vidět, jak ho přibývá. Jelikož já byl odjakživa spíš samotář, tak mi ohromně vyhovovalo jeho tiché přátelské chování. Skoro dva roky jsme na tom ostrově byli tak šťastní, jak jsme jen mohli být. Neměl jsem starost o existenci, protože jsem věděl, že mi u Dawsonů běží plat. Tu a tam jsme viděli plachtu, ale do naší blízkosti nepřiplulo nikdy nic. Bavil jsem se tím, že jsem ostrov vyzdoboval ornamenty z mořských ježků a různobarevných mušlí. Velkými písmeny jsem všude vyvedl nápis OSTROV AEPYORNISŮV, asi tak, jako se to dělá u nás doma na nádražích z barevných kamínků; a taky matematické vzorce a různé kresby. A taky jsem líhal a prostě pozoroval toho zpropadeného ptáka, jak slídí sem a tam a roste a roste; a maloval jsem si, jaké živobytí z toho bude, až ho budu ukazovat - jestli se odtamtud ovšem vůbec dostanu. Po prvním línání se z něho stával náramný krasavec, s hřebínkem a modrým lalokem a spoustou zelených per na zadku. Taky mě trápilo pomyšlení, jestli na něho mají Dawsonovi nějaká práva, nebo ne. Bouřky a období dešťů jsme pěkně přečkávali v tom přístřešku, který jsem vyrobil z mé staré kánoe, a jinak jsem mu tu a tam vykládal o svých přátelích doma - většinou samé lži. Po bouři jsme vždycky společné obešli ostrov, jestli moře něco nevyplavilo. Skoro by se dalo říct, že to byla idyla. Mít ještě aspoň trošku tabáku, tak bych si byl žil jako v nebi.

Asi tak koncem roku se nám ten náš ráj začal kazit. Pátek měřil až po zobák asi tak čtrnáct stop, velkou širokou hlavu měl jako motyku, s párem ohromných hnědých očí se žlutými obroučkami, blízko u sebe, tak jako lidi - ne jedno z dohledu druhého, jako to má třeba slepice. Peří měl jemné, ne tak na půl žerdi jako vaši pštrosi - barvou a charakterem opeření se spíš podobal kasuárovi. A tou dobou na mě začal ježit hřebínek, nafukoval se na mě a vůbec jevil mrzutou náladu ...

Pak se stalo, že mě postihla smůla při rybaření, a to kolem mě začal brousit s takovým zvláštním, hloubavým pohledem. Napadlo mě, jestli třeba nesežral nějaké mořské okurky nebo takového něco, ale byla to doopravdy jen a jen nespokojenost. Měl jsem už nakonec taky hlad, a když jsem konečně jednu rybu dostal na udici, chtěl jsem si ji nechat sám. Trpělivosti jsme neměli jeden ani druhý toho rána nazbyt. Zobl po ní a rafl ji, a já ho praštil po hlavě, aby pustil. A nato se do mě dal. Kristepane!

Tohle mi udělal na tváři.“ Muž ukázal na jizvu. „Pak mě kopl. Chutnalo to jak od formanské kobyly. Když jsem se zase zvedl a viděl, že ještě není u konce, práskl jsem do bot, ruce křížem přes oči. Jenže on na těch svých neohrabaných pařátech běžel jak dostihový klusák, bez ustání do mě bušil kopanci jak perlíkem a tou svou motyčkovitou hlavou mě kloval do týlu. Pustil jsem se k laguně a ponořil jsem se až po krk. Zastavil se u vody, jelikož nohy on si máčel k smrti nerad, a to začal skřehotat jako páv, jenže ještě o poznání skřípavěji. A pávím krokem začal také měřit břeh, sem a tam. Připouštím, že jsem si připadal dosti nepatrný, jak se tam ta mizerná vykopávka tak naparovala a promenovala. Hlavu a krk jsem měl jednu krvavou ránu a - no prostě byl jsem po celém těle samá podlitina.

Rozhodl jsem se, že lagunu přeplavu a že ho nechám o samotě, dokud se ta nepohoda nepřežene. Vyškrábal jsem se na nejvyšší palmu a tam jsem seděl a přemýšlel o tom o všem. Sotvakdy předtím mě posedla taková lítost. Taková nestydatá nevděčnost! Byl jsem mu bratrem, a víc, vyseděl jsem ho, vyučil se u mě! Potvora ohyzdná, předpotopní! Člověk, dědic věků, aby tady seděl na stromě - a vůbec.

Říkal jsem si, že za nějaký čásek nahlídne věci v tomhle světle a že se za své chování zastydí. Představoval jsem si, jak se mi podaří nachytat pár pěkných rybiček, jak za ním hned půjdu a jakoby nic mu je nabídnu a i on se zachová podle toho. Jenže to jsem ještě nevěděl, co takový vyhynulý opeřenec dokáže být za umíněného a načepýřeného prevíta. Zlomyslného prevíta!

Nebudu vám ani vyprávět, jakými všelijakými vějičkami já si toho ptáka chtěl znovu naklonit. Prostě to nedokážu. Ještě dnes div neshořím hanbou při pomyšlení, co štípanců a klofanců jsem musel od té ďábelské kuriozity vystát. Zkoušel jsem to i po zlém. Z bezpečné dálky jsem po něm házel kusy korálu, ale on je prostě polykal. Hodil jsem po něm otevřeným nožem, a div jsem o něj nepřišel, třebas byl na polknutí moc velký. Zkusil jsem ho vyhladovět a přestal jsem rybařit, ale on začal při odlivu brousit na břehu a hledat všelijaké červy a jakžtakž se protloukal. Polovinu času jsem strávil až po krk v laguně, zbytek ve vršcích palem. Jedna z nich nebyla dost vysoká, a když mě na ní nachytal, tak hodoval na mých lýtkách jako o posvícení. Pomalu to bylo nesnesitelné. Nevím, jestli jste někdy zkoušel vyspat se na vršku palmy. Já z toho měl ty nejstrašnější můry. A představte si jen, jako ostudné to bylo! Ta zkamenělina si tu

náměsíčně bloumá po mém ostrově jako omrzelé hrabátko a mně na něj nedovolí ani nohou vkročit. Brečel jsem vzteky a únavou. Povídal jsem mu, že nemám v úmyslu nechat se prohánět po pustém ostrově nějakým takovým anachronismem. Řekl jsem mu, ať si jde klovat někoho, kdo je mu bližší věkem než já. Ale on po mně sekal zobákem. Potvora ptačí ohyzdná, samá noha, samý krk!

Ani se mi nechce přiznat, jak dlouho to všechno trvalo. Byl bych ho zabil mnohem dřív, kdybych byl věděl, jak na něj. Konečně jsem na něho přece jen vyzrál. Je to jihoamerická finta. Svázal jsem všechny rybářské šňůry a spletl jsem je dohromady s řasami a vším možným, udělal jsem si tak asi dvanáctiyardové lano a na oba konce jsem přivázal po kusu korálu. Dost mi to trvalo, každou chvíli jsem musel do laguny nebo na strom, podle toho, nač jsem měl náladu. Tenhle provaz jsem pak roztočil na hlavou a vrhl jsem ho po něm. Poprvé jsem ho minul, ale podruhé se mu lano krásně obtočilo kolem nohou a obtáčelo mu je víc a víc. Když jsem bolas vrhal, stál jsem až po pás v laguně, ale jen se octl na zemi, už jsem byl z vody venku a šmidlal jsem mu nožem chřtán ...

Ani teď na to nevzpomínám rád. Připadal jsem si u toho jako vrah, i když jsem byl ještě rozpálený vzteky. Když jsem pak nad ním stál a viděl, jak krvácí do toho bílého písku a jak sebou ty jeho krásné dlouhé nohy a krk škubou v posledním tažení... fuj!

Po téhle tragédii na mě dolehla samota jako kletba. Dobrý bože!

Ani si nedovedete představit, jak já jsem toho ptáka postrádal. Seděl jsem u jeho mrtvolky, truchlil nad ním a otřásal jsem se, kdykoli jsem se rozhlédl po opuštěném, tichém útesu. Vzpomínal jsem, co to bylo za milé kuřátko, když se vylíhl, a na ty tisíce kousků, co se navyváděl, než se takhle zvrhl. Vrtalo mi hlavou, jestli by se snad nebyl dal převychovat, kdybych ho byl jen poranil a pak ošetřil a léčil. Kdybych býval měl čím, byl bych mu i v té tvrdé korálové skále vykopal hrob. Připadalo mi, jako by to byl člověk. A tak mě ani nenapadlo, že bych ho snad mohl sníst; strčil jsem ho prostě do laguny a rybičky mu obraly kostru dočista a doběla. Ani peří jsem si nenechal. Pak se jednou nějaký chlapík s jachtou zajel podívat, jestli tam můj atol ještě existuje.

Nepřišel ani o chvíli moc brzy, protože mě už ta opuštěnost a samota zmáhala a rozmýšlel jsem se už jen, mám-li raději napocho-

dovat do moře a skoncovat to takhle, či jestli bych se měl utéct k těm zeleným okurkovitým věcem . ..

Kostru jsem prodal člověku jménem Winslow - má obchod poblíž Britského muzea - a ten říká, že ji prodal starému Haversovi. Jak se zdá, Haversovi ani nedošlo, jak velká ta kostra doopravdy je, a teprve po jeho smrti vzbudila patřičnou pozornost. Nazvali ji Aepyornis – jak je to dál?"

„*Aepyornis vastus*," řekl jsem. „To je zvláštní, zrovna o tom se mi zmiňoval jeden přítel. Když nalezli aepyornise se stehenní kostí celý yard dlouhou, mysleli, že jsou u samé horní hranice, a tak ho pojmenovali *Aepyornis maximus*. Pak někdo přišel na stehenní kost dlouhou čtyři nebo šest stop, a tak toho pojmenovali *Aepyornis titan*. Potom ve sbírkách starého Haverse, když umřel, našli toho vašeho *vastuse*, načež se objevil ještě *vastissimus*."

„Winslow říkával," povídal muž s jizvou, „že jestli se najde ještě nějaký další větší aepyornis, dostane z toho některý vědátor infarkt. Ale stejně - že je to zvláštní, co tak člověka všechno může potkat?"

ÚTOK Z HLUBIN

I

Až do té neobyčejné záležitosti u Sidmouthu neměla věda o onom živočichu, *Haploteuthisi ferox*, jiné informace, než že jako druh vůbec existuje, a to na základě napůl stráveného chapadla vyloveného poblíž Azor a zetlelého těla oklovaného ptáky a ožraného rybami, které nalezl začátkem roku 1896 pan Jennings u mysu Land's End.

Snad v žádné oblasti zoologie netápeme tolik v temnotách, jako je tomu v znalostech hlubinných hlavonožců. Pouhá náhoda například přivedla monackého prince k objevu téměř tuctu nových forem v létě roku 1895, k objevu, jenž obsahoval také zmíněné chapadlo. U Terceiry tenkrát lovci vorvaňů zabili velrybu, která se v posledním tažení vrhla téměř přímo proti princově jachtě, minula ji a podplula a dokonala nějakých dvacet yardů za jejím kormidlem. V agónii vynesla na hladinu větší množství nějakých rozměrných předmětů, a

princ, který nejasně vytušil jejich neobvyklost a důležitost, je naštěstí obratným manévrem zachránil před opětným potopením. Dal uvést do pohybu šroub a nechal ty věci otáčet se v jeho víru, dokud nebyl spuštěn člun. Byli to jak neporušení hlavonožci, tak i části hlavonožců, některé obrovitých rozměrů, většina z nich vědě neznámá.

Mohlo by se snad zdát, že tito rozměrní a čilí tvorové žijící ve středních hlubinách moří pro nás musí zůstat navěky nedostupní, jelikož ve vodě jsou příliš obratní, než aby se dali chytit do sítě, takže jejich exempláře lze získat jen podobnými neplánovatelnými náhodami. Například pokud jde o *Haploteuthise ferox*, stále ještě nevíme pranic o tom, kde vlastně žije, tak jako nevíme ničehož nic o trdlištích sleďů nebo o tahu lososů v moři. A zoologové také marně hledají vysvětlení, proč se tak náhle objevil u našeho pobřeží. Snad to byla migrace pod tlakem hladu, která ho vyhnala z hlubin až sem k nám. Bude však asi lépe vyhnout se spekulacím, neboť tak jako tak nezbytně nepovedou k žádnému konci, a pokračovat raději v příběhu.

Prvním člověkem, jehož oči spočinuly na živém *Haploteuthisi ferox* - to jest prvním člověkem, který toto setkání přežil, neboť teď už snad nemůže být pochyb o tom, že vlna osudných nehod při koupání a na loďkách, která zasáhla začátkem května pobřeží od Cornwallu až po Devon, s tím byla v úzké spojitosti -, byl jakýsi pan Fison, bývalý obchodník čajem, přechodně pobývající v jednom sidmouthském penziónu. Bylo to odpoledne, šel se právě projít po útesech mezi Sidmouthem a Ladramskou zátokou. Útesy jsou v těchto místech značně vysoké, ale na jednom místě vede dolů po jejich narudlém úbočí jakési schodiště, nebo spíš žebřík. Byl právě poblíž těch schůdků, když jeho pozornost upoutalo něco, o čem si nejprve myslel, že je to hejno ptáků rvoucích se o kořist, jež se v slunci bíle a narůžověle blyštěla. Byl zrovna odliv, ta věc nejenže byla hluboko pod ním, ale byla i dost daleko, za širokým skalnatým bradlem, které bylo až na roztroušené, stříbrně se třpytící přílivové kalužiny celé pokryto tmavými řasami. Navíc byl i oslněn jasem volného moře opodál.

Po chvíli, když se opět podíval tím směrem, spatřil, že usuzoval nesprávně, neboť nad tou tahanicí kroužila spousta ptáků, povětšině kavek a racků; rackové zasvitli oslepující bělí, kdykoli se slunce opřelo do jejich křídel, a zdáli se ve srovnání s oním chumlem znač-

ně nepatrní. Snad právě tím, že se jeho prvé vysvětlení ukázalo neuspokojivé, stoupla ještě víc jeho zvědavost.

Neměl vlastně nic na práci než utrácet čas, a tak se rozhodl, že ať je to co je to, zaměří tam svou odpolední procházku, místo aby šel k Ladramské zátoce; domníval se, že to je možná nějaká větší ryba, která tu náhodou uvízla, dostala se do úzkých a mrská tam sebou. A tak pospíchal, aby už byl dole, jen se asi tak po každých třiceti stopách sestupu zastavoval, aby nabral dechu a znovu si prohlédl to záhadné hemžení.

Na úpatí útesu už byl samozřejmé o něco blíže k cíli, ovšem pozoroval ho teď proti oslnivému nebi a proti slunci, takže ten shluk ztmavěl a znezřetelněl. Co se mu předtím jevilo jako narůžovělé, zakryla teď kupa balvanů zarostlých řasami. Rozpoznával už ale, že je tam pohromadě jakýchsi sedm oblých těles, nebylo vidět, zda samostatných, nebo spojitých; ptáci neustávali křičet a skřehotat, avšak přiblížit se zjevně báli.

Zmítán zvědavostí se pan Fison pustil napříč omletými skalisky, a jelikož se mu kámen zdál pod mokrým porostem řas velice kluzký, zul si boty a ponožky a nohavice si vyhrnul až na kolena. Chtěl se uvarovat kaluží v prohlubních skal všude kolem, a snad v tom bylo i trochu té radosti, společné všem mužům, když aspoň na okamžik najdou ospravedlnění pro návrat k radovánkám klukovských let. Tak či onak, nesporně vděčí této okolnosti za svůj život.

Blížil se k svému cíli s onou bezstarostností, kterou vnuká naše vlast svým obyvatelům naprostým bezpečím před veškerým živočišstvem. Oblá těla se sice stále pohybovala, ale teprve když pan Fison stanul na kupě balvanů, o níž byla řeč, uvědomil si, jakou hrůzu vlastně odhalil. Zčistajasna se mu rozbřesklo.

Když se objevil na vršku haldy, okrouhlí živočichové se rozdělili a ukázalo se, že ta narůžovělá věc je zčásti sežrané lidské tělo, nedalo se ani říci, zda mužské, či ženské. Oblá těla byli neznámí tvorové, odpudiví už napohled, stavbou poněkud připomínající chobotnice, s obrovitými, dlouhými a velice obratnými chapadly, svinutými teď a rozloženými po zemi. Kůži měli lesklou, vzhledem nepříjemnou, jakoby nalakovanou. Sklon tlamy obklopené chapadly, podivný výrůstek na jejím oblouku směrujícím dolů, chapadla sama a obrovské vnímavé oči dávaly těm netvorům jakousi groteskní podobu obličeje. Rozměrem se jejich těla blížila velikosti statného vepře a jejich

chapadla zjevně měřila mnoho stop. Domnívá se, že jich bylo nejméně sedm nebo osm. Asi o dvacet yardů dále se ve vlnách přílivu, jenž se právě začal zvedat, vynořovali z moře dva další.

Leželi těly na kamenech a jejich oči ho pozorovaly se zlověstným zájmem; zdá se však, že se pan Fison ani nebál, ani si neuvědomoval, že by byl v nějakém nebezpečí. Snad lze jeho důvěřivost připsat jejich zdánlivě nemotornému vzhledu. Byl ovšem otřesen, značně rozrušen a rozhořčen nad tím, že se tak odporní netvorové popásají na lidském mase. Domníval se, že se zmocnili utopeného člověka. Vykřikl na ně, chtěl je tím zahnat, a když viděl, že se nehýbají, rozhlédl se kolem sebe, sebral velký oblázek a po jednom z netvorů ho hodil.

A pak, zvolna rozvíjejíce chapadla, se všichni dali do pohybu směrem k němu - zprvu zvolna, plazivě, a potichu přitom jeden přes druhého povrkávali.

V tom okamžení si pan Fison uvědomil, v jakém je nebezpečí. Znovu na ně křikl, odhodil obě boty a skokem vyrazil pryč odtamtud. Po dvaceti yardech se zastavil a ohlédl se, domnívaje se, že nejsou tak rychlí, a hle! chapadla jejich vůdce už se přesouvala přes skalisko, na němž před okamžikem stál!

Vykřikl znovu, avšak tentokrát ne výhružně, ale úzkostí, a dal se na útěk, hopsal, běžel dlouhými skoky, klouzal a brodil se nerovným terénem, který ho dělil od pobřeží. Vysoké rudé útesy se mu nyní zdály být nesmírné daleko, spatřil na nich dvě nepatrné postavičky dělníků opravujících strmé schody a nic netušících o závodu na život a na smrt, který právě v hloubce pod nimi započal - připadali mu jako bytosti z nějakého jiného světa. Jednu chvíli uslyšel, jak se netvoři pleskají v kalužinách sotva tucet stop za jeho patami, jednou také uklouzl a téměř padl.

Pronásledovali ho až k samému úpatí břehu a ustoupili, teprve když se k němu na začátku schůdků připojili oba dělníci. Všichni tři je chvíli zasypávali kameny, pak spěchali nahoru na temeno útesů a dál po cestě do Sidmouthu, sehnat pomoc a loď a zachránit zneuctěné tělo před těmi ohyzdnými potvorami.

II

A jako by se už nebyl dostatečně vystavil onoho dne nebezpečí, vydal se pan Fison tou lodí ukázat přesné místo svých zážitků.

Moře bylo dosud nízko, takže si museli notně zajíždět, než se tam dostali, a když konečně dospěli do míst proti schůdkům, zohavené tělo už zmizelo. Příliv pokračoval, voda zaplavovala slizké skalní lavice jednu po druhé, a tak čtyři muži v loďce - oba dělníci, člunař i pan Fison - obrátili teď pozornost od pobřežního terénu k vodám pod kýlem.

Zprvu toho pod sebou mnoho nespatřovali, jen džungli řas s tu a tam prokmitávající rybou. Byli dychtiví dobrodružství a neskrývali své zklamání. Náhle však spatřili jednoho z netvorů plout na volné moře zvláštním rotačním pohybem, který panu Fisonovi připomínal krouživé kymácení upoutaného balónu. Téměř vzápětí se vlnící trsy řas rozvířily, rozhrnuly se na okamžik a poskytly nezřetelný pohled na tři další zvířata, rvoucí se o něco, co byly pravděpodobně části onoho utopeného člověka. V mžiku pak bohaté olivově zelené pentle opět přikryly zmítající se skupinku.

Všichni čtyři muži začali nato rozezleně tlouci do vody vesly a křičet a ihned bylo vidět kvapné pohyby dole mezi řasami. Přestali, aby lépe viděli, a jakmile se hladina uklidnila, spatřili, že celé dno mezi řasami je, jak se jim alespoň zdálo, poseto očima.

„Potvory hnusné!“ zařval jeden z mužů. „Jejich tu celé hejno!“

A pak se ti tvorové začali zvedat z vody ven, všude kolem nich. Pan Fison pisateli podrobně vylíčil tuto ohromující erupci z vlnící se lučiny řas. Zdálo se mu, že trvá značně dlouho, je ovšem pravděpodobnější, že to byla záležitost jen několika málo vteřin. Chvíli nebylo vidět nic než oči, potom se zmiňuje o chapadlech, jak se vymrštila a rozhrnula výhonky řas na všechny strany. Pak se tito tvorové roztahovali víc a víc, až svými svíjivými těly zaplnili celé dno a tu a tam již prorážely špičky chapadel hladinu.

Jeden drze přirazil k boku člunu, třemi chapadly posetými přísavnými bradavkami přilnul k lodi a čtyři další chapadla přehodil přes bort, jako by buď chtěl loď převrátil, nebo do ní vniknout. Pan Fison ihned popadl hák, začal do měkkých chapadel divoce bodat a donutil netvora pustit se. Cosi ho udeřilo do zad, až téměř přepadl do vody, to člunař užil vesla k odražení obdobného útoku na druhém

boku loďky. Avšak chapadla na obou bocích poté povolila, zmizela a pleskla do vody.

„Radši bychom měli odsud odjet," řekl pan Fison, který se prudce roztřásl. Přešel ke kormidlu, zatímco člunař a jeden z dělníků sedli k veslům a zabrali. Druhý dělník se postavil na přídi s hákem, připraven odrazit další chapadla, kdyby se snad objevila. Nic jiného nikdo neřekl. Pan Fison vyjádřil všeobecnou náladu tak, že už nebylo co dodávat. Stísněně a mlčky, bledí a zamračení se dali na ústup z postavení, do kterého se tak neuváženě vrhli.

Ale sotva se vesla dotkla vody, ovinuly je temné, tenčící se hadovité provazce, obtočily kormidlo a smyčkovými posuny se přísavky začaly opět plížit po bocích člunu vzhůru. Muži chytili vesla pevněji a opřeli se do nich, ale bylo to, jako by se pokoušeli proplout hustým kobercem řas. „Pojďte mi sem pomoct!" křikl člunař a pan Fison s druhým dělníkem se vrhli k jeho veslu a rvali ho ven.

Tu se ten člověk, který držel lodní hák - jmenoval se Ewan nebo Ewen nebo tak nějak - se zaklením vymrštil a začal tlouci pod lodní boky, jak daleko jen dosáhl, do shluku chapadel, která přilnula zespodu ke dnu člunu. Současně vstali oba veslaři, vstoje mohli o vesla zápolit lépe. Člunař vrazil své veslo do rukou panu Fisonovi, který jím začal zoufale cloumat, a zatím otevřel ohromný zavírák, naklonil se přes bort a odsekával ramena ovíjející se kolem rukojeti.

Pan Fison, který vrávoravě přešlapoval podle náklonu otřásajícího se člunu, zuby zaťaty, skoro už bez dechu a s žilami na rukou naběhlými, jak visel na vzepřeném veslu, náhle pohlédl na moře. A tam, sotva padesát yardů daleko, za hřbety vln valících se s přílivem, spatřil velký člun směřující k nim, s třemi ženami a dítětem na palubě. Vesloval na něm člunař a ještě tam byl nějaký člověk v slamáku s růžovou stuhou, celý v bílém, stál na zádi a mával jim na pozdrav. Na okamžik pan Fison myslel na pomoc od nich, ale pak si uvědomil, že tam je to dítě. V tu ránu pustil veslo, v divokém posuňku vzpřáhl obě paže a řval na lidi v loďce, ať se proboha obrátí! Vynikajícím vysvědčením pro nezištnost a odvahu pana Fisona je, že si zřejmě ani teď ještě vůbec nepřipouští, že by v jeho jednání v onom okamžiku bylo snad nějaké hrdinství. Veslo, které pustil, bylo okamžitě vtaženo pod vodu a za okamžik se objevilo na vlnách dobrých dvacet yardů od nich.

V tom okamžiku pan Fison ucítil, jak se pod ním člun prudce zhoupl, uslyšel chraptivý skřek Hilla, člunaře, přecházející v ryk děsu, a tak zcela zapomněl na člun i výletníky. Otočil se a uviděl, jak se Hill svíjí u havleny předního vesla, tvář zkřivenou hrůzou, a jak cosi táhne jeho pravou paži dolů přes bok člunu. Vyrážel nyní sérii krátkých ostrých výkřiků, „óch, óch, óch-óchoch!“ Podle názoru pana Fisona zřejmě odřezával chapadla pod hladinou a dostal se do jejich sevření, ovšem dnes už je samozřejmě zcela vyloučeno zjistit, jak k tomu skutečně došlo. Loď se nakláněla, sotva deset palců zbývalo od kraje bortu k hladině, a Ewan i druhý dělník tloukli veslem a hákem do vody podél Hillovy paže. Pan Fison se instinktivně vrhl na druhý bok, aby je vyvážil.

Pak se Hill, robustní a silný chlap, s obrovskou námahou zvedl a téměř vztyčil. Podařilo se mu vskutku vytáhnout paži z vody ven. Visel z ní spletitý chumáč hnědých provazců; a nad hladinou se na okamžik objevilo oko jedné z nestvůr, které se ho zmocnily, zíralo na ně upřeně a rozhodně. Člun se nakláněl víc a víc, zelenohnědá voda vhrkla přes bort dovnitř. Pak se Hill smekl a padl žebry na bok člunu a paže i s chundelem chapadel žbluňkly zpátky do vody. Překulil se; botou přitom zasáhl do kolena pana Fisona, který přiskočil, aby ho podržel, a v mžiku okolo jeho krku a pasu švihla nová chapadla a po krátkém křečovitém zápase, kdy byla loď bezmála převržena, byl Hill stažen do moře. Člun se vzpřímil s prudkým trhnutím, které div neshodilo pana Fisona přes druhý bok do vody, a ostatek zápasu ve vodě mu zakryl.

Chvilku zápolil o rovnováhu, a vtom zpozoroval, že zápas spolu s přílivem je dohnaly opět až na dosah skal porostlých řasami. Necelé čtyři yardy od nich se rytmicky zvedala z vln přílivu skalní lavice. V tu chvíli vyrval pan Fison Ewanovi veslo, mohutně se jím jednou rozmáchl, pak je pustil, rozběhl se k přídi a skočil. Ucítil, jak mu nohy kloužou ze skály dolů, a s obrovským úsilím vyskočil na další skalní stupeň. Klopýtl přes něj, padl na kolena a opět se zvedl.

„Pozor!“ křikl na něj někdo a vtom už do něho vrazilo něco velkého a tmavého. Byl to jeden z dělníků, padl pod ním do kalužiny přílivové vody, a ještě v pádu zaslechl dušené a skrčené výkřiky, jak se v tu chvíli domníval, křik Hillův. Jen si uvědomil, jak rozmanitě ty stony znějí, podivně ostře a vysoko. Kdosi ho přeskočil, přelil ho hřeben zpěněné vody a pak voda opět ustoupila. Zvedl se ztěžka na

nohy, voda z něho crčela, ani se neohlédl a běžel, jak mu jen strach dovolil, pryč od moře. Před ním, po rovince s roztroušenými balvany, klopýtali oba dělníci - asi v dvanáctiyardovém odstupu.

Konečně se ohlédl přes rameno, a když viděl, že ho nic nepronásleduje, zastavil se a otočil. Byl ohromen. Od okamžiku, kdy se hlavonožci vynořili nad hladinu, jednal příliš rychle, než aby mohl své činy plně chápat. Teď mu připadalo, jako by se náhle probral ze zlého snu.

Neboť nad ním se klenula obloha bez mráčku, rozpálená odpoledním sluníčkem, moře se líně převalovalo pod jeho nemilosrdným žárem, voda se tříštila do smetanové pěny o nízké, dlouhé temné hřebeny skalisek. Člun plul zpříma, vlny jím něžně kolébaly asi tucet yardů od břehů. Hill i ty nestvůry, tíseň a shon onoho boje o život zmizely, jako by jich nikdy nebylo.

Panu Fisonovi se divoce roztlouklo srdce; puls mu bušil až ve špičkách prstů, dýchal těžce a zhluboka.

Něco tu nesouhlasilo, něco chybělo. Po několik vteřin nebyl s to jasně si uvědomit, co to vlastně je. Slunce, nebe, moře, skály - co z toho? A pak se rozpomenul na loďku s výletníky. Byla pryč. Zauvažoval, jestli si ji snad nevysnil. Obrátil se a viděl oba dva dělníky stát pod převislou masou vysokých narůžovělých útesů. Zaváhal, neměl by se ještě jednou pokusit zachránit toho Hilla? Vzrušení se rázem rozplynulo, zůstal bezradný a bezmocný. Obrátil se opět ke břehu a klopýtal a brodil se ke svým společníkům.

Ohlédl se ještě jednou, a teď uviděl plout po hladině dva čluny, ten vzdálenější se na vlnách neobratně zmítal, dnem vzhůru.

III

Tak se tedy představil *Haploteuthis ferox* devonshirskému pobřeží. Líčení pana Fisona spolu s vlnou obětí osudných nehod při koupání a plavbě čluny, o níž jsem se již zmínil, a vymizení ryb od cornwallského pobřeží onoho roku jasně napovídá, že smečka dravých netvorů z mořských hlubin zvolna pročesávala přílivové vody těchto břehů. Pokud vím, byla jako hlavní síla, která je sem zahnala, uváděna migrace pod tlakem hladu; já ovšem dávám přednost jiné teorii, Hemsleyově. Hemsley se domnívá, že celé hejno těchto potvor

si navyklo na chuť lidského masa při nějaké lodní katastrofě, kdy se loď ponořila do hlubin mezi ně, a pak se dalo na pouť za ním, za hranice svých obvyklých lovišť; nejprve číhali na lodě a pronásledovali je, až se tak trasou atlantských cest dostali až k našim břehům. Toto ovšem není místo, kde by bylo účelné probírat pádnost a obdivuhodnou výstavbu Hemsleyovy argumentace.

Zdá se, že hlad smečky byl nasycen oním úlovkem jedenácti lidí - pokud se dalo zjistit, bylo totiž v druhém člunu deset lidí, v každém případě už toho dne o sobě nedali netvoři v blízkosti Sidmouthu vědět. Pobřeží mezi Seatonem a Budleigh Saltertonem bylo celý večer a celou noc střeženo čtyřmi čluny záchranné pobřežní služby, jejichž posádky byly ozbrojeny harpunami a tesáky, a s pokračujícím večerem se k nim připojovaly další víceméně podobně vyzbrojené výpravy. Pan Fison se žádné z nich už nezúčastnil.

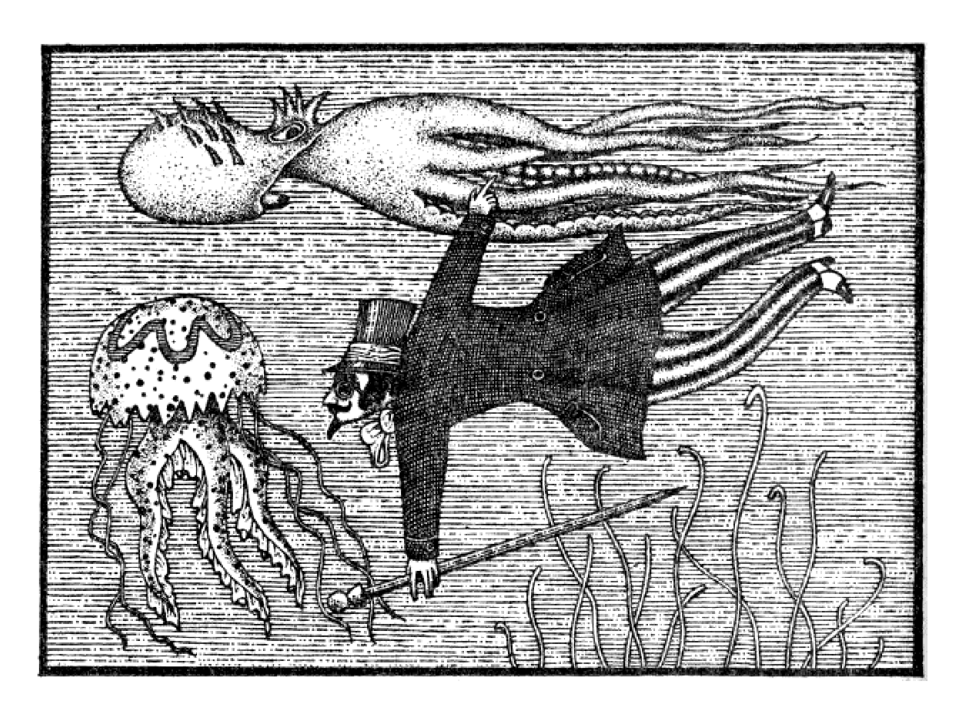
Kolem půlnoci bylo slyšet rozčilené volání z člunu asi dvě míle na jihovýchod od Sidmouthu, bylo vidět nezvyklé znamení lucernou, sem a tam a nahoru a dolů. Lodi, které byly poblíž, pluly po tomto poplachu okamžitě k člunu. Odvážná posádka, námořník, kněz a dva studenti, skutečně netvory spatřila, proplouvali právě pod jejich lodí. Tito živočichové, jak se zdá, jako většina hlubinných organismů světélkují, takže pluli v hloubce nějakých pěti sáhů - jako by byli utkáni z měsíčního světla - temnotami vod, chapadla zatažena, jakoby ve spánku, převalovali se zvolna a pomalu se v klínovitém šiku vzdalovali k jihozápadu.

Tihle lidé svůj zážitek líčili s mnoha gesty a útržkovitě, nejprve jedné lodi, jež k nim přirazila, pak druhé. Posléze se tam sešla celá malá flotila osmi nebo devíti člunů a do nočního ticha se z ní zdvihal halas jako ruch tržiště. Odhodlání pronásledovat smečku bylo nevelké, ba žádné, lidé k tak problematickému lovu neměli zbraně ani zkušenosti, takže nakonec - celkem s jistou úlevou - zamířily čluny opět ke břehu.

A teď je třeba povědět něco, co je snad na tomto nenadálém útoku nejpřekvapivější. Nemáme sebemenší ponětí, kam se smečka poděla, ačkoli před ní bylo nyní na stráži celé jihozápadní pobřeží. Snad může mít nějaký význam fakt, že třetího června vyvrhlo moře u Sharku na břeh velrybu. A sedmnáct dnů od událostí v Sidmouthu se dostal na písčiny u Calais živý exemplář *Haploteuthise ferox*. Byl zcela nepochybně živý, neboť několik svědků spatřilo, jak se jeho

ramena křečovitě stahují. Je ovšem pravděpodobné, že už umíral. Jakýsi muž jménem Pouchet sehnal pušku a zastřelil ho.

To byl poslední případ, kdy se objevil *Haploteuthis* živý. Žádný jiný už nebyl pozorován ani na francouzském pobřeží. Patnáctého června vyvrhlo moře jedno mrtvé tělo, téměř úplné, poblíž Torquay a o pár dní později loď námořní biologické stanice, lovící v blízkosti Plymouthu do vlečné sítě, vytáhla tlející exemplář s hlubokou ranou po tesáku. O příčině smrti torquayského nálezu nelze říci nic určitého. A posledního června pan Egbert Caine, malíř, který se koupal nedaleko Newlynu, začal najednou tlouci kolem sebe rukama, vykřikl a byl stažen pod hladinu. Přítel, jenž se koupal společně s ním, se ho nepokusil zachránit, pustil se okamžitě ke břehu. To je poslední fakt, který lze uvést k neobvyklému výpadu z hlubin moře. Je-li to skutečně naposledy, co o těchto hrůzných nestvůrách slyšíme, by bylo dnes předčasné říkat. Většinou se však lidé domnívají a doufají, že se tito tvorové vrátili do hloubek a že se nadobro uchýlili do končin bez slunečního svitu, z nichž se tak podivně a tajemně vynořili.

POZORUHODNÝ PŘÍPAD DAVIDSONOVÝCH OČÍ

Přechodná duševní abnormalita Sidneyho Davidsona je sice i sama o sobe mimořádná, její pozoruhodnost ovšem ještě vzrůstá, můžeme-li věřit vysvětlení, které pro ni podává Wade. Nutí nás zasnít se o nejpodivuhodnějších formách budoucích cest interkomunikace, o možnosti odskočit si na pár minut na opačnou stranu zeměkoule anebo o tom, jak i naše nejlépe utajované operace mohou být sledovány zcela netušeným pozorovatelem. Jelikož jsem se čirou náhodou stal bezprostředním svědkem Davidsonova záchvatu, je pochopitelně na mně, abych tuto záležitost svěřil papíru.

Pokud říkám, že jsem byl bezprostředním svědkem záchvatu, znamená to, že jsem se dostavil jako první na scénu. Přihodilo se to na technice v Harlow, zrovna za highgateským podloubím. Davidson byl v tu chvíli zcela sám ve větší z obou laboratoří. Já jsem právě byl v druhé, menší, kde jsou umístěny váhy, a zapisoval jsem si nějaké poznámky. Ta bouřka, co přišla, mě pochopitelné vytrhla z práce. Po

jednom zvlášť hlasitém úderu a blesku se mi zdálo, že slyším, jak se vedle v místnosti rozbilo nějaké sklo. Přestal jsem psát, obrátil jsem se a naslouchal. Po několik okamžiků nebylo slyšet nic; čerti se ženili, do plechové střechy bubnovaly kroupy. Pak se ten zvuk ozval znovu, něco se tam tříštilo - tentokrát o tom nemohlo být pochyby. Cosi těžkého bylo sraženo z police. Ihned jsem vyskočil, běžel jsem ke dveřím do velké laboratoře a otevřel jsem je.

K svému překvapení jsem v místnosti uslyšel prapodivný smích a spatřil jsem, jak Davidson nejistě stojí uprostřed místnosti s ohromeným výrazem v očích. Můj první dojem byl, že se opil. Vůbec si mě nevšiml. Napřahoval se po něčem neviditelném, asi tak yard před obličejem. Sahal rukou pomalu, skoro váhavě, a pak hmátl do prázdna. „Co to s ní je?“ povídal. Podržel si ruce až u obličeje, prsty roztažené. „*Great Scott*,“ řekl. Zběhlo se to asi před třemi nebo čtyřmi lety a Scottem se tehdy zaklínal kdekdo. Pak začal ztěžka zvedat nohy, jako by čekal, že mu je někdo přiklížil k podlaze.

„Davidsone,“ křikl jsem na něho, „co je s vámi?“ Otočil se ke mně a hledal mě očima. Díval se nade mne a za mne a vedle mne, aniž dal najevo, že mě vidí. „Vlny,“ povídal, „a ten náramný škuner. Přísahal bych, že to byl Bellowsův hlas. Haló!“ zařval náhle vší silou.

Napadlo mě, že na mě šije nějakou boudu. Ale pak jsem na zemi pod jeho nohama spatřil rozbité pozůstatky našeho nejlepšího elektrometru.

„Co je s vámi, člověče?“ řekl jsem. „Roztřískal jste elektrometr!“

„No, přece je to Bellows!“ řekl. „Aspoň přátelé mi zůstali, když už mám ruce pryč. Co je s jakým elektrometrem? Kde vlastně jste, Bellowsi?“ Potácel se ke mně. „To pitomé prostředí je jak máslo - člověk tím projede...“ Pak vrazil do lavice a zkroutil se. „Au - ne všude stejně,“ hekl a vrávoravě se zase postavil.

To mě vylekalo. „Davidsone,“ povídal jsem, „co se to, pro všechno na světě, s vámi děje?“

Rozhlížel se všemi směry. „Teď bych opravdu přísahal, že jsem slyšel Bellowse. Pročpak se mi neukážete v lidské podobě, Bellowsi?“

Napadlo mě, že snad znenadání oslepl. Obešel jsem stůl a vzal jsem ho za paži. Ještě nikdy jsem neviděl tak vylekaného člověka.

Odskočil ode mne, postavil se do střehu, tvář zkřivenou hrůzou. „Pane bože," vřískl. „Co to bylo?"

„Ale to jsem přece k čertu já, Davidsone, já, Bellows."

Trhl sebou, když jsem mu odpověděl, a díval se - jak bych to řekl? - rovnou skrze mne. Začal mluvit, ale ne ke mně, k sobě samému. „Tady, za denního světla, na prázdné pláži. Místečka tu není, kde se schovat." Divoce se rozhlédl kolem sebe. „Ne! Pryč!" Otočil se náhle a rozběhl se rovnou do velkého elektromagnetu - tak prudce, že se ošklivě potloukl -, jak jsme později zjistili, po-hmoždil si rameno a čelist. Poté ustoupil o krok zpátky a skoro plačky křičel: „Co to se mnou, proboha, je?" Stál, zbledlý děsem, celý se třásl, pravou rukou se držel za levou paži, tam, kde se uhodil o magnet.

Teď už i já jsem byl rozrušen, a docela i vylekán. „Davidsone," říkal jsem mu, „ničeho se nebojte."

Znovu se lekl mého hlasu, ale ne už tolik jako předtím. Opakoval jsem svá slova tak jasně a pevně, jak jsem to dokázal. „Jste to opravdu vy, Bellowsi?" řekl.

„Copak nevidíte, že to jsem já?"

Zasmál se. „Nevidím ani, že bych tady vůbec byl já sám. Kde to k čertu jsem?"

„Tady přece," řekl jsem. „V laboratoři."

„V laboratoři!" řekl udivené a položil si dlaň na čelo. „V laboratoři jsem přece byl - až do toho blesku, ale ať do mě hrom uhodí, jestli jsem tam teď. Co je to za loď?"

„Žádná loď tu nikde není," povídal jsem. „Mějte přece rozum, člověče."

„Že tu není nikde žádná loď," opakoval a vzápětí, jak se zdálo, zapomínal, co jsem mu tvrdil. „Takže asi," říkal pomalu, „jsme mrtví oba dva. To je ale zvláštní, já si pořád připadám, jako bych měl ještě nějaké tělo. Ještě jsem si na to asi nezvykl. Asi do nás na té lodi uhodil blesk, ne? Muselo to jít pěkně rychle, co, Bellowsi?"

„Nemluvte nesmysly. Jste náramně živý. Jste tady, v laboratoři, a motáte se sem a tam. Právě jste rozmlátil nový elektrometr. Nechtěl bych být ve vaší kůži, až se vrátí Boyce."

Pohlédl opačným směrem, někam k diagramům kryohydrátů.

„A taky jsem asi ohluchl," povídal. „Zrovna vystřelili z děla, vidím přece oblak kouře, ale neslyším nic."

Vzal jsem ho zase za ruku, tentokrát se už tolik nevylekal. „Máme zřejmě nějaká neviditelná těla,“ řekl. „Propánakrále, tamhle vesluje kolem toho mysu nějaký člun. Je to všechno jako v minulém životě -jen podnebí je tu nějaké jiné.“

Zatřásl jsem mu paží. „Davidsone,“ křikl jsem na něho, „tak se už probuďte.“

To právě vkročil do místnosti profesor Boyce. Jen promluvil, už Davidson radostně hlásil: „To je přece starý Boyce! Tak ten je taky mrtvý! No, to je komedie!“ Rychle jsem vysvětlil, že Davidson je v jakémsi somnambulním transu. Profesora Boyce to náramně zaujalo. Dělali jsme, co jsme uměli, abychom Davidsona z toho kromobyčejného stavu vyburcovali. Odpovídal na naše otázky, sám se taky ptal, ale jeho pozornost byla zcela zaujata jeho halucinací jakéhosi pobřeží a lodi. Pořád do řeči vkládal poznámky o nějakém člunu, o jeřábu, který člun spustil, o tom, jak plachty nabírají vítr. Bylo to dost divné, poslouchat takové věci v zšeřelé laboratoři.

Byl slepý a bezmocný. Museli jsme ho vést, každý za jednu ruku, až do Boyceovy soukromé místnosti, a zatímco tam s ním Boyce hovořil a žertoval s ním o té představě lodi, došel jsem já chodbou pro Wadea, aby se na něho šel podívat. Hlas našeho děkana Davidsona trochu uklidnil, ale ne docela. Vyptával se, kde má ruce a proč musí chodit až po pás v zemi. Wade nad ním chvíli uvažoval - víte přece, jak se on umí mračit - a pak ho vedl za ruku a ohmatával s ním pohovku. „Tohle je pohovka,“ říkal Wade. „Ta v pokoji pana profesora Boyce. Sáhněte si, je vycpaná žíněmi.“

Davidson ji ohmatával, pátravě po ní sahal a hned odpovídal, že ji hmatem docela přesně poznává, jenomže ji nevidí.

„A co vlastně vidíte?“ zeptal se ho Wade. Davidson odpověděl, že nevidí nic než spoustu písku a rozdrcených lastur. Wade mu dal ohmatat ještě nějaké jiné věci, pověděl mu o každé, co to je, a bedlivě ho pozoroval.

„Ta loď už je skoro pod obzorem, vidím jen můstek,“ řekl z ničeho nic Davidson.

„Nechte loď lodí,“ říkal mu Wade, „a poslouchejte mě, Davidsone. Víte, co jsou to halucinace?“

„Trochu jo,“ řekl Davidson.

„Všechno, co vidíte, je jen přelud.“

„To řekl biskup Berkeley,“ odpověděl Davidson.

„Vy mi nerozumíte," řekl mu Wade. „Jste živý a jste tady, v pokoji profesora Boyce. Ale něco se stalo s vašima očima. Prostě nevidíte; máte v pořádku hmat a sluch, ale nevidíte. Rozuměl jste mi?"

„Já si myslím, že toho vidím až příliš mnoho." Davidson si klouby prstů protíral oči. „A co dál?" zeptal se.

„To je všechno. Nedejte se tím zmást. Tady Bellows a já vás odvezeme domů drožkou."

„Počkejte chvilku," Davidson uvažoval. „Pomozte mi posadit se," řekl najednou; „a teď - nezlobte se, že vás obtěžuji - nemohl byste mi to vysvětlit ještě jednou?"

Wade to trpělivé opakoval. Davidson zavřel oči a přitiskl si dlaně na čelo. „Ano," řekl. „Je to přesně tak. Dokud mám oči zavřené, tak máte docela pravdu. Tady vedle mě na pohovce, to jste vy, Bellowsi. Jsem zase doma v Anglii. A máme tu noc."

Pak zase otevřel oči. „A tady, tady zrovna vychází slunce, tamhle jsou ráhna té lodi, moře je neklidné, lítá tu pár ptáků. Nikdy jsem neviděl nic skutečnějšího. A sedím tu na břehu až po krk v písku."

Předklonil se přikryl si tvář rukama. A pak znovu otevřel oči. „Temné moře, úsvit! A přece sedím na pohovce v pokoji u starého Boyce ... Prokristapána!"

Tak to byl začátek. A po tři týdny tenhle zrakový klam u Davidsona nepolevil. Bylo to daleko horší, než kdyby býval oslepl. Byl naprosto bezmocný, museli ho krmit jako mládě, které se právě vyklubalo ze skořápky, vodit, oblékat. Pokusil-li se pohybovat samostatně, padal přes překážky, narážel na stěny a na dveře. Asi tak za den si zvykl na to, že nás slyší, ale nevidí, ochotně připouštěl, že je doma a že má Wade pravdu ve všem, co mu říká. Moje sestra, s kterou byl zasnouben, nedala jinak a chodila ho navštěvovat, sedávala s ním každý den po dlouhé hodiny a poslouchala jeho povídání o tom pobřeží. Zdálo se, že ho nesmírně uklidňuje, když ji může držet za ruku. Vysvětloval jí, že když jsme odešli z koleje a jeli s ním domů - bydlel na venkově, v Hampsteadu -, zdálo se mu, jako bychom projížděli přímo skrze písečnou dunu - byla úplná tma, dokud jsme se z ní opět nevynořili - a pak skrze skály a stromy a jiné překážky, a když jsme ho dovedli do jeho pokoje, dostal závrať a úplně divočel strachem, že spadne, neboť cesta po schodech ho jakoby vynesla

třicet nebo čtyřicet stop do výše nad skály jeho imaginárního ostrova. Pořád naříkal, že se zřítí a že rozbije nějaká vejce. Nakonec ho museli odvést dolů, do ordinace jeho otce, a tam ho uložit na pohovku.

Popisoval ten ostrov jako celkem pustý kousek země, až na jakési rašelinisko, jen nepatrně porostlý, se spoustou holých skal. Bylo tam množství tučňáků, skály byly od jejich trusu celé bílé a už napohled nepříjemné. Moře bylo často vzedmuté, jednou přišla také bouřka, takže ležel a vykřikoval při každém z nezvučných blesků. Jednou nebo dvakrát přitáhli na písečný břeh tuleni, ale to bylo jen první dva nebo tři dny. Vyprávěl také, jak komický pocit to je, když rovnou skrze něho pajdají tučňáci, a jak leží zdánlivě docela mezi nimi, aniž je v nejmenším ruší.

Ještě na jednu zvláštní věc si vzpomínám, to když se mu silně zachtělo kouřit. Dali jsme mu dýmku do ruky - divže si s ní nevypíchl oko - a zapálili jsme mu ji. Ale on nevnímal žádnou chuť. Přišel jsem pak na to, že jsem na tom docela stejně - jestli je to úplně obecné, to nevím -, že totiž si na tabáku nedokážu pochutnat, pokud kouř také nevidím.

Ale nejpodivnější fáze jeho vidin nastala, když ho Wade dal vyvézt v pojízdné židli na čerstvý vzduch. Davidsonovi najali kolečkové křeslo a poslali s ním ven Widgeryho, jejich hluchého a trucovitého sluhu. Widgeryovy představy o zdravotních procházkách byly prazvláštní. Má sestra, která se právě vracela z psího útulku, se s nimi potkala v Camden Town; Widgery vesele poklusával ke King's Cross a Davidson, zřejmě krajně rozrušen, se ho se slepeckou nemohoucností pokoušel na něco upozornit.

Úplně se rozplakal, když ho sestra oslovila. „Prosím tě, pomoz mi z té hrozné tmy!“ říkal a hmatal po její ruce. „Musím odtud pryč, nebo umřu.“ Vůbec nedokázal vysvětlit, co se děje, ale sestra rozhodla, že musí domů, a najednou, jak vyjeli do kopce k Hampsteadu, strach jako by z něho spadl. Povídal, jak je to krásné, vidět zase hvězdy, třebaže bylo právě poledne a obloha rozpálená do běla.

„Zdálo se mi,“ vyprávěl mi později, „jako by mě něco neodolatelně snášelo dolů k vodě. Nejdřív jsem se ani moc nebál. Byla tam noc, samozřejmě - překrásná noc.“

„Samozřejmě?“ zeptal jsem se, jelikož mně se to samozřejmě nezdálo.

„Samozřejmě," řekl. „Tam je vždycky noc, když máme tady den. Nato jsem se tedy vnořil rovnou do vody, byla klidná, leskl se na ní měsíc - jako by mne zaplavovala šířící se nízká dlouhá vlna. Hladina se blyštěla jako ledový škraloup - klidně by pod ním mohla být prázdnota, to jsem nedokázal rozpoznat. Velmi zvolna - sjížděl jsem totiž do vody po mírném svahu - mi voda stoupala až k očím. Pak jsem se zcela ponořil a škraloup jako by se prolomil a nad mýma očima opět zacelil. Měsíc na obloze poskočil, zezelenal a ztmavěl a okolo mne se začaly míhat matně světélkující ryby a něco, co vypadalo, jako by to bylo z fosforeskujícího skla; a pak jsem pronikl změtí řas, které zářily olejovitým svitem. A tak jsem se nořil hloub a hloub do moře, hvězdy jedna po druhé hasly a měsíc byl čím dál tím zelenější a temnější, světélkování řas dostávalo purpurový nádech. Bylo to všechno matné a tajemné, všechno jako by se třáslo. A celou tu dobu jsem slyšel skřípat kolečka toho pojízdného křesla, slyšel jsem kroky lidí kolem sebe a kamelota někde opodál, jak prodává zvláštní vydání PallMallu.

Nořil jsem se do vody hloub a hloub. Okolo mne se rozprostřela inkoustově černá tma, ani paprsek už nepronikal shůry do té temnoty, a ty fosforeskující objekty se rozjasňovaly. Hadovité větve hlubinných řas se rozžíhaly jako plameny lihových kahanů, ale po chvíli ubylo i řas. Připlouvaly ryby, zíraly, civěly na mě, skrze mě a za mě. Nikdy předtím jsem si takové ryby nedovedl ani představit. Na bocích měly žhoucí čáry, jako by byly jejich obrysy načrtnuty světélkující tužkou. Pak se objevil ohyzdný tvor, plaval pozpátku a měl spoustu svíjejících se ramen. A potom jsem spatřil, jak se mi temnotou sune vstříc neurčitá změť světélek; jak se blížila, rozpadala se v množství ryb rvoucích se mezi sebou a míhajících se okolo něčeho, co tam volně splývalo. Pohyboval jsem se dál, rovnou k tomu, a náhle jsem spatřil uprostřed onoho hemžení, jak nade mnou trčí zbytek rozštípnuté zápory, jak se nade mnou naklání temný trup lodi, a také nějaké světélkující a zářící postavy, chvějící a otřásající se, jak se do nich ryby zakusovaly.

Pokoušel jsem se dovolat se nějak Widgeryovy pozornosti. Padla na mě hrůza. Brr, byl bych do těch polorozhlodaných - věcí - rovnou vrazil, nepřijít tak vaše sestra! Už v nich byly velké díry, Bellowsi, a ... Ale nechme toho. Bylo to příšerné."

Tři týdny setrval Davidson v tomto zvláštním stavu, viděl to, co se tehdy zdálo být zcela přeludným světem, a byl naprosto slepý ke světu kolem sebe. Pak jsem jednou, bylo to v úterý, potkal na chodbě Davidsona staršího. „Vidí si palec!“ hlásil mi starý pán, naprosto vyšinut z rovnováhy. Rval na sebe převlečník. „Už si vidí palec, Bellowsi!“ říkal se slzami v očích. „Tak přece jen bude ten chlapec nakonec v pořádku.“

Běžel jsem k Davidsonovi. Držel si před obličejem nějakou knížečku, díval se na ni a slabě se usmíval.

„To je zvláštní,“ říkal. „Tadyhle je jakoby škvíra.“ Ukázal před sebe prstem. „Jsem na skálách, jako obvykle, tučňáci se tu batolí a plácají kolem, tu a tam se tu ukazuje velryba, jenže už je příliš tma, takže ji nelze pozorovat. Ale když dáte něco semhle, tak to vidím - úplně zřetelně to vidím! Je to temné a jako zpřetrhané, ale přesto to vidím, jako by to byl duchovitý obraz. Přišel jsem na to dnes ráno, když mě oblékali. Je to jako otvor do toho pekelného světa přeludů. No, položte sem ruku, vedle mojí. Ne tam - tady. Aha! Vidím ji. Kořen vašeho palce a kousek manžety! Vypadá to jako strašidelný kousek vaší ruky a trčí ze ztemnělé oblohy. Zrovna za ní vychází teď nějaké souhvězdí, jako kříž vyhlíží.“

A od té chvíle se Davidson začal zotavovat. Jeho líčení této změny bylo podivuhodně přesvědčivé, právě tak přesvědčivé, jako bylo líčení jeho vidin. Vlivem skvrn v jeho zorném poli se ten svět přeludů začal ztrácet, vlastně průhledněl, a těmito průsvitnými mezerami začínal nejasně spatřovat skutečný svět kolem sebe. Mezery rostly co do počtu i co do rozměrů, spojovaly se a šířily, až nakonec mu zbylo jen několik málo slepých míst. Mohl opět vstát a pohybovat se, mohl sám jíst, číst, kouřit a chovat se jako normální občan. Nejprve ho toto vzájemné překrývání obou obrazů mátlo, jako střídající se obrázky v laterně magice, ale za čas začal jasně rozlišovat skutečnost od iluzí.

Nejprve pocítil nefalšovanou radost a dělal všechno pro úplné uzdravení, cvičil, bral léky. Ale jak mu ten zvláštní ostrov počal mizet, začal se o něj neobyčejně zajímat. Znovu a znovu se chtěl ponořovat do hlubin onoho moře a půlku času strávil toulkami po níže položených částech Londýna, pokoušeje se nalézt ten potopený vrak, který tam spatřil se vznášet. Jas skutečného dne ho brzy ovlivňoval do té míry, že smazával vše z jeho stínového světa, ale za noci, v

zatemněném pokoji, stále ještě viděl bíle potřísněné skály ostrova a neohrabané tučňáky batolící se sem a tam. I to však bledlo a ztrácelo se, až konečně, brzy poté, co se s mou sestrou vzali, je spatřil naposled.

A nyní přichází na řadu to nejpodivnější ze všeho. Asi dva roky po jeho vyléčení jsem byl u Davidsonů na večeři a po jídle tam přišel na návštěvu nějaký člověk, jmenoval se Atkins. Slouží jako poručík u válečného loďstva, je to příjemný hovorný muž. Se švagrem jsou ve velmi dobrých vztazích, brzy se spřátelil i se mnou. Ukázalo se, že je vlastně zasnouben s Davidsonovou sestřenicí, a vytáhl kapesní album, aby nám ukázal nejčerstvější snímek své nevěsty. „Mimochodem," řekl, „tady mám obrázek starého *Fulmaru*."

Davidson si fotografii zběžně prohlédl. Pak se mu náhle rozjasnila tvář. „Propánakrále!" řekl. „Skoro bych mohl odpřisáhnout -"

„Co?" zeptal se Atkins.

„Že už jsem tu loď viděl."

„To není dost dobře možné. Neopustila jižní moře už šest let, a předtím -"

„Ale ano," začal Davidson znovu a pak pokračoval: „Ovšem - to je loď, kterou jsem viděl v tom transu; jsem si docela jist, že je to ta loď z mého snu. Stála u ostrova, který se hemžil tučňáky, a vypálila ránu z děla."

„Pane na nebi!" řekl Atkins, když se dověděl podrobnosti o Davidsonově záchvatu. „Jak jste k čertu mohl mít zrovna takovýhle sen?"

A pak kousek po kousku jsem se dověděl, že onoho dne, kdy Davidsona přepadl ten záchvat, plul *Fulmar* skutečně kolem skalnatého ostrůvku na jih od ostrovů Protinožců. Na noc spustili člun a jeli nasbírat vejce tučňáků, zdrželi se a přihnala se bouře. Posádka musela čekat až do rána, než se mohla vrátit na loď. Atkins byl s nimi a slovo od slova potvrdil Davidsonův popis ostrova i člunu. Nemůže být ani stín pochyb, že Davidson skutečné ona místa viděl. Jakýmsi nevysvětlitelným způsobem se jeho zrak, zatímco on sám putoval sem a tam po Londýně, pohyboval odpovídající dráhou po onom vzdáleném ostrově, jak - to zůstává naprostou záhadou.

A tím podivuhodný příběh Davidsonových očí končí. Je to snad nejlépe doložený případ existence skutečného vidění na dálku. Zatím pro ně není žádné vysvětlení až na ono, které navrhl profesor

Wade. Toto vysvětlení se ovšem opírá o čtvrtý rozměr a o teorii hypotetických prostorů. Mně samotnému se výklady o existenci prostorové smyčky zdají zcela nesmyslné, ale to je možná proto, že nejsem matematik. Když jsem prohlásil, že se nedá nic změnit na faktu, že to místo je osm tisíc mil vzdáleno, odpověděl, že dva body na papíře mohou být od sebe celý yard daleko, a že je přece dokáže navzájem přiblížit prostým ohnutím papíru. Snad čtenáři jeho logiku pochopí, mně se to nepodařilo. Podle jeho představy dostala čidla Davidsonovy sítnice v okamžiku, kdy se naklonil mezi póly silného elektromagnetu, jakýsi mimořádný impuls náhlou změnou pole ovlivněnou bleskem.

Profesor se domnívá, že v důsledku toho lze zrakem existovat na jednom konci světa, zatímco naše tělo žije na konci opačném. Provedl na podporu své domněnky také nějaké pokusy, ale podařilo se mu zatím pouze oslepit pár psů. Počítám, že to je veškerý výsledek jeho bádání, ovšem neviděl jsem ho už několik týdnů. Měl jsem v poslední době tolik práce s instalací v St. Pancrasu, že jsem měl opravdu málo času vyhledat ho. Ale celá ta jeho teorie se mi zdá fantastická. Fakta kolem Davidsona musí mít docela jiné základy, já osobně mohu toliko dosvědčit do všech podrobností přesnost veškerých údajů, které jsem uvedl.

ZEMĚ SLEPCŮ

Tři sta mil - a snad ještě dál - od Chimboraza, stovku mil od sněhů na Cotopaxi, v nejdivočejších pustinách ekvádorských And je skryta tajemná horská kotlina, zcela odříznutá od světa ostatních lidí, říše slepců. Před dávnými lety to bývalo světu přístupné údolí, děsivými stržemi a zledovatělým průsmykem se dalo proniknout až na jeho poklidné lučiny; a tak se tam také člověk dostal, jedna dvě rodiny peruánských míšenců prchající před zvůlí a násilím špatného španělského vládce. Pak došlo k onomu nesmírnému výbuchu Mindobamby, kdy v Quitu trvala noc po sedmnáct dní a u Yaguachi vřela voda a mrtvé ryby pokryly hladinu až ke Guayaquilu; po všem tichomorském pobřeží se sesouvaly svahy hor, rychlé tání přivodilo náhlé záplavy a celý bok starého araukánského hřbetu se s hřměním zřítil do údolí a navždy zahradil cestu do země slepců krokům dalších objevitelů. Náhoda tomu však chtěla, že jeden z oněch prvních osadníků dlel právě na druhé straně soutěsek, když se svět tak strašlivé otřásl, a tak musil zapomenout na ženu i na dítě a na všechny

přátele i majetek, které tam nahoře míval, a začít nový život ve světě nížin.

Započal ho tedy, ale nedobře, dostal se z trestu do dolů, oslepl a zahynul tam; ale jeho vyprávění se stalo legendou, jež žije podél celých And až podnes.

Byl to příběh o tom, proč se vlastně vydal nazpět z oné horské tvrze, kam připutoval jako dítě, uvázán na hřbetě lamy vedle obrovitého rance zavazadel. To údolí, říkával, mělo vše, po čem lidské srdce touží - čerstvou vodu, pastviny, mírné podnebí, úrodné svahy hnědé prsti porostlé keři s výborným ovocem a nad nimi rozsáhlé a hluboké borové lesy, které zadržovaly všechny laviny. Vysoko nad hlavou je obklopovaly ze tří stran mohutné stěny šedozelených skal korunované ledovými čepicemi; avšak bystřiny z ledovců nestékaly k nim, nýbrž po opačném svahu hor, a jen málokdy se zřítila masa ledu dolů po svahu do údolí. V údolí nikdy nepršelo ani nesněžilo, avšak hojné prameny dávaly bohatou zelenou pastvu a zavlažováním bylo možno takto zúrodnit celé údolí. První usedlíci si vedli vskutku dobře. Stáda prospívala a množila se, a pouze jediná věc kalila jejich štěstí. Bylo to však přetěžké hoře. Navštívila je podivná nemoc, všechny děti, které se v údolí narodily - ba i některé starší děti - oslepły. Jen proto také, aby získal nějaký lék nebo kouzlo, jímž by se dal mor slepoty zapudit, vydal se onen poutník bez ohledu na strázeň a nebezpečí znovu roklinami dolů.

Za oněch časů lidé v podobných případech nepomýšleli na baktérie a na infekce, nýbrž na hříchy; on sám věřil, že příčina choroby tkví v liknavosti, pro kterou tito vystěhovalci bez kněze odkládali stavbu kostela, ač ho měli postavit hned, jakmile do údolí vkročili.

Poutník toužil po tom, aby kmen v údolí vystavěl kostelík - pěkný, levný a praktický kostelíček; k tomu chtěl opatřit nějaké ostatky a podobné mocné nástroje víry, požehnané předměty, tajuplné amulety a modlitby. Ve váčku měl roubík neraženého stříbra, o němž nechtěl nic bližšího říci; tvrdil, že v údolí žádné stříbro není, tvrdil to s houževnatostí nezkušeného lháře. Prý všichni poskytli stříbrné peníze i šperky, ulili je do jednoho kusu, jak říkal, a chtěli za ně koupit svatou záštitu proti své chorobě. Umím si představit onoho tmavookého mladého horala, osmahlého, vyzáblého, netrpělivého, jak žmoulá střechu klobouku, člověka nezvyklého mravům dole v kraji, jak vypráví svou historku nějakému bystrému pozornému kně-

zi, ještě před oním velkým zemětřesením; umím si představit, jak spěchá zpátky se svatými a neomylnými prostředky proti tomu zlému navštívení, i jeho bezmeznou hrůzu, s níž stanul před nesmírnými spoustami sesutými do někdejší soutěsky. Ale ostatek jeho bezútěšné pouti se mi ztrácí z dohledu, toliko o jeho nešťastném konci po několika letech něco vím. Kam až se chudák zatoulal z té pustiny! Bystřina, která si kdysi vymlela cestu soutěskou, vyráží nyní z ústí jeskyně ve skálách a legenda, vznikla kdysi z toho ubohoučkého, neuměle vyprávěného příběhu, legenda o říši slepců někde „tam nahoře“, obíhá mezi lidmi dodnes.

A nemoc šla v tom údolí, teď už osamoceném a zapomenutém, dál svou cestou, navštívila celý nevelký nárůdek. Staří lidé tápali krátkozrace kolem, mladším zrak slábl a děti, které se jim narodily, nespatřily světlo nikdy. Ale nežilo se tam těžko, v tom jejich údolí obklopeném sněhy, ztraceném pro celý svět, bez trní a bodláčí, bez obtížného hmyzu, bez šelem; jen plemeno mírných lam je oživovalo, těch, které sem dovedli, dotáhli a dostrkali koryty úžících se řek až po soutěsku, jíž sem nakonec vešli. Krátkozrakost postihovala vidomé natolik zvolna, že sotva ztrátu zraku pozorovali. Vodili své nevidomé potomky sem a tam, až znali výborně celé údolíčko, a když posléze u nich zrak zcela vyhasl, nárůdek žil dál. Dokázali se dokonce včas naučit, jak pečovat o oheň, který pečlivě udržovali v kamenných pecích. Zprvu to byl jen rod prostých lidí, bez vzdělání, jen nepatrně poznamenaných španělskou kulturou, avšak s jistou tradicí věkovitého peruánského umění a řemesel a ztracené moudrosti starého Peru. Generace šla za generací. Na mnohé zapomněli; mnohé vynalezli. Pověst o velkém světě, z něhož pocházeli, se stávala pouhým mýtem, ztrácela barvy i obrysy. Ve všem kromě schopnosti vidět byli jinak zdatní a silní; pak náhle shodou náhod a dědičnosti se mezi nimi objevil jedinec, který měl dar originálního myšlení, kdo dovedl řečnit, přesvědčovat, po něm pak přišel další.

I oni dva zemřeli, zanechali však výsledky svého působení, malá obec rostla počtem i věděním, řešila společenské i hospodářské problémy, které jí vznikaly. Generace šla za generací. Nastal čas, kdy se narodilo dítě celých patnáct generací vzdálené od onoho předka, který vykročil s roubíkem stříbra z údolí, aby vyhledal pomoc boží, a už se nevrátil. Tehdy se stalo, že do této obce vkročil člověk z vnějšího světa. A zde je příběh onoho muže.

Byl to horský vůdce z kraje poblíž Quita, dostal se až dolů k moři a viděl kus světa, svérázný hltoun knih, bystrý a podnikavý člověk; připojil se k anglické horolezecké výpravě, která přijela do ekvádorských hor a najala ho místo jednoho z tří švýcarských vůdců, jenž onemocněl. Lezl s nimi na několika místech, nakonec se zúčastnil pokusu o zdolání Parascotopetlu, Matterhornu And, a tam se také pro veškerý svět ztratil. O neštěstí se psalo už dobře tucetkrát. Nejlepší je snad Pointerovo zpracování. Vypráví, jak se skupina propracovala nejobtížnější, téměř kolmou cestou až k patě poslední a nejvyšší stěny, jak si vybudovali noční bivak ve sněhu na úzké římse, a se skutečnou dramatickou jiskrou líčí, jak náhle zjistili, že se jim Nuñez ztratil. Volali, ale odpověď nepřicházela; křičeli a hvízdali a po celý zbytek noci nezamhouřili oka.

Když se rozbřesklo, spatřili stopy jeho pádu. Zdálo se vyloučeno, že by byl mohl vydat byť jen jediný výkřik. Smekl se východním směrem, k opačnému a neznámému svahu hory; daleko dole narazil na strmou sněhovou návěj a proletěl jí spolu se sněhovou lavinou.

Stopa vedla rovnou na okraj úděsného srázu, pod nímž bylo ukryto vše, co přišlo potom. Daleko a hluboko dole, v mlhavé dálce, spatřili nějaké stromy rostoucí v úzkém odříznutém údolí, v ztracené říši slepců. Nikdo z nich ovšem netušil, že je to ona zapomenutá Země slepců, nelišila se nijak od jiných uzounkých pruhů vysokohorských úžlabin. Vyčerpáni tragédií se téhož odpoledne vzdali pokusu o vrcholový výstup a Pointer byl pak povolán do armády, dříve než se mohl pokusit o nový. Až podnes zdvihá Parascotopetl nepokořené temeno a Pointerův přístřešek se nevyužit rozpadá pod sněhy.

Jenže muž, který se zřítil, pád přežil.

Padal dobrých tisíc stop po svahu, v oblacích sněhu proletěl na sráz ještě příkřejší. Byl po něm smýkán, omráčený, bez smyslů, avšak bez jediné zlomeniny; až nakonec dospěl na mírnější stráň a dokutálel se a zůstal ležet v měkkých bílých spoustách, které se zřítily s ním a zachránily mu život. Přišel k sobě s matnou představou, že je nemocen a leží v peřinách; pak mu jeho horská zkušenost napověděla, co s ním je, takže se vyhrabal a po chvíli odpočinku se dostal až na vzduch a spatřil hvězdy. Chvíli si opět odpočal, vleže na břiše, a přemýšlel, kde je a co se s ním dělo. Přezkoumal, zda může pohybovat údy, zjistil, že mu chybí pár knoflíků a že má kabát přetažený přes hlavu. Nůž mu zmizel z kapsy, pryč byl i klobouk, třebaže ho

měl uvázán pod bradou. Rozpomenul se, že šel hledat kameny na stavbu své části stěny přístřešku. Jeho cepín se ztratil.

Usoudil, že se zřejmě zřítil, a vzhlédl vzhůru; v přízračném svitu měsíce, který vše ještě zvětšoval, uviděl dráhu svého obrovitého pádu. Chvíli ležel a civěl nechápavě na nesmírnou zsinalou stěnu nad sebou, která se každým okamžikem vynořovala z ustupující temnoty.

Na chvíli byl upoután její fantastickou, tajemnou krásou, a pak ho přemohl křečovitý záchvat vzlykavého smíchu.

Po dlouhé době si uvědomil, že je na dosah dolní sněhové hranice. Níž pod sebou, tam, kde teď bylo vidět v měsíčním světle schůdný svah, rozeznával temnou, jakoby potrhanou plochu louky s roztroušenými balvany. Vzchopil se a vstal, každý kloub a každá kost ho bolely, s obtížemi slezl z hromady sesutého sněhu a sestupoval dolů, až byl konečně na trávníku, a tam se spíš zřítil, než ulehl vedle balvanu, hluboce se napil z láhve, kterou měl ve vnitřní kapse kabátu, a okamžitě usnul...

Probudil ho zpěv ptáků v korunách stromů hluboko pod ním.

Posadil se a uviděl, že je na vršku zvedajícím se z úpatí obrovitého srázu, zbrázděného korytem, jímž se spolu se sněhovými masami sesul sem dolů. Naproti němu strměla proti obloze jiná skalní stěna.

Rokle mezi těmito útesy se táhla od východu k západu a byla zaplavena ranním sluncem, které na západě osvětlovalo suť zřícené hory, jež uzavírala úžlabinu na jejím dolním konci. Pod ním, jak se zdálo, spadal do hlubin příkrý sráz, avšak za kupami sněhu v korytu objevil komínovitou rozsedlinu, mokvající tajícím sněhem, jíž by se člověk ze zoufalství mohl odvážit dolů. Bylo to snadnější, než se zprvu domníval, a tak dospěl posléze k dalšímu osamělému vršku, a když pak sešplhal bez zvláštních potíží po skálách níž, dostal se až na stráň porostlou stromy. Prozkoumal cestu a pustil se pak směrem k úžlabině, neboť viděl, že se rozšiřuje o něco výše do lučinatého údolí, kde teď už zřetelně spatřoval shluk kamenných domků, tvarem dost zvláštních. Cesta se chvílemi podobala spíše šplhání po strmé zdi, a po nějaké době přestalo slunce prozařovat roklinu, ptačí zpěv umlkl, vzduch kolem něho ochladl a potemněl. Avšak o to jasněji se jevilo vzdálené údolí a chatrče v něm. Pak dospěl k údolní suti a mezi kamením zahlédl - měl dobrý postřeh - jakési kapradí, které jako

by natahovalo ven z rozsedlin dychtivé zelené ruce. Utrhl si pár výhonků, rozžvýkal je a zjistil, že mu to udělalo dobře.

Okolo poledne konečně vyšel z hrdla soutěsky na pláň a na slunce. Byl celý rozbitý a unavený; posadil se do stínu u skály, naplnil láhev vodou z pramene, vypil ji a chvíli ještě odpočíval, než se vydal na cestu k chatrčím.

Zdály se mu podivné, a vlastně celý vzhled údolí, když je prohlížel, nabýval na podivnosti. Většinu jeho povrchu zabíraly svěží zelené louky poseté spoustou krásných květů, zavlažované s mimořádnou péčí a jevící stopy pravidelných sklizní, lán po lánu. Vysoko, kolem celého údolí, vedl násyp, patrně hráz strouhy, z níž prýštily praménky vody a napájely louku. Na svazích ještě výše nad náspem spásala stáda lam řídnoucí porost. U hraničního náspu byly tu a tam vybudovány nějaké přístřešky, patrně stáje nebo krmítka pro stáda. Zavlažovací stružky se sbíhaly do hlavního kanálu dole uprostřed údolí. Tento střed byl na obou koncích údolí uzavřen zdí asi do výše prsou. Dávalo to všechno této samotě jakousi zvláštní městskou podobu, podobu, kterou ještě zvyšovala skutečnost, že údolí křižovala pravidelná síť mnoha cest dlážděných černými a bílými kameny, každá s jakousi podivnou zvýšenou obrubou. Chatrče ve vesnici nebyly jen tak halabala roztroušeny, jak to znal z jiných horských vesnic; stály v plynulé řadě po obou stranách hlavní cesty, neuvěřitelně čisté; tu a tam zely v jejich strakatých stěnách dveře, avšak ani jediné okno nenarušovalo jejich vyrovnanou frontu.

I ta jejich strakatost se vyznačovala zvláštní nepravidelností: byly nahozeny omítkou, jež byla místy šedivá, jinde nahnědlá, jinde zas břidlicová nebo temně hnědá; pohled na tuto divokou křiklavinu omítek poprvé přinesl příchozímu na jazyk slovo „slepý“. „Ten, kdo má tohle na svědomí,“ pomyslel si, „musel být slepý jako kotě.“

Sešplhal po zbytku srázu a dosáhl náspu a strouhy, jež obtékala údolí, poblíž místa, kde se z kanálu přepadem vrhal do hlubin strže tenký třepotavý paprsek vodopádu. Zahlédl teď několik mužů i žen, odpočívali na kupách požaté trávy vzadu na lukách, jako by světili poledne; blíže k vesnici polehávalo pár děcek a takřka na dosah ruky kráčeli tři muži, na šíjích jha s vědry, po cestičce směřující od náspu k chatrčím. Měli na sobě oblečení z vlny lam a kožené boty a opasky, na hlavách čepice s krytem pro uši i pro týl. Šli husím pochodem, zvolna, a zívali, jako by byli celou noc oči nezamhouřili. V jejich

vzezření bylo cosi tak blahobytného a ctihodného, že Nuñez po chvilce váhání vylezl na balvan, za nímž se až dosud skrýval, tak aby ho bylo co nejlépe vidět, a zahlaholil hlasem, jenž se rozlehl po celém údolí.

Tři muži stanuli a natáčeli hlavy, jako by se rozhlíželi kolem sebe. Obraceli se tvářemi sem a tam a Nuñez jim kynul. Nezdálo se však, že by ho přes všechno mávání byli spatřili, po chvíli se postavili tváří k horám zcela vpravo od něho a houkli - jakoby v odpověď. Nuñez na ně křikl znovu, a pak ještě jednou, nakonec však po všech bezúspěšných zamáváních se vynořilo v jeho mysli opět slovo „slepý“. „Buď jsou to hlupáci, nebo jsou docela slepí,“ řekl si.

Nedovolal se, nakonec rozzlobeně přešel potok po úzké lávce, a když k nim došel, byl si již jist, že slepí jsou. Vytanulo mu náhle, že tohle údolí je právě ta Země slepců, o níž hovořily legendy. S tímto poznáním se naráz dostavil i pocit velkého, záviděníhodného dobrodružství. Tři slepci stáli pospolu, nehleděli na něho, ale natáčeli směrem k němu uši a zjevně ho posuzovali podle nezvyklých zvuků jeho kročejů. Tiskli se k sobě jako lidé, kteří se trochu bojí, viděl, jak mají víčka zavřená a zapadlá, jako by i oči pod nimi byly zakrnělý a ztratily se. Na tvářích se zračil bezmála výraz bázně.

„Je to člověk,“ pravil jeden z nich sotva srozumitelnou španělštinou, „je to člověk - nebo je to snad duch - přichází dolů ze skal.“

Ale Nuñez pokročil vpřed se sebedůvěrou mládí, jež právě vstupuje do života. Zatanuly mu na mysli všechny dávné zkazky o Zemi slepců a hlavou mu probíhalo jak refrén staré známé pořekadlo:

„Mezi slepými je jednooký králem.
Mezi slepými je jednooký králem.“

A tak je velice zdvořile pozdravil. Hovořil s nimi a dobře užíval svého zraku.

„Odkud se tu vzal, bratře Pedro?“ zeptal se jeden z nich.

„Ze skal.“

„Přišel jsem přes hory,“ řekl Nuñez, „ze zemí, které jsou za nimi - ze zemí, kde jsou lidé, kteří vidí. Skoro až z Bogoty, kde je lidí na statisíce a kde konce města nedohlédneš.“

„Nedohlédneš?“ zamumlal Pedro. „Nedohlédneš?“

„Přišel,“ řekl druhý slepec, „rovnou ze skal.“

Jejich kabátce byly nezvykle střiženy a každý byl šit jiným druhem stehů.

Vylekali ho, když proti němu naráz všichni vykročili, každý s napřaženou paží. Ustoupil před těmi rozpjatými prsty.

„Pojď blíž," řekl třetí slepec, sleduje jeho pohyb, a obratně po něm hmátl.

Pak si Nuñeze podrželi a ohmatávali ho a nepromluvili, dokud neskončili.

„Dejte pozor!" vykřikl, když mu jejich prst zajel do oka; zjistil, že se jim tento orgán s cukajícími se víčky zdá podivný. Ohmatávali mu jeho oči znovu.

„Je to divný tvor, Correo," pravil ten, kterému říkali Pedro. „Jen si sáhni, jaké má hrubé chlupy. Docela jako srst lam."

„Je drsný jako skály, které ho zrodily," pravil Correa a zkoumal Nuñezovu neoholenou bradu měkkou, trochu zavlhlou rukou. „Snad časem zjemní." Nuñez se při tom ohmatávání trochu zmítal, ale drželi ho pevně.

„Dejte pozor!" řekl znovu.

„On mluví," řekl třetí slepec, „Tak to přece jen bude člověk."

„Brr!" řekl Pedro, kabát se mu zdál příliš hrubý.

„A jak jsi se sem na svět dostal?" zeptal se Pedro.

„Ne na svět, ale ze světa. Přes skály a přes ledovce; tamhle horem, je to až skoro na půl cestě ke slunci, ten hřeben. Z toho velkého světa, ze země, která spadá k moři, dvanáct dní cesty odtud."

Téměř nedbali, co povídá. „Otcové nám vyprávívali, že člověk může vzniknout působením přírodních sil," řekl Correa. „Z tepla a z vlhka a z tlení - z tlení."

„Zavedeme ho ke stařešinům," řekl Pedro.

„Nejdřív ale křikněte," řekl Correa, „ať nevylekáme děti. Tohle bude ale náramná událost."

Křikli tedy, Pedro vykročil a vzal Nuñeze za ruku, aby ho dovedl k chatrčím.

Nuñez se mu vytrhl. „Vždyť přece vidím na cestu."

„Vidí?" řekl Correa.

„No, vidím," obrátil se k němu Nuñez, a vtom klopýtl o Pedrovo vědro.

„Nemá ještě asi dost dokonalé smysly," pravil třetí slepec. „Klopýtá, blábolí nějaká nesmyslná slova. Veďte ho za ruku."

„Jak chcete," řekl Nuñez, vedli ho a on se hlasitě smál.

Jak se zdálo, neměli o zraku ani ponětí.

Jen až přijde čas, dovědí se o něm.

Uslyšel volat další lidi a spatřil, jak se uprostřed hlavní cesty ve vsi shromažďuje houf postav.

Přišel na to, že tohle první setkání s obyvateli Země slepců klade daleko větší nároky na jeho nervy a trpělivost, než předpokládal. Vesnice teď vypadala mnohem větší, když se k ní přiblížili, šmouhované omítky podivnější a zástup dětí, mužů a žen (některé ze žen a dívek, jak si s uspokojením povšiml, měly docela pěkné tvářičky, až ovšem na oči, zavřené a zapadlé) se kolem něho shlukl, přidržel si ho, ohmatával ho jemnýma citlivýma rukama, čichal k němu a naslouchal každému slovu, které vyřkl. Některá děvčata se však držela opodál, jako by se ho bála, a vskutku - jeho hlas ve srovnání s jejich tiššími a jemnějšími hlásky zněl drsně a hrubě. Tísnili ho. Jeho tři průvodci se mu drželi poblíž a s majetnickým přídechem znovu a znovu opakovali: „Divoch ze skal."

„Z Bogoty," říkal Nuñez. „Bogota. Za horami."

„Divoch - mluví divošsky," povídal Pedro.

„Slyšeli jste to někdy - Bogota? Ještě nenabyl úplně rozumu. Teprve začíná mluvit."

Nějaký kluk ho štípl. „Bogota!" pošklebovat se.

„No jistě! A to je nějaké město! Ne jako vaše vesnice! Přišel jsem z dalekého světa - ze světa, kde lidé mají oči a kde vidí."

„Bogota se prý jmenuje," říkali kolem něho.

„Klopýtá," řekl Correa, „dvakrát klopýtl, než jsme sem došli."

„Zaveďte ho před stařešiny."

A náhle ho zatlačili jedněmi dveřmi do místnosti, kde bylo tma jako v ranci, jen na jednom konci skomíral oheň. Zástup za ním se zavřel, skoro úplně se setmělo, a než stačil zastavit, klopýtl o nohy muže, který uvnitř seděl, a natáhl se jak široký tak dlouhý. A ještě v pádu udeřil napřaženou rukou kohosi po tváři; ucítil, jak jeho dlaň narazila na ty měkké rysy, a uslyšel podrážděný výkřik, po chvíli pak zápolil s množstvím rukou, které se ho zmocnily. Byl to boj proti přesile. Došlo mu, v jaké situaci se to octl, a ustal se zmítat.

„Upadl jsem, no," řekl. „Nebylo tu vidět, je tu tma jako v hrobě."

Nastalo odmlčení, jako by se ti všichni nevidění kolem něho pokoušeli porozumět tomu, co říká. Poté se ozval Correův hlas: ‚Je

čerstvě stvořený. Ještě při chůzi klopýtá a plete do řeči slova, která nemají žádný smysl.“

Také ostatní o něm hovořili, zaslechl toho však málo a rozuměl ještě méně.

„Smím se posadit?“ zeptal se, když utichli. „Prát se s vámi už nebudu.“

Poradili se a pak mu dovolili, aby se zvedl.

Hlas jakéhosi staršího muže ho začal vyslýchat a Nuñez shledal, že se marně pokouší vysvětlit jim, jaký je ten širý svět za horami, z něhož sem k nim vpadl, jaká je obloha, co jsou hory a zrak a jiné divy neznámé stařešinům, kteří mu tu potmě naslouchali v Zemi slepců. A že mu nevěří a že nerozumějí praničemu z toho, co jim říká, což naprosto nepředpokládal. Dokonce ani mnoha jeho slovům neporozuměli. Již čtrnáctá generace tohoto nárůdku tu setrvávala, slepí a odříznutí od světa vidoucích; všechny pojmy související se zrakem ztratily nebo změnily smysl; vzpomínky na ostatní svět zanikaly a měnily se v pohádkové příběhy; a přestali se vůbec zajímat o cokoli mimo meze skalnatých úbočí za jejich kruhovým valem. Vyrostli mezi nimi slepí géniové, začali zkoumat útržkovité zbytky víry a tradic, jež si s sebou kmen přinesl z dob, kdy ještě viděl, rozmetali to všechno jako ničemné bludy a nahradili je novými, rozumnějšími výklady. Jejich představivost zakrněla spolu s jejich očima, nahradili ji novými představami opřenými o přecitlivé uši a špičky prstů. Pozvolna si Nuñez uvědomoval, jak to vlastně je; nijak se nenaplňovalo jeho očekávání, že jeho cizí původ a jeho dar zraku vzbudí úžas a úctu; a když jeho nezdařilý pokus vysvětlit jim, co je vlastně zrak, byl prostě odsunut stranou jako zmatené vyprávění právě stvořené bytosti, jež popisuje divy svých pocitů a nedovede je spojit v celek, poddal se a trochu otřesen vyposlechl jejich kázání.

A tak mu nejstarší ze slepců vysvětlil, jak je to vlastně s životem, s filozofií i s náboženstvím, jak byl svět (myslel tím jejich údolí) nejprve jen prázdná jeskyně ve skálách a jak pak povstaly nejprve věci neživé, bez daru hmatu, poté lamy a pár jiných tvorů, kteří neměli než hrubé smysly, pak přišel člověk a nakonec andělé, které lze slyšet zpívat a třepetat se, avšak jichž se ještě nikdo nedokázal dotknout, což byla pro Nuñeze nemalá hádanka, dokud si nevzpomněl na ptactvo.

A pokračoval; vyprávěl Nuñezovi, jak byl čas rozdělen na doby studené a doby teplé, což se slepcům krylo se dny a s nocemi, jak dobře se spí v době teplé a pracuje v době studené, takže teď, nebýt jeho příchodu, celé město slepců by bylo ponořeno ve spánku. Pravil, že Nuñez byl přímo stvořen pro to, aby pochopil a sloužil moudrosti, jíž oni dosáhli, a že se jen musí - přes neuspořádanost své mysli a přesto, že se ještě nenaučil kráčet bez klopýtání - snažit ze všech sil, aby to všechno dohonil, k čemuž lidé ve dveřích povzbudivě hlučeli. Řekl posléze, že noc - neboť slepci dnům říkali noc - už značně pokročila, a posílal všechny opět spát. Optal se Nuñeze, jestli umí spát, a Nuñez mu odpověděl, že ano, že by jen před spaním rád něco pojedl.

Přinesli mu jídlo - mléko lamy v misce a hrubý slaný chléb - a pak ho odvedli na osamělé místo, aby se najedl mimo doslech a hleděl se vyspat, než je chlad horského večera opět probudí do jejich dne. Jenže Nuñez ani nezdříml.

Zůstal místo toho sedět, kde ho nechali, odpočíval a probíral v mysli znovu nečekané okolnosti svého příchodu.

Tu a tam se usmál, někdy pobaveně, někdy pohoršené.

„Nenabyl ještě úplně rozumu!“ říkal si. „Ještě má nevyvinuté smysly! Moc málo vědí, jaké urážky se dopustili na králi a pánu, kterého jim seslalo samo nebe. Ale já je přivedu k rozumu. Jen jak na to - jen jak na to.“

Přemýšlel, jak na to, ještě když slunce zapadalo.

Nuñez měl smysl pro všechno krásné a zdálo se mu, že záře, která vzplála na sněhových polích a ledovcích, jež se zdvihaly na všech stranách údolí, bylo to nejpůvabnější, co kdy spatřil. Putoval zrakem od té nedostupné krásy zpět k vesnici a k zavlažovaným políčkům, rychle se nořícím do šera, a náhle ho přemohl příval citů a děkoval bohu z hloubi srdce za to, že mu byl darován smysl zraku.

Uslyšel hlas, který na něho z vesnice volal.

„Hej, Bogoto! Pojď sem!“

Vstal a usmál se. Však jim jednou provždy ukáže, co znamená mít zrak. Hledat ho můžou, ale nenajdou ho.

„Cože nejdeš, Bogoto!“ pravil ten hlas.

Nezvučně se zasmál a kradmo sešel dvěma kroky z cestičky.

„Nešlap po louce, Bogoto, to se nesmí.“

Nuñez sám sotva zaslechl šramot, který způsobil. Překvapeně stanul.

Mluvčí k němu přibíhal po strakatě vydlážděné pěšině.

Nuñez se vrátil na cestu. „Jsem tady," řekl.

„Proč jsi nešel, hned když jsem tě volal?" řekl slepec. „To tě musíme vodit jako malé dítě? Copak neslyšíš, kde je cesta?"

Nuñez se rozesmál. „Vidím, kde je," odpověděl.

„Vidím není žádné slovo," řekl mu po chvíli slepec. „Nech těch potrhlostí, poslouchej mé kroky a pojď za mnou."

Nuñez ho roztrpčeně následoval.

„Však ještě přijde můj čas," říkal.

„I vždyť ty se poučíš," odpověděl slepec. „Na světě toho ještě je, co se musíš naučit."

„To jsi nikdy neslyšel, že mezi slepými je jednooký králem?"

„A kdo je to slepý?" zeptal se nevidomý lhostejně, jen tak přes rameno.

Minuly čtyři dny a pátý den stále ještě slepí nerozpoznali svého krále, který mezi svými poddanými trčel jako neohrabaný a daremný cizinec. Přicházel na to, že prohlásit se králem je mnohem těžší, než se zprvu domníval, takže zatímco promýšlel, jak ten převrat provést, dělal to, co po něm chtěli, učil se zvykům a obyčejům země slepců. Nejmrzutější se mu zdála práce a vůbec život v noci a byl rozhodnut, že to bude první věc, kterou změní.

Ti človíčkové vedli spořádaný, pracovitý život, se vší poctivostí a štěstím, jak se jim jen dá mezi lidmi rozumět. Dřeli, avšak nikoli do úmoru; jídla i ošacení bylo dostatek; našel se čas i na odpočinek a na svátky; měli rádi muziku a zpěv, měli rádi jeden druhého i své děti.

Vedli si ve svém urovnaném světě s obdivuhodnou sebedůvěrou a přesností. Bylo to tak - všechno bylo upraveno přesně na míru, přesně podle jejich potřeb; každá z cest rozbíhajících se do údolí měla svůj stálý úhel vůči ostatním, cesty se rozlišovaly druhem vrubů na obrubnících; všechno, co překáželo na lukách i na pěšinách, všechny nerovnosti byly už dávno urovnány a odstraněny; všechny jejich práce a návyky vznikly přirozenou cestou z jejich nezvyklých potřeb. Jejich ostatní smysly se neuvěřitelně zbystřily; zaslechli a rozpoznali i nejmenší pohyb člověka na tucet kroků daleko - slyšeli i sám tlukot jeho srdce. Intonace hlasu a lehké dotyky už jim dávno nahradily

výraz tváře, a s lopatou, motykou a vidlemi zacházeli s takovou zručností, jakou si jen zahradník může přát. Čich měli neobyčejně zjemnělý, rozlišovali jednotlivce podle pachu tak bystře jako pes, a také v péči o lamy, které žily nahoře ve skálách a k náspu si přicházely pro krmení a ukrýt se před nepohodou, si vedli spolehlivě a s lehkostí. Nuñez se ještě měl přesvědčit o hbitosti a jistotě jejich pohybů, když se nakonec pokusil prosadit se násilím.

Vzbouřil se, avšak nejdřív to zkusil s přesvědčováním.

Nejprve se jim při různých příležitostech pokoušel o zraku něco vysvětlit. „Podívejte se, lidi," říkal jim, „vy některým věcem na mně prostě nerozumíte."

Jednou nebo dvakrát ho vyslechli; seděli se svěšenou hlavou, boltce pozorně natočeny směrem k němu a on se jim poctivě snažil povědět, co to znamená vidět. Mezi jeho posluchači bývala dívka, která měla víčka méně zarudlá a propadlá než ostatní, až by se bylo téměř zdálo, že pod nimi skrývá oči, a o té se domníval, že ji bude možno něj snáz přesvědčit. Vyprávěl o krásách, které zrak poznává, o pohledu na hory, na oblohu, na východ slunce, a oni mu naslouchali s pobavenou nedůvěrou, která se vzápětí měnila v odsudek. Říkali, že nic takového jako hory není, že přece tam na konci skal, kde se pasou lamy, je opravdický konec světa; tam že začíná strop té jeskyně, které se říká všehomír, z něho že padá vláha i laviny; a když trval na svém, že svět nemá žádnou takovou střechu, jakou si oni představují, prohlásili, že to jsou zlé smyšlenky. Pokud jim popisoval oblohu a mraky a hvězdy, měli to za děsivou prázdnotu, obludnou nicotu namístě hladké střechy světa, v niž věřili - ba přímo článkem jejich víry bylo, že strop té jeskyně je nesmírně hlaďounký na dotek. Viděl, že je vyvedl z míry, a tak nechal tuhle stránku věci být a pokusil se objasnit jim spíše praktickou cenu zraku. Jednoho rána spatřil Pedra, jak přichází cestou, které se říkalo Sedmnáctá, byl však ještě z dosahu jejich sluchu a čichu, a tak jim o něm pověděl. „Za chvilinku," prorokoval, „sem dojde Pedro." Nějaký stařec poznamenal, že Pedro nemá na Sedmnácté cestě co dělat, a pak, jakoby na potvrzení jeho slov, blížící se Pedro odbočil a šel dále po Desáté, pryč směrem k vnějšímu náspu. Když Pedro nedorazil, vysmáli se Nuñezovi, a když se pak chtěl očistit a dovolával se Pedrova svědectví, ten vše popřel a choval se k němu od té chvíle nepřátelsky.

Pak je přemluvil, aby ho nechali vystoupit kus cesty po lukách nahoru směrem k náspu; s ním šel jeden dobrovolník, jemuž slíbil popsat vše, co se děje mezi chatrčemi. Popsal, kdo, kam a odkud přišel nebo odešel, avšak co tyto lidi doopravdy zajímalo, bylo to, co se děje uvnitř těch přístřeší bez oken - jen podle toho byli ochotni ho přezkoušet -, a o tom jim ovšem nedokázal říci nic, to neviděl. A po tomto nezdaru, po výsměchu, který nedokázali potlačit, se rozhodl použít násilné cesty. Myslel na to, že se zmocní rýče a znenadání jednoho nebo dva z nich srazí k zemi, a tak jim v otevřeném střetnutí ukáže, jakou výhodou je zrak. Dospěl ve svém rozhodnutí tak daleko, že se rýče skutečně chopil, a pak o sobě zjistil cosi zcela nového, že totiž udeřit chladnokrevně slepce je pro něj zhola neproveditelná věc.

Zaváhal a uvědomil si, že o tom všichni vědí, že rýč popadl. Stáli nastraženi, hlavu natočenu stranou, boltce nastaveny směrem k němu, a čekali, co udělá.

„Polož ten rýč," řekl jeden z nich a Nuñez pocítil bezmocnou hrůzu. Užuž by byl poslechl. Potom však odstrčil jednoho z nich až ke zdi chatrče a utekl podle něho pryč, ven ze vsi.

Šel napříč loukou, zanechával za sebou pruh sešlápnuté trávy a najednou se posadil u jedné z těch jejich cestiček. Pociťoval trochu onoho rozjaření, jaké se zmocňuje všech mužů na počátku boje, pak však v něm převládl zmatek. Začínal si uvědomovat, že ani bojovat nelze s plným uspokojením s takovými tvory, kteří jsou na jiné duševní úrovni než on sám. V dálce spatřil hlouček mužů s rýči a klacky, jak vycházejí z domků a postupují v rozvíjející se řadě po několika stezkách směrem k němu. Šli pomalu, hojně spolu rozmlouvali a co chvíli celý řad stanul, začenichal a zaposlouchal se.

Když to provedli poprvé, Nuñez se usmál. Ale pak už mu do smíchu nebylo.

Jeden narazil na jeho stopu na louce, sehnul se k ní a po hmatu ji sledoval.

Pět minut sledoval Nuñez, jak se rojnice rozvíjí, a pak se nejasný pocit, že by měl něco dělat, změnil v naléhavé nutkání. Vstal, udělal krok nebo dva směrem k obvodovému náspu, a opět se vrátil. Stáli proti němu v půlkruhu, tiše naslouchali.

I on stál tiše, pevně svíral rýč oběma rukama.

Má je napadnout?

Tep v uších mu bušil do rytmu slov: Mezi slepými je jednooký králem!

Má je napadnout?

Ohlédl se na zeď náspu za sebou, vysokou a nepřekonatelnou - nepřekonatelnou, neboť byla hladce omítnuta -, avšak proraženou četnými brankami, a pak na postupující rojnici těch, kdož se ho vydali hledat. Za ní z rady chatrčí přicházeli další slepci.

Má je napadnout?

„Bogoto!“ křikl jeden z nich. „Bogoto! Kde jsi?“

Stiskl rýč ještě pevněji a vykročil dolů po louce směrem k osadě, a jen se pohnul, začal se kruh svírat. „Budu je řezat, jak se mé dotknou,“ zapřísahal se, „jakože je nebe, buduje řezat. Bít je budu!“ Zavolal nahlas: „Dejte si pozor, budu si v tomhle údolí dělat, co chci. Slyšíte? Budu si dělat, co chci, a chodit, kam chci!“

Rychle se k němu stahovali, tápavě, ale přece jen hbitě. Bylo to jako hra na slepou bábu, až na to, že jen bába viděla a všichni ostatní byli slepí.

„Chyťte ho!“ vykřikl někdo. Nacházel se na tětivě nepravidelného oblouku svých pronásledovatelů. Pocítil náhle, že musí projevit rozhodnost a vůli.

„Vy tomu nerozumíte,“ zařval hlasem, který měl zaznít mohutně a velitelsky, avšak který mu selhal. „Vy jste slepí, a já, já vidím. Nechte mě na pokoji!“

„Bogoto! Hned polož rýč a nešlap po té trávě!“

Tenhle poslední příkaz, groteskní svou téměř městskou podobou, v něm zvedl nával hněvu.

„Ztřískám vás,“ křičel a zalykal se rozčilením. „Jakože je nebe nade mnou, já vás roztřískám. Nechtě mě na pokoji!“

Dal se do běhu, nevěděl však, kam utéct. Utekl pryč od nejbližšího ze slepců, neboť na něho padla hrůza z toho, že by ho měl zasáhnout rýčem. Zarazil se a kličkou pak unikl svírajícímu se řadu. Vyrazil směrem, kde ještě zbývala širší mezera, ale muži na obou jejích stranách rychle postřehli zvuk jeho kročejů a vyběhli si vstříc. Skočil vpřed, zjistil, že jim neujde, a - rýč se zasvištěním dopadl. Vnímal zásah do měkkého, do ruky, do paže, jeho protivník s bolestným výkřikem klesl k zemi a on sám byl volný.

Volný! Ale už byl opět blízko rady chatrčí a sem a tam rychle a s rozmyslem pobíhali slepci a mávali rýči a klacky.

Zaslechl za sebou kroky, právě včas, řítil se na něj dlouhán a rozpřahoval se už, míře podle jeho kroků. Ztratil nervy, mrštil rýčem po soupeři a minul ho o dobrý yard a prchl, s výkřikem se vyhýbaje dalšímu.

Propadl panice. Pobíhal divoce sem a tam, kličkoval, kde toho vůbec nebylo třeba, a ve snaze uchovat si rozhled na všechny strany klopýtl. Na chvíli se octl na zemi a oni jeho pád uslyšeli. V dálce byla v náspu branka a připadala mu jako sama nebesa; divoce vyrazil směrem k ní.

Neohlížel se ani po pronásledovatelích, dokud jí nedosáhl, překlopýtal přes můstek, vyškrábal se kousek do svahu mezi skaliska, k údivu a nelibosti mladé lamy, která odskákala z dohledu, a pak se složil na zem lapaje po dechu.

A tak skončil jeho pokus o převzetí moci.

Zůstal za náspem, obklopujícím Zemi slepců, dva dny a dvě noci, bez jídla a bez přístřeší, a přemítal o tom, co se tak neočekávaně zběhlo. Do těchto úvah si nepřestával opakovat, s přídechem stále posměšnějším, nabubřelé pořekadlo: „Mezi slepými je jednooký králem.“ Přemýšlel úporně o tom, jak ten kmen udolat a ovládnout, a svítalo mu, že prakticky žádná taková cesta neexistuje. Neměl zbraně, a teď bude ještě těžší se jich nějak zmocnit.

I do města Bogoty už dolehla civilizace a naleptala ho, takže se nedokázal vzchopit, sejít dolů a začít slepce pobíjet. Samozřejmě, jakmile by byl začal, byl by si pak mohl diktovat podmínky pod hrozbou, že jinak je vyvraždí všechny. Ovšem - dřív nebo později musí také spát! ...

Pokoušel se také najít mezi borovicemi něco k jídlu, uvelebit se pod borovým chvojím, když v noci přimrzalo, chytit do léčky nějakou lamu - to s daleko menším úspěchem -, zabít ji, snad utlouci kamenem, a tak si konečně opatřit něco k snědku. Avšak lamy o něm měly své pochyby, pozorovaly ho nedůvěřivýma hnědýma očima a plivaly, sotva se k nim přiblížil. Druhý den ho přepadl strach a záchvaty třesavky. Konečně se připlížil opět dolů k náspu kolem Země slepců a pokusil se vyjednávat. Popolézal podél strouhy a volal, dokud nepřišli k bráně dva ze slepců a nezačali s ním mluvit.

„Byl jsem bláhový,“ řekl jim. „Ale to je asi tím, že jsem čerstvě stvořený.“

Povídali, že to už zní líp.

Říkal, že už je teď moudřejší a že lituje všeho, co natropil.

Pak, aniž tomu chtěl, se rozplakal, neboť byl zesláblý a roznemohl se, ale pro ně to bylo znamení obratu k lepšímu.

Ptali se ho, jestli stále ještě „vidí“.

„Ne, nic takového,“ odpověděl. „To byla taky taková bláhovost. To je slovo, které neznamená nic - míň než nic.“

Zeptali se, cože má nad hlavou.

„Asi desetkrát deset výšek dospělého muže nad hlavou je střecha světa, kamenná, hladká, hlaďounká...“ Hystericky se rozvzlykal. „A už se mě neptejte a dejte mi něco jíst, nebo umřu.“

Očekával krutý trest, avšak slepci dovedli odpouštět. Dívali se na jeho vzpouru jako na další z důkazů jeho nedospělosti a méněcennosti; dostal jen bičem a pak mu přikázali tu nejjednodušší a nejtěžší práci, co měli; neviděl jinou cestu, jak si uhájit živobytí, a tak se podvolil a dělal, co mu nařídili.

Několik dní však byl ještě chorý a byl ošetřován s vlídností a laskavostí, která mu usnadnila jeho podrobení. Nutili ho však, aby ležel ve tmě, což mu přinášelo velkou trýzeň. Docházeli za ním slepí mudrci, kázali mu o hříšné lehkosti jeho mysli a tolik ho kárali pro jeho pochyby o kamenné poklici, jež přikrývá ten rendlík jejich vesmíru, že div nezapochyboval o svých smyslech, když ji už dávno nespatřil nad hlavou.

A tak se stal Nuñez jedním z obyvatel Země slepců, kmen přestal být jen nějakým neurčitým, obecným kmenem a rozpadl se pro něj na známé jednotlivce, zatímco svět za horami byl stále vzdálenější a vzdálenější a stále méně skutečný. Žil tu Yacob, jeho pán, laskavý člověk, pokud ho někdo nerozzlobil; žil tu Pedro, synovec Yacobův, a Medina-saroté, Yacobova dcera. V Zemi slepců nebyla příliš ceněna, neboť měla pevné rysy a postrádala onu lesklou pleť, tak příjemnou na omak, pro slepce pravý ideál ženské krásy; ale Nuñezovi se hned napoprvé zdála krásná, a teď to pro něj byla ta nejkrásnější tvář pod sluncem. Její zavřená víčka nebyla zapadlá a zarudlá, jak to bylo v údolí běžné, vyhlížela, jako by se měla každým okamžikem otevřít; a měla dlouhé řasy, které ji podle běžného tamějšího úsudku hyzdily. A měla zvučný hlas, neuspokojivý pro zjemnělý sluch údolních šohajú. A tak byla bez nápadníka.

Nastal čas, kdy se Nufiez domníval, že získá-li její přízeň, smíří se s tím, že v údolí zůstane navždy.

Sledoval ji; vyhledával příležitosti, kdy jí mohl činit drobné úsluhy, a zjistil, že si ho povšimla. Jednoho svátečního dne, když se celá vesnice shromažďovala, se za matného světla hvězd a při sladké muzice posadili vedle sebe. Nahmatal její ruku, odvážil se a stiskl ji. A ona jeho stisk jemně opětovala. Jindy, když potmě zasedli k jídlu, ucítil, že ho její ruka něžně hladí, vtom náhodou vzplál oheň do výše a on spatřil tu něžnost i na její tváři.

Snažil se promluvit s ní.

Vyhledal ji jednoho dne, když seděla pod letním měsícem a předla.

Přísvit ji proměňoval v stříbřité tajemství. Posadil se jí u nohou a pověděl jí, jak ji miluje, jak krásná pro něho je. Byl to hlas milence, zněl obdivem blížícím se až bázni, nikdy až do té chvíle se s takovým zbožňujícím vyznáním nesetkala. Nedala mu určitou odpověď, ale bylo zřejmé, jak ji jeho slova potěšila.

Poté s ní hovořil, kdykoli se k tomu jen naskytla příležitost. Údolí se pro něho stalo celým světem a svět za horami, kde lidstvo žilo za slunečního svitu, se zdál už jen pouhou pohádkou, kterou jí bude jednoho dne šeptem vyprávět. Jen obezřetně a bázlivě jí vyprávěl o zraku.

Zrak se jí zdál nejpoetičtější ze všech bájí, naslouchala líčení hvězd a hor a své vlastní sladké bělostné krásy s pocitem provinilé marnosti. Nevěřila, rozuměla sotva napůl, ale nějakým tajemným způsobem ji to tak těšilo, až se mu zdálo, že ho pochopila.

Jeho láska ztratila na bázni a získala na odvaze. Už byl rozhodnut požádat o ni Yacoba a stařešiny, ale ulekla se toho a zaváhala. Takže to nakonec byla jedna z jejích starších sester, jež první svěřila Yacobovi, že se Medina-saroté a Nuñez mají rádi. Od samého počátku byl proti Nuñezově sňatku s Medinou-saroté odpor; ne že by si byli tolik považovali jí, jako spíše proto, že jeho měli za méněcenného, za hlupáčka, za budižkničemu, který nedosáhl postačující úrovně, aby mohl být přijat jako muž. Zarytě se tomu protivily její sestry, bude to prý příhana pro ně pro všechny; i starý Yacob, třebaže se v něm zrodila svým způsobem náklonnost pro toho jeho nemotorného, poslušného nevolníka, vrtěl hlavou a tvrdil, že takovou věc nemůže dopustit. Mladíky pohoršovala představa, že bude pohaněno jejich plemeno, jeden zašel dokonce tak daleko, že Nuñeze urážel a uhodil. Nuñez ránu oplatil. Poprvé si tehdy ověřil přednosti zraku, nesporné i

v šeru, a když potyčka skončila, nenašel se už nikdo, kdo by proti němu zvedl ruku. Ale stále ještě měli tento sňatek za nemožný.

Starý Yacob měl svou nejmladší rád a trápilo ho, když se mu chodila vyplakat na rameno.

„To víš, má milá, je to jen chudák a prosťáček. Má takové ty přeludy; a nic nedokáže dělat pořádně."

„Já to všechno vím," vzlykala Medina-saroté. „Ale už je to s ním lepší než dřív. A on se pořád lepší. Je silný, tatínku, a hodný - silnější a hodnější než všichni ostatní na celém světě. Má mě rád - a já mám ráda jeho, tatínku."

Starého Yacoba nesmírně tížilo, že ji nedokáže utěšit - a co bylo horšího - oblíbil si pro ledacos i samého Nuñeze. Tak tedy šel posedět se stařešiny v poradní síni bez oken, poslouchal, co se mluví, a v pravou chvíli pak promluvil sám. „Je už to s ním lepší, než bývalo. Docela určitě jednoho krásného dne shledáme, že je zrovna tak zdravý jako každý z nás."

A pak jeden ze starších, když mnoho a mnoho přemýšlel, dostal nápad. Byl to největší lékař toho nárůdku, jejich kouzelník, hloubavý a vynalézavý, takže právě jemu svitlo, jak vlastně toho Nuñeze zbavit jeho odlišnosti. Když byl jednou Yacob na radě, vrátil se kouzelník v hovoru k Nuñezovi. „Prohmatal jsem si toho Bogotu," pravil, „a je to teď už pro mne jasnější případ. Podle mne by se skoro jistě dal vyléčit."

„Však já jsem v to vždycky doufal," řekl starý Yacob.

„Má podrážděný mozek," řekl slepý lékař.

Stařešinové souhlasně zabručeli.

„A čímpak ho má podrážděný, ptám se?"

„Ach," povzdychl si starý Yacob.

„Tímhle," odpovídal lékař sám sobě. „Těmihle zvláštními jamkami, kterým se říká oči a které máme proto, aby tvořily v obličeji pěkné měkké důlky, a ty má právě Bogota nemocné, tak nemocné, že mu působí až na mozek. Má je zduřelé, má na nich řasy, víčka se mu úplně volně pohybují, no a tak je jeho mozek ustavičně drážděn a narušován."

„Opravdu?" pravil starý Yacob. „Opravdu?"

„Myslím, že se dá docela určitě říci, že není těžké ho z toho dočista vyléčit, nepotřebuje k tomu nic než jednoduchou a lehkou operaci - odstranit to, co dráždění způsobuje."

„A bude pak zdravý?“

„Bude úplně zdravý, bude z něho úctyhodný občan.“

„Buď požehnáno nebe, že nám dalo vědu!“ pravil starý Yacob a spěchal povědět Nuñezovi o svých růžových nadějích.

Avšak Nuñez přijal tu dobrou zprávu s takovým chladem, až to Yacoba zamrzelo.

„Člověk by skoro řekl,“ povídal, „podle tónu, jakým odpovídáš, že o mou dceru zrovna moc nestojíš.“

A byla to Medina-saroté, která ho začala přemlouvat, aby k slepým chirurgům šel.

„Přece snad ty na mně nebudeš chtít,“ řekl jí, „abych se nadobro vzdal zraku?“

Zavrtěla hlavou.

„Zrak, to je můj celý svět.“

Hlava jí poklesla.

„Na světě je přece tolik krásných věcí, těch úplně nepatrných krásných věcí - kytek, lišejníků na skálách, jak je třeba měkká a lehká napohled kožešina, jak daleké je nebe a na něm načechrané mraky, západy slunce, hvězdy. A ty, ty jsi tady. Už kvůli tobě stojí za to mít oči, vidět tvou sladkou, vážnou tvář, tvé milé rty, ty tvé drahé, krásné sepnuté ruce ... Tyhlety moje oči sis získala, těma očima na tobě lpím, ty mě u tebe drží - a o ty mě chtějí ti zabedněnci připravit. Musel bych tě jenom poslouchat, jen hmatem tě poznávat, už nikdy bych tě nespatřil. Mám tedy sám vejít pod tu střechu ze skály a z kamene, pod tu příšernou klenbu, pod kterou se shrbila vaše představivost... Ne, to bys ode mne přece nemohla chtít?“

Vyvstala v něm trýznivá pochybnost. Odmlčel se, na odpověď nenaléhal.

„Chtěla bych,“ řekla, „někdy bych chtěla, abys -“ Nedopověděla.

„Abych co,“ zeptal se s úzkostí.

„Abys nemluvil takhle.“

„Jak abych nemluvil?“

„Já vím, že je to krásná věc - ta tvoje představivost. Mám ji hrozně ráda, jenže -“

Zamrazilo ho. „Jenže,“ řekl tiše.

Seděla a ani nehlesla.

„Chceš říci - ty si myslíš - že by bylo lepší, kdybych, kdybych snad taky -“

Dovedl chápat věci velice rychle. Vzbouřil se v něm hněv, vztek na chmurné cesty osudu, avšak zároveň se v něm probouzelo i porozumění pro její nemohoucnost pochopit věci - porozumění hraničící až se soucitem.

„Ty moje milá,“ řekl, a podle toho, jak zbledla, poznal, jak silně ji na duši tísní věci, které nedokázala vyslovit. Objal ji, políbil na ouško a dlouho seděli a mlčeli.

„A kdybych na to přistoupil?“ zeptal se velice tiše nakonec. Chytla ho do náručí a prudce se rozplakala.

„Ach, kdybys ty jen na to chtěl přistoupit,“ vzlykala, „kdybys ty jen chtěl!“

Celý týden před onou operací, která ho měla z otroctví a opovržení pozvednout až na úroveň slepého občana, nepoznal Nuñez, co je spánek, a po všechny vlahé, sluncem prozářené hodiny, které ostatní spokojeně prodřímali, sklesle posedával nebo bloudil bez cíle sem a tam a pokoušel se připravit svou mysl na to, jak překonat ten rozpor. Dal už odpověď, dal už souhlas, a přece si ještě nebyl jist sám sebou.

Minula i poslední pracovní noc, v nádheře vzešlo slunce nad zlatými hřebeny a pro něho nastal poslední den, kdy vidí.

Ještě strávil několik minut s Medinou-saroté, než se odebrala spát.

„Zítra,“ pravil, „zítra už neuvidím nic.“

„Srdce moje,“ řekla mu a stiskla mu ruce vší silou, jaké jen byla schopna.

„Nebude tě to moc bolet,“ říkala, „a ty tu bolest vytrpíš, vytrpíš ji pro mě ... Ty můj, jestli se to dá splatit jedním ženským srdcem a životem, splatím ti to. Ty můj nejmilejší, ty s nejněžnějším hlasem na světě, já ti to splatím.“

Zaplavila ho lítost nad sebou i nad ní.

Vzal ji do náručí, přitiskl ústa na její rty a pohlédl ještě naposledy do její sladké tváře. „Sbohem!“ zašeptal tomu drahému pohledu, „sbohem!“

A mlčky se pak odvrátil.

Slyšela, jak se jeho kroky vzdalují, a cosi v jejich rytmu ji uvrhlo do záchvatu vášnivého pláče.

Nechtěl než odejít do osamění, někam, kde se luka bělala narcisy, a zůstat tam až do chvíle, kdy nadejde hodina jeho obětování, avšak pozvedl cestou zraky a uviděl to ráno, to jitro podobné andělu ve zlaté zbroji kráčejícímu dolů po úbočích ...

Zazdálo se mu, že před touto nádherou jsou on sám i slepý svět tohoto údolí, ba i jeho láska jen pouhopouhá propast hříchu.

Neodbočil do ústraní, jak měl v úmyslu, ale šel dál vpřed, prošel zdí obvodového náspu a šel dál, nahoru do skal, oči stále upřeny na led a sníh zalité sluncem.

Spatřil jejich bezmeznou krásu a v představách doletí až ke všemu za nimi, čeho se nyní měl navěky vzdát.

Pomyslel na ohromný svět volnosti, z něhož byl vytržen, svět, který mu patřil, v duchu viděl ony odvrácené svahy, jeden obzor za druhým, s Bogotou - místem mnohotvárné úchvatné krásy, nádhery dne a zářivého tajemství noci, s paláci, vodotrysky, sochami a bělostnými budovami - rozloženou půvabně uprostřed nich. Představoval si, jak by se snad za den, snad za víc dalo projít průsmyky a jak by se pak den za dnem blížil jejím rušným ulicím a cestám. Představoval si den po dni cestu po řece, z rozsáhlé Bogoty do ještě rozlehlejšího světa, který byl za ní, městy i vesničkami, pralesem a pouští, den za dnem dolů po rychlé řece, až tam, kde se její břehy rozestupují a kam připlouvají s vlnobitím parníky, až tam, kde člověk dosáhne moře - nezměrného moře s jeho tisícovkami ostrovů, kde dohlédne na jeho lodi v mlžné dálce, na jejich neustávající pouť křížem krážem dálavami světa. Žádná hradba hor kolem, tam se dá vidět skutečná obloha, ne takový talířeček jako tady, ale klenba nesmírné modři, hlubina všech hlubin, v níž plují a krouží hvězdy ...

Jeho oči změřily obrovitou stěnu hor bedlivěji a tázavěji.

Kdyby se například člověk pustil tamtou roklí vzhůru a pak tím komínem, vyšel by vysoko nahoře u oněch zakrslých borovic; obrůstají tam stěnu kolem dokola, asi je tam římsa, stále stoupá a mizí z propasti kamsi pryč. A co pak? Tenhle výstup zdolat lze. A pak by se snad dala zlézt ta stěna, která vede až ke sněhovým polím; a i kdyby to nešlo oním komínem, je tam ještě jeden, východněji, ten by možná posloužil ještě líp jeho záměru. A potom? Potom už by byl tam nahoře, na sněhu planoucím jantarovým svitem, a půl cesty k hřebenu té úchvatné pustiny by měl už za sebou.

Ohlédl se na vesničku přes rameno, pak se obrátil a upřeně ji pozoroval.

Myslel na Medinu-saroté, byla náhle nějak vzdálená, nepatrná.

Otočil se znovu proti skalní stěně, po níž k němu dolů sestupoval den.

Pak, s nesmírnou obezřetností, začal lézt.

Když nastal západ, už nestoupal, byl daleko a vysoko. Třebaže už v životě zdolal i vyšší vrcholy, výšiny, do nichž nyní pronikl, ho ohromovaly. Šaty měl potrhané, ruce i nohy samou krev, celý potlučený byl, přesto však nyní blaženě ulehl a na tváři se mu objevil úsměv.

Z místa, kde odpočíval, vypadalo ono údolí, jako by bylo ve studni, celou míli pod ním. Šeřilo se v něm už mlhami a soumrakem, zatímco vrcholky kolem něj se proměnily v plamen a světlo a sebemenší drobnost na skálách v blízkém okolí byla prostoupena něžným půvabem - zelenavé žilky minerálů vyrážely na šedivý povrch kamene, sem tam se zatřpytily plošky krystalů a docela nablízku jeho tváře oranžověl nepatrný, droboulinký lišejník. Propast plnily hluboké, tajemné stíny, modraly se, přecházely v purpur a purpur opět v průzračnou temnotu, a nad hlavou měl nezměrnou prostoru nebes. Avšak ničeho z toho již nedbal, ležel tu zcela bez hnutí a s úsměvem, jako by ho zcela uspokojovalo už to, že unikl z údolí slepých, mezi nimiž chtěl být králem.

Západ doplál, nadešla noc, a on tam stále ještě ležel, usmířen a upokojen pod chladnými hvězdami.

VÁLKA SVĚTŮ

KNIHA PRVNÍ

MARŤANÉ PŘICHÁZEJÍ

„Leč pokud by snad byly ony světy oživeny, kdo tedy pak jsou ti, kdož, na nich přebývají? ... Kdo je skutečným pánem tvorstva - my, anebo Oni? ... A čím to, že přitom je všechno jakoby přímo stvořeno pro člověka?“

Keplerův výrok citovaný v *Anatomii melancholie* Roberta Burtona (1577-1640)

1

PŘEDVEČER VÁLKY

V oněch několika posledních letech devatenáctého století by byl asi sotvakdo přistoupil na myšlenku, že lidstvo a jeho život bedlivě a do podrobností sledují rozumné bytosti, které svou inteligencí značně předčí člověka, třebaže jsou stejně smrtelné jako on sám; neuvěřil by patrně, že lidské hemžení je předmětem podobného pozorování a zkoumání, s jakým člověk u mikroskopu studuje prchavé bytí drobnohledných živočichů, vířících a rozplozujících se v pouhé kapičce vody. S nabubřelou samolibostí se člověk důležitě pachtil za svými nicotnými cíli, v neotřesitelné víře ve svou nadvládu nad hmotou. Dost možná, že se nálevníci na sklíčku pod drobnohledem cítí zcela stejně. Nikoho ani nenapadlo, že by se snad vývojově starší planety mohly jednou pro člověka stát zdrojem možného nebezpečí, ba už sama představa, že by snad na těchto oběžnicích kdy vznikl život, byla předem zavrhována jako absurdní, či přinejmenším zcela nepravděpodobná. Je to dost zvláštní pocit vybavovat si atmosféru oněch dnů předtím. V krajním případě si pozemšťané dokázali připustit, že dejme tomu ještě tak na Marsu by snad eventuálně mohli žít nějací tvorové podobní člověku, ve srovnání s námi bezpochyby značně zaostalí, zralí pro nějakou misijní akci. Jenomže z hlubin kosmu nás tou dobou už dlouho sledovaly závistivé zraky, mysli stojící o tolik výše nad našimi, jako je náš intelekt nadřazen němé tváři, mozky s obrovskou kapacitou, beze stopy citu, chladně kalkulující a zvolna snovající plány namířené proti nám. A pak bylo z těchto iluzí lidstvo na samém prahu dvacátého století dramaticky vyburcováno.

Planeta Mars - čtenáři je patrně zbytečné to připomínat - obíhá kolem Slunce ve střední vzdálenosti sto čtyřiceti miliónů mil a ve srovnání s naší Zemí se jí dostává sotva polovina slunečního světla a tepla. Pokud má platnost nebulární hypotéza, je to svět nutně mnohem starší než náš a dlouho předtím, než Země začínala tuhnout, započal na něm již vývoj života. Skutečnost, že jeho hmotnost představuje pouhou desetinu hmotnosti Země, bezpochyby přispěla k rychlejšímu ochlazování až na teplotu, při níž již mohl život vznikat.

Na Marsu je přítomen vzduch i voda a všechno ostatní, co je nezbytné pro udržení životních pochodů.

Avšak člověk je tak nadutý a je svou povýšeností do té míry zaslepen, že nikdo nepřišel až do samého konce devatenáctého století s myšlenkou, že by se v oněch dálavách byl mohl život rozvinout nebo že by byl život mohl vůbec překročit pozemské hranice. Stejně tak nikoho nenapadlo, že na Marsu, mnohem starším než naše Země, majícím sotva čtvrtinu jejího povrchu a značné vzdálenějším od Slunce, život nejen pokročil dál od svého vzniku, ale dospěl také blíže ke svému konci.

Postupné vychladaní, které se jednoho dne stane osudovým i pro naši planetu, pokročilo již u našich sousedů do značného stupně. Fyzické poměry na Marsu jsou pro nás dosud z větší části tajemstvím, tolik však již víme, že i v rovníkových oblastech se teploty sotva přibližují hodnotám našich nejtužších zim. Ovzduší na Marsu je mnohem řidší než na Zemi, jeho oceány se postupně ztenčovaly, takže dnes již pokrývají pouhou třetinu Marsova povrchu, a jak se pomalu střídají marťanská období, tají ledové příkrovy v polárních oblastech a periodicky zavlažují mírnější podnebná pásma. Toto poslední stadium vyhasínání, pro nás dosud nepředstavitelně vzdálená budoucnost, se stalo pro obyvatele Marsu nejaktuálnějším problémem. Pod tlakem nutnosti se zbystřily jejich duševní schopnosti, znásobily jejich síly a také srdce se jim zatvrdila. A pohled do kosmu, využívající přístrojů a zařízení, o jakých se člověku ani nesnilo, jim ukázal jitřní hvězdu naděje, vzdálenou při maximálním přiblížení k Marsu pouhých třicet pět miliónů mil, naši rodnou planetu, vlahou, zelenající se vegetací, šedavou vodami, s oblačnou atmosférou napovídající její úrodnost, s průhledy mezi plachtícími mračny odhalujícími zalidněné plochy souší i rušnou plavbu v těsných mořských průlivech.

My lidé, tvorové tuto planetu obývající, se jim musíme zdát tak cizí a tak nevyvinutí, jako nám připadají opice a lemurové. Člověk si již rozumově připustil, že život se rovná neustálému boji o holou existenci, a zdá se, že k témuž přesvědčení dospěly i myslící bytosti na Marsu. Jejich svět vychládá, náš je zatím plný života, ovšem takového života, jaký oni považují za existenci nižšího řádu. Vyrazit na výboj směrem k Slunci je tedy jejich jediným východiskem, jedi-

nou spásou před zkázou, které generaci za generací kráčejí blíž a blíž.

Avšak dříve než se rozhodneme jejich jednání odsoudit, připomeňme si, jakou nelítostnou a nenapravitelnou zkázu napáchal náš vlastní rod, a to nejen na živočiších, jako například na téměř vyhubeném bizonu či zcela vyhlazeném drontovi mauricijském, ale i na vlastních zaostalých plemenech. Tasmánci, tvorové se všemi znaky lidství, byli vymazáni z existence vyhlazovací válkou vedenou evropskými přistěhovalci v průběhu pouhých padesáti let. Jsme snad takovými apoštoly milosrdenství, abychom si směli oprávněně stěžovat, že Marťané vedli válku ve stejném duchu?

Výsadek Marťané zjevně naplánovali s udivující precizností - matematické disciplíny jsou v jejich světě neskonale vyvinutější než na Zemi - a při jeho organizaci postupovali v takřka dokonalé součinnosti. Kdyby to naše přístroje dovolily, byli bychom mohli sledovat narůstající hrozbu již v průběhu celého devatenáctého století. Vědci, jako například Schiaparelli, rudou planetu sice sledovali - je mimochodem dost zvláštní, že po bezpočet staletí byl pro člověka Mars planetou války -, avšak nedokázali správně vysvětlit rozmanité proměny jejího vzhledu, které měli tak dokonale zmapovány. Po celou tu dobu marťanské přípravy zřejmé pokračovaly.

V průběhu opozice v roce 1894 byl na osvětlené straně disku pozorován velice jasný záblesk, nejprve na Lickově hvězdárně, poté potvrdil toto pozorování i Perrotin v Nice a po něm ještě další astronomové. Britská veřejnost se o něm prvně dověděla z vydání *Nature* datovaného 2. srpna. Osobně se přikláním k názoru, že jev souvisel s výstřelem obrovitého děla, zabudovaného hluboko do povrchu jejich planety, z něhož byly odpalovány projektily mířící k Zemi. I při dalších dvou opozicích byly zjištěny v místě záblesků různé úkazy, které až dosud nebylo možno nijak vysvětlit.

Je tomu právě šest let, co nás plnou silou zasáhla ona bouře. Když Mars dospěl do opozice, Lavelle na observatoři na Jávě začal rozechvívat telegrafní dráty korespondencí s kolegy astronomy, ohromující zprávou o obrovité erupci rozžhaveného plynu z povrchu Marsu. Jev nastal před půlnocí dvanáctého a spektroskop, který Lavelle na Mars neprodleně namířil, prozradil masu hořících plynů, převážně vodíku, která nesmírnou rychlostí tryskala směrem k naší Zemi. Plamenný výtrysk přestal být pozorovatelný asi patnáct minut

po dvanácté hodině. Lavelle ho přirovnával k obrovskému zášlehu vyrazivšímu prudce a znenadání z nitra planety, „jako když při výstřelu šlehnou z hlavně vznícené plyny“.

Ukázalo se, že je to přirovnání mimořádně přesné. A přece o tom noviny následujícího dne nepřinesly ani řádku, s výjimkou kratičké noticky v *Daily Telegraphu*, a svět setrval v nevědomosti o jednom z nejhorších nebezpečí, jaká kdy lidskému rodu hrozila. Byl bych se o erupci patrně také nic nedověděl, kdybych byl náhodou v Ottershawu nepotkal Ogilvyho, známého astronoma. Jeho ona zpráva neobyčejně vzrušila a pod návalem citů mě pozval, abych za ním v noci zašel a zúčastnil se pozorování rudé planety.

Přes všechno to, co se od té doby událo, si velice jasně tu probdělou noc připamatovávám: potemnělou, ztichlou observatoř, zastíněnou lampu vrhající slabounký svit na podlahu v rohu místnosti, klidné odtikávání hodinového stroje dalekohledu, úzkou štěrbinu v kopuli - protáhlý obdélníček nekonečna poprášený hvězdami. Ogilvy přecházel sem a tam, nebylo ho vidět, jen slyšet. Pohled dalekohledem ukazoval kruh hluboké modři a v něm v zorném poli jako by plula malá okrouhlá planeta. Zdála se zcela nepatrná, zářící, drobounká, klidná, lehounce pokreslená příčnými pruhy a poněkud zploštělá, cosi jí chybělo do dokonalého kroužku. Tak nepatrná, hřejivě stříbřitá vyhlížela, pouhá špendlíková hlavička světla! Vypadala, jako když se nepatrně chvěje, ale ve skutečnosti se jen zachvíval dalekohled účinkem hodinového stroje, který udržoval planetu v zorném poli.

Upřeně jsem ji pozoroval a hvězdička se zdála zvětšovat a opět zmenšovat, jako by se přibližovala a opět vzdalovala, ale to způsobovala jen únava mého oka. Dělilo nás od ní přes čtyřicet miliónů mil - víc jak čtyřicet miliónů mil prázdnoty. Jen málo lidí vnímá nesmírnou rozlehlost propastí, v nichž plují smítka kosmického prachu.

Poblíž Marsu, na to si dobře vzpomínám, byly v zorném poli ještě tři nepatrné světelné body, tři hvězdy viditelné jen dalekohledem, nekonečně vzdálené, a kolem nezměrná hlubina prázdného kosmu. Znáte dobře onu čerň oblohy za mrazivé hvězdnaté noci. V dalekohledu se zdá ještě mnohem hlubší. A z oněch nepředstavitelných dálav, zatím ještě neviditelný pro své nepatrné rozměry a obrovskou vzdálenost, nám bleskurychle a vytrvale letěl vstříc onen objekt, každou minutou se přibližoval o tisícovky mil, těleso, jež

přinášelo tolik bojů, tolik neštěstí, smrt. Díval jsem se, a ani v snách by mne bylo nic takového nenapadlo; nikdo na celé Zemi neměl tušení o neomylné střele, jež k nám směřovala.

Tu noc došlo na vzdálené planetě k dalšímu výtrysku žhavých plynů. Viděl jsem ho. Narudlý záblesk na okraji kotoučku planety, nepatrné vydutí obrysu, právě když chronometr odbíjel půlnoc, a já jsem to ohlásil Ogilvymu, který vzápětí zaujal mé místo. Noc byla teplá a dostal jsem žízeň, takže jsem se potmě a s tápáním vydal nejistými kroky ke stolku, kde stál sifon, zatímco Ogilvy vzrušeně vykřikl při pohledu na výron plynů proudících směrem k nám.

Tu noc se vydala na pouť od Marsu k Zemi druhá neviditelná střela, snad sekunda nebo dvě chyběly do čtyřiadvaceti hodin od vypuštění prvé. Pamatuji se dobře, jak jsem se tam ve tmě posadil na stolek a jak se mi před očima míhaly karmínové a smaragdové skvrny. Měl jsem jedinou touhu, rozžehnout lampu a zapálit si u ní, neměl jsem ponětí o pravém významu drobounkého zablesknutí, které jsem před chvílí spatřil, ani o tom, co mi zakrátko přinese. Ogilvy seděl u dalekohledu až do jedné, poté další pozorování vzdal, rozsvítili jsme lucernu a vydali jsme se domů k Ogilvymu. V temnotách dole pod námi ležely Ottershaw a Chertsey a v nich poklidně spaly stovky jejich obyvatel.

Ogilvy tu noc neustával v úvahách o tom, co se asi může dít na Marsu, a ironizoval naivní představy o tom, že na Marsu jsou obyvatelé, kteří nám tímto způsobem dávají o sobě vědět. Podle jeho představy mohl například dopadnout na povrch Marsu silný meteorický déšť nebo tam mohlo dojít k rozsáhlé vulkanické erupci. Zdůrazňoval mi, že je zcela nepravděpodobné, že by se organický vývoj na dvou sousedních planetách ubíral týmž směrem.

„Pravděpodobnost, že na Marsu existuje cokoli podobného člověku," řekl, „je jedna ku miliónu."

Stovky pozorovatelů zaznamenaly záblesk oné noci, i o půlnoci následujícího dne, a znovu pak další noc a v nocích následujících, celkem desetkrát, pokaždé týž výtrysk plamene. Proč záblesky po desátém už nepokračovaly dál, se nikdo na Zemi nepokoušel vysvětlit. Snad působily zplodiny při odpalech Marťanům nějaké nesnáze. Silnými dalekohledy byly ze Země patrné husté oblaky dýmu nebo prachu, jevily se jako našedlé skvrny putující čirou atmosférou planety a zakrývající její známý reliéf.

Výbuchy vzbudily konečné i pozornost deníků, začaly se objevovat různé popularizační články o sopkách na Marsu. Humoristický časopis *Punch*, jak si vzpomínám, jich obratně využil k nějaké politické karikatuře. A zatím, aniž kdo pojal sebemenší podezření, se střely, jež proti nám Marťané vypustili, blížily k Zemi, hnaly se rychlostí mnoha mil za sekundu prázdnotou kosmu, hodinu za hodinou, den za dnem, stále blíže a blíže. Zdá se mi teď takřka neuvěřitelné, jak se lidé dokázali dál věnovat všelijakým malichernostem, zatímco se nad námi rychle snášela osudová rána. Pamatuji se, jak například Markham jásal nad novou fotografií planety, kterou sehnal pro ilustrovaný časopis, jejž tehdy redigoval. Dnes si už lidé ani nevzpomínají, jak byly naše noviny v devatenáctém století dobře vybavené a jak uměly být nápadité. Pokud jde o mne, měl jsem jediný zájem: učil jsem se jezdit na bicyklu a kromě toho jsem pracoval na souboru statí o pravděpodobném směru vývoje etiky v průběhu dalšího rozvoje civilizace.

Jednoho večera (prvá ze střel už od nás nebyla vzdálena víc než deset miliónů mil) jsem se šel s mou paní projít. Nebe bylo plné hvězd a já jsem ženě ukazoval zvířetníková souhvězdí a upozorňoval jsem ji přitom na Mars, narudlý bod stoupající lenivě oblohou, na nějž bylo v tuto chvíli zaměřeno tolik teleskopů. Noc byla vlahá. Cestou domů nás míjela skupina výletníků vracejících se z Chertsey nebo snad z Isleworthu, zpívali si a hráli. Okna v horních patrech domů byla rozsvícená, jak se lidé ukládali v ložnicích ke spánku. Z nádraží sem zaléhal hluk posunovaných vagónů, třesk a dunění ztlumené dálkou téměř do jakési melodie. Žena mne upozorňovala, jaká čirá je červeň, zeleň a žluť signálních světel rozvěšených po semaforech rýsujících se proti obloze. Všechno se zdálo tak bezpečné, tak klidné.

BOODLE'S CLUB

2

PADAJÍCÍ HVĚZDA

A pak nastala noc dopadu prvé létavice. Spatřili ji v časných ranních hodinách nad Winchestrem řítit se k východu jako plamennou čáru vysoko v ovzduší. Musely ji pozorovat celé stovky lidí, a všichni ji považovali za běžný povětroň. Albin ve svém popisu uváděl, že za sebou zanechávala zelenavou stopu, která byla patrná ještě několik sekund po jejím přeletu. Denning, náš nejvýznamnější expert na meteority, stanovil výšku letu v okamžiku, kdy se jev na obloze objevil, na devadesát až sto mil. Podle jeho odhadu mohlo být místo dopadu asi sto mil východně od jeho stanoviště.

Byl jsem v tu chvíli doma a seděl jsem tou dobou ještě nad rukopisem ve své pracovně, ale třebaže z ní vedou velké verandové dveře obrácené směrem k Ottershawu a třebaže jsem neměl staženy žaluzie (míval jsem tehdy nesmírně rád pohled na noční oblohu), nezahlédl jsem nic. Přitom onen předmět, nejpodivnější ze všech těles, která kdy připutovala k Zemi z kosmického prostoru, se musel snášet k zemi prakticky přímo nade mnou přesně ve chvílích, kdy jsem si tam hověl, mohl jsem ho snadno spatřit, stačilo v tom okamžiku jen pozvednout oči. Někteří lidé, kteří přelet pozorovali, mluvili o tom, že byl slyšet jakýsi svist. Já osobně jsem nic takového nezaslechl. Svědků onoho jevu bylo mnoho, v Berkshiru, v Surrey i v Middlesexu, domnívali se zřejmě, že nejde o nic víc než o nějaký další meteorit. Jak se zdá, nikdo se také tu noc nevydal těleso a místo jeho dopadu hledat.

Zato časně zrána nebohý Ogilvy, který povětroň pozoroval a jenž byl přesvědčen, že meteorit musí ležet kdesi na pastviskách mezi Horsellem, Ottershawem a Wokingem, vstal rozhodnut, že ho najde. A také ho našel, brzy po úsvitu, nedaleko jam zbylých po těžbě písku. Projektil vyryl při dopadu obrovskou prohlubeň a vyhrnul masu písku a kamení, která zavalila vřesoviště v širokém okolí a utvořila valy viditelné už na kilometr daleko. Východně od místa dopadu vznikl na vřesovišti požár a ranním šerem stoupal k nebi lehký modravý dým.

Objekt ležel téměř celý zaryt v písku, uprostřed třísek z jedle roztříštěné za jeho dopadu. Vyčnívající část měla podobu obrovského válce, na povrchu celého jakoby spečeného, s obrysem změkčeným tlustou šupinovitou krustou narezlé barvy. Jeho průměr činil dobrých třicet yardů. Ogilvy se k tělesu vydal blíž, udiven jeho rozměrem, a ještě více jeho tvarem, jelikož většina meteoritů je víceméně zakulacená ve všech směrech. Bylo však dosud tak rozžhavené po průletu atmosférou, že mu žár nedovolil přiblížit se. Skřípavý zvuk, který se z válce tu a tam ozýval, připisoval Ogilvy nestejnoměrnému vychládání jeho povrchu; tou dobou ho ještě nenapadlo, že by válec mohl být dutý.

Zůstal stát na pokraji jámy, kterou si objekt vyhloubil, prohlížel si jeho prazvláštní podobu, zmaten zejména nezvyklým tvarem a barvou, a rodil se v něm nejasný pocit, že dopad tohoto tělesa je spojen s jakýmsi záměrem, že má svůj cíl. Časné jitro bylo neobvykle tiché, slunce vystupující nad vrcholky borovic u Weybridge už začínalo hřát. Nevzpomínal si pak, že by byl toho rána slyšel zpívat ptáky, nepohnul se sebemenší větřík a jedinými zvuky bylo občasné zaskřípění v nitru válce pokrytého okujemi. Na celém pastvisku byl sám.

A pak sebou trhl. Zpozoroval náhle, jak se kousek napečené škváry, část kornatého povlaku meteoritu, na jednom místě na okraji válce odlupuje a jak padá. A krusta odprýskávala dál a dál a v šupinách se sypala dolů na písek. Pak se náhle odlomil větší kus a dopadl na zem s třesknutím, při němž naráz ucítil srdce až v hrdle.

Snad minutu mu trvalo, než si dokázal uvědomit, co to všechno znamená, a pak - třebaže žár byl dosud k nevydržení - sešplhal do jámy a vydal se k tělesu blíž, aby si mohl objekt prohlédnout podrobněji. Ještě stále ulpíval na představě, že příčinou by mohlo být chladnutí tělesa, co ho však znepokojovalo, bylo, že se okuje odlamovaly toliko kolem základny válce.

A pak teprve postřehl, že kruhová deska na vrcholu válce se velice zvolna otáčí. Byl to pohyb tak povlovný, že si ho povšiml jen díky tmavší skvrně, kterou měl prve před očima a která se teď octla na protilehlé straně kruhu. Stále ještě nechápal, co to vlastně znamená, až náhle zaslechl tlumené zaskřípění a uviděl, jak se skvrna trhavě posunuje o několik palců dál. A naráz se mu rozbřesklo. Ten vál-

cový objekt je uměle vytvořené těleso - je dutý - a šroubový příklop tvořící jeho základnu se právě otevírá!

„Proboha!“ vydechl Ogilvy. „Tam musí být přece člověk - uvnitř jsou nějací lidé! Musí být napůl upražení! Chtějí se dostat ven!“

V mžiku, střelhbitou asociací, spojil objekt se zábleskem na Marsu.

Pomyšlení na uvězněnou bytost uvnitř bylo tak děsivé, že nedbaje žáru vydal se k válci, aby pomohl víko odšroubovat. Naštěstí ho sálající kov varoval dříve, než si mohl popálit ruce o dosud žhoucí povrch. Na okamžik se nerozhodně zastavil, poté se otočil, vyškrábal se z kráteru ven a jako šílený se rozběhl směrem k Wokingu. Muselo to být asi v šest hodin ráno. Běžel kolem nějakého vozu a pokoušel se kočímu vysvětlit, co viděl, ale byla to tak podivná historka a vypadal přitom tak potřeštěně - klobouk ztratil někde v jámě -, že vozka prostě jel svou cestou dál. Neměl víc štěstí, ani když míjel výčepního, který právě odemykal dveře hospůdky u horsellského mostu. Ten byl přesvědčen, že má před sebou nějakého uprchlého chovance z blázince, a bezvýsledně se ho pokusil lapit a zamknout do výčepu. Po této příhodě Ogilvy poněkud vystřízlivěl, a když uviděl, že pan Henderson, londýnský novinář, je už venku na zahrádce, křikl na něho přes plot a pak už mu o něco srozumitelněji začal vysvětlovat, oč jde.

„Poslyšte, pane Hendersone,“ halasil, „viděl jste včera večer ten meteor?“

„Viděl, a co má být?“ řekl mu na to Henderson.

„Leží tamhle, na Horsell Common.“

„Pane na nebi!“ řekl Henderson. „Pád meteoritu! No vida!“

„Ale to není obyčejný meteorit, pane. Je to takový válec - no, umělý válec, člověče! A něco v něm uvnitř je.“

Henderson se postavil a opřel se o rýč.

„Cože?“ vyptával se. Je totiž nahluchlý, neslyší najedno ucho.

Ogilvy mu vylíčil všechno, co viděl. Hendersonovi trvalo minutu nebo dvě, než si to všechno srovnal v hlavě. Pak rýčem praštil, popadl sako a vyběhl ven na ulici. Oba muži se spěšně vydali zpátky na pastviny a nalezli válec stále ještě ve stejné poloze. Zvuky uvnitř však už teď ustaly a mezi víkem a korpusem válce zasvítil tenký pruh lesklého kovu. Kolem kraje buď vnikal vzduch dovnitř, anebo naopak unikal zevnitř ven.

Naslouchali, zabušili na plášť objektu klackem, a když se neozvala žádná odpověď, usoudili, že ten tvor uvnitř je buď v bezvědomí, anebo že už nežije.

Ani jeden, ani druhý samozřejmě neuměli v nejmenším pomoci. Křičeli, slibovali a utěšovali a pak se pustili zpátky do městečka. Není těžké si je představit, celé od písku, uvalené a rozrušené, jak běží v ranním slunci úzkou uličkou, kde krámské a příruční právě sundávají okenice z výkladů a lidé otevírají okna ložnic a větrají. Henderson zamířil okamžitě na nádraží, aby odtamtud odtelegrafoval zprávu do Londýna. Předchozí články v tisku trochu lidem pomohly vyrovnat se s tou novinou.

Kolem osmé už byla na cestě k pastvinám skupinka kluků a mužských, kteří právě neměli nic na práci, aby si prohlédla „mrtvé Marťany“. V téhle podobě se totiž zpráva rozšířila. První, kdo mi ji sdělil, byl malý kamelot, bylo asi čtvrt na devět a já jsem si právě vyšel koupil *Daily Chronicle*. Pochopitelně jsem celý zkoprněl, ale nemeškal jsem a přes ottershawský most jsem se odebral k oněm pískovým lomům.

3

HORSELLSKÁ PASTVISKA

Zastihl jsem asi dvacetihlavý hlouček, jak obklopil obrovitý kráter, v němž válec spočíval. Vzhled onoho rozměrného objektu, zarytého do země, jsem už popsal. Tráva i písek kolem vypadaly jako ožehnuté náhlým výbuchem. Dopad objektu byl nepochybně doprovázen i plamenným zášlehem. Henderson ani Ogilvy tu nebyli. Myslím, že si uvědomili, že prozatím se zde nedá nic podnikat, a odebrali se domů k Hendersonovi na snídani.

Pár chlapců, čtyři nebo pět, sedělo na okraji jámy, klinkali nohama, a dokud jsem je nenapomenul, bavili se házením kamenů na mohutné těleso. Když jsem jim zábavu překazil, začali si mezi hloučkem ostatních diváků hrát na honěnou.

Skupinku tvořilo pár cyklistů, zahradník, který chodíval za prací po domech a kterého jsem občas zaměstnával i já, řezník Gregg se svým kloučkem, dva tři povaleči, kteří si občas přivydělávali noše-

ním golfových holí a jinak mívali ve zvyku potloukat se po nádraží. Moc se toho nenamluvilo. V Anglii měl běžný člověk tenkrát ještě jen naprosto matnou představu o astronomických otázkách. Povětšině civěli na vrchol válce - připomínal trochu kulatý stůl -, který vypadal stále tak, jak ho opustili Ogilvy s Hendersonem. Řekl bych, že kdokoli sem přiběhl s primitivní představou hromady seškvařených těl, byl zmrtvělým objektem poněkud zklamán. Za tu chvíli, co jsem tam byl, už pár zevlounů odešlo, ale přicházeli zase jiní. Sešplhal jsem do jámy a zdálo se mi, že pod nohama cítím jakýsi pohyb. Víko válce se už však zcela určitě přestalo otáčet.

Teprve když jsem byl objektu takhle těsně nablízku, začal jsem vnímat, jak cize působí. Na prvý pohled nebyl o nic víc vzrušující než převržený kočár anebo strom padlý přes cestu. Snad ani tolik ne. Ze všeho nejvíc se podobal zrezivělému plynojemu napůl zahrabanému v zemi. Postřehnout, že šedavé okuje odlupující se z válce nejsou běžným oxidem, že běložlutý kov, který zasvítil ve štěrbině mezi víkem a válcem, má zcela nezvyklé zabarvení, to chtělo určitou míru erudice v přírodních vědách. „Extraterestrický původ" byla slova, která pro většinu diváků tehdy ještě neznamenala pranic.

V té chvíli už mně samému bylo zcela jasné, že objekt k nám připutoval z planety Marsu, ale soudil jsem, že je nepravděpodobné, že by mohl v sobě ukrývat jakoukoli živou bytost. Domníval jsem se, že uvolňování víka je snad automaticky řízený pohyb. Na rozdíl od Ogilvyho jsem však byl stále ještě přesvědčen, že na Marsu lidé jsou. Hýčkal jsem představu, že válec snad ukrývá nějakou písemnou zprávu, uvažoval jsem, jaké obtíže asi budou s jejím překladem, jestli uvnitř najdeme peníze a modely věcí a tak dále. Ale na to zase byl objekt až příliš rozměrný. Uvědomoval jsem si, že ztrácím trpělivost, že už bych válec chtěl vidět otevřený.

Měl jsem těchto myšlenek stále ještě plnou hlavu, když jsem se asi v jedenáct - zdálo se, že se nic nového nebude dít - odebral domů do Maybury.

Odpoledne už to na pastviskách vypadalo podstatně jinak. Prvá vydání večerníků ohromila Londýn několikapalcovými titulky:

POSELSTVÍ Z MARSU

Neobyčejná příhoda ve Wokingu

A tak dále. Navíc ještě Ogilvyho telegram Astronomickému ústředí vzburcoval pozornost na hvězdárnách celého království.

Kolem kráteru postávalo přes půl tuctu drožek od wokingského nádražíčka, nějaká bryčka z Chobhamu a také nějaký lepší kočár. Kromě toho se tam povalovala spousta bicyklů. A navíc se sem zřejmě vydala spousta lidí z Wokingu i z Chertsey pěšky, navzdory vedru, takže se zde shromáždil dosti velký dav, dokonce i jednu nebo dvě vyšňořené dámy bylo možno v hloučcích zahlédnout.

Slunce pražilo, na celé obloze nebyl jeden jediný mráček, nezafoukal sebeslabší vánek a trochu stínu vrhalo jen pár roztroušených borovic. Požár na vřesovišti už byl uhašen, ale pláň směrem k Ottershawu byla zčernalá, kam až oko dohlédlo, a tu a tam z ní dosud kolmo do vzduchu stoupaly sloupečky kouře. Podnikavý cukrář z Chobham Road už sem poslal svého chlapce s vozíčkem jablek a zázvorových limonád.

Došel jsem na okraj jámy a uviděl jsem, že se v ní pohybuje asi půltucet mužů - Henderson, Ogilvy, pak nějaký vysoký blondýn - byl to Stent z Královské astronomické společnosti, jak jsem později zjistil - a nějací dělníci s motykami a lopatkami. Stent práce jasným, vysokým hlasem řídil. Stál na tělese válce, jenž už zatím zřejmé značně zchladl; tvář měl do karmínova zrudlou, pot z něho jen lil, jako by ho něco rozčilovalo.

Velká část válce byla teď již odkryta, třebaže spodek dosud vězel v zemi. Jakmile mě Ogilvy zahlédl v davu diváků na okraji kráteru, zavolal mě, abych slezl dolů, a pak mě poprosil, jestli bych laskavě nezašel za lordem Hiltonem, majitelem panství.

Neustále narůstající zástup lidí, řekl mi, jim začíná dosti vážně překážet v kopání, zejména se to týkalo přítomných kluků. Chtěl proto, aby se nahoře postavilo nějaké zábradlí, aby tak bylo možno udržet davy v potřebném odstupu. Ještě mi taky pověděl, že uvnitř tělesa se stále ještě ozývají tlumené zvuky nějakého pohybu, ale že se dělníkům nepodařilo víko odšroubovat, jelikož na něm není nic, za co by je bylo možno uchopit. Válec má zřejmě mimořádně mohutné stěny, a je tedy možné, že sotva slyšitelné slabé šramoty by mohly ve skutečnosti být projevem čilého ruchu uvnitř.

Byl jsem rád, že mu mohu vyhovět a stát se tak jedním z privilegovaných diváků, jimž bude dovolen vstup do zamýšleného ohrazení. Lorda Hiltona jsem doma nezastihl, ale dozvěděl jsem se, že se

má vrátit z Londýna vlakem, který přijíždí v šest hodin; bylo teprve čtvrt na šest, takže jsem ještě zašel domů na čaj a pak jsem se vydal k nádraží, abych ho chytil hned po příjezdu.

4

ODKLOPENÍ ZÁVĚRU

Když jsem se vrátil na pastvinu, slunce už zapadalo. Z Wokingu se sem blížily roztroušené hloučky lidí, tu a tam se někdo zase navracel. Zástup na okraji jámy vzrostl a černal se proti citrónově žluté večerní obloze - snad stovka osob už tu byla. Bylo slyšet vzrušenější hlasy, u samého kráteru jako by došlo k nějaké tlačenici. Hlavou mi probíhaly všelijaké představy. Když jsem docházel blíže, rozeznal jsem Stentův hlas:

„Ustupte! Zpátky!"

Proti mně vyběhl nějaký kluk.

„Hejbe se to," stačil mi říct, když mne míjel, „pořád se to odšroubovává a odšroubovává. Já se toho bojím. Já jdu domů."

Došel jsem až k zástupu diváků. Teď jsem viděl, že jich už jsou dobré dvě nebo tři stovky, tlačili se a strkali jeden do druhého, ba ani pár přítomných dam v tom nezůstávalo nijak pozadu.

„On tam spadl, spadl do jámy!" křičel kdosi.

„Jděte radši dál!" říkali jiní.

Dav se trochu zavlnil a já si proklestil cestu kupředu. Na všech okolo bylo vidět rozrušení. Z kráteru jsem slyšel nezvyklý bzukot.

„Prosím vás," oslovil mne Ogilvy, „pomozte nám ty pitomce udržet trochu dál od jámy. Vždyť přece nikdo nevíme, co v té zatracené rouře vlastně je!"

Uviděl jsem nějakého mladíka, myslím, že to byl nějaký příručí z Wokingu, jak stojí na válci a pokouší se dostat ven z jámy, kam ho strkající se lidé shodili.

Příklop válce se zvolna šroubovitě otáčel, dělo se tak zevnitř. Závit byl patrný už bezmála v šíři dvou stop. Někdo do mne vrazil a já jsem div nesletěl přesně na onu poklici. Otočil jsem se a právě v tom okamžiku víko válce zřejmě vyjelo z drážky a s řinčením dopadlo na kamení dole. Odstrčil jsem loktem toho člověka za mnou a

znovu jsem otočil hlavu směrem k objektu. Na okamžik se kruhový otvor zdál dokonale černý. Do očí mi plál západ.

Myslím, že všichni očekávali, že se před nimi z válce vynoří člověk - snad trochu nepodobný nám pozemšťanům, ale jinak se zcela lidskou tvářností. Já sám jsem to alespoň čekal. Ale před mým upřeným pohledem se v temnu válce cosi zavlnilo - něco našedlého -, vyhřezlo to na okraj cylindru, pak ještě kousek výš a nato se objevily dva světélkující terče, jakoby oči. A poté se ze svíjejícího se středu té masy vychlípil nějaký hádek, jako hůl tlustý, zatápal vzduchem směrem ke mně - a vzápětí nato druhý.

Zamrazilo mě. Těsně za mnou vřískl ženský hlas. Pootočil jsem se, s očima dosud upřenýma na válec, z něhož se sunula nová a nová chapadla, a začal jsem se drát zpátky, pryč od kraje kráteru. Na tvářích okolo mne ustupovalo překvapení děsu. Ze všech stran bylo slyšet neartikulované výkřiky. Nastal obecný ústup. Zahlédl jsem příručího, jak se marně drápe ven z jámy. Náhle jsem tam stál sám a viděl jsem, že i na druhé straně kráteru všichni prchají, Stent s nimi. Znovu jsem pohlédl na válec a ovládl mne nepotlačitelný děs. Trčel jsem na místě jako zkamenělý a nedokázal jsem odtrhnout oči.

Z válce se pomalu, jakoby s nesmírnými bolestmi, vynořoval velký zavalitý trup, rozměrem připomínal asi tak medvěda. Když se vyhoupl konečně nahoru do světla, zaleskl se jako smočená kůže. Dvě obrovské tmavé oči mne nepřestávaly upřeně pozorovat. Tvor byl oblý, dalo se říci, že má jakýsi obličej. Pod očima byla ústa, jejichž okraj sebou poškubával, kanuly z něho sliny. Tělo se křečovitě nadouvalo a zachvívalo. Tenkým chobotovitým výběžkem se teď přidržovalo okraje válce, druhým komíhalo ve vzduchu.

Těm, kdo nikdy nespatřili živoucího Marťana, bude zatěžko představit si onen zvláštní děs, jakým jejich vzhled působil na člověka. Zvláštní, zobákovitý tvar úst se zašpičatělým horním rtem, tvář bez nadočnicových oblouků a bez brady pod klínovitým spodním pyskem, nepřestávající záškuby těchto úst, medúzovité svazky chapadel, plíce lapající překotně po dechu v nezvyklém ovzduší, zřejmá nemotornost a obtížnost každého pohybu způsobená větší přitažlivou silou Země - ale především nesmírné pronikavý pohled obrovských očí - to vše se spojovalo v účin blízký nevolnosti. Slizká hnědá pokožka v sobě měla cosi houbovitého a jejich lenivé, nicméně však přes všechnu neohrabanost cílevědomé pohyby působily nevypovědi-

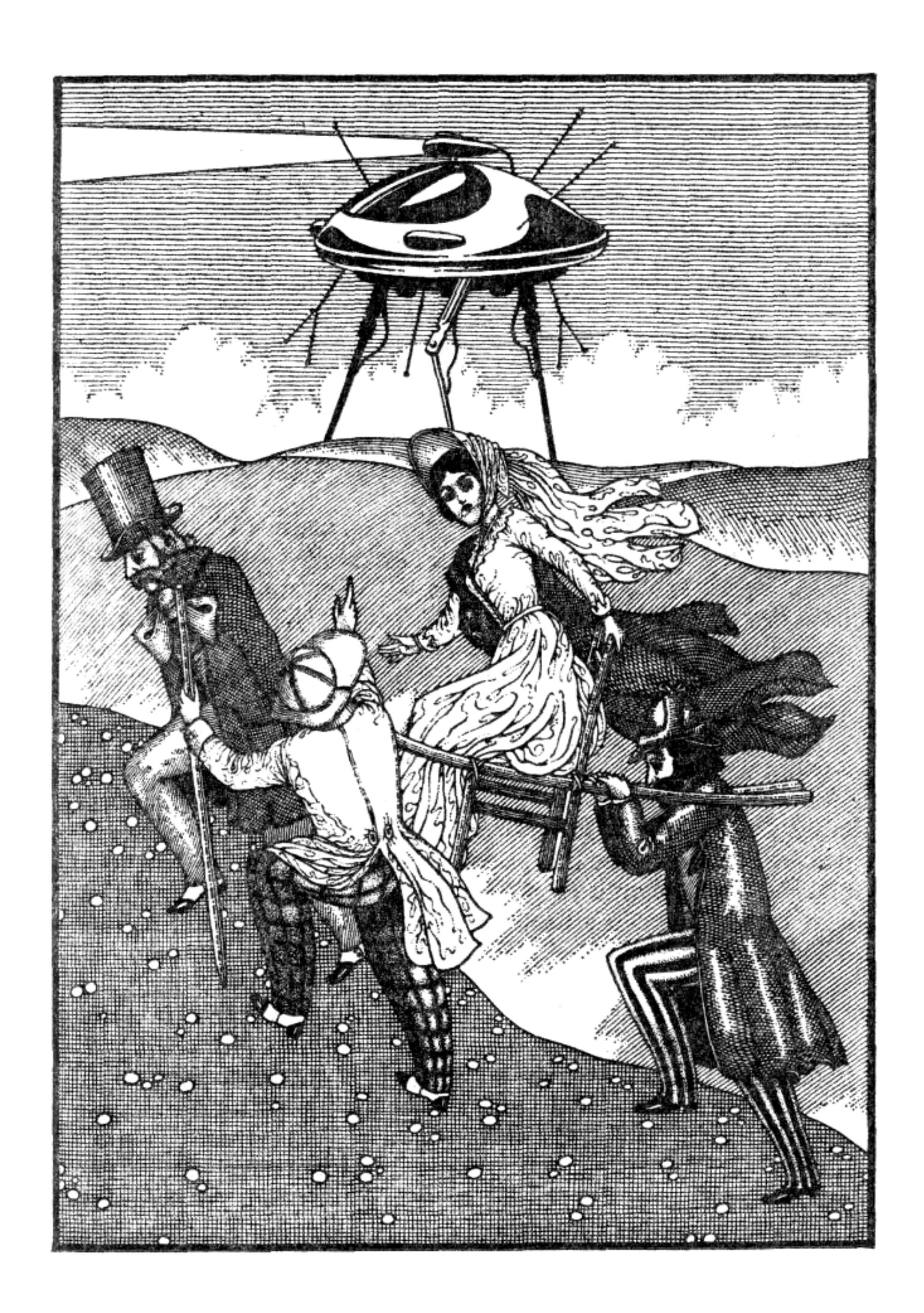
telným děsem. Už při tomto prvém setkání, při pouhém pohledu na ně se mne zmocňovaly odpor a hrůza.

Náhle netvor zmizel. Převalil se přes okraj válce a zřítil se dolů do kráteru se žuchnutím, jako by tam spadl velký balík kůží. Zaslechl jsem, že vyrazil zvláštní dušené zasténání, hned nato se pak v otvoru válce zatmělo a v šeru se objevil další z těchto tvorů.

Vtom konečně ochromení z prvního úleku pominulo. Obrátil jsem se a zběsile jsem vyrazil k nejbližšímu shluku stromů, asi stovku metrů od jámy; klopýtal jsem a potácel jsem se však, protože jsem stále od nich nedokázal odvrátit oči.

Tam, uprostřed několika mladých borovic, v trnitém podrostu, jsem se zastavil, popadal jsem dech a čekal jsem, co bude dál. Celé pastvisko kolem pískových lomů a jam bylo poseto lidmi, stáli podobně jako já napůl zkamenělí hrůzou a zírali na ony tvory, nebo spíše na navršený val hlíny kolem kráteru, v němž bytosti vězely. A pak, s novým úlekem, jsem uviděl jakousi okrouhlou tmavou skvrnu vynořující se nad okraj kráteru a hned zase mizející. Byla to hlava příručího, který se do jámy zřítil, vypadala teď jen jako nepatrný černý kroužek na pozadí žhoucího západního nebe. Vysoukal se ven ramenem a jedním kolenem, ale pak se opět smekl zpátky a posléze z něho bylo vidět už jen hlavu. Náhle zmizel a mně se zdálo, že ke mně dolehl slabý výkřik. Na okamžik jsem pocítil nutkání běžet zpátky a pomoci mu, ale strach je ve mně potlačil.

Nic už dál nebylo vidět, všechno zůstávalo skryto v hloubi jámy a za valem písku nakupeným při dopadu válce. Kdyby byl někdo náhodou přicházel od Chobhamu nebo od Wokingu, byl by se asi té podívané dosti vynadivil - spousta, snad stovka, poschovávaných lidí, rozestavených ve velkém nepravidelném kruhu, v příkopech, za křovím, za vraty a za ploty; takřka spolu nepromluvili, a když, pak jen krátkými vzrušenými výkřiky, a především všichni napjatě, upřeně pozorovali pár kopečků písku. Kára se zázvorovou limonádou se temněla podivně osamocená proti planoucí obloze, v pískovištích trčela řada opuštěných vozů, koně u nich se buď krmili z navlečených pytlů s ovsem, anebo kopyty rozhrabávali půdu.

5

ŽHAVÝ PAPRSEK

Poté, co jsem měl možnost zahlédnout Marťany vystupovat z válce, který je dopravil z jejich planety až na Zemi, byl jsem jimi do té míry fascinován, že jsem byl neschopen nějaké samostatné činnosti. Zůstal jsem stát, kde jsem byl, po kolena ve vřesu, a civěl jsem na haldy, za kterými byli ukryti. Zvědavost ve mně bojovala se strachem.

Neodvažoval jsem se vrátit ke kráteru, ale strašně jsem přitom toužil do něho alespoň nakouknout. Vydal jsem se proto velkým obloukem na obchůzku, hledal jsem místo, odkud bych měl nejlepší výhled, a nepřestával jsem pozorovat písečný val, který kryl nově příchozí návštěvníky Země. Jednu chvíli se proti červánkům mihla spleť tenkých hádků, jako chapadla chobotnice, ale hned se opět stáhla zpět, a vzápětí nato se začal vzhůru z kráteru vysouvat, díl po dílu, jakýsi tenký stožárek, který na hrotu nesl kruhový disk rotující kývavým pohybem. Co jen se tam může dít?

Většina diváků se shlukla do jedné nebo dvou menších skupinek - jednu tvořil hlouček směrem k Wokingu, druhá se seskupila u cesty k, Chobhamu. Prožívali zřejmě stejný rozpor jako já. Okolo mě jich stálo jen pár. K jedné ze skupin jsem se přiblížil - jak jsem si všiml, byl v ní i jeden můj soused, jehož jsem sice podle jména neznal, ale oslovil jsem ho. Ovšem na souvislou konverzaci nebyla ta pravá chvíle.

„Potvory hnusné!“ říkal jenom. „Pro boha živého, co tohle je za hnusné potvory.“ Opakoval to znovu a znovu.

„Nevšiml jste si v té jámě nějakého člověka?“ zeptal jsem se; neodpověděl mi. Zmlkli jsme a mlčky jsme se bok po boku chvíli dívali ke kráteru, oba jsme se, jak se aspoň domnívám, cítili ve společnosti druhého trochu lépe. Já jsem pak popošel na kopeček, kde jsem měl výhodnější výhled díky rozdílu výšky asi jednoho yardu, a když jsem se po sousedovi ohlédl, byl už pryč, na cestě k Wokingu.

Západ se zatím proměnil v soumrak a nic se nedělo. Zástupy vlevo vzadu, směrem k Wokingu, jako by narůstaly a uslyšel sem odtamtud nějaké tlumené dohadování. Hrstka lidí u chobhamské cesty se rozplynula. V kráteru nebylo ani známky nějakého pohybu.

Ať už to bylo toto anebo cokoli jiného, dodalo to lidem opět odvahy, myslím, že sebedůvěru pomohli obnovit i noví příchozí z Wokingu. V každém případě, jak nadcházel soumrak, začal na pastvisku mezi pískovišti opět pozvolný, ale ustavičný ruch, který jako by sílil tou měrou, jak klid okolo válce zůstával ničím nenarušen. Vztyčené černé postavy po dvou, po třech postupovaly kupředu, zastavovaly se a naslouchaly a pak opět šly dál a rozvíjely se přitom do tenkého nepravidelného srpku, jehož růžky se co nevidět spojí a uzavřou tak kráter kruhem. I já jsem se z místa, kde jsem stál, pustil opět k jámě.

Potom jsem uviděl drožkáře a ostatní vozky, jak už si bez obav chodí do pískoven pro své vozy, uslyšel jsem klapot kopyt a skřípot kol. Spatřil jsem mládence, jak odváží vozík s jablky. A pak, asi třicet metrů od kráteru, jsem spatřit temný shluk lidí kráčejících směrem od Horsellu, muž v jejich čele mával bílým praporem.

Tak tohle tedy byla deputace. Předcházela jí rychlá porada, a jelikož Marťané byli přes svůj odpudivý vzhled zjevně inteligentními tvory, bylo přijato rozhodnutí ukázat jim - tím, že se k nim dostavíme s náležitou vlajkou -, že i my jsme bytosti rozumné.

Plesk, plesk, třepí prapor doprava a doleva. Byli příliš daleko na to, abych mohl rozeznat jednotlivé osoby, ale později jsem se dozvěděl, že se tohoto pokusu o dorozumění spolu s dalšími zúčastnili i Ogilvy, Stent a Henderson. Tato malá skupinka na svém postupu tak říkajíc protkla obvod nyní už téměř úplné uzavřené kružnice lidí a pár nezřetelných tmavých postav ji v uctivém odstupu následovalo.

Náhle se z jámy prudce zablesklo a ve třech zřetelně odlišených výronech vyrazil z kráteru kolmo vzhůru do klidného ovzduší oblak zářícího zeleného dýmu.

Jas tohoto kouře (lépe by snad bylo říci plamene) byl tak intenzivní, že hluboká modř oblohy nad námi i nezřetelné hnědé plochy pastvin táhnoucí se k Chertsey a poseté tu a tam černými borovicemi jako by těmi záblehy dále ztmavěly, a zůstaly ještě temnější, když se zeleně planoucí dým opět rozptýlil. Současně se ozval tichý sykot.

Před kráterem stála malá klínovitá formace lidí, s bílou vlajkou na špici, jako zmrazená tím jevem, malá skupinka černých postaviček na tmavé zemi. V okamžiku, kdy vyrazil zelený dým, vystoupily ze tmy bledou zelení jejich tváře a zmizely opět, když se rozplynul.

Potom se začal sykot zvolna měnit v bzučení a posléze v nepřetržitý ohlušivý hukot. Z jámy se zvolna vysouvala jakási konstrukce s kopulkou navrchu a z ní začalo vyšlehávat cosi jako ohnivý paprsek.

Vzápětí vyrazily skutečné plameny, a to z neuspořádané skupiny mužů před kráterem, oslnivá záře přeskakovala z jednoho na druhého. Vyhlíželo to, jako by se o ně tříštil jakýsi neviditelný trysk hořlaviny a vzápětí vybuchoval v bělostný žár, jako by každý z nich byl naráz proměněn v ohnivý sloup.

Ve svitu jejich zkázy jsem uviděl, jak vrávorají, jak se hroutí k zemi a jak se jejich následovníci dávají na útěk.

Nechápavě jsem zíral, stále ještě jsem si nebyl s to připustit, že v onom vzdáleném hloučku z jednoho muže na druhého skutečně přeskakuje sama smrt. Všechno mi to jen připadalo zvláštní, neskutečné. Další téměř nehlučný, oslepující zášleh světla, a další člověk padal a zůstal nehnutě ležet, a jak je ten neviditelný žhavý paprsek přelétal, zaplápolaly v ose jeho dopadu v jednom ohni borovice a suché trní jediným výbuchem vzplálo v masu plamenů. A ještě dále jsem oním směrem viděl nové zášlehy, jak chytaly stromy a živé ploty a jak hořely zasažené dřevěné stavby.

Žhoucí smrt kroužila hbitě a bez ustání jako neviditelný a neúprosný plamenný meč. Podle vzplanuvších keřů, jichž se dotkl, jsem rozpoznal, jak směřuje ke mně, ale ohromením jsem nebyl s to se pohnout. Zaslechl jsem praskot ohně v pískových lomech a náhlé zaržání koně, které vzápětí umlklo. Poté se zdálo, jako by vřesem ležícím mezi mnou a Marťany kdosi táhl neviditelný žhavý prst, a podél celé této křivky se temné vřesoviště za pískovišti s praskotem zahalilo dýmem. Bylo slyšet, jak se kus dál vlevo, kde cesta od wokingského nádraží končí a ústí na vřesoviště, cosi s rachotem hroutí. Nato utichlo dunění i sykot, temný vrchlík se zvolna opět zanořil do kráteru a zmizel.

Všechno se odehrálo s takovou rychlostí, že jsem stále ještě stál bez hnutí, oněmělý a oslepený předchozími oslňujícími záblesky. Kdyby ta smrt byla dokončila svůj kruh, byla by i mne zastihla nepřipraveného a byla by mne zahubila. Jenomže paprsek mne minul a ušetřil, zůstavil noc kolem mne v náhlé hluboké tmě, cizotu samu.

Zvlněné pastviny se teď zdály do černa tmavé, až na cesty, které se šedaly pod hlubokou modří oblohy časné noci. Ležely v šeru, náhle na nich nebylo člověka. Nad hlavou se sunuly hvězdy a na zá-

padě dosud nebe plálo jasnou a téměř zelenavou září. Na jeho pozadí se ostře rýsovaly koruny borovic a střechy domů v Horsellu. Marťané i jejich zařízení byli zcela skryti, až na onen tenký stožárek, na němž kývavě kroužilo jejich neúnavné zrcadlo. Jen pruhy křovisek a jednotlivé stromy tu a tam dosud doutnaly a z hořících domů u wokingského nádraží vyrážely sloupy plamenů do klidného večerního vzduchu.

Nic se tu vlastně nezměnilo, jen tohle, a pak ovšem přibylo to strašlivé ohromení. Hlouček černých postaviček s bílou vlajkou byl naráz vymazán z existence, a přesto takřka nic, jak se mi alespoň zdálo, neporušilo klid toho večera.

A pak jsem začal vnímat, že jsem na té ztemnělé pláni sám, bezmocný, bez ochrany, opuštěný. A jako by se na mne cosi z neznáma náhle sesulo, dostavil se strach.

Přemohl jsem se, otočil se a klopýtavým během jsem se pustil napříč vřesem.

Bázeň, kterou jsem pocítil, v sobě neměla nic racionálního, byla to spíše panická hrůza, nejen z Marťanů, ale i z šera a ticha okolo mne. Byla tak silná, že jsem pozbyl vší odvahy a rozvzlykal jsem se na útěku jako dítě. Od chvíle, kdy jsem se obrátil, jsem se už neodvážil ohlédnout.

Rozpomínám se, že jsem zakoušel prazvláštní úzkost, že si se mnou cosi jen pohrává, že co nejdřív, až už budu na samém prahu bezpečí, se na mne tato tajuplná smrt - rychlá jako samo světlo - z onoho kráteru se skrytým válcem vrhne, dostihne mne a zahubí.

6

CHOBHAMSKÁ SILNICE V DOSTŘELU TEPELNÉHO DĚLA

Zůstává stále ještě záhadou, jak vlastně Marťané dokážou usmrcovat lidi tak neslyšně a s takovou rychlostí. Řada odborníků je přesvědčena, že jsou nějakým způsobem schopni vyvinout mimořádně vysokou teplotu v tepelně prakticky nevodivé komoře. Tento žár pak vysílají v podobě soustředěného paprsku proti libovolně zvolenému cíli prostřednictvím parabolického zrcadla z neznámé slitiny -

podobně jako vyzařují parabolická zrcadla na majácích paprsky světelné. Avšak podrobnosti se nikomu nepodařilo s naprostou jistotou vyložit a dokázat. Ať již je technická podstata jakákoli, jisté zůstává, že základem všeho je soustředění žáru do úzkého paprsku. Žáru a neviditelného světla namísto světla viditelného. Pod jeho dotekem okamžitě vzplanou všechny hořlavé předměty, olovo teče jako voda; pod paprskem měkne železo, sklo praská a tříští se, a jakmile dopadne žhoucí paprsek na vodu, mění ji explozí v páru.

Oné noci zůstala pod hvězdnatou oblohou ležet v okolí jámy dobrá čtyřicítka lidí, zuhelnatělých a zohavených k nepoznání, a po celou noc stálo opuštěné vřesoviště od Horsellu až po Maybury v jednom plameni.

Zvěst o masakru pravděpodobně dorazila do Chobhamu, do Wokingu i do Ottershawu přibližně ve stejnou dobu. Ve Wokingu se právě zavíraly obchody, když k tragédii došlo, a množství lidí, obchodníčci, příručí a podobně, podníceno vyslechnutými historkami, se procházkou vydalo přes horsellský most a dál po cestě, která se táhne mezi živými ploty a vede posléze až na pastviny. Dokážete si asi snadno představit všechnu mládež, vymydlenou po celodenní práci a využívající této senzace, tak jako by byli použili jakékoli jiné překvapivé zprávy za záminku ke společné vycházce a k troše toho flirtování. Umíte si asi snadno vybavit šum zábavy na šeřící se silničce ...

Zatím ovšem jen pár lidí ve Wokingu vědělo, že se válec otevřel, třebaže nebohý Henderson před smrtí ještě stačil vyslat posla na bicyklu na poštu se spěšným telegramem pro jeho večerník.

A jak se tahle společnost po dvou, po třech loudala k pláni, nacházeli tam už vzrušeně diskutující hloučky, lidé upřeně pozorovali rotující zrcadlo nad pískovnami a nově příchozí byli bezpochyby záhy nakaženi všeobecným rozčilením.

Kolem půl deváté, kdy došlo k záhubě deputace, mohl mít zástup v těchto místech už kolem tří set lidí i více, nepočítaje ty, kdo sešli z cesty, aby se dostali k Marťanům blíže. Byli tam i tři policisté, jeden z nich na koni, kteří se činili, seč mohli, aby podle Stentových pokynů udrželi diváky v odstupu od kráteru a zabránili jim, aby se nepřibližovali k válci samotnému. Z davu se ozývaly i protesty, bylo to pár nerozumů a křiklounů, pro které je dav vždycky především příležitostí k neplechám a rámusu.

Stent a Ogilvy předvídali jistou možnost nějakého konfliktu a ihned, jakmile se Marťané objevili ve válci, zatelegrafovali z Horsellu do kasáren o rotu vojáků, aby pomohli ochránit podivné tvory před případným násilím. Potom se vrátili, aby se mohli osobně postavit do čela onoho nešťastného předvoje. Popis jejich smrti, tak jak ho podali účastníci přítomní v onom davu, se téměř doslova shoduje s tím, čeho jsem byl svědkem já: trojí výron zeleného dýmu, basový hukot a záblesky plamene.

Zástup měl ještě více namále než já. Jedině skutečnosti, že vřesem porostlý pahrbek pohltil přízemní zášleh tepelného děla, vděčili za svou záchranu. Kdyby bylo převýšení parabolického zrcadla o pár yardů větší, nikdo z nich by už byl o žádných podrobnostech nemohl nikomu vyprávět. Spatřili jen záblesky, uviděli klesat muže z deputace a sledovali keříky jakoby zapalované neviditelnou rukou, letící soumrakem kvapem směrem k nim. Poté, se svistem přehlušujícím i hukot dunící z jámy, jim paprsek přelétl těsně nad hlavami, zapálil vršky buků v aleji podél cesty, tříštil cihly, vyrážel okna, zapaloval okenní rámy a proměnil v trosky část domovního štítu na nejbližším nároží.

Masa lidí, vylekaná explozemi, sykotem a plápolem stromů zachváceným požárem, se na několik okamžiků nerozhodně rozvlnila.

Na cestu se začaly sypat jiskry, hořící větve a plaménky jednotlivých listů. Chytaly jim už i klobouky a šaty. Vtom k nim dolehly prvé stony z pastviska.

Kdosi vyjekl, ozvaly se výkřiky a náhle se do všeho zmatku vřítil ještě policista na koni, ruce sepjaté nad hlavou, a vřískal strachy. „Jdou sem!“ vypískla nějaká žena, a vzápětí se kdekdo obracel a strkal, jen aby už byl zase zpátky na wokingské silničce. Prchali slepě, jako stádo ovcí. V místě, kde se v temnotách cesta zužovala mezi vysokými břehy, došlo k zácpě a k zoufalému zápolení. Všem se uniknout nepodařilo; přinejmenším tři osoby - dvě ženy a malý chlapec - tam byly umačkány, ušlapány a ponechány svému osudu uprostřed hrůzy a temna.

7

JAK JSEM SE DOSTAL DOMŮ

Z celého útěku si nepamatuji nic než napětí, otloukání o stromy, klopýtavý úprk napříč vřesovištěm. Všude kolem sebe jsem tušil neviditelný marťanský děs; nelítostný rozžhavený meč jako by se stále ještě míhal nad mou hlavou, jenjen se snést a jediným úderem mne smést z povrchu země. K silnici jsem dotápal někde mezi křižovatkou a Horsellem a pokračoval jsem v běhu směrem k rozcestí.

Pak už jsem nemohl dál; byl jsem u konce sil, přemohly mne děsivé prožitky i úprk, zavrávoral jsem a klesl jsem vedle cesty. Vím jen, že to bylo někde poblíž můstku, který vede přes průplav u plynárny. Padl jsem a zůstal jsem bez hnutí ležet.

Nějaký čas jsem tam tak zřejmě setrval.

Pak jsem se posadil, podivně dezorientovaný. Chvíli mi například trvalo, než jsem si uvědomil, jak jsem se tam vůbec dostal. Strach ze mne spadl, jako bych ho ze sebe jednoduše svlékl. Ztratil jsem někde klobouk, límec byl bez knoflíčku a takřka urvaný. Ještě před pár minutami jsem vnímal jen tři reálné věci - nezměrnost noci a kosmu a přírody, svou vlastní slabost a úzkost, předtuchu smrti. Teď jako by se cosi obrátilo v pravý opak, jako bych naráz získal zcela jinou perspektivu. Mezi těmito dvěma stavy neexistoval žádný patrný přechod. Byl jsem opět sám sebou, takový, jakého mne zastihoval jeden všední den za druhým, obyčejný, spořádaný občan. Zmlklé vřesoviště, příčina mého útěku, vyšlehávající plameny, to vše mi připadalo jako sen. Ptal jsem se sám sebe, zda se to všechno doopravdy odehrálo či ne. Nebyl jsem vůbec schopen tomu teď uvěřit. Zdvihl jsem se a nejistě jsem vykročil vzhůru do strmého nájezdu k mostu. Hlavu jsem měl prázdnou. Svaly i nervy jako by pozbyly vší síly. Nepřeženu, když řeknu, že jsem se potácel jako opilý. Proti mně se nad převýšením mostu objevila nejprve hlava a pak celá postava, jakýsi dělník nesl košík. Vedle něj poklusával malý chlapec. Když mne míjeli, pozdravili. Byl bych jim měl asi odpovědět, ale nezvládl jsem to. Na jejich přání dobré noci jsem sotva dokázal cosi zamumlat a pokračoval jsem přes most dál v cestě.

Po mayburském viaduktu se k jihu řítil vlak, předlouhá housenka osvětlených vagónů pod načechraným praporem bílého dýmu,

zrudlého odleskem plamenů. *Pa dam pa dadadada dam*, a byl pryč. U branky jednoho z domků v příjemné uličce nazvané Oriental Terrace si v šeru povídala skupina lidí. Všechno tak normální, tak dobře známé. A zatím tam za mnou ... Bylo to absurdní, fantastické. To snad ani nemůže být pravda, říkal jsem si.

Prožívám občas duševní stavy, které asi nejsou příliš obvyklé. Nevím, do jaké míry znají tyto zážitky jiní lidé. Čas od času se mne zmocňuje pocit naprosté odtrženosti, pocit, že přestávám souviset sám se sebou i se svým okolím; jako bych všechno pozoroval odněkud zvenčí, jako když jsem v tom okamžiku nevypověditelně daleko, vyňat z času, vyňat z prostoru, vně všech tísní a tragédií. Té noci byl onen pocit mimořádně intenzivní. Jako by můj sen dostával další podobu.

Jenomže rozpor mezi touhle idylou a hbitou smrtí přelétající prostorem tak blízko nás, snad necelé tři kilometry daleko, byl až příliš zřejmý. Bylo slyšet, že plynárna pracuje naplno, byla rozsvícena všechna elektrická světla. Zastavil jsem se u skupinky lidí.

„Co se děje na pastvinách?“ zeptal jsem se.

U vrátek stáli dva muži a žena.

„Co?“ řekl jeden z mužů a napůl se ke mně otočil.

„Co se děje na vřesovišti?“ opakoval jsem.

„A nejdete vy náhodou zrovna odtamtud?“ zeptal se ten člověk.

„Co to lidi mají pořád s tím vřesovištěm dneska?“ řekla paní přes vrátka. „Děje se tam něco?“

„Copak jste neslyšeli o Marťanech?“ řekl jsem. „O živých tvorech z Marsu?“

„Živý potvory z Marsu,“ ušklíbla se ženská u branky. „O těch jsme toho už slyšeli ažaž.“ Všichni tři se dali do smíchu.

Připadal jsem si trapně a současně mě to dopalovalo. Pokusil jsem se jim vysvětlit, co se děje, čeho jsem byl svědkem, ale zjistil jsem, že to nejde, že to nemá cenu. Znovu se rozřehtali mým kusým, zadrhujícím větám.

„Asi toho uslyšíte ještě o něco víc,“ řekl jsem a šel jsem dál, domů.

Už ve dveřích se mne žena lekla, jak ztrhaně vypadám. V jídelně jsem se posadil a napil jsem se trochu vína. Jakmile jsem byl opět s to souvisleji promluvit, vyprávěl jsem jí, co jsem všechno vi-

děl. Jídlo už bylo připraveno na stole, byla to studená večeře, ale nedotkl jsem se ho, dokud jsem jí své zážitky nedopověděl.

,.Aspoň jedno mě na tom uklidňuje," řekl jsem, abych trochu zaplašil strach, který v ní mé vyprávění vyvolalo. „V životě jsem neviděl lézt něco neohrabanějšího. Jsou možná schopni uhájit si tu díru a zabít každého, kdo se k ní přiblíží, ovšem ven se z ní prostě nedostanou ... Ale i tak jsou prostě příšerní!"

„Už ne, prosím tě," zachmuřila se žena a položila mi dlaň na ruku.

„Chudák Ogilvy," pokračoval jsem, „jen si představ, že tam zůstal ležet, že je snad mrtvý!"

Alespoň mé ženě se tedy nezdálo, že to, co jsem právě zažil, je absurdní. Na smrt zbledla. Když jsem to postřehl, naráz jsem ustal.

„Mohou se klidně dostat až sem," hlesla a opakovala to znovu a znovu.

Začal jsem utěšovat ji i sebe sama tím, že jsem jí opakoval všechno, co mi kdy Ogilvy vyprávěl o Marťanech a o tom, proč se nemohou na Zemi nikdy uchytit. Kladl jsem důraz hlavně na gravitační faktor. Přitažlivá síla povrchu Země je ve srovnání s povrchem Marsu trojnásobná. Marťan by proto vážil třikrát tolik jako na Marsu, třebaže jeho svalová síla by zůstala táž. Pociťoval by své vlastní tělo proto jako olověný plášť. Toto přesvědčení ostatně panovalo všeobecně. Jak *The Times*, tak i *Daily Telegraph* například tuto myšlenku zdůrazňovaly na svých stránkách hned následujícího rána a oba deníky přitom přehlédly, stejně tak jako já, dva další vlivy, které působí v opačném směru.

Zemské ovzduší, jak už teď víme, obsahuje mnohem více kyslíku anebo mnohem méně argonu (je jedno, jak se to formuluje) než atmosféra na Marsu. Posilující vliv nadbytku kyslíku u Marťanů nepochybně značně vyvažoval zvýšenou tíhu jejich těl, kterou museli překonávat. Za druhé jsme pak ignorovali skutečnost, že tak vysoká technická inteligence, jakou se Marťané prokázali, se bezpochyby hravě vypořádá s potřebou nahradit nějak chybějící svalovou sílu.

Jenomže v tu chvíli jsem ještě žádný z těchto argumentů neznal a nezkoumal, a tak z mých rozkladů vycházelo, že šance vetřelců jsou prostě nulové. Víno, jídlo, bezpečí rodinného stolu a potřeba uklidnit nějak mou paní vedly k tomu, že se mi obnovil až v nerozumné míře pocit bezpečí a že stoupala má odvaha.

„To byla hloupost, co provedli," řekl jsem a vrtěl jsem pohárkem v prstech. „Jsou nebezpeční, bezpochyby hlavně proto, že jsou strachy celí bez sebe. Třeba vůbec nečekali, že se tu setkají s životem - v každém případě asi nečekali inteligentní tvory. Když bude nejhůř," řekl jsem, „a dojde k nejhoršímu, stačí jeden dělostřelecký granát do té jejich jámy, a je po nich."

Mimořádné rozrušující zážitky bezpochyby působily i na ostrost mého vnímání. Vybavuji si dodnes s mimořádnou živostí všechny podrobnosti oné večeře. Něžnou, úzkostnou tvář mé ženy, jak na mne hledí zpod růžového stínidla, bělostný ubrus a sklo a stříbro na něm - tehdy si totiž autor filozofických děl mohl dopřát trochu toho drobného přepychu -, karmínově rudé víno v mé sklence, to vše vidím s fotografickou přesností. V čele stolu sedím já, uklidňuji se cigaretou, želím Ogilvyho unáhlenosti a předhazuji Marťanům jejich krátkozrakou úlekovou reakci.

Zrovna tak by byl mohl kdysi sedět nějaký rozšafný dodo na svém hnízdečku někde na Mauritiu a diskutovat o té lodi, co právě připlula, plné nelítostných lodníků bažících po mase. „Jen počkej do rána, má drahá, pak je prostě ukloveme k smrti."

A to jsem nevěděl, že je to má poslední civilizovaná večeře na celou dlouhou řadu nezvyklých a strašlivých dnů.

8

PÁTEČNÍ NOC

Na všech neuvěřitelných a zvláštních událostech onoho pátku mi nejpodivnější připadá způsob, jakým probíhalo skloubení každodenních zvyklostí našeho společenského života s počínajícím řetězem událostí, které nakonec měly všechny ty vžité pořádky rozvrátit do základů. Kdybyste byli v ten páteční večer vzali kružítko a nakreslili kolem wokingských pískoven kružnici o poloměru pěti mil, pochybuji, že byste byli vně tohoto kruhu našli člověka - s výjimkou rodinných příslušníků Stenta a oněch tří čtyř cyklistů či několika Londýňanů, kteří leželi mrtví na vřesovišti -, jehož city anebo každodenní zvyklosti by byly příchozími z Marsu nějak dotčeny. Spousta lidí se samozřejmě o válci už doslechla, popovídali si o něm, pokud

neměli na práci nic důležitějšího, ale nebyla to například taková senzace, jakou by bylo naproti tomu vyvolalo třeba ultimátum dané Německu.

O telegramu, který dal zvečera ještě odeslat chudák Henderson a v němž bylo vylíčeno pozvolné uvolňování šroubového závěru válce, v Londýně usoudili, že je to obyčejná kachna, a redakce jeho večerníku, poté co Hendersona telegraficky požádala o potvrzení zprávy a nedostala odpověď - byl tou dobou už zabit -, se rozhodla žádné zvláštní vydání netisknout.

Ale i uvnitř onoho pětimílového okruhu zůstávala naprostá většina obyvatelstva k událostem netečná. Popsal jsem už reakce mužů i žen, s nimiž jsem o tom hovořil. V celém okresu usedali tou dobou lidé klidně k večeři; muži se po práci věnovali zahrádkám, děti se ukládaly ke spánku, odrůstající mládež se toulala po námluvách alejemi, studenti seděli nad knížkou.

Tu a tam se sice ozval v uličkách vesnic vzrušenější hovor, hospodské řeči dostaly nové téma, snad rozvířil zájem někdo s čerstvější zprávou, anebo dokonce očitý svědek, lidé trochu pobíhali sem a tam, zazněl i výkřik; ale většinou pokračoval navyklý běh dne stejně jako bezpočet let předtím - práce, jídlo, spánek, jako by na obloze žádná planeta Mars vůbec neexistovala. Dokonce ani na nádražích ve Wokingu, v Horsellu a v Chobhamu tomu nebylo jinak.

Na hlavním nádraží ve Wokingu vlaky až do pozdních hodin stavěly a zase odjížděly, některé soupravy byly odstavovány na vedlejší koleje, cestující vystupovali, čekali na přípoj, všechno zkrátka probíhalo tím nejobvyklejším způsobem. Nějaký kluk z města, bez ohledu na kolportážní monopol malého Smithe, prodával noviny se zprávami onoho odpoledne. Řinčení vagónů a třesk nárazníků se mísil s jeho výkřiky „Lidé z Marsu!“ Okolo deváté se na nádraží začali objevovat rozrušení lidé s neuvěřitelnými zvěstmi, nevyvolali však o nic víc pozornosti, než by bylo vzbudilo pár opilců. Pasažéři ve vlacích rachotících směrem k Londýnu vyhlíželi z oken vagónů do tmy venku, ale nespatřili nic než ojedinělé mihotavé jiskry vzlétající a hasnoucí v dálce nad Horsellem, narudlou záři a slabý závoj dýmu zahalující hvězdy a pomysleli si, že je to obyčejný požár vřesoviště a nic víc. Na okraji Wokingu stálo půl tuctu vil v jednom plameni. V domcích na pomezí vřesoviště ve všech třech obcích bylo ale světlo a lidé tam zůstali vzhůru až do rozednění.

Na obou mostech, chobhamském i horsellském, se vytvářel prazvláštní nestálý dav, lidé se k němu připojovali a opět odcházeli, ale zástup zůstával neztenčený. Pár dobrodružných duší se vydalo, jak se později ukázalo, do tmy a doplížilo se až k samým Marťanům; žádný se nevrátil, neboť co chvíli přelétal pastvisko světelný šíp jako reflektor válečné lodi a za ním hned pohotově následoval žhavý paprsek. Jinak ale byla rozlehlá plocha pastvin a vřesovišť tichá a opuštěná a zuhelnatělá těla na ní zůstala ležet pod hvězdami po celou noc a pak i celý následující den. Mnoho lidí uslyšelo z jámy jakoby bušení kladiv.

Takhle tedy vypadala situace v noci z pátku na sobotu. Ve středu všeho tkvěl onen válec, zabodnutý do naší staré dobré planety Země jako otrávená šipka. Jenomže jed ještě zdaleka nezačal působit. Kolem něho byl okruh zmlklých pastvisek, tu a tam vřesoviště doutnalo, rozptýleny a sotva patrný po něm byly rozesety nepřirozeně zkroucené postavy. Místy hořel strom nebo keř. O kus dále se pak táhla ona hranice vzrušení a za ni se dosud čára konfliktu nerozšířila. V ostatním světě proudila řeka života stejně tak, jak se její tok valil od nepaměti. Horečka války, která měla zanedlouho zablokovat její tepny i žíly, umrtvit její nervstvo a zničit sám mozek, dosud nepropukla.

Po celou noc bylo slyšet, jak Marťané do čehosi buší a hlomozí, jak bez spánku a bez odpočinku neúnavně montují jakési stroje a co chvíli vyrážel znovu a znovu k hvězdnatému nebi oblak bělozeleného dýmu.

Okolo jedenácté připochodovala Horsellem setnina vojska a zaujala v souvislém pásu postavení podél okraje pastvin. Druhá rota přibyla cestou od Chobhamu o něco později a rozmístila se na severním okraji vřesoviště. Už předtím se na pastvinách objevilo několik důstojníků z Inkermanových kasáren a jeden z nich, nějaký major Eden, byl od té chvíle pohřešován. Velitel pluku přijel k chobhamskému mostu a kolem půlnoci pilně zpovídal okolostojící dav. Vojenská místa zjevně vyvíjela činnost zcela přiměřenou vážné situaci. Následujícího rána kolem jedenácté už mohly dopolední noviny konstatovat, že z Aldershotu je na cestě eskadrona husarů se dvěma Maximovými kulomety a v doprovodu asi čtyř set mužů Cardiganova pluku.

Pár vteřin po půlnoci spatřily zástupy shromážděné v Chertseyské ulici ve Wokingu, jak se z nebe řítí létavice a zapadá do borových lesů na severozápadě. Prolétávala za doprovodu zelenavé záře podobné světlu blesku za letní bouřky. Byla to druhá cylindrická loď.
......

9

STŘET

Sobota žije v mé paměti jako den plný napětí. Byl to kromě toho i den úmorný, vedro a dusno, někdo se zmiňoval o rychlých výkyvech barometru. Spal jsem málo, třebaže mé paní se naproti tomu podařilo tvrdě usnout, a vstával jsem velice záhy. Ještě před snídaní jsem vyšel ven na zahrádku, zůstal jsem tam chvíli stát a pozorně jsem naslouchal, ale jediný zvuk, který se nesl z pastvin, byl skřivánčí zpěv.

Mlékař přijel jako obvykle. Uslyšel jsem zarachotit jeho vozík a šel jsem k postrannímu vchodu, abych se ho vyptal na nejčerstvější novinky. Sdělil mi, že Marťany v noci obklíčilo vojsko a že se čeká ještě příjezd dělostřelectva. K tomu, jako na potvrzení uklidňujícího tónu zpráv, jsem uslyšel vlak jedoucí do Wokingu.

„Zabíjet je prý pokud možno nemají," dodal mlékař, „pokud se tomu ovšem budou moci vyhnout."

Viděl jsem, že soused něco dělá na zahradě, prohodil jsem s ním pár slov a pak jsem se pomalu loudal k snídani. Bylo to zcela obyčejné jitro. Soused byl toho názoru, že se vojákům podaří Marťany zajmout nebo zničit ještě téhož dne.

„Škoda že se před námi takhle uzavřeli," povídal soused. „Bylo by dost zajímavé dovědět se, jak se vlastně na jiné planetě žije; třeba bychom se i mohli pár věcičkám přiučit."

Přišel až k plůtku a podával mi plnou hrst jahod, neboť to byl zahradník nejen zdatný, ale i štědrý. Přitom se ještě rozhovořil o požáru borových lesů v sousedství golfového hřiště v Byfleetu.

„Taky se říká," dodával, „že tu někde spadlo další takové nadělení - válec číslo dvě. Jako by jednoho nebylo dost. Tohle bude stát pojišťováky pěkných pár pencí, než dají dohromady náhrady za

všechny škody.“ Ze srdce se nad tím rozesmál. Lesy prý ještě hoří, ukazoval mi mlhavý opar dýmu. „To bude vespod doutnat ještě hezkých pár dní, poněvadž je tam všude silná vrstva jehličí a rašeliny,“ dodal a pak ještě zarmouceně vzpomenul chudáka Ogilvyho.

Po snídani jsem se namísto práce rozhodl zajít si k pastvinám. Pod železničním mostem jsem narazil na skupinu vojáků, mám za to ženistů, měli kulaté čapky, špinavé červené kabátce rozepnuty, takže jim vykukovaly modré blůzy, a holínky do půl lýtek. Řekli mi, že na druhou stranu přes kanál nikdo nesmí, a když jsem vyhlédl dál na cestu, uviděl jsem tam skutečně stát strážného z Cardiganova pluku. Dal jsem se s vojáky do řeči; vyprávěl jsem jim, jak jsem předchozího večera Marťany na vlastní oči viděl. Nikdo z nich je zatím nespatřil a neměli o nich prakticky žádnou představu, takže mě zahrnuli otázkami. Svěřili se také, že nevědí, na čí rozkaz sem vlastně bylo vojsko přesunuto; dohadovali se jen, že kvůli tomu došlo ve vládě k rozporům. Je pravidlem, že ženista má daleko lepší průpravu a rozhled než řadový pěšák, takže se v jejich diskusi o zvláštnostech situace v případě eventuálního střetnutí objevily bystré postřehy. Popsal jsem jim, jak působí žhavý paprsek, a mezi vojáky vznikl spor.

„Připlížit se s využitím skrytu, podle mýho, a pak to vzít ztečí,“ prohlásil jeden z nich.

„Jdi se bodnout!“ odporoval mu jiný. „Co ti bude platnej nějakej skryt proti horku? Ty tě předtím dávno usmažej! Kdepak, musí se k nim dojít na bezpečnou vzdálenost, co terén dovolí, pak se zahrabat a dotáhnout to zákopem.“

„Ty svoje zákopy si můžeš dělat doma na zahrádce, Snippy, Co tě znám, tak bys všude jen hrabal díry do země. Že ty ses nenarodil jako králík!“

„Takže oni nemají vůbec žádný krk?“ prohodil najednou třetí z vojáků, drobounký zadumaný brunet s dýmkou.

Opakoval jsem celý popis znovu.

„Čili chobotnice,“ řekl na to, „na nic jinýho to podle mě nevypadá. No tak si to tedy rozdáme - lidi proti tý havěti lidožroutský!“

„To ani není žádnej hřích, takovýhle potvory pobít,“ řekl prvý voják.

„Copak by to nešlo pustit do nich pár granátů? A bylo by to vyřízený,“ povídal osmahlý mrňous. „Kdo ví, co jinak ještě všechno provedou.“

„A z čehopak ty granáty budeš střílet?“ namítl prvý. „Na to není čas čekat. Podle mýho to chce zteč, a hned.“

Takhle se dohadovali dál. Po chvilce jsem je nechal být a šel jsem na nádraží nakoupit všechny raníky, co jen budu moci sehnat.

Ale nechci čtenáře unavovat líčením onoho předlouhého jitra a ještě delšího odpoledne. Pastviska se mi nepodařilo zahlédnout ani koutkem oka, neboť jak v Horsellu, tak i v Chobhamu mělo kostelní věž obsazeno vojenské velení. Pokud jsem se dal do řeči s vojáky, nevěděli nic; důstojníci zase byli samý spěch a samé tajemství. Vystihl jsem, že v přítomnosti armády se lidé v městečku cítí opět plně bezpečni; prvně jsem se teď také dozvěděl od trafikanta pana Marshalla, že jeho syn je mezi mrtvými na vřesovišti. Na okraji Horsellu museli lidé z příkazu armády své domy zamknout a opustit.

K obědu jsem se vrátil až asi ve dvě hodiny, značně uondaný; jak už jsem říkal, byl to mimořádné dusný a parný den, takže jsem si dal odpoledne chladnou lázeň, abych se trochu osvěžil. Asi v půl páté jsem šel na nádraží pro večerník, jelikož v ranních novinách bylo jen velice kusé a nepřesné zpravodajství o smrti Stenta, Hendersona, Ogilvyho a ostatních. Ale ani teď jsem v novinách nenašel téměř nic, co bych už beztak nevěděl. Marťané nepovylezli ani na palec ven z kráteru. Zdálo se, že tam uvnitř mají velice napilno, ozývalo se odtamtud dunění a do vzduchu téměř nepřetržitě stoupal sloupeček dýmu. Zřejmě se usilovně připravovali na ozbrojenou srážku. „Byly učiněny nové pokusy o dorozumění pomocí signálů, avšak bezúspěšně,“ tak zněla stereotypní formulace, opakující se ve všech novinách. Jeden ženista mi prozradil, že pokus spočíval v tom, že jeden z maníků schovaný v příkopu zamával vlajkou připevněnou na dlouhé žerdi. Marťané věnovali tomuto gestu asi takovou pozornost, s jakou my zaznamenáváme zabučení krávy.

Musím přiznat, že pohled na všechnu tu výzbroj, na všechny ty přípravy byl pro mne spojen se značným vzrušením. Zmocňovaly se mne bojechtivé představy a v duchu jsem vetřelce potřel snad na tucet způsobů, jeden originálnější než druhý; byl to svého druhu návrat ke školáckým snům o bitvách a o hrdinstvích. Tou dobou jsem už přestal považovat síly chystající se k střetnutí za vyrovnané. Marťané v své jamce mi připadali bezmocnější než ten zajíček.

Kolem třetí hodiny se začalo ozývat v pravidelných intervalech dunění děl odkudsi z Chertsey nebo z Addlestonu. Dověděl jsem se,

že ostřelují doutnající borový lesík, kam dopadl druhý válec, v naději, že se ho podaří zničit dříve, než se otevře. Ale teprve někdy o páté dorazilo také do Chobhamu polní dělo, kterého mohlo být užito proti prvému marťanskému výsadku.

Asi v šest večer, když jsme s mou paní seděli u čaje v altánku a intenzívně probírali bitvu, k níž se schylovalo, jsem uslyšel z pastviny tlumenou detonaci a vzápětí nato jsme ucítili i tlakovou vlnu výstřelu. Bezprostředně poté to někde blízko nás prásklo a zaburácelo, až se otřásala země; když jsem vyběhl na trávník, uviděl jsem, jak koruny stromů kolem Orientální koleje vybuchují v jediném plameni a jak se věžička kostelíka poblíž koleje hroutí v sutinách. Také minaret kolejní mešity zmizel a sama střecha koleje vyhlížela, jako by si ji bylo vzalo do práce stotunové dělo. Od jednoho z našich komínů to třesklo, jako by byl zasažen výstřelem, rozsypal se, trosky z něho se s rachocením řítily po taškách dolů a v záhonu před oknem mé pracovny vyrostla hromádka cihlové suti.

Stáli jsme s ženou omráčeni. Vtom mi blesklo hlavou, že teď, když byla smetena z povrchu kolej, musí být hřeben Mayburského vrchu v přímém dosahu marťanského paprskometu.

Popadl jsem ženu za ruku a bez dlouhého vysvětlování jsem ji vyvlekl na silnici. Pak jsem ještě běžel pro služebnou, a na její naříkaní jsem odpověděl, že jí pro krabici s jejími věcmi dojdu nahoru do podkroví sám.

„Tady absolutně nemůžeme zůstat,“ řekl jsem, a ještě než jsem dopověděl, zahučel z pastvin další výstřel.

„Ale kam chceš jít?“ zeptala se má paní vyděšeně.

Zaskočilo mě to, chvilku jsem zauvažoval. Pak jsem se rozpomenul na bratrance v Leatherheadu.

„Do Leatherheadu,“ snažil jsem se překřičet náhlý hřmot.

Žena už se nedívala na mne, ale někam dolů pod kopec. Lide vybíhali překvapeně z domů.

„A jak se do Leatherheadu dostaneme?“ zeptala se.

Dole pod svahem jsem uviděl projíždět pod železničním přejezdem skupinu dragounů; tři z nich proletěli tryskem otevřenými vraty Orientální koleje; dva další sesedli a rozběhli se dům od domu. Slunce prodírající se kouřem z hořících korun stromů bylo krvavě rudé a ozařovalo celý kraj nezvyklým sinavým svitem.

„Počkejte tady," řekl jsem, „tady jste v bezpečí," a vyrazil jsem okamžitě k hostinci U žíhaného psa, protože jsem věděl, že majitel má lehkou loveckou bryčku a koně. Dal jsem se do běhu, svitlo mi, že z téhle strany kopce budou co nevidět všichni chtít zmizet. Hostinského jsem našel ve výčepu, nevěděl zhola nic o tom, co se děje za humny. Zády ke mně stál nějaký člověk a cosi s ním vyjednával.

„Bude vás to stát libru, níž to nejde," říkal právě hostinský, „a taky nemám, kdo by s ní jel."

„Platím dvě," řekl jsem přes rameno jeho návštěvníka.

„Proč to?"

„A před půlnocí ji máte zpátky," dodával jsem.

„Propána, to je kvaltu," povídal hostinský. „Takovýho zajíce v pytli jsem ještě neprodával. Dvě libry za vozejk, a ještě mi ho přivezete sám zpátky? Co se to vlastně děje?"

Rychle jsem mu vysvětlil, že musím narychlo odjet, a bryčka byla moje. V tu chvíli mi naprosto nepřipadalo důležité, zda snad i hospodský nebude potřebovat honem ujet. Vymínil jsem si, že si vozík okamžitě odvezu, zabočil jsem silnicí dolů, a zatímco u kočárku čekala moje paní se služebnou, vběhl jsem do domku a narychlo jsem pobral pár cenností, stříbrné příbory a podobně. Buky pod naším domem se zatím rozhořely plamenem a ploty nahoře na cestě rudě řeřavěly. Ve chvíli, když jsem byl zaměstnán balením, doběhl k nám jeden z opěšalých dragounů. Obíhal dům po domu a varoval obyvatele, aby tu nezůstávali. Byl právě na odchodu, když jsem vynášel předním vchodem naše poklady, zavázané do uzlu v ubrusu. Křikl jsem za ním: „Jaké máte zprávy?"

Zastavil se a otočil, vyvalil na mě oči a vyjel na mne: „No, lezou přece ven! Jsou v takový pokličce!" a už zase běžel dál, ke vchodu domu nahoře na vršku. Na okamžik mi ho zakryl oblak černého dýmu, který zavířil nad cestou. Zaběhl jsem ještě k sousedovi a zabouchal jsem na dveře, jen pro uspokojení, a abych se ujistil, že jeho žena skutečně odjela s ním do Londýna a že dům řádně zamkli. Ještě jednou jsem se vrátil domů, došel jsem - jak jsem slíbil - pro krabici s věcmi služebné, dovlekl jsem škatuli ke kočárku, bouchl jsem s ní dozadu, kde už děvče sedělo, chopil jsem se otěží a vyhoupl se na kozlík vedle mé ženy. V následujícím okamžiku už jsme zmizeli z lomozu a kouře a uháněli jsme z kopce na opačném svahu Mayburského vrchu směrem ke Starému Wokingu.

Před námi ležela tichá slunečná krajina, po obou stranách silničky pšeničná pole, vývěsní štít visící před *Mayburským hostincem* se lehce pohupoval. Před sebou jsem uviděl jet v kočáru doktora. U paty kopce jsem se ohlédl na svah, odkud jsme právě unikli. Do vzduchu stoupaly sloupy hustého dýmu protkávané rudými plameny a zahalovaly temným stínem zelené vršky stromů dále na východ. Kouř už se valil daleko do krajiny, na východ i na západ - dosahoval až k borovým lesům u Byfleetu na východě a k Wokingu na západě. Cesta byla jakoby poseta tečkami, to nám běželi naproti nějací lidé. A horkým, ztichlým vzduchem se k nám teď slabě, ale zcela zřetelně nesl rachot kulometné palby, pak náhle umlkl a ozýval už se jen ojedinělý praskot pušek. Marťané zřejmě požehávali vše, co bylo v dosahu jejich ohnivého paprsku.

Nemám žádné valné zkušenosti jako vozka, a tak jsem musel hned zase věnovat plnou pozornost koni. Když jsem si troufl opět otočit hlavu, byl už i druhý kopec zahalen černým dýmem. Švihl jsem koně bičem a nechal jsem ho na volné otěži, dokud mezi námi a oním rozrušeným chaosem neležely Woking i Send. Doktora jsem mezi Wokingem a Sendem minul a nechal vzadu za sebou.

10

V BOUŘI

Do Leatherheadu je to od Mayburského kopce asi dvanáct mil. Šťavnaté louky za Pyrfordem dýchaly senem a šípky v živých plotech po obou stranách cesty se bělaly vonícími růžičkami. Těžká dělostřelba, která byla zahájena, když jsme sjížděli z Mayburského vrchu, ustala stejně náhle, jako započala, a večer byl najednou klidný a tichý. Do Leatherheadu jsme dospěli bez jakýchkoli nesnází kolem deváté, kůň měl hodinku na odpočinek, zatímco jsme u bratrance povečeřeli a co jsem mu předal svou paní do opatrování.

Žena byla po celou cestu nezvykle zamlklá, zjevně ji tísnila předtucha čehosi zlého. Uklidňoval jsem ji, vysvětloval jsem, že Marťané jsou vázáni na kráter už svou pouhou hmotností, v nejlepším případě že by mohli povylézt jen malý kousek ven, přesto však mi odpovídala jen skoupě, jednoslabičně. Kdyby nebylo slibu, který

jsem dal hostinskému, byla by mě asi přemlouvala, abych zůstal na noc v Leatherheadu. Kéž bych to byl udělal! Pamatuji se, jak byla bledá v tváři, když jsme se loučili.

Já sám jsem celý ten den prožíval krajní rozrušení. Do žil jako by mi pronikla horečka války, jaká čas od času zachvacuje civilizovaná společenství, a v nitru jsem nebyl tak docela nerad, že se mám ještě v noci do Maybury zase vrátit. Dokonce jsem se trochu obával, že ona poslední salva, kterou jsme slyšeli odpálit, snad znamenala záhubu a konec invaze z Marsu. Kdybych měl přesně vyjádřit své pocity, pak jsem si prostě přál být při tom, až budou útočníci pobiti.

Bylo téměř jedenáct, když jsem se vydal na zpáteční cestu. Noc byla nečekaně tmavá, když jsem vyšel z osvětlené chodby bratrancova domu, připadala mi vlastně dočista černá, a byla stejně horká a dusná jako předcházející den. Oblohou se rychle hnaly mraky, třebaže křovisky kolem nás nepohnul sebemenší vánek. Bratrancův kočí rozžehl obě svítilny. Naštěstí bych byl našel cestu i po paměti.

Moje paní stála v osvětleném vchodu a sledovala mne očima až do chvíle, kdy jsem vyskočil na kozlík. Pak se naráz otočila a zmizela v domě a venku zbyl jen bratranec, který mi popřál šťastnou cestu.

Byl jsem zprvu nakažen strachem mé ženy, vyjížděl jsem stísněn, ale brzy se mé myšlenky obrátily k Marťanům. Tou dobou jsem žil v naprosté nevědomosti, pokud jde o další průběh večerního boje. Nevěděl jsem nic ani o okolnostech, které střetnutí urychlily. Když jsem projížděl Ockhamem (vracel jsem se touto cestou, nikoli přes Send a Starý Woking), spatřil jsem na západním obzoru krvavě rudou záři, a jak jsem přijížděl blíž, stoupal rudý svit zvolna oblohou vzhůru. Ženoucí se mračna nadcházející bouře se mísila s oblaky černého a narudlého dýmu.

Ripley Street byla zcela opuštěna a kromě tu a tam rozsvíceného okna nejevila vesnice žádné stopy života; u odbočky k Pyrfordu jsem přesto jen o vlas unikl nehodě - náhle jsem před sebou měl houfec lidí, zády ke mně. Nic mi ale neřekli, když jsem je míjel. Nevím, co jim bylo známo o událostech tam za kopcem, a nevím také, jestli ty tiché domy, které jsem míjel, byly ponořeny v klidný spánek, anebo opuštěné a prázdné, či zda v nich znepokojení lidé byli ve střehu proti děsu skrytému kdesi v noční tmě.

Z Ripley až do Pyrfordu jsem projížděl údolím říčky Weye a rudou záři jsem tak měl skrytu za vrchy. Když jsem vyjel na nevyso-

ký kopec za pyrfordským kostelem, záře se opět objevila přede mnou a stromy kolem se zachvívaly prvými závany schylující se bouře. Vtom jsem uslyšel kdesi za sebou zvonkohru pyrfordského kostelíčka odklinkávat půlnoc a přede mnou se objevila silueta Mayburského vrchu, vykreslená do posledního stromu a do poslední střechy ostře proti rudému pozadí.

Ještě jsem pořád obhlížel tuto scenérii, když cestu přede mnou osvitl nazelenalý záblesk, v němž jasně vyvstaly dokonce i vzdálené lesy u Addlestonu. Ucítil jsem trhnutí otěží. Spatřil jsem, jak mraky ženoucí se nade mnou jsou náhle jakoby probodeny a protaženy stuhou zeleného plamene, který prozářil jejich změť a proletěl do polí po mé levici. Třetí létavice, třetí padající hvězda!

Vzápětí poté, co se objevila, vyšlehl z nakupených mračen prvý oslnivé kontrastní fialový blesk a hromová rána zahřměla přímo nad námi jako explodující raketa. Kůň se zahryzl do udidla a vzepjal.

K úpatí Mayburského vrchu se cesta mírně svažuje, vozík po ní teď rachotil dolů. Prvým výbojem začala blýskavice, jakou já nikdy předtím nezažil. Zahřmění splývala jedno s druhým a do nich se mísil zvláštní praskavý doprovod, připomínalo to spíše výboje obrovského elektrického stroje než obvyklé dunění bouře. Mihotavé světlo blesků oslepovalo a mátlo zrak a do tváře mi vítr cestou z kopců dolů vháněl spršky ledových krupek.

Nejprve jsem bedlivě sledoval toliko cestu před sebou, ale pak mou pozornost náhle upoutalo něco, co se rychle pohybovalo dolů z protějšího svahu Mayburského kopce. Nejprve jsem to považoval za lesknoucí se zmoklou střechu nějakého domu, ale blesk za bleskem odhaloval, že se ten objekt jakýmsi vlnivým pohybem rychle přemisťuje. Byla to klamavá scenérie - okamžik matoucí tmy, vzápětí pak v záblesku jasném jako bílý den opět vyvstávala jasně a zřetelně cihlová hmota sirotčince pod vrcholkem kopce, zelené koruny borovic - a ten záhadný objekt.

Měl jsem ho přímo před očima! Jak ho popsat? Obrovská trojnožka, převyšující většinu domků, překračující mladé borovice a drtící je za svého postupu; kráčející stroj z blyštícího se kovu, který se teď valil vřesovištěm; článkovitá ocelová lana kývající se za chodu sem a tam, řinčení doprovázející jeho postup a mísící se do běsnění bouře. Zášleh, v němž stroj jasně vyvstal před mými zraky, trochu v náklonu, dvě z podstav ve vzduchu, pak jako by zmizel naráz v

nicotě, a hned s dalším zablesknutím se objevil už desítky yardů blíž. Dokážete si představit třínohou dojačku, kterou kdosi prudce postrkuje, naklání a převaluje terénem? Takovým dojmem působil pohled v oněch záblescích. Jenomže namísto trojnožky na dojení si musíte dosadit olbřímí mechanismus na tříbodové základně.

Potom se náhle rozkymácely borovice v protějším lese, asi jako když prodírající se člověk rozhrnuje křehké rákosí; cosi je vyvracelo z kořenů a sunulo je před sebou a nato se objevila druhá taková trojnožka řítící se, jak se zdálo, rovnou na mne. A já jsem jí jel tryskem vstříc! Při pohledu na další nestvůru mi nervy zcela selhaly. Ani jsem se už neohlédl, strhl jsem koni hlavu tvrdě doprava a v příštím okamžiku se už vozík kácel přes koně; obě voje se s třeskotem zlomily, já jsem byl vymrštěn stranou a padl jsem plnou váhou do nehluboké louže.

Vydrápal jsem se takřka ihned ven a přikrčil jsem se pod keř bodláčí, nohama stále ještě ve vodě. Kůň ležel nepohnutě (srazil si chudák vaz) a ve světle blesků jsem rozpoznával temnou korbu převržené bryčky a siluetu kola, které se stále ještě zvolna otáčelo. V následujícím okamžiku už obří stroj procházel okolo mne a hnal se nahoru do kopce směrem k Pyrfordu.

Při pohledu zblízka působil neuvěřitelné cizím dojmem, nebyl to pouhý nemyslící mechanismus vyslaný určitým směrem. Stroj to sice byl, každý jeho krok kovově zařinčel, měl dlouhá ohebná a lesknoucí se chapadla (jedno z nich právě vyrvalo mladou borovici), která se s chřestěním rozháněla kolem tohoto podivného trupu. Ale na svém pochodu si pečlivě volil cestu a mosazný vrchlík, jímž byl stroj navrchu vybaven, se otáčel sem a tam a vnukal neodbytnou představu rozhlížející se hlavy. Vzadu z trupu trčel velký předmět ze svítivě bílého kovu, vypadal trochu jako obrovitý rybářský keser, a jak mne nestvůra míjela, viděl jsem z kloubů jejích údů vyfukovat výtrysky zeleného dýmu. V příštím okamžiku byla pryč.

To bylo vše, co jsem z ní zahlédl, jen nezřetelně, v míhavém světle blesků, v oslnivém jasu střídajícím se s hlubokými černými stíny.

Ve chvíli, kdy procházela okolo mne, vydala ohlušující jek, v němž utonul i rachot hromu, „Úlla, úlla, úlla“. Za necelou minutu už se připojila k druhému stroji, půl míle ode mne, a nad něčím v poli se

tam skláněly. Nemám nejmenší pochybnost, že předmět v poli byl třetí z deseti válců, které k nám z Marsu vypálili.

Několik minut jsem tak ležel v dešti a potmě a pozoroval jsem v přerušovaném svitu blesků, jak se kovoví netvoři pohybují v dálce mezi živými ploty sem a tam. Začaly padat kroupy, nepříliš hustě, a než se sprška přehnala, jejich postavy zmatněly, ale pak opět s dalším bleskem vyvstaly, jasné a zřetelné. Co chvíli však teď blýskání ustávalo, a tu je pohlcovala noc.

Byl jsem celý promočen, shora lijákem, nohama jsem dosud stál v louži. Chvíli trvalo, než přešlo prvé ohromení a než jsem se dokázal vydrápat na břeh, na sušší místo, než mi vůbec došlo, jaké nebezpečí mi bezprostředně hrozí.

Kousíček ode mne stála jakási dřevěná chatrč, altán o jediné místnůstce uprostřed několika řádek brambor. Sebral jsem se konečné natolik, že jsem se postavil na nohy, a pak jsem přikrčen a využívaje i sebemenších úkrytů vyrazil k přístřešku. Zabušil jsem na dveře, ale nikoho uvnitř se mi nepodařilo vyburcovat (pokud vůbec uvnitř někdo byl), takže jsem záměr po chvíli vzdal a podařilo se mi namísto toho dosáhnout borového lesa táhnoucího se k Maybury (valnou část cesty jsem se musel přikrčen plížit příkopem), aniž mne ty nestvůrné stroje zpozorovaly.

Ponořil jsem se do lesa a trmácel jsem se dál, v třesavce a celý promoklý, směrem k domovu. Bloudil jsem mezi stromy a pokoušel jsem se nalézt stezku. Tma v lese byla ještě hlubší, blesků ubývalo, zato mezerami mezi hustými korunami se teď proudem sypaly vodopády krup.

Kdybych si byl uvědomil dosah všeho toho, co jsem právě spatřil, byl bych se nutně namísto toho dal oklikou přes Byfleet a byl bych zamířil na Street Cobham a vrátil se do Leatherheadu, zpátky k ženě. Ale cizota všeho kolem za té noci a také fyzické vyčerpání mi to nedovolily, byl jsem potlučený, promoklý na kůži, ohlušený a oslepený bouří.

Ovládl mne nejasný pocit, že bych se měl prostě vrátit domů, nic jiného mne nenapadlo. Potácel jsem se mezi stromy, sletěl jsem do příkopu, odřel jsem si kolena o nějaké prkno, až jsem se konečně dočvachtal na silničku svažující se od hostince *U kolejního erbu*. Říkám úmyslně dočvachtal, neboť příval vody hnal bláto a písek bahnitým proudem z kopce dolů. Tam do mě ve tmě někdo vrazil, až

jsem se zapotácel. Vykřikl úděsem, uskočil ode mne a pádil pryč, dřív než jsem se vzpamatoval natolik, abych ho dokázal alespoň oslovit. Nápor bouře nabyl teď takové síly, že jsem měl co dělat, abych vůbec dokázal na kopec vyjít. Přešel jsem k plotu vlevo od cesty a ručkoval jsem podél planěk vzhůru.

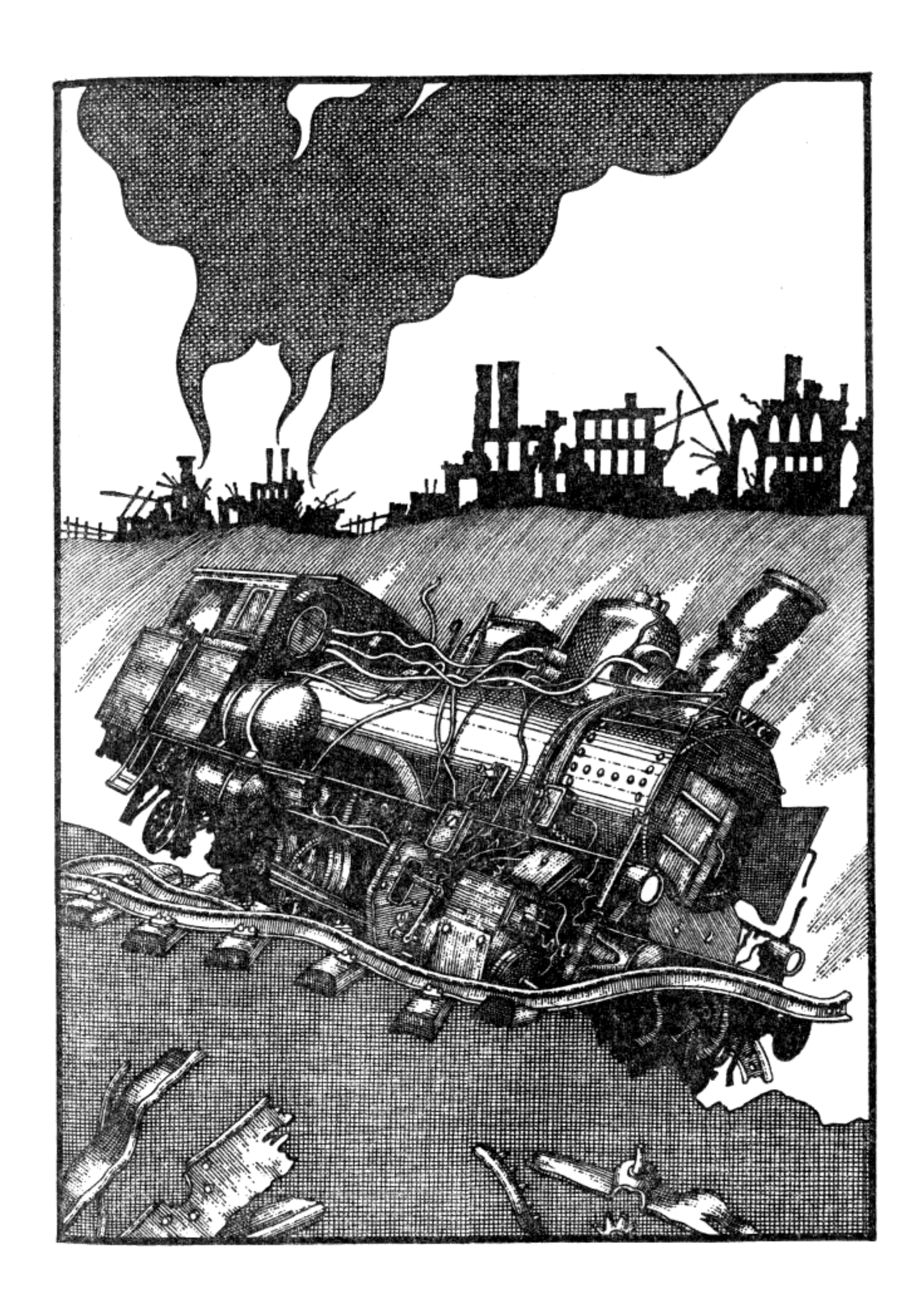
Poblíž vrcholu stoupání jsem klopýtl o cosi měkkého, a když se zablesklo, uviděl jsem u nohou kohosi v černém klotovém plášti a ve vysokých botách. Než jsem se stačil orientovat, jak ten člověk vlastně leží, byla už zase tma. Stál jsem rozkročen nad ním a čekal jsem na další blesk. Když se konečně rozsvětlilo dalším zábleskem, stačil jsem postřehnout, že je to robustní chlap, dosti prostě oblečený, nikoli však ošuntělý; hlavu měl podivně skloněnu až kdesi pod trupem a ležel zhroucen tak těsně u plotu, jako by na něj byl čímsi prudce odhozen.

Překonal jsem přirozený odpor, jaký pociťuje každý, kdo se ještě nikdy nedotkl mrtvoly, shýbl jsem se a převrátil jsem ho, abych mohl nahmatat puls. Ale byl skutečně mrtvý. Zřejmě měl zlomený vaz. Zablesklo se potřetí a ve tmě proti mně vyvstala jeho tvář. Vyskočil jsem. Byl to hostinský od *Žíhaného psa*, od něhož jsem si zvečera vypůjčil povoz.

Bázlivě jsem ho překročil a vydal jsem se vzhůru do kopce. Minul jsem policejní stanici a podél hostince *U kolejního erbu* jsem pokračoval k domovu. Na tomto svahu už nehořelo nic, třebaže nad pastvinami stále ještě žhnula rudá záře a do přívalu deště a krupobití se vzdouvala oblaka hustého dýmu. Pokud jsem dokázal rozpoznat v přísvitu blesků, byly domy kolem celkem netknuté. Uprostřed cesty před *Kolejním erbem* rovněž leželo cosi temného.

Někde dole na silnici, směrem k mayburskému mostu, bylo slyšet dupot a nějaké hlasy, ale neměl jsem odvahu na ně křiknout, nebo se tam dokonce vydat. Vytáhl jsem klíč a odemkl jsem, zavřel za sebou, zamkl a ještě zasunul zástrčku, doklopýtal jsem ke schodům a zhroutil se na ně. Stále ještě jsem měl před očima ony kráčející kovové obludy a mrtvé tělo roztříštěné o plot.

Přikrčil jsem se na posledním schodě, zády ke zdi, a prudce jsem se roztřásl.

11

U OKNA

Už jsem na sebe prozradil, že citové bouře u mne mají tu zvláštní vlastnost, že samy sebe vyčerpají a uhasí. Po chvilce jsem zjistil, že jsem celý mokrý a že je mi zima a že na běhounu na schodech pode mnou jsou loužičky vody. Téměř mechanicky jsem vstal, šel do jídelny, obrátil do sebe trochu whisky a pak mi nedalo, abych se nepřevlékl.

Když jsem byl hotov, vystoupil jsem nahoru do pracovny, třebaže jsem sám nevěděl proč. Okna mé knihovny hledí přes pár stromů a přes železniční trať směrem k horsellskému vřesovišti. Při našem chvatném odchodu zůstalo okno v knihovně otevřené. V chodbičce bylo tma a ve srovnání s obrazem zarámovaným okenním otvorem se opačná strana knihovny zdála tonout v nepronikNutelném šeru. Ve dveřích jsem se nakrátko zastavil.

Bouřka už se přehnala. Věže Orientální koleje i borovice z jejího okolí zmizely a vzadu, značně daleko, byly v jasně rudé záři teď patrné pastviny kolem pískoven. Proti osvětlenému pozadí bylo vidět, jak se tam činí jakési nepovedené, groteskní obrovské černé siluety.

Vyhlíželo to trochu, jako by tím směrem celá krajina stála v jednom ohni - celý svah byl poset nesčetnými jazýčky plamenů, prohýbaly se a svíjely s každým závanem dohasínající bouře a vrhaly rudé odlesky na roztrhaná mračna ženoucí se nad nimi. Co chvíli se před oknem přehnal oblak dýmu z nějakého bližšího požářiště a pohled na Marťany zakryl. Nedokázal jsem rozpoznat, co tam dělají, ani jsem neviděl, co vlastně jsou ty tmavé objekty, jimiž se tak zaměstnávají. Nezahlédl jsem také, co vlastně hoří poblíž, třebaže světla plamenů tančila po stěnách a stropu mé knihovny. Vzduch byl plný ostrého pachu pryskyřice a spáleniny.

V tichosti jsem za sebou zavřel dveře a opatrně jsem se plížil k oknu. Postupně se mi otvíral pohled na krajinu od wokingského nádraží na jedné straně až po černé a spálené bory u Byfleetu. Dole pod kopcem, poblíž nadjezdu, bylo na trati vidět nějaké světlo a několik budov u cesty do Maybury a v ulicích kolem nádraží leželo v troskách, které ještě teď žhnuly. To světlo na dráze jsem si nejprve

nedokázal vysvětlit; zpozoroval jsem tam jakousi masu, kolem jasný rudý žár plamenů a napravo pak řadu jakýchsi žlutavých obdélníků. Pak mi teprve došlo, že je to vykolejený vlak, přední část roztříštěna a v plamenech, zadní vozy dosud na kolejích.

Mezi těmito třemi ohnisky záře, hořícími domy, vlakem a planoucím vřesovištěm u Cobhamu, se rozprostíraly nepravidelné plochy černavé země, jen tu a tam porušené řeřavějícím a dýmajícím spáleništěm. Byl to nejpodivnější pohled vůbec, na tu temnou plochu posetou ohýnky. Ze všeho nejvíc mi to připomínalo noční scénu u staffordshirských hrnčířských pecí. Lidi jsem zprvu nezpozoroval žádné, třebaže jsem je napjatě hledal očima. Teprve později jsem zahlédl proti světlu na wokingském nádraží větší počet tmavých postav, jak spěšně jedna za druhou přecházejí koleje.

Tak tohle byl tedy celý náš svět, v němž jsem strávil tolik let v naprostém bezpečí, tenhle plamenný chaos. Co se tu odehrálo v uplynulých sedmi hodinách, jsem stále ještě nevěděl, stejně tak jako jsem stále ještě neznal - třebaže už mi začínalo svítat - spojitost mezi oněmi obrovitými mechanismy a nemohoucími slizkými těly, která jsem viděl drápat se z válce. S podivným pocitem jakéhosi neosobního zájmu jsem si přitáhl židli od stolu k oknu, posadil se a zíral do zčernalé krajiny, a především na ty tři tmavé giganty, přecházející sem a tam v přísvitu mezi pískovnami.

Připadalo mi, že tam mají neuvěřitelně napilno. Začal jsem si klást otázku, co vlastně jsou zač. Že by to byly mechanismy vybavené vlastní inteligencí? Měl jsem pocit, že takového něco je nemyslitelné. Anebo byl v každém z nich usazen Marťan, ovládal je, řídil a využíval, tak jako je v lidském těle situován mozek a jako je řídí? Začal jsem je porovnávat se stroji, jaké vyrábí člověk, poprvé v životě jsem se snažil představit, jak se asi může jevit inteligentnímu zvířeti na nižším stupni vývoje náš pancéřový křižník anebo parní stroj.

Obloha zůstala po bouřce jako umytá a nad dýmem doutnajícího kraje se k západu zvolna skláněla špendlíková hlavička Marsu, když se na naší zahradě objevil voják. Uslyšel jsem od plotu lehké zaškrábání a probral jsem se ze strnulosti, do níž jsem upadl. Podíval jsem se dolů a uviděl jsem nejasně, jak se drápe přes laťoví. Při pohledu na lidskou bytost jsem ožil a dychtivě jsem se vyklonil z okna.

„Psst!“ zašeptal jsem.

Zůstal nejistě sedět rozkročmo na plotě. Pak se přehoupl dolů na zahradu a přes trávník se kradl k rohu budovy. Šel sehnutě, našlapoval potichu.

„Je tu někdo?“ zeptal se rovněž šeptem, zůstal stát pod oknem a vzhlédl vzhůru.

„Kam jdete?“ otázal jsem se.

„To kdybych věděl.“

„Vy se asi potřebujete někde schovat, ne?“

„To bych teda potřeboval!“

„Tak pojďte dovnitř,“ řekl jsem.

Seběhl jsem dolů, odemkl jsem dveře, vpustil ho dovnitř a hned jsem zase vchod zajistil závorou. Jeho tvář jsem ve tmě neviděl. Neměl nic na hlavě, blůzu měl rozepnutou.

„Pro boha živýho!“ vydechl, když jsem ho vtáhl dovnitř.

„Stalo se něco?“ zeptal jsem se.

„Ne, nic se nestalo ...“ V šeru jsem rozpoznal jeho zoufalé gesto. „Jenom nás to všechny smetlo - úplně s námi zametli,“ opakoval znovu a znovu.

Takřka mechanicky mne následoval do jídelny.

„Napijte se trochu whisky,“ řekl jsem a nalil jsem mu pořádnou sklenku.

Vypil ji.

A pak se najednou zhroutil na židli u stolu, hlavu na zkřížených pažích, a v záchvatu nelíčeného citu se rozeštkal jako malý kluk, a já nad ním udiveně zůstal stát, podivuhodně rychle zapomínaje na svůj vlastní, zcela nedávný nával zoufalství.

Trvalo značně dlouho, než se uklidnil natolik, že mohl vůbec odpovídat na mé otázky, a i pak hovořil přerývavě a zmateně. Byl to vozataj od dělostřelectva, do boje zasáhli asi v sedm večer. V tu dobu trvala palba na protější straně pastvin a proslýchalo se, že se prvá skupina Marťanů zvolna plazí pod ochranou kovového štítu k druhému válci.

Později se tento štít neohrabaně vztyčil na třech vzpěrách a stal se prvním z bojových mechanismů, které jsem viděl. Dělo, které jeho spřežení táhlo, najelo do postavení poblíž Horsellu s úkolem ovládnout palbou pískovny, ale jeho příjezd jen urychlil protiútok. Ve chvíli, kdy dělostřelci odtahovali kolesnu, jeho kůň našlápl do králičí nory, padl a shodil ho do jakési prohlubně. V témže okamžiku za ním

dělo explodovalo, vybuchovala i munice, všechno kolem se vznítilo v ohni, jen on sám zůstal ležet pod hromadou sežehnutých mrtvol a koňských zdechlin.

„Ležel jsem bez hnutí," vyprávěl, „na smrt vyděšenej, na mně navalenej předek koně. Sfoukli nás jako svíčku. A ten puch - pro boha živýho! Jako když se pálí maso! Uhodil jsem se do zad, když mi pad kůň, a musel jsem chvíli ležet, než se mi trochu ulevilo. Ještě před minutou to klapalo jako na přehlídce - a najednou to klopýtnutí, prásk - a psic - jako svíčku! Zhasli a smetli!"

Dlouho se schovával pod zdechlým koněm a jen kradmo občas vykoukl na pastvinu. Chlapci z Cardiganova pluku se pokusili o zteč kráteru náhlým výpadem, ale byli prostě naráz vymazáni ze světa. Pak se obluda vztyčila na třech kovových nohách a začala zvolna procházet pastvinu sem a tam, mezi těmi pár prchajícími vojáky, kteří tam ještě zbývali, a otáčela kopulí, přesně jako když se rozhlíží člověk chráněný kápí. Na vyčnívající konzole nesla členité kovové pouzdro, kolem něhož jiskřily zelené záblesky a z jehož ústí vešlehával žárový paprsek.

V několika minutách nezbývalo - pokud alespoň dělostřelec viděl - na celé pastvině nic živého a každý strom a keř, který se už dříve neproměnil v zčernalou kostru, stál v plameni. Dragouni byli zatím na silničce, kryti vyvýšeninou, takže z nich nespatřil žádného. Chvíli ještě slyšel řehtat Maximovy kulomety, ale i ty pak umlkly. Wokingské nádraží a skupinku budov kolem si gigant nechával až nakonec; pak pozvedl paprskomet, zamířil, a z městečka se stala hromada planoucích ruin. Poté obrněnec zbraň vypnul, otočil se k dělostřelci zády a odkolébal se k doutnajícímu boru v dálce, který skrýval druhý z válců. V tom okamžiku se z kráteru vztyčil druhý lesknoucí se titán.

Druhé monstrum se vydalo po stopách prvého a tu se dělostřelec začal žhavým popelem vřesoviště opatrně plížit směrem k Horsellu. Dostal se živý až do úvozu a tak unikl až do Wokingu. Dál už jen chrlil dojmy a zážitky. Městečkem se nedalo projít. Snad tam ještě zůstalo pár lidí naživu, napůl šílených, většina z nich popálených nebo opařených. Musel obejít požářiště a ukryl se pak do téměř řeřavých trosek zřícených stěn, když tu se jeden z marťanských obrů vrátil. Viděl ho, jak pronásleduje nějakého člověka, jak ho lapil jedním z ocelových chapadel a jak mu rozbil hlavu o kmen borovice.

Když se konečně snesla noc, odvážil se dělostřelec vyrazit a úprkem se dostal až za železniční násep.

Od té chvíle se plížil k Maybury v naději, že směrem k Londýnu bude bezpečněji. Lidé byli poschovávaní v příkopech a ve sklepích, ale řada těch, kdo přežili, už prchala do Woking Village a do Sendu. Sužovala ho žízeň, dokud nenarazil na roztříštěné vodovodní potrubí poblíž viaduktu, z něhož vyrážela bublající voda na vozovku jako pramen.

To byl tedy příběh, který jsem z něho kus po kuse vypáčil. Když se ze svých zážitků vypovídal, trochu se uklidnil a snažil se rozdělit o všechno, co viděl. Hned na začátku prozradil, že od poledních hodin neměl v ústech, šel jsem proto do spíže a přinesl odtamtud kousek skopového a chléb. Lampu jsme nerozsvěcovali, báli jsme se, aby záře nepřilákala Marťany, a tak se co chvíli naše ruce střetly buď nad chlebem, anebo nad masem. Za jeho vyprávění počínaly z temnoty okolo nás pozvolna vyvstávat předměty v pokoji, samy jen černá tma, a venku před oknem se začaly rýsovat rozdupané keříky a polámané růže. Budilo to dojem, že se zahradou přehnal houf lidí anebo zvířat. Znenáhla jsem rozpoznával i jeho potemnělou tvář, ztrhané rysy, tak jako se bezpochyby jevil i můj obličej. Když jsme dojedli, vystoupili jsme potichu nahoru do mé pracovny a já jsem opět vyhlédl z otevřeného okna. Za jedinou noc se údolíčko proměnilo v popelavé koryto. Ohně už pohasly. Tam, kde předtím zuřily plameny, stoupaly teď vzhůru už jen proužky dýmu; ale nespočetné trosky zřícených a vyhořelých budov a kostry ožehnutých a zčernalých stromů, které předtím skrývala noc, se teď v nemilosrdném úsvitu zjevily ve své úděsné nahotě. A přece tu a tam zůstalo něco, čemu bylo přáno uniknout zkáze - tamhle bílý železniční semafor, jinde průčelí skleníku, bělostné a svěží uprostřed té spouště. Nikdy předtím v celé historii válek nedošlo ke zkáze tak nevybíravé, tak úplné. A rozestaveni kolem kráteru se v dnícím světle kovově leskli tři mechaničtí obři, kroužíce kopulemi, jako by obhlíželi zpustošení, které bylo jejich dílem.

Zdálo se mi, že se jáma zvětšila, a co chvíli z ní do jasnícího se jitra tryskaly výrony jasně zelených par - vyrážely vzhůru, zavířily, řídly a mizely. V dálce bylo vidět Chobham a všude kolem ohnivé sloupy. S prvními dotyky slunce se měnily v krvavě prokvétající stuhy dýmu.

12

MÁ POZOROVÁNÍ ZÁHUBY WEYBRIDGE A SHEPPERTONU

Jakmile začalo přibývat světla, stáhli jsme se od okna, z něhož jsme Marťany pozorovali, a po špičkách jsme opět sešli do přízemí.

Dělostřelec se mnou souhlasil, že dům nebude dostatečně bezpečným úkrytem. Měl v úmyslu, jak mi řekl, vydat se směrem k Londýnu a připojit se opět ke své jednotce - byla to 12. baterie jízdního dělostřelectva. Já jsem měl v plánu vrátit se ihned do Leatherheadu, a ničivá síla Marťanů na mne zapůsobila tou měrou, že jsem byl rozhodnut odvézt ženu ihned do Newhavenu a společně s ní opustit zemi. Bylo mi již totiž jasné, že krajina kolem Londýna se nevyhnutelně stane dějištěm katastrofální srážky ještě dřív, než se tvory obdařené takovýmito vlastnostmi podaří přemoci a zničit.

Mezi námi a Leatherheadem ovšem ležel třetí válec a kolem něho strážící obři. Kdybych býval jen sám, myslím, že bych byl podstoupil to riziko a pustil se přímým směrem terénem. Ale dělostřelec mi to rozmlouval: „Pořádnou manželku člověk moc nepotěší," povídal, „když z ní udělá vdovu." Nakonec jsem svolil, abychom se vydali společně pod ochranou lesa k severu, až do Street Cobhamu, kde bychom se pak rozdělili. Odtamtud bych pak mohl pokračovat další odbočkou přes Epsom a pak konečně do Leatherheadu.

Byl bych vyrazil na cestu ihned, ale můj společník měl zkušenosti z pole a šel na to chytřeji. Pod jeho naléháním jsem prohledal celý dům, až jsem konečně našel čutoru a on do ní nalil až po hrdlo whisky; dále jsme si vycpali veškeré kapsy balíčky sucharů a naporcovaným masem. Pak teprve jsme se vykradli z domu a rozběhli jsme se, co nám síly stačily, po mizerné vozové cestě, kterou jsem já sem předchozí noci dorazil. Domy kolem se zdály opuštěné. Na vozovce ležela v těsném shluku tři zuhelnatělá těla, zasažená spalujícími paprsky; tu a tam byly roztroušeny věci, které lidé na útěku odhodili - hodiny, střevíc, stříbrná lžička a podobné drobnůstky. Na rohu odbočky k poště trčel lehký vozík s polámaným kolem, vrchovatě naložený bednami a kusy nábytku, bez koně. Příruční pokladnu kdosi násilím otevřel a pak pohodil mezi ostatní trosky.

Kromě vrátnice u sirotčince, která dosud hořela, neutrpěly domy v okolí žádnou podstatnou škodu. Svazek žhavých paprsků jim toliko očesal komíny a přeběhl pak dál. Přesto však kromě nás dvou, jak se zdálo, nebyla v celém Maybury Hillu živá duše. Většina jeho obyvatel prchla, jak jsem soudil, přes Starý Woking - tou cestou, kterou jsem já projel vozem do Leatherheadu - anebo byli někde poschováváni.

Sešli jsme až na hlavní silnici, minuli jsme tělo muže v černém plášti, který byl ještě nasáklý nočním lijákem, a na úpatí kopce jsme se ponořili do lesa. Prošli jsme jím až k železniční trati a nepotkali jsme ani živáčka. Za náspem zbývaly z lesa jen zčernalé pahýly a vývraty; většina stromů ležela na zemi, ale část přece jen zůstala stát, tísnivé působící šedé kmeny, s listím nikoli zeleným, ale rzivě hnědým.

Od trati směrem k nám nenadělaly paprsky příliš velkou škodu, požehly toliko pár nejbližších stromů; požár se tu však neuchýlil. Došli jsme k mýtině, kde ještě v sobotu pracovali dřevorubci; pokácené a okleštěné kmeny tu byly složeny vedle kupy pilin a vedle motorové pily a parního stroje k jejímu pohonu. Poblíž stál přístřešek, teď opuštěný. Jitřním vzduchem nezachvěl sebemenší vánek, na všem leželo podivné ticho. Mlčeli i ptáci a také my dva, na spěšném pochodu, jsme si jen šeptem tu a tam vyměnili poznámku a nepřestávali jsme se ohlížet přes rameno dozadu. Jednou nebo dvakrát jsme se zastavili a naslouchali jsme.

Po nějaké chvíli jsme se přiblížili k cestě a uslyšeli klapot kopyt, mezi stromy jsme zahlédli tři dragouny, jedoucí zvolna směrem k Wokingu. Zavolali jsme na ně; zastavili a my jsme se jim rozběhli vstříc. Byl to poručík a dva vojíni osmého husarského pluku, vezli trojnožku, která vyhlížela trochu jako teodolit, ale dělostřelec mi řekl, že je to heliograf.

„Vy dva jste vůbec první lidi, co jsme tu dnes ráno potkali," řekl poručík. „Co se tu děje?"

V jeho hlase i v tváři byla patrná jakási dychtivost. Vojáčkové za ním si nás zvědavě prohlíželi. Dělostřelec seskočil do úvozu a zasalutoval.

„Dělo v noci zničeno, pane poručíku. Vyhledal jsem úkryt. Teď se právě vracím ke své baterii, pane poručíku. Tak asi po půl míli cesty tímhle směrem budete mít Marťany na dohled."

„Jak to vlastně vypadá, takový Marťan?“ vyptával se poručík.

„Pancéřovanej obr, pane poručíku. Takovejch sto stop vysokej. Tři nohy, tělo jako z kočičího stříbra, na palici laková mosazná kopule, pane poručíku.“

„Jděte s tím někam, prosím vás!“ řekl poručík. „To jsou pitomosti.“

„Však to uvidíte sám, pane poručíku. Jsou ozbrojený, mají takovou skříňku, která vypaluje plameny - a jste mrtvej!“

„Co tím chcete říct - mají snad děla?“

„Kdepak, pane poručíku,“ dělostřelec se pustil do živého líčení paprskometu a jeho účinků. Když byl v nejlepším, poručík ho přerušil a vzhlédl ke mně. Stál jsem dosud nahoře na břehu úvozu.

„Vy jste to taky viděl?“ zeptal se mne.

„Je to přesně tak, slovo od slova,“ řekl jsem.

„No dobrá,“ řekl na to poručík. „Takže se na ně taky budu muset jet podívat, úkol je úkol. Heleďte se,“ obrátil se k dělostřelci, „my jsme tady vyčleněni k dozoru nad evakuací obyvatelstva. Vy se seberte a jdete se hlásit brigádnímu generálovi Marvinovi, povězte mu všechno, co víte. Je ve Weybridgi, jasné? Cestu znáte?“

„Já ji znám,“ řekl jsem a poručík obrátil koně opět k jihu.

„Půl míle, říkáte?“ zeptal se.

„Víc ne,“ odpověděl jsem a ukázal jsem přes koruny stromů jižním směrem. Poděkoval mi, pak odjeli a my už jsme je víc nespatřili.

O kus dál jsme zastihli skupinku tří žen a dvou dětí, jak vynášejí věci z malého dělnického domku. Měly na ně malý ruční vozík a vršily na něj ušmudlané ranečky a vetché zařízení. Pospíchaly s prací tak, že s námi neztratily ani slovo, když jsme je míjeli.

Před nádražím v Byfleetu jsme se vynořili z borového lesa, v ranním slunci před námi ležel tichý a poklidný kraj. Byli jsme už naprosto z dosahu paprskových zbraní, a kdyby nebylo ticha v opuštěných domech a neklidného ruchu v ostatních, kde se ještě balilo, kdyby nestál na nadjezdu přes dráhu hlouček vojáků a nehleděl po trati směrem k Wokingu, byl by ten den vyhlížel jako každá jiná neděle.

Několik žebřiňáků a selských prkeňáků se sunulo se skřípotem po cestě do Addlestonu, a pak jsme najednou brankou v oplocení uviděli na travnaté rovince šestici dvanáctiliberních kanónů, rozesta-

vených v přesných rozestupech a mířících na Woking. Obsluha děl stála vzorně vyřízena, téměř jako před inspekční prohlídkou.

„Výborně," řekl jsem. „Takže se jim povoluje jedna parádní salva."

Dělostřelec u vrátek na okamžik zaváhal.

„Ne, musím dál," řekl nakonec.

Dál směrem k Weybridgi, hned za mostem, vršil větší oddíl vojáků v bílých pracovních blůzách násep, za ním byla ukryta další děla.

„Tohle je platný asi jako luky a šípy proti bleskům," řekl dělostřelec. „Nemaj ještě ani ponětí, co umí ten paprskomet."

Ti důstojníci, kteří zatím neměli žádné úkoly, postávali a vyhlíželi přes vrcholky stromů k jihozápadu a také kopáči co chvíli přerušili práci a zadívali se týmž směrem.

V Byfleetu bylo všechno v jednom kole, obyvatelstvo balilo, asi dvacítka dragounů, někteří na koních, někteří opěšalí, honila lidi vesnicí hned sem, hned tam. Na hlavní cestě se pilně nakládalo, mimo jiné tam stály tři nebo čtyři černé povozy s křížem v bílém kruhovém poli, zjevně vládní majetek, postarší omnibus a ještě některé další. Lidí bylo všude plno, někteří ani v tuto chvíli nezapomněli, že je den sváteční, a oblékli se do nedělního. Vojáci neměli snadnou práci přesvědčit je o vážnosti situace. Viděli jsme scvrklého dědouška s velikánskou krabicí plnou květináčů s orchidejemi, jak se rozčileně hádá s desátníkem, který mu je odmítal naložit. Zastavil jsem se a vzal jsem ho za loket.

„Víte vůbec, co na vás tamhle čeká?" zeptal jsem se ho a prstem jsem ukázal na borovice, které ukrývaly Marťany.

„Cože?" obrátil se ke mně. „Já mu tady vysvětluju, jakou mají ty kytky cenu!"

„Smrt!" zakřičel jsem na něj. „Smrt! Odtamtud jde smrt!" Nechal jsem ho, aby si to přebral, jak umí, a spěchal jsem za dělostřelcem. Na rohu jsem se ještě ohlédl. Voják stařečka nechal stát, kde byl, i s jeho škatulí orchidejí, nejistě hledícího na lesík.

Nikdo v celém Weybridgi nám nedokázal říci, kde se vlastně usídlilo vojenské velitelství; v osadě panoval zmatek, jaký jsem ještě v žádné obci předtím nikdy nezažil. Povozy, bryčky všude po ulicích, neuvěřitelná směsice spřežení a vozby všeho druhu. Vážení měšťanostové, navlečení do všelijakého golfového a veslařské odění, i je-

jich vyšňořené paničky, všechno nakládalo, za vydatné pomoci různých živlů z hospůdek u řeky, pobíhaly tu rozdováděné děti, náramně spokojené s touto překvapující proměnou tradiční neděle, jak ji až dosud znaly. Uprostřed toho všeho se už ctihodný pan vikář srdnatě pustil do celebrování ranní mše a do všeobecného vzrušení se ozvalo klinkání zvonu.

Posadili jsme se s dělostřelcem na schůdky u kašny a ze zásob, které jsme nesli s sebou, jsme docela slušně pojedli. Vojenské hlídky - tady už to nebyli dragouni, ale granátníci v bílém - varovali obyvatele, aby buď urychleně obec vyklidili, anebo aby se ukryli ve sklepích, jakmile začne dělostřelba. Když jsme přešli po železničním mostě, uviděli jsme zástupy, které se zatím nahromadily na nádražíčku a kolem něho; na přeplněném nástupišti se vršila zavazadla a různé krabice. Pravidelná doprava byla už myslím zastavena, aby byl zajištěn průjezd vlaků s vojskem a s děly do Chertsey, a jak jsem se potom doslechl, byly o místa ve zvláštních vlacích, přistavených v pozdějších hodinách, sváděny zuřivé bitky.

Setrvali jsme ve Weybridgi až do poledne, tou dobou jsme byli poblíž sheppertonského zdymadla na soutoku Weye a Temže. Něco času jsme strávili pomocí dvěma babkám, které nakládaly svůj majeteček na ruční vozík. Wey má trojité ústí, tam se najímají loďky a tam je také přívoz přes řeku. Na sheppertonském břehu byl hostinec s pěkným trávníkem a vzadu za ním se nad stromy vypínala štíhlá špice sheppertonského kostelíku, která nahradila původní komolou věžku.

Zde jsme zastihli rozčilený a hlučící dav uprchlíků. Zatím se útěk stále ještě nezměnil v paniku, ale už to bylo daleko víc lidí, než stačily přívozní prámy pobrat. Lidé hekali pod těžkými ranci; byli tu i manželé, kteří na vysazených dveřích od altánku vlekli jako na nosítkách naskládané nádobí a jiné zařízení. Kdosi nám říkal, že má v úmyslu odjet vlakem z protějšího sheppertonského nádraží.

Lidé pokřikovali jeden přes druhého, vyskytl se i někdo, kdo si zažertoval. Zřejmě jim byla společná představa, že Marťané jsou prostě jacísi lidé obřího vzrůstu, kteří sice mohou město napadnout a snad i vyplenit, ale které nakonec čeká jistá zkáza. Co chvíli někdo přesto vrhl nervózní pohled přes Wey, k lukám u Chertsey, ale tam panovalo ticho.

Na protějším břehu Temže byl - až na místo, kde přistávaly pramice - naprostý klid, ostře kontrastující se surreyským břehem. Lidé, kteří tam vystupovali z lodí, putovali hned silničkou dál. Veliký prám právě dokončil obrátku. Tři čtyři vojáci postávali na paloučku u hostince, prohlíželi si uprchlíky, vtipkovali, ani je nenapadlo nabídnout jim pomoc. Hostinec byl zavřený, povolená otvírací hodina ještě nenadešla.

„Co to bylo?“ houkl převozník. „Kuš, potvoro!“ okřikl nějaký muž poblíž štěkajícího psa. A pak se zvuk ozval znovu, přidušené zadunění - výstřel z děla.

Boj začal. Téměř vzápětí se přidaly neviditelné baterie po naší pravici za řekou, mimo dohled, neboť nám je zakrývala skupina stromů; jedna za druhou spustily těžkou palbu. Do toho zavřískl ženský hlas. Všichni stanuli, přimrazeni náhlým propuknutím bojů, tak na dosah, a přece pro nás nepozorovatelných. Nebylo vidět nic než rovinatá luka, na nichž se nezúčastněně dál popásaly krávy, a stříbřité vrby s ořezanými korunami, nehnuté v hřejivém slunečním světle.

„Voni je ty vojáci zastavěj,“ řekla nejistě nějaká žena vedle mne. Nad korunami stromů stoupal lehký kouřový opar.

Pak jsme najednou uviděli v dálce proti proudu řeky vyrazit k nebi oblak dýmu, sloup kouře, který se zvedl do výše a utkvěl na místě, a vzápětí se nám zachvěla země pod nohama a vzduchem otřásla mohutná exploze, které padla za oběť dvě nebo tři okna v nejbližších domech a která nás všechny zaskočila.

„Už jdou!“ vykřikl nějaký muž v modrém svetru. „Tamhle! Vidíte je? Tam!“

Jeden za druhým se Marťané vynořovali nad lesíkem, prvý, druhý, třetí, čtvrtý, v dálce za lukami táhnoucími se k Chertsey, a kráčeli rychle k řece. Vypadali na tu vzdálenost nejprve jako nevelké postavičky s jakýmisi kapucemi, pohybující se houpavým krokem a rychlostí letícího ptáka.

Poté se šikmo od nás objevil ještě další a zamířil přímo k nám. Pět obrněných trupů se zalesklo ve slunečním světle; postupovali rychle proti kanónům a každým krokem se zvětšovali. Jeden z nich, na levém křídle, zcela na kraji, pozdvihl do vzduchu mohutné hranolovité pouzdro a děsivý žhavý paprsek, jehož působení jsem spatřil již v pátek večer, vyrazil směrem k Chertsey a zasáhl naplno město.

Při pohledu na tato podivná, rychlá a strašlivá monstra zástup u břehu řeky stanul, jak se mi zdálo, na několik okamžiků strachy zcela ochromen. Neozval se jediný výkřik, ani hlásek, nastalo ticho. Pak teprve se rozezněly chraptivé dušené hlasy do dupotu nesčetných nohou, od řeky to zašplouchalo. Chlap s obrovským kufrem na rameni, natolik vyděšený, že se ho ani teď nedokázal vzdát a odhodit ho, se prudce otočil a já jsem dostal rohem zavazadla takovou ránu, že jsem se až zapotácel. Odstrčila mne nějaká rozběhnutá paní. Obrátil jsem se rovněž po směru prchajícího davu, ale nebyl jsem ještě natolik přestrašen, abych přestal soudně uvažovat. Měl jsem plnou hlavu děsivých marťanských tepelných paprsků. Pod vodu! To byla jediná záchrana!

„Do řeky! Ponořte se!" křičel jsem. Ale nikdo mne nedbal.

Znovu jsem se otočil a vyrazil jsem vstříc blížícímu se Marťanovi - seběhl jsem až na písčitý břeh a dál, rovnou do vody. Nebyl jsem sám. Z plného prámu vracejícího se od protějšího břehu vyskakovali lidé do řeky, právě když jsem se kvapně brodil pod něj. Pod nohama jsem měl kluzké kameny a bahno a řeka tu byla tak mělká, že mi ještě po pěti yardech nesahala voda ani po pás. Pak, když už se Marťan tyčil nad řekou, sotva dvě stě yardů ode mne, jsem se vrhl kupředu a ponořil jsem se. Každé žbluňknutí lidí dopadajících z lodí do vody jsem vnímal jako hromovou ránu. Na obou stranách řeky loďky spěšně přistávaly.

Ale marťanský stroj si nevšímal pobíhajících lidiček o nic víc, než by se staral člověk o mravence hemžící se okolo mraveniště, které právě rozkopl. Když jsem se, napůl zalknut, vynořil na okamžik hlavou opět nad hladinu, Marťanův kopulovitý kryt směřoval k bateriím, které stále ještě pálily z postavení za řekou, a za pochodu náhle pozvedl předmět, který nemohl být ničím jiným než generátorem žhavého paprsku.

Za okamžik stál u řeky a v mžiku měl polovinu brodu za sebou. Kolenní klouby jeho předních nohou se nakrčily u protějšího břehu a už se opět zvedl v plné výši poblíž osady Shepperton. Vzápětí všech šest děl, jež byla skryta za krajními domky vesnice a o nichž zatím nikdo na pravém břehu řeky neměl tušení, odpálilo salvu. Srdce se mi leknutím div nezastavilo, blízká a nečekaná zahřmění téměř splývala jedno s druhým. Obluda užuž pozvedávala paprskomet, když jí prvý granát vybuchl pár yardů nad kovovou kápí.

Překvapením jsem vykřikl. Neviděl jsem a nevnímal žádného ze zbývajících čtyř marťanských monster: oči jsem měl jako přikovány k dramatu v mé blízkosti. Dva další granáty explodovaly současné ve vzduchu poblíž trupu a kopule se rychle otáčela a uhýbala, aby unikla čtvrtému. Neuhnula.

Granát jí třeskl přímo do tváře. Kopule se vydula, záblesk - a byla rozervána na tucty lesklých kovových střepů a cárů rudého masa.

„Dostal ji!" křičel jsem dílem úzkostně, dílem vítězoslavně.

Uslyšel jsem jiné hlasy v odpověď, ozývali se lidé v řece okolo mne. Ze samého nadšení jsem v tom okamžiku div nevyskočil z vody ven.

Bezhlavý kolos zavrávoral jako opilý obr, ale nezřítil se. Nějakým zázrakem získal znovu rovnováhu, přestal si však už vybírat cestu a s komorou paprskometu vytrčenou vzhůru se valil proti Sheppertonu. Živoucí inteligence, Marťan z kopulovité kápě stroje, byl usmrcen, rozerván a rozprášen do všech čtyř světových stran a celé zařízení už teď nebylo nic než komplikovaná kovová mašinérie řítící se vstříc své zkáze. Postupovala přímou čarou, neřiditelná. Narazila do věže sheppertonského kostela, smetla ji jako úder beranidla, uhnula přitom stranou, potácela se ještě o kus dále, a sotva mi zmizela z dohledu, překotila se s mohutným zaduněním do řeky.

V tom okamžiku otřásl vzduchem prudký výbuch a vysoko do vzduchu vyrazil gejzír vody, páry, bahna a kovových trosek. Jak se totiž komora paprskometu dotkla hladiny, voda se v mžiku měnila v páru. Vzápětí se už hnala zátočinou proti proudu strmá vlna, jako bahnitý příboj přílivu, jenže bezmála vroucí. Viděl jsem, jak se lidé derou na břeh, a slyšel jsem i v rachotu a bublání doprovázejícím Marťanův pád jejich výkřiky a jek.

V tu chvíli jsem přestal dbát žáru, zapomněl jsem i na nezbytnou opatrnost. Brodil jsem se rozbouřenou vodou, odstrčil jsem nějakého muže v černém, až se mi konečně otevřel pohled do zátočiny. Půl tuctu převržených loděk se bezmocně zmítalo ve vlnách. Padlý Marťan ležel níže po proudu, napříč korytem řeky, z větší části ponořen ve vodě.

Z trosek se valila hustá oblaka páry a skrze její vířící kotouče se mi nezřetelně a vždy jen na okamžik dařilo zahlédnout gigantické údy stroje bičující hladinu a vyvrhující do výše spršky vody, pěny a

bahna. Chapadla tloukla a mávala kolem jako živoucí paže a až na bezmocnou bezúčelnost těchto pohybů se zdálo, jako by tam ve vlnách zápasil o holý život nějaký poraněný organismus. Z vraku tryskalo do vzduchu s bouřlivým sykotem nesmírné množství rzivě hnědé kapaliny.

Odtrhl jsem se od toho pohledu v okamžiku, kdy jsem uslyšel zběsilý jekot, něco na způsob toho, čemu se v našich továrních městech říká sirény. Nějaký člověk, stojící až po kolena ve vodě poblíž vlečné stezky, na mne zřejmě křičel, třebaže slyšet nebylo pro vřavu kolem vůbec nic, a ukazoval rukou. Ohlédl jsem se a spatřil jsem, jak ostatní Marťané obrovskými kroky postupují od Chertsey dolů k řece. Sheppertonské kanóny znovu vypálily, tentokrát se však minuly.

Okamžitě jsem se ponořil pod hladinu, zatajil jsem dech až do trýznivého znehybnění hrudníku a skrčen jsem tápal v mukách pod vodou tak dlouho, jak jsem jen vydržel. Voda kolem mne prudce vířila a kvapně se ohřívala.

Když jsem na okamžik zvedl hlavu, abych nabral dech, odhodil vlasy z čela a vytřel z očí vodu, stoupala z řeky pára a převalující se bělavá mlha zprvu Marťany zcela zakrývala. Vytí teď bylo přímo ohlušující. A pak jsem je začal rozeznávat, obrovité šedavé stíny, zvětšené ještě mlhou. Prošli těsně podél mne a dva se teď skláněli nad zmítajícími se, pěnou pokrytými pozůstatky svého druha.

Třetí a čtvrtý stanuli vedle něho v řece, jeden asi dvě stě metrů ode mne, druhý ve směru na Laleham. Ničivé generátory nesli ve výši a svazkem žhavých paprsků, který z nich se svistem vyšlehoval, smetali všechno před sebou.

Zavládla vřava srážky, ohlušující a otupující směsice zvuků, kovové řinčení marťanských mechanismů, rachot řítících se domů, dunivé výbuchy, jak se naráz ocitaly v jednom plameni stromy, ploty, kůlny, do toho zazníval praskot ohně a hukot požárů. Vyvalil se hustý černý dým a mísil se do oblaků páry stoupajících z řeky, a jak ničivé paprsky přelétaly po Weybridgi, značily jejich dopad záblesky oslnivého světla vzápětí vystřídané sinalými plameny roztančenými v dýmu. Nejbližší domy ještě stály nedotčeny, v očekávání svého osudu, šeré, nezřetelné v mlhavém oparu na pozadí probleskujících ohňů.

Na okamžik jsem strnul, po prsa ve vřelé vodě, ochromen bezvýchodností svého postavení, bez naděje na únik. Nad mlžinatou

hladinou bylo vidět, jak se lidé sdílející můj úkryt v řece drápou rákosím ven, jako žabičky prchající trávou před kroky člověka, a jak v hrůze pobíhají sem a tam po vlečné stezce.

A pak se náhle svítivé zášlehy paprskometu začaly skoky blížit ke mně. Domy se hroutily při jejich dotyku a rázem stály v jednom ohni; stromy se měnily se zaburácením v sloupy plamenů. Svazek kmital stezkou sem a tam, vychytával přebíhající postavy a dospěl ke břehu ani ne padesát yardů od místa, kde jsem stál. Přelétl řeku směrem k Sheppertonu a voda v jeho stopě se vzdouvala zpěněným vroucím hřebenem. Obrátil jsem se a vyrazil jsem ke břehu.

V následující chvíli mě uchvátila mohutná vlna takřka vřelé vody. Zakřičel jsem bolestí a opařen a napůl oslepen jsem se v zoufalství brodil syčící a vystřikující vodou na suchou zemi. Kdyby mi byla jen malinko uklouzla noha, byl by to můj konec. Bezmocně jsem padl, zcela v dohledu Marťanů, na písčitou kosu vybíhající do špice mezi slévajícími se vodami Temže a Weye. Nečekal jsem už nic než smrt.

Matně si vybavuji pohled na opěru jednoho z Marťanů, snášející se pár yardů od mé hlavy, jak se zarývá od kyprého písku, tápe a opět se zvedá; pamatuji si dlouhé chvíle napětí, mám před očima ještě ty čtyři stroje, jak vlečou trosky svého druha mezi sebou, vidím je chvílemi jasněji, pak opět v závoji dýmu, jak se ještě nekonečné dlouho, jak se mi alespoň tehdy zdálo, vzdalují rozlehlými prostorami nad řekou a lukami. A pak, velice zvolna, mi začínalo docházet, že jakýmsi zázrakem jsem se přece jen zachránil.

13

JAK JSEM SE POTKAL S VIKÁŘEM

Když si Marťané odbyli tuto prvou lekci o síle pozemských zbraní, stáhli se opět do svého výchozího postavení v horsellském vřesovišti a na spěšném ústupu - obtíženi navíc transportem vraku svého demolovaného společníka - bezpochyby přehlédli lecjakou takovou náhodnou a postradatelnou oběť, jakou jsem byl i já. Kdyby byli nedbali o svého druha a pokračovali v útoku, nebyli by v tu chvíli ve směru na Londýn narazili na nic víc než na pár baterií dvanáctiliberních kanónů a byli by dosáhli hlavního města zcela jistě ještě dřív, než začaly obranné přípravy; a byla by to ofenzíva tak nenadálá, strašlivá a zničující, jako bylo zemětřesení, jež před stoletím rozvrátilo Lisabon.

Ale oni nijak nespěchali. Válec za válcem přilétal z meziplanetárního prostoru; každých čtyřiadvacet hodin se jim dostávalo dalších posil. Zatím se však vojenské i námořní síly, které už plně pochopily děsivou sílu protivníka, pustily s úpornou energií do práce. Každou minutou najížděla do postavení nová a nová děla, až se před setměním kdejaké skupiny předměstských vilek na svazích kolem Kingstonu a Richmondu změnily v kryt zejících ústí zamaskovaných hlavní. A spáleným a zpustošeným krajem - snad dvacet čtverečních mil to bylo -, který obklopoval marťanskou základnu na horsellském vřesovišti, napříč spáleništi a zbořeništi vesniček uprostřed zelených stromů, zčernalými a dýmajícími sloupořadími, které ještě předchozí den byly borovými hájky, se plížili odhodlaní zvědové vybavení signalizačními heliografy, s úkolem neprodleně vyslat dělostřelcům varování o každém pohybu Marťanů. Jenomže Marťané už prohlédli systém řízení dělostřelby a pochopili, jakým rizikem pro ně může být blízkost člověka, a nikdo už se teď nemohl přiblížit k žádnému z válců ani na míli blízko, aniž riskoval život.

Jak se zdálo, strávili mechaničtí giganti prvé odpolední hodiny přenášením veškerého obsahu druhého a třetího válce - druhý dopadl na golfové hřiště v Addlestonu, třetí u Pyrfordu - do prapůvodního kráteru na horsellském vřesovišti. Nad ním, nad zčernalým vřesovištěm a nad zříceninami táhnoucími se široko daleko kolem, zůstal

jeden na stráži, zatímco osádky zbývajících obrněnců opustily své stroje a sestoupily do jámy. Setrvali v pilné práci dlouho do noci a chochol zelenavého dýmu, který se z kráteru valil, byl viditelný až z výšin kolem Merrowu, dokonce se říká, že až z Bansteadu a z Epsomských vrchů.

A zatímco se Marťané za mými zády chystali na svůj příští výpad a vpředu přede mnou shromažďovalo lidstvo síty k bitvě, vydal jsem se já sám s nesmírnými bolestmi a útrapami na cestu, pryč od hořícího a dýmajícího Weybridge, směrem k Londýnu.

Uviděl jsem opuštěnou loďku, jak splývá dolů po proudu, malou, značně daleko ode mne, ale shodil jsem ze sebe většinu promoklých šatů, pustil jsem se za ní a dostihl ji, a tak se mi konečně podařilo z té zkázy uniknout. V lodičce nebyla vesla, ale podařilo se mi s ní přesto odplout, pokud mi ji opařené ruce dovolily pohánět, dolů po řece až k Hallifordu a Waltonu; pohybovala se příliš pomalu, neustále jsem se úzkostlivě ohlížel, jak si snadno domyslíte. Volil jsem cestu po řece, poněvadž jsem usoudil, že voda bude nejlepším útočištěm, pokud by se ta monstra opět vrátila.

Horká voda, zahřátá Marťanovou katastrofou, splývala spolu se mnou dolů po proudu, takže celou dobrou míli nebylo pro mlhu vidět z obou břehů téměř nic. V jednom okamžiku jsem nicméně postřehl šňůrku temných postaviček, spěchajících lukami od Weybridge. Halliford, jak se zdálo, byl zcela opuštěn, pár domů obrácených k řece hořelo. Byl to zvláštní pohled, v celé osadě se pranic nepohnulo, ležela pustá pod rozžhavenou modrou oblohou, jen kouř a svíjející se plameny stoupaly kolmo vzhůru do rozpáleného odpoledne. Ještě nikdy předtím jsem nespatřil požár domu, kde by chyběl okounějící a překážející dav. O kus dál žhnulo a kouřilo suché rákosí u břehu a dále od řeky pak vytrvale postupovala čára plamenů loukou plnou sena po pozdní seči.

Dlouhou dobu jsem se nechával nést proudem, tak jsem byl rozbolavělý a zničený přestálými strastmi a tak tíživé bylo vedro nad hladinou řeky. Pak nabyl vrchu opět strach a začal jsem znovu pádlovat holýma rukama. Slunce mi spalovalo obnažená záda. Když se konečně za zátočinou objevil v dohledu most u Waltonu, převládla nad strachem mdloba a horečka a přistál jsem u middlesexského břehu. Bylo mi zle, měl jsem pocit, že to nepřežiji, a padl jsem do vysoké trávy. Musely být asi tak čtyři hodiny nebo pět. Brzy jsem opět

vstal a vlekl se asi půl míle, aniž jsem potkal živou duši, a opět jsem ulehl, tentokrát ve stínu živého plotu. Vzpomínám si, že jsem si na tomto úseku cosi nesouvisle povídal, měl jsem také hroznou žízeň a trpce jsem litoval, že jsem se nenapil víc vody. Zvláštní věc - začínal se mne zmocňovat hněv na mou ženu; nedovedu si to vysvětlit, ale marná snaha dostat se do Leatherheadu mne nesmírně trýznila.

Nepamatuji se přesně, kdy se vlastně vikář objevil v místech, kde jsem ležel, patrné jsem mezitím upadl do dřímoty. Pak jsem si pojednou uvědomil, že tam sedí, jen tak v košili, celé umazané od sazí; hladce oholenou tvář měl obrácenou k nebi a pozoroval slabounké záblesky přebíhající po obloze. Byla pokryta beránky, řádka za řádkou kadeřavého chmýří lehce zbarveného večerem vysokého léta.

Posadil jsem se a vikář na mne při prvém šramotu rychle pohlédl.

„Nemáte trochu vody?“ vypravil jsem ze sebe.

Zavrtěl hlavou.

„Hodinu už neděláte nic jiného, než že mi pořád říkáte o vodu,“ řekl.

Na okamžik jsme zmlkli, zkoumali jsme jeden druhého. Musel jsem mu připadat jako dosti zvláštní postava, nahý až na promáčené kalhoty a ponožky, samá opařenina, obličej i ramena zčernalá dýmem. Jeho tvář zosobňovala slabost samu - ustupující brada, kudrnky vlasů světlých jako len spadající do nízkého čela, oči až příliš velké, bledě modré, upřené do prázdna. Pak se náhle ozval, ale na mne přitom ani nepohlédl.

„Co to všechno znamená?“ naříkal. „Jaký mají tyhle věci vlastně význam?“

Hleděl jsem na něj, neodpovídal jsem mu.

Napřáhl hubenou bílou paži a nepřestával bědovat.

„Proč na nás bylo sesláno tohle dopuštění? Jaké hříchy jsme to spáchali? Bylo přece po ranní bohoslužbě, vydal jsem se na procházku, abych si vyjasnil hlavu a připravil se na odpolední pobožnost, a pak najednou - plameny, země se zachvěla, smrt! Jako v Sodomě a Gomoře! Všechna naše práce vniveč, všechna ta práce... Co jsou vlastně zač, ti Marťané?“

„A co jsme my zač?“ odpověděl jsem mu a odkašlal jsem si.

Objal si pažemi kolena a obrátil se opět ke mně. Snad půl minuty si mne beze slova prohlížel.

„Jen tak jsem se procházel po silnici, abych si trochu vyjasnil hlavu," říkal. „A pak náhle plameny, země se otřásla, smrt!"

Odmlčel se opět, bradou se nyní téměř dotýkal kolen.

Náhle začal gestikulovat.

„Všechna ta práce - co jsme se jen nastarali s nedělní školou. Čím jsme se to provinili - co hrozného to spáchal Weybridge? Všechno je pryč, všechno je zničeno. I kostel! Tři roky jsou to, co jsme ho opravili a přestavěli. A je pryč! Smazán z povrchu zemského! Proč?"

Nová pauza, a pak spustil jako nepříčetný.

„Dým z požářišť jejích stoupá po všechny věky!" hřímal.

Oči se mu rozhořely, tenkým prstíkem ukázal k Weybridgi.

Tou dobou už jsem začínal chápat, co s ním asi je. Nesmírná tragédie, kterou právě prožil - nesporně to byl uprchlík z Weybridge -, ho dohnala na samé pomezí zdravého rozumu.

„Máme to daleko do Sunbury?" zeptal jsem se tím nejvěcnějším tónem.

„Co máme činit?" ptal se vikář dál. „Jsou už tyto bytosti všude? Byla jim dána Země v plen?"

„Jak daleko je to do Sunbury?"

„Ještě dnešního jitra jsem sloužil ranní..."

„Teď je všechno jinak," řekl jsem tiše. „Nesmíte ztrácet hlavu. Máme stále ještě naději."

„Naději!"

„Samozřejmě, a nemalou - přes všechno to zpustošení!"

Začal jsem mu vysvětlovat svůj názor na naše postavení. Nejprve mi naslouchal, ale pak se zájem v jeho očích začal znovu proměňovat v předchozí skelný pohled a přestával mne vnímat.

„Takto nadchází konec," přerušil mne. „Onen konec! Veliký den našeho Pána! A lidé se budou dovolávat hor a skalisek, aby se na ně sesula a ukryla je - ukryla je před tváří Hospodina, jenž usedá na svém trůně!"

Pochopil jsem situaci. Přestal jsem argumentovat a přesvědčovat, vyskočil jsem, postavil jsem se nad něj a položil jsem mu ruku na rameno.

„Seberte se,“ řekl jsem mu. „Buďte trochu chlap. Copak vám spadlo srdce do kalhot? Co je to za náboženství, když se sesype při první pohromě? Pomyslete jen na to, co už v minulosti člověku natropily povodně, zemětřesení, války, sopečné výbuchy. To si myslíte, že Weybridge má tam nahoře sjednány nějaké výjimky? Pánbůh není žádný pojišťovací agent, člověče!“

Nějakou chvíli otupěle mlčel.

„Ale jakou máme naději uniknout?“ zeptal se pak náhle. „Jsou nezranitelní, jsou nemilosrdní...“

„Ani to prvé, ani - možná - to druhé,“ odpověděl jsem. „A čím jsou mocnější, tím by měli teď být i rozvážnější a obezřetnější. Nejsou to ani tři hodiny, co byl jeden z nich zabit.“

„Zabit!“ řekl a zíral vůkol. „Jak by mohl být zabit posel boží?“

„Viděl jsem to na vlastní oči,“ nemeškal jsem mu sdělit. „My máme prostě smůlu,“ říkal jsem, „že jsme spadli rovnou do té nejhustší kaše, to je všechno.“

„Co se to tam na nebi blýská?“ zeptal se pojednou.

Pověděl jsem mu, že jsou to signály heliografu – že je to znamení lidského úsilí a že přichází pomoc.

„Vězíme v kaši, rovnou uprostřed,“ říkal jsem, „třebaže je tu zatím ticho a klid. To blýskání napovídá, že se schyluje k bouři. Tamhle, pokud vím, jsou Marťané, a směrem na Londýn, tam, kde se zvedají vrchy kolem Richmondu a Kingstonu a kde stromy poskytují skryt, se kopou okopy a rozmisťují se děla. Co nevidět se touto cestou vydají Marťané na pochod ...“

Ještě jsem nedomluvil, když vyskočil a pohybem ruky mne přerušil.

„Poslouchejte!“ řekl...

Za nízkými pahorky na druhém břehu řeky doznívaly tlumené ozvy vzdálené dělostřelby a slabounký pokřik. Pak opět všechno utichlo. Nad živým plotem přeletěl bzučící chroust a těsně nás minul. Vysoko na západním nebi tkvěl srpek dorůstajícího měsíce, nezřetelný a zbledlý, zavelený nad kouřem z Weybridge a z Sheppertonu, nad ztichlou žhavou nádherou západu.

„Myslím, že bychom udělali nejlíp, kdybychom se vydali touhle cestou dál,“ řekl jsem, „k severu.“

14

V LONDÝNĚ

Když Marťané přistáli ve Wokingu, byl můj mladší bratr v Londýně. Studoval medicínu, měl těsně před zkouškou a o jejich příletu se dověděl teprve v sobotu ráno. Sobotní ranní listy přinesly kromě dlouhatánských odborných pojednání o planetě Marsu, o životě na planetách a tak dále také kratičký a nepříliš jasný telegram, který právě svou stručností upoutával pozornost.

Marťané, polekáni blížícím se davem, usmrtili řadu lidí jakýmsi rychlopalným dělem, tak byla ona zpráva přibližně formulována. Telegram končil slovy: „Ačkoli se Marťané takto jeví jak hroziví protivníci, stále ještě se v podstatě nedostali z jámy, do které dopadli, a jak se zdá, ani se jim to nepodaří. Je to patrně výsledek poměrně intenzívní přitažlivé síly naší Země.“ A úvodníkáři se zejména na toto téma hned útěšlivě rozpovídávali.

Všichni posluchači biologického semináře, jehož se bratr toho dne účastnil, pochopitelně hořeli zájmem, ale nikde na ulicích nebylo ani stopy po nějakém neobvyklém zneklidnění. V odpoledních vydáních nafukovaly noviny kusé zprávy velkým písmem pod palcovými titulky. Ale až do osmé hodiny večer neměly co sdělit, leda něco málo o přesunech vojska v okolí vřesoviště a o požáru borových lesů mezi Wokingem a Weybridgem. Potom vyšlo zvláštní vydání *St. James's Gazette*, v němž se oznamoval holý fakt, že telegrafní spojení bylo přerušeno. Jako pravděpodobná příčina se uváděl pád hořícího kmene na telegrafní vedení. Nic víc se o vypuknuvších bojích ještě ani oné noci, kdy jsem já jel do Leatherheadu a zpět, v Londýně nevědělo.

Bratr o nás proto taky neměl žádný strach, neboť z líčení tisku věděl, že válec dopadl dobré dvě míle od našeho domu. Byl přesto rozhodnut vydat se ještě v noci za mnou, aby - jak sám říkal - si tu havěť prohlédl, dřív než bude vyhubena. Asi ve čtyři hodiny mi poslal telegram, který ovšem nikdy nedorazil, a večer si ještě zašel do kabaretu.

I v Londýně byla v sobotu v noci bouřka, a tak jel bratr na Waterlooské nádraží drožkou. Na nástupišti, odkud byl pravidelně vypravován půlnoční vlak, se po chvilce čekání dověděl, že na trati

došlo k nějaké nehodě a že vlaky do Wokingu až do rána nepojedou. Nepodařilo se mu zjistit, jaká nehoda to vlastně byla, ba dokonce ani na dráze o tom neměli dosti jasnou představu. Na nádraží to nikoho příliš nevzrušovalo, jelikož železniční personál, kterému nedošlo, že by mohlo jít o něco víc než pouhou poruchu mezi Byfleetem a wokingským nádražím, prostě noční divadelní vlaky, které normálně projížděly Wokingem, směroval objížďkou přes Virginia Water nebo přes Guildford. Měli také plno práce se změnami výletních vlaků *Nedělního sdružení* s cíli v Southamptonu a Portsmouthu. Nějaký noční reportér si bratra spletl s tamějším výpravčím, jemuž se trochu podobá, přepadl ho a mámil z něho informace. A jen málo lidí s výjimkou zaměstnanců dráhy výpadek nějak spojovalo s Marťany.

Přečetl jsem si už, v jiném podání těchto událostí, jak onoho nedělního rána byl „celý Londýn jako elektrizován zprávami z Wokingu“. Ve skutečnosti nemá tohle odvážné tvrzení žádné opodstatnění. Spousty lidí v Londýně se o Marťanech poprvé vůbec dověděly až za paniky pondělního jitra. A těm, kdož byli informováni už v neděli, dosti dlouho trvalo, než pochopili, co vlastně ty narychlo formulované depeše v nedělních novinách znamenají. Většina lidí v Londýně totiž nedělní tisk zpravidla nečte.

Měli navíc tak vžitý pocit osobní bezpečnosti a tak často se už setkali v novinách s všelijakými senzačními sděleními, že se nijak neroztřásli strachy, když četli: „Přibližně v sedm hodin včera večer opustili Marťané válec, a pohybujíce se pod ochranou kovových štítů, zcela zničili nádraží ve Wokingu včetně okolních budov a zmasakrovali celý prapor Cardiganova pluku. Podrobnosti zatím nejsou známy žádné. Maximovy kulomety se proti jejich pancéřování ukázaly být zcela neúčinné; polní kanóny Marťané zničili. Prchající husaři dorazili tryskem do Chertsey. Zdá se, že se Marťané zvolna přesunují směrem na Chertsey a Windsor. V celém západním Surrey panuje značné napětí, na přístupech k Londýnu jsou budovány obranné okopy.“ Takhle to shrnul *Sunday Sun* a bystrý a pozoruhodně čilý fejetonista v Referee napsal, že je to, jako by někdo znenadání na pokojnou náves vypustil šelmy z cirkusového zvěřince.

Nikdo v Londýně si neuměl učinit konkrétnější představu o Marťanech v jejich bojových strojích; přetrvávala fixní idea, že tyto obludy jsou nevyhnutelně nemotorné: „drápaly se“, „s utrpením“ se „plazily“ - takovýmhle výrazivem se hemžily všechny počáteční

zprávy. Žádná z těchto depeší nemohla být stylizována někým, kdo se stal očitým svědkem jejich postupu. Nedělní tisk vycházel v nových zvláštních vydáních, jakmile byly k dispozici nové zprávy, některé noviny se dokonce obešly i bez nich. Nebylo v podstatě co lidem říci - až do pozdního odpoledne, kdy tiskové agentury dostaly oficiální zprávu o tom, co bylo zatím úřadům známo. Konstatovalo se v ní, že se obyvatelstvo z Waltonu a z Weybridge a z celého tamějšího okolí valí po cestách směrem na Londýn, to bylo vše.

Ráno šel bratr do kostelíka při nalezinci, stále ještě nevěděl pranic o tom, co přinesla předchozí noc. V kostele padla zmínka o invazi, kněz věnoval samostatnou modlitbu za zachování míru. Venku si pak bratr koupil výtisk *Referee*. Zprávy, které v něm našel, ho značné znepokojily, takže šel znovu na Waterlooské nádraží zjistit, zda už bylo spojení obnoveno. Ulicemi se hemžily omnibusy, kočáry, cyklisté a bezpočet lidí ve svátečním, kuriózní informace šířící se ze stánků kamelotů jako by na ně neměly nejmenší vliv. Čtenáři byli sice zvědaví, ale pokud je na zprávách něco zneklidňovalo, týkalo se jejich znepokojení jen osudu obyvatel postižené oblasti. Na nádraží se poprvé doslechl, že spoje do Windsoru a Chertsey byly zrušeny. Od kontrolorů u vchodu se dověděl, že toho rána došlo ze stanic Byfleetu a Chertsey pár pozoruhodných telegramů, ale že potom náhle telegrafní styk ustal. Žádné bližší podrobnosti z nich bratr nevypáčil. „Okolo Weybridge se stále ještě bojuje," víc se mu z nich vypáčit nepodařilo.

Železniční provoz byl teď už značně dezorganizován. Kolem nádraží postávaly houfy lidí, kteří čekali na příjezd přátel ze stanic Jihozápadní dráhy. Nějaký starší prošedivělý pán se k bratrovi přitočil a notně se do této společnosti obul. „Mělo by se to ventilovat," rozčiloval se, „a veřejně!"

Jeden nebo dva vlaky přijely ze směru od Richmondu, Putney a Kingstonů, plné lidí, kteří si pro tento den vyrazili na výlet, projet se trochu po řece, a zjistili, že zdymadla jsou uzavřena a že ve vzduchu visí nějaká panika. S bratrem se dal do řeči mládenec v modrobílém klubovém saku, senzační novinky se z něho jen hrnuly.

„Do Kingstonů se valí šílená spousta lidí na bryčkách, na dvoukolkách, ve všem možným, mají s sebou, jenom co pobrali doma nejcennějšího," vykládal. „Jedou z Molesey a z Weybridge a z Waltonu, povídali, že od Chertsey je slyšet děla, těžká kanonáda, a že jim

nějaký vojáci na koních říkali, ať odtamtud rychle zmizí, že už Marťani jdou a že jsou blízko. Tedy my jsme taky slyšeli děla, na nádraží v Hampton Courtu, jenomže jsme si mysleli, že je to bouřka, že někde zahřmělo. Co to zas, k čertu, znamená? Vždyť se prý ti Marťani nemohou ze svý ďoury vůbec vyhrabat, ne?“

Bratr mu nedokázal kloudně odpovědět.

Brzy pak zjistil, že neurčitý pocit nebezpečí se šíří i mezi cestujícími podzemní dráhy a že se už nedělní poutníci začínají ve velmi neobvyklou dobu vracet ze všech oblíbených výletních míst na jihozápadě - z Barnesu, Wimbledonu, z Richmondského parku, z Kewu a tak dále; ale nevyskytl se nikdo, kdo by znal víc než pouhé zvěsti z doslechu. Kdekdo z nádražáků už působil mrzutě.

Kolem páté rozrušila narůstající dav v prostorách nádraží skutečnost, že byl zahájen provoz na spojce mezi stanicemi Jihovýchodní a Jihozápadní dráhy, které se takřka nikdy nepoužívá, a že se na ní objevil vojenský transport, velkorážní děla na plošinových vozech, a kryté vagóny napěchované vojskem. Děla se přesunovala z Woolwiche a z Chathamu a měla krýt přístupy ke Kingstonu. Zdvořilůstky jen pršely. „Počkejte, ti vás schramstnou!“, „Až po vás, my jsme totiž krotitelé!“ a tak podobně. Chvilku nato dorazil na nádraží policejní oddíl a začal všechna nástupiště vyklízet. Bratr se vydal opět do ulic.

V kostelích vyzváněli k večerní modlitbě, po Waterloo Road pochodovala se zpěvem četa příslušnic Armády spásy. Hlouček povalečů na mostě zvědavě pozoroval podivnou hnědou pěnu, která ve velkých chumáčích splývala s proudem. Slunce právě zapadalo a parlament i věž s hodinami vedle něj se ostře rýsovaly na nejpoklidnějším nebi, jaké si jen lze představit, na zlatavé obloze s mřížovím předlouhých purpurově rudých oblačných pásů. Někdo říkal, že v řece viděl plavat jakési tělo. Jeden člověk, tvrdil o sobě, že je záložák, bratrovi vykládal, jak spatřil na západě blikat heliograf.

Když bratr došel do Wellingtonovy ulice, vyběhl proti němu od Fleet Street párek pořízků s dosud neoschlým zvláštním vydáním s vykřičníky plakátů. „Strášlivá katastrofa!“ vyvolávali jeden přel druhého a běželi Wellingtonovou ulicí dál. „Bóje ve Weybridgi! Pódrobný popís! Marťané odraženi! Londýn ohrožén!“ Musel dál za výtisk celé tři pence.

Teprve teď začínal alespoň zčásti vnímat, jakou sílu a jaké nebezpečí Marťané ve skutečnosti představují. Došlo mu, že nejde o hrstku nepatrných, neohrabaných tvorečků, nýbrž že jsou to mozky dirigující mohutná mechanická těla, že se dokáží hbitě pohybovat a udeřit silou, proti níž neobstojí ani ta nejtěžší děla.

List je popisoval jako „obrovité pavoukovité stroje, které jsou schopny vyvinout rychlost expresního vlaku a vypalovat nesmírně žhavé paprsky“. V terénu kolem horsellského vřesoviště, psal list dále, byly již rozmístěny zamaskované baterie, převážně polní kannóny, a to zejména na směru mezi wokingskou oblastí a Londýnem. Bylo zpozorováno celkem pět bojových strojů postupujících k Temži, jeden z nich byl zničen náhodným zásahem. Jinak se palba minula cílem a baterie byly pak okamžitě sežehnuty termopaprskem. Depeše se zmiňovala o těžkých ztrátách armády, avšak jinak byl její tón optimistický.

Marťané byli odraženi; nebyli nezranitelní. Ustoupili nazpět do trojúhelníku mezi prvé tři válce poblíž Wokingu. Ze všech stran byli proti nim vysíláni průzkumníci vybavení heliografy. Spěšně byla přisunována další děla z Windsoru, Portsmouthu, Aldershotu a Woolwiche - ba i ze severu; mimo jiné i pětadevadesátitunová dalekonosná děla s vinutými hlavněmi, přemístěná sem právě z Woolwiche. Celkem jedno sto šestnáct hlavní už bylo buď v palebných postaveních, anebo se do nich spěšně přemisťovalo s hlavním úkolem krýt Londýn. Nikdy předtím ještě nedošlo na anglické půdě k tak mohutnému a tak rychlému soustředění bojové techniky.

Každý další válec, který by ještě dopadl, bude - jak zprávy doufaly - moci být okamžitě zničen vysoce výbušnými trhavinami, které byly spěšně připravovány a rozváženy. Není pochyby, konstatovalo se v těchto informacích, že situaci je třeba považovat za krajně neobvyklou a vážnou, nicméně byla současně veřejnost vyzývána, aby nepropadala panice a aby jí čelila. Není údajně pochyby, že Marťané jsou skutečně zvláštní a strašliví, nicméně jich proti miliónům pozemšťanů stojí maximálně dvacet.

Podle rozměrů válců úřady usuzovaly, že osádka nemůže čítat více než pět jedinců v každém z nich - celkem tedy patnáct. A přinejmenším jeden z nich byl vyřazen - ne-li více. Veřejnost bude odpovědně varována před jakýmkoli blížícím se nebezpečím, k ochraně obyvatelstva v ohrožených jihovýchodních předměstích jsou podni-

kána rozsáhlá opatření. Opakovaným ujištěním o bezpečnosti Londýna a vyjádřením důvěry ve schopnosti vlády vypořádat se s tímto problémem toto nezvyklé prohlášení končilo.

Bylo tištěno obrovskými typy a bylo ještě tak čerstvé, že barva nebyla dosud zaschlá. Nezbyl čas připojit ani jediné slovo komentáře. Bylo divné, vzpomíná bratr, proč byl tak nemilosrdně okleštěn veškerý ostatní obsah listu, až právě na onu jedinou zprávu.

Po celé Wellingtonově ulici bylo vidět, jak lidé obracejí narůžovělé listy novin a jak čtou, a celým Strandem se naráz rozlehl křik armády kamelotů následující prvé dva průkopníky. Muži seskakovali za jízdy z omnibusů, jen aby urvali výtisk. Zpráva vzrušila kdekoho, pryč byla dosavadní netečnost. V kartografickém obchodě na Strandu, vyprávěl bratr, narychlo snímali z výloh okenice, za výkladem se objevil pán celý v nedělním, včetně citrónově žlutých rukavic, a vylepoval na sklo mapy surreyského hrabství.

Bratr šel po Strandu dál směrem k Trafalgarskému náměstí, s novinami v ruce, a cestou potkal první uprchlíky ze západního Surrey. Uviděl muže kočírujícího vozík, jaké mívají zelináři, na něm ženu s dvěma chlapci a pár kousků nábytku. Přijížděl ze směru od Westminsterského mostu a těsně za ním jela lehká forka na seno a v ní pět nebo šest slušně oblečených lidí a pár krabic a uzlíků. Tváře měli ztrhané a celým svým vzezřením ostře kontrastovali se svátečně vyšňořenými cestujícími v omnibusech. Z drožek po nich pokukovali pánové a dámy odění podle poslední módy. Na náměstí oba povozy zastavily, jako by si vozkové nebyli jisti dalším směrem, nakonec je pak otočili směrem k východu a pokračovali dále Strandem.

Chvilku po nich dorazil muž v pracovním oblečení, jel na staromódní šlapací tříkolce s malinkým předním kolem. Byl značně ušpiněný, v obličeji byl bledý jak křída.

Bratr se vydal směrem k Viktoriinu nádraží a tam začal takových lidí potkávat čím dál víc. Měl nejasnou představu, že by snad mohl takto zahlédnout i mne. Povšiml si neobvykle vysokého počtu policistů řídících dopravu. Někteří uprchlíci si vyměňovali novinky s cestujícími v omnibusech. Jeden tvrdil, že Marťany viděl na vlastní oči. „Vypadaj - no povídám - jako velký kotle na chůdách, a běhat na nich dokážou jak člověk.“ Většinou byli dosud rozrušení a vyvedení z míry nezvyklými událostmi, které zažili.

Hostince ve čtvrti za Viktoriiným nádražím byly díky tomuto přílivu v čilém provozu. Na každém rohu postával hlouček lidí, četli si v novinách, rozčileně debatovali anebo si mlčky prohlíželi nezvyklé nedělní návštěvníky. S nadcházející nocí proud uprchlíků sílil, až se nakonec silnice podobaly - jak to popisoval bratr - hlavní třídě v Epsomu před velkým derby. S několika uprchlíky se dal bratr do řeči, ale většinou od nich nedostal příliš uspokojivé informace.

Nikdo z nich mu nedokázal povědět cokoli o Wokingu, až na jednoho, který bratra ujistil, že Woking byl předchozího večera zcela zničen.

„Jdu rovnou z Byfleetu," říkal, „časně ráno tam přijel někdo na kole, běžel dveře od dveří a varoval nás, ať rychle utečeme. Potom přišli vojáci. Šli jsme se podívat ven a na jihu byla oblaka kouře - nic než kouř a kouř, a nepřicházela odtamtud živá duše. Pak jsme zaslechli ty kanóny od Chertsey a kolem nás začali utíkat lidi z Weybridge. Tak už jsem na nic nečekal, zamkl jsem barák a šel jsem taky."

Tou dobou se rozmohl v ulicích pocit, že vinu vlastně nese vláda, že se úřední místa nedokázala vypořádat s invazním výsadkem takovým způsobem, aby nebyla veřejnost obtěžována vším tímhle zmatkem.

Kolem osmé hodiny se z jihu Londýna zřetelně ozvala silná dělostřelba. V rušném provozu na hlavních ulicích ji bratr nejprve nevnímal, ale sotva odbočil tichými postranními uličkami k řece, rozpoznal ji zcela bezpečně.

Z Westminsteru došel do svého bytu poblíž Regent's Parku pěšky kolem druhé hodiny. Byl už teď notně znepokojen, pokud jde o mé bezpečí, a trochu vylekán zjevným nesmírným rozsahem katastrofy. Upínal se ve svých úvahách, stejně jako já v sobotu, na detaily vojenského rázu. Představoval si všechna ta mlčící a vyčkávající děla, nomády, kteří náhle zaplavili zemi; pokoušel se vykreslit si ony „kotle na chůdách", vysoké třicet yardů.

Také po Oxford Street projížděly jeden nebo dva vozy s běženci, několik se jich ukázalo i na Marylebone Road, avšak zprávy se šířily do té míry pomalu, že vedle v Regent Street i na Portland Road promenovaly jako obvykle za nedělního večera spousty lidí, třebaže tu a tam shluknuty k debatě, a podél Regent's Parku se pod nečetnými lucernami vodilo za ruce právě tolik tichých párečků jako kdykoli

jindy. Noc byla teplá a klidná, poněkud dusná, dělostřelba neutuchala a po půlnoci bylo na jihu vidět cosi jako plošný blesk.

Bratr si četl ono zvláštní vydání znovu a znovu a měl obavy, že mne mohlo potkat to nejhorší. Neměl klidu, něco sice pojedl, ale potom opět vyrazil ven a bez cíle se potuloval ulicemi. Vrátil se pak domů a pokusil se soustředit na poznámky k nadcházející zkoušce, ale marně. Spát šel chvilku po půlnoci a hned v časných hodinách pondělního jitra ho vytrhl z jakéhosi děsivého snu zvuk klepadla, dupot nohou, vzdálené bubnování a vyzvánění. Po stropě tančily odlesky rudých světel. Chvíli ještě ležel, otupěle uvažoval, zda už je den, anebo zda se svět dočista pomátl. Pak ale vyskočil z postele a rozběhl se k oknu.

Měl pokoj až v podkroví, a když vystrčil hlavu na ulici, ozýval se jako mnohonásobná ozvěna bouchnutí jeho vysouvaného okna hluk nesčetných zvedaných okenních rámů. Objevovaly se neladné, všelijak rozcuchané hlavy. Padaly halasné dotazy. „Už jdou!“ vykřikoval policista, který bušil na vrata. „Marťani jdou!“ a spěchal k dalším dveřím.

Bubny a trubky zaznívaly z kasáren v Albany Street a také veškeré kostely v doslechu se činily, seč mohly, aby zaplašily spánek přerývaným usilovným šturmováním všemi zvony. Zavrzaly otvírané dveře, v protějších domech se okno za oknem probouzelo ze tmy žlutým zablikáním.

Ulicí se tryskem blížil zavřený kočár, zahrčel na nejbližším rohu, přerachotil pod okny a pak už opět hluk jeho kol a kopyt spřežení utichal v dáli. Vzápětí po něm projely dvě drožky, předvoj dlouhého průvodu prchajících povozů, směřujících povětšině ke stanici Chalk Farm, kde byly připraveny zvláštní vlaky Severozápadní dráhy, místo co by sjely po spádu až na Eustonské nádraží.

Dlouhou dobu stál bratr u okna a ohromeně se díval, jak policisté postupně tlučou na všechna vrata v ulici a jak předávají tu těžko pochopitelnou zprávu dál. Pak se rozletěly dveře vzadu za jeho zády a do pokoje vrazil pán, který bydlel naproti přes chodbu, jen tak v košili, pantoflích a kalhotách, šle volně plandající u pasu, vlasy ještě rozcuchané od polštáře.

„Co se to, k čertu, děje?“ dotazoval se. „Hoří někde? Co je to za randál?“

Oba najednou se vyklonili z okna, pokoušeli se pochytit, co to policisté vlastně volají. Z bočních uliček vybíhali další lidé a postávali v hloučcích na nárožích v rozhovoru.

„Tak co je to tu, k čertu? Co se stalo?“ vyptával se bratra soused z protějšího pokoje.

Bratr mu odpověděl na půl úst a začal se strojit, s každým kouskem oděvu odbíhal k oknu, aby mu neuniklo nic ze vzrůstajícího rozruchu na ulici. A pak najednou vběhli do ulice prodavači novin s nebývalé časným vydáním raníků a s křikem:

„Londýn v nebezpečí udušení! Obranná postavení v Kingstonu a v Richmondu proražena! Strašlivý masakr v údolí Temže!“

A všude kolem něho - v pokojích v nižších patrech domu, kde bydlel, v sousedních domcích a v barácích naproti přes ulici a stejně tak za rohem v Park Terraces, ve stovkách dalších ulic a uliček v oné části Marylebonu, ale také ve čtvrtích Westbourne Park a St. Pancras, i západně a severně odtud, v Kilburnu a v St. John's Woodu a v Hampsteadu, i na východě v Shoreditchi, Highbury, Haggertonu, Hextonu, zkrátka všude, v celém rozlehlém Londýně. Od Ealingu až po East Ham - všude si lidé protírali oči a otevírali okna, chvíli nechápavě zírali ven, kladli nesouvislé otázky a pak se kvapně oblékali, jakmile se ulicemi přehnal onen prvý závan přicházející bouře strachu. Velká panika propukávala. Londýn, který ještě v neděli uléhal nevědomý a netečný, byl do pondělního jitra vyburcován k jasnému vědomí bezprostředního nebezpečí.

Pohledem z okna bratr nedokázal zjistit, co se vlastně děje, sešel tedy dolů na ulici, právě ve chvíli, kdy obloha mezi hradbami domů zrůžověla prvým úsvitem. Prchajících lidí, opěšalých i v povozech, každým okamžikem přibývalo. Uslyšel volání „Černý dým! Černý dým!“ a pak opět týž výkřik: „Černý dým!“ Všeobecný záchvat strachu se nevyhnutelně projevil nakažlivým. Bratr váhavě postával na schodech, vtom spatřil, jak se k němu blíží další z kamelotů, a bez meškání si zvláštní vydání také koupil. Se zbytkem novin utíkal prodavač dál a rozprodával je po šilinku za výtisk - produkt groteskního zkřížení ziskuchtivosti a paniky.

A tam si bratr přečetl ono hrozivé komuniké velitele ozbrojených sil:

„Jak se ukázalo, jsou Marťané schopni chrlit pomocí odpalovaných raket obrovská mračna jedovatých černých výparů. Udusili a

otrávili takto osádky našich baterií, zničili poté Richmond, Kingston a Wimbledon a postupují zvolna na Londýn, ničíce vše, nač narazí. Čelit jim a zastavit je nelze. Proti černému dýmu neexistuje jiná obrana než okamžitý útěk.“

To bylo vše, ale stačilo to. Veškeré obyvatelstvo šestimiliónového velkoměsta se dalo do pohybu, obracelo se na útěk, dávalo se do běhu; co nevidět měl nastat masový odsun směrem na sever.

„Černý dým!“ zvedal se pokřik. „Hoří!“

V sousedním kostelíku klinkaly zvony na poplach, bryčka řízená nepozorným kočím za křiku a kleteb narazila do kašny na konci ulice a rozbila se. V oknech se míhala chorobně žlutá světla a na mnoha projíždějících drožkách ještě zářily nezhasnuté lucerny. A rozbřesk nad hlavami nezadržitelně dál jasněl, čirý, klidný a tichý.

Pak se rozlehl zvuk kroků pobíhajících sem a tam po pokojích v domě a nahoru a zase dolů po schodech. U dveří se objevila paní bytná v županu, šál přes hlavu, za ní cosi vykřikoval její manžel.

Bratrovi začalo docházet, co to vlastně znamená, kvapně se vrátil do svého pokoje, nastrkal rychle do kapes celou svou hotovost - všeho všudy asi deset liber - a vyrazil ven do ulic.

15

CO SE ODEHRÁLO V SURREY

K obnovení marťanské ofenzívy došlo ve chvílích, kdy vikář rozrušeně řečnil pod živým plotem na lukách poblíž Hallifordu a kdy můj bratr pozoroval uprchlíky valící se proudem přes Westminsterský most. Pokud lze soudit podle rozporných výpovědí, jež byly zatím shromážděny, zůstávala v té době hlavní síla Marťanů i nadále v horsellském kráteru a setrvávala tam až do deváté hodiny večerní, zaměstnána jakousi spěšnou činností doprovázenou mocnými výrony zeleného kouře.

Tři Marťané však nesporně z jámy v osm hodin vystoupili a pomalým a obezřetným postupem se brali Byfleetem a Pyrfordem směrem k Ripley a k Weybridgi, takže se nachystaným bateriím objevili na pozadí oblohy se zapadajícím sluncem. Tito Marťané nepostupovali ve skupině, nýbrž v rojnici, v jedné čáře, a udržovali mezi

sebou vzdálenost přibližně dvou kilometrů. Dorozumívali se navzájem sirénovitým houkáním, které měnilo výši v průběhu celé stupnice nahoru i dolů.

V Upper Hallifordu jsme zaslechli právě toto houkání a odpálení salvy v Ripley a v St. George's Hillu. Ripleyští dělostřelci, neostřílení dobrovolničtí kanonýři, kteří naprosto neměli být v tomto postavení nasazeni, odpálili jednu jedinou předčasnou a neúčinnou salvu nazdařbůh a okamžitě vzali koňmo i během vylidněnou obcí do zaječích, zatímco Marťan jejich okopy a děla obezřetně překročil, aniž užil paprskometu, opatrně se mezi nimi propletl, minul je a tak se nepozorován dostal na dohled děl v Painshill Parku, která vzápětí zničil.

Naproti tomu měli artileristé ze St. George's Hillu buď lepší velení, anebo byli z trochu jiného těsta. Skrývali se za borovým lesíkem, takže o jejich přítomnosti nejbližší z Marťanů pranic netušil. Zamířili s takovou rozvahou, jako by to bylo někde na cvičení, a zahájili palbu na vzdálenost přibližně jednoho kilometru.

Granáty dopadaly v těsné blízkosti Marťana, uviděli ho zavrávorat, učinit ještě několik nejistých kroků a pak padnul. Ozval se hromadný jásot a děla byla s horečnou rychlostí znovu nabíjena. Sražený Marťan se ozval nepřerušovaným vytím sirény, vzápětí se druhý blyštivý obr ohlásil v odpověď a vynořil se nad korunami stromů na jihu. Podle všeho byla jedna ze tří podpěr trojnožky roztříštěna granátem. Celá druhá salva však ležícího Marťana minula, současně pak oba druzí Marťané užili proti baterii paprskomet. Explodovala munice, borovice kolem postavení vzplály v jednom ohni a z celé baterie se zachránilo jen pár mužů, kteří se tou dobou už na úprku skryli za hřebenem vršku.

Jak se zdálo, všichni tři Marťané se pak zastavili k poradě, průzkumníci, kteří je pozorovali, alespoň hlásili, že nejbližší půl hodiny zůstali zcela nepohnuti. Marťan, který byl zasažen a povalen, se namáhavě vysoukal se své kopule, nevelká nahnědlá postavička, zdálky připomínající cosi jako chomáček plísně, a zjevně se zabýval opravou poškozené opěry. Kolem deváté hodiny musel být s prací zřejmě již hotov, neboť se vížka jeho stroje objevila opět nad korunami stromů.

Bylo několik minut po deváté, když se k těmto třem předním hlídkám připojili další čtyři Marťané, z nichž každý nesl po jedné

silné černé trubici. Podobnou rouru podali i třem prvým a poté se všech sedm rozestoupilo ve stejných vzdálenostech v obloukovité linii spojující zhruba St. George's Hill, Weybridge a vesnici Send jihozápadně od Ripley. Dobrý tucet raket se vznesl k obloze z vršků před nimi, jakmile se dali do pohybu, aby dal výstrahu bateriím rozmístěným kolem Dittonu a Esheru. Jiné čtyři obrněné mechanismy Marťanů, rovněž vyzbrojené černými trubicemi, současné překročily řeku a dva z nich se začernaly proti západní obloze, takže jsem je uviděl i já s vikářem, když jsme se unaveně belhali na útěku cestou vycházející z Hallifordu severním směrem. Jevily se nám, jako by pluly na oblaku, jelikož se nad poli rozlévala mléčná mlha a sahala do třetiny jejich výšky.

Při pohledu na ně vikář dušeně vykřikl a dal se do běhu; jenomže já už jsem dobře věděl, že před Marťany není radno utíkat, uhnul jsem z cesty a zalezl jsem orosenými kopřivami a ostružinovým houštím do širokého příkopu vedle cesty. Vikář se ohlédl, spatřil, co dělám, vrátil se a učinil totéž.

Oba Marťané stanuli, bližší z nich obrácen směrem k Sunbury, vzdálenější - pouhý šerý stín rýsující se proti obloze se zářící večernicí - stanul ve střehu v dálce u Stainesu.

Houkavé signály mezitím umlkly; Marťané zaujali postavení v srpkovité linii obkružující jejich válce v naprostém tichu. Mezi oběma růžky onoho srpku leželo dobrých dvanáct mil. Od vynalezení střelného prachu ještě nezačínala bitva v takové tichosti. Výsledný dojem pro nás stejně tak jako pro pozorovatele v blízkosti Ripley byl nutně týž - zdálo se, že se Marťané stali pány prohlubující se temnoty, noci ozářené jen štíhlým mladým měsícem, hvězdami, dohasínajícími červánky a narudlou záři ze směru od St. George's Hillu a z lesů kolem Painshillu.

Jenomže proti celému tomu půloblouku, všude od Stainesu, Hounslowu, Dittonu a Esheru až k Ockhamu, za vršky a lesíky jižně od řeky, v rovinatých lukách na severu od ní, kdekoli chlumek stromů anebo vesnické domky skýtaly dostačující kryt, mířily hlavně děl. Signální rakety stoupaly k obloze a s rozpraskem dštily nocí ohnivé spršky, dříve než pohasly a zanikly, a bdělá pohotovost mužů u baterií se postupně měnila v napjaté očekávání. Stačilo jen, aby Marťané postoupili na dostřel, a rázem mohly nehybné černé postavy kolem

děl, zářících matným leskem do nadcházející noci, proměnit tmu v explodující peklo hřmící bitvy.

A nepochybně se v té chvíli v tisíci bdělých myslí, právě tak jako v mé hlavě, s krajní naléhavostí vnucovala otázka, zda a do jaké míry nás jsou vůbec schopni chápat. Pochopili už, že milióny obyvatel Země jsou nějakým způsobem organizovány, že se podřizujeme určité kázni, že postupujeme v úzké spolupráci? Anebo posuzují výstřely z našich zbraní, žahnutí granátem, vytrvalý průzkum jejich postavení stejným způsobem, jakým by člověk pohlížel na hromadné útoky podrážděných včel vyrušených z úlu? Sní snad o tom, že nás dokáží vyhubit? (Tou dobou ještě nikdo nevěděl, jakou potravu Marťané potřebují.) Stovky takových otázek mi prolétaly hlavou, když jsem si prohlížel strmící obrys Marťana v bojové sestavě. A kdesi v pozadí mých představ se skrývalo tušení mocné skryté síly na přístupech k Londýnu. Byly připraveny příkopové pasti? Co prachárny v Hounslowu, poslouží jako obrovská nástražná mina? Budou mít Londýňané dostatek zmužilosti a odvahy, aby své pyšné město proměnili v druhou planoucí Moskvu?

Uběhla chvíle, jež se nám - přikrčeným pod živým plotem a kradmo vyhlížejícím skrze keře - zdála nekonečně dlouhá, potom se ozvalo zadunění, jakoby výstřel vzdáleného děla. Pak další rána, a ještě jedna. A po ní pozvedl nejbližší z Marťanů do výše svou trubici k výstřelu a odpálil ji s ranou, po níž se zachvěla půda. Následoval ho Marťan stojící poblíž Stainesu. Žádný záblesk, žádný kouř, nic než to tupé zadunění.

Sled výstřelů z těchto miniaturních děl mě vzrušil do té míry, že jsem zapomněl na osobní bezpečí i na popálené ruce a vztyčil jsem se nad plot, abych se mohl podívat směrem k Sunbury. V tom okamžiku zaburácela další rána a směrem k Hounslowu byl vymrštěn veliký projektil. Očekával jsem, že spatřím přinejmenším nějaký dým nebo plamen nebo jiný doprovodný účinek střelby. Avšak neuviděl jsem nic kromě hluboké modři oblohy nad hlavou, s jedinou osamocenou hvězdou, a dole pak mléčnou mlhu rozlévající se doširoka údolím. Nebyl také slyšet dopad střely, neozvala se žádná následná exploze. Rozhostilo se opět ticho; minuta se prodloužila na trojnásobek.

„Co se to stalo?“ hlesl vikář, který si stoupl vedle mne.

„Bůh suď,“ odpověděl jsem.

Vzduchem kolem nás se zatřepetal netopýr a opět zmizel. Kdesi v dálce se zvedl jakýsi zmatený pokřik, pak utichl. Pohlédl jsem znovu na Marťana a viděl jsem, že se dal houpavým rychlým krokem do pohybu podél řeky směrem k východu.

Čekal jsem každým okamžikem, že se ozve salva palebného přepadu nějaké skryté dělostřelecké baterie, že ho zaskočí; ale poklid večera neporušilo pranic. Marťan se zmenšoval tou měrou, jak se vzdaloval, a pak ho konečné pohltila mlha a prohlubující se noc. Oba dva, vedeni týmž impulsem, jsme se vyšplhali po břehu příkopu o kousek výše. Směrem k Sunbury bylo vidět jakýsi tmavý obrys, jako by tam byl naráz vyvstal kuželovitý kopec, a měli jsme jím zakryt výhled dále do krajiny; a pak jsme za řekou, nad Waltonem, spatřili další takovou kupu. Upřeně jsme je pozorovali a kulisy obou homolí se před našima očima jakoby nížily a rozšiřovaly.

Veden okamžitým popudem jsem pohlédl k severu a zjistil jsem, že tam vyrostl třetí takový černý oblak podobající se oblému pahorku.

Rozprostřelo se náhle ticho. Kdesi daleko na jihovýchodě se na jeho pozadí ozvalo houkavé volání Marťanů a poté se vzduch opět zachvěl ohlasem vzdálených detonací jejich zbraní. Pozemské dělostřelectvo neodpovídalo.

Tehdy jsme nebyli s to tyto události chápat; teprve později jsem se měl dovědět, co znamenaly ony hrozivé černé kupy vyrostlé do šera. Každý z Marťanů, rozestavených ve velkém půloblouku, který jsem už popsal, odpálil na základě jakéhosi nám neznámého signálu pomocí trubice připomínající dělovou hlaveň, kterou byl vyzbrojen, rozměrnou torpédovitou střelu. Pálili přes každý kopec, každou skupinu domů nebo lesík, na který za pochodu narazili a který by byl mohl poskytnout skryt dělostřeleckému postavení. Někteří z nich odpálili jenom jednu, jiní dvě, jako například oba Marťané, které jsme měli možnost sledovat; o stroji zajímajícím postavení u Ripley se říká, že torpéd vyslal v této fázi přinejmenším pět. Pouzdra se při dopadu na zem tříštila - bez jakékoli exploze - a v mžiku se z nich začalo vyvíjet nesmírné množství inkoustově tmavých těžkých výparů, jež se v kotoučích vyvalily do výše a vytvářely ebenově černou oblačnou kupu, jedovatou homoli, která pak klesala a rozlévala se po celém okolí. Pouhý dotek oněch par, vdechnutí sebenepatrnější dávky dusící stužky dýmu znamenalo smrt pro vše, co dýchá.

Výpary byly těžké, mnohem těžší než nejhustší kouř, takže se dým po roztříštění nádržky a prvotní expanzi sice bouřlivým vývinem vznesl do výše, avšak poté zvolna klesal ovzduším a roztěkal se nad povrchem země, podoben spíše kapalině než plynu, proudil z výšin směrem dolů, nahrnul se do údolí, plnil příkopy a koryta vodních toků stejným způsobem - jak jsem aspoň slýchal -, jako se chová plynný oxid uhličitý vyvěrající ze sopečných puklin. Kdekoli se dostal do styku s vodou, docházelo k jakési chemické reakci, hladina se okamžitě pokryla práškovým kalem, který zvolna klesal ke dnu a neustále uprazdňoval vodní plochu pro další spad. Kal byl ve vodě naprosto nerozpustný, a zvláštní věc - uvážíme-li zhoubné účinky plynu samého -, po jeho odfiltrování se voda dala pít bez jakýchkoli nepříznivých následků. Páry neměly schopnost difundovat, jak by tomu bylo u skutečného plynu. Shlukovaly se do mlžinatých valů, lenivě splývaly po svazích, neochotně se dávaly hnát větrem a velice zvolna se slučovaly s mlhou a vzdušnou vlhkostí a snášely se v podobě prachu k zemi. Až na zjištění přítomnosti neznámého prvku, se čtyřmi charakteristickými čarami v modré částí spektra, zůstáváme posud zcela nevědomí, pokud jde o povahu této látky.

Jakmile pominula fáze bouřlivého vývinu par, držel se černý dým tak nízko u země - ještě před pozdějším vysrážením -, že nějakých patnáct dvacet metrů nad zemí, ve výši střech a v horních podlažích vyšších budov i na vysokých stromech bylo možno ujít otravě a přežít, jak se oné noci prokázalo ve Street Cobhamu a v Dittonu.

Muž, který unikl smrti v prvé z obcí, vyprávěl později neuvěřitelný příběh, jak se rozplizlé kotouče dýmu svíjely u země a jak z kostelní věže viděl vynořovat se vesnické domy jako přízraky z oné inkoustově černé nicoty. Setrval na věži půldruhého dne, vyčerpán, o hladu, spalován sluncem, a dole, kam až dohlédl, všude pod blankytnou oblohou až k obrysu vzdálených vrchů nic než sametová hladina černého dýmu; ozářeny sluncem z ní zprvu vystupovaly jen červené střechy a zelené koruny stromů, později pak - jakoby v černých závojích - i keře, branky v plotech, altány, zídky.

To se ovšem odehrávalo ve Street Cobhamu, kde byly černé výpary ponechány, dokud samy neklesly k zemi. Jinak Marťané zpravidla, jakmile černý dým posloužil svému účelu, vzduch opět vyčistili tak, že vkročili do zadýmovaného prostoru a postříkli ho proudem žhavé páry.

To provedli i s dýmovou clonou v naší blízkosti, jak jsme mohli spatřit z okna opuštěného domu v Upper Hallifordu, kam jsme se ukryli. Viděli jsme odtamtud i reflektory na Richmondském a na Kingstonském vrchu, kužely jejich světel přebíhaly sem a tam a kolem jedenácté hodiny okno zadrnčelo a uslyšeli jsme zadunění výstřelů z velkých obléhacích děl, která tam měla vybudována palebná postavení. Palba pokračovala nepřetržitě asi čtvrt hodiny, děla střílela naslepo na neviditelné Marťany u Hamptonu a Dittonu, poté bledé světlo reflektorů zmizelo a vystřídala je jasná rudá záře.

Tu noc dopadl čtvrtý z válců - v podobě jasně zeleného meteoru -, a to, jak jsem se později dověděl, v Bushey Parku. Ještě předtím, než se ozvala děla v Richmondu a v Kingstonu, bylo slyšet přerývanou kanonádu kdesi dále na jihozápadě, podle mého to byly salvy nazdařbůh odpalované, dříve než dělostřelce zahubil černý dým. Takto metodicky, asi jako člověk vykuřující vosí hnízdo, zadýmovali Marťané onou neznámou dusivou látkou celý kraj směrem k Londýnu. Růžky srpku se zvolna roztahovaly, až nakonec vytvořily takřka přímou linii z Hanwellu přes Coombe až k Maldenu. Zkázonosné chrliče pokračovaly v postupu po celou noc. Od chvíle, kdy byl sražen marťanský stroj u St. George's Hillu, neposkytli Marťané dělostřelectvu už sebemenší šanci k úspěchu. Kamkoli, kde by se mohla před Marťany nepozorovaně skrýt děla, byl odpálen další dýmový granát, a pokud se děla objevila v přímém dohledu, užili Marťané paprskometů.

K půlnoci ozařovaly planoucí stromy na svazích Richmondského parku a hořící Kingstonský vrch husté vlny smolného kouře vyplňujícího celé temžské údolí, kam až oko dohlédlo. Dýmem se zvolna brodili dva Marťané a postřikovali terén kolem sebe syčivým proudem páry, sem a tam.

Oné noci Marťané generátory žhavých paprsků poměrně šetřili, buď pro ně měli jen omezené zdroje, anebo si prostě nepřáli krajinu zpustošit, nýbrž jen rozdrtit a ochromit veškerý odpor, který jejich příchod vyvolal. Toho se jim také nesporně podařilo dosáhnout. V neděli večer byla jakákoli organizovaná obrana proti jejich postupu u konce. Od té chvíle se už proti nim nedokázala postavit žádná jednotka pozemských sil, jakýkoli pokus byl zcela beznadějný. Dokonce i v posádkách torpédovek a torpédoborců, které se vydaly se svou výzbrojí rychlopalných děl vzhůru po Temži, propukaly vzpoury a

lodě opět odpluly dolů po proudu k moři. Jedinými pokusy o ozbrojený boj zůstalo od oné noci už jen ojedinělé budování padacích jam a minových nástrah, ale i tyto projevy lidského úsilí působily křečovitě a chaoticky.

Lze se jen domýšlet, pokud nám to představivost dovolí, jaký byl vlastně osud baterií rozložených kolem Esheru, v pološeru, v napjatém střehu. Nepřežil nikdo, kdo by mohl podat zprávu očitého svědka. Můžeme se pokusit vybavit si obraz disciplinovaných jednotek v bojové pohotovosti, jejich bystré a bdělé důstojníky, připravené dělostřelce, munici vyrovnanou na dosah ruky, vozataje u kolesen s přípřežemi a muničními vozy, diváky natlačené tak blízko, jak jim jenom vojska dovolila, večerní klid; můžeme si představit ambulance a nemocniční stany s raněnými a popálenými od Weybridge; pak náhle zaznívají tupé rány odpalovaných torpédovitých baněk, nemotorné převracející se projektily přelétávají budovy a stromy a tříští se na sousedících políčkách.

Lze si představit, jak se v tom okamžiku pozornost rázem přesouvá jinam, lze si vybavit bouřlivě kypící chuchvalce a oblaky oněch černočerných mračen, valících se vpřed, tryskajících vzhůru k nebi, měnících šero v téměř hmatatelnou tmu, neznámého a strašlivého nového nepřítele v podobě par snášejících se na své oběti; lze si představit lidi i koně mizející v jejich oblaku, pobíhající, křičící a řehtající, klesající k zemi s výkřiky hrůzy, děla náhle opuštěná, lidi dusící se v křečích, zatímco matový kužel dýmu se šíři víc a víc. A pak už jen tma, zánik, nic než mlčící masa neproniknutelných výparů, skrývající pod sebou své oběti.

Ještě před úsvitem se černý dým rozléval již i uličkami Richmondu a jedním z posledních zoufalých projevů hroutícího se správního aparátu byla naléhavá výzva k obyvatelům Londýna, aby z města bez otálení prchli.

16

ÚTĚK Z LONDÝNA

Dokážete už asi pochopit ohlušivý příboj strachu, který se hnal největším velkoměstem světa za onoho pondělního rozbřesku - proud uprchlíků rychle narůstal v příval pěnící se okolo nádraží, srážející se v děsivých bitkách o přístup k lodím u temžských nábřeží, hrnoucí se kdekterou cestičkou k severu a k východu. Okolo desáté přestávala fungovat policie, ve dvanáct začala selhávat organizace železnic, obé pozbývaly účinnost a ztrácely charakter řízené činnosti, ochabovaly, až se posléze zcela rozplynuly v rychle se rozkládajícím organismu společnosti.

První varovné signály dostaly veškeré železniční stanice severně od Temže a personál Jihovýchodní dráhy na nádraží v Cannon Street již v neděli o půlnoci. Už ve dvě hodiny byly vlaky přecpány, lidé se zuřivě rvali o místečka k stání. Ve tři hodiny ráno došlo k ušlapání a umačkání dokonce až v Bishopsgate Street; pár set metrů od stanice Liverpool Street se ozvaly výstřely z revolveru, několik lidí bylo ubodáno a policisté nasazení k regulaci dopravy, vyčerpaní a předráždění, rozbíjeli hlavy těch, k jejichž ochraně byli původně vysláni.

S pokračujícím dnem, když se strojvůdci i topiči na lokomotivách odmítali již vracet do Londýna, obracel se tlak prchajících a stále narůstajících zástupů pryč od nádraží a vrhal se na silnice směřující k severu. Okolo poledne byl spatřen jeden z Marťanů u Barnes a mračno zvolna klesajícího černého dýmu se táhlo podél Temže a obytnými čtvrtěmi Lambethu, takže na svém pozvolném postupu odřezávalo všechny ústupy přes londýnské mosty. Další oblak se převalil přes Baling a izoloval nevelký ostrůvek přeživších lidí na vrcholku Castle Hillu, nezasažených, avšak bez možnosti úniku.

Po bezvýsledném pokusu dostat se do vlaku Severozápadní dráhy na stanici Chalk Farm - lokomotivy vlaků, které tam ve skladišti nakládaly zboží, se musely přímo prodírat řvoucími zástupy a hrstka železničářů se tam snažila uchránit strojvedoucího, aby ho dav nerozmačkal o dvířka pece - bratr konečně dospěl až na silnici vybíhající z Chalk Farm, propletl se kvačícím proudem vozů na druhou stranu a měl to štěstí, že se vedral jako jeden z prvních do obchodu s

bicykly, který dav právě začal rabovat. Prořízl sice přední pneumatiku, jak kolo protahoval vyraženým oknem, nicméně byl hned na nohou a podařilo se mu vyváznout bez pohromy, nepočítaje pořezané zápěstí, a spěchal dál. Strmým úpatím Haverstock Hillu se projet nedalo, leželo tam několik padlých koní, a tak se bratr pustil po Belsize Road.

Vyvázl tak z nejhoršího zmatku, projel celou Edgwareskou silnici a v sedm již dorazil do Edgwaru, hladový a unavený, ale s notným předstihem před prchajícími davy. Tu a tam postávali přímo na vozovce lidé a zvědavě obhlíželi nezvyklý ruch. Předstihla ho celá řádka cyklistů, několik jezdců na koních a předjely ho i dva automobily. Asi míli před Edgwarem mu praskla obruč předního kola a tím se bicykl stal nepojízdným. Nechal ho ležet v příkopu a trmácel se dál cestou procházející vesnicí. Polovina obchodů v hlavní ulici už měla otevřeno, na chodnících, před vchody do domů i v oknech se hromadili lidé udiveně sledující předvoj onoho kuriózního průvodu uprchlíků. Poštěstilo se mu najíst v jednom hostinci.

V Edgwaru ještě chvíli setrvával, nevěděl si rady, co dělat dál. Počet prchajících vzrůstal. Mnoho z nich se podobně jako můj bratr zjevně rozmýšlelo, nemají-li se tu nějaký čas zdržet. O marťanské invazi nepřicházely žádné nové zprávy.

Silnice byla tou dobou značně plná, stále však ještě nebyla ucpána. V tu chvíli převažovali uprchlíci na kolech, brzy však začaly projíždět další automobily, přihrčely drožky a kočáry a nad cestou do St. Albans visela hustá oblaka prachu.

Bratra zřejmě vedla neurčitá představa, že by mohl dojít do Chelmsfordu, kde měl nějaké přátele, a tak se posléze dal tichou silničkou vedoucí směrem k východu. Končila u plotu, přes který vedly schůdky, a když po nich přešel, měl před sebou pěšinu táhnoucí se k severovýchodu. Minul několik usedlostí a osad, jejichž jména ani nezjistil. Cestou viděl jen ojedinělé uprchlíky, až se nakonec na travnaté cestě do High Barnetu konečně setkal se dvěma ženami, které se měly nadále stát jeho spolucestovatelkami. Dorazil právě včas, aby je zachránil.

První, co uslyšel, bylo jejich volání o pomoc, a když přiběhl na roh, spatřil, jak se je nějací dva muži pokoušejí stáhnout z kočárku taženého poníkem, v němž sem zřejmě přijely. Třetí z útočníků měl plno práce, aby udržel koně za udidlo. Jedna z žen, menší, celá v

bílém, nepřestávala křičet; druhá, štíhlá a černovlasá, držela v jedné ruce bič a šlehala jím muže, který se ji za druhou paži snažil strhnout z vozíku dolů.

Bratr okamžitě pochopil situaci, houkl na lupiče a rozehnal se k místu střetnutí. Jeden z chlapů nechal kočár kočárem a obrátil se proti němu. Z jeho tváře bratr vyčetl, že nevyhnutelně dojde ke rvačce. Sám byl dobrý boxer, a tak vyrazil proti němu a úderem ho poslal na zem vedle kola kočárku.

Nebyla to pravá chvíle na ringové zdvořilůstky, umlčel násilníka ještě kopancem a popadl za límec útočníka, který svíral paži štíhlejší z obou žen. Pak uslyšel cvakot kopyt, v tváři ho zaštípal šleh bičíku, třetí z protivníků ho zasáhl mezi oči a muž, kterého držel, se mu vyrval a prchal dolů silničkou, stejnou cestou, odkud přitáhl.

Trochu otřesen stál náhle tváří v tvář chlapovi, který předtím držel koně u hlavy, a uvědomoval si, že kočárek mezitím ujíždí pryč od něho, že nedrží směr a že se po něm obě ženy ohlížejí. Dareba proti němu, hřmotný pořízek, se chystal chytit se s ním do křížku. Bratr ho odrazil direktem na obličej. Pak si uvědomil, že je na ně sám, uhnul jim kličkou a rozběhl se silničkou za ujíždějícím kočárkem. Pořízek mu byl v patách, za ním opodál ho následoval druhý, ten, který se prve dal na útěk.

Pak náhle klopýtl a padl. Přes něho přeletěl nejbližší z pronásledovatelů, a když se bratr zvedl, stál už zase sám proti dvěma. Nebyl by měl valnou šanci, kdyby byla štíhlejší z žen kočárek nezastavila a neobrátila a kdyby mu byla nepřiběhla na pomoc. Zjevně měla celou tu dobu při sobě revolver, ale byl ukryt pod sedátkem, když byla se svou společnicí napadena. Vystřelila z pětimetrové vzdálenosti a těsně minula bratra. Druhému z útočníků došla kuráž a dal se na útěk, pořízek ho následoval a hlasitě mu spílal zbabělců. Opodál se oba zastavili u třetího, který tam ležel v bezvědomí na zemi.

„Tohle si radši vezměte vy," řekla černovláska a podávala bratrovi revolver.

„Nastupte si," řekl bratr a utíral si krev z rozšvihnutého rtu.

Obrátila se beze slova - oba byli udýcháni - a vraceli se k vozíku, kde se dáma v bílém jen s obtížemi snažila udržet neklidného poníka. Lupiči toho už měli zřejmě dost. Když se bratr opět ohlédl, byli na ústupu.

„Sedl bych si nahoru,“ řekl bratr, „jestli smím,“ a vyšplhal se na prázdné místo na kozlíku. Černovláska se ohlédla přes rameno.

„Půjčte mi ty otěže,“ řekla a třepla poníka bičem přes boky. Za okamžik už lupiči zmizeli bratrovi z očí za zákrutem cesty.

A tak se můj bratr zcela znenadání octl - ještě celý udýchaný, s rozseknutým rtem, naraženou čelistí a zkrvavenými klouby - v kočárku se dvěma ženami na cestě jakousi neznámou silničkou.

Dozvěděl se, že jedna z nich je ženou a jedna sestrou chirurga ze Stanmoru, který se za časných ranních hodin vracel od nějakého těžkého případu v Pinneru a cestou domů se kdesi na nádraží doslechl o postupující Marťanech. Spěchal domů, vzbudil obě ženy - služebná je opustila již před dvěma dny -, zabalil narychlo nějaké zásoby, pod sedačku (k bratrovu štěstí) schoval revolver a poslal je i s vozíkem do Edgwaru v naději, že se tam snad dostanou do vlaku. Sám se ještě zdržel, aby varoval sousedy. Říkal, že je dohoní, to bylo asi půl čtvrté ráno, ale nyní už bylo skoro devět, a do té chvíle o něm byly beze zpráv. V Edgwaru se pro narůstající provoz zastavit nemohly, a tak se octly na této vedlejší cestě.

Tolik dokázaly v útržcích bratrovi sdělit, když na chvilku opět zastavili poblíž New Barnetu. Slíbil jim, že s nimi zůstane, dokud se nerozhodnou, co dál, nebo dokud se neobjeví onen lékař, a aby jim dodal důvěry, prohlásil, že je i dobrý střelec - třebaže revolver nikdy předtím nedržel v ruce.

Improvizovaně se utábořili u cesty vedle živého plotu, k plné spokojenosti poníka. Bratr jim vyprávěl o svém vlastním útěku z Londýna a pověděl jim také všechno, co věděl o Marťanech a o tom, jak si počínají. Slunce stoupalo na své dráze po obloze a po nějakém čase všem došla řeč a vyprávění bylo opět vystřídáno tísnivým očekáváním. Silničkou přešlo několik uprchlíků a bratr se jich pilně vyptával. I jejich kusé odpovědi utvrzovaly bratra v přesvědčení, že narůstá nutnost v přerušeném útěku ihned pokračovat. Obrátil se s naléhavostí na své společnice.

„Peníze máme,“ hlesla štíhlá žena a zaváhala. Pak se očima setkala s bratrovým pohledem a bylo po váhání. „Peníze mám i já,“ řekl bratr.

Dopověděla, že mají s sebou celých třicet liber ve zlatě a pětilibrovou bankovku k tomu a že se domnívá, že by se snad za to mohly v St. Albans nebo v New Barnetu dostal do vlaku. Bratr považoval

tuto možnost za beznadějnou, neboť už měl za sebou zkušenost se zběsilým náporem Londýňanů na železnice, a dal k úvaze svůj vlastní záměr vydat se přes celý Essex až do Harwiche a odtamtud opustit Anglii po moři.

Paní Elphinstoneová - tak se jmenovala žena v bílých šatech - nebyla přístupná žádným rozumným argumentům a nepřestávala volat svého George. Zato její švagrová byla překvapivě klidná a uvážlivá a souhlasila posléze s bratrovým návrhem. A tak pokračovali směrem na Barnet s úmyslem přetnout hlavní silnici na sever; bratr šel přitom pěšky a poníka vedl, aby ho co nejvíc ušetřili.

Slunce šplhalo vzhůru, den žhavěl a hluboký písek na cestě, jímž se brodili, se rozpaloval do oslepující běli, takže postupovali jen velice zvolna. Živé ploty podél cesty šedivěly prachem. Jak se blížili k Barnetu, sílil neurčitý šum postupně v dunivou vřavu.

Lidí kolem nich přibývalo. Povětšinou upírali zraky tupě před sebe, mumlali nesrozumitelné otázky, vychrtlí, se strhanými rysy, ušpinění. Minul je muž v tmavém obleku, opěšalý, oči zabodnuté do země. Měli dojem, že jim něco říká, ale když se za ním otočili, uviděli už jen, jak se jednou rukou prohrabuje ve vlasech a druhou se ohání a tluče po čemsi neviditelném. Když pak jeho záchvat pominul, šel ten člověk zase dál, ani se po nich už neohlédl.

Cestou ke křižovatce na jižním okraji Barnetu uviděli ženu s dítětem na ruce, jak zleva prochází polem k silnici a vede další dvě děti za ruku, poté potkali ještě muže v černém, celého uprášeného, v jedné ruce silnou hůl, v druhé malou aktovku. Nato se ze zákrutu silničky, mezi vilkami, které střežily její vyústění na hlavní výpadovku, vynořila bryčka tažená zpoceným černým poníkem a kočírovaná pobledlým mladíkem s buřinkou pokrytou prachem. V bryčce seděla tři děvčata, vypadala jako fabrické holky z East Endu, a s nimi dvě malé děti.

„Dostanu se tudyhle do Edgwaru?“ zeptal se vozka, v tváři bílý jako stěna, oči vytřeštěné; když mu bratr vysvětlil, že ano, pokud ovšem zahne doleva, práskl bičem a odhrčel, aniž se obtěžoval slůvkem díků.

Bratr postřehl, že nad domky před nimi se vznáší jakýsi lehký šedavý kouř nebo snad jemná mlha a že zahaluje bělavou fasádu řádky domků vzadu za hlavní silnicí, prosvítající v pozadí za vilkami. Pak najednou paní Elphinstoneová ulekaně vykřikla - nad baráčky

před nimi náhle vyskočilo na pozadí rozpálené modré oblohy bezpočet čadivých rudých plamínků. Hlučná vřava se počala členit na chaotickou změť výkřiků, skřípot nesčetných kol, rachot vozů a staccato kopyt. Jejich cesta se necelých padesát yardů před křižovatkou lomila v ostrém ohybu.

„Proboha!“ naříkala paní Elphinstoneová. „Do čeho nás to chcete zavézt?“

Bratr zastavil.

Hlavní silnice byla jediný kypící proud lidí, příval člověčiny valící se k severu, tělo na tělu. V obrovském prašném oblaku, v palčivém slunci, oslnivém a opalizujícím, ztrácelo všechno až do výše dvaceti stop své pevné obrysy a šedlo, a mračno prachu bylo neustále obnovováno spěchajícími kroky koní i opěšalých mužů a žen a koly povozů všech myslitelných druhů.

„Z cesty! Nepřekážejte tu,“ slyšel bratr ze silnice. „Udělejte místo!“

Posledních pár yardů k ústí cesty na hlavní silnici měli pocit, jako by vjížděli do dýmu požáru; zástupy hučely jako rozlícený oheň, čpěl bodavý žhavý prach. A vskutku, u silnice, nedaleko od nich stála jedna z vilek v plamenech, černá oblaka kouře se valila do vozovky a zvyšovala chaos ještě víc.

Přešli nějací dva muži. Pak umouněná ženská, v pláči, s těžkým rancem na zádech. Poté kolem nich začal obíhat zaběhnutý křepelák, jazyk mu visel u tlamy, byl celý zubožený a vyplašený, ale zmizel zase, když se po něm bratr ohnal.

Napravo, kam až dohlédli, valil se od Londýna plnou šíří ulice mezi domky městnající, horečnatý proud kvapících uprášených lidí; jak se posouval k rohu, kde zastavili, rozrůzňoval se postupně na jednotlivé natěsnané postavičky, začínali rozlišovat černající se hlavy, pak je zástup minul, spěchal dál a jednotlivci jim opět splývali v hrnoucí se dav mizící posléze v mračnech prachu. „Dál! Dál!“ slyšeli křik. „Nezastavovat! Pusťte nás!“ Jeden tlačil druhého, opírali se rukama do zad před sebou, postrkávali se kupředu. Bratr stál u poníkovy hlavy. Nepřekonatelně ho to přitahovalo, krok za krokem se sunul zvolna vedlejší cestou k silnici.

Edgware poskytoval obraz zmatku, u Chalk Farm byl chaos vystřídán bouřlivými scénami, ale zde jako by se dalo na pochod samo lidstvo. Je těžké si ten dav představit. Chyběla mu jakákoli

výrazná charakteristika. Z ohbí silnice se prostě hrnul proud tváří a na opačné straně se rozplýval v masu vzdalujících se zad. Ti, kdo šli pěšky, se mačkali při jeho krajích, ohrožováni koly vozů, klopýtali v příkopech, vráželi do sebe navzájem.

Bryčky i kočáry putovaly v hustém sledu, žádný neuvolnil dobrovolně cestu rychlejším a netrpělivějším povozům, které vyrážely tu a tam kupředu, kdykoli se ukázala sebemenší skulina, a vytlačovaly pěší až na samé ploty a branky vilek.

„Pohyb!" volal kdosi. „Hněte se! Marťani jdou!"

Na jednom vozíku stál slepec v uniformě Armády spásy, gestikuloval rukama s křečovitě ohnutými prsty a vyvolával: „Věčnost! Věčnóóst!" Měl ochraptělý, ale silný hlas, takže ho bratr slyšel ještě dlouho poté, co už zmizel v oblaku prachu na severu. Tu a tam někdo v uvázlém povozu nesmyslně švihal koně a hádal se s ostatními vozky; jiní zase seděli nepohnutě, zoufalýma očima civěli do prázdna; lidé si žízní hryzali klouby anebo leželi nepohnutě nataženi na dně vozíků. Koně měli udidla celá od pěny, oči podlité krví.

Kolem projíždělo bezpočet drožek, kočárů, bryček, prkeňáků; poštovní truhlička, metařský vozík s nápisem Farnost sv. Pankráce, hřmotný žebřiňák plný neurvalých chlapů. Přerachotil pivovarský valník, kola na levé straně potřísněná ještě nezaschlou krví.

„Uhněte!" ozývalo se zase. „Uhněte z cesty!"

„Věčnóóóst!" znělo jako ozvěnou odkudsi zdálky ze silnice.

Prachem klopýtaly nějaké skleslé ženy, dobře oblečené, ale s výrazem beznaděje, s nimi děti, s pláčem, co chvíli na zemi, sváteční šatičky od prachu a na tvářičkách rozmazané slzy. Muži, kteří je doprovázeli, se o ně dílem starali, dílem se jen sveřepě mračili. Na úrovni s nimi si razil cestu jakýsi pobuda, na sobě pár špinavých hadrů, s vytřeštěnýma očima, hlučný a sprostý. Za nimi se hrnuli ramenatí dělníci, o místo na silnici se křečovitě dralo pár rozcuchaných a zanedbaných mužských, podle oblečení snad úředníků nebo obchodníků, také raněného vojáka mezi nimi bratr postřehl, chlapci v uniformách nádražních nosičů zavazadel a zubožená postava v noční košili pod narychlo přehozeným kabátem.

Jakkoli rozličnou měl dav skladbu, jedno bylo všem společné. V jejich tvářích se zračilo utrpení a strach, a strach jim byl všem v patách. Střetnutí povozů, hádka o místo ve voze stačily, aby je všechny pobídly k rychlejšímu kroku; i zcela vyřízený a děsem

ochromený člověk, pod nímž už klesala kolena, se na okamžik jako galvanizován ještě vzchopil znova k životu. Horko a prach vykonaly své na lidském přívalu. Pokožku měli vyschlou, rty černé a rozpraskané. Všichni žíznili, padali únavou, nohy měli rozedřené do krve. Mezi různými výkřiky bylo slyšet hádky, výčitky, stony únavy a vyčerpání, slabé, ochraptělé hlasy. A nade vším zaznίval jeden refrén:

„Dál! Rychle, dál! Marťané jdou!"

Jen málo putujících se zastavovalo a opouštělo proud uprchlíků. Ulička se napojovala na hlavní silnici úzkým šikmým vyústěním a budila klamné zdání, že vede od Londýna. Přesto se do ní stáčel jakýsi vír těl méně odolných jedinců vytlačených na okraj hlavního řečiště; povětšinou jen nabrali dech a vrhali se opět do zástupu. Opodál ležel v uličce na zemi kdosi s obnaženou nohou ovázanou zakrvácenými hadry, právě se k němu skláněli dva přátelé, šťastný člověk - měl ještě přátele.

Odkudsi se ke kočárku přibelhal pomenší stařík s vojensky přistřiženým šedivým knírem a ve špinavém černém fracku, dřepl si, zul botu - ponožku měl celou krvavou -, vysypal kamínek a kulhal opět dál; a pak se pod keře živého plotu, těsně vedle bratra, zhroutilo plačící dítě, děvčátko asi osmileté nebo devítileté.

„Já už dál nemůžu," naříkala holčička, „já už opravdu nemůžu!"

Bratr se probral z útlumu, zdvihl ji ze země, konejšil ji a odnášel k slečně Elphinstoneové. Sotva se holčičky dotkl, zmlkla, jakoby strachy.

„Ellenko!" zakřičela jakási žena v davu, „Ellenko!" V tom okamžiku se dítě bratrovi vytrhlo a odběhlo s výkřikem „Maminko!"

„Už táhnou," zvěstoval kdosi na koni, kdo projížděl uličkou.

„Z cesty, pozor!" křičel kočí tyčící se na kozlíku zavřeného kočáru a bratr ho sledoval, jak odbočuje na silničku.

Lidé se natlačili jeden na druhého, aby se nedostali pod koně, kočí ještě popojel a v ohbí cesty se zastavil. Kočár měl voj pro dvojspřeží, avšak zapražen byl jen jeden kůň.

Zvednutými oblaky prachu bratr jen nezřetelně viděl, že dva muži kohosi šetrně vynášejí na bílých nosítkách a ukládají ho do trávy do stínu keřů ptačího zobu u živého plotu. Jeden z nich se pak rozběhl k bratrovi.

„Je tu někde nějaká voda?“ ptal se. „Umírá a trpí hroznou žízní. Je to lord Garrick.“

„Lord Garrick!“ řekl bratr. „Snad ne prezident Nejvyššího soudu?“

„Kde je voda?“ opakoval muž.

„Tady v těch domech by někde mohl být vodovod,“ řekl bratr. „My sami žádnou vodu nemáme. Já si od nich netroufám odejít.“

Muž si začal razit cestu zástupem k vratům domku na nejbližším nároží.

„Utíkejte!“ tlačili se na něj. „Už jdou! Už jdou! Utíkejte!“ Vtom upoutal bratrovu pozornost vousáč s orlím výrazem v tváři, vlekoucí nevelkou brašnu. Právě v okamžiku, kdy na ní bratr spočinul zrakem, rozskočil se její závěr a z tašky se vyhrnuly roličky zlatých sovereignů, které jako by se rozsýpaly na jednotlivé mince ještě předtím, než dopadly do prachu. Rozkutálely se povětšinou na všechny strany, pod nohy strkajících se lidí i koní. Muž stanul a tupě zíral na zbylou hromádku kovu na zemi, pak ho zasáhla do ramene voj drožky jedoucí zezadu, až zavrávoral. Vousáč jen vyjekl, uhnul a kola povozu se o něj téměř otřela.

„Nestůjte tu!“ pokřikovali lidé za ním. „Nezdržujte! Jděte dál!“ Jen co drožka přejela, vrhl se na kupku mincí a oběma rukama si je začal cpát do kapes. Pak se vedle něho vzepjal kůň a v následujícím okamžiku, ještě než stačil povstat, ho srazila kopyta na zem.

„Stůjte!“ zařval bratr, odstrčil z cesty nějakou ženu a vrhl se ke koni, snažil se ho chytit za udidlo.

Dříve než se k němu dostal, uslyšel zpod kol bolestný výkřik a skrze zvířený prach viděl, jak obruč kola najíždí nešťastníkovi na záda. Kočí šlehl bičem po bratrovi, když se snažil drožku oběhnout. Do uší mu burácela matoucí změť výkřiků. Muž se svíjel na zemi uprostřed rozsypaných zlaťáků, vstát nemohl, neboť mu kolo přerazilo páteř a dolní končetiny mu ochrnuly a zmrtvěly. Bratr se od něho zvedl a varovně houkl na nejbližšího vozku. Na pomoc mu přispěl jezdec na černém koni.

„Musíme ho odtáhnout z cesty,“ řekl; bratr chopil ležícího muže volnou rukou za límec a vlekl ho k okraji vozovky. Avšak vousáč nepřestával chňapat po rozkutálených penězích, vztekle se po bratrovi otočil a začal ho pěstí, v níž stále ještě svíral hrst zlata, tlouci do

paže. „Tak uhněte! Nepřekážejte tu!“ ozývaly se rozezlené hlasy zezadu. „Z cesty!“

Zapraskalo dřevo, do kočáru, který zastavil jezdec na černém koni, narazil zezadu voji další povoz. Bratr se ohlédl, majitel zlata natočil hlavu a zahryzl se do zápěstí ruky, jež ho držela za límec. Otřes dospěl až k nim, vraník nejistě uskočil stranou a kůň zapražený do kočáru se tlačil podél něho. Jen o vlas minulo kopyto bratrovu nohu. Pustil ležícího muže a uskočil. Viděl ještě, jak se hněv na nebožákově tváři proměňuje ve výraz děsu, a vzápětí už bratra tlačenice unášela dál, pryč od ústí silničky, takže měl co dělat, aby se z dravého proudu lidí vyprostil.

Viděl, že si slečna Elphinstoneová zakrývá oči rukou, a postřehl, jak si nějaké dítě, tak jak to jen děti se svou soucitností a představivostí dokážou, vytřeštěnýma očima prohlíží cosi černého, překrytého již prachem, znehybnělého, co pod sebou drtila kola dalších a dalších povozů.

„Vrátíme se,“ křikl a začal s poníkem kočárek obracet. „Tímhle -,“ zaváhal, „tímhle peklem neprojedeme,“ řekl a poodjeli asi sto yardů po své vlastní stopě nazpět, dokud jim zápolící dav nezmizel z očí. Když projížděli ohybem silničky, spatřil bratr tvář muže umírajícího v příkopu pod keřem ptačího zobu, smrtelně bledou, staženou bolestí a lesknoucí se potem. Obě ženy seděly schoulené a rozechvělé na sedadlech, nepromluvily slova.

Za zatáčkou opět bratr zastavil. Slečna Elphinstoneová byla v tváři křídově bílá, její švagrová se rozplakala, natolik otřesena, že už ani nedokázala volat svého George. I bratra události vylekaly, nevěděl si rady. Sotva couvli, uvědomili si, že pokusit se přetnout ten proud je pro ně naprostá nevyhnutelnost. Obrátil se pak náhle na slečnu Elphinstoneovou s pevným rozhodnutím.

„Musíme se přece jen dostat napříč,“ řekl a znovu se s poníkem otáčel.

Již podruhé toho dne osvědčila dívka odvahu. Aby se vůbec dokázali vřadit do proudu uprchlíků, vrhl se bratr do zástupu a zadržel koně jakési drožky za uzdu, zatímco slečna Elphinstoneová řídila poníka na dlouhé otěži z kočárku. Vzápětí se do nich zaklesl sousední povoz a kolem odštípl z kočáru dlouhou třísku. Ale to už je uchvátil ženoucí se příval a nesl je kupředu. Bratr, poznamenaný zarudlými

šlehy drožkářova biče na tváři a na hřbetech rukou, vyšplhal na kozlík kočárku a převzal od dívky otěže.

„Namiřte revolver na toho člověka za námi," řekl a podával jí zbraň, „pokud by se na nás pokoušel najet. Ne - miřte raději na jeho koně."

Pak začal vyhlížet, kde by se mohli protlačit k pravému kraji hlavní silnice. Ale jakmile se octli v proudu, jako by byli zbaveni vlastního rozhodování, jako by se stali přímo součástí oné prašné vozovky. Stěsnáni uprostřed zástupu prošli Chipping Barnetem; dostali se téměř na míli daleko od středu městečka, než se jim podařilo probojovat se na opačnou stranu silnice. Vřava a zmatek na ní byly nepopsatelné, ale ve městě i v jeho těsné blízkosti bylo rozcestí několik a to do jisté míry přineslo úlevu v nejhorším napětí. Dali se pak na východ, projeli skrze Hadley, kde po obou stranách cesty, stejně jako v další obci, míjeli množství uprchlíků napájejících se z potůčků, zahlédli už i rvačky o přístup k vodě. A ještě dál, z návrší poblíž East Barnetu, spatřili dva vlaky jedoucí zvolna v těsném závěsu, bez signalizace na trati a bez ohledu na nějaké předpisy - soupravy ověšené lidmi, i tendry s uhlím plné uprchlíků -, jak putují po trati Great Northern Railway směrem na sever. Podle bratrova názoru byly patrně vypraveny z některé stanice mimo území hlavního města, neboť tou dobou už byla výchozí nádraží v Londýně díky strachy šílícím davům zcela nepoužitelná.

Poblíž onoho místa zastavili a zbytek odpoledne odpočívali, neboť již byli všichni tři naprosto vyčerpáni násilnostmi, jichž byli onoho dne svědky. Pozvolna je začínal trýznit hlad, noc byla chladná a žádný z nich si netroufal ani zdřímnout. Zvečera se pak začali objevovat lidé spěchající cestou kolem nich. Prchali před neznámým nebezpečím, které hrozilo kdesi vpředu, a ubírali se směrem, odkud bratr připutoval.

17

THUNDERCHILD

Pokud by si byli Marťané vytkli za cíl toliko vyhubit člověka, byli by měli onoho pondělka příležitost pobít veškeré obyvatelstvo Londýna, rozbíhající se pozvolna po sousedících hrabstvích. Nejen po silnici procházející Barnetem, ale také ulicemi Edgwaru a Waltham Abbey a výpadovkami mířícími k Southendu a Shoeburynessu a jižně od Temže na Deal a Broadstairs se rozléval týž zběsilý proud. Kdyby se byl mohl pozorovatel onoho červnového jitra vznést do sálající blankytné výše nad Londýnem v balónu a setrvat tam, kdejaká cesta a stezička vybíhající z nekonečné spleti ulic by se mu zdála poseta černými tečkami hrnoucích se uprchlíků a každý ten bod na nich znamenal jeden lidský osud, smrtelnou úzkost, fyzické útrapy. Setrval jsem v předchozí kapitole proto tak dlouho u líčení bratrových zážitků v ulicích Chipping Barnetu, aby si čtenář mohl učinit i živou představu o tom, jak se takové hemžení černých teček jevilo tomu, kdo je přímo prožíval. Nikdy předtím v celých dějinách se nedala taková masa lidstva na společný pochod a neprožívala společně takové utrpení. Legendární hordy Gótů a Hunů, největší armády, jaké kdy spatřila Asie, by byly jen kapkou v oné povodni. A nebyl to pochod nijak organizovaný; došlo k panice - k panice nesmírné rozměrem a strašlivé svou podobou - k úprku zcela neorganizovanému, bez jakéhokoli cíle, šest miliónů lidí, nijak nevyzbrojených a nevybavených sebemenšími zásobami, ženoucích se vpřed. Byl to začátek debaklu vší civilizace, počátek masakru lidstva.

Přímo pod sebou by byl pilot balónu viděl široko a daleko se rozbíhající kresbu ulic, domů, kostelů, náměstí, alejí, zahrad - všechny již zcela opuštěné - jako rozprostřenou obrovitou mapu, s jakýmisi zvláštními kaňkami na jihu. Jako by nad Ealingem, Richmondem, Wimbledonem z nějakého obřího pera odstříkly na tuto mapu gigantické kapky tuše. Vytrvale a neúnavné se rozlévaly a rostly, vysílaly choboty hned sem, hned tam, zarážely se o návršíčka, a když nacházely cestu, ihned přetékaly do dalších dolin, přesně jako by se loužička tuše roztěkala po pijáku.

A vzadu za modrými vrchy, které se vypínají jižné od řeky, se promenovaly blyštivé marťanské stroje, chladně a metodicky tam Marťané pokrývali jedovatým mrakem hned tu, hned zas onu oblast, a když oblak splnil svůj úkol, likvidovali ho opět tryskem páry a postupně obsazovali dobyté území. Nezdálo se nicméně, že by jejich cílem bylo člověka prostě vymýtit, spíše se zaměřili na jeho demoralizaci, na potlačení jakéhokoli odporu. Vyhazovali do povětří všechny muniční sklady, na které narazili, přetínali telegrafní spoje, tu a tam ničili také železnice. Sráželi lidstvo na kolena. Nijak nespěchali s rozšířením operačního území a za celý ten den nepokročili dále než do středu Londýna. Je pravděpodobné, že mnoho obyvatel Londýna zůstalo schováno ve svých domech po celé pondělní ráno. Jisté je, že mnoho z nich doma zemřelo, zadušeno černým dýmem.

Až do poledních hodin poskytovalo londýnské přístaviště nepopsatelný obraz. Kotvily tu parolodi a nejrozmanitější plavidla všeho druhu, přilákány enormními sumami, jaké uprchlíci nabízeli, a vypráví se, že mnoho z těch, kdo chtěli k lodím doplavat, bylo odráženo háky a utopilo se. Okolo jedné hodiny se pod oblouky Blackfriarského mostu objevil řídnoucí zbytek oblaku černého dýmu. V tu chvíli se celá přístavní oblast stala dějištěm šílení a zmatku, rvaček, lodi se srážely, na nějaký čas zablokovaly vyrážející čluny a bárky průjezd pod severním polem Towerského mostu a lodníci a námořníci se dostávali do úporných půtek s lidmi, kteří se na lodě hrnuli z nábřeží. Někteří dokonce na ně sešplhávali i po mostních pilířích ...

Když se asi o hodinu později objevil prvý Marťan v pozadí za Big Benem a začal se brodit dolů řekou, pohupovalo se na hladině řeky nad úrovní doků už jen pár trosek.

K vyprávění o dopadu pátého válce se dostanu zanedlouho.

Šestá létavice přistála u Wimbledonu. Bratr, který uprostřed louky střežil vozíček, v němž spaly obě ženy, zahlédl zelený záblesk dopadu daleko za hřebenem vrchů. V úterý se jejich malá skupinka, stále ještě odhodlána uniknout po moři, probíjela směrem ke Colchesteru, krajem hemžícím se příchozími. Zpráva, podle níž Marťané opanovali Londýn, byla potvrzena. Byli viděni v Highgate, a dokonce se říkalo, že až v Neasdenu. Ale na dohled se bratrovi nedostali až do následujícího dne.

Toho rána si rozptýlené zástupy začínaly uvědomovat naléhavou potřebu zásobování. Jak rostl hlad, přestávaly ohledy na vlast-

nická práva. Sedláci bděli se zbraní v ruce, aby uchránili chlévy, sýpky a dozrávající zeleninu. Značný počet lidí se stejně jako můj bratr obrátil k východu a někteří zoufalci se pustili za potravou nazpět do Londýna. Patřili k nim především obyvatelé severních předměstí, kteří černý dým znali jen z vyprávění. Bratr se dověděl, že asi polovina členů vlády se už shromáždila v Birminghamu a že jsou připravována ohromná množství vysoce výbušných třaskavin, jichž má být ve střední Anglii užito k vybudování samočinných minových nástrah.

Doslechl se také, že Středoanglická železniční společnost už dokázala nahradit personál uprchlý za prvého dne paniky, že obnovila dopravu a že vypravuje ze St. Albans vlaky k severu, aby odlehčila návalům v hrabstvích kolem Londýna. V Chipping Ongaru uviděl rovněž plakát oznamující, že ve městech na severu jsou k dispozici velká skladiště mouky a že do čtyřiadvaceti hodin bude všem hladovějícím v okolí vydáván chléb. Ale tato zpráva ho nijak nezviklala v plánu na záchranu, tak jak ho navrhl, a tak všichni tři spěchali dál na východ a z distribuce chleba nespatřili víc než onen příslib. Nikdo jiný ostatně neviděl víc. Tu noc dopadla sedmá létavice a zaryla se do země přímo na Primrose Hillu. Slečna Elphinstoneová právě držela hlídku, střídala se totiž v těchto povinnostech s mým bratrem. Přistání válce sledovala.

Ve středu dospěli tři uprchlíci - noc přečkali uprostřed lánu nedozrálé pšenice - až do Chelmsfordu a tam jim jakýsi výbor složený z místních obyvatel a vystupující pod jménem Komise pro veřejné zásobování zabavil jejich poníka na porážku bez náhrady, jen se slibem, že následujícího dne dostanou svůj podíl masa. Kolovaly tu pověsti, že Marťané jsou už v Eppingu, a zastihla je zde také zpráva o zkáze muničky ve Waltham Abbey při neúspěšném pokusu vyhodit jednoho z Marťanů do povětří.

Lidé tu vyhlíželi Marťany z kostelních věží. Bratr dal přednost - k svému štěstí, jak se ukázalo - okamžitému pokračování v cestě k pobřeží před čekáním na nějaké jídlo, třebaže už všichni tři trpěli hladem. O polednách procházeli Tillinghamem, který se kupodivu zdál být zcela tichý a opuštěný, až na pár zlodějíčků, kteří pokradmu slídili po nějaké potravě. A bezprostředně za Tillinghamem se jim náhle otevřel pohled na moře a na něj kurióznější seskupení plavidel všeho druhu, jaké si jen lze představit. Když totiž námořníci už ne-

mohli plout vzhůru proti proudu Temže, přesunuli se k pobřeží Essexu, do Harwiche, Waltonu, Clactonu, a později i do Foulnessu a do Shoebury, aby mohli naloďovat uprchlíky. Kotvili v předlouhé srpovitě zakřivené čáře, která mizela z očí v mlhách někam směrem k Naze. Blíže ke břehu se motalo množství všelijakých rybářských člunů, anglických, skotských, francouzských, holandských a švédských; nechyběly temžské výletní parníčky, jachty, elektrické čluny; za nimi opodál kotvila plavidla o větší tonáži, početný houf umouněných uhelných nákladních bárek, úhledné obchodní škunery, dobytčí lodi, parolodi pasažérské plavby, tankery, všelijací oceánští vandráci, dokonce i prastarý na bílo natřený vojenský transportér, úhledné šedobílé linkové lodi ze Southamptonu a z Hamburku; a podél celého pobřeží na druhé straně ústí Blackwateru rozeznával bratr hustě se rojící čluny, jejichž majitelé se zjevně dohadovali s lidmi na břehu - tvořili chumel roztáhlý až do samé řeky, téměř po Maldon.

Asi dvě míle od pobřeží kotvil obrněnec, do té míry ponořený, že se bratrovi zprvu zdálo, že loď nabírá vodu. Byl to monitor Thunderchild. Zdála se to být jediná válečná loď v dohledu, ale v dálce vpravo se nad nezčeřelou hladinou - panovalo naprosté bezvětří - kroutil černavý hádek dýmu, naznačující, kde se asi zdržují další obrněné lodi Kanálové flotily, která od marťanského vpádu prodlévala v protažené linii před ústím Temže, kotle pod parou a v plné pohotovosti, bdělá, a přesto neschopná invazi čelit.

Při pohledu na moře paní Elphinstoneová přes veškeré chlácholení své švagrové propadla panice. Naříkala, že dosud nikdy Anglii neopustila, že radši umře, než by se pustila někam do cizí neznámé země, kde bude bez přátel, a tak podobně. Zřejmě se jí, chuděře, zdálo, že Marťané a Francouzi si musí být dosti podobni. Během celého dvoudenního cestování ostatně její hysterie, její strachy a obavy trvale narůstaly. Byla přímo posedlá myšlenkou vrátit se do Stanmoru. Ve Stanmoru bývalo vždycky dobře, tam žila v bezpečí. Tam by se jistě zase sešli s Georgem ...

Jen s velkými nesnázemi ji přiměli sejít dolů na pláž, kde se bratrovi náhodně poštěstilo upoutat pozornost lodníků z kolesového temžského parníku. Poslali pro ně člun a usmlouvali s nimi cenu šestatřiceti liber za přeplavbu pro všechny tři osoby. Řekli jim, že loď popluje do Ostende.

Byly asi dvě hodiny, když se konečně bratr i se svými chráněnkami dostal bezpečně na palubu. Na lodi bylo dostatek jídla, třebaže za nehorázné ceny, a tak se na jediné židličce na přední palubě všichni tři konečně najedli.

Před nimi se nalodilo už na čtyři desítky cestujících, někteří vydali za přepravu své poslední peníze, ale kapitán se držel poblíž Blackwateru až do pěti hodin odpoledne a nabíral další a další pasažéry, až začínaly být paluby nebezpečně přeplněné. Snad by býval setrval ještě déle, kdyby se v tu hodinu byla na jihu neozvala dělostřelba. Jakoby v odpověď vypálil monitor na širém moři ránu z malorážního děla a vztyčil šňůrku vlajek. Z jeho komínů se vyvalila oblaka dýmu.

Někteří cestující se domnívali, že pálí děla v Shoeburynessu, ale jen do té chvíle, než se ukázalo, že kanonáda zní stále silněji. Vtom se také daleko na jihu objevily nad mořským obzorem stěžně a nástavby dalších tří pancéřových lodí, jedna po druhé, nad nimi mračna kouře. Bratr však rychle obrátil pozornost zpět k dělostřelbě na jihu. Měl dojem, že na mlhavém šedém pozadí spatřuje stoupat sloup dýmu.

Kolesa už hnala parníček s pleskotem směrem na východ od půloblouku naloďovacího prostoru a nízké pobřeží Essexu začínalo mizet v modravé mlze, když se objevil prvý Marťan, nezřetelný a v té dálce ještě neveliký, a zamířil blátivým břehem od Foulnessu směrem k nim. Kapitán na můstku při tom pohledu z plna hrdla zaklel, strachem i ze vzteku nad svým otálením, a snad i na lopatky koles se přenesl ten děs. Kdekdo na palubě stál u zábradlí anebo na sedátkách a zíral na onu figuru v dáli, převyšující stromy i kostelní věže na pevnině a postupující vpřed volným krokem, jakoby parodujícím chůzi člověka.

Byl to prvý Marťan, kterého měl bratr možnost spatřit, a tak upřeně pozoroval, spíše ohromen než vystrašen, jak se titán brodí k plavidlům a noří se po klesajícím dnu hlouběji a hlouběji. Pak se v dálce kdesi za Croachem ukázal další, překračoval nějaké zakrslé stromy, a ještě jeden se brodil opodál blyštivou plochou bahnitého břehu, která jako by byla zavěšena kdesi na rozhraní moře a oblohy. Všichni tři se obezřetně sunuli směrem k moři, jako by měli v úmyslu pronásledovat a dostihnout ono množství plavidel, jež bylo natěsnáno mezi Foulnessem a Naze. Parníček navzdory mohutnému duso-

tu strojů a pěně, kterou kolesa odstřikovala dozadu za sebe, ustupoval před tím hrozivým útokem s úděsnou pomalostí. Letmým pohlédnutím k severozápadu bratr postřehl, že celý půloblouk lodí naloďujících cestující se zazmítal pod vlivem blížící se hrozby; plavidla předjížděla jedno druhé, obracela, aby nenastavovala bok, z parolodí zaznívaly hvizdy a valila se oblaka páry, narychlo se napínaly plachty a mezi tím vším rychle veslovaly čluny sem a tam. Byl touto podívanou, a zejména nebezpečím blížícím se zleva tak upoután, že neměl oči pro nic, co se zatím odehrávalo na širém moři. A pak ho náhlý a prudký pohyb parníčku (kapitán musel provést rychlý obrat, aby se vyhnul srážce) srazil ze sedadla, na kterém stál. Kolem se rozlehl pokřik, dupot nohou doprovázel jásot, na který přicházela vzdálená odezva. Loď se zhoupla na bok, až padl na ruce.

Vyskočil a pohlédl k pravoboku, kde ve vzdálenosti necelých sto yardů od jejich rozkymáceného a kolébajícího se parníku se zarývala do vody jako obrovitá radlice příď pancéřovaného trupu a hrnula na obě strany mohutnou zpěněnou vlnu, která dospěla až k nim, zvedla nejprve bezmocně se potácející koleso parníčku nad hladinu a hned nato ho vsála divže ne palubou až pod hladinu.

Na krátký okamžik bratra oslepila sprška pěny. Když si opět protřel oči, uviděl, že je pancéřová obluda již minula a že se řítí proti břehu. Nad útočnou linií plavidla se zvedaly mohutné ocelové nástavby a z nich čněly dva komíny chrlící do vzduchu proudy jisker a kouře. Byl to torpédový přepadový monitor *Thunderchild*, ženoucí se plnou parou na pomoc ohrožené naloďovací operaci.

Bratr se musel chytit zábradlí, aby na rozhoupané palubě udržel rovnováhu, přelétl zrakem od útočící nestvůry opět k Marťanům a spatřil, že se všichni tři nyní drží pohromadě a že postoupili do moře tak daleko, že jejich trojnohé podstavce jsou téměř celé potopeny ve vodě. Ponořeni a zdálky se jevili daleko méně mohutní než robustní ocelové lodní těleso, v jehož kýlové brázdě se teď parníček bezmocně zmítal. Zdálo se, jako by tohoto nového protivníka sledovali s jistým překvapením. Snad se Marťanům jevil svými obřími rozměry čímsi blízkým jim samým. Ze *Thunderchildu* nepadl jediný výstřel, monitor se proti nim toliko plnou rychlostí vyřítil. Snad právě to, že obrněnec nezačal pálit, mu umožnilo dostat se až do samé těsné blízkosti nepřítele. Nevěděli zřejmě, kam plavidlo zařadit. Jedna jediná rána, a byli by ho poslali paprskometem ke dnu.

Plul takovou rychlostí, že snad v minuté urazil polovinu vzdálenosti mezi parníčkem a Marťany - měnil se na pozadí vzdalujícího se pobřeží Essexu v menší a menší tmavou siluetu.
Pak náhle nejbližší z Marťanů sklonil odpalovací rouru a vyslal proti obrněnci torpédovitou nádobu s černým plynem. Dopadla na jeho levý bok, směrem na volné moře vyrazil tušově černý výtrysk vzdouvající se okamžitě v oblaka černého dýmu, jímž však monitor proklouzl. Pozorovatelům na parníčku, kteří byli až u samé hladiny a hleděli proti slunci, připadalo, jako by už pronikl až do samého středu marťanského seskupení.

Uviděli, jak se tři vychrtle vyhlížející figurky Marťanů rozptylují, jak se opět vynořují z vody na ústupu ke břehu a jak jedna z nich pozdvihuje generátor paprsků, připomínající fotografický aparát. Zaměřil ho šikmo před sebe a po výšlehu z hladiny naráz jako by vyvstala mlžná zeď. Žhavý paprsek zřejmě projel bokem lodi jako do běla rozpálený ocelový prut papírem.

Valícími se parami prokmitl záblesk, pak se Marťan zapotácel a na chvilku zůstal vrávoravě stát. V následujícím okamžiku byl sražen a z hladiny vytryskl gejzír vody a par. Z oblaku dýmu a mlhy začala nazdařbůh jedno po druhém pálit děla na *Thunderchildu*, jeden z granátů zvedl fontánu vody nedaleko parníčku, odrazil se směrem k ostatním lodím prchajícím k severu a tam napadrť roztříštil rybářskou šalupu.

To už však nikdo téměř nevnímal. Při pohledu na Marťanova zkázu se kapitánovi na můstku vydral radostný výkřik a také pasažéři seskupení na zádi zakřičeli sborem. A vzápětí vykřikli znovu: Neboť z chaosu bělavé páry se vynořila podlouhlá tmavá silueta, plameny šlehaly z jejího prostředku, oheň vyšlehával i z komínů a ventilátorů.

Nicméně monitor dosud žil a plul; kormidelní soustrojí bylo zřejmě v pořádku a jeho stroje pracovaly naplno. Zamířil proti druhému z Marťanů a chybělo mu k němu sotva padesát metrů, když ho znovu zasáhl paprskomet. A pak vyletěly za prudké exploze a v oslnivém záblesku jeho nástavby i s komíny naráz do povětří. Nárazem výbuchu Marťan zakolísal a vtom už do něho setrvačností se ženoucí planoucí vrak plnou silou narazil a rozdrtil ho, jako by byl z papíru. I bratr bezděčně zajásal. Vyvalila se mračna páry a skryla vše jejich pohledu.

„Druhý!“ zakřičel kapitán.

Kdekdo povykoval; od přídě až po záď se parníček ozýval bouřlivým jásotem, k němuž se přidávali další cestující a posádky, člun za člunem, loď za lodí, lidé na všech plavidlech vyrážejících na moře.

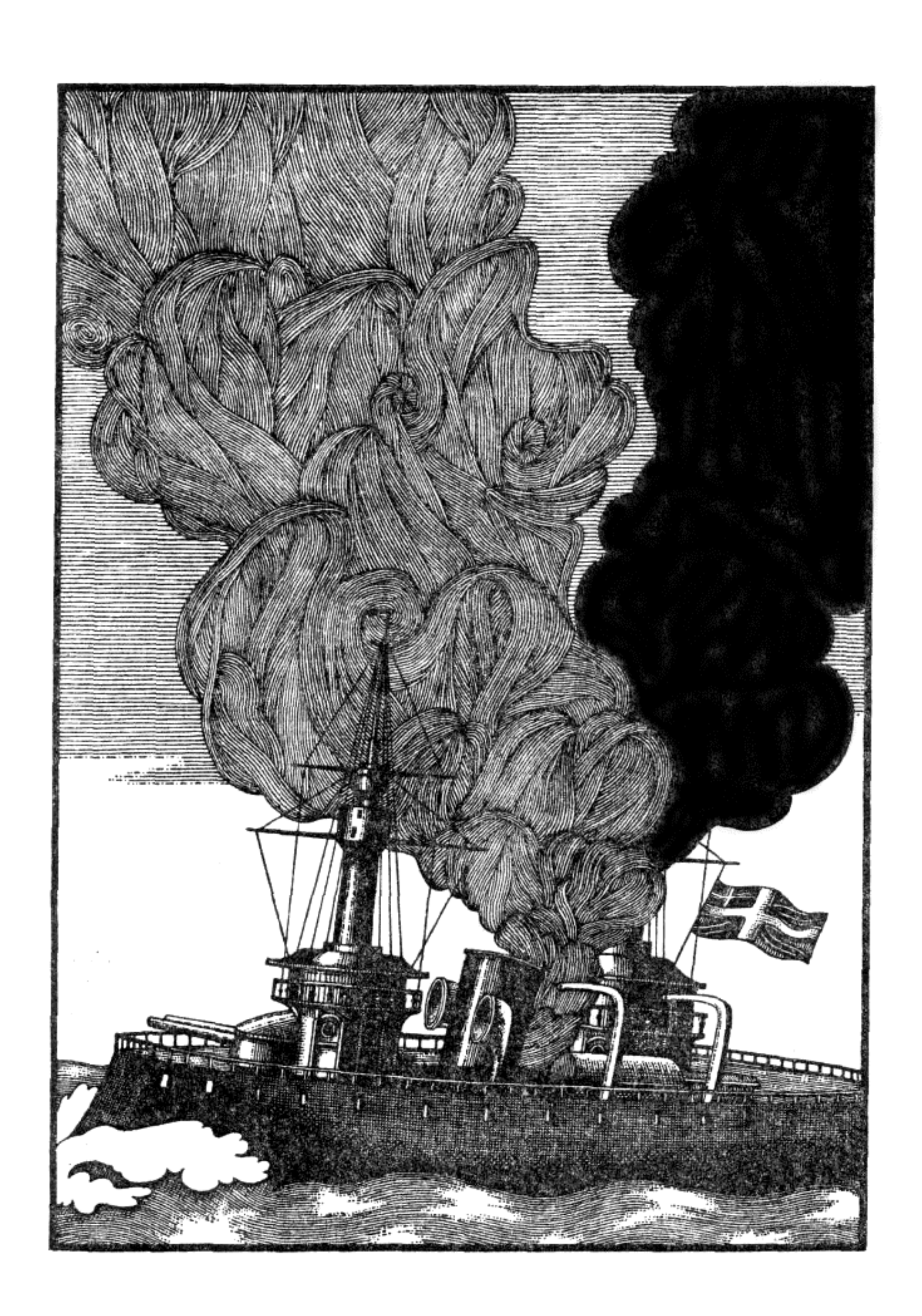
Po mnoho minut se vznášela nad vodami pára a zakrývala pohled na třetího Marťana i na pobřeží. Po celou tu dobu pleskala kolesa parníčku vytrvale o vodu a hnala loď dál na moře, od místa srážky; když se konečně oblak rozptýlil, zastřel výhled mrak černého dýmu hnaný větrem a nebylo možno spatřit ani pozůstatky Thunderchildu, ani třetího Marťana. Avšak obrněnci plující od jihu jim nyní byli zcela nablízku, v postavení střežícím břeh, mezi parníčkem a pobřežím.

Loď pokračovala v plavbě směrem na širé moře a pancéřovky se zvolna stahovaly k břehům, které byly stále ještě zakryty mramorovanými mračny páry a černého dýmu, jež se prolínaly a mísily nejpodivuhodnějším způsobem. Flotila uprchlíků se rozptylovala směrem k severovýchodu; mezi válečnými loděmi a parníčkem plulo pod plachtami několik šalup. Po nějaké chvíli, ještě předtím, než dopluly k zvolna opadajícímu mračnu, se válečné lodi obrátily nejprve k severu a pak náhle změnily směr a zmizely jim k jihu v houstnoucí večerní mlze.

Pobřeží matnělo, až nakonec úplně zmizelo za nízkou hradbou mraků kupících se kolem nížícího se slunce.

Pak se náhle z nazlátlého oparu slunečního západu ozvalo dunění děl a současně se tím směrem objevily jakési pohybující se stíny. Kdekdo na parníku se hnal k zábradlí a napjatě hleděl do oslepující výhně západní oblohy, ale nic nebylo možno s určitostí rozpoznat. Jen oblak dýmu se tam vznesl, stoupal šikmo do výše, až jim zakryl sluneční kotouč. Parník s dusotem strojů pokračoval v plavbě za nekonečně dlouhého napětí na palubě.

Slunce kleslo do šednoucích oblak, obloha zrudla a pak potemněla, zaplála večernice. Snášel se už hluboký soumrak, když náhle kapitán vykřikl a ukázal někam rukou. Bratr napjal zrak. Z šedi v dáli se prudce vzneslo do výše a vylétlo šikmo vzhůru do průzračného jasu západního nebe, nad nízké mraky, cosi plochého, širokého a značně rozměrného, opsalo dlouhou křivku, počalo se zmenšovat a zmizelo opět do šedého mystéria noci. A za letu dštilo na zem pod sebe hustou čerň.

KNIHA DRUHÁ

ZEMĚ POD NADVLÁDOU MARŤANŮ

1

V PODRUČÍ

V prvé knize jsem natolik odbočil od svých vlastních příhod, abych mohl vypovědět zážitky svého bratra, že se už vlastně několik posledních kapitol stále ještě s vikářem skrýváme v prázdném domě v Hallifordu, kam jsme se utekli před černým dýmem. Začnu tedy opět odtamtud. Setrvali jsme v onom domě po celou nedělní noc a strávili jsme také pondělek - den velké paniky - na tom nezasaženém ostrůvku, odříznuti od zbytku světa černým kouřem. Po oba dlouhé dny nám nezbývalo nic než čekat, vyčkávat v trýznivé nečinností.

Hlavu jsem měl plnou obav o ženu. Představoval jsem si, jak jí asi je v Leatherheadu, jak je vyděšená, vystavená nebezpečím, jak mne oplakává v domnění, že už nejsem naživu. Přecházel jsem sem a tam, z místnosti do místnosti, a hlasitě jsem vzlykal při pomyšlení, jak jsme byli odtrženi jeden od druhého a co všechno se jí může přihodit, když mne nemá nablízku. Věděl jsem, že bratranec je sice dosti statečný, aby jí přispěl na pomoc při jakémkoli ohrožení, nedokáže ale dosti bystře rozpoznat rizika a pohotově na ně reagovat. Teď neplatilo hrdinství, nýbrž obezřetnost. Mou jedinou útěchou byla víra, že Marťané snad potáhnou směrem na Londýn, tedy pryč od ní. Čím neurčitější je úzkost, tím je člověk rozjitřenější a tím větší má sklon k přecitlivělosti. Unavovalo mne už poslouchat vikářovy neutuchající výlevy, měl už jsem dost pohledu na jeho sobeckou malomyslnost. Po několika marných protestech jsem se od něho prostě izoloval, uchýlil jsem se do místnosti, kde byly globusy, lavice, sešity, zřejmě školní třída. Když mne posléze vypátral i tam, zalezl jsem si do komory na půdě a zamkl jsem se uvnitř, jen abych mohl zůstat s trýznivými myšlenkami o samotě.

Celý den a ještě příští ráno jsme byli beznadějně zablokováni černým dýmem. V neděli večer se v sousedním domě objevily známky života - nějaká tvář u okna, svítilny přenášené sem a tam, později pak se ozvalo bouchnutí dveří. Nevím však, co to bylo za lidi ani co se s nimi pak stalo. Černý dým celé pondělí ráno táhl níž k řece, ploužil se blíž a blíž k nám, až se posléze rozlil i po vozovce vedoucí kolem domu, jenž nám poskytl úkryt.

Kolem poledne přikráčel napříč poli Marťan a otravnou látku vysrážel proudem přehřáté páry, která se sykotem udeřila do stěn domu, porozbíjela všechna okna, jež zasáhla, a opařila vikáře na ruce, když prchal z předního pokoje. Když jsme pak prolézali promočené místnosti a vyhlédli opět ven, vypadal celý kraj směrem k severu, jako by se jím přehnala vánice černého sněhu. Při pohledu směrem k řece jsme zahlédli v černi spálených luk jakousi nevysvětlitelnou nachovou příměs.

Nějakou chvíli jsme nestačili pochopit, jak tato změna ovlivnila naše postavení, až snad na to, že od hrozby černého dýmu jsme vysvobozeni. Ale potom mi došlo, že tu už nejsme uvězněni, že už bychom odtud mohli odejít, uniknout. Jakmile jsem si uvědomil, že se nám otevřela cesta k útěku, okamžitě ve mně oživla touha po nějaké činnosti. Ale vikář propadl letargii, nic ho nedokázalo přesvědčit.

„Tady jsme alespoň v bezpečí," opakoval stále, „alespoň v bezpečí."

Užuž jsem se rozhodoval ho opustit - a kéž bych to byl učinil! Poučen lekcí, kterou mi udělil dělostřelec, jsem prohledal dům, abych se zásobil jídlem a nápoji. Našel jsem si také trochu oleje a hadříků na své spáleniny a sebral jsem klobouk a flanelovou košili, které jsem v jedné místnosti nalezl. Když vikáři došlo, že skutečně chci odejít i sám, že už jsem se s myšlenkou na rozchod vyrovnal, zvedl se znenadání k odchodu i on. A jelikož byl po celé odpoledne všude klid, vydali jsme se - podle mého odhadu mohlo být asi tak pět hodin - zčernalou silnicí na cestu k Sunbury.

V Sunbury, stejně tak jako i místy na silnici, ležela zhroucená těla - mrtví lidé i koně, převržené povozy, zavazadla, vše zasypáno vysokou vrstvou černého prachu. Ten smuteční příkrov připomínající popel ve mně vyvolal vzpomínku na to, co jsem četl o zkáze Pompejí. Dospěli jsme bez potíží až do Hampton Courtu, jen hlavy plné nezvyklých, prazvláštních dojmů, a tam se naše oči osvěžily pohledem na zeleň, která unikla dusivému mraku. Prošli jsme oborou v Bushey Parku, kde jsme pod kaštany zahlédli pobíhat tamější stádo vysoké a v dálce pár mužů a žen spěchajících směrem k Hamptonu, a posléze jsme došli do Twickenhamu. Byli to první živí lidé, které jsme spatřili.

Lesíky na druhé straně silnice za Hamem a Petershamem dosud hořely. Twickenham byl ušetřen termopaprsků i černého dýmu a setkali jsme se tu i s dalšími lidmi, ale nikdo z nich nám nebyl schopen podat žádné nové informace. Povětšinou stejně jako my využili chvilky uklidnění k tomu, aby se přemístili někam dále. Mám dojem, že mnoho domů tu bylo stále ještě plných jejich vyděšených obyvatelů, natolik přestrašených, že jim ani nestačily síly k útěku. Na silnici zůstala i hojnost důkazů o panickém úprku. Nejživěji si vybavuji tři rozbité bicykly na jedné hromadě, rozdrcené koly nesčetných povozů, které je přejížděly v prachu vozovky. Asi v půl osmé jsme přešli řeku po Richmondském mostě. Nebyl ničím chráněn, takže jsme spěchali, abychom už byli na druhé straně, přesto jsem si však stačil všimnout, že dolů po proudu plují ve vodě jakési nachově rudé útvary, mnohé o průměru až několika metrů. Nevěděl jsem, co je to zač - nebyl čas je nějak zkoumat -, a tak jsem pro ně v duchu přijal mnohem strašlivější vysvětlení, než jim ve skutečnosti příslušelo. Tady, na surreyském břehu, opět ležel černý prach, který byl přednedávnem ještě dýmem, leželi tu mrtví, celá hromada u vchodu na nádraží, a nikde ani stopy po Marťanech - dokud jsme neušli kus cesty do Barnes.

V černající se dálce jsme spatřili skupinku tří lidí, jak utíkají postranní uličkou k řece, ale jinak se Barnes jevilo zcela opuštěné. Nahoře na kopci plály prudké požáry v Richmondu; mimo města však nebylo ani stopy po černém dýmu.

Pak náhle, když jsme se už blížili ke Kew, vyběhl proti nám větší počet lidí, nad střechami domků se objevila horní část marťanského bojového stroje a stanula necelých sto yardů od nás. Ochrnuti strachem jsme zůstali stát, a kdyby se byl Marťan podíval dolů pod sebe, byli bychom bezpochyby zahynuli. Byli jsme tak vyděšeni, že jsme se vůbec neodvážili pokračovat v cestě, uchýlili jsme se do nějaké zahrady a skryli jsme se tam v jakémsi přístřešku. Vikář se tam schoulil, tiše pofňukával a odmítal se pohnout.

Ale má utkvělá představa, že se nějak musím dostat do Leatherheadu, mi bránila chvíli si tu odpočinout, a tak jsem se za soumraku odvážil opět ven. Prošel jsem nějakými křovisky a pěšinou podél domu stojícího na rozlehlejším pozemku a octl jsem se najednou opět na silnici vedoucí do Kew. Vikáře jsem sice nechal ležet v přístřešku, ale záhy mne opět dohonil.

Okamžik, kdy jsem se podruhé vydal na cestu, patří k největším pošetilostem, jichž jsem se kdy dopustil. Bylo naprosto zjevné, že Marťané jsou všude kolem nás. Vzápětí poté, co se ke mně vikář opět připojil, zahlédli jsme zase v dálce za loukami táhnoucími se směrem ke Kew Lodgi bojový stroj, buď ten, který už jsme viděli předtím, anebo jiný podobný. Čtyři nebo pět postaviček před ním prchalo šedozeleným polem a rázem nám bylo jasné, že je Marťan pronásleduje.

Třemi obřími kroky se octl mezi nimi a lidé se začali zpod jeho nohou rozbíhat všemi směry. Neužil paprskometu, aby je zničil, nýbrž je jednoho po druhém sbíral. Bylo vidět, že je skládá do jakési velké kovové klece, která byla zavěšena na zadní části stroje, asi jako se nosí nůše.

Bylo to prvně, kdy jsem si uvědomil, že by snad Marťané mohli mít s poraženým lidstvem i jiné záměry než je vyhubit. Stanuli jsme na okamžik jako zkamenělí a pak jsme prchli vraty za našimi zády do zahrady obehnané zdí a šťastnou náhodou jsme rovnou padli do jakéhosi příkopu - o hledání nemohlo být řeči - a zůstali tam ležet, neodvazujíce se ani zašeptat, dokud se neobjevily první hvězdy.

Muselo být už k jedenácté, když jsme sebrali odvahu vydat se znovu na cestu, neopovážili jsme se však pustit se po silnici, nýbrž jsme se plížili podél živých plotů a zahradami a ostražitě jsme přitom hleděli do tmy, vikář střežil pravou stranu a já levou, neboť Marťané byli zřejmě všude kolem nás.

Na jednom místě jsme narazili na prostor zpražený na uhel, vychládající už pod vrstvou popílku, kde porůznu ležely mrtvoly vojáků, děsivě popálených na hlavě i na těle, jejich nohy i holínky však byly ohněm takřka netknuty; zdechliny koní byly vyrovnány v jedné řadě ani ne padesát stop od čtyř roztržených kanónů a napadrť rozmetaných muničních vozíků.

Sheen, jak se nám zdálo, zkáze unikl, ale celé městečko bylo ztichlé a opuštěné. Mrtvoly jsme tu neviděli, ovšem do postranních uliček jsme za tmavé noci nedohlédli. V Sheenu si můj společník postěžoval, že je mu mdlo a že má žízeň, takže jsme se rozhodli pokusit se proniknout do některého domu.

Nejprve se nám podařilo dostat do jednoho malého dvojdomku, ale tam jsem nenalezl nic než kousek zplesnivělého sýra. Byla tam

však voda, a když jsme se napili, sebral jsem alespoň sekerku, abychom byli nějak vyzbrojení na další pokus o takové vloupání.

Přešli jsme silnici v místě, kde se stáčí k Mortlakeu. V zahradě obehnané zdí stál bílý dům a tam jsme ve spíži našli konečně nějaké jídlo - dva bochníky chleba, syrový steak a půl šunky. Podávám tento výčet tak podrobně proto, jelikož se situace vyvinula tak, že nám bylo souzeno vydržet o těchto zásobách celé dva týdny. Pod policí bylo vyrovnáno lahvové pivo, dále jsme objevili dva sáčky fazolových lusků a značně ovadlé saláty. Ze spíže vedly dveře do jakési umývárničky, kde bylo palivové dříví a další skříň a v ní skoro půltucet lahví burgundského, polévkové konzervy, konzervovaný losos a také dvě plechovky biskvitů.

Seděli jsme v přilehlé kuchyni - potmě, neboť rozsvítit jsme se neodvažovali - a jedli jsme chléb a k němu šunku a zapíjeli pivem, společně z jedné láhve. Vikář, který se dosud nezbavil strachu a na němž byl patrný neklid, se kupodivu nemohl dočkat, až opět vyrazíme na cestu, a já jsem ho právě nabádal, aby se pořádně najedl a uchoval se tak při síle, když došlo k události, která měla znamenat naše uvěznění.

„Nebude určitě ještě ani půlnoc," poznamenal jsem, a vtom nás zaplavila oslepivá záře, sytě zelený záblesk. Na okamžik před našima očima ostře vyvstalo celé zařízení kuchyně, vše v jasně zelené a v černé. Vzápětí následoval takový výbuch, jaký jsem neuslyšel nikdy předtím ani potom. A v těsném sledu, zdálo se, že téměř současně, se kdesi blízko otřásala země prudkým nárazem, následoval třesk skla, praskot, okolo nás se sypalo zdivo a ze stropu se odloupla omítka a v drobných šupinkách nám pršela na hlavu. Otřes mne odhodil přes celou kuchyň, padl jsem na kličku dvířek u kamen a omdlel jsem. Jak mi pak řekl vikář, byl jsem dlouho v bezvědomí, a když jsem se opět probral, byla kolem zase hluboká tma, vikář se nade mnou skláněl, obličej celý jakoby mokrý - krvácel z rozseknutého čela, jak se pak ukázalo - a smáčel mi obličej vodou.

Nějakou chvíli jsem si nedokázal uvědomit, co se vlastně stalo. Pak se mi poslední události začaly zvolna vybavovat. Boule na spánku mé vzpomínky potvrzovala.

„Je vám líp?" vyptával se mne vikář šeptem. Konečně jsem mu byl schopen odpovědět. Posadil jsem se. „Nepohybujte se," varoval

mne. „Podlaha je plná střepů z nádobí v policích. Nedá se tu udělat krok, aby to nebylo slyšet, a já mám dojem, že tam venku jsou oni.“

Seděli jsme oba tak potichu, že ani dýchat jsme jeden druhého téměř neslyšeli. Zdálo se, že je všude mrtvý klid, třebaže jednu chvíli zcela blízko nás cosi zašramotilo, snad kus padající omítky anebo zdiva. Kdesi venku, v těsné blízkosti, se s přestávkami ozýval jakýsi kovový skřípot.

„Teď zas!“ zašeptal vikář, když to venku opět zaskřípělo.

„ Já to slyším,“ odpověděl jsem. „Ale co by to mohlo být?“

„Marťan!“ hlesl vikář.

Naslouchal jsem bedlivě znovu.

„To ale nevypadalo na paprskomet,“ řekl jsem a pro tu chvíli jsem se klonil k názoru, že se na budovu zřítil jeden z jejich obřích bojových strojů, tak jak jsem už viděl jiný padnout na věž shepper-tonského kostela.

Octli jsme se v tak nepochopitelné a zvláštní situaci, že jsme se snad tři nebo čtyři hodiny, než se začalo rozednívat, neodvážili ani pohnout. A pak se dovnitř prodral úsvit, ne oknem, které zůstávalo temné, ale trojúhelníkovou dírou vzniklou mezi trámkem a kupou roztříštěných cihel. Prvně jsme teď měli možnost rozhlédnout se v šedavém světle po kuchyni.

Okno bylo vymáčknuto hromadou zahradní prsti, která se na-hrnula i na stůl, kde jsme seděli, a sypala se nám až pod nohy. U horního rámu okna jsem rozpoznal vyrvanou odpadní rouru. Podlaha byla poseta střepy nádobí; stěna kuchyně přilehlá k domu byla rozva-lena, a jelikož odtamtud pronikalo denní světlo, bylo zřejmé, že větší část domu se zřítila. S touto zkázou výmluvně kontrastovala úpravná kredencka mořená v módním tónu do světle zelené a pod ní rozesta-vená řádka měděných a cínových pohárků a nádob, modrobílá tapeta imitující dlažky i pestrobarevná směsice kuchyňského nářadí zavěše-ného nad kamny.

Když úsvit pokročil, spatřili jsme škvírou ve zdi Marťana, stál u žhnoucího válcového tělesa, bezpochyby na stráži. Při pohledu na něj jsme se co nejobezřetněji opět přikrčili a odplížili se z přísvitu v kuchyňce do šera umývárny.

A tu mne rázem napadlo vysvětlení všech těchto událostí.

„Pátý projektil,“ řekl jsem šeptem, „je to zřejmě pátá střela z Marsu, zasáhla dům a nás pohřbila pod jeho troskami.“

Vikář hodnou chvíli mlčel a pak zašeptal:

„Pane, slituj se nad námi!“

Slyšel jsem, jak se potichu rozvzlykal.

Byl to jediný zvuk v jinak tiché přípravně. Já sám jsem se sotva odvažoval dýchat a seděl jsem s očima upřenýma na světlý obdélník dveří do kuchyňky. Stěží jsem rozpoznával vikářovu tvář, v šeru byl patrný jen jakýsi šerý ovál a pak jeho bílý kolárek a manžety. Venku začalo cosi kovově tlouci, pak se ozvalo ohlušivé zahoukání a poté po chvilce ticha šum, jako by syčel nějaký stroj. Tyto zvuky, povětšině pro nás byly hádankou, pokračovaly s přestávkami dál a zdálo se, že jich postupně přibývá. Náhle se cosi rytmicky rozbušilo, ucítili jsme vibrace, při nichž se všechno kolem nás roztřáslo. Jednu chvíli se zatmělo, duchovitý obdélník dveří do kuchyně dočista ztemněl. Setrvali jsme tam přikrčeni celé dlouhé hodiny, potichu a celí roztřesení, až jsme samou napjatou pozorností umdleli...

Posléze jsem se probudil hlady. Do té doby musela uběhnout větší část dne. Byl jsem tak lačný jídla, že mne to dohnalo k činnosti. Řekl jsem vikářovi, že si jdu najít něco k snědku, a dotápal jsem se opatrně do kuchyňky. Neodpověděl sice, ale sotva jsem začal jíst, vyburcoval ho i onen nepatrný šramot, který jsem bezděky působil, a uslyšel jsem, že se plíží za mnou.

2

CO JSME UVIDĚLI ZE ZBOŘENÉHO DOMU

Když jsme pojedli, odkradli jsme se zpět do přípravny a tam jsem zřejmě usnul, neboť když jsem se opět s trhnutím probral, byl jsem sám. Dunivé vibrace pokračovaly s únavnou vytrvalostí. Několikrát jsem vikáře šeptem volal a nakonec jsem se tápavě vydal ke dveřím do kuchyně. Byl ještě den, vikáře jsem uviděl na druhé straně místnosti, ležel u trojúhelníkovitého otvoru, jímž bylo vidět ven, na Marťany. Byl tak shrben, že mu ani na hlavu vidět nebylo. Uslyšel jsem pestrou směsici zvuků, rámus jako někde ve strojovně, a celý dům se otřásal oním rytmickým dusáním. Prasklinou ve zdi jsem zahlédl vršek stromu pozlacený sluncem a teplou modř večerního klidného nebe. Asi minutu jsem vikáře nehnutě sledoval a pak jsem

se vydal kupředu, přikrčen a s nejvyšší opatrností při každém našlápnutí mezi střepy, jimiž byla celá podlaha pokryta.

Dotkl jsem se jeho nohy a vikář sebou leknutím trhl tak prudce, až se venku uloupl velký plást omítky a s hlučným bouchnutím sjel na zem. Stiskl jsem mu paži v obavě, aby nevykřikl, a dlouhou dobu jsme zůstali nepohnutě v podřepu. Pak jsem se otočil, abych zjistil, co zbylo z našeho útočiště. Vypadlá omítka po sobě zanechala v troskách svislou štěrbinu, a když jsem se opatrně napřímil, hleděl jsem škvírou na místa, kudy ještě včera vedla poklidná předměstská silnička. Proměna, kterou jsme teď sledovali, byla nezměrná.

Pátý válec zjevně dopadl přímo doprostřed onoho dvojdomku, který jsme navštívili jako prvý. Celá budova zmizela, byla dočista smetena, rozdrcena na prach a ten rozvát explozí. Válec nyní ležel několik metrů pod původními základy, v hluboké jámě, již teď o mnoho větší než ta, kterou jsem si prohlédl ve Wokingu. Hlína v okolí dopadu přímo vyšplíchla účinkem obrovského nárazu - „vyšplíchla“ je nejpřiléhavější slovo - a zůstala ležet v navršených haldách, které zakryly celou okolní zástavbu. Zemina se chovala asi jako bláto pod prudkým úderem kladiva. Náš dům se sesul směrem k zadní stěně; celá jeho přední fronta včetně přízemí byla úplně zničena; kuchyňka a přípravna zkáze unikly a zůstaly stát pohřbeny pod hlínou a zříceným zdivem, sevřeny tunami materiálu ze všech stran kromě stěny přivrácené k válci. V podstatě jsme teď viseli na samém okraji rozměrné kruhové jámy, kterou Marťané pilně prohlubovali. Kdesi za našimi zády se ozýval dunivý dusot, znovu a znovu vyrážely do výše výtrysky jasně zelených par a pokaždé nám zakryly výhled štěrbinou jakoby závojem.

Válec uprostřed prohlubně už byl otevřen a na jejím protějším okraji uprostřed zpřelámaného a hlínou zahrnutého stromoví strměl jeden z velkých marťanských bojových strojů, opuštěn svou posádkou, vysoký a strohý, na pozadí večerní oblohy. Zprvu jsem si sotva všímal jámy nebo válce, třebaže jimi by měl popis logicky začínat, neboť jsem byl zcela zaujat prazvláštním lesklým mechanismem, který jsem spatřil v činnosti dole v prohlubni, a samozřejmě i podivnými tvory, kteří jen zvolna a se zjevnou námahou přelézali navršenou zeminu v jeho blízkosti.

Nejvíc ze všeho, to dobře vím, upoutával mou pozornost onen stroj. Bylo to jedno z komplikovaných zařízení, jimž se začalo tehdy

říkat *manipulátory* a jejichž pozdější analýza představovala tak mohutný impuls pro pozemskou techniku. Můj prvý pocit byl, že vidím jakéhosi kovového pavouka o pěti hbitých článkovitých nožkách a s nesčetnými, rovněž v kloubech ohebnými rameny, pákami a tykadly uzpůsobenými k uchopování a podávání, které jako by všechny vyrůstaly z celého obvodu trupu. Většina těchto orgánů byla nyní zatažena, ale třemi dlouhými chapadly teď přístroj právě lovil nespočet kovových výztuh, plátů a nosníků, jimiž byly vyplněny a zjevně i zpevněny stěny válce. Manipulátor je postupně vynášel na urovnanou plošinku za válcem a tam je skládal.

Jeho pohyby byly tak rychlé, složité a přesné, že jsem v něm zpočátku i přes jeho stříbřitý lesk vůbec neviděl stroj. Důmyslnost a vzájemná souhra pohybů marťanských bojových mechanismů sice dosahovala mimořádné dokonalosti, avšak s manipulátory nesnesly srovnání. Ti, kdo je na vlastní oči nespatřili a jsou odkázáni jen na neumělé spekulace kreslířů anebo na chabé popisy očitých svědků, jako třeba můj, si sotva dokáží učinit představu oné životnosti.

Vybavuji si zejména ilustrace k jedné z prvých brožur, která se pokusila shrnout průběh oné války. Výtvarník si zjevně kdesi pořídil chvatnou skicu jednoho z bojových strojů, a tím také jeho znalosti končily. Na jeho vyobrazeních pak vyhlížely jako jakési toporné trojnohé stativy, všelijak nakloněné, avšak postrádaly jakýkoli detail, a především svou zvláštní pružnost, takže budily klamný dojem jisté jednotvárnosti. Brožurka s těmito reprodukcemi dosáhla ostatně značné popularity, připomínám zde ony výtvory jen proto, abych čtenáře varoval před zkreslující představou, jíž mohly vyvolat. Byly asi tak vzdálené svou podobou skutečné marťanské výzbroji, jako se porcelánová holandská panenka liší od člověka. Podle mého názoru by bylo brožuře jen prospělo, kdyby se byla obešla bez ilustrací.

Zprvu, jak už jsem řekl, na mne manipulátor vůbec nepůsobil jako nějaký stroj, spíše se mi zdálo, že je to živý tvor podobný krabu s třpytivou pokožkou, a Marťan, jenž jeho pohyby ovládal dotyky tykadélek, mi připadal prostě jako to, co bych u kraba nazval mozkem. Ale pak jsem postřehl podobnost mezi jeho šedohnědým lesknoucím se kožovitým povrchem a pokožkou tvorů plazících se opodál a svitlo mi, jak to s tím obratným pracovníkem doopravdy je. A poté co jsem si tohle ujasnil, obrátil se můj zájem k nim, ke skutečným Marťanům. Letmo jsem je vlastně zahlédl už jednou předtím a

překonal jsem už prvotní odpor, který mi v prvních okamžicích bránil prohlédnout si je důkladněji. Kromě toho jsem ležel teď nehnutě v skrytu, nic mne nenutilo k činnosti.

Byli to, jak jsem nyní viděl, tvorové nepředstavitelně vzdálení všem pozemským měřítkům. Měli objemná okrouhlá těla - nebo to spíše byly hlavy - přes metr v průměru, s obličejem umístěným na přední straně. Tvář postrádala nozdry - jak se zdá, chybí Marťanům zcela čichový smysl -, ale zato byla vybavena párem velkých dotmava zbarvených očí a hned pod nimi jakýmsi masitým zobákem. Na zadní straně této hlavy či těla - nevím sám dobře, co je přesnější - se nacházela jedna nepárová bubínkovitá oblast napjaté pokožky, anatomicky později určená jako ucho, které ovšem v našem hustším ovzduší bylo zjevně neschopné funkce. Kolem ústního otvoru měli umístěno šestnáct tenkých, téměř bičovitých tykadélek, uspořádaných ve dvou svazcích po osmi. Tyto svazky později případně pojmenoval známý anatom profesor Howes *rukama*. Už když jsem Marťany pozoroval poprvé, zdálo se mi, že se snaží na těchto rukou vzepřít, ale pochopitelně to v pozemských podmínkách, při jejich zvýšené tíze, bylo neproveditelné. Jsou předpoklady domnívat se, že na Marsu jich do jisté míry k pohybu využívat mohou.

Jejich vnitřní anatomická struktura - ověřená později pitvou, jak bych už zde chtěl poznamenat - byla téměř obdobně jednoduchá. Převážnou část organismu tvořil mozek, z něhož vycházely mohutné nervové svazky k očím, k uchu a k hmatovým orgánům. Kromě něho tu byly směstnány ještě složité plíce, srdce a příslušné cévy. Dechové obtíže způsobované hustší atmosférou i zvýšenou gravitací byly na prvý pohled patrné křečovitými stahy povrchu pokožky.

Tím je výčet jejich orgánů vyčerpán. Třebaže to nám lidem připadá zvláštní, celé složité zažívací ústrojí, které tvoří podstatnou část našich těl, u Marťanů prostě neexistuje. Byly to toliko hlavy, nic než hlavy. Vnitřnosti neměli žádné. Nepřijímali potravu, nezažívali ji. Odebírali namísto toho čerstvou krev jiným tvorům a vstřikovali si ji přímo do žil. Sám jsem tuto operaci viděl proběhnout a zmíním se o ní ještě, až k ní dospěji. Ovšem - popisovat podrobně to, nač jsem se nevydržel ani dívat, stejně nedokážu, ať si třeba působím přecitlivěle. Zatím jen tolik, že krev získávaná z dosud žijícího tvora, ponejvíce z člověka, byla zaváděna malou kanylou přímo do orgánu příjemce ...

Sama taková představa nám bezpochyby připadá strašlivě odpudivá, nicméně si myslím, že bychom měli mít na paměti, jak odporné by asi působila naše vlastní konzumace masa na inteligentního králíka.

Fyziologické přednosti této praktiky krevní infúze jsou nepopiratelné, pomyslíme-li na to, kolik času a energie člověk spotřebuje na jídlo a proces jeho trávení. Naše těla se snad zpoloviny skládají z různých žláz, trubic a orgánů sloužících k přeměňování cizorodé potravy na krev. Trávicí procesy a jejich vliv na naši nervovou soustavu odčerpávají naše síly, ovlivňují naši psychiku. Člověk může být šťastný nebo naopak zoufalý podle toho, jak mu slouží játra, anebo podle zdravotního stavu svého zažívacího traktu. Naproti tomu Marťané byli nad veškeré takové organicky dané výkyvy citů a nálad povzneseni.

Jejich nepopiratelnou oblibu lidí jakožto zdroje potravy lze zčásti vysvětlit na základě studia zbytku obětí, které si vezli jako zásoby ještě z Marsu. Tito tvorové, jak lze usoudit podle seschlých pozůstatků, které se lidem dostaly do rukou, byli dvojnožci, s křehkou křemičitou kostrou (značně podobnou křemičitým mořským houbám) a chabým svalstvem, přibližně šest stop vysocí, kulovité hlavy drželi zpříma, velké oči měli posazeny v jamkách jako pecky v křemeni. Zdá se, že v každém válci si Marťané s sebou vezli dva až tři tyto dvojnožce a všechny usmrtili, ještě než dosáhli Země. Bylo jim tak lépe, při pouhém pokusu vzpřímit se na povrchu naší planety by v nich tak jako tak popraskaly všechny jejich křehké kostičky.

A když už věnuji místo takto detailnímu popisu, měl bych hned ještě dodat některé další podrobnosti, jež sice nebyly tou dobou ještě známy nám, avšak které čtenáři neseznámenému s Marťany pomohou upřesnit si podobu těchto agresivních tvorů.

Jejich fyziologie se ve třech směrech zvláštním způsobem lišila od naší vlastní. Jejich organismus neznal spánek, právě tak jako ho nezná naše srdce. Jelikož nemuseli obnovovat síly nadměrného svalového aparátu, toto periodické vyhasínání aktivity se u nich prostě nevyskytovalo. Jak se zdálo, neznali vůbec anebo jen v nepatrné míře pocit únavy. Neexistoval pohyb, který by byli na Zemi mohli vykonat bez značného úsilí, přesto však jejich aktivita trvala nepřetržitě až do posledního okamžiku. Pracovali čtyřiadvacet hodin denně, jako to na Zemi pravděpodobně dělají mravenci.

Za druhé, jakkoli podivné se to může zdát v našem světě vybudovaném na principu rozdílu sexu, Marťané byli zcela bezpohlavní, a tím i zbavení vší bouřlivé citové aktivity, která z tohoto rozdělení plyne u člověka. Dokonce přímo na Zemi, uprostřed zuřících bojů, došlo ke zrození mladého Marťana, jak bylo nade vší pochybnost ověřeno. Byl objeven zčásti ještě spojen s rodičovským organismem, odkud vypučel, podobně jako vyrážejí odnože na cibulích lilií anebo jako narůstají noví jedinci na těle sladkovodních polypů.

U člověka, stejně jako u všech vyšších tvorů na Zemi, již tento způsob rozmnožování dávno zanikl; ostatně i na Zemi patřil nesporně k primitivnějším. I mezi nižšími živočichy, až po pláštěnce, jakési prvé bratrance obratlovců, se sice udržující oba procesy souběžně, avšak pohlavní forma množení nakonec zcela převládla nad soupeřící metodou. Na Marsu zjevně proběhl vývoj právě naopak.

Stojí snad za zmínku, že jeden popularizátor, obdařený pověstí jisté vědeckosti a publikující své názory dosti dlouhou dobu před marťanskou invazí, prorokoval člověku vývoj do podoby, která se příliš nelišila od faktického vzhledu Marťanů. Jeho předpověď, pokud se pamatuji, vyšla někdy v listopadu nebo prosinci roku 1893 v dnes již dávno zaniklém magazínu *Pall Mall Budget*. Vybavuji si také, že karikaturu na toto téma přinesl i časopis předmarťanské éry *Punch*. S poněkud nejapným vtipkováním dokazoval onen pán, že zdokonalující se mechanické přístroje nakonec zcela nahradí údy, že dokonalé chemické procesy učiní nepotřebným i trávení, dále že takové orgány a tkáně jako vlasy, čnějící nos, uši, zuby a brada už dávno netvoří podstatnou složku lidského organismu a že tendence přirozeného výběru povedou v příštích věcích k jejich postupnému zakrnění. Jediný mozek prý zůstane absolutní nezbytností. A ještě u jednoho orgánu měl existovat podstatný důvod pro jeho zachování - byla to ruka, „učitel mozku a vykonavatel jeho vůle“. Zatímco ostatek těla měl zmizet, ruce by se naopak trvale zvětšovaly.

Lecjaké slovo pronesené žertem má v sobě zrnko pravdy a právě u Marťanů se nepochybně setkáváme s realizovaným potlačením živočišných prvků organismu ve prospěch jeho rozumové složky. Podle mého názoru lze zcela dobře předpokládat, že se Marťané mohli vyvinout z tvorů ne nepodobných nám samým postupnou proměnou mozku a rukou (z nichž posléze vznikly dva svazky tykadel), a to na úkor ostatního těla. Bez těla se ovšem stával mozek stále

sobečtější bytostí, zbavenou citového zázemí vlastního lidským bytostem.

Posledním markantním rysem, jímž se organismus těchto tvorů odlišoval od našeho, bylo cosi, co by se napohled mohlo zdát celkem nevýznamnou okolností. Mikroorganismy, jež jsou na Zemi příčinou tolika nemocí a utrpení, se na Marsu buď nikdy neobjevily, anebo je marťanská lékařská věda vymýtila již před dávnými věky. Stovky chorob, horečnatá a nakažlivá onemocnění spjatá s životem člověka, souchotiny, nádory, rakovina a jiná taková navštívení přestala zasahovat do jejich životů. A když už se zmiňuji o rozdílech mezi životem na Marsu a životem pozemským, rád bych tu poukázal na to, co napověděla zkušenost s takzvaným šarlatovým morem.

Dominantní barvou v rostlinné říši na Marsu patrně není zelená, nýbrž jasný rudý šarlat. Ze semen, která Marťané (záměrně nebo bezděčně) s sebou přinesli na Zemi, totiž ve všech případech vzešly nachově rudé rostliny. Jediné z nich ovšem, které se běžně začalo říkat šarlatový mor, se v soupeření s pozemskými formami rostlinného života podařilo uchytit. Vegetace šarlatového moru měla téměř prchavé trvání, jen nemnoho lidí jej zahlédlo skutečně růst. A přece bujel šarlatový plevel po určitý čas s udivující energií a plodností. Pnul se po stěnách jámy již během třetího a čtvrtého dne našeho uvěznění a jeho kaktusovité větve brzy vytvořily kolem našeho trojúhelníkovitého okénka karmínový lem. Později jsem viděl, jak se přímo rozletěl po celém kraji, zejména podél jakékoli proudící vody.

Marťané byli vybaveni čímsi, co se jeví jako sluchový orgán s jedním okrouhlým bubínkem na zadní části jejich hlavohrudi, a očima, jejichž optické vlastnosti se příliš nelišily od našeho zraku, až na to, jak uvádí Philips, že modrou a fialovou barvu už Marťané vnímali jako čerň. Podle běžných představ se navzájem dorozumívali zvukově a gestikulací svých chapadel, jak to například tvrdí pohotově, avšak uspěchaně napsaná brožurka (jejíž autor zjevně nebyl očitým svědkem činnosti Marťanů), o níž jsem se zmínil již dříve a která byla až dosud hlavním pramenem všech informací o nich. Ovšem nikdo, kdo vpád přežil, neměl tolik příležitosti vidět Marťany v akci jako já. Byla to jen náhoda a nečiním si z toho zásluhu, ale je tomu skutečně tak. Konstatuji, že jsem je sledoval neustále a zcela zblízka, že jsem je pozoroval, jak ve čtyřech, v pěti, a (v jednom případě) dokonce v šesti s námahou provádějí v těsné součinnosti mimořádně

komplikované práce, a to bez jediného hlásku nebo gesta. Zvláštní troubení, které někdy vydávali, bez výjimky vždy předcházelo příjmu potravy; nebylo nijak modulované a - jak se domnívám - nemělo povahu nějakého signálu, nýbrž to byl prostě výdech předcházející sání. Troufám si tvrdit, že mám jisté elementární znalosti z oblasti psychologie, a jsem v tomto směru přesvědčen - tak jako o máločem -, že si Marťané navzájem sdělovali myšlenky bez jakékoli fyzikální komunikace. Dospěl jsem k tomuto přesvědčení navzdory své předchozí silné předpojatosti v tomto ohledu. Jak si snad někteří čtenáři vybaví, napsal jsem ještě před marťanskou invazí pár vehementních článků proti telepatickým teoriím.

Oděv Marťané nenosili. Jejich pojetí studu, anebo dokonce módy je nezbytně značně vzdáleno našemu pojetí; jsou netoliko mnohem méně citliví na změny teploty, než jsme my, ale ani změny tlaku neměly žádný vážnější vliv na jejich zdravotní stav. Přestože však nebyli oblečení, byli naproti tomu vybaveni jinými umělými doplňky své přirozené tělesné výzbroje, a v těch právě tkvěla jejich obrovitá převaha nad člověkem. My lidé, s našimi bicykly a kolečkovými bruslemi, s těmi všelijakými Lilienthalovými kluzáky, s našimi flintičkami a klacky a tak dále, jsme teprve na samém počátku vývoje, jímž už prošli Marťané. Stali se pouhými mozky a vstupovali do rozličných těl podle okamžitého účelu a potřeby, tak jako člověk střídá obleky a sedá na bicykl, když pospíchá, anebo si bere deštník do nepohody. A na všech jejich zařízeních snad není pro člověka nic kurióznějšího než fakt, že v marťanské technice naprosto schází nejpodstatnější element přítomný téměř ve všech mechanismech vytvořených člověkem - kolo! Mezi všemi předměty, které přinesli Marťané na Zemi, není ani stopa po kole, ani náznak jeho užití. Člověk by očekával alespoň jeho využití u samohybných strojů. V té souvislosti stojí za zmínku, že i na naší planetě příroda na využití kola nepřipadla anebo že dala přednost prostředkům výhodnějším. A nejenže Marťané kolo snad neznali (což je téměř neuvěřitelné) anebo ho nepoužívali, ale v jejich strojích a přístrojích bylo jen minimálně využíváno pevného čepu anebo alespoň relativně pevného čepu a otáčivého pohybu vázaného na jednu rovinu. Téměř všechny kloubové prvky jejich mechanismů představovaly komplikovaný systém kluzných součástí pohybujících se po nevelkých, překrásně vykroužených frikčních ložiscích. A ještě na okraj těchto detailů - je pozoru-

hodné, že dlouhé pákové převody jejich strojů jsou ve většině případů aktivovány imitací svalového aparátu, jakýmisi disky zapouzdřenými v elastických pochvách; tyto disky se polarizují a stahují se mocným tlakem k sobě, jakmile jimi proběhne elektrický proud. Tím je dosahováno oné prazvláštní podobnosti s živočišnými pohyby, jež ohromovala a mátla pozemské pozorovatele. Těmito pseudosvaly byl přímo přecpán i krabovitý manipulační automat, který jsem pozoroval při vykládání materiálu z válce, když jsem prvně vyhlédl štěrbinou ve zdi. Vypadal neskonale životnější než skuteční Marťané, kteří leželi vzadu za ním v paprscích zapadajícího slunce, sotva oddechovali, pokyvovali neužitečnými chapadélky a stěží se po své dlouhé cestě kosmem dokázali pohnout.

Byli teď jasně osvětleni sluncem, věnoval jsem se pozorování jejich ochablých pohybů a všech detailů jejich prazvláštních figur, když mi náhle vikář připomněl svou přítomnost prudkým škubnutím za paži. Obrátil jsem se a spatřil jsem zamračenou tvář a výmluvně sevřené rty. Dožadoval se přístupu ke štěrbině, kterou mohl vyhlížet ven vždy jen jeden z nás obou; musel jsem se tedy pozorování načas vzdát a svých práv teď využíval vikář.

Když jsem mohl opět vyhlédnout ven, manipulační automat již měl sestaveno několik součástí, které vyňal z válce, a to do konstrukce, jež byla nad všechnu pochybnost shodná s ním samým; vlevo dole se objevil čilý nevelký rycí mechanismus, vypouštějící oblaka zeleného kouře, pilně se prokousávající po obvodu jámy a s rozmyslem hloubící otvor dál a dál a vršící kolem něho val zeminy.

Tenhle stroj byl tedy zdrojem onoho pravidelného rytmického bušení, jímž se otřásalo zbořeniště, které nám poskytovalo úkryt. Mašinka si při práci pohvizdovala a odfukovala. Pokud jsem byl s to štěrbinou vidět, neseděl v ní žádný Marťan, který by její pohyby řídil.

3

DNY UVĚZNĚNÍ

Druhý marťanský bojový stroj, který k našemu domu dorazil, nás zahnal od naší špehýrky zpět do přípravny, lekli jsme se totiž, že

by nás Marťan z výšky, z níž prostor střežil, i přes naši bariéru mohl spatřit. Později jsme sice přestali považovat jejich zrak za tak nebezpečný, neboť v oslepivé sluneční záři tam venku se náš úkryt musel oku zdát neproniknutelně černý, avšak zprvu jsme se při pouhém náznaku, že se Marťané blíží, s bušícím srdcem stahovali dozadu do umývárničky. Jakkoli děsivé však bylo nebezpečí, jež nám hrozilo, ani jeden, ani druhý jsme neodolali dráždivému pokušení vyhlédnout ven za každou cenu. S jistým údivem si nyní vybavuji, že navzdory neskonalému děsu z vyhladovění anebo smrti ještě strašnější jsme se přesto dokázali nelítostni servat o privilegium oné hrůzné podívané. Soupeřili jsme v groteskním běhu napříč kuchyňkou, poznamenaném nedočkavostí i obavou, abychom sebeméně nezašramotili, v závodě doprovázeném kopanci a strkáním ještě pár centimetrů od místa, kde už jsme se vystavovali riziku spatření.

Naneštěstí byly naše povahy naprosto protichůdné, měli jsme odlišné návyky, mysleli jsme každý jiným způsobem, a nebezpečí a izolace tuto rozdílnost jen zvýraznily. Už v Hallifordu se mi zprotivila jeho manýra bezmocných povzdechů, jeho tupá svéhlavost. Nekonečným mumlavým monologem mne rušil v úvahách, jimiž jsem se pokoušel nalézt východisko z naší situace, a přiváděl mě tím časem až na pokraj šílenství, tím spíš, že přemýšlení mě stálo krajní úsilí a znamenalo značné vypětí. Vůbec se neovládal, choval se jako nejpitomější ženská. Dokázal celé hodiny nepřetržitě plakat, a já se skutečně domnívám, že tohle zkažené děcko života do samého konce věřilo, že mu ty slzy nějak pomohou. Seděl jsem tam potmě a kvůli jeho neomalenosti jsem ho ani nemohl přestat brát na vědomí. Ujídal ze zásob mnohem víc než já, marně jsem mu dokazoval, že naše jediná vyhlídka na přežití je vydržet v domě, dokud Marťané nedokončí hloubení jámy, a že může nastat okamžik, kdy kromě dlouhé trpělivosti budeme naléhavě potřebovat i jídlo. On prostě jedl a pil podle chuti, v delších intervalech, ale zato ve vydatných dávkách. Spal jen nepatrně.

Jak se dny vlekly, začínala jeho bezohlednost do té míry stupňovat naše nesnáze a naše nebezpečí, že jsem se chtě nechtě musel uchýlit k pohrůžkám a posléze i k násilí. Na nějaký čas ho to přivedlo k rozumu. Jenže to byl jeden z takových těch slabošských chytráčků - nedokázal se podívat zpříma do tváře lidem ani pánu-bohu, ba ani sám sobě, bez špetky sebeúcty, nedokrevný a záštiplný strašpytel.

Není příjemné na tyhle věci vzpomínat a zaznamenávat je písemně, ale nechci, aby můj příběh zůstal v čemkoli kusý. Ti, jimž se v živote dařilo vyhýbat se jeho temným a hrůzným stránkám, mne lehko budou odsuzovat pro mou tvrdost, mohou mi mít i za zlé výbuch násilí v závěru naší tragédie; vědí samozřejmě jako každý druhý, co je správné a co ne, nemají ovšem představu, kde jsou meze toho, co lze žádat od trýzněného člověka. Ti, kdo podobnými temnými hlubinami museli projít, kdo se museli ponořit až k samým prazákladům existence, ti budou jistě soudit shovívavěji.

A zatímco jsme si my dva uvnitř v šeru a šeptem vybojovávali naši ponurou půtku, co jsme rvali jeden druhému od úst jídlo i pití, co jsme se na sebe sápali a tloukli se, tam venku, v nemilosrdném slunci onoho děsivého měsíce června, probíhala dál kuriózní podívaná, s ničím nesrovnatelná každodenní rutina Marťanů pracujících v jámě. Vraťme se ale k tomu, co jsem tehdy měl prvně příležitost pozorovat. Po hodné chvíli jsem si troufl přikrčit se opět ke škvírce ve stěně a zjistil jsem, že nezvaní návštěvníci byli posíleni o posádku nejméně tří dalších bojových strojů. Poslední z nich sem dopravil nějaké nové mechanismy, které teď spočívaly spořádaně rozestaveny kolem válce. Druhý manipulační automat byl již dohotoven a pilně se staral o chod neobvyklého aparátu, jednoho z těch, jež přibyly ve velkém bojovém stroji. Jeho trup se dosti podobal mlékařské konvi, nad kterou vibrovala jakási hruškovitá nálevka a z níž se do okrouhlé vany vespod sypal pramínek bělavého prášku.

Kyvný pohyb nálevce udělovalo jedno z chapadel manipulačního automatu. Dvěma dalšími lopatkovitými ručkami doloval automat hroudy jílu a vhazoval je do nálevky, zatímco jiné chapadlo periodicky otvíralo dvířka ve střední části stroje a odstraňovalo odtamtud narezlé a začernalé kousky strusky. Další kovové tykadlo vytlačovalo prášek z vany žebrovaným kanálkem do nějakého kotlíku, ovšem pohled na něj mi zakrývala hromada namodralého prachu. A z onoho neviděného kotle stoupal klidným vzduchem kolmo vzhůru tenký proužek zeleného dýmu. Co jsem se takto díval, manipulační automat s tichým a melodickým zacinkáním vysunul teleskopickým pohybem tykadlo, které až dosud bylo jen hrbolkem na jeho povrchu, až mi jeho konec zmizel za haldou jílovité hlíny. V příštím okamžiku již zdvíhalo do mého zorného pole bělostnou hliníkovou tyč, zatím ještě bez poskvrny a oslnivě lesklou, a odložilo ji na narůstající hro-

madu odlitků při stěně jámy. Od západu slunce do chvíle, než se objevily prvé hvězdy, jich tento důmyslný stroj vyrobil ze surového jílu více než stovku a kupa modrajícího se prachu se vršila výš a výš, až přesáhla stěny kráteru.

Kontrast mezi složitými, a přesto hbitými pohyby těchto mechanismů a dýchavičnou neohrabaností jejich pánů byl tak pronikavý, že jsem si prvé dny musel opakovaně připomínat, kdo z nich je vlastně obdařen životem.

Když byli ke kráteru přivlečeni první lidé, byl právě na řadě s výhledem u naší špehýrky vikář. Já sám jsem seděl dole, celý schoulen do sebe, s nastraženýma ušima. Vikář sebou trhl zpět a já - v hrůze, že jsme byli zpozorováni - jsem strachy celý strnul. Sesul se dolů po hromádce rumu a přikrčil se v šeru ke mně, neschopný slova, posunkující, a já jsem na okamžik propadl stejnému děsu. Z jeho gest bylo zřejmé, že už se ke škvíře nechce vůbec vrátit, a když mi po chvíli má zvědavost dodala odvahy, zvedl jsem se, překročil jsem ho a vyškrábal jsem se k otvoru. Nejprve jsem žádnou příčinu jeho úděsu nezpozoroval. Nastal už soumrak, hvězdy byly bledé a nezřetelné, ale jáma byla osvětlena pableskujícím zeleným ohněm provázejícím výrobu aluminia. Celá scéna byla utvářena mihotavou zelenavou září a přebíhajícími ukoptěnými stíny, pro oči to byla nezvykle namáhavá podívaná. Vnitřkem kráteru i nad ním sem a tam přeletovali netopýři, těm nevadilo nic. Plazící se Marťany už vidět nebylo, kopec modrozeleného prášku vyrostl natolik, že je našemu pohledu zakryl, a bojový stroj stál s nožkami zčásti zkrácenými, zataženými a nakrčenými v protějším rohu jámy. A pak se do řinčení strojů vmísil jakoby prchavý náznak lidských hlasů. Zprvu jsem zvuk pustil jedním uchem dovnitř a druhým ven.

Shrbil jsem se, prohlížel jsem si bojový stroj důkladněji a ověřil jsem si, že v kopuli skutečně vězí Marťan. Když zaplál zelený oheň jasněji, postřehl jsem olejovitý lesk pokožky i svit jeho očí. Pak jsem náhle zaslechl výkřik a uviděl jsem, jak přes rameno bojového stroje si dlouhé tykadlo sahá pro cosi, co vězelo v kleci zavěšené na jeho hřbetu. A potom byl vysoko proti obloze vyzdvižen nějaký zoufale se zmítající předmět, nezřetelný mysteriózní objekt na pozadí hvězdnaté oblohy, a když se ono břemeno opět sneslo dolů, rozpoznal jsem v zelenavé záři, že je to člověk. Na kratičký okamžik byl zřetelně viditelný. Statný, krevnatý, středních let, slušně oblečený

muž; ještě před třemi dny určitě chodil po světě jako řádný a vážený občan. Zahlédl jsem jeho vytřeštěné zraky, zaleskly se manžetové knoflíčky, řetízek od hodinek. Zmizel za haldou a na krátký okamžik nastalo ticho. A pak se rozkřičel a do jeho skřeků se mísilo vytrvalé radostné troubení Marťanů ...

Sjel jsem po nakupené suti, s námahou jsem se postavil na nohy, dlaněmi jsem si zakryl uši a vřítil jsem se do umývárničky. Vikář, jenž až do této chvíle mlčky dřepěl v kuchyni s rukama sepjatýma nad hlavou, vzhlédl, když jsem ho míjel, hlasitě zabědoval, že ho opouštím, a během mne následoval...

Tu noc, zatímco jsme se choulili v umývárně, napůl přitahováni a napůl ochromováni tou strašnou podívanou, která se nám nabízela, mne nesmírně trýznila potřeba něco podniknout, přesto mne však nenapadal pražádný plán na útěk; teprve později, v průběhu druhého dne, jsem byl schopen zvážit naši situaci s dostatečným rozhledem. Vikář, jak jsem zjistil, nebyl schopen jakékoli rozumné diskuse; hrůznost neobvyklých zážitků ho už dokázala proměnit v zcela impulzivního, neovládajícího se tvora, zbavila ho schopnosti uvažovat a předvídat. Prakticky už klesl na úroveň pouhého živočicha. Ale jak se říká, chytil jsem se i pouhého stébla. Když jsem se konečně dokázal podívat skutečnosti do očí, narůstalo ve mně přesvědčení, že přes naši hrozivou situaci nic neospravedlňuje zoufalství a rezignaci. Naše hlavní šance spočívala v možnosti, že Marťané si budují v kráteru toliko dočasnou základnu. Anebo že nebudou považovat za nezbytné trvale ji střežit, i kdyby ji chtěli trvale podržet, a že nám pak kyne naděje na únik. Zvažoval jsem bedlivě i možnost prokopat se ze zříceniny na opačné straně od kráteru, ale riziko, že se nakonec vynoříme v dohledu nějakého dalšího hlídkujícího bojového stroje, se mi zdálo příliš veliké. A kromě toho by veškeré kopání bylo zbylo na mne. Vikář by byl i v tomto směru určitě selhal.

Bylo to třetího dne, pokud mne neklame paměť, co jsem je viděl usmrtit onoho muže. Byl to jediný případ, kdy jsem měl příležitost přímo pozorovat, jak Marťané přijímají potravu. Po tomto zážitku jsem se škvíře ve stěně vyhýbal po celý zbytek dne. Odebral jsem se do umývárny, vysadil jsem dveře a několik hodin jsem pak tak tiše, jak jsem jen dokázal, odkopával zem malou sekerkou; když se mi však podařilo vyhloubit otvor ani ne dvě stopy hluboký, nezajištěná zemina se uvolnila a s hlukem se zřítila, takže jsem si netroufl

pokračovat. Opustila mne odvaha, dlouhou chvíli jsem zůstal ležet na podlaze umývárny, nevzchopil jsem se ani k tomu, abych se pohnul. Poté jsem myšlenku prokopat se ven už zcela opustil.

O tom, jakým dojmem na mne Marťané zapůsobili, svědčí sdostatek to, že jsem zprvu nechoval téměř žádnou naději, že by se nám snad podařilo vyváznout jejich porážkou, že by nad nimi člověk zvítězil ozbrojenou mocí. Ale pak jsem čtvrté nebo páté noci zaslechl dunění, jakoby palbu těžkého dělostřelectva.

Bylo už velice pozdě, jasně svítil měsíc. Marťané odklidili výkopový mechanismus a celý kráter byl teď opuštěný, až na bojový stroj stojící na protilehlém valu a na manipulační automat, který byl ukryt kdesi dole mimo dohled, přímo pod mou pozorovací štěrbinou. Kromě matné záře z prostoru manipulátoru a kromě skvrn a proužků měsíčního světla ležela jáma v tmách, a nehledě k cinkotu automatu, byla zcela tichá.

Noc byla nádherně jasná; až na jednu planetu se zdálo, jako by luna měla oblohu jen pro sebe.

Uslyšel jsem zavýt psa, a tento povědomý zvuk mě přiměl nastražit sluch. Pak jsem zcela zřetelně zaslechl zadunění, přesně takové, jakým se ozývají těžká děla. Napočítal jsem šest jasně odlišených výstřelů, pak po dlouhém odstupu dalších šest. A to bylo vše.

4

VIKÁŘŮV KONEC

Bylo to šestého dne našeho uvěznění. Vyhlédl jsem naposledy škvírou ven, a pak jsem pojednou zjistil, že jsem sám. Vikář, namísto toho, aby na mne opět dotíral a odstrkoval mne od skuliny, se stáhl zpátky do umývárničky. Pochopil jsem. Rychle a po špičkách jsem vešel za ním. Uslyšel jsem ho, jak něco loká. Chňapl jsem do tmy a prsty se mi sevřely na láhvi burgundského.

Došlo ke krátké rvačce. Nakonec láhev upadla na podlahu a rozbila se a já jsem zápas vzdal a napřímil jsem se. Stanuli jsme proti sobě, celí udýchaní, jeden druhému jsme vyhrožovali. Nakonec se mi podařilo stoupnout si mezi něho a zásobu potravin a oznámil jsem mu, že jsem rozhodnut nastolit tvrdší režim. Rozdělil jsem jídlo v

umývárničce na malé dávky, tak aby nám vydrželo deset dnů. Ten den jsem ho už nenechal sníst ani sousto. Odpoledne učinil chabý pokus zmocnit se jídla násilím. Sice jsem právě trochu zadříml, ale v mžiku jsem byl zcela při sobě. Celý den a celou noc jsme tak seděli tváří v tvář, já unavený, ale pevně rozhodnutý, vikář plačky, bez ustání naříkající, jaký má hlad. Vím dobře, že to byl jen jeden den a jedna noc, ale tehdy mi to připadalo - a ještě teď se mi to zdá - jako celá věčnost.

A tak naše rostoucí vzájemná nesnášenlivost posléze vyvrcholila v otevřenou srážku. Dva nekonečné dny jsme se pošeptmu přeli a potýkali se. Chvílemi jsem ho zuřivostí až mlátil a kopal, pak jsem ho zase naopak chlácholil a přemlouval, a jednou jsem se ho dokonce pokusil uplatit naší poslední lahví burgundského, neboť jsem objevil čerpadlo k nádrži s dešťovou vodou, takže alespoň tu jsem byl schopen si opatřit. Ale nepořídil jsem ani po dobrém, ani po zlém; ztratil už dočista soudnost. Nedal se ani odvrátit od pokusů dostat se k zásobám, ani nepřestával se svým ustavičným hlasitým bědováním. Nebral vůbec ohled na nezbytnou obezřetnost, jež jediná nám mohla pomoci přežít naše zajetí. Pozvolna jsem si počal uvědomovat, že veškerá jeho soudnost je tatam, docházelo mi, že mým jediným společníkem v oné šeré, odpudivé komůrce je šílenec.

Podle jistých neurčitých vzpomínek bych skoro byl nakloněn soudit, že i mně samotnému chvílemi rozum selhával. Kdykoli jsem na chvilku usnul, dostavovaly se bizarní, úděsné sny. Zní to asi divně, ale myslím, že nakonec to jediné, co mne vzpružovalo a co mi pomáhalo zachovat si duševní rovnováhu, bylo právě vědomí, že vikář se dočista zhroutil a že zešílel.

Osmého dne se jeho šepot změnil ve výkřiky a ničím na světě jsem ho nedokázal přimět, aby ztišil hlas.

„Činíš dobře, ó Bože!“ opakoval znovu a znovu. „Po právu tak činíš. Trest padni na mne a na mé pokolení. Zhřešili jsme a nečinili jsme, čeho bylo třeba. Všude kolem nás bída a bolest, chudobní byli zašlapáváni do prachu, a já jsem si pokojně žil. Jaká bláznovství jsem to kázal - můj Bože, jaká bláznovství -, zatímco jsem měl povstat, a i třeba mě to život stálo, udeřit na ně, aby se káli, aby činili pokání! Na ty utlačovatele chudých a slabých ... Neboť ty budeš tlačit lis plný vína trestajícího hněvu Boha všemohoucího!“

Pak se náhle vrátil k jídlu, jež jsem mu odpíral, začal opět žadonit, žebrat a nakonec vyhrožovat. Zesílil hlas - a já ho prosil, aby to nedělal; tím postřehl, že mě má v hrsti - hrozil, že začne křičet a že na nás upoutá pozornost Marťanů. Na chvíli mne tím i postrašil; jenomže s jakýmkoli ústupkem by byly netušeně klesly i naše vyhlídky na únik. Nepovolil jsem, třebaže jsem si nebyl jist, zda neprovede, čím hrozí. Vikář k tomu nicméně nesáhl. V průběhu osmého a devátého dne však začínalo jeho řečnění sílit - vyhrůžky se střídaly se škemráním a mísily se s proudem zpola pomatených a zcela jalových kajících vyznání, jak pokrytecky odbýval svou službu bohu, až mi ho bylo skoro líto. Chvíli se prospal a poté začal s obnovenou silou tak hlučně, že jsem ho prostě musel nějak ztišit.

„Mlčte už!“ naléhal jsem na něj.

Zvedl se na kolena, seděl totiž až dosud za prádelním kotlem.

„Mlčel jsem až příliš dlouho,“ řekl hlasem, který nutně musel zalehnout až do jámy, „ale nyní je na mně, abych vydal svědectví. Běda tomuto zpronevěřilému městu! Běda mu, běda! Běda obyvatelům Země, neboť hlas jiný, hlas trub ...“

„Držte hubu!“ šeptl jsem a vyskočil na nohy v obavách, že nás Marťané nutně musí uslyšet. „Prokrista už mlčte ...“

„Nikoli,“ vřískal vikář z plna hrdla, postavil se rovněž a rozpřáhl paže. „Mluvit budu, ne mlčet! Slovo Páně je se mnou.“

Třemi dlouhými kroky byl u dveří do kuchyně.

„Musím vydat svědectví. Odkladů již bylo až příliš mnoho.“

Zašmátral jsem rukou a nahmátl sekáček na maso zavěšený na stěně. Skokem jsem vikáře dostihl. Strach mne doháněl k zuřivosti. Než došel do středu kuchyňky, předhonil jsem ho. Poslední záblesk lidského citu mne přiměl, že jsem sekáček otočil ostřím zpět a ránu jsem vedl rukojetí. Sesul se kupředu a zůstal ležet natažen na podlaze. Zapotácel jsem se nad ním a zhluboka oddychuje jsem stanul. Nehýbal se.

A vtom jsem zvenčí uslyšel šramot, kus omítky se odloupl, pádem na zem se roztříštil a poté se v trojúhelníkovém otvoru ve stěně zatmělo. Vzhlédl jsem a spatřil jsem, jak se kolem štěrbiny sune spodní část manipulačního automatu. Jedním z chapadel se stroj přehraboval v suti, pak se objevilo druhé a osahávalo cestu přes zřícené trámy. Stál jsem jako zkoprnělý a upřeně jsem mechanismus pozoroval. A pak jsem zahlédl za jakýmsi zaskleným průzorem na boku

automatu tvář Marťana, můžeme-li ji tak nazývat, a velké tmavé oči hledící štěrbinou. Otvorem se dovnitř ke mně protáhlo další tykadlo jako dlouhý kovový had a začalo propátrávat místnost.

Jen násilím jsem se přinutil otočit se, klopýtl jsem o vikáře a zastavil jsem se u dveří přípravny. Chapadlo už proniklo na dobré dva yardy do kuchyňky, kroutilo se a natáčelo podivnými trhavými pohyby sem a tam. Na okamžik jsem se zastavil, jak přimrazen pohledem na pozvolný škubavý postup. Pak jsem se přemohl a s chraptivým vzlykem jsem přeběhl přípravnu. Strašlivě jsem se roztřásl; nebyl jsem téměř s to udržet se na nohou. Otevřel jsem dveře vedoucí do sklepa na uhlí a zůstal jsem tam stát, oči upřené na šerý obdélník kuchyňských dveří, úzkostlivě naslouchaje. Viděl mne Marťan? A co teď podniká?

Bylo slyšet, jak se tam cosi velice tiše pohybuje sem a tam, co chvíli chapadlo narazilo na stěnu anebo se znovu dávalo do pohybu se slabým kovovým chřestěním, jako by někdo cinkal klíči na kroužku. A pak jsem zaslechl, jak je po zemi vlečeno jakési těžké břemeno - až příliš dobře jsem věděl, čí tělo to je - přes kuchyňku až ke štěrbině. Nedokázal jsem se přemoci, doplížil jsem se ke dveřím a nakoukl do kuchyňky. V trojúhelníku slunečního světla dopadajícího zvenčí jsem spatřil Marťana v manipulačním automatu, storukém jako bájný Briareus, jak prohlíží vikářovu hlavu. Okamžitě mne napadlo, že podle stopy rány, kterou jsem mu zasadil, usoudí na mou přítomnost.

Odplížil jsem se zpět do sklípku na uhlí, zavřel jsem za sebou dvířka a snažil jsem se co nejtišeji a nejhlouběji zahrabat pod uhlí a pod dříví na zátop. Co chvíli jsem strnul a napjatě naslouchal, jestli Marťan nevsunul do škvíry opět ono chapadlo.

A pak se znovu ozval jeho tichý cinkot. Sledoval jsem, jak zvolna propátrává kuchyňku. Náhle jsem ho uslyšel blíže - někde v umývárně, jak se mi zdálo. Doufal jsem, že nebude dostatečné dlouhé, aby dosáhlo až na mne. Usilovně jsem se modlil. Přesouvalo se blíž, zaškrábalo o dveře sklepa. Nastala chvíle takřka nesnesitelného napětí, připadala mi jako celá věčnost; pak jsem zaslechl, jak zápolí se zástrčkou. Nalezlo dveře! Ten Marťan ví, co jsou dveře!

Chapadlo se mechanismem zabývalo asi minutu, pak se dvířka otevřela.

V šeru jsem pouze rozpoznával, jak se tykadlo - podobalo se ze všeho nejvíce slonímu chobotu - kývavými pohyby blíží ke mně, jak

osahává a zkoumá stěny, uhlí, polínka i strop. Vypadalo jako černý červ komíhající hlavou slepě sem a tam.

V jednom okamžiku se dokonce dotklo mého podpatku. Musel jsem se hryzat do ruky, abych nevykřikl. Poté nastalo na okamžik ticho. Téměř bych se byl mohl domnívat, že už se chapadlo stáhlo zpátky. A pak se s hlasitým cvaknutím čehosi zmocnilo - myslel jsem nejprve, že uchopilo mne - a jako by se ze sklepa opět vzdálilo. Asi minutu jsem zůstal v nejistotě. Zřejmě sebralo kus uhlí, aby ho prozkoumalo.

Využil jsem té příležitosti, abych se trochu pootočil a ulevil křeči, která mne už přepadala, a opět jsem naslouchal. Horečně jsem šeptal modlitby za vysvobození.

A pak jsem znovu uslyšel, jak se chapadlo plíží přímo na mne. Pomalu, pozvolna se soukalo blíž a blíž, škrábalo po zdech a oťukávalo skříňky.

Ležel jsem v nejistotě, nevěděl jsem, co se bude dít. Náhle chapadlo rázně do dvířek bouchlo a opět je zavřelo. Slyšel jsem, jak se přesouvá do spíže, jak tam rachotí plechovky se sušenkami, rozbila se nějaká láhev a cosi těžkého dopadlo na dvířka ke sklepu. A pak ticho, které se protahovalo v nekonečné napjaté vyčkávání.

Zmizelo už?

Usoudil jsem nakonec, že je pryč.

Do umývárny se už nevrátilo; přesto jsem po celý desátý den zůstal ležet v naprosté tmě, zahrabán pod uhlím a pod dřívím, a neodvážil jsem se ani doplížit pro trochu vody, po níž jsem zoufale prahl. Teprve jedenáctého dne jsem opustil svůj úkryt, abych se vydal alespoň tak daleko.

5

KLID

Prvá věc, kterou jsem učinil, než jsem se vypravil do špižírny, bylo zajistit dveře mezi kuchyní a přípravnou. Spíž však byla docela prázdná; zásoby zmizely do posledního drobtu. Zjevně je předchozího dne všechny sebral Marťan. Při tomto zjištění se mne poprvé

zmocnilo opravdové zoufalství. Po celý jedenáctý a dvanáctý den jsem nepozřel jediné sousto a jediný doušek.

Zprvu jsem pociťoval jen sucho v ústech a v hrdle a zřetelně mi ubývalo sil. Posedával jsem potmě v přípravně, malomyslný a zubožený. Neměl jsem na mysli nic jiného než jídlo. Myslel jsem také, že jsem ztratil i sluch, jelikož jsem již nevnímal žádný ruch z jámy, kterému jsem přivykl. Necítil jsem se dostatek silný, abych se tiše doplížil ke škvíře, jinak bych se byl šel přesvědčit na vlastní oči, co se děje.

Dvanáctého dne jsem měl již tak vyprahlo v krku, že bez ohledu na Marťany, na to, že bych je mohl na sebe upozornit, jsem prudce zapumpoval vrzavým čerpadlem a získal tak několik skleniček kalné zahnívající dešťové vody. Nesmírně mě osvěžila a povzbudilo mne i to, že se přes skřípot pumpy žádné slídivé chapadlo neobjevilo.

Úporně se mi tyto dny vracela myšlenka na vikáře, na způsob jeho smrti, ale byly to spíše jen blouznivé představy bez jakékoli logiky.

Třináctého dne jsem se opět trochu napil vody, podřimoval jsem a hlavou mi střídavě probíhaly představy jídla a nesoustavné, neuskutečnitelné plány na únik. Sotva jsem upadl do dřímoty, pronásledovaly mne ve snu hrůzné vidiny, vikářova smrt, neustále mne trápila ostrá bolest, která mne nutila znovu a znovu pít. Světlo, které proudilo do přípravny, již nebylo šedavé, ale narudlé. Pro mou zjitřenou představivost to byla barva krve.

Čtrnáctého dne jsem se odvážil do kuchyňky a s překvapením jsem zjistil, že otvor ve stěně je zarostlý výhonky šarlatového moru, takže se dosavadní polosvětlo místnosti proměnilo v karmínové šero.

Časně zrána patnáctého dne jsem zaslechl z kuchyně podivně známý sled zvuků, a jak jsem se zaposlouchal pozorněji, zdálo se mi, že tam snad čenichá a hrabe nějaký pes. Když jsem do kuchyňky vstoupil, spatřil jsem, že skrze robustní šlahouny marťanského plevele skutečné strká do rozsedliny čenich jakési psisko. Nesmírně mne to zarazilo. Sotva mne ucítil, zaštěkal.

Napadlo mne ihned, že kdybych ho mohl tiše přilákat do místnosti, dokázal bych ho snad zabít a měl bych co jíst, a že bych ho asi měl tak jako tak usmrtit, aby jeho pohyb nepřilákal pozornost Marťanů.

Opatrně jsem se sunul kupředu a pošeptmu jsem přitom říkal „Hodný pejsek, pojď sem“, ale pes náhle hlavou ucukl a zmizel.

Naslouchal jsem - sluch jsem měl zřejmě v pořádku -, ale v kráteru nastal zcela určitě klid. Zaslechl jsem cosi jako třepot křídel a jakési zakrákání, ale to bylo vše.

Dlouho jsem ležel u otvoru a netroufal jsem si odstrčit nachové rostlinstvo, které ho zakrývalo. Jednou či dvakrát bylo slyšet jakési cupitání, jakoby psí tlapy kdesi v písku dosti hluboko pode mnou, a znovu ten zvuk ptáků, ale to bylo vše. Konečně mi panující ticho dodalo odvahy a vyhlédl jsem škvírou ven.

Až na kout jámy, kde se hejno vran tahalo a strkalo nad kostrami obětí, jichž Marťané užili za potravu, nebylo v kráteru živého tvora.

Civěl jsem kolem, nevěřil jsem svému zraku. Zmizela veškerá technika. Až na vysoké hromady šedomodrého prášku v jednom rohu, pár hliníkových tyčí v druhém a černé ptáky a kostry pobitých lidí to byla jen a jen prázdná kruhová jáma vyhloubená v písku.

Zvolna jsem se šarlatovým býlím prodral ven a vystoupil jsem na hromadu suti. Měl jsem rozhled všemi směry kromě prostoru za sebou, k severu, a nikde nebylo vidět pražádného Marťana, ani stopy jejich přítomnosti. Pod mýma nohama spadala srázně dolů stěna kráteru, ale o kousek dál tvořila vyházená hlína přirozený výstup na vrcholek rozvaliny. Příležitost k úniku byla tu. Roztřásl jsem se.

Chvíli jsem ještě váhal a pak v záchvatu zoufalého odhodlání a se srdcem až kdesi v hrdle jsem se vyšplhal na hromadu sutin, pod níž jsem byl tak dlouho pohřben.

Znovu jsem se rozhlédl. Ani směrem k severu nebylo vidět žádného Marťana.

Když jsem spatřil tuto část Sheenu naposledy za denního světla, byla to ulice v zahradní čtvrti, samé útulné bílé a červené domky, s hojností stinných stromů a zahrad. Nyní jsem stál na haldě zhrouceného zdiva, hlíny a štěrku, nad níž se rozrůstala bureň karmínově rudých, kaktusům podobných rostlin, po kolena vysoká, bez jediné pozemské byliny, která by si s ní troufla soupeřit o kousíček půdy. Stromy poblíž byly spálené do hněda, ale opodál šplhala po dosud živých kmenech spleť šarlatových šlahounů.

Sousední domy byly všechny pobořeny, avšak žádný nebyl vypálen; stěny zůstaly stát, mnohdy až po druhé patro, jen okna a dveře

byly povyráženy. V pokojích bez stropů a bez střech všude bouřlivě bujel šarlatový mor. Pode mnou se otevírala velká jáma a v ní zápolily vrány o kořist. Hejno dalších poskakovalo po zbořeništích kolem.

O kus dál jsem zahlédl vyzáblou kočku plížit se shrbeně podél zdi, ale po člověku nebylo nikde ani památky.

Denní světlo mi připadalo ve srovnání s mým dosavadním vězením oslnivě jasné, obloha plála zářící modří. Pod lehkým vánkem se šarlatový mor, pokrývající každou píď neoseté a neporostlé půdy, plavně vlnil. Ach, jak sladký byl každý doušek vzduchu!

6

DÍLO PATNÁCTI DNŮ

Nějaký čas jsem zůstal nejistě stát na vrcholku haldy, nedbaje o vlastní bezpečnost. V zatuchlém úkrytu, z něhož jsem právě vystoupil, jsem nedokázal pomyslet na nic jiného než na bezprostřední nebezpečí. Nedovedl jsem si představit, co se právě odehrává se světem, nepředvídal jsem tento ohromující pohled na zcela neznámou scenérii. Čekal jsem, že uvidím zříceniny Sheenu - namísto toho jsem se octl v podivné krajině, křiklavě obarvené karmínem, jakoby na jiné planetě.

V tu chvíli jsem zažil pocit, jaký je člověku běžně cizí, ale jaký velice dobře znají nebozí tvorové, jež jsme ovládli. Bylo mi jako králíkovi, jenž se vrací ke své noře a náhle má před sebou tucet kopáčů hloubících základy domu. Poprvé jsem si jasně uvědomil cosi, co mne tísnilo již řadu dní, zakoušel jsem vědomí, že jsme právě sesazováni z trůnu, ochutnával jsem poznání, že už nejsem pánem tvorstva, ale pouhým živočichem mezi živočichy, pod patou Marťanů. Povede se nám tak jako všem ostatním, budeme se skrývat, číhavě rozhlížet, utíkat, schovávat se; vláda člověka, strach z něho byly tytam.

Avšak jakmile jsem si tento zvláštní stav uvědomil, pocit pominul a zcela ustoupil přehlušujícímu hladu po onom dlouhém a mučivém půstu. Opačným směrem od kráteru jsem za zídkou překrytou šarlatem zahlédl proužek jakési ušetřené zahrady. Povzbudilo mne to, vydal jsem se kupředu, brodil se nachovým plevelem až po kole-

na, místy dokonce až po bradu. Hustota porostu skýtala uklidňující pocit jakéhosi úkrytu. Zeď byla asi šest stop vysoká, a když jsem se ji pokusil přelézt, zjistil jsem, že nedokážu vyšvihnout nohu k jejímu hřebeni. Kráčel jsem tedy podél ní, až jsem došel k rohu vyzděnému z kvádrů, po nichž se mi konečně podařilo vyšplhat nahoru a překulit se na druhou stranu do zahrady, cíle mého úsilí. Nalezl jsem tam pár mladých cibulí, cibulky gladiol a spoustu mrkviček, pobral jsem, co jsem mohl, a vydal jsem se pod šarlatovými a karmínovými stromy směrem ke Kewu - cesta jako by byla lemovaná alejí gigantických krvavých krůpějí - posedlý dvěma myšlenkami: opatřit si více jídla a dobelhat se, jak mi jen síly budou stačit, co nejdále z dosahu kráteru, z té nezemské, prokleté scenérie.

Na palouku o kus dál vyrostlo celé hnízdo hub, snědl jsem i ty, a poté jsem došel k hnědavé ploše línivě plynoucí mělké vody v místech, kde bývaly lučinky. Těch pár soust jen vydráždilo můj hlad ještě víc. Voda vystouplá z břehů teď uprostřed horkého a suchého léta mne zprvu překvapila, až později jsem zjistil, že onu povodeň měla na svědomí tropická bujnost šarlatového moru. Jakmile ten zvláštní pokryv narazil na vodu, nabýval okamžité gigantické, s ničím nesrovnatelné plodností. Stačilo nasypat jeho semena prostě do Temže a do Weye, a dravě bující obrovité výhonky dokázaly úplně ucpat obě řečiště.

V Putney, jak jsem se později přesvědčil, se most takřka ztrácel pod změtí úponků a také v Richmondu řeka tekla širokým mělkým proudem po lukách Hamptonu a Twickenhamu. Kamkoli se voda rozlila, všude se bezprostředně za ní rozrůstal šarlatový mor, takže se rozbořené vilky temžského údolí ztrácely v narůžovělých bažinách, jejichž okraje jsem právě prozkoumával a jež zakrývaly mnoho ze spouště napáchané Marťany.

Zánik šarlatového moru byl posléze téměř stejně náhlý jako jeho rozbujení. Zachvátila ho rychlá sněť způsobovaná, jak se domníváme, činností určitého druhu baktérií. U všech pozemských rostlin se totiž procesem přirozeného výběru vytvořila jistá odolnost vůči bakteriálním chorobám, nestane se, že by jim podlehly bez úporného boje; avšak šarlatový mor tlel, jako by šlo o rostliny dávno odumřelé. Výhonky nejprve bělaly, poté usychaly a křehly. Lámaly se při sebemenším doteku a ještě tytéž vody, jež jim pomáhaly vyrašit, odnášely poslední stopy jejich existence k moři...

Prvé, co jsem učinil, když jsem k vodě dorazil, bylo samozřejmě ukojit žízeň. Pil jsem nesmírně mnoho, a pak veden okamžitým nápadem jsem pár výhonků šarlatového moru rozžvýkal; byly však samá voda a měly nezdravou kovovou pachuť. Ukázalo se, že tu je mělko a že se lze bezpečně brodit, i když se mi nohy poněkud zaplétaly do nachových šlahounů; směrem k řece však na zaplavené ploše zjevné hloubky přibývalo, takže jsem se obrátil nazpět směrem k Mortlakeu. Podle roztroušených zbořenišť domků, plotu a luceren jsem se domyslel, kudy vede cesta, a tak jsem konečně z povodňového území vybředl a pustil se silničkou vedoucí do kopce k Roehamptonu a dorazil jsem posléze na Putneyská luka.

Zde se kulisa měnila, cizí a podivná scenérie byla vystřídána obrazem zkázy věcí až příliš dobře známých; místy krajina vypadala, jako by se tudy byl přehnal ničivý orkán, o pár yardů dále jsem zase procházel úseky naprosto nedotčenými, domy měly spuštěny žaluzie a uzavřeny všechny dveře, jako by si jejich majitelé byli jen vyrazili na jednodenní výlet anebo jako by jejich obyvatelé spali uvnitř. Bylo tu vidět mnohem méně šarlatového moru, vysoké stromy tvořící alej podél cesty byly prosty šlahounovitých karmínových lián. Pobíhal jsem mezi stromy a hledal něco k snědku, ale bezvýsledně, vnikl jsem i do několika ztichlých domů, ale byly už vesměs prohledány a vydrancovány před mou návštěvou. Zbytek dne jsem odpočíval, zalezlý do křovisek, tak unavený a zesláblý, že jsem neměl sil pokračovat v cestě.

Po celou tu dobu jsem nespatřil človíčka, a také nebylo nikde ani stopy po Marťanech. Potkal jsem také dva vyhladovělé psy, ale oba se mi obezřetně vyhnuli a utekli, sotva jsem je začal lákat k sobě. Poblíž Roehamptonu jsem zahlédl dvě lidské kostry - nikoli mrtvoly, ale dočista obrané skelety - a v lesíku opodál hromádku roztroušených a zpřelámaných kostí několika koček a králíků a ovčí lebku. Ale třebaže jsem je zčásti ohryzával, nic k jídlu už se na nich nedalo nalézt.

Po západu slunce jsem se belhavě pustil dál, cestou do Putney, kde z nějakých důvodů zřejmě došlo k užití paprskometů. A v jedné zahrádce za Roehamptonem jsem nasbíral spoustu nezralých brambor, které mi pomohly zcela utišit hlad. Ze zahrady jsem v údolí pod sebou viděl Putney a také řeku. Za šera vyhlížela osada kromobyčejně zpustošená; zčernalé stromy, očouzené zbořeniny a dole pod kop-

cem kalná záplava rozvodněného toku, na rudo obarvená vybujelým marťanským plevelem. A nade vším - ticho.

Pomyšlení, jak kvapně se tudy přehnala ta spoušť, mne naplňovalo až nepopsatelnou hrůzou.

Určitý čas jsem byl přesvědčen, že lidstvo bylo prostě vymazáno ze světa a že jsem zůstal jen já sám, samojediný člověk, který si zachoval život. Těsně pod vrcholkem Putney Hillu jsem narazil na další kostru, s pažemi odtaženými na několik yardů od ostatních pozůstatků. Cestou dále jsem byl stále víc a víc přesvědčen, že až na náhodné výjimky, jakou jsem byl i já sám, byla zhouba člověčenstva v této části planety dokonána. Marťané, říkal jsem si, táhli dál a za sebou zanechávali zpustošenou krajinu, spálenou zemi, vydali se hledat potravu jinde. Snad právě v tomto okamžiku ničí Berlín nebo Paříž anebo se možná pustili severním směrem ...

7

MUŽ NA PUTNEY HILLU

Noc jsem strávil v hostinci, který stojí na samém vrcholu kopce, jenž dal Putney Hillu jméno, a byl to i můj prvý nocleh v pořádné posteli od chvíle, kdy jsem se vydal na útěk do Leatherheadu. Nebudu dlouze popisovat, jakou práci mi dalo vloupat se dovnitř - později jsem zjistil, že přední dveře nebyly vůbec zamčeny - ani jak jsem v místnosti usilovně hledal cokoli k jídlu, až jsem na samém pokraji zoufalství v komůrce, patrně pro služku, nakonec nalezl skrojek chleba celý ohlodaný od krys a dvě plechovky ananasového kompotu. Celý dům už byl před mým příchodem prohledán a zcela vydrancován. Ve výčepu jsem pak objevil nějaké sušenky a staré sendviče, které unikly pozornosti. Sendviče se jíst nedaly, ale sušenkami jsem se nejen zasytil, nýbrž jsem si jimi i vycpal všechny kapsy. Světlo jsem nerozžehl, bál jsem se, že by těmi končinami Londýna mohl bloudit nějaký Marťan v honbě za potravou. Než jsem ulehl, nedokázal jsem se ještě dlouhou dobu uklidnit, kradl jsem se od okna k oknu a vyhlížel opatrně ven, nespatřím-li někde stopy po oněch obludách. Spal jsem jen málo. Sotva jsem si lehl, zjistil jsem, že jsem opět schopen soustavně myslet – pokud jsem se upamatoval, nepodařilo

se mi to za celou dobu od poslední debaty s vikářem. Po všechen ten čas by se byl můj duševní stav dal popsat spíše jako rychlý sled prchavých pocitů nebo snad pouhého otupělého přijímání vnějších podnětů. Ale tu noc se mi v mozku - asi rovněž vzpruženém tím, že jsem se trochu najedl - náhle rozjasnilo a dařilo se mi opět přemýšlet.

Tři představy soupeřily o mou pozornost: smrt vikáře, Marťané a jejich zmizení a osud mé ženy. Na vikářův konec jsem dokázal myslet už bez pocitu hrůzy anebo výčitek svědomí; hleděl jsem na jeho skon jako na cosi, co už je uzavřeno, byla to vzpomínka krajně nemilá, ale nyní již zcela prostá jakéhokoli sebeobviňování. Viděl jsem sebe sama - a spatřuji se tak dosud -, jak jsem krok za krokem doháněn k onomu ukvapenému úderu, jak zřetězené nešťastné události nevyhnutelně vedou jedna k druhé, až po onu závěrečnou. Nepociťoval jsem vinu, avšak ona vidina, vzpomínka ustrnulá v nehybnosti, mne nepřestávala pronásledovat. V tichu noci jsem se zodpovídal sám před sebou jako jediným tribunálem, před nímž jsem za ten čin stál - z onoho okamžiku hněvu a strachu. Krok za krokem jsem se vracel k našim rozmluvám, od chvíle, kdy jsem vikáře prvně viděl skloněného nade mnou, kdy nedbal mé strašné žízně a namísto toho mi ukazoval prstem plameny a dým stoupající z trosek Weybridge. Nebyli jsme schopni navzájem si porozumět a vycházet spolu, ale nešťastná shoda okolností, která nás svedla dohromady, se na to nijak neohlížela. Kdybych byl uměl předvídat, byl bych ho opustil hned v Hallifordu, já jsem však všechny důsledky nedohlédl; a zločinu se dopouští jenom ten, kdo předvídá, a přesto nedbá. Popsal jsem celou tu událost, tak jako všechno ostatní v tomto příběhu, tak jak se zběhla. Svědkové nejsou žádní - mohl jsem o všem pomlčet. Avšak já jsem ji uvedl v úplnosti, a je na čtenáři, aby svůj soud vynesl sám.

Když jsem takto, s nemalým úsilím, odsunul do pozadí obraz vikáře ležícího na zemi přede mou, stál jsem před problémem, kde jsou Marťané, a před otázkou, jaký osud stihl mou ženu. O Marťanech mi chyběla sebemenší informace; domýšlet jsem se mohl stovky věcí, a stejně tak jsem se mohl bohužel jen domýšlet, i pokud šlo o mou ženu. Noc byla naráz plná děsu. Přistihl jsem se, jak sedím na lůžku a zírám do tmy a jak se modlím, aby jí byl dopřán rychlý a bezbolestný konec zásahem paprskometu. Podivná noc! Snad nejpodivnější v tom, že sotva se rozbřesklo, já, jenž se před chvílí obracel k bohu, jsem z domu vyklouzl, jako když se krysa vyplíží z úkrytu -

jak tvoreček nelišící se od ní přespříliš velikostí, pouhý živočich, zvířátko, které se pro pobavení svých pánů pokorně modlí k pánubohu. Jedna věc je jistá, i kdybychom byli nijak z této války nezmoudřeli, alespoň jedné věci jsme se přiučili - soucitu, soucitu se všemi němými tvářemi, kterým je souzeno trpět naši nadvládu.

Jitro bylo jasné, nádherné, na východě nebe začínalo růžovět a bylo poseto drobnými nazlátlými mráčky. Na silnici, která vede seshora z Putney Hillu dolů k Wimbledonu, byly roztroušeny početné žalostné pozůstatky po panikou zachváceném davu, jenž se tudy zřejmě hrnul do Londýna onoho nedělního večera, kdy započaly boje. Trčel tu dvoukoláček s nápisem *Thomas Lobb, Hokynářství New Maiden*, jedno kolo vyvrácené, u něho pohozená plechová trubička; do bláta, teď již zatvrdlého, byl zašlapán nějaký slamák a na kopečku ve West Hillu leželo okolo převrženého napajedla spousta roztříštěného a zakrváceného skla. Loudal jsem se, neměl jsem žádný pevný plán. Byl bych se rád dostal do Leatherheadu, třebaže mi bylo jasné, jak mizivá je naděje, že bych tam snad našel svou ženu. Vždyť by byli moji příbuzní i s ní, pokud by je byla nestihla náhlá smrt, odtamtud již dávno jistě prchli; měl jsem však pocit, že bych se tam mohl nějak dovědět anebo dopátrat, kam se obyvatelé ze Surrey uchýlili. Prostě jsem chtěl nalézt svou ženu, neskonale jsem se roztesknil po ní a vůbec po světě lidí, jenom jsem neměl sebemenší představu, jak v pátrání pokračovat. Uvědomoval jsem si teď, jak nesmírná je moje samota. Odbočil jsem na rohu do skrytu křoví a stromů a pod jejich ochranou jsem došel na okraj wimbledonských luk rozprostírajících se široko daleko přede-mnou.

Jejich tmavá plocha byla tu a tam prosvětlena kručinkou a janovcem, nikde nebylo vidět ani stopy po šarlatovém moru, a právě když jsem se nejistě přikradl až na samý pokraj otevřeného terénu, vzešlo slunce a zalilo lučiny světlem a životem. V mokřině pod stromy jsem narazil na hejno žabiček. Stanul jsem a díval se na ně, jejich nezdolná chuť k životu byla i pro mne lekcí. A náhle, když jsem se pootočil s nepříjemným pocitem, že mne někdo sleduje, jsem v houští spatřil jakýsi přikrčený stín. Chvíli jsem jej pozoroval. Pokročil jsem pak směrem k němu, postava se napřímila a ukázal se chlap ozbrojený šavlí. Zvolna jsem se k němu blížil. Stál mlčky, bez hnutí, pozoroval mne.

Když jsem přišel až k němu, uviděl jsem, že je oblečen do stejně ušpiněných a zaprášených šatů jako já sám; vypadal namouduši, jako by ho vymáchali někde ve stoce. Zblízka jsem pak rozpoznával, jak se na něm mísí zelený sliz odněkud z příkopu s nažloutlou uschlou hlínou a s lesklými skvrnami po uhlí. Černé vlasy mu spadaly do očí, tváře potemnělé, umouněné a propadlé, takže jsem ho zprvu ani nepoznal.

Po bradě se mu táhla rudá jizva.

„Stůjte!“ křikl na mě, když už jsem k němu měl jen pár yardů. Hlas měl ochraptělý. „Odkud jste?“

Chvíli jsem uvažoval a prohlížel jsem si ho.

„Jdu z Mortlakeu,“ odpověděl jsem. „Zasypalo mě to vedle jámy, kterou si tam Marťané kopali kolem toho svého cylindru. Dostal jsem se odtamtud a utekl jsem.“

„Tady není nic k jídlu,“ řekl. „Tohle území je moje. Celej tenhle kopec dozadu až ke Claphamu a nahoru na kraj luk. Jídlo tu stačí sotva pro jednoho. Kam máte namířeno?“

Soukal jsem ze sebe jen pomalu odpověď.

„Já sám nevím,“ říkal jsem. „Byl jsem zasypán, třináct nebo čtrnáct dní. Nevím vůbec, co se zatím dělo.“

Nejistě se na mě zahleděl, pak se náhle jeho výraz rázem změnil. „Já tu vůbec nechci zůstat,“ pokračoval jsem. „Půjdu asi dál, do Leatherheadu. Měl jsem tam ženu.“

Vystřelil proti mně prstem.

„Tak přece jste to vy,“ vykřikl. „Ten z Wokingu. Takže vy jste to tam ve Weybridgi přežil?“

V tom okamžení jsem poznal i já jeho. „A vy jste ten dělostřelec, co přiběhl k nám do zahrady.“

„Klika!“ pravil. „Oba dva jsme měli kliku. Jen si představte, že tu potkám zrovna vás!“ napřáhl ruku, a já mu ji stiskl. „Já jim utek odpadovým potrubím,“ řekl. „Všechny nás přece jen nedokázali pobít. A když pak zmizeli, prásk jsem do bot přes pole k Waltonu. Ale - není to ani šestnáct dní - a vy jste zešedivěl!“ Znenadání sebou trhl a ohlédl se přes rameno. „To nic, to byl jen havran,“ řekl pak. „Člověk se časem naučí slyšet i trávu růst. Pojďte, tady jsme jako na dlani, zalezeme raděj tamhle do křoví.“

„Viděl jste tu nějakého Marťana?“ zeptal jsem se. „Od chvíle, co jsem vylezl z toho zbořeniště ...“

„Odtáhli pryč, někam za Londýn,“ řekl. „Počítám, že tam maj nějakej větší tábor. Když přijde noc, tak všude tamhle, směrem k Hampsteadu, je obloha plná světel, a to jsou jejich světla. Jako by tam měli celý svoje město, a v tý záři je pak Marťany vidět, jak se tam pohybujou. Ve dne ne, to je nezahlídnete. Ale tady poblíž - jsem je už neviděl -“ Počítal na prstech. „Už pět dní ne. To jsem zahlídl dva naproti Hammersmithu, nesli něco velikýho. A předposlední noc -,“ odmlčel se, aby dodal svým slovům důrazu, „ - vím to jen podle světel, že jo, ale něco se tam vzneslo do vzduchu. Podle mýho si asi postavili nějakej novej aparát a zkoušejí tam na něm lítat.“

„Létat.“

„Jo,“ povídal dělostřelec, „lítat.“

Došel jsem k jakémusi altánku a klesl jsem na lavičku.

„To ovšem znamená pro lidstvo definitivní konec,“ řekl jsem. „Jestli to dokáží, tak se prostě rozletí nad celou zeměkouli...“

Přikývl.

„To jistě, dokážou to. Ovšem ... zase se tím trochu odlehčí nám tady. A kromě toho ...“ Pohlédl na mě. „Není to pro vás dostatečnej důkaz, že s člověkem je konec tak jak tak? Pro mě jo. Jsme na kolenou; prohráli jsme.“

Zůstal jsem nevěřícně hledět do prázdna. Snad je to divné, ale mně tahle pravda ještě nedošla - pravda zcela zjevná v okamžiku, kdy ji dělostřelec vyslovil. Až do této chvíle jsem choval jakousi slabou naději, nebo lépe řečeno držel jsem se celoživotního návyku nevzdávat se. Dělostřelec znovu opakoval svá slova: „Prohráli jsme.“ Zněla naprosto přesvědčivě.

„Teď už je po všem,“ pokračoval. „Měli jen jednu ztrátu - jen jednoho jedinýho ztratili! Uchytili se tu náramně solidně, a ještě přitom ochromili nejsilnější mocnost na celý zeměkouli. Rozdrtili nás. Že se podařilo dostat toho jednoho ve Weybridgi, to byla čiro-čirá náhoda. A přitom tohle je určitě teprve předvoj. Za nima přijdou další. Ty zelený meteory - už jsem sice žádnej neviděl celejch posledních pět nebo šest dnů, ale bezpochyby dopadaj jinde, každou noc další a další. S tím už nic nenaděláte. Dostali nás! A my jsme dováličili!“

Neodpovídal jsem. Seděl jsem a tupě jsem zíral před sebe, marně jsem se pokoušel připadnout na nějakou kloudnou námitku.

„Ona to vůbec ani není žádná válka," říkal dělostřelec. „Nebyla to válka a není to válka. Stejně dobře přece nemůže dojít k válce mezi člověkem a mravenci."

Připomněl jsem si náhle onu noc v observatoři.

„Po desátém výstřelu už ale žádný další nenásledoval - alespoň ne do dne, kdy přistál prvý z těch jejich válců."

„A jak to víte?" zeptal se dělostřelec. Vysvětlil jsem mu to. Zamyslel se. „Asi se porouchal ten kanón," řekl nakonec. „Ale i kdyby? Daj ho zase do pořádku. A i kdyby došlo k nějaký pauze, jakej vliv to může nakonec mít? Pořád jsme na tom jako brabenci proti člověku. Někde si nějaký mravenečkové stavěj svý mravenčí městečka, prožívaj svý mravenčí životy, svý války, svý revoluce, až pak najednou přijde člověk, ať se mu kliděj z cesty, a tak se tedy mravenci ukliděj z cesty. A zrovna tak je to teď s náma - nejsme nic víc než ti brabenečkové. Až na jednu věc -"

„A to?" zeptal jsem se.

„Na rozdíl od mravenců jsme k jídlu."

Seděli jsme a dívali jsme se jeden na druhého.

„Co s námi zamýšlejí udělat?" řekl jsem.

„Přesně na to jsem taky myslel," odpověděl, „přesně to mě taky napadlo. Po tom, co se událo ve Weybridgi, jsem se taky pustil k jihu - ale nepřestával jsem premejšlet. Spousta lidí to strašně prožívala, povykovali, rozčilovali se. Jenže já na nějaký pláče moc nejsem. Už jsem měl párkrát v životě na kahánku; nejsem žádnej vojáček z operety, a ať vám ji sevírujou jak chtěj - smrt je zkrátka smrt. A jen ten, kdo umí myslet, přežije. Díval jsem se, jak se všichni ženou na jih. A pak si povídám: tímhle směrem proviant dlouho nevystačí, a obrátím to rovnou na druhou stranu. Táh jsem prostě za Marťany, jako táhnou vrabci za člověkem. Všude jinde -," mávl rukou k obzoru, „lidi hladověj, tlačej se jeden na druhýho, střečkujou ..."

Uviděl výraz na mé tváři a rozpačitě se zarazil.

„No, spousta se jich určitě dostala do Francie, aspoň ty, co měli nějaký peníze," dodal. Zdálo se, že váhá, má-li se mi omluvit, pak se mi přece jen podíval do očí a pokračoval: „Tady je jídla habaděj. V obchodech plno konzerv, víno, alkohol, minerálky, všeho dost; jen vodovod je prázdnej. Říkám vám jen, co všechno já jsem promejšlel. Tohle jsou inteligentní tvorové, řek jsem si, a jak to tak vypadá, budou nás asi chtít zachovat coby potravu. Nejdřív nám všechno pěkně

roztřískaj - lodě, stroje, kanóny, města, všechen pořádek a organizaci. To všechno potáhne k čertu. Kdybychom byli tak malí jako ti mravenečkové, tak bychom snad ještě mohli nějak proklouznout. Jenže to my nejsme. Všechno je na nás moc nemotorný, velký, takže se tomu ničení nedá zabránit. To je jistota číslo jedna. Mám pravdu?"

Kývl jsem na souhlas.

„To se ví, všechno mám perfektně promyšlený. Takže tedy dál: v současný době si nás odchytávaj, tak jak nás potřebujou. Marťanům dnes stačí ujít pár mil, a už mají před sebou nějakej ten prchající houf. Viděl jsem taky jednoho, onehdá ve Wandsworthu, jak rozbírá domky pěkně kousek po kousíčku a zbořeniště potom prohledává. Ale tohle dlouho dělat nebudou. Jakmile se vypořádaj s veškerou naší artilerií a s loďstvem, jak budou hotoví s likvidací železnic a dokončej všechno, co právě prováděj tam nahoře, začnou nás odchytávat systematicky, budou si vybírat ty nejlepší z nás a ty budou chovat v klecích a podobně. Rozjedou to co nevidět. Přisámbohu, oni se do nás vlastně ještě vůbec pořádně nedali! Teprve to začne!"

„To není možné!" vykřikl jsem.

„Všechno teprve začíná. To, co se zatím stalo, se stalo jen proto, že jsme nebyli natolik moudrý, abysme zůstali pěkně zticha - otravovali jsme je kanonádou a podobnejma pitomostma. A stalo se to taky kvůli tomu, že jsme ztratili hlavu a hnali se po tisících někam jinam, kde stejně nebylo o nic bezpečněji než tam, kde nás to zastihlo. Nechtěj nás teď vyplašit. Vyráběj si zatím ty svý mašinky, veškerý zařízení, co si nemohli přivízt s sebou, chystaj všechno pro ostatní, který je budou následovat. Proto asi taky přestali ty další cylindry vysílat, ze strachu, aby se náhodou netrefovali do těch, který už tady jsou. Místo slepýho pobíhání sem a tam, místo vřeštění jeden přes druhýho, místo shánění dynamitu pro tu vzácnou možnost, že by se nám snad některýho Marťana mohlo podařit vyhodit do povětří, bysme se radši měli přizpůsobit novejm okolnostem. Tak bych si to aspoň představoval já. Není to samozřejmě přesně to nejlepší, co by si člověk moh přát pro lidstvo, ale zato je to v souladu s faktama. A podle toho jsem se taky zařídil. Velkoměsta, národy, civilizace, pokrok - s tím vším je konec. Je dohráno a my jsme prohráli."

„Ale kdyby tomu tak bylo, jaký potom má ještě smysl žít?"

Dělostřelec se na mě chvilku díval.

„No - nějakej ten milión let se sice nebude konat žádnej pitomej koncert, nebude existovat žádná Královská akademie výtvarnejch umění a nebudete si moct objednat žádný dobroty v útulným restaurantu. Jestli jste na různý radovánky, tak ty se už asi konat nebudou. A jestli máte salonní manýry a vadí vám, když si někdo u stolu bere na hrášek k vidličce i nůž, jestli vám je protivný, když někdo nemluví akorát spisovně, tak na to všechno radši zapomeňte. Už to nebude k ničemu dobrý."

„Chcete snad říct -"

„Chci říct jen tolik, že chlapi jako já přežít dokážou - přežít a zachovat tím rod. Já vám říkám jedno, mně se žít chce. A jestliže se nepletu, tak i vy sám co nevidět přiznáte barvu, předvedete, co ve vás vlastně je. My se jen tak vyhladit nedáme. A taky se nemíním dát chytit a ochočit a vykrmit jako nějakej kus dobytka. Představte si, že na vás sahaj ty jejich hnědý chapadla - brr!"

„Copak vy chcete -"

„To víte, že chci! Pro mě nic neskončilo. Ať mají třeba momentálně vrch. Všechno jsem si už naplánoval, všechno jsem promyslel. My lidi jsme byli poražený. Nevěděli jsme toho dost. Takže než se nám zase naskytne příležitost to napravit, budeme se muset dost učit. A především jde o to, jak přežít, jak žít nezávisle na nich, abysme na to učení měli vůbec čas. Chápete? Tohle všechno je před náma."

Díval jsem se na něj, ochromen a uchvácen jeho rozhodností.

„Panebože," zvolal jsem pak, „z vás mluví opravdický chlap!" Popadl jsem ho za ruku a stiskl mu ji.

„Že mám pravdu?" řekl a oči mu zářily. „Že to mám vymyšlený?"

„A co dál?" zeptal jsem se.

„Především - kdo chce uniknout, kdo se od nich nechce dát chytit, ten bude muset bejt dobře připravenej. Já sám se už chystám. Pochopte to, ne každej z nás se dokáže vrátit k životu divokýho zvířete; a nic jinýho nás nečeká. Proto jsem si vás tak prohlížel. Měl jsem určitý pochybnosti. Vy jste, pravda, štíhlej, hubenej. Nebyl jsem si jistej, jestli jste to opravdu vy anebo jestli už jste někde zahrabanej. Nikdo z těch lidí odsud - z těch, co bydleli v těchhle domech, anebo ti úředníčci tam dole - nebyl k ničemu. Nemaj v sobě kus kuráže - nemaj ponětí o tom, co je to mít svou hrdost, o něčem

snít a něco chtít; a člověk, kterej tohle v sobě nemá - co jinýho je než baba? Co dokázali takový lidi? Stovky jsem jich vídal - ráno kus chleba do ruky a honem honem do práce, jen aby stihli vláček, na kterej mají předplatní lístek, aby je prokristapána nevyhodili ze zaměstnání, kdyby ho snad nechytili; pak robota, do který se ani neopovážili pokusit trochu vniknout; pak zase honem domů, co kdyby přišli pozdě k večeři, co by bylo! Po večeři pěkně sedět doma, protože kdoví co by se mohlo někde v tmavý uličce stát, a pak jít pěkně spát se zákonitou manželkou, ne že by ji měli tak moc rádi, ale když ona má nějaký ty peníze a to je jejich jediná jistota na tom jejich kvaltu životem. Pro jistotu ještě životní pojistku a ještě nějakou malou investici pro strejčka Příhodu. A v neděli - strach, co přijde potom. Jako by peklo existovalo kvůli králíkům! No, tak pro tyhle lidičky budou Marťani představovat úplný požehnání. Pěkný prostorný klece, strava, po který se tloustne, péče o další rozmnožování, starosti veškerý žádný. Tejden nebo dva se proběhnou s prázdným žaludkem někde po polích a pak se ještě rádi daj schytat. Úplně se jim to pak bude líbit. Budou se divit, jak to vlastně lidi dělali předtím, než se jich ujali Marťani. Všechny si takhle umím představit, pivní hrdiny, sukničkáře, šumaře - všechny," pravil s ponurým zadostiučiněním. „A co nastane všelijakejch výlevů citů a zbožnosti! Co já toho už v životě viděl, a teprve teď, těch posledních pár dnů, tomu začínám rozumět. Spousty jich prostě přijmou věci tak, jak jsou, hlavně takový ty tupý tlouštíci; ale hromada jinejch zase bude trpět pocitem, že by to tak bejt nemělo, že by měli něco udělat. A jak si začne kupa lidí myslet, že by se něco mělo dělat, tak se všichni rozený slaboši a ti, z kterejch nadělaly slabochy všelijaký ty komplikovaný úvahy, rychle obrátěj na nějaký to náboženství, který od vás nechce faktickou činnost, podroběj se pronásledování, odevzdaj se do vůle Páně. To už jste sám asi taky zažil. I exploze zbabělosti má nějakou sílu, jenomže je to energie obrácená dočista naruby. Z klecí se žalmy a nábožný písně a pokora jen polinou. No, a těm, co nejsou takovýhle prosťáčci, zbyde - jak se tomu říká? - erotika."

Odmlčeli jsme se.

„Marťan si určitě řadu z nich ochočí, naučí je všelijakejm kouskům - kdoví, snad jednou propadnou i sentimentalitě nad nějakým tím chlapečkem, kterýho měli za hračku a kterej pak dorostl na porážku. A některý si možná i vycvičej k lovu na nás."

„Ne! Tohle ne!“ zaprotestoval jsem. „To není možné! Žádný lidský tvor-“

„Prosím vás, co si budeme nalhávat? K čemu je nám to dobrý?“ stál na svém kanonýr. „Jsou lidi, který to budou provozovat s rozkoší. Byl by úplnej nesmysl předstírat si, že to tak není.“

Podrobil jsem se jeho přesvědčení.

„Dejme tomu, že by přišli třeba, za mnou,“ řekl, „panebože, co kdyby s tím přišli zrovna na mě?“ Ponořil se do chmurných úvah.

Seděl jsem a uvažoval o tom, co bylo řečeno. Nenapadlo mne nic, co by se dalo proti úvahám toho člověka namítnout. Před marťanským vpádem by bylo nikoho při srovnávání nenapadlo zapochybovat o mé duševní převaze nad ním - na jedné straně já, erudovaný a uznávaný autor filozofických prací, na druhé on, řadový voják -, a přece teď přesně zformuloval rozbor situace, kterou jsem si já zatím ani nestačil zcela uvědomit.

„A co podniknete?“ zeptal jsem se náhle. „Jaké máte plány?“

Zaváhal.

„To máte tak,“ řekl. „Co je vůbec třeba podnikat? Musíme dát dohromady takový podmínky, za jakejch bude člověk moct dál žít, rodit děti a mít dostatek bezpečí, aby je mohl taky vychovat, jo? Moment, hned objasním, jak si myslím, že by to šlo udělat. Ty krotší z nás čeká osud všech krotkejch tvorů; za pár generací budou pěkně vypasený, budou jako malovaný, krev a mlíko - a na draka. Riziko je, že my, kdo se udržíme na svobodě, prostě zdivočíme - že zdegenerujeme, že se z nás stanou hodně velký zdivočelý krysy. Podle mě přejít do podzemí - to znamená jít doopravdy pod zem. Uvažoval jsem o stokách. To se ví, kdo stoky nezná, ten si je představuje jako něco strašnýho; ale pod Londýnem jich jsou míle a míle - celý stovky mil - a při takhle vyprázdněným Londýnu budou po pár deštivejch dnech všechny čisťounký a voňavý. V hlavních stokách je v každým případě pro každýho místa a vzduchu až dost. Pak jsou tu všelijaký sklepy a podzemní skladiště, z kterejch se daj prokopat spojovací cesty do stok. A co železniční tunely? Co podzemní dráha? Už je vám to jasný? A bude třeba dát dohromady pořádnou partu, schopný chlapy, kterejm to myslí. Nebudeme brát žádnej neřád, kterej nám voda připlaví. Slaboši - ti půjdou zas ven, na vzduch.“

„Tak jako jsem měl jít já, ano?“

„No - musel jsem vás přece trochu oťukat, ne?“

„Nebudeme se hádat. Pokračujte.“

„Ten, kdo zůstane, bude poslouchat na slovo. Schopný ženský, ženský, který to máj v hlavě v pořádku, ty budeme potřebovat taky - jako matky, jako učitelky. Žádný sentimentální dámy, žádný očička obrácený k nebi. Křehotinky ani husy si nemůžeme dovolit. Život teď nebude zadarmo, kdo je nepotřebnej, kdo je nemotornej, kdo bude proti nám, ten si ho nezaslouží. Ten ať si pomře. Ať se mu ani žít nechce. Je to vlastně zrada, žít jen pro ostudu lidskýmu rodu. Takovej člověk ani nemůže bejt šťastnej. Koneckonců - umřít není nic tak hroznýho, to z toho dělaj právě jenom zbabělci. Soustředíme se do všech podzemních prostor. Náš rajón bude celej Londýn. Možná že utvoříme systém hlídek a vydáme se tu a tam i na povrch, když Marťani zmizej z dohledu. Zahrát si třeba kriket A takhle zachráníme člověka a jeho rod, jasný? Jde to, anebo to nejde? Jenže uchránit život rodu, to samo o sobě ještě nic neznamená. Jak už jsem řek, to by se z nás staly jen o něco větší krysy. Podstata je v uchování a v rozšíření našich znalostí. A tady bude řada na lidech, jako jste vy. Jsou tu knihy, jsou tu všelijaký modely. My tam dole budeme muset vytvořit bezpečný skrejše a snýst tam všechny knížky, co stačíme; žádný romány, žádný básničky, jen faktický myšlenky, jen holou pravdu. To už bude na vás. Musíme se vypravit do Britskýho muzea a probrat tam všechny knížky. Hlavně si musíme zachovat znalosti z přírodních věd - a musíme se z nich naučit ještě víc. Musíme ty Marťany dobře sledovat. Někteří z nás mezi ně budou muset jít na zvědy. Až to všechno poběží, tak možná půjdu i já. Dát se jako chytit, myslím. A nejdůležitější věc - musíme je nechat absolutně na pokoji. Nebudeme smět ani krást. A jak se jim dostaneme náhodou do cesty - hned zmizet! Musíme je přesvědčit, že pro ně nepředstavujeme žádný nebezpečí. No dobře, já vím svoje. Jenže to jsou inteligentní tvoři a nebudou se honit za náma, když budou jinak mít všechno, co potřebujou, a když si budou myslet, že jsme jen neškodná havěť.“

Artilerista se odmlčel a položil mi na paži osmahlou ruku.

„Možná, koneckonců, že se ani nebudeme muset tak moc učit, než ... Představte si, jak najednou čtyři pět jejich bojovejch strojů vyráží kupředu, paprskomety šlehaj hned sem, hned tam, a žádnej Marťan uvnitř. Žádnej Marťan, ale lidi, lidi, který se s nima naučili zacházet. Toho bych se já docela dobře moh dožít, až se těch mašin zmocněj lidi. Představte si jen tu nádheru, mít takovej stroj v ruce,

paprskomet připravenej k palbě! Představte si, jaký to bude, ovládat ho! Co na tom, jestli člověka nakonec roztřískaj napadrť, takovejhle vejpad by mi za to stál. Počítám, že Marťani vykulej očička! Umíte si je představit, člověče! Dokážete si je představit, jak spěchaj, jak se válej, jak funěj a trouběj a svolávaj všechnu tu svou techniku? Něco se děje, něco se porouchalo, ne? A prásk, bum, ratata, prásk! Zrovna když se do těch mašin soukaj, šlehne do toho termopaprsek a vida! Člověku se zase vrací vláda nad jeho světem.“

Nějakou chvíli jsem byl zcela unesen tou dělostřelcovou představou budoucího udatenství, jeho sebejistým tónem, odvahou, s jakou vystupoval. Bez váhání jsem uvěřil jak v jeho předpověď osudu lidstva, tak i v uskutečnitelnost jeho ohromujícího plánu. Čtenář, který si pomyslí něco o lehkověrnosti a pošetilosti, nechť si laskavě uvědomí rozdíl mezi sebou a svou situací, mezi poklidnou četbou, kdy lze snadno soustředit veškeré myšlenky na daný problém, a mezi mnou, zalezlým ve strachu do křovisek, samými obavami neschopným soustředit se ani na to, co poslouchám. Strávili jsme v takovémto rozhovoru prvou část jitra, později jsme se vyplížili z houští, obhlédli jsme oblohu, neuvidíme-li někde Marťany, a kvapem jsme pak přeběhli do domku v Putney Hillu, kde si dělostřelec zřídil doupě. Bylo ve sklepě na uhlí, a teprve když jsem uviděl, na čem strávil týden času - štola sotva deset yardů dlouhá, kterou měl v úmyslu postupně prokopat až do hlavní stoky v Putney Hillu -, svitlo mi první tušení o propasti mezi jeho sny a jeho silami. Takovou díru bych si byl troufl vyhloubit za jediný den. Avšak uvěřil jsem mu natolik, že jsem mu celé dopoledne s kopáním pomáhal. Měli jsme zahradnické kolečko, vykopanou zeminu jsme vysypávali v kuchyni vedle kamen. Ze sousední špižírny jsme se pak občerstvili falešnou želví polévkou a vínem. Vytrvalá fyzická práce mi přinášela nezvyklou úlevu od dráždivé cizoty světa kolem. Při kopání jsem znova o jeho záměru přemítal a v hlavě se mi začínaly vynořovat různé námitky a pochybnosti; dřel jsem se nicméně celé ráno, šťasten, že jsem opět našel nějaký životní cíl. Asi po hodině práce jsem začal uvažovat o vzdálenosti, kterou bude třeba překonat, než dosáhneme hlavní stoky - existovalo přece i riziko, že ji můžeme minout. Znepokojovalo mne hlavně, proč vůbec vyhrabáváme takový dlouhý tunel, když do kanalizačního systému můžeme klidně sestoupit některým z průlezů a odtamtud se prokopat zpět k domu. Zdálo se mi také, že dům nebyl

dost vhodně zvolen a vyžadoval zbytečně dlouhý tunel. A právě když jsem si tyhle okolnosti uvědomil, dělostřelec přestal kopat a podíval se na mě.

„Jde nám to dobře," řekl. Odložil rýč. „Trochu si odpočineme," dodával. „Taky je čas, abysme provedli průzkum ze střechy."

Byl jsem spíš pro to, abychom pokračovali, a kanonýr se po chvilce váhání opět chopil rýče; v tu chvíli mi cosi došlo. Přerušil jsem práci, stejně tak učinil okamžitě i on.

„Proč jste vlastně ráno byl nahoře na lukách," zeptal jsem se, „místo abyste kopal tady ve sklepě?"

„Nadejchnout se čerstvýho vzduchu," řekl. „Zrovna jsem se sem vracel. Taková procházka je v noci bezpečnější."

„Ale co práce?"

„Ale, copak se dá dělat v jednom kuse?" namítl, a v okamžení jsem měl toho člověka prohlédnutého. Váhavě postával s rýčem v ruce. „Měli bychom jít na ten průzkum radši hned," prohlásil, „poněvadž jestli se tu někdo z nich objeví poblíž, moh by nás uslyšet, jak kopeme, a zastihnout nás tu nepřipravený."

Nedokázal jsem mu odporovat. Společně jsme vylezli na půdu a postavili se na žebřík, z něhož bylo vikýřem vidět ven. Marťana nebylo vidět nikde žádného, odvážili jsme se tedy ven, na střechu, a tam jsme vklouzli do úkrytu za zděné zábradlíčko.

Z našeho stanoviště jsme sice měli větší část Putney zastíněnu houštinami, ale dohlédli jsme zato až dolů k řece, na vzedmutou masu šarlatového moru a na níže položené pozemky Lambethu, zaplavené a celé zrudlé. Úponky karmínových lián se draly vzhůru do korun stromů obklopujících starý palác a marně vzpínajících své seschlé větve se svraštělými listy z jejich narůžovělých chomáčů. Bylo až zvláštní, jak bylo šíření této vegetace závislé na proudící vodě. Nikde okolo nás se neuchytil ani kousek marťanského plevele; nad keři zlatého deště, nad růžovými hlohy, nad sněhobílými kalinami svítila v palčivém slunci zeleň tújí, čnějících nad hortenziemi a rododendrony. Vzadu za Kensingtonem stoupal hustý dým a spolu s modravým zákalem bránil ve výhledu na vrchy na severu.

Dělostřelec se pustil do výkladu, co v Londýně ještě zbylo za obyvatele a co jsou zač.

„Jeden večír minulej tejden," vyprávěl, „se nějakejm pitomcům povedlo dát do pořádku elektriku a najednou se teda rozsvítilo na

celý Regent Street a na Oxford Circusu, všude naráz plno lidí namazanejch, zmalovanejch, rozdrbanejch, mužský, ženský, tancovali tam a hulákali až do rána. Vyprávěl mi to jeden chlápek, kterej byl přímo u toho. A když se rozednilo, zjistili, že v Langhamský třídě stojí jeden marťanskej bojovej stroj a dívá se na ně. Bůhsámví, jak dlouho je tam už pozoroval. Pustil se rovnou k nim a pochytal jich dobrou stovku, všechny, co byli tak opilý a vyděšený, že nedokázali utýct."

Groteskní záběr z doby, jakou se historikovi nikdy nepodaří v úplnosti popsat.

Nato po několika mých otázkách opět přešel ke svým velkorysým plánům. Rozohnil se přitom. Líčil scénu uchvácení bojového stroje s takovou výmluvností, že jsem znovu napůl podlehl jeho představivosti. Avšak teď, kdy už jsem začínal trochu chápat jeho povahu, vnímal jsem už i smysl důrazu, jaký kladl na to, aby se nic nepodnikalo moc ukvapeně. Všiml jsem si také, že teď už nebylo vůbec pochyb o tom, že to bude právě a jedině on, kdo dobude jeden z těch velkých strojů a kdo v něm vyrazí do boje.

Po čase jsme opět sešli dolů do sklepa. Nikomu z nás nějak nebylo do kopání, a tak když navrhl, abychom se místo práce najedli, nijak jsem se nebránil. Začal být najednou mimořádně štědrý, a když jsme dojedli, poodešel a vrátil se s hrstí znamenitých doutníků. Zapálili jsme si, kanonýr jen zářil optimismem. Začínal se na můj příchod dívat jako na náramný důvod k oslavě.

„Mám tu ve sklepě taky nějaký šampaňský," hlásil.

„Mám dojem, že líp se nám bude kopat, když zůstaneme při tom burgundském křtěném Temží," namítl jsem.

„Ale kdepak," bránil se. „Dneska je to za mý, tak si dáme šampus! Propánakrále, roboty máme před sebou víc než dost! Taky si musíme trochu odpočinout, nabrat sílu, dokud je to vůbec možný. Podívejte se na mý ruce, co už mám puchejřů!"

Byl tak posedlý myšlenkou na opravdický svátek, že po jídle začal naléhat, abychom si zahráli karty. Naučil mě euchre, rozdělili jsme si Londýn mezi sebe, já jsem si zabral severní půlku a artilerista jižní a pak jsme hráli o jednotlivé farnosti. Třebaže to střízlivému čtenáři bezpochyby připadá pošetilé a groteskní, je mé líčení v tomto směru absolutně věrné, a co je na oné scéně ještě podivnější, ta hra

mi začala připadat neobyčejně zajímavá, stejně jako několik dalších, které jsme pak ještě absolvovali.

Čeho jen je lidská mysl schopna! Lidský rod na samém pokraji záhuby anebo úděsného ponížení, před námi nic než vyhlídka na hroznou smrt, a my si tam sedíme, zaujati těmi ošidnými barvotiskovými obrázky, a vesele si hrajeme jokera. Pak mě dělostřelec ještě naučil poker a nakonec jsem ho porazil ve třech úporných šachových partiích. Když se sešeřilo, byli jsme tak zaujati hrou, že jsme se rozhodli riskovat a rozsvítit si lampu.

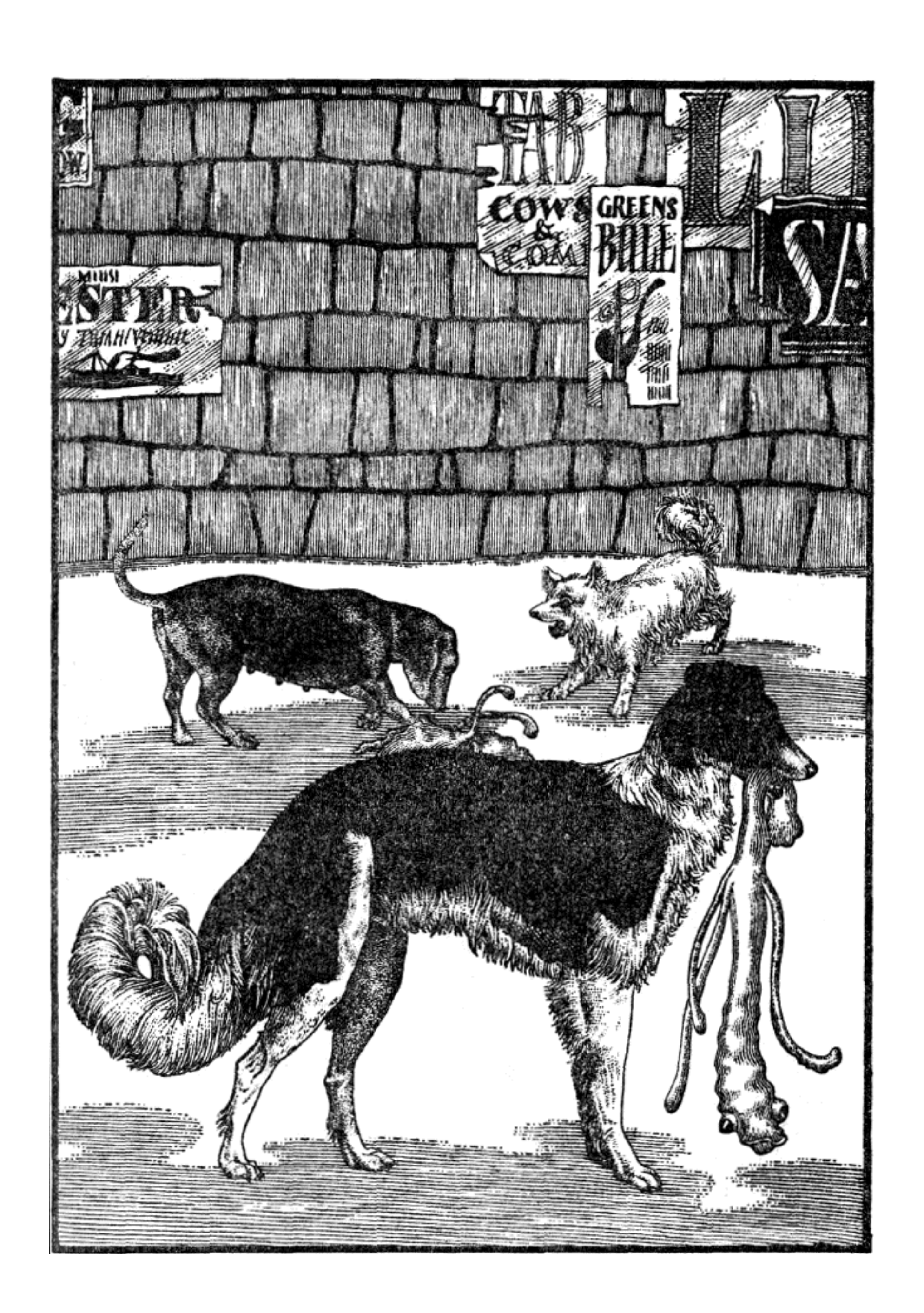
Po nekonečné řádce her jsme se navečeřeli a dělostřelec dopil zbytek šampaňského. Pokuřovali jsme stále ještě doutník za doutníkem. Můj společník už dávno nebyl oním energickým reformátorem lidského rodu, jakého jsem poznal toho rána. Stále ještě to byl optimista, ale jeho optimismu ubylo na dynamice, stával se poněkud těžkomyslným. Pamatuji se ještě, že končil přípitkem na mé zdraví, proslovem nepříliš nápaditým, o to častěji přerušovaným dlouhými pauzami. Zapálil jsem si další doutník a vystoupil jsem nahoru na střechu, abych si prohlédl světla, o nichž se dělostřelec ráno zmiňoval a jež plála jasnou zelení po vršcích Highgateu.

Zprvu jsem se nechápavě zahleděl napříč londýnskou dolinou. Kopce na severu tonuly v temnotách; v Kensingtonu rudě zářily požáry, tu a tam vyšlehl oranžově rudý jazyk plamene a opět zanikl v modru noci. Všechen ostatní Londýn se sléval v čerň. A pak jsem někde poblíž postřehl jakýsi zvláštní přísvit, světlounkou rudofialovou záři mihotající se v nočním vánku. Nějakou chvíli jsem nedokázal rozpoznat, co by to mohlo být, až pak jsem pochopil, že ono slabounké záření nemůže pocházet z ničeho jiného než z šarlatového moru. Sotva jsem si to uvědomil, jak by se ve mně probudila schopnost vnímat věci v náležitých proporcích, procitl jsem v úžasu. Přelétl jsem zrakem k Marsu, rudě a jasně planoucímu vysoko na západním nebi, a pak jsem na dlouhý čas upřel zamyšlený pohled do temnot Hampsteadu a Highgateu.

Zůstal jsem nahoře na střeše značně dlouho, nevycházel jsem z údivu nad všemi groteskními proměnami uplynulého dne. Připamatoval jsem si duševní stavy, jimiž jsem prošel od půlnoční modlitby až po nesmyslný karban. Vnímal jsem náhle proměny, jimiž procházely mé pocity. Pamatuji se, jak jsem s poněkud prázdnou symbolikou odhodil doutník. Uvědomil jsem si náhle, snad až s přehnanou

ostrostí, jak pošetile jsem se toho dne zachoval. Měl jsem pojednou pocit, že jsem se dopustil zrady na své ženě, zrady na celém člověčenstvu; a současně se mě zmocnila lítost, touha napravit to. Rozhodl jsem se opustit toho zvláštního, pramálo ukázněného a velikášského snílka, ponechat ho jeho osudu a jeho obžerství a vydat se dál do Londýna. Tam, jak se mi zdálo, jsem měl nejlepší příležitost dovědět se, co podnikají Marťané a jak si počínají mí bližní.

Zůstal jsem na střeše ještě velice dlouho, až do pozdního východu měsíce.

TAB
COWS
&
COM
GREENS
BULL
STER

8

MRTVÝ LONDÝN

Poté, co jsem dělostřelce opustil, seběhl jsem z kopce a vydal se po High Street přes most do Fulhamu. Bujel tu ještě všude šarlatový mor a téměř ucpal vozovku na mostě, ale jeho výhonky už se místy bělaly chorobou, která nás ho zanedlouho měla zbavit.

Na rohu silnice, která odbočuje k železniční zastávce Putneyský most, jsem našel kohosi ležet. Byl od černého prachu umouněný jako kominík, naživu, ale beznadějně a takřka do němoty opilý. Nepodařilo se mi z něho vypáčit nic víc než nadávky a útoky na mou adresu. Snad bych se o něj i postaral, ale odradil mne jeho brutální výraz.

Celá cesta za mostem byla pokryta černým prachem a příkrov ještě nabýval na tloušťce dál směrem k Fulhamu. Ulice byly děsivě tiché. Našel jsem něco k jídlu v pekařském krámku - pečivo bylo tvrdé, nakyslé a zčásti zplesnivělé, ale jíst se dalo. O něco dále, kolem Walham Greenu, černý prach z ulice mizel, míjel jsem řádku bělostných domků zachvácených plameny; hukot požáru mi pomohl vzpamatovat se. V Bromptonu se však ulicemi opět rozhostilo ticho.

Tam jsem opět narazil na černý prach a na další nebožtíky. Viděl jsem jich cestou po Fulham Road asi tucet. Byli již mrtví mnoho dní, takže jsem je míjel ve spěchu. Pokrýval je černý prach a změkčoval trochu kontury jejich těl. Pár jich již bylo narušeno psy.

V oblastech, kde neležel černý prach, připomínalo město jakýmsi kuriózním způsobem nedělní City - obchody zavřené, domy pozamykané, v oknech stažené žaluzie, táž opuštěnost, totéž ticho. Tu a tam bylo vidět stopy drancování, ale až na výjimky to byly převážně obchody s potravinami a s vínem. Na jednom místě byla vyražena výloha klenotnictví, avšak lupič byl zřejmě vyrušen a po chodníku se povalovala rozsypána spousta zlatých řetízků a jedny hodinky. Ani jsem se jich netkl. O kus dál ležela jakási otrhaná žena, zhroucena na schůdcích před dveřmi; ruka, která jí visela přes kolena, byla rozříznuta hlubokou ranou a zakrvácela jí rezavé hnědé šaty, šampaňské z rozbité dvoukvartové láhve se rozlilo přes celý chodník. Žena vyhlížela, jako kdyby si tam jen zdřímla, ale byla rovněž mrtvá.

Čím hlouběji jsem pronikal do Londýna, tím víc se ticho prohlubovalo. Nebylo to však ticho mrtvé - bylo v něm napětí, očekávání. V nejbližším okamžiku mohla zkáza, která již ožehla severozápadní předměstí metropole a rozkotala Baling a Kilburn, udeřit i na tyto domy a proměnit je v dýmající trosky. Město bylo zpustošeno, odsouzeno ke zkáze . ..

V jižním Kensingtonu nebylo vidět žádné mrtvé ani černý prach. A tam jsem ponejprv zaslechl to zvláštní houkavé volání. Téměř nepostřehnutelně se mi vplížilo do povědomí. Střídaly se v něm toliko dva naříkavé tóny. „Úlla, úlla, úlla, úlla," pokračovalo ono vytí bez ustání dál. Kdykoli jsem křižoval ulici otevírající se k severu, sirénovitý zvuk sílil, pak ho znovu přitlumily a pohlcovaly domky a ostatní budovy, jejichž řadami jsem procházel. Plné intenzity konečně nabyl, když jsem došel na Exhibition Road. Zastavil jsem se a zadíval se nahoru ke Kensingtonským zahradám, zmateně jsem naslouchal tomu podivnému vzdálenému bědování. Zdálo se, jako by ta nesmírná poušť domů konečně nalezla hlas a vyjádřila jím tíseň své osamělosti.

„Úllaúllaúllaúlla," naříkaly tóny nemající nic společného s lidským hlasem, vlna za vlnou dunící širokou, sluncem zalitou třídou a rozléhající se hradbami vysokých domů. Obrátil jsem se v údivu k severu, k železné bráně vedoucí do Hyde Parku. Napůl už jsem byl rozhodnut vniknout do Přírodovědného muzea a několik se dostat do jeho vížek, abych se mohl po parku rozhlédnout. Ale pak jsem raději zůstal dole, na zemi, kde bylo přece jen snadnější nalézt rychle úkryt, a vydal jsem se vzhůru po Exhibition Road. Vily po obou stranách ulice byly prázdné a zmlklé a jen ohlas mých kroků se odrážel od jejich stěn. Na samém konci třídy, poblíž vrat do parku, se mi naskytl neobvyklý pohled - ležel tam převrácený omnibus a kostra koně, dočista obraná. Nějakou chvíli jsem zůstal nechápavě stát, pak jsem pokračoval cestou k mostu přes jezírko Serpentine. Neznámý hlas sílil a sílil, třebaže nad střechami domů na severní straně parku nebylo vidět pranic, jen mlhavý opar kdesi na severozápadě, smíšený s dýmem.

„Úlla, úlla, úlla, úlla," bědoval hlas přicházející, jak se mi teď zdálo, odněkud z oblasti Regent's Parku. Skličující tón onoho volání se odrážel i v mém rozpoložení. Vzpružující nálada mne již opustila. Mé mysli se zcela zmocnil ten houkavý nářek. Uvědomil jsem si

náhle, jak nesmírně jsem unaven, jak mne bolí odřené nohy, jaký mám už zase hlad a žízeň.

Bylo již po poledni. Proč jen bloumám o samotě tímto městem mrtvých? Čím to, že jsem tu zbyl samojediný já, proč tu kolem mne leží pod černým příkrovem celý Londýn na márách? Připadal jsem si náhle nesnesitelně osamocený. Myslí mi probíhaly vzpomínky na staré přátele, na něž jsem se neupamatoval po celá léta. Obíral jsem se představou jedů ukrytých kdesi v lékárnách kolem, lihovin ve sklepích výčepů; pak jsem si vybavil ony dva zpité zoufalce, kteří přinejmenším - jak jsem věděl - teď sdílejí toto město spolu se mnou ...

Na Oxford Street jsem dospěl u Mramorového oblouku, tam už opět ležel černý prach a několik těl a ze sklepních mříží některých domů stoupal odpudivý, zlověstný pach. Po dlouhé cestě v horku mne trýznila žízeň víc a víc. S nesmírnými obtížemi jsem se vloupal do jednoho restaurantu a našel jsem tam potravu i nápoje. Byl jsem po jídle tak zmožen únavou, že jsem si zalezl do salónku za výčepem a usnul na černé pohovce vycpané žíněmi, kterou jsem tam objevil.

Probudil jsem se a zjistil jsem, že mi do uší stále ještě zaléhá to bezútěšné naříkání - „Úlla, úlla, úlla, úlla“. Byla už tma, a když jsem se ve výčepu zásobil sušenkami a sýrem - byla tam i lednice na maso, ale v ní jsem nenašel už nic než červy -, vyrazil jsem zmlklou čtvrtí dříve zabydlených náměstíček směrem k Baker Street - upamatovávám se na jediné jméno, Portman Square -, až jsem konečně doputoval k Regent's Parku. Jak jsem docházel na konec Baker Street, uviděl jsem náhle v dálce nad korunami stromů proti jasnému západnímu nebi kopuli marťanského obra, z níž se to houkavé volání ozývalo. Nepocítil jsem vůbec žádný strach. Došel jsem až k němu, jako by to byla naprosto samozřejmá věc. Chvíli jsem ho pozoroval, ale nezjistil jsem sebemenší pohyb. Zdálo se, že tu stojí a vytrubuje bez jakéhokoli zjevného důvodu.

Pokoušel jsem se stanovit si nějaký plán. Ale to nepřestávající „Úllaúllaúllaúlla“ mne zcela mátlo. Snad jsem byl už příliš unavený, než abych dbal na nějakou opatrnost. Zcela určitě u mne nad strachem převažovala zvědavost na příčinu onoho monotónního vytí. Obrátil jsem se zády k parku, odbočil jsem do Park Road s myšlenkou obejít sady kruhem a prošel jsem ve skrytu vilek až k St. John's Woodu, odkud se mi znovu otevřel pohled na nepohnutého a houka-

jícího Marťana. Pár stovek yardů od Baker Street jsem zaslechl sborový štěkot, pak se nejprve objevil pes s kusem zahnívajícího rudého masa v zubech, mířící přímo ke mně, a za ním pak celá smečka vyhladovělých pronásledovatelů, kříženci všech možných ras. Vyhnul se mi širokým obloukem, jako by se obával, že se stanu dalším soupeřem v boji o kořist. Když štěkot opět zanikl v tichu ulice, připomněl se nářek opět svým kvílivým „Úlla, úlla, úlla, úlla“.

Na půl cestě k zastávce St. John's Wood jsem narazil na ztroskotaný manipulační mechanismus. Nejprve mne napadlo, že se tu snad do ulice sesul dům. Teprve když jsem šplhal na zřícené zdivo, všiml jsem si s úlekem, že v troskách, které byly zjevně jeho dílem, leží jeden z marťanských mechanických obrů, chapadla zohýbána, vykloubena a zpřeražena. Celý předek měl rovněž roztříštěn. Zdálo se, jako by stroj byl naveden slepě proti domu a jako by vzal za své společně s řítící se stavbou. Napadlo mne, že se snad manipulační mechanismus vymkl vůli ovládajícího Marťana. Nepodařilo se mi však prodrat troskami, abych se o tom mohl přesvědčit, a v houstnoucím soumraku jsem už nepostřehl zakrvácené sedadlo ani ohlodanou kostřičku Marťana, kterou psi ušetřili.

Stále ještě ohromen tím, co jsem spatřil, jsem pokračoval směrem k Primrose Hillu. Daleko vpředu, mezerou mezi stromy, jsem zahlédl druhého Marťana, stojícího v parku naproti zoologické zahrady, stejně znehybnělého, jako byl onen prvý, ale mlčícího. Nedaleko od trosek havarovaného manipulačního stroje jsem znovu narazil na šarlatový mor a zjistil jsem, že Regentský kanál je jedna houbovitá masa nachově červené vegetace.

Náhle, sotva jsem přešel most, zvuk onoho „Úlla, úlla, úlla“ naráz ustal, jako když utne. Ticho se rozlehlo jako hromová rána.

Okolo mne strměly v přítmí zešeřelé a nezřetelné domy, stromy v parku už pohlcovala tma. Všude kolem se po troskách plazil šarlatový mor, svíjel se a natahoval do temnot kamsi vzhůru nade mne. Padala na mne noc, matka strachu a záhad. Dokud ještě zněl onen hlas, připadala mi ta samota a pustota kolem stále ještě snesitelná; díky tomu volání se Londýn stále ještě zdál být čímsi oživen, a tento pocit čehosi živého okolo mne mi dodával síly. A teď ta náhlá změna, cosi pominulo - ani jsem dobře nevěděl co - a zavládlo ticho téměř hmatatelné. Nic než pochmurné mlčení.

Z okolí na mne shlížel přízračný Londýn. Okna bílých domů vyhlížela jako oční jamky na lebkách. Představivost mi kreslila tisíce nehlučných nepřátel plížících se všude okolo mne. Zachvátil mne strach, vylekal jsem se zbrklosti, která mne sem zavedla. Cesta přede mnou byla náhle smolně černá, jakoby čerstvě politá dehtem, rozeznával jsem jen jakousi postavu ležící napříč přes chodník. Nedokázal jsem se přimět k dalšímu pokračování. Odbočil jsem do St. John's Wood Road a prchal jsem slepě pryč z onoho nesnesitelného ticha ke Kilburnu. Schoval jsem se před nocí a před tísnivým mlčením v drožkářském přístřešku na Harrow Road. Ale ještě před úsvitem se mi odvaha vrátila; hvězdy ještě svítily, když jsem se znovu navracel k Regent's Parku. Bloudil jsem chvíli v uličkách kolem parku a pak jsem na konci dlouhé třídy, v pološeru prvého rozbřesku, konečně zahlédl oblinu Primrose Hillu. Na samém jeho vrcholku se na pozadí hasnoucích hvězd tyčil třetí Marťan, vzpřímený a nehybný stejně jako ti ostatní.

Zmocnilo se mne šílené rozhodnutí. Zemřu a skoncuji tím se vším. Ušetřím si dokonce i utrpení smrti vlastní rukou. Bez jakéhokoli ohledu na nebezpečí jsem vykročil směrem ke gigantovi, a potom, jak jsem se k němu blížil a jak přibývalo světla, jsem náhle spatřil, že okolo jeho kopule se rojí a krouží hejno černých ptáků. Srdce se mi rozbušilo, rozběhl jsem se vpřed.

Rychle jsem se prodíral šarlatovým morem, který zcela ucpal vilovou ulici St. Edmunďs (musel jsem se brodit až po prsa, abych překonal proud vody valící se z vodojemu směrem k Albert Road), a ještě před východem slunce jsem pronikl na nechráněný trávník. Na vrcholku kopce byly nahrnuty vysoké valy hlíny, které z vršku vytvářely opevněné postavení - byla to poslední a největší pevnůstka, kterou Marťané vybudovali -, a za haldami stoupal k obloze slabý proužek dýmu. Na horizontu se objevil slídící pes, pak zmizel. Myšlenka, která se mi už předtím mihla hlavou, dostávala reálnější podobu a nabývala na věrohodnosti. Nepociťoval jsem žádný strach, jenom bouřlivé a rozechvělé vzrušení a pádil jsem vzhůru do kopce, přímo k nehybnému monstru. Z kopule visely jakési zplihlé hnědavé cáry, hladoví ptáci do nich klovali a tahali se o ně.

Vzápětí nato jsem už zlézal hliněný val, na jeho hřebeni jsem stanul a pod sebou jsem měl celý vnitřek opevnění. Byl to rozlehlý prostor, porůznu v něm byly rozestaveny obrovité stroje a rozmístěn

další srovnaný materiál, postřehl jsem i neobvyklé tvary jakýchsi přístřešků. A mezi tím vším Marťané, někteří v převrácených bojových strojích, jiní v znehybnělých manipulačních mechanismech, a dobrý tucet dalších nepohnutě a tiše ležících v řadě na zemi - všichni mrtví! - zahubeni hnilobnými a choroboplodnými baktériemi, na jejichž působení nebyl jejich organismus nijak připraven; zahubeni stejně tak, jako byl vyhlazen i šarlatový mor; usmrceni - poté co selhala veškerá naše technika - těmi nejmenšími bytostmi, jež obývají naši planetu.

Byl to konec, který musel nutně nastat a který bych byl mohl já i mnoho jiných lidí s určitostí předvídat, kdyby nás byly děs a strádání nezbavily zdravého úsudku. Tyto zárodky nemocí si od lidského rodu vybíraly daň od samého počátku - vybíraly ji dokonce i od předchůdců člověka od chvíle, kdy se na Zemi začal život vyvíjet. Avšak díky přirozenému výběru získal náš vlastní rod potřebnou odolnost; žádnému zárodku se naše tělo nepoddává bez boje a vůči četným dalším - například vůči těm, jež působí rozklad mrtvých organismů - jsou naše těla zcela imunní. Jenomže na Marsu žádné baktérie nežijí, a již v tom okamžiku, kdy marťanští nájezdníci přitrhli, kdy se poprvé napili a nasytili, naši mikroskopičtí spojenci začali pracovat na jejich zkáze. Již tehdy, když jsem je já pozoroval, byli neodvolatelně odsouzeni k záhubě, chodili sice ještě, pohybovali se dosud, nicméně tou dobou už vlastně umírali, rozkládali se. Jejich konec byl neodvratný. Miliardou smrtí si člověk vykoupil právo na život na Zemi, jemu přednostně náleží přede všemi, kdo by ji chtěli nově osídlit; jeho by zůstala, i kdyby byli Marťané přibyli ještě desetinásobně silnější, než byli. Neboť člověk nežije ani neumírá nadarmo.

A teď tu tedy leželi, neuspořádaně, téměř padesátka jich byla, v šachtě, kterou si sami vyhloubili, zastiženi koncem, jenž se jim musel zdát tak nepochopitelný, jak jen smrt dokáže být. I pro mě byla jejich smrt tou dobou ještě záhadou. Vnímal jsem toliko, že tyto bytosti, které ještě přednedávnem znamenaly pro člověka živoucí hrozbu, jsou nyní mrtvé. Na okamžik se mi zazdálo, že se tu opakovala zkáza Sennacheriba, že se mstil sám bůh, že je za noci pobil anděl smrti.

Stál jsem a hleděl do prohlubně a u srdce mi začínalo být lehčeji, radostněji, právě v tu chvíli, kdy vycházející slunce rozžíhalo

svět kolem mne svými paprsky do ohnivého jasu. Jáma ještě tonula v tmách, mohutné stroje, dosud tak mocné, tak skvělé svou silou, důmyslností své konstrukce, tak nezemské a bizarní svou podobou, jako by se draly z šera na světlo dne, podivné, neurčité tvarem, cizota sama. Slyšel jsem, jak se celá smečka psů rve nad těly, která ležela v šeru na dně šachty kdesi hluboko pode mnou. Na opačné straně jámy stál rozměrný létací aparát, zploštělý, obrovský a nesmírně podivný stroj, s nímž začínali Marťané experimentovat v naší hustší atmosféře právě ve chvílích, kdy jim v dalších pokusech zabránily rozklad a smrt. Smrt se nedostavila ani o den příliš záhy. Nad mou hlavou se ozvalo zakrákání, vzhlédl jsem k obrovskému bojovému stroji, který už navěky dobojoval, na rozervané rudé cáry visící z těch převrácených sedadel ha samém vrcholu Primrose Hillu.

Obrátil jsem se a zahleděl se dolů z kopce, kde stáli oba další Marťané, které jsem spatřil zvečera, právě když je přemohla smrt - byli teď obklopeni kroužícími ptáky. Jeden z nich zemřel, právě když se dovolával svých společníků; snad umíral poslední ze všech a jen jeho hlas zněl nepřetržitě dál, dokud nebyla energie jeho stroje vyčerpána. Blyštěly se teď, neškodné třínohé věžičky z třpytivého kovu, v záři vycházejícího slunce ...

Na všechny strany od této jámy, jakoby zázrakem zachráněna před věčnou zkázou, se rozkládala veliká matka měst. Ti, kdo spatřili Londýn toliko zahalený v ponurém rouchu dýmu, si stěží dokáží představit nahý a čistý půvab oné ztichlé džungle staveb.

Na východě, nad zčernalými troskami domů v Albert Terrace a nad rozbořenou věží kostelíka, plálo na jasném nebi oslnivé slunko a hned tu, hned tam zachytávaly jeho světlo lesklé plošky v moři střech a odrážely je jiskřivým zábleskem. Dotklo se právě kruhového skladiště vín poblíž zastávky Chalk Farm i rozlehlého kolejiště, jež dříve upoutávalo černým žilkováním tratí, ale nyní bylo protkáno narudlou sítí kolejí, rychle rezivějících po čtrnáctidenním přerušení dopravy, s troškou oné tajemnosti, jež doprovází krásu.

K severu ležely Kilburn a Hampstead, v modrém oparu, s natěsnanou zástavbou; na západě mizelo velkoměsto v oparu; směrem k jihu, za oběma Marťany, vyvstávaly v ranním slunci jasně a jakoby zmenšeny zelené vlny Regent's Parku, hotel na Langhamském náměstí, kopule Albert Hallu, Imperiální institut a vysoké luxusní činžáky na Brompton Road, s rozeklaným obrysem trosek Westminsteru

v mlhách v pozadí. V dáli se modraly Surreyské vrchy a vížky Křišťálového paláce jiskřily jako dva stříbrné proutky. Kopule katedrály sv. Pavla se temněla na východě, a jak jsem si teprve teď povšiml, zela na západní straně obrovitou trhlinou.

Zahleděl jsem se na tu nezměrnou rozlohu domů a továren a chrámů, zmlklou a opuštěnou; přišly mi na mysl naděje a úsilí statisíců a bezpočet životů, jichž bylo třeba k vybudování tohoto kamenného moře stvořeného člověkem, vytanula mi blesková bezohledná zkáza, jež se na ně snesla; a když jsem si uvědomil, že chmurný stín byl již zaplašen, že lidé budou moci i nadále žít v jeho ulicích, že se mé obrovité, drahé město opět vrátí k životu a ke své síle, přemohlo mne pohnutí, které nemělo daleko k slzám.

Utrpení bylo za námi. Ještě téhož dne se mohly rány začít hojit Všichni, kdo uprchli a přežili, rozprášeni po celé zemi - bez správy, bez zákonů, bez potravy, jako ovce bez pastýře -, a tisíce dalších, kteří unikli po moři, se teď začnou vracet; puls života se rozbuší stále silněji v prázdných ulicích, rozechví vylidněná náměstí. Nechť byly napáchané škody jakkoli velké, pěst útočníka byla sražena. Všechna pustá zbořeniště, zčernalé kostry vypálených domů, obludně zejících na sluncem zalité travnaté svahy, se co nevidět rozezní kladivy dělníků, zacinkají tu zednické lžíce. Při tom pomyšlení jsem pozvedl děkovné ruce k nebesům. Do roka, říkal jsem si, možná už za rok ...

A pak na mne náhle s drtivou silou dolehlo pomyšlení na mne samého, na mou ženu, na náš někdejší život plný naděje a laskavého porozumění, jemuž byl provždy konec.

9

ZKÁZA

A nyní dospívám k nejpodivnější části svého vyprávění. Vlastně snad na ní není nic tak docela divného. Vybavuji si zcela jasně a zřetelně všechno, co jsem dělal onoho dne až po okamžik, kdy jsem se v dících rozplakal na vrcholku Primrose Hillu. Dál mne už paměť opouští ...

Nevím pranic o následujících třech dnech. Dozvěděl jsem se později, že jsem zdaleka nebyl prvním, kdo poznal, že s Marťany je

konec. Několik uprchlíků bloudících podobně jako já ulicemi to zjistilo již předchozího večera. Jakýsi muž - byl vůbec první - se odebral na hlavní poštu v St. Martin's-le-Grand, a zatímco já jsem se schovával v drožkářském přístřešku, podařilo se mu tu zprávu odtelegrafovat do Paříže. Odtamtud se radostná zvěst rozletěla do celého světa; na tisíc měst, zmrazených až dosud děsem z budoucnosti, naráz vzplálo slavnostním osvětlením; ve chvíli, kdy jsem stál na okraji oné prohlubně, už o tom věděli v Dublinu, v Edinburghu, v Manchesteru, v Birminghamu. Vyprávěli mi, jak se i chlapi rozbrečeli radostí, jak nechávali práce, tiskli si mezi sebou ruce, jak povykovali, ale jak hned také vypravovali vlaky na Londýn, dokonce i v mé nejtěsnější blízkosti, v Crewe. Kostelní zvony, které se odmlčely před čtrnácti dny, jako by ožily tou novinou, až se celá Anglie rozzvučela jejich hlasem. Vyhublí a neupravení mužští projížděli kdejakou polní cestou a rozhlašovali tu neuvěřitelnou zprávu o záchraně, zvěstovali ji všem zbědovaným zoufalcům, kteří na ně nechápavě civěli. A jídlo! Přes Kanál, Irským mořem i přes Atlantik spělo na pomoc obilí, chléb i maso. Zdálo se, že loďstvo celého světa se v ty dny plaví směrem k Londýnu. Jenomže nic z toho si já sám nevybavuji. Zhroutil jsem se, zůstal jen člověk beze smyslů. Přišel jsem opět k sobě v domě jistých laskavých lidí, kteří mne nalezli třetího dne, jak v nářcích bloumám v uličkách kolem St. John's Woodu. Vyprávěli mi pak, že jsem drmolil jakousi nesmyslnou říkanku: „Na světě jsem poslední, poslední, poslední ..." Třebaže měli svých vlastních starostí až dost, ujali se mne - nesmírně rád bych jim zde vyjádřil svou vděčnost, nejsem však oprávněn jejich jména uvádět -, poskytli mi přístřeší a ochránili mne i před sebou samým. Část mého příběhu bezpochyby vyrozuměli ještě v době, kdy jsem nebyl zcela při sobě.

Když se mi navrátila soudnost, zpravili mne s největší šetrností o tom, co se sami dověděli o osudu Leatherheadu. Dva dny poté, co jsem byl uvězněn, byl zničen Marťanem, se všemi obyvateli. Vyhladil tu obec, aniž byl čímkoli vyprovokován, jako když nějaký kluk rozkope mraveniště, jen tak, z pouhého rozmaru silnějšího.

Byl jsem tedy zcela sám a ti lidé se ke mně chovali s nesmírnou laskavostí. Osamněl jsem a truchlil jsem a oni mi pomáhali nést můj žal. Zůstal jsem s nimi ještě čtyři dny po svém zotavení. Celou tu dobu ve mně narůstala neurčitá touha alespoň ještě jednou spatřit sebemenší zbytek toho, co náleželo k mému životu, jenž se zdál tak

úsměvný a šťastný. Byla to pouhá marná snaha přehlušit zoufalství. Rozmlouvali mi to. Dělali, co mohli, aby mne od mého záměru odvrátili. Avšak nakonec jsem už onomu nutkání nedokázal vzdorovat a s upřímným slibem, že se k nim opět vrátím, jsem se s nimi po pouhých čtyřech dnech přátelství - se slzami, přiznávám - rozloučil a vykročil jsem opět do ulic, jež byly ještě přednedávnem tak šeré, cizí a prázdné.

Teď už se hemžily vracejícími se lidmi, místy už byly otevřeny i obchody a spatřil jsem již i kašničku, z níž prýštila pitná voda.

Vzpomínám si, že mi ten překrásný den, kdy jsem se na své melancholické pouti vracel k našemu domku ve Wokingu, připadal jako výsměch, vybavuji si rušné ulice a život šumící kolem mne. Všude se hemžil bezpočet lidí, zaměstnávali se tisícerými věcmi, zdálo se téměř neuvěřitelné, že by byla mohla být vyhubena nějaká podstatnější část obyvatelstva. Ale pak jsem si začal všímat, jakou zažloutlou pleť mají lidé, které potkávám, jak neupravené vlasy má většina mužů, jak jim dosud planou rozšířené zraky, postřehl jsem, že téměř každý druhý ještě vězí v nějakých špinavých hadrech. Na tvářích byl patrný jen dvojí výraz - jedna část vyzařovala nadšení a energii, druhou poznamenala jakási zatvrzelá sveřepost. Až na tyto rysy ve tvářích se Londýn podobal městu tuláků. Po farnostech se rozdával všem příchozím bez rozdílu chléb, který nám poslala vláda Francie. Nečetným zbylým vyhublým koním se bezútěšně rýsovala všechna žebra. Na rozích postávaly zvláštní policejní hlídky s bílými kokardami, vyzáblé a k smrti unavené. Až do Wellington Street jsem prakticky nezahlédl nic ze zpustošení napáchaného Marťany, teprve tam mne uvítal pohled na šarlatový mor šplhající po pilířích Waterlooského mostu.

Na rohu u mostu jsem rovněž spatřil jeden z běžných paradoxních obrázků té groteskní doby: třepetající se arch papíru na houštině nachového porostu, upevněný zabodnutým klackem. Byl to plakát prvých novin, které opět začaly vycházet - Daily Mailu. Koupil jsem si jeden výtisk za ušmudlaný šilink, který jsem objevil v kapse. Převážná část novin byla ještě prázdná, ale osamocený sazeč, který se o vyjítí zasloužil, si alespoň vyhrál s groteskní směsicí inzerátových štočků na poslední straně. To, co sázel, byly zatím pouhé výlevy citů; organizace novinářského zpravodajství se ještě nevzpamatovala. Nedověděl jsem se nic než to, že již pouhý týden studia marťanské

techniky přinesl úžasné výsledky. Mezi jiným mne článek ujišťoval - tehdy ještě bezvýsledně, neuvěřil jsem tomu -, že „bylo odhaleno tajemství létání“. Na Waterlooském nádraží jsem nalezl dostatek prázdných vlaků, které odvážely lidi do jejich domovů. Prvý nápor již opadl. Ve vlaku bylo jen pár lidí, neměl jsem ostatně pražádnou chuť ke konvenční konverzaci. Našel jsem si prázdné kupé, usadil jsem se v něm se založenýma rukama a chmurně jsem pozoroval zkázu, která defilovala před oknem. Bezprostředně po výjezdu z nádraží se kola rozhrkala po provizorních kolejích a trať byla po obou stranách lemována řadami zčernalých spálenišť. Až po Clapham Junction byla tvář Londýna ušpiněna práškem zbylým po černém dýmu, třebaže mezitím už přešly dva dny s bouřkami a lijáky, a těsně před claphamskou křižovatkou byla trať opět zničena; stovky úředníků a zřízenců, kteří tou dobou ještě neměli nic na práci, se činily bok po boku s traťovými dělníky a vlak s námi kodrcal po nově položených kolejích.

A dál odtamtud se již zubožená krajina proměnila k nepoznání; utrpěl zejména Wimbledon. Walton, díky tomu, že nebyly sežehnuty jeho borové lesíky, vyhlížel ze všech obcí na této trati nejméně zpustošený. Říčky Wandle i Mole a kdejaký potůček se změnily v jednolitou masu šarlatového moru, vzhledem se blížící něčemu mezi masem u řezníka a naloženým červeným zelím. Surreyské bory byly naproti tomu seschlé, bezpochyby v souvislosti s girlandami narudlých lián, jimiž byly ověšeny. Kousek za Wimbledonem byly v jedné zahradnické školce až z trati vidět valy hlíny navršené okolo místa dopadu šestého válce. Kolem postávaly hloučky lidí a v samém středu se pilně oháněla ženijní jednotka. Nad nimi povlával Union Jack, vlajka radostně pleskala v ranním větříku. Celá plocha školky byla karmínově rudá rozrostlým plevelem, jedna jediná obrovská plocha ostré barvy narušená jen purpurovými stíny, až oči bolely.

S neskonalou úlevou jsem nechal sklouznout zrak z šedě spálenišť a z ponurého šarlatu v popředí k modrozeleným měkkým tónům pahorků dále k východu.

U wokingské zastávky ještě stále probíhala oprava trati ve směru na Londýn, takže jsem vystoupil už na nádraží v Byfleetu a vydal jsem se cestou na Maybury, přímo těmi místy, kde jsem spolu s dělostřelcem tehdy hovořil s dragouny a kde se přede mnou za bouře objevil prvý Marťan. Hnán zvědavostí jsem odbočil kousek stranou, až se mi podařilo nalézt pod změtí

rudých šlahounů zborcený a rozbitý vozík a u něj vybělenou kostru koně, ohlodanou a roztahanou kolem. Na chvilku jsem stanul a pozoroval ony pozůstatky ...

Poté jsem se opět vrátil napříč borovým lesíkem, místy jsem se musel až po ramena prodírat šarlatovým morem, a zjistil jsem, že hostinský od *Žíhaného psa* už byl náležité pohřben; a tak jsem kolem hospody *U kolejního erbu* došel až domů. Nějaký muž v otevřených dveřích sousedního domku mne oslovil jménem a pozdravil, když jsem ho míjel.

Přelétl jsem náš dům rychlým pohledem plným naděje, která vzápětí opět pohasla. Dveře byly vyraženy; nebyly ani nijak zajištěny a zvolna se otvíraly, když jsem se k nim blížil.

Pak je průvan opět přibouchl. Záclony v mé pracovně vlály z otevřeného okna, z něhož jsme tehdy s dělostřelcem sledovali úsvit. Nikdo od té doby okno nezavřel. Polámané keře vyhlížely přesně tak, jak jsem je před čtyřmi týdny opustil. Vklopýtal jsem do chodby, vnímal jsem, že dům je prázdný. Běhoun na schodech byl shrnutý a vyrudlý přesně tam, kde jsem se zhroutil promoklý na kůži onu noc, kdy došlo ke katastrofě. Uviděl jsem i naše blátivé šlápoty vedoucí vzhůru po schodech.

Sledoval jsem je až do mé pracovny a tam jsem na stole nalezl, stále ještě pod selenitovým těžítkem, ležet list papíru s rozepsaným článkem, na němž jsem přerušil práci onoho odpoledne po otevření prvého válce. Na chvilku jsem zůstal stát nad argumentací, kterou jsem tam na papíře zanechal a opustil. Byla to stať o pravděpodobném dalším vývoji morálky v závislosti na dalším rozvoji civilizačního procesu; poslední větou jsem začínal jakési proroctví. „Přibližně během dvou příštích staletí," napsal jsem tenkrát, „můžeme očekávat -" Věta byla přerušena uprostřed. Upamatoval jsem se, jak jsem se onoho jitra nedokázal soustředit, sotva měsíc tomu byl, a jak jsem práci přerušil a šel si od kamelota koupit noviny *Daily Chronicle*. Rozpomenul jsem se, jak jsem tehdy sešel dolů k zahradním vrátkům, když přibíhal, a jak jsem tehdy naslouchal jeho kurióznímu pokřiku: „Lidé z Marsu! Lidé z Marsu!"

Sešel jsem opět po schodech a vkročil do jídelny. Leželo tam dosud skopové i chléb, obojí už dávno zplesnivělé, a převržená láhev piva, tak jak jsme je tam s dělostřelcem zanechali. Dům byl zcela pustý. Nahlédl jsem, jak bláhová byla i ona pouhá stopa naděje, kte-

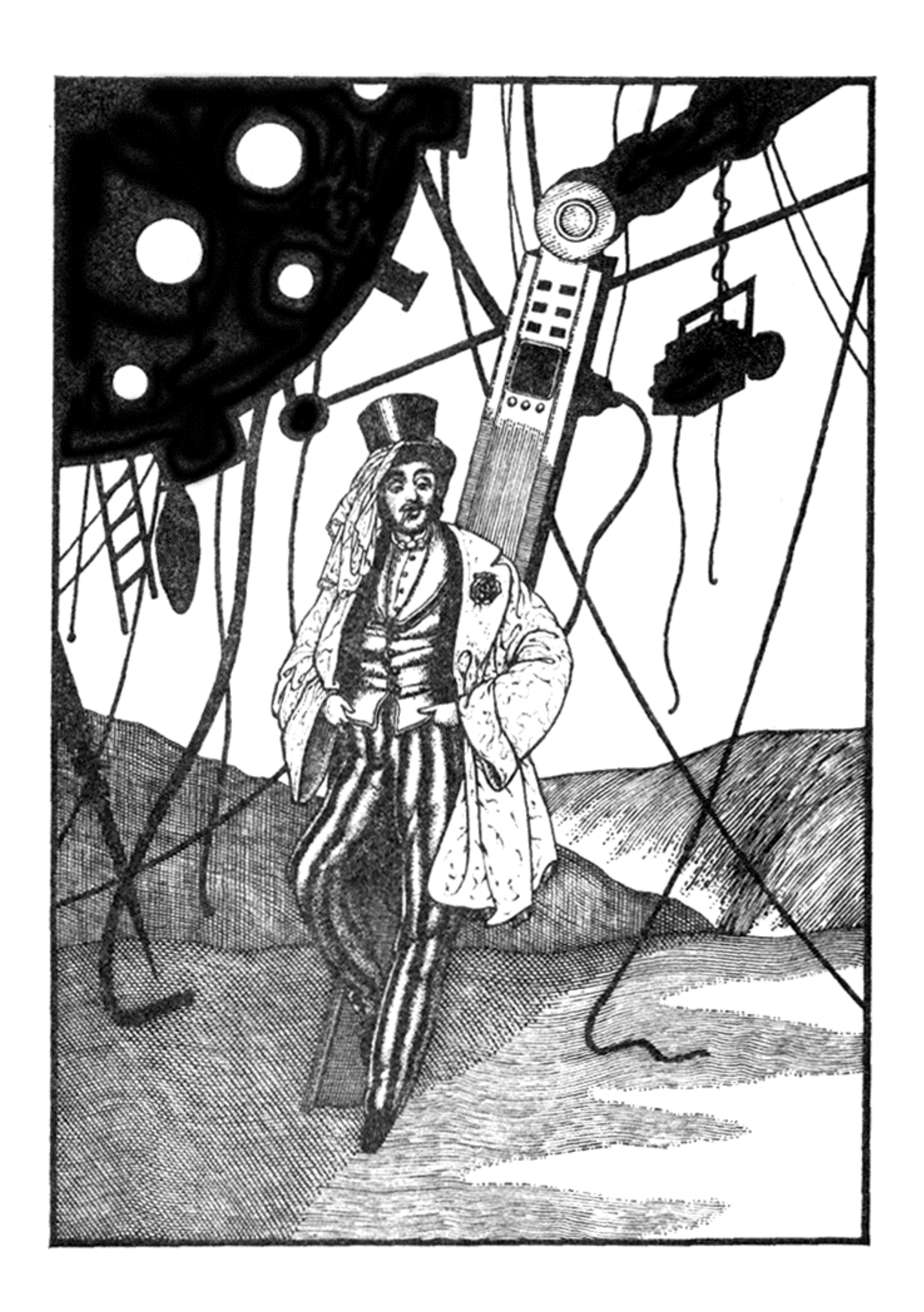
rou jsem tak dlouho uchovával. „Je to marné," zazněl povzdech. „Dům je opuštěný. Celých deset dnů tu nikdo nebyl. Je zbytečné se tu trápit. Přežít se podařilo jen tobě."

Ustrnul jsem. Cožpak jsem své myšlenky vyjádřil nahlas? Otočil jsem se, francouzské okno za mými zády bylo otevřené. Došel jsem až k němu, zastavil se a vyhlédl ven.

A tam, v údivu a v úleku stejném, jaký jsem zažíval já sám, stál můj bratranec a s ním moje žena - bledá, s očima vyplakanýma.

Slabě vykřikla.

„Já jsem přišla," říkala, „já jsem věděla – já jsem věděla - " Sáhla si k hrdlu, zapotácela se. Přiskočil jsem k ní a zachytil ji do náruče.

10

EPILOG

Nemohu než vyslovit politování - nyní, kdy se končí můj příběh - nad tím, jak málo jsem schopen přispět plodně k diskusi o nesčetných palčivých otázkách, které dosud zůstávají otevřeny. V jednom směru se bezpochyby stanu terčem kritiky. Mým speciálním, oborem je spekulativní filozofie. Má znalost srovnávací fyziologie se sice omezuje na jedno dvě díla, ale domnívám se, že Carverem navržené vysvětlení příčiny náhlé smrti Marťanů se jeví natolik pravděpodobné, že je možno je považovat za téměř prokázané. Vycházel jsem z tohoto předpokladu v celém svém vyprávění.

V každém případě nebyly v žádném z těl Marťanů, jež byla po válce podrobena vyšetření, nalezeny nijaké jiné baktérie než druhy známé z výskytu na Zemi. Rovněž skutečnost, že Marťané vůbec nepohřbívali své mrtvé, a dále bezuzdné jatky, jež rozpoutali, svědčí o naprosté neznalosti rozkladných procesů. Jakkoli pravděpodobný se tento závěr zdá být, nelze ho ovšem považovat za plně ověřený.

Známo není ani složení černého dýmu, jehož užili Marťané s tak smrtonosným účinkem; hádankou zůstává i generátor termopaprsku. Strašlivé katastrofy v laboratořích v Ealingu a v South Kensingtonu odradily vědce od jeho dalšího zkoumání. Spektrální analýza černého prachu neomylně poukázala na přítomnost neznámého prvku se skupinou tří jasných čar v zelené části spektra a je možné, že ve spojení s argonem tvoří tento prvek sloučeninu, jež má okamžitý smrtící účinek působením na některou složku krve. Ovšem takovéto neprokázané úvahy sotva zaujmou čtenáře, jemuž je příběh určen. Hnědavá pěna, která se objevila v Temži po zkáze Sheppertonu, nebyla v oné době podrobena analýze a nyní už není žádný její vzorek k dispozici.

Výsledky anatomického prozkoumání těl Marťanů - pokud ho nezmařili slídící hladoví psi - jsem už uvedl. Každému je ovšem znám nádherný a téměř úplný exemplář uchovaný v lihu v Přírodovědném muzeu, stejně tak jako nesčetné kresby, jež byly na jeho podkladě pořízeny; další podrobnosti týkající se stavby jejich těl a jejich fyziologie mají význam čistě vědecký.

Mnohem závažnější a obecně kladená otázka je možnost dalšího marťanského útoku. Nemyslím, že pozornost, která je této stránce problému věnována, je dostatečná. V současné době je planeta Mars v konjunkci se Sluncem, avšak s každým jejím návratem do opozice já osobně spojuji možnost opakování jejich dobrodružné agrese. V každém případě bychom měli být připraveni. Zdá se mi, že by nemělo být nesnadné lokalizovat postavení děla, z něhož jsou tyto střely odpalovány, a že by bylo třeba zajistit nepřetržité střežení této části planety, tak aby bylo možno případný další výsadek předvídat.

V takovém případě by válec mohl být zničen dynamitem anebo dělostřelecky ještě dříve, než vychladne natolik, aby z něho Marťané mohli vystoupit, anebo by také mohli být pobiti dělostřeleckou palbou, jakmile by se šroubový uzávěr otevřel. Zdá se mi, že Marťané přišli o velikou výhodu tím, že jejich prvý překvapivý výpad selhal. Lze jen doufat, že i oni tuto skutečnost uvidí ve stejném světle.

Lessing přišel s brilantní argumentací pro teorii, že Marťané už úspěšně přistáli na planetě Venuši. Je tomu sedm měsíců, kdy se Venuše a Mars nacházely v jedné přímce se Sluncem; to znamená, že z hlediska pozorovatele na Venuši byl tehdy Mars v opozici. Následné byla na neosvětlené straně vnitřní planety Venuše zjištěna neobvyklá zářící skvrna obloukovitého tvaru a takřka současně byl na fotografii Marsova kotoučku objeven nezřetelný zakřivený útvar shodné podoby. Stačí se jen podívat na kresbu obou jevů, aby byla ihned zřejmá jejich pozoruhodná vzájemná podobnost.

Ať je tomu tak či onak, ať už očekáváme další výsadek anebo nikoli, náš pohled na budoucnost člověka v každém případě dozná podstatné změny. Dostalo se nám poučení, že tuto planetu nelze pokládat za jakési bezpečné, pevně ohrazené útočiště člověka; nikdy se nám nepodaří s jistotou předvídat, co netušeného - dobrého anebo zlého - se na nás z kosmu může znenadání přiřítit. Zato z vesmírného hlediska v širším pojetí nelze vyloučit, že tento marťanský přepad přinesl lidstvu vposledku i cosi prospěšného; zbavil nás onoho poklidného spoléhání v budoucnost, což je osvědčená živná půda všeho úpadku; rovněž jeho přínos lidské vědě byl nezměrný a vykonal mnoho i pro prohloubení lidského smyslu pro obecné blaho. Je docela dobře možné, že přes propast kosmu sledovali Marťané osud svých průkopníků, že si z něho vzali poučení a že v důsledku toho hledali bezpečnější půdu pro kolonizaci na planetě Venuši. Ať je

tomu jak chce, po řadu let zřejmě ani na okamžik neustane úzkostlivé sledování Marsova disku a ohnivé šípy nebes, meteory, budou za svého pádu provždy i nevyhnutelným varováním pro všechny syny lidského rodu.

Sotva lze vůbec docenit, jak nesmírně se rozšířil náš obzor. Do doby, než dopadl prvý z válců, panovalo obecné přesvědčení, že v celé hlubině vesmíru neexistuje život jinde než na oné nepatrné ploše, jíž představuje povrch onoho pouhého prášku ve vesmíru, naší Země. Nyní už přece jen dokážeme dohlédnout dál. Jestliže se Marťanům může podařit dosíci Venuše, neexistuje důvod předpokládat, že by takového něco nedokázal posléze i člověk; až pozvolné vychládání Slunce způsobí, že naše planeta nebude nadále obyvatelná, což posléze nevyhnutelně musí nastat, může se stát, že tenounké vlákénko života, jenž se tu počal, zavlaje výš a dál a lapí jako do tenat naši sesterskou planetu. Budeme s to dobýt ji?

V mysli jsem si vykouzlil zatím nezřetelnou, ale nádhernou vidinu života šířícího se zvolna z naší sluneční soustavy jako ze semeniště až dosud mrtvými dálavami hvězdného prostoru. Je to ovšem zatím jen vzdálený sen. Může nastat i pravý opak, záhuba Marťanů mohla znamenat jen pouhý odklad rozsudku. Třeba náleží budoucnost jim, a nikoli nám.

Musím doznat, že překonané útrapy a nebezpečí zanechaly v mé mysli trvalý pocit pochyb a nejistoty. Sedím třeba v pracovně, lampu rozsvícenou, něco píši, a naráz mi namísto zotavujícího se údolíčka pod mým oknem vytane obraz svíjejících se plamenů, mám pocit, že dům za mými zády je opět prázdný a pustý. Vyjdu si na Byfleet Road, kolem mne projíždějí povozy, řeznický tovaryš s bryčkou, drožka plná hostí, nějaký dělník na bicyklu, děti jdou do školy, a náhle mi to všechno zmizí kamsi do neskutečna a mám namísto toho pocit, že opět s dělostřelcem kamsi spěchám vedrem a tíživým tichem. Za nocí vídám tmavý prach černající se v ztichlých uličkách a v něm zasypaná zhroucená těla; zdvíhají se proti mně, rozdrásaná, ohlodaná psy. Cosi mumlají, jsou stále hrozivější, mrtvolně bledá, stále ohyzdnější, až se konečně mění v šílené a hrůzné karikatury lidství, a já se probouzím zbrocený potem a vyděšeně zírám do noční tmy.

Zajíždím si občas do Londýna, pozoruji rušné hemžení davů ve Fleet Street a na Strandu, a tu mne náhle napadá, že to jsou snad jen

stíny z minula, že toliko obcházejí ulicemi, které jsem zažil zmlklé a pusté, že jsou to duchové promenující se mrtvým městem, pouhá nápodoba života, galvanicky oživení nebožtíci. Nesmírně zvláštní pocit je pak pro mne zastavit se na Primrose Hillu, jak jsem učinil pouhý den předtím, než jsem začal psát tuto poslední kapitolu, a obhlížet onen oceán domů, nezřetelně se modrající mlhou a kouřem a přecházející pozvolna v neurčitou šeď oblohy; pozorovat, jak se lidé procházejí sem a tam mezi květinovými záhony, jak okukují marťanský bojový stroj, který tam až dosud stojí, naslouchat jásotu hrajících si dětí a pak si přivolat nazpět onu chvíli, kdy jsem toto vše viděl jasně a ostře před sebou, jenže nehybné a ztichlé, na úsvitě onoho posledního velikého dne .. .

A nejpodivuhodnější ze všeho je moci vzít opět za ruku mou paní a uvědomit si přitom, že jsme se navzájem již považovali za ztracené, za mrtvé, já ji a ona mne.

NEJPLODNĚJŠÍ LÉTA HERBERTA GEORGE WELLSE

Na nejstarších fotografických portrétech, které nacházíme v pokladech rodinných alb, je všechno jakoby z jiného světa: kašírované pozadí, cvikry, klobouky i strnulé postoje, jaké si vyžadoval málo citlivý materiál skleněných negativních desek. A přesto občas postřehneme rys, který v nás okamžitě vzbudí porozumění, sympatie, ba i soucit. Příliš velké a příliš utažené šněrovací botky, napovídající odřené paty i palce; násilně sevřené pasy z doby dožívajících korzetů; nepohodlné závaží nestříkaných zapletených vlasů zvané drdol. Vciťujeme se náhle do trampot pózujících postav, které žily své životy dávno před námi, a nabýváme ošidné jistoty, že jsme je právě plni pochopili.

Smutný knír v tváři třicetiletého Herberta George Wellse jako by žaloval na útrapy s tvrdým límečkem, tísnícím mladého anglického novináře a spisovatele. Jako by truchlivě zplihl tím módním mučením a tíží všech dalších neúspěchů svého majitele. Jenomže tento matoucí detail na fotografiích z devadesátých let minulého století, z doby vzniku jeho nejznámějších fantastických románů, by byl zcela klamným svědectvím o skutečném tehdejším stavu Wellsovy mysli. Byl to onen příslovečný mladý muž, který se právě prosadil a proslavil. Překonal nelehké začátky své životní dráhy. Už sám jeho rodinný původ nebyl pro současnou snobskou britskou smetánku přílišným doporučením - otec pouhý kriketový profesionál (a piják), matka služebná (vzpomeňme na maminku Jana Nerudy). Je vlastně s podivem, že se Bertie, jak se mu v dětství říkalo, prodral přes učňovská léta v textilním obchodě (tedy v prostředí, v jakém vyrůstal i Egon Ervín Kisch) a v drogérii (shodný osud s Jaroslavem Haškem) až ke studiu biologie u jednoho z nejpřednějších představitelů evoluční teorie své doby, Thomase Henryho Huxleyho. Po pravdě řečeno ani jeho studijní kariéra se neobešla bez vážných problémů. Po zdařilém roce věnovaném biologii zadrhl postupně o fyziku, matematiku, a zejména o geologii, takže doktorátu dosáhl na Londýnské univerzitě až na samém sklonku života, a vytouženého členství v Královské vědecké společnosti se nedočkal vůbec. Nicméně šel po třech letech

studií sám kantořit. *Příběh Gottfrieda Plattnera*, zahrnutý do tohoto výboru, patrně obsahuje nejednu přímou osobní zkušenost tam, kde hrdina povídky musí vyučovat chemii na základě znalostí nepřesahujících kapitolu Tři plyny v učebnici (přičemž zůstalo otázkou, o které tři plyny vlastně šlo). Bertie Wells na tom ovšem zdaleka nebyl se vzděláním špatně; byl nadšeným stoupencem učení o vývoji druhů, a stal se dokonce autorem i ilustrátorem učebnice biologie. Nehodlal však za katedrou strávit zbytek života. Co tedy dál?

Učil se znát sám sebe a odhadovat své schopnosti. Nebyl například dobrý řečník a věděl to o sobě, hovořil - jak sám říkal - hlavně ke své vázance. Zjistil zato, že písmem dobře vyjadřuje myšlenky a představy, jaké nikdo před ním zatím v literatuře nezformuloval. Začal se psaním živit, pracoval v novinách, v *Pall Mall Budget* (ano, v tom časopisu, o němž ve *Válce světů* hovoří jako o dávno zaniklém periodiku). Nosil v hlavě tou dobou neobvyklé náměty. Měly sice ledacos společného s tvorbou francouzského spisovatele Julese Verna, o generaci staršího a nemálo na Wellse žárlícího, především inventář dosud neexistujících objevů a vynálezů. Jenže jejich ztvárnění se pronikavě odlišuje od tradičních dobrodružných zápletek s vkomponovanými technickými sny. Od prvého z nich, *Stroje času* z roku 1895, se v nich Wells dotýká samé podstaty lidského poznání, neusiluje o inženýrskou přesnost strojařských proroctví, nýbrž vtahuje čtenáře do nejpoutavější myšlenkové hry: co by vlastně bylo, kdyby ---

Wells vnesl do rozvíjejícího se nového literárního žánru, až dosud nepojmenovaného, hned od počátku nejednu svěží, neopotřebovanou hodnotu. Spojil fotografickou věrnost kulisy se sugestivní fikcí, hloubku psychologických postřehů se solidní znalostí současného stavu vědy. Pět let chybělo do konce devatenáctého století, když H. G. Wells začal v pravém slova smyslu chrlit své „vědecké romance“, v angličtině *scientific romances* (připomeňme si tu *romaneta* Jakuba Arbesa). Druhový název sci-fi dosud dřímal v hlubinách budoucího času. *Ostrov doktora Moreaua* (1896) už po roce následoval soubor povídek, obsahující mimo jiné i *Příběh Gottfrieda Plattnera*, a ještě v témže roce vyšel i *Neviditelný*, který se desítky let nato dočkal brilantního filmového zpracování. Originalita a obsahová pestrost námětů uváděla čtenáře do vytržení. Po *Válce světů* vydané roku 1898 následovala kuriózní vize o muži, jenž se po nekonečně dlouhém

spánku navozeném úrazem stává dědicem veškerého majetku na zeměkouli. *Až procitne spáč* je nejen její název, ale i úsloví, jímž se utěšují masy utlačované konsorciem vládnoucím Spáčovým jménem světu. Wellsovi nebyly nijak lhostejné sociální konflikty, jichž se od dětství stával svědkem i účastníkem, postupně jim věnoval víc a víc prostoru ve svém díle. Ale ještě neřekl všechno, co se rodilo v jeho fantazii. Roku 1901 vycházejí *První lidé na Měsíci*. Pak ještě jedno kosmické téma, *Ve dnech komety*, k autorovým čtyřicátinám v roce 1906.

Žádný gejzír ovsem není nevyčerpatelný.

Ojediněle se ještě tato témata v tvorbě H. G. Wellse opakují. *Země slepců* je jejich nejpozdnější ukázkou v tomto výboru. Ale spisovatel začal usilovat o jiné cíle, o racionální prognózy na jedné straně, o úspěch beletristy, romanopisce na straně druhé. *Kipps* a *Tono Bungay* z jeho románového dědictví vycházejí dodnes. Éru vědeckých romancí však Wells již pro sebe považoval za ukončenou. Byla za ním, tak jako měl již za sebou devatenáctý věk.

Devatenácté století ... Nebylo zdaleka tak zmrtvělé a nudné, jak by mohly napovídat zmrtvělé rodinné snímky. Suďte sami. Na jeho počátku ještě byla nejintenzivnějším zdrojem umělého světla svíčka. I petrolejka dosud čekala na svého vynálezce, žárovka na Edisona a na budoucí elektrárny, které ji budou napájet. Dočkaly se, ještě než se římská devatenáctka stala historií. Ba i letopočet roku, kdy paní Curieová-Sklodowská objevila prvý radioaktivní prvek, ještě začíná dvojčíslím 18! Byl to věru dynamický věk. Století narození fotografie, elektromotoru, telegrafu, automobilu. Parní stroj v něm vstoupil na koleje i do nitra lodí; přišla v něm na svět Wellsova láska, teorie vývoje druhů. Dosud se v něm sice nelétalo přístroji těžšími vzduchu, to zůstávalo Wellsovým snem ještě v roce prvého vydání *Války světů*; dosud nebylo pomyšlení na bezdrátovou telegrafii, na rozhlas, na televizi - ty, dalo by se říci, ani snílka Wellse zatím nenapadly. Avšak plodů těchto revolučních přínosů devatenáctého století našeho letopočtu užíváme dodnes s označením moderní věda, moderní technika.

Ani společenské události plnicí dějepis let 1801 až 1900 nejsou příliš vzdáleny našim vlastním životům a osudům. Počátek devatenáctého věku viděl například strmý vzestup i pád Napoleonův. Rozhlédněme se dnešní krajinou. Lány cukrovky (je to jen drobné při-

pomenutí zcela praktických důsledků velkých politických dějů) nejsou ničím jiným než pozůstatkem blokády evropských trhů za nedlouhé Napoleonovy éry. Nedovážel se třtinový cukr. Evropa si tedy pomohla náhradním zdrojem, a z valné části při něm zůstala dodnes. A ještě rozměrnější dramata, doznívající až do našich dnů, začínala a vrcholila již kdesi v hlubinách minulého století. Velká Británie, Wellsova vlast, dobyla a ujařmila v jeho průběhu (mimo nesčetné jiné koloniální državy) i celý subkontinent, Indii. Blahobyt a rozkvět kultury v metropoli impéria - ba samy Wellsovy životní podmínky v Londýně - byly přímo závislé na nesmírných hodnotách vytěžovaných z těchto podrobených zemí. Nadvláda trvala generaci za generací, zdála se věčná. Jako by i samy základy nových říší byly vybudovány z jakési fantastické hmoty, o pevnosti až dosud netušené, snad přímo z čerstvě vynalezeného železobetonu. Jako by všechna impéria, s panovníky spěšně se povyšujícími na císaře a císařovny - rakousko-uherská monarchie, říšské Německo, britská říše anebo carismus - měla odolnost nových nerezavějících ocelí. Století imperií, imperialismu.

Kdesi na jeho sklonku se také narodil jistý Adolf Schickelgruber, později nechvalně známý pod jiným jménem.

Grandiózní století. Chemie a fyzika učinily obrovské kroky vpřed v poznání hmoty a zákonů, jimiž se řídí její pohyb, její existence. Lékařská věda byla obohacena o objevy Pasteurovy, Kochovy, Roentgenovy, Pavlovovy. Champollion rozluštil řeč hieroglyfů a dal lidstvu klíč k nejstarším dějinám lidstva.

Vznikl průmysl a zrodil nové rozdělení sil ve společnosti. Karel Marx analyzoval zákony jejího vývoje a formuloval nejvýznamnější revoluční program lidských dějin.

H. G. Wells, dítě devatenáctého věku, muž dvacátého století, se jako spisovatel a novinář přímo ve své práci utkával s důsledky nebývalého a překotného vývoje světa. Sociální proměny stály v popředí jeho pozornosti. Odpovědně zaujímal stanovisko k boji dělnické třídy za elementární lidská práva, práci, chléb. Interviewoval amerického prezidenta F. D. Roosevelta v době nejhorší nezaměstnanosti celé historie, v krizi třicátých let. Měl příležitost diskutovat s Vladimírem Iljičem Leninem, když přijel roku 1920 jako jeden z prvých autorů světového jména do sovětského Ruska (vzal s sebou na zkušenou svého devatenáctiletého syna George Philipa, jemuž se zkrá-

cené říkalo Gip). Se stejnou sebedůvěrou, s jakou za prvé světové války vnucoval Winstonu Churchillovi svůj projekt *telepherage* (jakési lanovky, která měla na frontě dopravovat potravu, střelivo i raněné), nabízel nyní své podněty k reformě výchovného systému rodícího se prvého socialistického státu. Nezdary takových reformátorských snah ho nijak neodrazovaly od nesčetných dalších opakování.

Je třeba říci, že to nebyla jeho první ani poslední cesta do Ruska a do SSSR. Již v roce 1914 ho jako bystrého pozorovatele zaujala nazrávající revoluční situace, kterou přijel zhlédnout na vlastní oči. V roce 1934 se vydal ve věku osmašedesáti let znovu, potřetí, na cestu do SSSR. Tentokrát část cesty letěl a se zadostiučiněním si užíval pokroku v cestování, jehož příchod v mládí vytušil a předpověděl. Gip, který stárnoucího otce opět doprovázel, byl v té době zralý muž - shodou okolností učitel biologie. Absolvovali pozoruhodná setkání, s Maximem Gorkým, s nímž H. G. Wellse pojily dlouholeté přátelské styky, se Stalinem. Stále trvala Wellsova neukojitelná zvědavost, pro kterou si již ve dvacátém roce za svou knihu o setkáni s Leninem vysloužil od řečeného Winstona Churchilla (nepříliš zaslouženě) výtku nadměrných sympatií s bolševiky. Jen politická situace se tou dobou podstatně změnila. V městě, odkud H. G. Wells nastupoval svůj let do SSSR, v Berlíně, byl již rok pevně u moci rodák z minulého století, Adolf Hitler, dříve Schickelgruber. Již jen pět let měl trvat dvacetiletý interval mezi oběma světovými válkami.

Vraťme se na chvíli znovu k běhu autorova života.

Herbert George Wells se narodil 21. září 1866 v londýnském předměstí Bromley, zemřel 13. srpna 1946. Anebo jinak: přišel na svět v roce pruského vpádu do Čech a bitvy u Hradce Králové a umírá rok po skončení druhé světové války, po definitivní porážce Hitlerovy třetí říše. Anebo ještě jinak: narodil se ve stejném roce, kdy Alfred Nobel vynalezl prvou moderní výbušninu, dynamit, a zbýval mu k úvahám o osudu lidstva celý rok poté, co vybuchly prvé tři atomové pumy v historii, jedna pokusná v Alamogordu, dvě - žel nikoli pokusné - nad Hirošimou a Nagasaki. Snad právě tímto posledním vymezením vystihl životopisec dramatické rozpětí jeho existence.

Mezi četnými handicapy, které musel Wells již v časném mládí překonat, nechybělo například opakované krvácení z plic. A také ledvina vážně poškozená úrazem za jeho krátké učitelské dráhy. Je to

poučná epizoda. Za hry, jíž se angličtí kantoři tehdy běžně zúčastňovali, ho kdosi z žáků - poté, co už po faulu upadl na trávník - kopl ještě do zad. Takové už bylo školní ragby. Následky nesl Wells celý život.

Snad jen jedna z mnoha nesnází a nehod z dětství přinesla v jeho životě pozitivní výsledek. Když si - rovněž při hře - v osmi letech zlomil nohu a byl dlouho upoután na lůžko, objevil svět knih a zůstal mu už věrný. Tak si alespoň zjednodušují výklad jeho talentu některé jeho biografie.

Ženil se dvakrát, jeho citové vztahy však byly ještě četnější než jeho manželství. Nová doba zaviklala i pevností manželských svazků. Ale nejen rozvody patřily k novinkám moderního světa. Technika se začala stávat denním souputníkem člověka. Když vstoupily do občanského života automobily, ukázalo se, že Wells je k jejich ovládání přibližně stejně způsobilý jako jeho o málo starší druh G. B. Shaw – že je tedy řidič víc než špatný. Zato zmínka učiněná ve *Válce světů* o tom, že vypravěč příběhu se právě naučil jezdit na kole, je zjevně víc než autobiografická.

Zdá se, že se tento příběh nejen přesně shoduje s dobou, kdy se H. G. Wells skutečně učil ovládat bicykl, ale že onu dovednost, totiž vlastnoručně řídit velocipéd, k napsání románu autor dokonce nezbytně potřeboval. Prozkoumával totiž nejprve svědomitě celé dějiště zamýšleného dramatu. Každé údolíčko, každý můstek budoucího bojiště Marťanů a Pozemšťanů poznával na vlastní oči, v sedle. Nikoli ovšem v koňském sedle, jako slavní vojevůdci, ale opřen do pedálů, s řidítky pevně v rukou. „Proháněl jsem se na kole wokingským okrskem a vyhlížel jsem si vhodné objekty a postavy, které bych mohl mé Marťany nechat zlikvidovat," píše ve své autobiografii v roce 1934. A zmínka v dopisu z doby práce na rukopisu *Války světů* tuto vzpomínku potvrzuje: „Právě do základů ničím a rozkotávám Woking" - ve Wokingu mimochodem se svou druhou ženou tou dobou bydlel - „a své sousedy pobíjím krajně bolestivými a výstředními způsoby - nato volím další postup přes Kingston a Richmond na Londýn, který dávám v plen, přičemž za místo obzvláštních ukrutností jsem si vyhlédl jižní Kensington." Ještě v roce 1967 doporučuje kritik Bernard Bergonzi, aby si čtenář *Války světů* vzal k ruce podrobnou mapu západního Surrey.

Konec devatenáctého století, jeho závěrečná léta, *fin de siécle* ... Čas mužů (i žen) na prvých rychlých velocipédech! Nadměrná sportovní zátěž se tou dobou ještě nestala pojmem, a Wells si v tomto roce tedy vyjíždí se svou manželkou směle na kolech až k moři, do Seafordu. Tam se ovšem proti natřásání na dosud nevyasfaltovaných silnicích vzbouří postižená levá ledvina, a i vlakem se pak cesta zpátky do Londýna, v kodrcavých vagónech, Wellsovi zdá nekonečná. Hrozí operace - v oněch letech krajně riskantní. Zlá zpráva se rozletí mezi přáteli a jako první se k lůžku nemocného s účastí sjíždějí významný romanopisec Henry James a mecenáš Edmund Gosse. Na kolech.

Historie nepraví, zda měli za této samaritánské návštěvy na nohavicích spony, anebo zda byli oděni sportovně, v pumpkách. Autorova ledvina se v každém případě umoudřila a jakýmsi vedlejším produktem této životní příhody se kupodivu stala knížka pro děti *Tomík a slon*, vydaná teprve o mnoho let později (1929) pod názvem *Tomíkovy příběhy*; Wells ji napsal pro synka svého lékaře; můžeme se domýšlet, že z vděčnosti za odvrácení hrozícího chirurgického zákroku.

První lidé na Měsíci vyšli v prvém roce nového století. Wells jako by touto knihou prorocky předznamenával a vítal nejen dvacátý věk, ale i finále celého tisíciletí. Třebaže se pozdější reálné kosmické lodi, jejich pohon, jejich let i přistávání, ba i sami jejich kosmonauti zcela lišili od popisované Cavorovy výpravy, to nejpodstatnější z Wellsova snu bylo naplněno. V době, kdy příběh psal a kdy ho hltali první čtenáři, odbývala si letadla bratří Wrightů a dalších pilotů prvé nemotorné, stometrové a pak kilometrové skoky a hazardní vzlety. Pouhých jedenáct let po autorově smrti se již z kosmu ozvaly signály prvého Sputniku. Čtyři roky poté vzlétl k prvému oběhu Země Jurij Gagarin. Neil Armstrong vstoupil na povrch Měsíce roku 1969, sto tři léta od narození H. G. Wellse, necelé čtvrt století po jeho smrti.

Jaké asi byly pocity autora v okamžiku, kdy vídal své sny realizovány? Nepřinášely vždy uspokojení. Jen pár let poté, co okusil chuť létání, mu Hitlerova luftwaffe začala rozbíjet Londýn nad hlavou, podobně jako tomu bylo v jeho *Válce ve vzduchu*, podobně jako jeho smyšlení Marťané, jenomže s katastrofálně reálným účinkem. Zažil fašismus, naplnění svých nejpesimističtějších vizí o pokoření člověka v třídní společnosti. Věděl toho o historickém vývoji dost

(byl autorem *Stručných dějin světa*), aby pochopil, že koncentrační tábory nevznikly jen jako výplod chorobného mozku jednoho jediného psychopata Schickelgrubera-Hitlera.

Potěšení nepřinášely ani osudy některých jeho příběhů. Rozezlen musel například sledovat absurdní účin dramatizace své *Války světů* v jedné z rozhlasových stanic v USA, na sklonku kratičkého míru, 30. října 1938. Bylo to - naprosto ne náhodou - právě ve chvílích, kdy z těla Československa vytrhly západní mocnosti mnichovským diktátem ono území, jímž se domnívaly vykoupit si od Hitlera pokračování problematického míru. Rozechvění z očekávaného válečného konfliktu nepochybně přispělo k hysterické reakci posluchačů vysílané hry v New Yorku a v dalších městech Spojených států. Pochopili inscenaci (až příliš realistickou) jako skutečnou reportáž o vpádu ohyzdných hnědavých bytostí z Marsu. Nakrátko propukla panika v lecčems zastiňující i Wellsův popis exodu z Londýna. Orson Welles (1915-1985), který rozhlasovou podobu díla vytvořil a který pak vyspěl ve velkého herce a režiséra, tím vstoupil nejen do dějin dramatického umění, ale i do análů senzací. H. G. Wells zprvu uvažoval o žalobě, ale nakonec se pře *Wells* kontra *Welles* nekonala. Američtí posluchači si mezitím uklidněně oddychli. Vždyť nakonec k vpádu hnědých oblud nedošlo; jen kdesi v nitru vzdálené Evropy pochodovaly v hnědých košilích Hitlerovy oddíly SA po Karlových Varech, po České Lípě.

Zanedlouho by byl mohl H. G. Wells, obdařený bezmála věšteckým darem, znovu zabloudit ve vzpomínkách ke své rané tvorbě. Tanky, které burácely obsazovanou Evropou, měly sice svou technickou premiéru na bojištích prvé světové války. Ale již o desetiletí dříve, roku 1904, se objevil životný obraz jejich zkázonosné síly před čtenáři *Obrněnců souše*. H. G. Wells si zaprorokoval a zasáhl žel bezmála sám střed terče.

Jednoho trpkého zadostiučinění o síle své jasnozřivosti však byl ušetřen. Nedožil se přiznání Lea Szillarda, jednoho z vědců úzce spojených s vývojem a realizací americké atomové pumy, že ho v jeho účasti na této neblahé práci do značné míry inspirovala četba Wellsova příběhu *Uvolněný svět*. Byla to kniha vydaná v prvém roce prvé světové války, roku 1914, nesporně dílo autora, který válku nenáviděl...

H. G. Wells nenese na tomto netušeném a nezamýšleném účinku svého díla vinu. Podařilo se mu pouze dříve a přesněji než komukoli jinému předvídat, před jakou volbou bude lidstvo stát - v technickém vývoji i v zápase o samo přežití na Zemi. Je to bezesporu téma fantastické. Romantického je na něm pramálo.

Když se autora v pozdních letech života tázali, co by považoval za přiměřený nápis na svůj pomník, odpověděl s ponurým humorem:

JDĚTE VŠICHNI K ČERTU -
JÁ VÁM TO PŘECE ŘÍKAL

Není třeba ho poslechnout a není třeba se na autora pro tuto mrzutou radu zlobit. Není třeba se dívat na Wellse růžovými brýlemi proto, že jeden čas nosil rudou vázanku na znamení své příslušnosti k Fabiánské společnosti, jako symbol svých sympatií s dělnictvem. Není ani nutné v něm vidět zpátečníka jen pro jeho přemíru kritičnosti k mladé i vyspívající sovětské revoluci, jen proto, že plně nepochopil, co mu říkali Lenin, Gorkij. Pro nás čtenáře není ani podstatné zkoumat přespříliš jeho osobní život, počítat omyly, rozchody, zrazená přátelství, jizvy z planých půtek. Spisovatel vstupuje do dějin člověka tím, čím k němu hovořil - svým dílem.

Dokud trvá chuť je číst, má autor alespoň zčásti zajištěn podíl na nejfantastičtější ze všech utopií - nesmrtelnosti.

VÝZNAM NĚKTERÝCH CIZÍCH SLOV A JMEN

Poznámky na úvod:

Ve *Válce světů*, jejíž děj se odehrává v Londýně a jeho nejbližším okolí, se v autorově podrobném výčtu místopisných názvů často opakuje několik slov, která jako součást vlastních jmen již (pro zachování přehlednosti poznámek) znovu vysvětlována nejsou.

Jsou to zejména tyto pojmy:
hill [hil] - kopec
park [párk] – park
road [roud] - silnice, třída
square [skvér] - náměstí
terrace [teris] - vilová ulička v sousedství parku

Zvláštní postavení v dějišti *Války světů* má název *Common*. Ve slovních spojeních s místním jménem - například *Horsell Common* - je v tomto příběhu překládán zpravidla jako pastviny, pastviska nebo vřesoviště; to proto, že doslovný překlad občina sice vyjadřuje historické vlastnické vztahy k těmto pozemkům, ale neposkytuje dostatečně výraznou představu o jejich podobě. Pásl se na nich kdysi společně skot celé obce, nebyly zúrodnitelné pro zemědělské využití ani pro lesní hospodářství, stávaly se podobně jako vřesoviště (*Heath*, v německé jazykové oblasti *Heide*) útočištěm vegetace, kterou z úrodnějších půd člověk vytěsnil, malými ostrůvky divočiny Snad horsellské pastviny zlákaly H. G. Wellse jako přistávací plocha pro prvou marťanskou loď mimo jiné proto, že na rozdíl od vší ostatní půdy ve Velké Británii šlo o pozemky neobehnané ploty a výstražnými tabulkami zakazujícími vstup. Mohli sem přispěchat zvědavci, naivní delegace i vojsko, aniž se koho formálně předem musili dovolit. Na soukromé půdě by byli Marťané po přistání ze všeho nejdříve patrně narazili na odpor jejího majitele ...

Do povědomí současného světa vstoupila jiná taková občina, *Greenham Common*, sousloví, které je již dnes zcela ztotožněno s

raketovou základnou a s vystoupeními protiválečných sil. Stalo se i vyjádřením konfliktů naší doby, na jejichž předvídání nestačila ani fantazie H. G. Wellse.

Alsasko - území na francouzsko-německém pomezí; znalost obou jazyků je tu běžná, proto Gottfried Plattner mohl po rodičích hovořit trojí mateřštinou: anglicky, francouzsky i německy
anestetika - znecitlivující léky
a priori [ápriórí] - předem
axonové vlákno - nervové vlákno, výběžek nervové buňky

Baker Street [bejkr strít] - do Baker Street umístil sir Arthur Conan Doyle hrdinu svých detektivních příběhů Sherlocka Holmese
bivak - nocleh pod širým nebem bez stanu
Blackfriars [blekfrajrz] - dominikáni; Blackfriarský most v Londýně je pojmenován podle mnichů dominikánského řádu
Blavatská Jelena Petrovna - známé médium devatenáctého století (1831 až 1891) a spoluzakladatelka teosofie
Briareus - bájná storuká postava z řecké mytologie
Brompton Road [bromptn roud] - jedna z londýnských tříd s nejluxusnějšími obchody a byty

capo [kapo] - šéf
caramba [karamba] - kletba
casa [kasa] - dům, statek
City [sity] - historický a bankovní střed Londýna
Common [komn] - občina, pastviny, vřesoviště

dodo - starší název velkého holubovitého ptáka vyhubeného v 17. století (dronte mauricijský, dřívějším českým jménem blboun nejapný)

euchre [júkr] - karetní hra
extraterestrický - mimozemského původu

fair [fér] - poctivý
farmakognosie - nauka o léčivech rostlinného nebo živočišného původu
Fleet Street [flít střít] - londýnská ulice, kde je soustředěno vydávání četných deníků

gangliová buňka - buňka vytvářející nervovou tkáň

gentleman [džentlmen] - pán; v angličtině nejen označení bytosti mužského rodu, ale i člověka pevného charakteru; označovali se jím ovšem i muži tzv. lepších vrstev; ne vždy se přitom brala v úvahu skutečná mravní kvalifikace
Gomora - město zničené podle biblické tradice pro své hříchy společně se Sodomou
Gótové - východogermánské kmeny, které v prvých staletích našeho letopočtu putovaly Evropou od Švédska přes Ukrajinu až po Španělsko; v roce 410 dobyly Řím
Great Northern Railway [grejt nózrn rejlvej] - Společnost severní dráhy
guinea [giny] - v dřívější britské měně obnos 21 šilinků, jímž se vyjadřovaly ceny luxusního zboží, honoráře umělců, platby lékařům apod.; nešlo o bankovku

Harley Street [hárli strít] - londýnská ulice, kde jsou soustředěny ordinace nejdražších lékařských specialistů
Hunové - společný název kočovných mongolsko-tureckých kmenů, které z území dnešního Mongolská vtrhly ve čtvrtém stol. n. 1. do Evropy a podnítily stěhování národů
Hyde Park [hajd park] - největší londýnský park
hypnotika - léky navozující uklidnění až spánek
hypotetický - předpokládaný

ingredience - složka, součást
inkognito [inkognyto] - na zapřenou, bez prozrazení jména
interkomunikace - vzájemné spojení

joker [džoukr] - karetní hra, karta
Jošua - biblická postava ze Starého zákona, nástupce Mojžíšův, dobyvatel Jericha a Palestiny
Journal of Anatomy [džérnl ov enetomi] - Časopis pro anatomii

kazuár - velký pták z řádu pštrosů, šest druhů žije v severní Austrálii a na Nové Guineji
kompaktát - úmluva

lady [lejdy] - dáma; ve spojení s jménem šlechtický titul
Lanďs End [lendz end] - mys v jihozápadní Anglii, doslova „konec země“

maximus - největší
menzura - odměrka

metafyzika - v antické filozofii učení o poslední a absolutní podstatě jsoucna
migrace - putování
míle - 1609,3 metru
nebulární hypotéza - předpoklad, že sluneční soustava vznikla z prvotní mlhoviny

nefas - hřích, hanebnost, ohavnost
niente - nic, nicka
noh - legendární obrovitý pták orientálních pověstí
nomádi - kočovníci
Nordau Max Simon - německý filozof 19. stol.

Oxford Street [oksfrd strít] – jedna z hlavních londýnských obchodních tříd

pádišáh - orientální titul vysokého hodnostáře
paranormální jevy - nadpřirozené jevy a události
poker [poukr] - karetní hra

rhodský kolos - obří Héliova socha na ostrově Rhodu, jeden ze sedmi divů světa
road [roud] - silnice, třída

Santos-Dumont Alberto [santus dymon albertu] - jeden z průkopníků, létání (1873-1932)
sedativa - léky s uklidňujícím účinkem
Sennacherib - asyrský král, zemřel r. 681 př. n. 1.
Schiaparelli Giovanni Virginia [skjapareli džovany virdžinjo] - italský astronom (1835-1910), studoval mj. planetu Mars, jeho pozorování přispěla k myšlence, že na Marsu existují kanály budované inteligentními bytostmi
Sinbád - hrdina orientálních bájí
sir [sr] - oslovení „pane“, ve spojení se jménem šlechtický titul
Sodoma - podle biblické tradice město zničené pro své hříchy
solární plexus - žaludeční krajina
somnambulní trans - stav spánku, v němž osoba může jednat a pohybovat se, ale neví o svých činech
square [skvér] - náměstí
staccato [stakáto] - v hudbě krátce s nedodržováním délky tónů, přeneseně znamená úsečně, ostře
St. Martin 's-le-Grand [snt mártynz l gránd] - sídlo hlavní pošty v Londýně
street [strít] - ulice

sybaritství – rozmařilost

Tannhauser [tanhojzr] - hlavní postava stejnojmenné Wagnerovy opery
teosof [teozof] - stoupenec snahy o vytvoření „univerzálního“ náboženství
Terceira [tersejra] - nejzápadnější ostrov Azorského souostroví
terrace [tens] - vilová ulička v sousedství parku
The Times [dz tajmz] - jeden z nejstarších britských deníků
Thunderchild [sandrčajld] - doslova: Dítě hromu
titán - obr
Tones Vedras [toriš vidreš] - portugalská pevnost vybudovaná Wellingtonem
Towerský most - most přes Temži v Londýně, poblíž stojí historická citadela Tower [taur]; poslední most před ústím Temže do moře
Turner Joseph Mallard William [térnr džouzif melord viljem] - vynikající anglický malíř (1775-1851)

unce - 28,35 gramů
Union Jack [júnjen džek]- běžný název státní vlajky Velké Británie

valcha - v řeči podsvětí řemeslná (podvodná) hra v karty
vastissimus - nejobrovitější
vastus - obrovitý

yard [járd] - 0,9144 metru

R.L